

RÁCZ ERZSÉBET

FELJEGYZÉSEK A VIHAR KAPUJÁBAN

Emlékezés Tildy Zoltánra

„...s nőttön nő tiszta fénye,
Amint időben, térben távozik”

Arany János
Széchenyi emlékezete
(részlet)

A RÁDAY GYŰJTEMÉNY TANULMÁNYAI

6.

Sorozatszerkesztő

BENDA KÁLMÁN

Rác Erzsébet

**FELJEGYZÉSEK
A VIHAR KAPUJÁBAN**

Emlékezés Tildy Zoltánra

BUDAPEST 1995

MAGYAR RÁDIÓ

II. évfolyam, 8. szám
1946. február 6.
(Félszám 11-17-ig)
Ára 8000 pengő

**„Én, Tildy Zoltán,
eshüszöm...”**

A harmadik magyar köztársaság
első elnökléne eskütétele
a Nemzetgyűlésen 1901.

(1901. II. 17.)

Tildy Zoltán

Bevezető

Akkor és ott, a fasizmus tombolása és a kommunista hatalomátvétel közötti rövid életű polgári demokrácia viharzónájában készült ez a napló. A két diktatúra árnyékában vergődő koalíciós korszak éveiben fedezékből, egészen közelről tanúja lehettem az ígéretes demokrácia indulásának, növekedésének, s annak az esélytelen erőfeszítésnek, amely tragikus pusztulását okozta. Ott voltam születésénél, a szándékok és lehetőségek ütközésénél, szemem előtt keletkeztek és dagadtak koholt összekészítések, robbantak időzített válságok. Tanúja lehettem, hogy kis és nagy árulások, belső bomlasztás segítségével hogyan sikerült végül is földbe tiporni a felszabadulás utáni reményeket.

1945 novemberében, a koalíciós kormány megalakulásakor Tildy Zoltán miniszterelnöknek, aki a német megszállás alatt négy hónapig rejtőzködött nálunk, személyi titkára lettem. Ebben a beosztásban, bizalmas munkatársként, mellette dolgoztam köztársasági elnökké választása után is, egészen háziőrizetbe vételéig. A kivételes helyzetben olyan események, küzdelmek, döntések közelébe kerültem, amelyek az egész ország, népünk sorsát befolyásolták. A tapasztalatok dokumentumértéke szinte kényszerített arra, hogy ne vesszenek el nyomtalanul. Eleinte néhány mondatot írtam fel emlékeztetőül. Ahogy egyre jobban megismerem az összefüggéseket, a változások gyorsaságát, naplót kezdtem írni. De hamarosan rájöttem: ez nem veszélytelen dolog, s egyre óvatosabb, szűkszavúbb lett a napi feljegyzés. S amikor a politikai helyzet elmérgesedett, áttértem a gyorsírásra, jelzések, kódok alkalmazására.

Az események egymás sarkát taposták, a koalíció helyzete egyre reménytelenebbé vált, s a füzetek gyűltek. Igazi veszélyt akkor jelentettek a feljegyzések, amikor 1948 nyarán a köztársasági elnököt háziőrizetbe vették. Milyen sorsot szántak nekem és családomnak?... Az Elnöki Hivatal elnöki titkárságának egyik tagja, dr. Szelezky Gyula elnöki tanácsos hamarosan Recskre került. Ott volt már egy éve Kapócs Ferenc, Nagy Ferenc volt miniszterelnök titkára. Minden nap vártuk, házkutatás, kitelepítés, Recsk vagy börtön vár rám. Vártunk és féltünk. Ugyanolyan létbizonytalanságban, mint 1944-ben, a fasizmus idején. A józan ész azt parancsolta: mindent, ami bizalmi beosztással kapcsolatos, de főként a feljegyzéseimet, azonnal semmisítsem meg. De egyszerűen képtelen voltam rá. Ez nem személyes ügy, ez tanúságtétel, arról, ami és ahogyan körülöttem történt. Egy szem- és fültanú hiteles krónikája...

És valahogy megúsztuk. Nem olcsón, de aránylag simán. Nem volt házkutatás, nem telepítettek ki bennünket, nem vittek Recskre, sem börtönbe nem zártak. Csak büntettek. Egészen nyugdíjazásomig. A munkahelyek kapui bezárultak előttünk. Öt év múlva tudtam csak elhelyezkedni, sok munkával, kevés fizetéssel járó munkakörben. Három gyermekkel létminimumon... Gépirónó, szerkesztőségi titkár, sajtólevelező, évtizedekig

nem volt tovább zöld út. Belegyömöszöltek egy skatulyába. Pedig de szerettem volna kinyújtózni, saját méreteimnek megfelelően... És mindent lelkesen, felelősséggel, mások hasznára igyekeztem végezni. Mert nekem a munka öröm, a szolgálat és a kötelességtudat életem értelméhez tartozik. Nékem a zsoldnál fontosabb volt a feladat. Évtizedek alatt lassan észrevették. A felszabadulás harmincadik évfordulóján kiderült, hogy Szabadság-rendünk van. Először terjesztettek fel kitüntetésre. De mert ÉBERSEÉG is volt akkoriban, a Munka Érdemrend ezüstje, átadáskor, a Tájékoztatási Hivatal elnökének (Várkonyi, későbbi külügyminiszter) kezében bronzzá változott.

Elmúltam hatvanéves, amikor - egy országos pályázat megnyerése után - nagyobb írásaim megjelentek. Micsoda öröm volt a színes fotókkal készült tájleírások, magazinanyagok készítése!... Mennyi elmondatlan szépség, öröm ment veszendőbe a skatulya börtönében...

S amikor derengeni kezdett a politikai látóhatár, kezdtem előkotorni a füzeteket. Kisimogattam a megsárgult, gyűrött lapokat, s elkezdtem a gyorsírásos szöveg áttételét. Hosszadalmas, kemény munka volt. Mire a nyers szöveg elkészült, látásom megromlott. A felszabadulás negyvenedik évfordulójára azért írtam egy cikket, a napló feljegyzései alapján. „MAGYAR KÖZTÁRSASÁG” címmel megjelent az Új Tükör 1986. február 9-i számában. És két szemműtét közben elkezdtem a végleges szöveg gépelését. Nem láttam, mit írok, de az ujjaim szinte táncolva futottak a billentyűkön. Maguktól tudták, mi a dolguk...

Hetvenöt éves lettem, mire elkészült a nyomdakész szöveg leírása. Abban a boldog hitben, hogy a rendszerváltozás megtörtént, annyi vizsontagság után végre napfényre kerül a negyven évig rejtetegetett napló, Földes Annának - akivel húsz évig dolgoztam együtt a Nők Lapjánál - adtam át elolvasásra. Három nap múlva felhívott telefonon.

- Te, ez annyira érdekes, olyan sodrása van, hogy nem lehet letenni... Olyan izgalmas és súlyos dolgok vannak benne, hogy írok róla...

A kétoldalas fényképes riport megjelent a Magyar Nők Lapja 1992. március 29-i számában. Címe „FELJEGYZÉSEK A VIHAR KAPUJÁBAN”. A cikk írója különben az Újságíróiskola igazgatója. A kéziratnak azonban folytatódik az utóélete. S nem úgy, ahogy érdemelné.

Helyszíni közvetítés ez a napló az ígéretes és rövid életű polgári demokrácia néhány évének politikai kulisszái mögül, a miniszterelnök és a köztársasági elnök közvetlen környezetéből. Tanúságtétel arról, amit ott és akkor láttam, hallottam, tapasztaltam. A kézirat címe az egykori világhírű japán filmre utal. Címe „A vihar kapujában”. Témája egy erdei gyilkosság, amelynek szemtanúi mind másként mondják el a történeteket. Én így láttam a kor szereplőit és áldozatait. Az volt a dolgom a világban, hogy a sors kiszámíthatatlan rendelkezéséből mindezeket megéljem, rögzítsem, megőrizzem és elmondjam.

Rácz Erzsébet
szerző

Emlékezés Tildy Zoltánra

Tildy Zoltánról, a református lelkészből miniszterelnökké, majd a Magyar Köztársaság első elnökévé választott emberről és politikusról még csak kevés írás beszél; a diktatúra évtizedeiben inkább kerülték még emléke idézését is. Rácz Erzsébet naplója-memoárja ezért is különös értékű: titkárnője, munkatársa volt a miniszterelnöknek, majd a köztársasági elnöknek. Több is, mint munkatársa: legbizalmasabb embere. Magyarország német megszállása idején négy hosszú hónapig Rácz Endre budapesti református lelkész lakásán rejtezkedett az üldözött Tildy Zoltán - Nagy Lajos néven, mint erdélyi menekült. Rácz Endre felesége, Rácz Erzsébet készítette számára a hamis igazolványt is, „Lajos bácsi” - vagyis Tildy Zoltán - rengette éjjelenként olykor a Rácz család akkoriban született második gyermekét. A tiszteletes család emberségét-hűségét is köszönve hívta a miniszterelnökké lett Tildy Zoltán Rácz Erzsébetet munkatársnak, s miniszterelnökként, köztársasági elnökként is „Lajos bácsi” szeretetével és bizalmával tekintett a Rácz családra. Rácz Erzsébetet tekintette legbizalmasabb emberének.

Rácz Erzsébet az is volt: Tildy Zoltán leghűségesebb munkatársa. Érezte: nagyot fordult az élete; akaratlanul is közeli tanúja lett a magyar politikai élet mindennapjainak. Úgy érezte, ha lejegyzi a látottakat és hallottakat, „helyszíni közvetítést” adhat az alakuló polgári demokrácia politikai kulisszái mögül. Eleinte csak emlékezetből jegyzett fel néhány mondatot, aztán rendszeresen vezette naplóját. Majd ráébredve a naplórás veszélyeire - szűkszavúbbak lettek a feljegyzései. S mikor a politikai helyzet tovább mérgesedett, gyorsírással, jelzéseket alkalmazva írta naplóját. Még akkor is egy ideig, mikor Tildy Zoltánt már házi őrizetbe helyezték. S megőrizte naplóját a nehéz évtizedekben is, pincékben, padláson, matracban rejtegetve, érezve, remélve: szüksége lesz rá a történelemnek. Majd negyven évi rejtegetés után, 1986-ban kezdett a végleges szöveg gépeléséhez. Benda Kálmán, a nagy történész, a Ráday Gyűjtemény igazgatója azonnal felfigyelt Rácz Erzsébet naplójának-memoárjának az értékeire, s mint munkássága során annyiszor, most is vállalta a sokáig mellőzött kézirat megjelentetését. Tervezte az előszó megírását is.

Rácz Erzsébet napi feladatokat végzett Tildy Zoltán mellett; gépelt, levelezett, ügyeket intézett. A nagy politikába nem volt, nem lehetett beleszólása, de mindenről értesült, ami az elnök szobájában történt, s mindent feljegyzett, amit látott és hallott. S fáradt, nehéz óráiban Tildy

Zoltán szívesen beszélt Rácz Erzsébetnek nem csak gyermekkori élményeiről, de a politikában szereplő emberekről is. Szükségét érezte, hogy valaki lássa, értse, amit ő akar. S aki megőrzi, s továbbadja majd gondolatait.

Rácz Erzsébet mindent hűségesen feljegyzett. Neki a politikában sem barátai, sem ellenségei nem voltak igazában; ő csak az Elnökre - Tildy Zoltánra tekintett, mint szent, igaz emberre. Így hát szavait, terveit gondjait a legnagyobb pontossággal és a legnagyobb szeretettel örökítette naplójába. Érezte, látta: micsoda belső háborúságok zajlottak Tildy Zoltánban. Politikai vitafelei nem segíteni akartak, hanem uralkodni. Saját pártjában, saját környezetében sem volt nagyon partnere. Fáradt óráiban többször is beszélt Széchenyiről, aki látta munkája csődjét és beleőrült. A köztársasági elnöknek - ezt is feljegyzte Rácz Erzsébet - nem volt párnázott ajtajú dolgozószobája, s biztonsági zárral ellátott fiókja. A telefonjait azonban lehallgatták, s ellenőrizték a levelezését. „A félelem úgy terjedt a levegőben, mint a fertőzés.”

Csakugyan „helyszíni közvetítés” Rácz Erzsébet naplója-memoárja; adataira építhet a történettudomány.

Czine Mihály

1945

Elöttem egy felszabadulás utáni, 45-ös választási plakát. A Független Kisgazda-, Földmunkás és Polgári Párt toborzója az első szabad választásra. Nemzetiszínű keretben, PÁRT-VEZÉRÜNK! felirattal, sötét háttérben Tildy Zoltán képe. Alatta jelmondata: Szabad hazában - szabad magyar nép!

A párt elsőprő győzelme után ők alakítottak kormányt. Miniszterelnök a pártvezér lett.

Hallom a rádióban a hírt: a mi volt bujdosónk, aki a német megszállás idején négy hónapig rejtőzködött nálunk, miniszterelnök lett!... Abbahagytam a mosást, és cikket írtam: milyenek ismertük meg őt a veszedelmes időkben politikai üldözöttként. Másnap reggel elvittem a kéziratot az Andrassy út 96. sz. alatti lakásukba. Házikabátban éppen a francia híreket hallgatta a Tildy-kormány megalakulásáról. Kezében az elmaradhatatlan cigarettaszipka, előtte fekete. Gyümölcslével kínált, ami akkor ritkaság volt. Amikor az írást elolvasta, vette a telefont.

- Ernőkém, át tudnál szaladni hozzám?

Ernőkém - Mihályfi Ernő - a győztes párt sajtóügyeinek vezetője, hogyne tudott volna átszaladni, ha a miniszterelnök hívta... Mikor a kézirattal távozott, azt mondta a miniszterelnök úr: „Velem fogsz dolgozni!” Megperdült velem a világ. Mintha ismeretlen erők sodrába kerültem volna...

A többit mondja el a napló, amit az eseményekből feljegyeztem.

1945. november 17. szombat

Felkeresett Csornoky Viktor (Zoltán bácsi veje) titkárnője. Személyi adataimat kérte el a kinevezésemhez.

November 18. vasárnap

Zoltán bácsi születésnapja. Ma 56 éves. Bandival elvittük ajándékkul azt a balatoni képet, amellyel szemben ült 119 napig Ráday utca 54. alatti lakásunkban. A parti nádas, a hullámzó víztükör, a nyári égbolt felhői szabadították ki néha gondolatait a négy fal közül. Örült a képnek. A nagy hallban akasztották fel. Kocsi jött értünk és vitt haza. A szakadó esőben házunk kapuja alá húzódott Lukács Margit, a Nemzeti Színház művésznője. Hazavittük.

November 19. hétfő

Judittal virágot vittünk Bözsikének, lévén Erzsébet nap és Tildyné is Erzsébet. Megkaptam a kinevezésemet. Aláírás: Tildy Zoltán miniszterelnök. Micsoda Erzsébet nap! A Mihályfinak átadott cikk megjelent a Független Magyarországbán. Egyetlen betű változtatás nélkül. Címe: „Amikor Tildy Zoltán 'Lajos bácsi' volt”. Mihályfi főszerkesztő a cikk fölé kis kopfot írt:

„Ma egy éve Tildy Zoltán bujdosó volt Budapesten. 1944 szörnyű hónapjainak egy részét Ráczi Endre református lelkész lakásán töltötte. A menekülő politikusnak otthont adó háziasszony írja ezekről az időkről ezt a cikket:”

Mivel az írás akkori tapasztalataim friss megfogalmazása a fasizmus alatti sorsközösség idejéről, kivételes helyzetet rögzít, kissé előképe a naplóírásnak. Íme a cikk:

„Ki nem ismeri ma Tildy Zoltánt? Én néhány ismeretlen képét szeretném megmutatni, abból a másik világból valót, amely 1944 március 19-ével kezdődött. Amely visszatér néha lidérces álmainkban: elsötétítéssel, üvöltő riadókkal, német csizmákkal, sorozóplakáttal, karszalagokkal és robbanások zajával. Voltak akkor lefagyó gyönyözött polgári lakások, ahonnan néha meglátták az eget.

Május első keddjén érkezett. Nem is tudtuk, ki fog jönni. Erősen lefogyott, sápadt, megkínzott arcú, bajszatlan, oldalra fésült hajú férfi lépett be, kísérelőjével.

Letette az aktatáskáját és leült a rekamié sarkába. (Ez lett a kedvenc helye egész idő alatt.) Nem érzett rajta, hogy a náci Gestapo kopói kutatják a nyomát. Sem az, hogy a moszkvai rádió emlegeti bizalommal a nevét. Mint régi ismerős, beszélt iskolai és lelkészi emlékeiről. Egyszerűség, nyugalom, és természetesség áradt belőle. Mire észrevettük, az „idegen” a család feje lett. Feszültségeket feloldó, kiegyenlítő egyéniségét egy kis család keretében érezhettük akkor.

- Kedveseim, csak feketekávé és cigaretta legyen. - szokta mondani. Persze, ez csak az újság és a rádió után következett. A négy fal közé kényszerített élet hosszú hétköznapijai mindig rövidek voltak programjához. Mire az összes lapokat, a szigorúan kiszabott bibliai részeket elolvasta, az utolsó híreket is meghallgatta, késő éjszaka volt. Két óra előtt sohasem feküdt le.

- A rádióm... Csak azt lehetne valahogy megkeríteni... - Ez a kívánsága - harmad-, negyedkézből - eljutott a feleségéhez. Egyszer csak kis csomag érkezett a Református Élet szerkesztőségébe. Ennek örült először igazán. A remek kis világvevőt elnevezte „Jutká”-nak. (Judit nevű kislányunk nem lehetett akkor otthon.) És az egész napi beosztása a hírekhez igazodott. Reggelinél, ebédnél rendszerint Londont hallgattuk. Vacsora a moszkvai Kossuth-rádió adásakor volt. Rövidesen mi is megtanultuk „értékelni” az újságok és a rádió híreit. Egy-két bizalmas barátja, aki meglátogatta, tőle tudta meg, mi újság. Tőle, aki szabad levegőn is csak akkor volt, amikor egyik búvóhelyről menekülni kellett a másikra.

„Tildy Zoltánt elfogták”

Egy vasárnap, templom után, izgatottan lép be az uram. A Magyarország aznapi száma volt a kezében. Gyorsan fellapozta a második oldalt.

- Hát már el is fogtak? - mosolygott. - Csak családomat lépre ne csalják - mondotta aggódva.

. Később tudtuk meg, hogy feleségét akarták megijeszteni ezzel a „hiteles” közleménnyel. Mányoki-úti lakásukra sürgősen szüksége volt a nyílas pártnak.

S a nyílas újság feltűnő cikkében elfogott Tildy Zoltán leste a híreket újságban, rádióban. Bosszankodott, hogy késik az invázió.

Háromszor csengetnek

A bujdosás hatvanadik napján történt. Éppen egyedül volt a lakásban, mikor valaki háromszor csengetett. Nehezen ment el, mikor senki sem nyitott ajtót.

- A feleségem volt! Higgyétek el, ő volt. Megismertem a lépését. - mondta.

Szokatlan izgatottsága átragadt reánk is. Minden csengetésre mohón figyeltünk. Egyszer csak megint három csengetés... s a nyári alkonyat sötétjéből belép az eddig csak cédulákon elért, sokszor megsimogatott csomagokban üzenő feleség. Kimentünk. Mikor a konyhában egymásra néztünk az urammal, mindkettőnk szeme könnyes volt.

Azontúl néha háromszor szólt a csengő. S ez a nap mindig ünnep volt „Lajos bácsi”-nak. (Mert így hívtuk. Iratai Nagy Lajos névre szóltak. S a „Lajos bácsi” lassan fogalom lett. Bizalmas körben így beszéltek róla. Telefonon így emlegették, ha feltétlenül szükséges volt. Tekintélye lett ennek a névnek. Ha egy hír „Lajos bácsi”-tól származott, rögtön hitelesnek fogadták el.)

Tudom, hogy figyelnek, - mondta Tildyné a megállóhoz menet. Délben eljöttem hazulról, villamossal bejártam a fél várost melékutcákon, átjáróházakon szökve jöttem ide.

Mindig mosolyogva jött. Nyugtatóst, híreket hozott. Megbízásokat vitt. S a kis Zoliról, aki a Gestapo foglya volt, a zaklatásokról, erőfeszítésekről férjének nem volt szabad tudni.

Kémfogás az óvóhelyen

A bujdosás legnehezebb része a riadó volt. Az óvóhelyre, a lakók közé nem mehetett le.

- Egyedül lenni, fenn, az egész házban... Néha egy bezárt kutya vonít... - ez nagyon rossz - mondta egyszer.

A légitámadások zajából kiszámította, hol, mi történt. Az egyik sarokban, az íróasztal és fotel volt a „bunkere”.

Egyszer az óvóhelyre idegen nők szorultak le. A kalandos képzeletű, nagyambíciójú légós-közeg szimatolni kezd, s megindul a suttogás: kémek vannak a pincében.

- Végig kell járni a lakásokat, hátha fenn is elbújtak kémek, vagy csillag nélküli zsidók - adta a nyugtalanító ötletet.

A szívem a torkomban dobogott. Szerencsére felengedtek. Nem furcsállták rosszullétemet: gyermeket vártam - az utolsó napokban. Terveztünk ágy alá bújást, szekrénybe zárást, mindent. Ilyen izgalmas még az sem volt, mikor SS-katonák jártak az emeleten. A lefújás után megkönnyebbülten énekeltek el - minden riadó után:

„Az Úr énnékem őriző pásztorom...”

Őriző pásztorom... Ez bizonyosodott meg akkor is, mikor az első légitámadást kapta a Ráday utca. Először az ajtók, ablakok törtek be. El kellett költöznünk. Ez figyelmeztetés volt. Következő héten az ablakunk alá esett egy légiakna. - És megbizonyosodott rajta, és hozzátartozóin mind a mai napig.

Keresztapa és dajka

A vasárnapi ebédet már ketten főzték az urammal, mert szombat éjjel megérkezett az új családtag. A keresztapaságot pünkösdkor vállalta el „Lajos bácsi”. A Kálvin-téri lelkésztől kaptunk bort és kenyeret. Fehér kalotaszegi terítővel leterítettük a kis barokk asztalt. A meleg, bordófalú kis szoba templomi áhítattal telt meg. Istentiszteletet tartott. A végén úrvacsoráztunk. Hárman. A kórházba is úgy indultam, hogy a közös imádság szavai fehér szárnyon

szálltak utánam. A jövevény, mint afféle életrevaló fiúgyermek, éjszakánként ordított. S a keresztapa - aki csak tíz hónap múlva lehetett hivatalosan is az - éjszakákon át sétált vele, mert hát - mégis lelketlenség a Samulincot sírni hagyni - szokta mondani. (Megjegyzem: van Samunak rendes neve is. Ez csak úgy rajta maradt az első nap.) Most már „Lajos bácsi” irányította a háztartás ügyeit. Soha olyan ragyogó nem volt a gyerek teknője, mint mikor „hazavárásra” a keresztapa kisúrolta. És minden, amihez nyúlt, elárulta rendkívüli alaposágát és lelkiismeretességét.

Nézem a fényképeket, amelyek „akkor” készültek. Egyik a bunkeríróasztal mellett ábrázolja; másik a rádiója mellett; harmadik feleségével; negyedik a gyermek légókosarával, éjjel négy órakor készült egy riadó után... És peregnék az agyamban rögzített képek: amint a házmesterrel való jó viszony szükségességét magyarázza; (s igaza volt; az később Rajniss sofőrje lett); s amint gyanakodva nézi túsza fia nyugtató sorait; amint térképén követi a harctéri jelentéseket; amint felkelt bennünket a románok kiugrásának hírére. S ha összerakom ismeretlen képeit: előttem áll, egyszerű, nyugodt, határozott egyénisége. Amilyennek először láttam, s amilyennek láthatja az a nép, amelynek vigyázására rendeltetett.”

És még egy óriási esemény: első nap a miniszterelnökségen. Elképzelni sem tudtam: milyen lehetett az úri Magyarország várbeli kormányfői rezidenciája. A mienk - egy rombadőlt ország lerombolt fővárosában - amilyen lehet... Nekünk mindent egészen előlről kell kezdeni. A pártok szervezik a hivatalokat, a győztes párt a legtöbb minisztériumot. A miniszterelnökség átmenetileg az aránylag épen maradt Kereskedelmi Bank épületében rendezkedik be, amíg az Országház épületét rendbehozzák. Nagy előcsarnok a titkárság. Innen nyílik a miniszterelnök dolgozószobája. Nyirkos, hideg ősz van. Egy szénfűtéses, máriaüveges nagy kályha enyhíti a kihűlt terem ridegségét. A kályhacső az ablakon ki, a felrobbantott Lánchídra néz. Néhány íróasztal van a teremben, a régi miniszterelnökség néhány leigazolt tisztviselőjével. A szomszéd íróasztalnál ül Nóra, Bojta államtitkár titkárnője. A minisztertanácson ő jegyezte gyorsírással a jegyzőkönyveket. Íróasztalom

a miniszterelnök ajtaja mellett van. Itt gyűl a posta, iratok, újságok. Egyik sarok - a tájékoztatási minisztérium. Itt gyűjtöm Balla Antal tájékoztatási miniszter postáját; még nincs hivatala. Titkára, egy őrnagy jön érte. Egyelőre annyi tájékoztatást kaptam, hogy telefonon jelezzem, ha valaki a miniszterelnököt keresi.

- Kit jelentsek? - kérdeztem a szemüveges férfit, aki a kilincsre tette a kezét.

- Antall József miniszter vagyok - fordult felém mosolyogva. A pártközpontban nem volt ilyesmi, ott ismerték egymást. De én csak a miniszterelnököt ismerem. Ma ismertem meg Balogh István államtitkárt. Terjedelmes alakjával magára vonja a figyelmet. Ő a páter.

December 6. csütörtök

Rengeteg a munka. Vasárnap is dolgozunk. Egyszerűen nem jutok a naplórészhez.

December 24. hétfő

Bözsike (Tildyné) karácsonyi csomagot küldött Ildikóval, Tildy Laci feleségével.

December 25. kedd

Egészen rendhagyó karácsony. Reggel 10 órakor a miniszterelnök és felesége jött látogatóba. Igen szégyelltem magam, mert csőrepedés miatt az előszoba csupa víz volt. Lábujjhegyen lépkedtek a szobába. Ostrom utáni állapotban élünk. Így sem igen fogadtak még miniszterelnök-házaspárt.

1946

1946. január 1. kedd

Délelőtt elmentünk Bandival az Andrássy útra, újévet köszönteni. A nagy fogadásra készültek, amelyen részt vesznek a Szövetséges Ellenőrző Bizottság képviselői, a diplomáciai testületek, miniszterek, pártvezérek, - mindenki, aki ma számít. Zoltán bácsi hozott egy tálca mignont, és egy pincérrel tokajit hozatott. Csak akkor engedett el bennünket, amikor dr. Fábry Pál, a titkárság vezetője, megjött a kocsival. Elvitt bennünket a Városi Színházba.

Január 13. vasárnap

Délután Bözsikével és Zoltán bácsival felmentünk az emeleten lakó Csornokyékhoz. Lányuk: kis Bözse - Csornoky felesége. Még két gyerekük van: Zoltán és Lacika. Zoltán felesége Bereczky Kati, Lacié Gombos Ildikó. A látogatás Lacika nevű unokának szólt. Keresztszülők: Vas Zoltánék és Jéhl Frigyesék. Vas Zoltán, a Gazdasági Főtanács elnöke. Minden reggel 8-kor megmondja, mi lesz az aznapi határozat. A Jéhl házaspár pedig 1944. október 15-e után rejtegette „Lajos bácsit”; ők kísérték karácsony este a Skót Misszió épületébe, ahol már együtt várta a család a fel szabadulást.

Január 14. hétfő

Közben átköltözött a miniszterelnökség a Parlament épületébe. Én voltam az a szerencsés, aki felbontotta az UNRRA-táviratot. Szegedy-Maszák Aladár Washingtonból értesíti a miniszterelnököt, hogy Magyarország 4 millió dollár segílyt kap. Zoltán bácsi ragyogott a boldogságtól. Mikor Lehmanntól megjött a megerősítő távirat, értesítettük a Kis Újságot, Kővágó polgármestert, a Magyar Távirati Irodát, Rákosit, Szakasitsot és Gordon pénzügyminisztert.

Eldőlt a Kossuth-híd felavatásának időpontja. 20-án, vasárnap délelőtt 10 óra. 18-án közös ebéd lesz a miniszterek és a hídépítő munkások számára a Vasas székházban.

- A hídépítés és a segély első állomás az ország talpraállításhoz. Most jutunk túl a mélypontra, ahova a németek „jóvoltából” jutottunk. „Az első híd az ország vérkeringésének megindulása. A nagy külföldi segítség ételmet és ruhát jelent...”- hallatszik ki a nyitva maradt miniszterelnöki szobából.

Múlt héten ítélték halálra Bárdossy László háborús bűnös volt miniszterelnököt. A NOT tárgyalás a Parlament épületében volt. Egyszer bementem a tárgyalóterembe. Bárdossynak szép művészfeje volt. A kihallgatás során fölény és magabiztosság volt magatartásában. Az ítélet végrehajtása után a hozzátartozók jelentették; ellopták a holttestet. Akkor derült ki, amikor kikérték, hogy eltemethessék. Egyik titkára: Horony Pálffy 24 éves fiatalember, öngyilkos lett. Márton Dezső - aki a pisztolyt adta neki - megtudta, hogy legitimista megbízással küldték a pártba. Tudomást szereztek róla, nem volt más választása.

Grigorjev szovjet nagykövetségi tanácsos feleségének - Balogh államtitkár utasítására - 700 ezer pengős orgonacsokrot küldtettem. Az államtitkár szobája - már a Parlament épületében vagyunk - szemben van a miniszterelnökével. Fábry tanácsossal (Csornoky bizalmas körének egyik oszlopos tagja) nem szívelik egymást. Fábry nem fukarkodik a megjegyzésekkel, s a „jóakarók” buzgón továbbítják. „Fogok én még a páter hasán táncolni!...”- hengegett a tanácsos úr. - „Elég nagy az én pocakom, van azon hely elég...” - üzent vissza a páter. Hogy van humorérzéke, mi sem bizonyítja jobban, mint az általa szerkesztett remek vicclap: a Szabad Száj.

Ma Rákosi bemutatta titkárát: Kerékgyártó Elemért. Szelíd, álmodozó tekintetű, szimpatikus fiatalember. Ki sejtené, hogy a kommunista párt vezetőjének bizalmi embere...

Az UNRRA-válaszhoz adatokat kértünk a Népjóléti Minisztériumtól. - Megbeszélés volt Gerővel, a Kossuth-híd átadásáról. - Balogh pátertől szereztünk két kiló paprikát. Kitűnő érzéke van a gyűjtögetéshez, üzleteléshez. Mérleg utcai lakásán valóságos raktár és értékes képgyűjtemény van. Egyszer láttam.

Január 16. szerda

A befutott adatok alapján, becsléssel megállapított számokkal, megcsináltuk Fábryval a választ az UNRRA-táviratra. Szegedy-Maszák Aladár címére küldtük, Washingtonba. Fábry nem örül, hogy hozzám került először ez a fontos értesítés. Nyilván megvan az elképzelése az ügyek kézbentartásáról, Csornokyval egyetértésben. Ügyrendet dolgozott ki. A postát ezentúl Aliz - ismerős a Kisgazdapártból - bontja. A kihallgatásokat dr. Mara Miklós külügyi titkár, tolmács intézi. Alakulnak a munkakörök: s kezdődik a könyöklés a hatáskörökért.

Január 17. csütörtök

A miniszterelnök úr elment Gerővel Alagra, átvenni a számára készített Pullman-kocsit. Mara kísérte őket. Autón mentek, és a kocsival jöttek vissza. Mara szerint nagyon kényelmes, szép a kocs, 11 hálófülkével. - Reggel Balogh páterrel együtt mentem a liften. Kettőnk súlya közel két mázsa, az enyém ebből alig ötven kiló. - Mindennel a kisgazda miniszterelnököt bombázzák. Az Athenaeum nyomda munkásai sztrájk-fenyegetéssel jöttek, mert a pénzügyminiszter két héttel elhalasztotta a közgyűlést. Balla Antal tájékoztatási miniszter is átment Gordonhoz. Jövő héten lesz a Gombaszögi-per, a kincstár és a volt tulajdonos között. Férjemet érzékenyen érinti a nyomda sorsa. Az Athenaeumban tördelte a Református Élet című lapot, és 1944-ben a nyomdászokkal együtt csinálták a rölapokat, hamis nyomtatványokat. Így került a felszabadulás után, kisgazdapárti jelöltként, a nyomda vezetőségébe. - Fábry szervezi a jövőt. Az útlevél-ügyeket dr. Szeleczy Gyula - régi miniszterelnökségi ember - intézi. Mellesleg igen használható, ügyes, jól ismeri a protokollt, jó kapcsolatai vannak. Ilyenek könnyítik meg az átmenetet.

Január 21. hétfő

Van egy miniszter-albérnök. Illetve lakónk. Mert nem fogadunk el tőle lakbért. Szívességből átadtuk Balla Antalnak Bandi

szobáját, amíg lakása lesz. Egy Dohány utcai elsötétített albérleti szobában találták meg 45-ben a Pesti Hírlap tudós főmunkatársát, jeles történészt. Ma, ahogy hazamentem, rendőrt látok a kapunál. Kiderült: a mi lakónkat őrzi. Miniszternek ez jár, - akkor is, ha nincs lakása. Őrnagy titkára viszi-hozza autóval. Az őrnagy aktatáskájában hozott kandallófát, hogy a cserépkályhába be lehessen fűteni. A háborúnak vége ugyan, de még sokáig leszünk ilyen szegények.

Január 22. kedd

Ünnepség az Operaházban: a Szovjet Balett- és Táncsoport díszelőadása. Óriási tömeg. A páholyokban a kormány tagjai, pártvezérek. Nem kis meglepetésemre, a mi páholyunkban volt Grigorjev, a szovjet követség tanácsosa. Nem mi hívtuk.

Január 23. szerda

Ma sokáig elhúzódott a Gazdasági Főtanács ülése. Három körül megkérdeztem Balogh államtitkárt: ne hozassak-e valami ennivalót. Némi töprengés után kijött, és kívánságára rendeltem vajaskenyeret, felvágottat és sört. A Főtanács tagja: Vas Zoltán, Rákosi, Gerő, Szakasits, Bán, Bárányos, Gordon miniszterek és a páter - ugyancsak nyelték a szendvicseket.

Január 24. csütörtök

A miniszterelnök felolvasta a Nemzetgyűlés előtt a köztársasági államformáról szóló javaslatot. Három példányban kellett legépelnem. Amikor a kézzel írott papírlapot kézbe vettem, különös érzés futott át rajtam. Mintha bekapcsolódnék egy titokzatos áramkörbe, amelynek végén a gondolatból szó lesz, s egy nép életét befolyásoló tényezővé válik. Szinte áhitattal gépeltem minden betűjét, mintha valami szertartásnál segédkeznék. Nem tudom, Zoltán bácsi észrevette-e. De mintha olvasna gondolataimban: a kéziratot nekem adta.

Különben napok óta sűrű a levegő, izgatott a hangulat. Délután - mikor Rákosival és Szakasitscsal folyt a tárgyalás, - Fábry sottogva gépbe diktálta: a szocdem. párt nagyválasztmánya határozatára, táviratilag hazahívták Károlyi Mihályt. Nagy Ferenc felesége pedig azt mondta közös ismerősünknek, hogy férje napok óta nem alszik: jelöltesse-e magát az elnökségre. Tehát áll a bál... Ki lesz az államfő - ez a tét.

Kádár Géza - aki a pártszervezés idején titkára volt Zoltán bácsinak - nemrég érkezett Svájcból. Magával hozta a svájci kormány „de jure” elismerését, és több meghívást egyházi munkaközösségek számára.

Grigorjev tanácsos azt mondta: ha meghal, szobrot állítanak neki a magyarok, olyan érdemei vannak a dolgok alakulásában.

A négy órakor kezdődő tanácskozáson eldől: ki lesz a köztársasági elnök. Nagy sorsforduló ez, sokak számára.

Január 25. péntek

MacCarty Elemér, ma is, tegnap is, órákig benn volt a miniszterelnöknél. A híres magyarbarát professzor a fasizmus idején az angol rádió magyar adását irányította.

Balla miniszter nem állhatja Balogh államtitkárt. Nem ő az egyedüli. Nagy Ferencsel úgy emlegetik: a gaz páter... Szidják a Murillo-kép, a könyvkiadói panamák és sok más miatt.

Január 26. szombat

Reggel bemondta a rádió a Reuter hírszolgálati iroda jelentését, amely szerint eldöntött tény: Tildy Zoltán lesz a köztársasági elnök. Ortutay telefonált, hogy a jelentést minden órában, többször be fogja olvasatni. Együttal kérte: intézzük el már egyetemi tanári kinevezését.

Egy angol újságíró napok óta itt sündörög; ő akarja csinálni az első riportot a köztársasági elnökkel.

A Gazdasági Főtanács ülése ma a pénzügyminiszternél volt. Szendvicseket vittem, hogy éhen ne haljanak. Igen megkedvelték.

Gordon, a házigazda különösen örült; az ő dolga lett volna a vendéglátás. A Páter úgy csinált, mintha az egészet ő találta volna ki. Ez a nagy, kövér ember ilyen kicsinyes?...

Délután fogadta a miniszterelnök a Szovjet Állami Balettegyüttest. A nők csinosak, de elég vegyesen öltözködnek. Ami érthető, a hosszú háború miatt. Barulin tanácsos kísérte őket.

Ma már mindenki kész ténynek veszi Tildy Zoltán elnökségét. A lapokban is megjelent.

Január 29. kedd.

ÉLJEN A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG! Este fél tízkor telefonáltam Bözsikének. A délutáni pártértekezlet eredménye: Tildy Zoltán lesz a köztársasági elnök. Fábry közölte a nagy eseményt, este, amikor értünk jött a Nemzeti Színházhoz. A Lumpáciusz vagabunduszt láttuk; a páholyban vendégünk volt M. Ida barátnőm... Megint úgy éreztem: ismeretlen erők sodrába kerültem. Micsoda változások!... A bujdosó Lajos bácsiból pártelnök és Zoltán bácsi lett, aztán miniszterelnök úr, - most pedig elnök úr. Tovább már nem ragozható...

Ma már fényképészek jöttek. Fotózták a miniszterelnököt egyedül, utódjelöltjével: Sulyokkal, a bányászkielégeltséggel - megörökítvén a kormányfő utolsó óráit.

Kihallgatáson volt dr. Soós Géza, a Református Diákszövetség volt elnöke. Csodálkozott, hogy itt vagyok. Én is a Diákszövetségből indultam el. Itt nevelődtek áldozatvállaló, az emberpróbáló időkben is helytálló emberek: a szárszói gondolat képviselői.

Milyen figyelmes a Britannia Szálló! Küldtek egy tál szendvicset a titkárságnak. Ők rendezték a fogadást tegnap a szovjet táncosoknak. - A politikai nagy esemény mellett az éléskamrára is gondolni kell valakinek. Szerencsére van Szeleczy, aki szerzett lisztet, cukrot, tejfölt, disznóhúst az Andrássy útra. Bözsike - a leendő elnökasszony - igen örült. Szeleczy lassan nélkülözhetetlen lesz; ő intézi Katica házvezetőnő útlevél-ügyét, aki szüleit látogatja meg, mielőtt elutazik Csornokyékkal Washingtonba.

Január 30. szerda

A Gazdasági Főtanács utolsó ülése, a pénzügyminisztériumban. Utoljára vittem szendvicseket és sört. Gordon, Bárányos - de főként a páter - rettenetesen éhes volt. Jelen volt Kossa, viszont a miniszterelnök ezen már nem vett részt.

Január 31. csütörtök

A szocdemeknél zűrök vannak. Érzik a levegőben, hogy Kossa tovább megy.

Február 1. péntek

Pirosbetűs ünnep az ország történetében.

Reggel óta tódulnak az emberek a Kossuth térre. Aki tud, próbál bejutni az Országházba. Elérkezett az elnökválasztás napja! A Tájékoztatási Minisztérium tudósítójával sikerült helyet biztosítani Bandinak, Palkó Sándornak és Tildy Árpádnak. Az összegyűlt minisztereket teasüteménnyel kínáltam - legyen jó emlékük a Tildy-kormányról. Bárányos Károly élelmezésügyi miniszter két zsák krumplit ígért Rákosinak egy nemzetiszínű jelvényért. A kommunista miniszterek a legmagyarabbak: mind ilyen jelvényt tűzött ki. Zoltán bácsinak Szakasits adott egyet: a sajátját. Utolsó pillanatban virágot rendeltem Bözsikének, ezzel ment ki az erkélyre, ahol óriási tömeg ünnepelte eskütétel után a köztársasági elnököt. A zászlók nagy része piros volt. Grigorjev - és ki tudja: kik és hányan - antennává feszített fülekkel figyelték a tömeg hangulatát, megjegyzéseit. Tildyné és Rákosi között álltam. Az ünneplést közvetítette a rádió. De hogyan?... Kossa kezdett konferálni; aztán átvette a mikrofont Nagy Ferenc; tőle Rákosi. Tagolt beszéde közben rövid nyakán rengett a hús. Folyton izgett-mozgott; engem is állandóan tolt előre. Itt találkoztam először dr. Jékely Lászlóval, az Elnöki Hivatal leendő főnökével. Azt ígerte: nagyon szép szobám lesz az Eszterházy palotában... Az új elnök közvetlen környezete: Fábry, Mara, Jékely és én - együtt ebédelt.

Iritz, az Amerikai Misszió szállítója, mindennel ellátott bennünket. Pezsgő is volt.

Délután díszelőadás az Operában. Műsoron a Bánk bán. A kormányzói páholyban először ül köztársasági elnök, s ez első nyilvános szereplése. A páholyok zsúfoltak, a nézőtér szinte mámoros. Ünnepelte az új köztársaságot, elnökét és önmagát. Egy magára talált nép felszabadult mámora volt ez a nap. De itt még nem ért véget. Este Bárándy Györgyékhez voltunk hivatalosak: Fábry, Mara, Zánkainé és én, a kabinetiroda leendő titkársága. Ünnepeltek, mint a köztársasági elnök titkárnőjét. Tokajit bontottak tiszteletemre. Gyanús nekem ez a nagy felhajtás. Jó lesz óvatosnak lenni, nehogy valamilyen érdek hálójába kerüljek. De azért nagy nap ez a mai...

Február 2. szombat

Egyelőre az Andrássy út 96. alatt, a lakásban rendezkedik be az Elnöki Hivatal. Főnöke már van, Jékely személyében, miniszteri rangban. Van két titkára: Fekete és Őrsödi, titkárnője Csendes Kati - pártbeli kapcsolatok alapján kerültek ide. Ők, Marával és Iritzcel birtokba vették a terepet. A nagy hall minden fala, ablakmélyedése egy-egy hatalmi bázis. Jelkép egy-egy íróasztal. Zoltán bácsi - mától kezdve Elnök úr - már keresett otthon telefonon. Ma dolgoztam először a köztársasági elnökkel. Hogy a tegnapi és mai nap még emlékezetesebb legyen, kaptam egy dedikált fényképet. Az Országházban készült, az eskütétel után. Hátlapján határozott, gömbölyű betűkkel: „Pötyinek és Bandinak - el nem múló szeretettel Tildy Zoltán. Budapest, 1946. február 1. A köztársasági elnökválasztás napján.”

Február 3. vasárnap

Templomban volt a köztársasági elnök. Ide kísérte először Papp-Kökényesdy Sándor testőrtábornok. Jó kiállású, bajuszos magyar katona. Ő vezette a Várban a fegyveres ellenállást. De hogy miért kell ezt a Horthy- korszakból átvenni?... Nyilván átmeneti tünet, majd kinőjük...

Február 4. hétfő

Rendezkedtünk a dolgozószobában. Helyet kell csinálni az iratoknak. Köztársaság már van, elnök is van, de hivatala, dolgozószobája még nincs. Ezt is egészen előlről kell kezdeni...

Február 5. kedd

Először került szóba hivatali szinten a beosztás. Meglepetésemre engem Jékely a gazdasági ügyekhez osztott be. Kinek az ötlete és az érdeke ez?... Engem nem csábít a „húsos fazék”, nekem nem mindegy: mit és kivel dolgozom. Én az ügyet akarom szolgálni, amelyre 44-ben egész családom életét rátettem. Behívtak Bözsikéhez - mától fogva Elnökasszony. - Ő megmagyarázta: milyen fontos, bizalmi beosztást szánnak nekem. Mindenki - úgy látszik, ő is - Varga Gizit - Csornoky volt titkárnőjét - akarja az elnök úr titkárnőjének. Ők tudják, miért. És az elnököt meg sem kérdezik? Itt már szerveződik a kamarilla. És én lennék az első útban lévő sakkfigura... A hallban mindenesetre van egy íróasztalom. Megkezdődtek a fogadások. Az Elnök úr ismét fogoly. A zárt ajtók mögött sétál egyik szobából a másikba. A hallban meg egész méhkas nyüzsgés. Jékely egy felfújott hólyag, nagyképűen közlekedik hódoló körében, mintha a hall trónterem volna, s ő maga a kínai császár. Kegyeit leső udvaroncok minden óhaját lesik. A hatalom már pumpálja önmagát.

Az Elnök úr könyvtári könyveket kért. Derrői Kocsis László újságíró jár hozzá naponta. Ha a gyereke: Laci, vagy kis Bözse van nála, likőrrel, süteménnyel kínál bennünket, mintha én is a családhoz tartoznék. Jékely viszont résen van, s megkezdte a harcot. Akciót indított ellenem egy útlevél-ügyben, aminek intézésével Böske (az elnökasszony) bízott meg. A Reismanné-ügyet úgy tálalta, hogy a belügyminiszter (!) jelentést tett: feketéző zsidóasszonyoknak akar az Elnöki Hivatal útlevelet szerezni!... (És ezt éppen ő mondja?...) Vigyázat: itt könnyen csapdába esik az ember...

Február 12. kedd

Kettéoszlott az Elnöki Hivatal: a titkárságra és alagsorra. Engem levezényelt Jékely, mondván: ők is jönnek. (Ha tudná, milyen csábító ez számomra?...). Varga Gizi fennmarad. Legyen kéznél, ha az Elnök úrnak szüksége van valamire. Mindenféle fondorlattal Csornoky bizalmasát akarják az Elnök úr mellé.

Február 13. szerda

Papp László teológiai professzor kért kihallgatást. Svájci útjáról kíván beszámolni. Az egyházi ügyeket én ismerem. Melegen üdvözölt. Elnök úr könyvek beszerzésével bízott meg. Elmondtam, hogy bánnak velem. „Csak velem fogsz dolgozni!”- ráncolta össze homlokát. Nem lesz könnyű érvényesíteni akaratát - más ügyekben sem.

A harc új fronton folytatódik ellenem: Bandi állása az Athenaeumnál veszélyben forog. A miniszternek hosszú a keze, és „jól fekszik” a Kisgazdapártban: Csornoky bizalmi körének a közepe. Az Athenaeumnak a párt a gazdája. Elnök úrtól magunk részére soha nem kérek semmit - ezt elhatároztuk. Rákosihoz kellett fordulnom, ő mindenben tud segíteni. Az Országházban volt, a miniszterelnök szobájában, a Gazdasági Főtanács ülésén elnökölt. Beküldtem neki egy cédulát, hogy sürgősen beszélnem kellene vele. Felfüggesztette az ülést és kijött. Felhatalmazott: utasítsam nevében titkárát, Kerékgyártót: tudassa Kossával, hogy az Athenaeum körüli változás nincs befolyással férjem helyzetére.

Mikor visszamentem az Elnöki Hivatalba, mondták, hogy az Elnök úr keresett. Gizi boldogan rohant - mindig készenlétben, akár a végleges helyettesítésre. Délután odajött hozzám Katica házvezetőnő. Ha találkoztunk és tehetne, szívesen beszélgetett velem. Beszélt a család dolgairól, Viktor ügyeiről. A „nagytisztelű urat” (Elnök úr) nagyon tiszteli, szereti; azt csinálja legszívesebben, ami vele kapcsolatos. Azért jött, hogy megmondja: „ejtettek” engem...

Este a „bújtatók” teára voltak hivatalosak. Ott volt Bereczky Albert és felesége (ő szervezte egész idő alatt a rejtegetést), Jéhl

Frigyesék (amerikai állampolgár létére vállalta 44. október 15-e után a bűjtatást), Péter Jánosék (átengedték üres lakásukat a Bethesda kórházban, s mikor itt gyanakodni kezdtek, került hozzánk), Bereczky Mici és férje: Sófalvi vendége is volt néhány napig, s velük együtt ott voltunk mi: Bandi és én. A vendéglátás bensőséges és rangos volt. Kállay miniszterelnök egykori szakácsa: Subasits különleges csemegéket készített. A szendvicsre-
mekek közt fenyőmadár belső részével készült ingyencsésze is volt, ami jóformán vadász körökben ismeretes. Volt sonka, sajt, tea, torta és finom bor. Az Elnök úr ma is azonos „Lajos bácsi”-val; bujdosókori emlékeiről beszélt. Bandi megjegyzése: „Most, hogy elnökök lettünk...” - általános derűtséget keltett. A hangulat oldott és vidám lett. Csak én voltam feltűnően szótlan. Egy csipetnyit valóban megkóstoltunk az „elnökségből” - az államfő kocsin vitt haza mindannyiunkat.

Február 15-17. péntek-vasárnap

Búcsú Szeghalomtól. Itt volt utoljára lelkipásztor az Elnök úr. Rossz hangulatot keltett a pályaudvaron, hogy lezárták a bejáratokat, és nem volt rendőri készültség. Nem ilyesmi volna a miniszter úr dolga? Bizony, gyakori a melléfogás, hanyagság, akár véletlenül, akár nem. Bukdácsolva tanuljuk az új rendet.

Február 20. szerda

Kay altábornagy küldött egy láda narancsot. Elnök úr utasítására a hivatal minden dolgozója kapott egyet.

Február 22. péntek

Virágot rendeltem Shoenfeldnének - Jékely miniszter nevében. Tegnap este nagy fogadás volt az amerikai követnél, ezért járt virág. De miért velem intézteti a miniszter úr? Van elég fullajtárja...

Február 23. szombat

Vasárnap reggel telefon: 10 órakor kocsí jön értem, menjek az Andrásy útra. Kezd torlódni az intézni való. 1 óráig dolgoztunk. Ebéd után elmentünk kis Zoltánnal Budakeszire, villanézőbe.

Február 24. vasárnap

Két új kispap-miniszter: Dobi István és B. Szabó István letette az esküt az államfő előtt.

Február 25. hétfő

Dr. Szopkó fogorvos kihúzta elnök úr egyik fogát. Délután én voltam az inspekciós. A család élvezte, hogy kijöhetnek a hallba, és zavartalanul mozoghatnak saját otthonukban. Az Elnök úr azt mondta: egy kedves emlékkel lett szegényebb. Kihúzták azt a fogát, amely nálunk törött le 44 nyarán. A gyerekeknek küldött csokoládét.

Február 28. csütörtök

Tegnap ebéd közben vitte be Jékely Imréd halálos ítéletét. Igaz: sürgették az oroszok, még jobban az amerikaiak. No, de nem várhatott volna ebéd utáni? A tapintat sem tartozik a miniszter erényei közé... Hogy a figyelemről ne is beszéljünk.

Napok óta együtt dolgozom Németh Johannával. Csornoky egy hete érkezett Amerikából. Az ő Washingtonban tartott előadásait fordítja Johanna magyarra; az én dolgom a stilizálás. Johanna nyolc nyelven beszél. Ő írta az „Északi fény” című darabot, amit a Nemzeti Színház adott elő.

Április 24. szerda

Közben átköltözött a Hivatal az Eszterházy palotába. Még mindenütt állvány: a szobákat festik. Csak Jékely miniszteré van

berendezve. Nagy a könyöklés. Folyik a küzdelem a pozíciókért. A miniszter „alaposítás” közben, mindent felfúj. Pfujjj!...

Május 19. vasárnap

A család kiköltözött Leányfaluba, a Sorg villába. Ma voltam ott először. Elnöki nyaralóvá lépett elő a szép, hegyoldalba épült, teraszos villa. Kovácsoltvas kerítés, a park fái mögött, sötétzöld hegyoldal háttérében fehérlik, pálmák, futónövények között. A középső kapun át egyenes út vezet az épület főbejáratához. Az út kétoldalán fasor és lámpák. Az út végén fülkeszerű bemélyedésben fehér szobor. A hivatalos bejáratnál az alsó kis épületben biztonsági őrség. A főépület hátsó bejáratáig csak a család, miniszterek, pártvezérek és meghívott vendégek kocsija mehet fel. Az épület beépített bútorokkal van berendezve. Csodálatos a nagy hall, kandallóval, a falon Aba Novák: Menekülés Egyiptomba című képe. Az épület, a park, a virágos erkélyek, a pompásan berendezett szobák - álombeli környezet. Amíg az elnöki fogadószoba a Hivatalban el nem készül, itt fogadja az Elnök úr a politikusokat, vendégeket. Ha Jékely megtudta, hogy kivittek, a szívéhez kap...

Május 20. hétfő

Ma a pénzügyminiszterrel jöttem haza Leányfaluról. Útközben párizsi útvjáról beszélgettünk. Most jött haza, s a szép eredményről számolt be Elnök úrnak. Gordon miniszter volt a Corvin Áruház tulajdonosa.

Május 21. kedd

Jékely mindenben keresztezi a munkámat. Megtiltja, hogy bármit vásároljak az elnöki háztartásnak. Mintha azt én kezdeném... Itt van például a négy kiló vaj-ügy. Alaposan megmondtam neki a véleményemet.

Május 23. csütörtök

Ma ismét Gordonnal jöttem haza Leányfaluról. A tárgyalások alatt a kertben olvasok. Mókust is láttam az egyik fán. És mennyi virág...

Május 24. péntek

Morinyi Ödön festőművészt vittem ki Leányfaluba. Alacsony, szakállas, olasz-francia kiejtéssel beszélő kis ember. Párizsban, a Julien Akadémián volt professzor. Háromezer arcképet festett eddig. Elnök úrról szeretne portrét készíteni. Útközben nagyon jól elbeszélgettünk. Meghívott, látogassam meg műtermét. Szívesen csinálna rólam egy pasztellt.

Délután kinn volt Kovács Béla, és Gordon. Választhattam, kivel jövök haza.

Május 31. péntek

Nagy Ferenc és Kovács Béla volt Leányfalun. Este meg Rákosi, 9-től 11-ig. Kemény beszélgetés volt vele.

- „Összevesztem vele. Megmondtam: tovább nem engedek. Sok forog kockán; talán az életem is. De van egy pont, ahol engedni már becstelenség... Szokja meg Rákosi, hogy más akarat is van, mint az övé” - mondta munka közben.

Június 1. szombat

Végre, annyi huza-vona, szabotálás után, elkészült az elnöki dolgozószoba és a márványterem; ünnepélyes fogadások, kitüntetések, hivatalos aktusok számára. Jékely legújabb hőstette: 19-én, a katonai napon nem gondoskodott koszorúról, az Amerikai Misszió ünnepségére. Véletlenül - vagy készakarva?... Mindenesetre a vaj- és ecet-szatócsügyekhez jobban ért. Tegnap este vacsorát adott Kay altábornagy, mert távozik az Angol Katonai Misszió éléről. Családias meleg, művészi műsorral egybekötött

búcsúest volt éjjel 1 óráig. Sárdy János, Orosz Júlia, Bordy Bella szerepelt. Toki-Horváth Elnök úr kedvenc nótáját húzta. Kay felajánlotta repülőgépet az elnökszony párizsi utazásához.

Június 2. vasárnap

Morinyi festőművész kiállítása a Szénássy Szalonban. A kiállítást Elnök úr is megnézte.

- Riportanyagot állítottam össze: milyen leveleket kap a köztársasági elnök.

Június 4. kedd

Délután 1/2 5-kor telefonált Nagy Ferenc, hogy lemond a kormány.

- Ha ezeknek nem sikerült semmit elérni, mit várhatunk az újtól? - jegyezte meg Elnök úr. Szóba került Kiss Sándor képviselő tájékoztatási miniszteri jelölése. Végül 1/2 7 táján kiment a konvoj Leányfalura. (A hivatalos elnöki menet a következő: előzetes útvonalbiztosítás után elől a rendőrkocsi, utána az elnök, s hátul a testőr-kocsi.)

Ma tudtam meg Erdély elcsatolásának hiteles történetét.

- Elmondom neked, hogy legyen valaki, aki tud róla... Május 6-án este Byrnes, Bevin, Molotov és 2-2 szakértő tanácskozással ült össze Párizsban, az erdélyi kérdés előkészítésére. Byrnes felvetette, hogy a 39-es határt kapná Magyarország; a bécsi döntésnek megfelelően. Molotov belement, azzal, hogy ők meg akkor követelik a Duna-deltát. Byrnes erre dühösen válaszolt: ha Molotovék mindent saját követelésük szempontjából néznek, vegyék az egész kérdést fel sem vetettnek. Így kapta meg Románia egész Erdélyt, és megmaradt neki a Duna-delta is. Mert szerencsésebb helyen fekszik.

Jékely egyre bőszebb. Büntetésből ki akarja éheztetni a családot, mert nem rajta keresztül történnek a dolgok. Engem meg valósággal kinéz. Én vagyok az ütközőpont.

Június 6. csütörtök

Tegnap forgalmas nap volt. Kezdődött Nagy Ferenc miniszterelnök érkezésével. Utána Kovács Béla, Rákosi, Szakasits (egyenesen a szanatóriumból), Farkas Ferenc, Erdei Ferenc, majd Grigorjev követségi tanácsos, s végül Puskin követ. Kéthly Anna most érkezett Londonból. Itt volt még Zilhay Lajos író. A nagy nyüzsgés eredménye:

- Írd le, hogy megmaradjon ... Ők is engedtek, formailag mi is. Ezek elfelejtik, hogy nem a forma fontos, hanem a lényeg. A vidéki vezető pozíciók fele arányban oszlanak meg. Őszre megtartjuk a községi választásokat; az majd magától javítja az arányt. A pártban tavaly sikerült egy évig húzni a várakozást, s a választók tényleg mindent rendbe hoztak. Különben sem lehet jobb más megoldás, mint a *modus vivendi*. Puskin követ rosszallását fejezte ki, az „irredenta” nyilatkozattal kapcsolatban, amely „a legfelsőbb helyről” származik. Nem hiba! Romániában Groza szép szavai mögött dühöng a sovinizmus. Szlovákia tiszta fasiszta szellemű. Nálunk pedig a közvéleményt erősen ingerli, hogy a vezető tényezők még csak nem is követelnek. Hát követelünk!... Erősen figyelnek bennünket. Ezzel szemben, a másik oldalon, Bevin bejelentette, hogy szovjet érdekeltség leszünk. A megszállásra minimum 25 év „reményünk” lehet... Ugyanakkor üzenetik: álljunk a magunk lábára, önálló politikával... Ha majd nem leszek, tudjon valaki ezekről...

Elnök urat ilyen gondok nyomasztják. Jékely meg, mint egy tank, nyomul előre. A testőrök utasítást kaptak tőle, hogy az elnöki titkárságra csak Mara mehet be. Még nem tudja, hogy elveszik tőle a rendelkezési alap kezelését, és a beszerzés intézését.

Délután Morinyi megkezdte a pasztellt. Kissé átszellemült, messzenéző profil vázlatát láttam a tükörből. Azt mondja: egy flapper és egy középkori szent keveréke... Bizony, nem könnyű kenyérkereset modellnek lenni. A nyakam egészen megmerevedett. De közben elgondolkozhat az ember; milyen nagy dolog alkotni valamit. A tehetség mellett kemény, következetes munka kell ahhoz, hogy az ember legyen valaki.

Június 7. péntek

A függetlenség kivívásának és az ellenség megaláztatásának napja. Nem kenyerem a bosszú, de Jékely maga a két lábon járó gonoszság. Burjánzó hatalma most alaposan megnyirbáltatott. Szeleczy vette át tőle a rendelkezési alapot, és a gazdasági ügyeket. Tudomására hozatott a miniszter úrnak: az én beosztásom felett senki más nem rendelkezik. Papp-Kökényesdy testőrtábornok jelenlétében kapott utasítást, hogy bármikor bejárhatok a titkárságra, az elnöki szobán keresztül. Így végződött az első mérkőzés. De az ellenfél biztosan nem adja fel, s a játszmának - sajnos - nincs vége.

Este Gáspár Margit: Új isten Thébában című darabjának bemutatója a Katona József Színházban. A szünetben egy kézfogásra találkoztunk. Felvonás után elment. Holnap reggel korán indul a repülőgép. Négytagú küldöttség: ő, Rákosi, Gyöngyösi, Szakasits - indul Washingtonba.

Június 8. szombat

Reggel 8-kor a rendőrök jött értem. Szekfű Gyula moszkvai nagykövet jött búcsúkihallgatásra. Neki kell egy levél Sztálinhoz, azt kellett leírnom. - Utána Jékely jött Szebeni államtitkárral (belügyi háttér!), tisztázták a Walternak adott - vagy nem adott - megbízatást. Aztán egy Bolíviába induló házaspár következett. - Az amerikai könyvtár-átadás ünnepségének meghívóját Szakasitsnak továbbítottuk. Bizonyára gyanakvást keltene, ha ezen az elnök jelenne meg. - Az elnökasszony (a továbbiakban B.) készül Párizsba. Vásároltam számára tisztaselyem, csikos, délutáni- és egy fekete nagystélyihez anyagot.

Június 9. pünkösd vasárnap

Délután megnéztem a Demokrácia című lapot. Benne van a cikkem: „mit ír Groza, John Haire, és a kansasi kiscserkész Tildy Zoltán köztársasági elnöknek...”

Június 10. hétfő

A tízéves érettségi találkozóra ketten jöttünk össze: Darázs Ilona, és én. De osztályfőnökünk: Rékainé Boda Matild eljött.

Június 11. kedd

Előkészületek az enyingi és gemenci útra.

Június 12. szerda

Délután megjöttek Gemencről. Puskinék érkezéséig voltam benn.

Június 13. csütörtök

Este 10 után telefonált a tábornok, hogy soron kívül hazajöttek, mert Gemencnél oroszok gyakorlatoztak. Reggel a testőrkocsi értem jön. Elég későn érkeztem Leányfalura; már türelmetlenül vártak. El ne felejtsem figyelmeztetni Elnök urat Péter Jánossal kapcsolatban.

Jékely kinn volt egy rendőrségi küldöttséggel. Az egyházi segélyek külföldi levelezését intéztük. Kisgazdapárti képviselővel jöttem haza. Fleischer Antal karmester özvegyétől kaptam két operajegyet, a Mártához. De annyi megbízást kellett elintéznem, hogy csak az utolsó felvonásra értem az Operába.

Június 15. szombat

Reggel igen kalandosan értem ki Leányfaluba. A rendőrkocsi „elfelejtett” értem jönni. Telefonáltam a Hivatalba. Az Opel jött értem, jó sokára. (Rengeteg baj van a kocsis-ügyekkel.) Előbb az Andrassy útra mentünk húsért, ásványvízért, szerelőkért. Az egyik detektív is a kocsiban maradt, ezért átpakoltunk a Graefbe, hogy a motorral együtt a szerelők is beférjenek. Már hat hete nincs rendes vízellátás a nyaralóban. A legnagyobb hőségben nem volt

víz, fogmosásra sem. S ott van egy pici gyerek Zoliéknál. Ezek után a Jékely villa előtt megáll a kocsi, a szerelők kiszállnak, mert ők Jékely kútjának megcsinálására kaptak utasítást. Ezért kellett alaposan elkészni. Pedig reggel maga Elnök úr telefonált: siessek, mert sok dolgunk lesz. Van egy költséges, reprezentatív Elnöki Hivatal, amelynek feladata volna az elnök munkájának elősegítése. Hát így működik ez a hivatal, a mindenható dezorganizáló miniszter jóvoltából.

Délután jött Stanford Robinson, a BBC karnagya, Komáromyval, az Operaház igazgatójával. Mara tolmácsolt. Utánuk Gordon és Oltványi (a Nemzeti Bank vezetőségének letartóztatása ügyében). Majd Szakasits feleségével. Az UNRRA-tól is voltak. Este pedig - Groza lánya ürügyén - Jékely átcsempészte az elnökekhez két vendégét. 8-tól 10-ig ült a család nyakán vendégeivel. Egyszerűen nem tudott a család megvacsorázni. Egyik erőszakos kellemetlenséget követi a másik. Múlt szombaton nem lehetett kitérni egy vacsora-meghívás elől, mert egy amerikai professzornak - akit a magyarországi tudósok helyzetének tanulmányozására küldtek - és Sommer megbízottnak úgy állította be a dolgot, hogy nála találkoznak az elnökekkel. Fogcsikorgatva el is mentek, de csak 10 felé, és fél óra múlva eljöttek. Úgy látszik, most így állt bosszút akkori kudarcáért. Ez az ember teljesen elvesztette arányérképét - megártott neki a hatalom, amit ő képzel magának.

Gordonnal és Oltványival jöttem haza. Gordon azt mondta: már nem is tud nálam nélkül Leányfaluról visszajönni. A volt és a jelenlegi pénzügyminiszter megállapította: az ő idegeik jobbak, mint a fiataloké; viszont azok jobban bírják a támadást. Szó volt az Athenaeumról: a bíróság I. fokon visszaadta a Gombaszögi családnak. - Az inflációval kapcsolatban Gordon azon csodálkozott: mi dolga lehetett régen a pénzügyminiszternek... A Nemzeti Színházhoz vittek, ahol Bandi és Jéhlék, no meg Shakespeare „Sok hűhó semmiért” szikrázó előadása várt. Remek szellemi tüzi-játék, kitűnő előadás volt.

Június 16. vasárnap

Ma az enyém volt a Hivatal opera-páholya. Szeleczykérésére vendégünk volt a Red Barnet dán segélyakció magyarországi vezetője: Tove Abrahamson kisasszony. Bájos szőke hölgy: németül beszélgettünk. Engem elfogadna dánnak. Kísérője Domonyi Erzsí, aki megvált a miniszterelnökségtől, mert nem kapott fizetés nélküli szabadságot, hogy a dán misszionáriusként dolgozzon. A szünetben meglátogattuk Papp-Kökényesdyéket, a harmadik páholyban. A tábornok felesége festőművész, Csók tanítványa volt. Páholyunkban volt még otthoni segítségem, Ilonka, aki még sosem volt Operában. A zenekart Robinson karnagy dirigálta.

Június 17. hétfő

Elnök úr és felesége Berlioz-estre ment az Operába. Jékely és a testőrtábornok kísérte őket. Amint levonultak, Elnök úr odaszólt nekem: nem akarok-e velük menni... ha nem, hazavisznek... Felrobbant a protokoll! Mit lehet ilyenkor csinálni?... Megköszöntem, amit úgy sem illene elfogadni. A gesztus a volt háziasszonynak szólt: volt bujdosónk emberi nagyságára vall. De hogy fogja ezt nekem Jékely megbocsátani?... Viszont eljátszottam a gondolatot: mi történik, ha azt mondom - megyek... s beszállok Jékely mellé, a miniszteri kísérekocsiba...

Délután érkezett a hír: a Teréz-körúton orosz katonákra lőttek. Két halott tiszt az áldozat. Volt olyan vélemény: román kéz van a dologban; hogy az erdélyi kérdés megvitatásakor rontsák esélyeinket az oroszoknál. Azt is beszélnek: oroszok lőtték le egymást. Mindenképpen nehezíti a helyzetet. Grigorjev sincs Pesten; Moszkvába repült. Puskinnal sincs jól. Nehezebb lesz az ügyek intézése.

Június 18. kedd

Délután 1-től 8-ig dolgoztunk, szinte szünet nélkül. 8-ra jött a párt politikai bizottsága.

A Református Élet utóda: az Élet és Jövő című lap szerkesztője: Muraközy Gyula telefonált: nézzem meg a Művész Színházban a Pirandello darabot és írjak róla. Annakidején a Református Életben is jelentek meg film- és színház-kritikáim és riportok.

Június 19. szerda

Egész délelőtt a párizsi út előkészítése: Lady's Shop divatszalonn, Zsuzsi varrónő cipő, kesztyű, sapka, turbán, stb... B. ruhatára lassan összeáll. Azt kívánta: kísérem el a próbákra. Lakást is néztem megbízásából Viktorék számára. Haza készülnek Washingtonból. A Szalmássy Szalon bejáratánál összefutottam Lacival és sógorával. Becipeltek a Holubba. Közbenjárást kértek Gombos Gyula bútor-ügyében. Este megnéztem: „Az ember, állat és az erény” c. Pirandello-bemutatót. Kitűnő szatíra, remek előadás.

Június 20. csütörtök

Megírtam a kritikát. Azt hiszem: sikerült érzékeltetni a darab és az előadás levegőjét, hangulatát, lényegért. Délután Morinyihoz mentünk. Már „idegen” véleményére is szükség van. Hamarosan kész a kép. Bandinak is tetszik. - Este Tildy Laci és felesége volt nálunk.

Június 21. péntek

Csak B. jött be Leányfaluról: a varrónőhöz mentünk próbálni. Kivitte Elnök úr fekete öltönyét, az orosz tiszték délutáni temetéséhez. Zoknit kerestem, de nem volt nagy választék. Messze van Katica, a gondos házvezetőnő, elvitték Washingtonba.

Jékely a 300 billiós koszorú-számlát a rendelkezési alapra akarta kifizetni. Sikerült megakadályozni. Gondolom, „hálás” lesz érte... Szeleczy járatos az állami pénzügyekben. Javaslatára az Elnök úr személyi garnitúrája - Mara, én, Laci altiszt, Dés és Paulay (sofőrök) külön „fiók-pénzt” kap.

Június 22. szombat

Elnök úr a titkárságon tízórazott. Laci nekem is hozott málnát. De a málnánál is nagyobb megtiszteltetés ért: a Wertheim szekrény egyik kulcsát nekem adta át. Két példány van belőle. Az egyik nála. Ez megint nagy pillanat az életemben. Igyekszem méltó lenni az államfő bizalmára. Egyelőre csak a francia követ megbízólevele van a páncélszekrényben. Tegnap adta át a követ. Két napi izgalmas készülődés előzte meg. Piros szőnyeg volt a kaputól a márványteremig. Nem diplomataköpenyben és csákóban érkezett, mert az elnök nem frakkban fogadta. Minden remekül sikerült. Mara visszakísérte őket a Bristolba. Itt meglepő és protokollelles események következtek. A lift fennakadt két emelet között, s az egész kíséret hasoncsúszva mászott ki a folyosóra. Faure követet, terjedelme miatt, alig tudták kitudszkolni. Ráadásul leesett a monoklija. Addig lógott a lift és a folyosó közt, amíg a monokliát meg nem találták. Még jó, hogy nem volt rajta csákó és diplomata-köpeny... bizony, méltatlan befejezése egy jól sikerült diplomáciai eseménynek.

Délután másfél órás megbeszélés volt a baloldali blokk (kommunisták, szocdemek, polgári pártok) képviselőivel. - B.-vel ismét próba a Váci utcában: a nagy estélyi köpeny, a turbán, táska - kész.

Megírtam a választ az Amerikai Zsidók Szövetségének. Módosítás nélkül fordítható.

Egész évre érvényes villamosbérletet kaptam. Első utam a 72-es postahivatal; levelet adtam fel légipostával Csornokynénak. Morinyi műtermében utolsó simítások a portrén. Megkapta a sötét alapot. Legközelebb keretet kell vinni. Pihenés közben a kicsi, fúrge, ősz-szakállú mester izgatottan oda-odasiet a másik állványon lévő nagy képhez, melynek címe: Színház. Itt is, ott is elhelyez ecsetjével egy színes pöttyöt. Az izzó tarka színfoltok vibráló atmoszférát varázsolnak a vászonra, érzékeltetvén a színpad és a nézőtér között áramló forró hangulatot.

Megkaptam Banditól Thomas Mann József-trilógiáját. Az Athenaeum adta ki. Alig várom, hogy elkezdhessem...

Június 24. hétfő

Fogadás az Elnöki Hivatalban. Mara a párizsi úthoz szükséges valutáért szaladgált. 11-kor kezdődött és órákig tartott a baloldali blokk képviselőivel a tárgyalás. Ezalatt B.-vel, szakadó esőben, utolsó próba. Haza is hoztunk, készen, mindent. Mara kétségbe volt esve, hogy ma reggel még mindig nincs útlevél. Elindult, hogy elmegy Cserkaszovhoz is, mert mégsem lehet megerősíteni a „vasfüggöny-legendát” azzal, hogy az államfő felesége, a nőmozgalom képviselőjében, hivatalosan nem utazhat Nyugatra. Elhatározták, hogy ha csak holnap reggel adják ki az útleveleket, - vagy el kell halasztani az utazást, vagy egyáltalán nem megy. A rettenetes esőzés és felhősödés miatt úgylis veszélyes az indulás.

Délben, 1 órakor mégiscsak meghozta Mara az útleveleket.

Június 25. kedd

Reggel 7-kor elindulhattak: Jékely ismét vizsgázott: egyetlen fotós sem volt az indulásnál.

Június 26. szerda

Juditot elvittük a Tölgyfa utcába, orvosi vizsgálatra. A Vörös-kereszt svájci gyermekakciójával indulás előtt. Gépkocsi-fronton teljes az anarchia. Balogh államtiktártól kellett kocsit kérni, hogy Szeleczky lemelessen Százhalombattára. Jékely elment előkészíteni a kecskemét-szegedi utat. (No meg összeszedni néhány csibét-kacsát. Az ilyen apró szerzeményeket sem veti meg. Csereberél, üzletel cigarettával, s ami jön.) Hogy nagyobb legyen a tekintélye, magával vitte Papp-Kökényesdy testőrtábornokot. Elnök úr meg délben detektívek kopott kocsija kíséretével ment Leányfaluba. Mintha legfőbb törekvése az elnök tekintélyének lejáratása lenne. Elnök úrnak nem fontosak a külsőségek, s ezzel a miniszter csúnyán visszaél. Kölcsön veszi a hatalom és közjogi méltóság „kellékeit”. De hisz ez szánalmas és nevetséges, de szomorú is.

Június 27. csütörtök

Zoli és Kati jött értem. Vasady-Kovács pénzügyi államtitkártól kértek kölcsön kocsit. A szegedi és kecskeméti beszédek vázlatát készítettük.

Július 1. hétfő

Péntek-szombat-vasárnap: Szeged-Kecskemét, utazás. Megfelelő akadályokkal. Szegeden a gyárakban dolgoztak: kötelező munkanap volt vasárnap. A református lelkész nem vett részt az üdvözlésben. De hívei és választói elárasztották ajándékokkal. hatalmas hagymakoszorú, a föld áldásai: kiállítási zöldségek, uborka, káposzta-, gyümölcskosarak, fonott kalácsok, aratási cipő jelzik a nép szeretetét. Az ajándékok egy részét Tildy Ilonkával kaptuk. Ilonka Elnök úr egyik nagynénje. A másik Jolánka. Mindketten rajongásig szeretik és tisztelik. A legjobban egy kis aratási tarsolynak örültem. Búzakalászkok hosszúszára van csinosan összefűzve és megformálva. Nemzeti színű szalag díszíti. Az első szabad nyár kenyér-ünnepéről. Szép sajtója volt a három napnak. Párizsba is küldtünk belőle B.-nek. A Haladás cikkírója megjegyezte: a kíséret jobban él a demokrácia adta szabadsággal, világos vászon ruhába öltöztek. Az elnök viszont megtisztelte hallgatóságát: sötét öltönyben volt - a nagy hőség ellenére.

Július 4. csütörtök

Kay altábornagy fogadása. Jékelyné volt a háziasszony. Férje a szemével irányította, mint egy idomár. Kay igen örül, hogy nem „hivatalos” búcsúzása volt.

Július 5. péntek

Gyöngyösi külügyminiszterrel jöttem haza Leányfaluról. Útközben mesélt a küldöttség amerikai útjáról, ottani tapasztalatairól. A téma és a kivételes helyzet arra ingerelt, rögzítsem a beszél-

getést. Ahogy hazaértem, „orvinterjú” készült belőle. De sem illendő, sem ajánlatos nem volna visszaélni a helyzettel. Hogy mi és hogyan kerül nyilvánosságra, politikai kérdés. Maradjon meg nekem rendhagyó szellemi játéknak.

Július 6. szombat

Befejeztük a Magyar-Szovjet Művelődési Társaság ünnepségének megnyitó beszédét. 10-kor a Rádióban viaszlemezezték a Magyar Képzőművészeti Kiállítás megnyitó beszédét. Elnök úr meglátogatta a könyvnapot is. Készült fénykép az Athenaeum sátránál, Bandival is. Végre bemutatta Dezsélákot, akiről a német megszállás alatt a Ráday utcában is hallott, mert együtt készítették az Athenaeumban a hamis nyomtatványokat és röpiratokat.

Július 8. hétfő

Délután 6-kor pártközi értekezlet.

Július 11. csütörtök

Reggeltől állandó készenlét a repülőgép fogadására. A gép Rómán keresztül jött Párizsból, és késett. Az Elnöki Hivatalban ebédeltünk. 1/2 3-kor jött az Amerikai Misszió telefonja, hogy 5.15-kor érkezik a gép. 3/4 5-kor már kinn voltunk. 4-re jött hozzáink Mihályfi a feleségével; autót küldtem értük. Együtt mentünk a reptérre.

Július 14. vasárnap

Párizsból B.-től egy pár fehér bőrkesztyűt, Marától egy Habanita parfüm-sorozatot és egy kis Napóleon-szobrot kaptam; a gyerekek csokoládét. Mihályfi azt mondta: írjak valamit a párizsi útról. Meséltem Marát, s mintha saját élményeim volnának, megírtam a cikket. Másnap reggel Bandi elvitte Mihályfinak, aki

délben felhívott és gratulált. Délután 5-kor már olvashattam a Független Magyarországbán: „Párizsban azt hitték: felrobban a világ...”

Megnéztük a Magyar Képzőművészeti Kiállítást. Tetszett a „Sorbanállók” és „Az Andrássy út ködben” című kép. Győry Dezső szobrász és Falus Elek tanár vezetett végig bennünket a kiállításon.

Július 15. hétfő

Délután a vasút 100 éves jubileuma alkalmából ünnepek. 5 órakor a dunakeszi főműhelyben átadták a munkások az új szalonkocsit. - Este folytatódott a pártközi értekezlet az Andrássy úton. Esett az eső. A kapuban őrködő rendőrök behúzódtak a kapu alá. 11 óra körül a kivilágított ablak fölött belőttek Lacikákékhöz.

Délután B. párizsi útiről beszámolt a sajtónak. Meghívtak: Gerőné, Vas Zoltánné Vadas Sári, Zsindelyné Tüdös Klára, Gáspár Margit, Székely Júlia, Izsáky Margit.

A párizsi cikkért óriási honoráriumot kaptam: 10 millió adópengőt. Négy napi élelem a családnak...

A pártközi megegyezést Leányfalun diktálta le Horváth Zoltán és Darvas József.

-„Időnyerés szempontjából újabb hat hét. Darvas és Veres Péter a tárgyalások során most is béresek. Szakasits négyszemkört barát, tárgyalásoknál ő a lehangosabb. Horváth céltudatos, elszánt, kemény koponyának látszik...” - vélekedett Elnök úr.

Szakasits feleségével szombaton, Rákosi vasárnap volt Leányfalun. Rákosi azt mondta: Horváth sokért nem adná, ha egy szék mögül hallgathatná őket. Féltékenyek egymásra.

Július 17. szerda

Programelőkészítés trópusi hőségben. Dél felé a munkakedvet leverte egy kezdődő influenza. Elnök úr a teraszra ment napozni, de már későn.

Július 18. csütörtök

Hiába mentem ki, nem tudtuk folytatni a munkát. Igaz: közben széthullott a párt... Az egymást követő válságok nagyon megviselik Elnök urat. Érezte már szerdán délután, hogy ott kellene lennie a politikai bizottság ülésén. A megegyezés simán átment, de Kovács Béla megsértődött Nagy Ferenc szavai miatt, és lemondott. Ortutayék csúnya botrányt csináltak. Katona Jenőnek a nyakkendőjét is levették. Küldték őket a kommunista pártba...

Reggel 7-re kiment Nagy Ferenc. Leányfalura menet találkoztunk az autójával. Akkor már jött visszafelé. Vatai Lászlótól elhoztam a program-tervezetet. Ma a rendőrökcsi jött értem; míg felszaladtam a dossziéért, a kapu előtt vártak. - Elnök úr friss fejű, akcióképes fiatalokat szeretne bekapcsolni a pártba. - Később kijött Varga Béla, majd Ortutay és Gáspár Ervin. A fejmosás ebéd közben is tartott.

Délután a B/listázások visszaéléseit írtam le. Az egész ország mint egy eleven seb; jogtalanság és erőszak mindenütt. Nagy Ferenc miniszterelnök fel is függesztette az egészet.

Megérkezett az UNRRA-teherkocsi.

Július 19. péntek

A tárgyalások Pesten, az Eszterházy utcában folytatódtak. Ries István igazságügyi miniszter elhozta az amnesztia-rendelet javaslatát. Rövid fél órát késett, mert „csehszlovákokat vártak”. Nagy Ferenc, Balogh páter és Ortutayék voltak megbeszélésen.

A lengyel ügyvivő ma jött bemutatkozó látogatásra. Ő is késett; karambolja volt. Bérautóval jött. Kettőzött testőrség fogadta.

Július 20. szombat

Látogatás a Mafirt-nál. A kisgazda mozik igazgatója Jéhl Frigyes. Délután feleségével kimentek Leányfalura.

Ortutayékkal további tárgyalások. „Megérdemelnék a fegyelmit, s hogy kivágyják őket a pártból” - fakadt ki dühösen E.

Van konyhája az Elnöki Hivatalnak. Subasits, a félkezű szakács vezeti. Ő főz a miniszternél is, ha vendégei vannak. E téren is igyekszik „lefőzni” az elnököket. Ugyanolyan zakóban és nadrágban jár, mint az elnök. Társelnöknek képzelet magát, s azt hiszi, ehhez elég egy zakó és egy nadrág. Délután kivitette Gizit magukhoz Leányfalura. Nyilván nem volt kocsi-probléma.

Július 21. vasárnap

Kora reggel a testőrkocsival elvittem három képet: a forint születéséről. Vásárhelyi István államtitkár megy Párizsba, és elviszi Viktornak, a magyar követségre. Szakasits fia is ott van. Auer követ helyettese. Olyan sznob, hogy egy gróf sem lehetne különb. Hivatali főnökének nyilvános helyen nem köszön. Szerinte a követ adminisztráljon, majd ő csinálja a politikát. Az egész követségnek dupla munkát ad, hogy helyrehozzák, amit elront. Meghívásoknál ketten is vigyáznak rá, nehogy hülyeségeket mondjon. Még jó, hogy nem tud franciául. Pénteken délben, a párizsi beszámolón, Szakasitsné magából kikelve szidta a Szabad Száj című satirikus lapot, mert azt írta: „Bidault és kormánya megfeszített erővel tanul magyarul, hogy a kis Szakasitscsal beszélni tudjanak...” Mara szerint a szülői elfogultság ilyen mértéke egyszerűen elképzelhetetlen.

Délután autó vitte ki a református lelkészeket a Kálvin térről Leányfaluba.

Július 22. hétfő

Nagy lendülettel indult meg az egyház bekapcsolása a demokratikus átalakulásba, a tegnapi megbeszélés alapján. Bereczky Albert és Karácsony Sándor a szellemi irányítók; árnyékukban Békefi szedi a gyümölcsöt: a Református Ébredés című lap példányszáma 400 ezerre ugrott. A tárgyalás alatt a család a visegrádi erdőben járt, ahol felfedeztek egy pisztrángos tavat és egy vadászházat. Karácsony Sándorral jöttem haza.

Július 23. kedd

Nagy tisztesség érte Samulincot: második születésnapját Leányfalun, az elnöki nyaralóban ünnepeltük. A keresztgyerek most ült először autóba, és mindjárt a címeres államfőibe. Az A/1. rendszámú kocsit vitt ki bennünket. Volt születésnapi torta; kapott egy fényes Napóleon-érmét; megcsodálta a hallban a kivilágított bársekreényt, a kandallót. Legjobban a bejáratnál álló testőr puskája tetszett neki. „Nekem adod?...” - próbálta elkunyerálni.

Július 24. szerda

Ebéd közben Gerőről beszélt E. Ő tud eddig legtöbb eredményt felmutatni a miniszterek közül. A saját programját is túlhaladta. Abban nem ismer pardont, sem a pártban, sem az oroszoknál.

Összeült a Nemzetgyűlés. Igen nagy harcok vannak a B/listázás miatt. Követelik Rajk lemondását; Ortutayék is. A belügyminiszter, nagyon higgadtan, hajlandó beismerni, hogy történnek visszaélések is, de kész korigálni.

Az MTI-nek felhívást adtam le a hídepítő munkások ügyében.

Az infláció ellen, a stabilizációról cikk előkészületben, Antalfy számára.

2 után Rákosi telefonáltatott, hogy 1/2 4-re kijön. Szerencsére Zoltán hamarabb kiért, s első információt hozott. Rákosi jó két órán át „dögönyözte” E.-t; be akarta vinni Pestre.

A Gordonnal való megbeszélés alatt másolatot készítettem Nagy Ferenc számára a párizsi levélből. Hogyan látja Európa lehetőségeit a békére, s a mi helyzetünket... A nagyhatalmak tudják, hogy igazunk van Erdély és Szlovákia kérdésében, de a Groza-kormányt nem blamálják az oroszok területcsökkentéssel. Szlovákia pedig a győztesek oldalán áll. - Az orosz csapatok csak az Ausztriával kötendő béke után vonulnak ki. Két - vagy három Európa.

Július 25. csütörtök

Az Eszterházy utcában megbeszélés az egyházi reformok ügyében Muraközy Gyulával. Utána Velis, volt ankarai követ volt kihallgatáson. - Az éjjel meghalt Tombor Jenő honvédelmi miniszter. A miniszterelnökség első napjaiban jelentettem telefonon: a hadügyminiszter szeretne bemenni. „Nincs nekünk hadügyminiszterünk, lelkem, - mondta E., az akkori miniszterelnök - örülünk, ha honvédelemre jut...” Csak úgy eszembe jutott...

Itt volt Asbóth teniszbajnok. B/listázni akarják. Kerestük telefonon Rónai minisztert: ne csináljanak ilyen botrányt.

Az inflációellenes cikk megjelent a Kis Újságban.

Meghívót kapott az egész Hivatal szombat délutánra, a miniszterhez Leányfalura. Egészen szokatlan, rendhagyó gesztus. Mi lehet az oka és célja?...

Július 26. péntek

Bandival együtt sorbaálltunk, hogy tudjunk valamit venni. Ő krumplit szerzett, én paprikát, paradicsomot és két kiló almát. Majd letépték rólunk a ruhát, pedig már a csarnok nyitása előtt ott voltunk. A papír adópengőért már nem akarnak semmit adni. A Corvin és a Magyar Divatcsarnok már folyószámlára, forintért árusít.

Leányfalura borbélyt vittem magammal. Ha tudná, hogy én is belekontárkodtam a mesterségébe... 44 nyarán Nagy Lajos bujdosónak én vágtam a haját. Ma is megvan az az olló...

Délután jött Nagy Ferenc, Gyöngyösivel és Bede követtel. Bede írásbeli nyilatkozatot adott: Soha olyan kijelentést nem tett, hogy a köztársasági elnök és a kormány miniszterelnöke a kezében van, és akkor törí ki a nyakukat, amikor akarja. Az ügy háttere: Kádár Géza, mint a magyar köztársasági elnök személyi titkára (?) - hamis fontot helyezett volna el londoni bankban, folyószámlára. Állítólag. Az egészségből annyi igaz, hogy Kádár Géza a felszabadulás után, a párt szervezése idején, titkárkodott a pártvezér mellett. Rég külföldön van, s vele semmi kapcsolat

nincs és nem is volt. Folyton árnyékokkal kell hadakozni, miközben ég a ház...

Viktor telefonált Párizsból. Valószínűleg Zoltán megy helyette Washingtonba. Kati már tanul angolul. - Perlaky Livia, Nagy Ferenc titkárnője, Párizsban a Magyar Ház vezetője. A pletyka szerint el kellett távolítani, mert megbízói voltak itt. És „ezért” jutalom jár?...

Ildikó utálja, aki „hülyén” szereti a férjét, és nem akar sem gyereket; sem meghalni. De vajon mit akar?...

Július 27. szombat

Az Istvántelki főműhely egyik vasutas-szobrásza elkezdte mintázni E. portréját. A másfél órai munkával megformált agyagról leszedték a vizes lepleket Bandival és megnéztük. Simon altiszt fogja „borogatni”, hogy ne száradjon ki. Sikerül-e a holt anyagba életet lehelnie készítőjének?

E. a miniszterelnökkel és Gerővel meglátogatta a Szabadsághídon dolgozókat. Cigarettaival ajándékozta meg a munkásokat, és elsőként ment át a hídon.

3 órakor volt Tombor Jenő honvédelmi miniszter temetése.

Délután összhivatali vendégségben Jékelynél. Érdekes volt látni a kollegákat családi háttérrel. Meglepett például: milyen csinos, fiatal, modern felesége van az őszhajú rendőralezredesnek; milyen bájos és kulturált Gyursánszkyéné; milyen közönséges és kültelki viselkedésű H-né. A nyaraló kertjében valóságos garden party. A vendéglátás mérete és minősége békebeli volt. 7 órakor átjött E. is néhány percre. Faragóné (orosz tolmács) mellé ültették. Engem meg kihívott a miniszter úr, megmutatta a kertet. El lehet itt tengődni... Még fügefá is van. A villa berendezésében az a szép és ízléses, amit Falus Elek csinált. Ő tervezte a Sorg villát is, ezt is. Az általa tervezett épületek ismertető jele: a bejáratnál elhelyezett kecskefejes sárhányó. Az ő műve az Eszterházy palota belső berendezése. Állandóan ellenőrizte a kivitelezést. Mindig ott volt mindenütt, magával cipelve az elmaradhatatlan gumipárnát. (A többi bútor vegyes „elhagyott javított”.)

Tegnap este Párizsból, futárpostával, fontos levelek érkeztek.

Július 28. vasárnap

Reggel 1/2 9-kor telefon Leányfaluból: vigyem ki az angol szótárt. Később Bereczky érdeklődött: Farkas József lelkész megkapta-e a vasúti szabadjegyet.

Ostrom óta először strandon, a Gellért hullámfürdőben. De ha az ember nem akar tömegmérgezést kapni, csak hétköznap ajánlatos. Csónakkal keltünk át a Dunán Totyival, 600.000 adópengőért. Az uszodajegy 1 millió adópengő. - Délután Zsüliett (Berend Miklósné író) volt nálunk.

Július 29. hétfő

1/2 8-kor kellett volna indulnom Leányfalura a Packarddal, de Bognár sofőr telefonált, hogy nincs olaja. Bezzeg szombaton az egész hivatal szállításához minden kocsinak volt. Így aztán a váltó rendőrkocsival mentem ki 1/2 10-kor. Azonnal elkezdtek az érkezett szöveg fordítását. Elkészült szótárral 16 oldal, abszolút kitűnően. Gordon pénzügyminiszterrel jöttem haza.

Július 31. szerda

Az új forint hétfő óta érezteti hatását, miután meghatározták viszonyát a pengőhöz. Mindenki szabadulni igyekezett a pénztől. Eredmény: előveszik az árut, - és nincs vevő. A csarnok, kirakatok tömve áruval. A cukor kilója 11 forint. A villamosjegy 80 fillér. Az én fizetésem 214 forint. Viszont a lakbér 180 forint. Majd csak utolérjük magunkat...

Reggel feszült volt a hangulat. Először Vass tanácsost kérték kihallgatásra, aztán Jékely jött, majd Mara, én, és Márton Dezső. Előzmény: kedden délután Jékely kipakolt, hogy az én akaratom érvényesül... Szegény, szegény miniszter!... Folyton saját hatalmát félti; még tőlem is. És ennyire?... Elképzelni sem tudja, hogy szolgálat is van a világon, és nekem az a fontos. Két különböző bolygó lakói vagyunk...

Augusztus 1. csütörtök

Megnéztük a Madách Színházban az „Új módszer” című darabot. Főszereplője egy tanárnő, aki harmóniát tud teremteni maga körül. Igaz, úgy, hogy igénybe veszi női vonzerejét, így találja meg az utat az öt elvadult diák szívéhez.

Augusztus 2. péntek

Egész nap leveleket írtam (32 darabot), a Győrffy Kollégium által indított Demokratikus Népi Kollégiumokat Építő Mozgalom ügyében. Szeleczy elkísérte B-t Százhalombattára. Megnézték a birtokot. Éjjel két verset írtam.

1/2 9-től tárgyalás, Nagy Ferenc, Rákosi, Szakasits és Gyöngyösi részvételével. 1/2 12-ig tartott. Padányi Gulyás Béla megbízást kap; értelmes, használható ember.

Délután felvételek készültek a kétéves Totyiról otthon. Este 3/4 8-kor telefon Leányfaluról: reggel korán menjek.

Augusztus 3. szombat

8-ra jött a rendőrökcsi, 1/2 9-re kiértünk. Délre elkészült a Győrffy Kollégium ügyében a rádió-beszéd. Sosem volt még kész három nappal előbb előadás. Tildy Ilona is kinn volt; itt pihen két hétig. Délután kevés fordításra volt idő, mert Gerő jött, majd Kővágó és Dernői Kocsis László. -Szeleczy kitelefonált, hogy Jékely felborítja a rendelkezési alapot. Kihozta Leányfalura az egész pénzt; állítólag bundára. Csak nem tud belenyugodni, hogy sem én, sem Szeleczy nem vagyunk vazallusai.

Jó cikktémát kaptam, külföldi barátainkról. De csak nyugati-akról lévén szó, most inkább elmarad.

Este fél 10 felé jött fel Szeleczy. Panasza számtalan. Kiderült, hogy Márton Dezső kibeszéli, amit a titkárságon hall; nagy barátságban van Gizivel. Simon altiszt, a mindentudó, szabadságra ment. Új embert hoztak helyette. Kérdés: kinek az embere. A forint bevált! Minden van és megfizethető.

Augusztus 4. vasárnap

Bandi lement Vajtára, ahol ünnepség keretében adja át Vasady-Kovács államtitkár Deschelák nyomdásznak E. dedikált fényképét.

Befejeztem a József-trilógia II. kötetét. Délután telefonértesítést kaptam holnapi utasításokkal.

Augusztus 5. hétfő

A Szabad Nép éppen csak megemlíti, hogy Tildy Zoltánné is ott volt Salgótarjánban, a nagygyűlésen. B. nagyon levert. Fényképeket kapott az észak-franciaországi bányászoktól, ottani látogatásáról. Hármat elküldtem a Képes Figyelőnek, és cikket írtam a Független Magyarországnak. Mindketten jónak találtuk.

Augusztus 9. péntek

B. születésnapja. Indítványomra Gizi - titkárnője - vitt ki 50 szál rózsaszín rózsát. A Nőszövetséget is értesítettem: nehogy megfélekedzenek róla. Jékely úgy találta: nem kell, ne zavarják...

Délután az Eszterházy utcában voltunk. Pártértekezlet volt. Nagy Ferenc lehúzta az embereket. Néhány parasztemberen érzett, hogy megértette: E. miről beszélt. De nem volt elégedett az eredménnyel.

Augusztus 10. szombat

Leányfalun. Sok levelezés. A Rákosi-leveleket E. magához vette. Este 11 után valaki bennjárt E. dolgozószobájában. Ez a levél ki volt ejtve a borítékból.

Augusztus 11. vasárnap

Telefon Leányfaluról: délután jönnek értem. Előzőleg telefonáltam Ravasznak, hogy érte megy E. és kiviszi a pestszentimrei

templomba, amely az első külföldi adományokból épült református templom.

Juditkám megérkezett. Mint egy kis tündér, libbent be mosolyogva, boldogan és egészségesen. Jelentkezés a Vörös Kereszt akció összejövetelén. - 1/2 1-kor jött értem a testőr kocsi. Levelet írtunk a szlovákiai magyar gyülekezetek kimutatása ügyében. Délután még meglátogattam Fleischer Antal özvegyét.

Augusztus 12. hétfő

Reggel, a mai program megbeszélésénél, E. kijelentette: délbén - Meixner Ernő, a Nemzeti Bank vezérigazgatója eskütetele után - meglátogatja Rácz Juditot. Búcsúlátogatás, Judit elutazása előtt.

1/2 10-10 között Ravasznál voltam, a táviratszövegért, amit az egyházak vezetőinek írnak a szlovákiai magyar református gyülekezetek ügyében. A püspök úr igen kedvesen fogadott. Szobájában ott van Horthy képe. - Aztán hazamentem, a gyerekeket rendbeszedni, feketét készíteni. A keresztyerek most is kített magáért: kiöntötte a hintőport a szőnyegre. Az Elnök úr egy órát töltött nálunk. Fényképek készültek, amint játszik a gyerekekkel, ölbe veszi őket. Az államfői látogatást Judit azzal érdemelte ki, hogy 44-ben vidékre kellett vinnünk, nehogy elszólja magát az idegen bácsiról. Most Svájcba megy a Vöröskereszttel, ezért a búcsú. Milyen egy elnöki látogatás? A testőrtábornok (teljes díszben), Bérczy Gyula rendőrfőhadnagy és Laci altiszt a legszűkebb kíséret. A kapu alatt és a lépcsőn - a minisztériumi portás-házfelügyelő gondoskodásából - piros futószőnyeg. A tábornok a halban, a rendőrtiszt az előszoba ajtó előtt foglalt helyet. A gyerekek szőlőt és csokoládét kaptak. Távozáskor nagy tömeg gyűlt össze: ritkán jár köztársasági elnök pesti bérházban. „Szeretem a gyerekeiteket” mondta egyszer E.

Augusztus 13. kedd

Készülő munkához 1944. márciusában megjelent Magyar Nemzet és Magyarság számaiból készültek kijegyzések.

Otthon utolsó este Judittal. Hol alszik este az én kislányom?...

Augusztus 14. szerda

Szabadságot kaptam, hogy Judittal töltssem az egész napot. Rutkay, a Divatcsarnok vezérigazgatója révén kaptam hátizsákot az utazáshoz. Kocsit kaptunk, 1/2 3-kor elvittük Jutkát a Murányi utcába a gyűjtőállomásra. Aludt, amikor átadtuk a vöröskeresztes nővéreknek. Olyan nehéz volt...

Telefonutasításra meghívtam Gordont feleségével Leányfaluba. Kivisszük Falus Elek tanár urat is. - Megint sűrű a levegő. Most a West Orient-ügy miatt. - Már szombaton bizalmatlanság merült fel három mázsa árpa és hat zsák liszt miatt. Most kirobant!...

Augusztus 15. csütörtök

1/2 12-kor bemutató a Fórum moziban: Guadalcanal. Kizárólag meghívottak részére: E., Nagy Ferenc miniszterelnök és külföldiek - oroszok kivételével. Páholyban Ildikó. Laci beteg, rosszul néz ki. Előzőleg látogatás Rákosszentmihályon, Kispesten.

Visszatérve a mozira: milyen egy „ilyen” bemutató: a vendégeket az elegáns erkélyen fogadja Jehl Frigyes vezérigazgató és felesége. Asztalokon cigaretta, szendvics, mignon, ital. Nagy Ferenc miniszterelnököt körülveszik: Ortutay, Bognár József, Gizi és Kati (mint párt-származékok). Mosolyogva mondja: „Jön Bandiné”. Ez én volnék... E. érkezése után a vendégek elfoglalják kijelölt páholyaikat.

Augusztus 16. péntek

3/4 8-ra rendőrkocsi jött értem. Szégyen résztvenni a forgalomban ezzel a tragaccsal. Valahol erősen szabotálják a dolgot: jó ez az E. kíséretéhez.

Hasznos munkát végeztünk ma: elkészült a Szlovákiához csatlolni szándékolt felvidéki egyházközségek jegyzéke. Csornokynak és Auer követnek Nyárády államtitkár viszi Párizsba. Auer igen ügyesen keresi a csehek képviselőivel a kapcsolatot. Szeretné a

lakosságcserét későbbi időpontra kitolni. Este 1/2 12-ig írtam a kiküldendő kimutatásokat a református gyülekezetekről. Reméljük, a világ protestáns közvéleménye nem tűri szó nélkül az ősi gyülekezetek szétszaggatását. Farkas Éva gyermekorvossal és Tildy Ilonával jöttem haza.

Augusztus 17. szombat

Reggel egyenesen a budaörsi repülőtérre ment E., a Magyar-Szovjet Repülő Rt. első repüléséhez. Telefonon jelezték, hogy a Szabadság-híd megnyitják E. kocsija számára, hogy ne kelljen kerülnie. Tudniillik a Kossuth híd az egyetlen összekötő Pest és Buda között, mert a keddi vihar széttepte a Petőfi hidat. Ezért igen nagy a forgalom a Kossuth hídon, és ilyenkor le kell állítani a közlekedést az útvonal biztosítására.

11-kor Kispest és Pestszentimre újjáépítési kiállításának megtekintése. A szocdem. városvezetők körüludvarolták E.-t; Szakasitscsal senki nem törődött. (Belső körökben nincs jó híre.) Azt mesélik, hogy Sommer kertiünnepélyén Bán titkárnóval elvonult egy padra, s időnkint felágaskodva megnézte: felesége a teraszon van-e... Mara tolmács és Rafael Márta szerint igen komikus volt a helyzet, a nála jóval magasabb nővel...

A pletyka szívesen dongja körül a pátert is. Állítólag két dizőzzel szokott szórakozni, s gazdagon honorálja szolgálataikat: fejenként 2 Napóleon az árfolyam. (á 15 dollár)

Délután megírtuk Kornitzer számára a nyilatkozatot, aki Amerikában egy zsidókongresszuson képviselte Magyarországot. 6-kor indult a konvoj Leányfalura. - Naponta írunk valamennyit a készülő életrajzhoz. Ma a Magyarság 1944. májusi számait dolgoztuk fel. Éppen a nálunk töltött időhöz értünk.

Este a Mosolyország szabadtéri előadását néztem meg az Állatkertben.

Augusztus 18. vasárnap

Zsüliett panaszkodott délután: az egyik pénzügyi tanácsos okvetetlenkedik, hogy csak fináncnak adhatja ki szobáját.

Tudniillik a ház a pénzügyé. „Morális szempontból jó volna, ha telefonálnál” -mondta. - Este Pap Ferenc lelkész jött sógornőjével, hogy internálási ügyben szeretne kihallgatást. Különben nyugodt nap volt, olvashattam és pihenhettem.

Augusztus 19. hétfő

Reggel, mikor bementem E. már benn volt. Szerencsére be tudtam menni a portáról nyíló lépcsőn. Ma nagy költözködés: a titkárság nagyobb helyiséget kapott; cserélt a segédhivatali szobával. Szép nagy, kandallós, tükrös, erkélyes szoba. Én maradtam a dolgozószoba mögötti kis titkári szobában; Laci altiszt a mellette lévő kis előszobában főzi a feketét, naponta többször. Jékelyt másik csapás is érte: bekéretett az elszámolás - február 1-től. - Végre Papp-Kökényesynek is van íróasztala, s egy zug, ahol leülhet. Meri ez a kabinetiroda csudamód meg van szervezve! Az új nagy titkárságon van hely a várakozóknak, akik kihallgatásra jönnek. Délelőtt Újpesten kiállítás megtekintése. E. megint egy halom ajándékot kapott: játékokat, Baeder-garnitúrát, kis szobrot.

Holnap, a Szent Jobb-körmenetben a honvédelmi miniszter képviseli az államfőt, a testőrtábornok kíséretében. Mindszenty nem közeledik. Holnap, a hídatávon E. akkor is fekete öltönyben lesz, ha senki más nem. „Ezzel is megbecsülöm a munkásokat, s azok ezt megérik”.

Augusztus 20. kedd

A Szabadság-híd felavatását Vámház körüli lakásunk erkélyéről nézhettük. Közben helyszíni közvetítést adtam telefonon Leányfalura B.-nek - az „Éljen Gerő, a hídverő!”, zászlókról, plakátokról. Az ország első komoly hídépítése, az összekötő forgalom szempontjából óriási jelentőségű. Méltó az ünneplésre. Az emelvény a Vámpalota és a hídfő közötti áll E. rádióbeszédének néhány szava élőben is idehallik.

Augusztus 22. csütörtök

Pihenőnap otthon. Két órát a Gellértben töltöttem. Ugrás a partról a mélyvízbe.... Nálunk volt a Major nevű testőr. Már régebben jelezte, hogy eljön. De nem derült ki: mit akar.

Augusztus 23. péntek

Ágenda feldolgozása Leányfalun. Reggel az Admiral jött értem, azzal jöttem haza. Odamenet talákoztunk Jékely kocsijával. Biztosan enyhe szélütés környékezte.

Zoltánék a kis épületben laknak. Átjött kunyerálni: „Tatuskám, adj valami finomat. Például datolyát, csokoládét... Kati kérte tőlem, de én is kaphatok...”

B.: „Megnéztük a kályhákat; a te szobádban azok a nagykeblű nők a kályhán nem kelleneek ... Én nem nézem a fürdőszobában a zöld plafont...” Telefonált is azonnal Falusnak.

Laci: „Ki ad nekem száz forintot kölcsön?” - kérdezte esdeklő szemekkel.

„Persze - mondta Zoltán - a nagykereskedőnek 100 forint kell kölcsön...”

B.: „Mert ez a nyomorult gyerek egy fillért sem lát az üzletéből. Belőle él az egész familia...”

Jékelyt kezdik leépíteni. Újpestre is, az úszóversenyre is szeretett volna E.-vel menni. De nem engedte, azzal, hogy „hivatalos látogatás”. Jékely most rendezkedik be Pesten. Ami persze sokkal kényelmesebb lesz, mint az ingázás Leányfalu és Pest között.

Most Bereczky Zsezse van kinn vendégként. Fényképeket vittem ki a hídavatásról, és megmutattam a Judit búcsúlátogatásakor készült felvételeket is.

Augusztus 24. szombat

Cegléden az újjáépítési kiállítás megtekintése. Defekt az országúton. Érkezés 1/2 3-kor. Az asztalon cédula kézírással: „Ha

nincs kész a gépelés, kérem a füzetet, vagy blokkot." - Különben megérkeztek a címeres feljegyzés-kartonok.

Augusztus 25. vasárnap

Toty-Samulincot kivittem Klotildligetre, a Béthel evangélikus üdülőbe. Paulayt - B. sofőrijét - küldték be Leányfaluról, hogy elvi-gyenek bennünket. Mert Jékely ismét keresztbe tette a szal-maszálat. Ordas püspök meghagyta dr. Farkas Mária főnökasz-zonynak, hogy kísérje ki a gyermeket és helyezze el. Orvosi képzettségű, sofőr, diakonissza. Konferenciájukra meglepően sokan jöttek. Úgy látszik, jó munkát végeznek. Megmutatták másik üdülőjüket: a Siolt is.

Augusztus 26-28. hétfő - szerda

Beköltözés az Esterházy-palotába. A nagy nyüzsgés elől E. munkába menekül. Nagyobb terv programját dolgozza ki. Tiszta, éles logikával, rendszerezéssel. Jól haladunk. Pedig közben itt is van jövés-menés. Kinn volt Ravasz püspök a feleségével, aki bot-tal jár. Autó ment értük. - B. hétfőn élesen kikelt a G. család ellen, akik mind Laci üzletéből élnek. „Laci valószínűleg elvállik. Már ott tartanak, hogy a hölgyre nézve megalázó, ha Laciról gondos-kodik”.

Levél jött Svájcból, hír édes Juditkámról. Fényképet is küldtek. Kedves emberek lehetnek, s úgy látszik, Juditkám feltalálta magát a brüggi családnál.

27-én kinn volt Nagy Ferenc és Kovács Béla. A felolvasott 10 oldallal teljesen azonosították magukat, és bevallották, hogy a Kis Újságban beharangozott programból egy betű sincs; s nem tudnak helytállni. Kovács Béla cikke - amely Rákosi kecskeméti beszédét élesen bírálja (Kocsis) - helytelen. Mert oda ugrott ki, ahol elverik rajta a port. Politikai fogásuk sikerült. Révai válaszolt is rá. - Erdei Ferencné is kinn volt és azt mondta: Kovács Béla cikke az ellenforradalom megindulása. Ő különben igen vérszom-jas nőszemély.

Augusztus 29. csütörtök

Zsúfolt nap az Eszterházy utcában. 1/2 9-től 2-ig tizennégyen voltak E-nél. Két kihallgatás között alig jutott lélegzethez. Néha ivott egy-egy feketét. Rákossal kezdődött a nap, aki majd két órán keresztül nagyon kifárasztotta. Rákosi jókedvűen ment el, s azt kérte: csináljon valamit a Kisgazda Párttal. A Népi Kollégiumok, a Parasztszövetség képviselői, egyéni ügyek zsúfolt-ságában néha alig jutott egynek öt perc. Két fogadás közt néha kiszaladt kezét mosni - mint aki piszkos munkát végez.

Ma behozták a dolgozószoa asztalára Ferenc József hamu-tartóját. - 10 órakor a bécsi vonat ablakán adtam be Péter Jánosnak egy Csornokynak szóló levelet B.-tól. Párizsban adja fel; delegációval megy oda. A másik kocsi ablakában láttam Nagy Imrét és Oltványit.

A Népi Kollégium-akció kapott 2500 forintot, adományként. Szeleczy szerint Jékely mostanában nagyon gyenge. Naponta kap orrbavágást, s ezt nekem tulajdonítja. Ez a rögeszméje. Szerinte labdázok az emberekkel (Gizi, battai szőlő ügye, Márton Dezső). Márton például elrebegette a titkárságon, hogy én tartom vissza a kinevezését, s bennünket össze akarták ugratni. Tiszta bolond! Itt valaki, vagy valakik nagyon keverik a kártyát. Márton maga rontotta el a dolgát fecsegéssel; és mikor E., megkérdezte: miért nincs a szobájában, továbbra is maradt és csevegett. A többi a kamarilla cselszövése. Érzem, hogy szövik a pókhálót körülöttem.

Az sem érdektelen, hogy B/listára tették azt a rendőrt, aki az elmúlt héten megmentette E.-t. Odaugrott egy orosz teherautó elé. Azóta napiparancsban is jelezték, hogy az elnök beszélni akar vele. Úgy látszik: amit tett, nem érdem, hanem büntetendő.

Augusztus 30. péntek

Leányfalu. Ma volt az átköltözés az Andrassy útról az Esterházy-palotába, a végre kész elnöki lakosztályba. Közben írtuk a program-tervezetet. Délután Péterfy Jenő - a Franklin vezérigaz-

gatója - és Baranyai Lipót társaságában jöttem haza. Már ke-restek otthon telefonon. Visszahívtam Leányfalut. Az esti autót nagyon szép volt. A fénytől megbűvölt nyuszik ész nélkül futkároztak az úton. A fák és a hegyoldal elvarázsolt táj. Indulásunk után az egyik testőr és Mészáros sofőr tárogató-szerenádot adott. Baranyai roppant bölcs ember. Ismeri a szőlő-fajtákat, ért a gyümölcskertészethez; sokoldalú szakember. Kár, hogy egy életen át összegyűjtött tudását végül is magával viszi az ember. Aki nem építi be maradandó alkotásba. E. mondta, hogy deportálás alatt, éhségét csillapítandó, gombot tartott a szájában...

Augusztus 31. szombat

Utazás Nagykőrösre. B. telefonált, hogy a paplanokat csinál-tassam meg. Gyursánszky gondnok a raktárban kikereste a paplanhuzat-típusokat. Zsírosbödön és bunda-ügyben intéz-kedtem. - 11-kor a főnökasszonnyal és Szeleczyvel Totyihoz mentünk Klotildligetre. Sajnos, belázasodott a picim. Mire haza-értem, telefonált Mara, hogy megérkeztek. Autó jött értem. Már szétszórták a pártfiók tartalmát, de amit kerestek, nem találták, mert a páncélszekrényben volt. Idő előtt visszajöttek, félbeszakít-va az ünneplést, otthagya az ajándékok nagy részét, mert Nagy Ferenc üzent, hogy Párizsba kell mennie. Ezt Jékely súgta meg E-nek; s Kéthly Anna be is jelentette a hirtelen távozás okát, mond-ván; „Szükség van a miniszterelnök kiutazására”. Mikor Mara említette a párizsi utat (nem kellene-e N. F.-nek egy francia titkár?), Jékely ráripakodott: hallgasson, mert ez államtitok! Csak hárman tudják!... „Meg még háromezer ember - felelte Mara, - akik előtt ezt Kéthly kihirdette, s a bugaci újságírók csurgó nyállal jegyezték.” - Hát így néz ki egy Jékely - féle államtitok.

Levél van nálam, átadásra, az MNDSz-től, a Női Világszövetséghez, a csehszlovákiai magyarok ügyében. A hát-térben azért folyik a harc a határokon túli magyarokért, bár sok alkalmat elszalasztottunk - aszerint, hogy ki kezdeményezte. Mert fő a hatalmi érdek!

Szeptember 1. vasárnap

Bandival reggel 8-kor kimentünk Leányfaluba. Együtt reggeliztünk az elnökökkel. Téma: Karola kerül Gizi helyére. Délelőtt a felgyűlt postát intéztük el; délután a programterv folytatása. 7-ig voltunk kinn. Megkaptam elolvasásra az 1944. szeptember 20-án a Függetlenségi Frontnak a kormányzóhoz intézett memorandumát. - Láttam a testőr-B/lista-javaslatot, és egy minősítést, amely szerint Papp-Kökényesdy „reakciós latyak”. (Bezzeg a várbeli ellenállás katonai irányítására jó volt.) Mikor mi búcsúztunk, érkeztek Gordonék.

Szentiványi telefonált a Figyelőtől Nagy Ferenc elutazása miatt.

Szeptember 2. hétfő

Menetrendszerűen mentem a Buickkal Leányfalura. A hátralévő 11 pont elkészült. Közben Jékely telefont kapott Gordon svájci követté kinevezéséről; Márton próbaidejének leteltéről; és Szelezczky kinevezésének elintézéséről. Képzelem, hogy elgyengült szegény. És biztosan a pokolba kíván engem. Mint mindig mindenért.

A gyümölcsérlelő nyárvég E.-ben is gyönyörű terveket érlel. Építkezésben törekedni a decentralizációra. A bérkaszárnyák helyett kertes családi házak épüljenek, boldog családok számára. Cél ugyanaz, mint a földművelésben a gyümölcsstermesztésnél. - Egyházi téren elérkezett a reverzális eltörlésének ideje. Muraközy írjon róla az Élet és Jövőben, a katolikus papsággal egyetértve, és nem ellenséges indulattal. Nemzetiségi, vallási, társadalmi téren is ez a fejlődés lehetősége: a konstruktív összefogás.

A Ráday utca 54. számú házban lévő volt lakásunk falán emléktáblát akarnak felszerelni. Ez ügyben házmegbízottak ke-restek fel.

Szeptember 3. kedd

14 kihallgatás közben róttam a várost árajánlatokért, és paplanpárna rendelés ügyében. Este Szelezczky. Fáradtan és

álmosan 12 felé jutottam ágyba, mert vasárnap óta folynak az előkészületek az emléktábla felavatásához, a lakók megbízottaival.

Szeptember 5. csütörtök

Délben Samu-Totyit hazahoztam Klotildligetről. Az evangélikus diakonisszák nagy megbecsüléssel fogadtak, a sofőrrel együtt megvendégeltek. Délután 5-kor volt az emléktábla-avatás. Megjelent és beszédet mondott a köztársasági elnök. Teljes elnöki kísérettel, miniszterrel, s újságírók hada követte. Jelen voltak a kerület és a főváros képviselői, s a lakókon kívül a nagy eseményre odatódult tömeg. A hosszú bérházudvar zsúfolásig megtelt. Nekünk - akiket ünnepeltek - természetesen nem gondoskodott a hivatalvezető kocsiról. De tudunk mi gyalog is járni... Azért az ünnepség gyönyörűen sikerült. E. megköszönte áldozatvállalásunkat, s hogy menedéket adtunk neki bujdosó hónapjaiban. Együtt megnéztük volt lakásunkat. Jékely amit lehetett, most is megtette: a fotózásnál mindig úgy mesterkedett, hogy takarjon. Legyen neki is valami öröme... Mi pedig a végén az elnök kocsiján, velük együtt mentünk haza a Vámház körútra. Itt voltak 6-7-ig. Innen mentek a Menuhin-hangversenyre. Este feljött Mara és Szeleczyk.

Szeptember 6. péntek

1/4 7-kor indultam Leányfaluba. 10-re ekészült a Kisgazdapárt Nagyválasztmányára a tervezet, s megkapta Kovács Béla. Egy példányt Nagy Ferenc elé küldtek, aki Párizsból érkezik. - Délután jött Gordon, mint újdonsült svájci követ. Ő adta fel Jutka vendéglátóinak a levelet. - A tegnapi emléktábla-avatásnak kitűnő sajtója van. Jékely nem volt elég ügyes... A Világban riport; a Kis Újságban politikai méltatás; és minden lapban kisebb-nagyobb tudósítás. Írt róla a Magyar Nemzet, a Hírlap, a Szabad Nép, és a Népszava is.

A kis Gyenis Vicával (B.rokona) jöttünk haza az A/3. rsz.-ú kocsival. Átlag 120-as sebességgel - de minek?... El is romlott

valami a motorban. Alig tudtunk hazaérni. Este a Madách Színházban: Holló a hollónak...

Szeptember 7. szombat

A Parasztnapok megnyitása 11-kor. Közben ékszert kerestem B.-nek, a 30. házassági évfordulóra. Délután 6-ig voltam benn. Kaptam egy 10 millióst, vízfestménnyel díszítve. Értéke csak rajta lévő festéknek van... Megérkeztek a paplanok Tehel és Tusáktól, és a fehérnemű B. részére Lady's Shop-tól.

Szeptember 8. vasárnap

Reggel 9 felé telefonált a tábornok. E. érdeklődött egy felhívás után, majd meghívott Bandival, hogy menjünk az Andrassy útra és nézzük meg a felvonulást. Kocsi jött értünk. Ott volt Nagy Ferenc és felesége, Mistéth, Jékely, Mara; az ablakban Tildy Ilona és Etelka. 12-kor bemondja a rádió: Most száll ki a köztársasági elnök úr felesége a kocsiból - aki itt áll az erkélyen. Mikor a bemondó rájött a tévedésre, „Tyű, az istenit!” - csúszott ki a száján; és az indiszkrét mikrofon azonmód továbbította. - Jékely „eltávolította” Marát: szedje össze Őrsödít és Feketét (pribékjeit). Délután telefonértesítésre be kellett mennem, átadni Gordonnak a svájci magyar segélyakció jelentését.

Délután Totyi-Samuval elsétáltam a Mányoki utcába. A 16. sz. alatti villában laktak 1944. március 19-ig Tildyék. Most óvoda van az épületben. Éppen szőlőt és zsemlét osztottak a gyerekeknek.

Szeptember 9. hétfő

B.-nek egy briliáns nyakéket választottunk ki, láncsal együtt a házassági évfordulóra. - E. azt javasolta: Bandi lépjen ki az Élet és Jövő szerkesztőségéből, mert M. olyan eszközökkel lép fel, hogy bizonyára harcra kerül sor. Előre érzi a vajúdási időt, s ilyenkor deprimált. Így volt az egyik sikertelen szeghalmi választás után. Érzékenyen érinti a Gordon távozása is. Reggel utazik

Svájcba, hogy elfoglalja követi helyét. Vele megy talán az egyetlen akcióképes, megbízható barát, Bereczkyn kívül, aki a Külpolitikai Társaság elnöke, és az egyházi ügyek irányítója. Góth Sándor színművészek már nem kell penicillin. Meghalt.

Szeptember 10. kedd

Születésnapom. Morinyitól ma este hazahoztuk a bekeretezett pasztellt. Ma mosolygott először az arckép. A műteremben talákoztam a kotta nyomdai sokszorosításának feltalálójával, aki tanítványa. - Délután karkötő és pudrié-ügyben szaladgáltam. Magamnak egy madaras ezüst ötvösmunkát választottam, és egy zöldkőves ezüst karkötőt. A karkötő kicsit bő volt, és még aznap este elvesztettem: lecsúszott a karomról.

Munkaszünetben beszélgettünk. „Ha férfi volnál, te ülnél a 'dagadt' (így becéztük Jékelyt) helyén. Remekül meg tudnád csinálni... Az elnökválasztáson Varga Bélából bújt ki legjobban a gyűlölet. Szemembe mondta: te nem lehetsz elnök! Nekem mondta, aki plébánosból alelnökké tettem... Az eszközöket látva, eltökéltem: nem lesz más az elnök...”

Ma ment el az átirat a miniszterelnökhöz Szelezky kinevezési ügyében. Jékely Moszkvába készül, kiténtetések átadására.

A következő szünetben Móricz Zsigmond „Erdély” trilógiájáról beszélgettünk. A brassói csatával kapcsolatos rész vége: „... és örült, aki vele dolgozhatott és elismerését tapasztalhatta.” Én is örülök.

Szeptember 11. szerda

Tegnap este 11-ig beszélgetés Nagy Ferencsel. Kb. három éve nem volt ilyen egyetértés vele - mondta É. Jókedvében kis Katinak fűtyült a Perzsa-vásár-ból. Délután képek vetítése. Színes fürdő-felvételek a gyerekekről és menyekről. Kinn volt egy hindu asszony, vastag tanárnő, aki állítólag ugyanabban a száriban sétál, utazik, alszik, mosogat. Takarékos megoldás!... Kinn volt a Szolnok megyei fő- és alispán, küldöttséggel. E. segítségét kéri

egy kollégium visszavételéhez (a Független Ifjúságtól.) 7-kor jött Ortutay és búcsúztam. Előzőleg még megírtuk a köszönőleveleket a Ráday utcai emléktábla-ünnepség rendezőinek. A 44-ben nálunk készült nagyított kép dolgozószobájában, az éjjeliszekrényen van. - Végre van rádiónk. Csak hogy fizetjük ki?...

Szeptember 12. csütörtök

Kecskeméten a mintaszőlészet, konzervgyár és szeszgyár meglátogatása. A tegnap megírt dolgokat intéztem el. Tojást hozattam Zoltánéknak és Laciéknak. Vass tanácsos úr közölte védelem aggodalmait. Fülében a miniszter bolhája. „Minden igyekezetem háttérben maradni és csendben végezni a dolgom. De ami itt folyik, az már tűrhetetlen. Egész nyílt ellenségeskedés látszik minden vonalon.” De hogy kik, miért ellenségeskednek, ki mérgezi a levegőt, nem derült ki. Lehet, hogy ezután ő is?...

Bár Jékely abszolút feleslegesnek tartotta, 30 szál piros rózsával virágkosár várta a dolgozószoba asztalán a jubiléumokat. Azért a miniszter, felesége és saját nevében is szerénykedett egy rózsaszín gladiólusz-csokorral. A rózsakosár mellett jobbról és balról egy-egy üveg battai bor, s előtte Surányi Miklós „Egyedül vagyunk” című trilógiája. Széchenyi alakja és tevékenysége nagyon érdekli E-t. - Ma átadta a Jövendő legújabb számát, Bandi részére; a hátsó címdoldalon a Ráday utca 54. alatti emléktábla-avatásról készült kép. - Délután Ravasztól bizalmas levél érkezett, amit át kellett adnom, mikor Kecskemétről megérkeztek.

Az Athenaeum-pert megnyerte a Gombaszögi család. Bandi helyzete megváltozott. Különben rájött, hogy az új segítségem, Eszti, kotorász az iratok közt és a leveleket elolvassa. Vajon kinek a megbízásából?...

Szeptember 18. szerda

Tegnap összecsomagoltunk Leányfalun. Szomorú egy ilyen nyárvégi búcsúzás. Mozgalmas, eseményekkel teli, bosszúságokban sem szűkölködő, de mégis érdekes és szép nyár volt.

A gemenci vadászat egyetlen vonzereje, hogy Jékely nem lesz jelen. Bécsbe utazik. Helyette Szeleczyk lesz az „útimarsall”, és kísérő, akinek végre alá van írva a kinevezése: elnöki tanácsos. Jékely persze ott akadályozta, ahol lehetett. Visszatartatta Bojtánál. Végül is egy telefon lendítette előre a dolgot. Szeleczyk egyúttal megkapta a megbízást utazások, programok előkészítésére. S ha már ez a helyzet, Jékely is kezd más húrokon játszani. Puskát kínált neki a gemenci vadászatra. Nocsak! Egyszerre átváltozott patrónussá...

Hazahoztam Leányfaluról a Silentát. Csomagolás közben újabb terveit szövögette E. Beszél a MINTAFALU-ról. Most, hogy Gordon nincs Pesten, Saltayval beszéltek meg, hogy kapcsolódhatnának be az akcióba gyárak. Olyan ajánlattal, mintha 1000 falunak szállítanának. Egy ideális falura gondol, villannyal, köves utcákkal, fürdőszobával, gépesített gazdasággal. BOLDOGFA-LVA lenne a neve. Svájcban áttértek az elektromos energiára, és felszabadultak a gazdasági gépek. - Az így épült falu meghívna a környékbeli falvakat. S később minden megyében épülne ilyen mintafalu.

- „17-ére virradó éjjel - első éjszaka az elnöki palotában - hajnali két órakor felébredtem. Tele munkakedvvel, örömmel, hogy érdemes dolgozni, tervezni... De aztán elfogott a magányosság érzése; a párttal nem lehet együtt dolgozni. Muszáj külön úton indulni, ha Nagy Ferencsel nem sikerült megértetni elgondolásaimat...” mondta közben.

Este tíz után telefonutasítást kaptam: adjak fel részvétlívratot Varga Bélának - meghalt az édesanyja. Előző este B. kérdezte meg telefonon: hogy van Totyi, aki napok óta lázas; mumpsza van. Vasárnap elkísértem B-t a MÁV kőbányai főműhelyének óvoda-avatására. A munkásbizalmi primitív és együgyű beszédében figyelemreméltó volt, hogy a bosszú és gyűlölet megszüntetését kívánja. (Ezt az elvet 1945 nyarán már hallottam, a Kisgazdapárt akkori vezérétől. Annyi vér és szenvedés után legyen már vége...) Azt is mondta: a gyermekek nevelését magyar szellemben kell végezni, sőt az Isten segítségéről sem feledkezett meg. - Gerőné nagy lendülettel és furcsa nevetgéléssel,

kiabálva beszélt. De megtudtam róla, hogy Voronyezsnél a magyar sebesült katonákat derékig érő hóban kötözgette, ápolgatta, s ezért Szabadság Rendet is kapott. - B. intelligens, nyugodt hangon beszélt (tanítónő volt), nyoma sem volt rajta az érkezés előtti türelmetlen idegességnek.

Szeptember 20. péntek

Mire bementem, már „átszöktek” az Andrassy útra. (A szökés azt jelenti: kíséret nélkül). 9-kor bekukkantott a szobámba Jékely, aki Bécsben járt a Collégium Hungaricum ügyében. Ez az intézmény ugyanis a mindenkori kabinetiroda tulajdona. Igen barátságosan mesélt a halott Bécsről, ahol Lebenselixir címen cikórialevet árusítanak, meg higított paradicsomlét. És valami gyümölcsöt, amiért sorbaállnak. A kirakatokban minden szép áru „Schaustück”. A nők foltozott cipőben járnak, csak az angol-amerikai kocsin szaladgáló- úgymond - „tyúkók” mászkálnak félméteres sarkú emeletes-szandálban. A romok eltakarítását kizárólag a nyilasok végzik - képzelhető: milyen ambícióval. Gúnynevük: die Pojatzten, mert mindkét karjukon sárga szalag van; szürke, fekete, drapp nadrágban járnak, amin tábornoki vörös stráf ékeskedik. Élelmet kapni csak jegyre lehet, úgyhogy a pénzt alig lehet elkölteni. Rotációspapírt, fát szívesen adnának élelmiszerért. E-éknek hozott egy fonottas írókészletet. E-nek aztán azt is mesélte, hogy a kancellárnak két tanácsadója van. Az egyik: Frau Rätz, aki több mint titkárnő. Ő is érdemesnek tartotta, hogy egy nagy kosár virágot küldjön neki. Ez volt délelőtt. És délután, mikor a szűcs ipartestület ajándékát: egy remek irhabundát felhozott B-nek a lakosztályba, - elrebegette neki, hogy a Kommunista Párt egyik kerületi szervezetének zeneakadémiai hangversenyén a védnökség elvállalását én forszíroztam ki, és még a párbeszédet is reprodukálta. Illetve „költötte”. Annyira kitaláció, hogy Mara színházba menéskor megcáfolta. De hogy lehet védekezni olyasmi ellen, ami nem történt?... A vadászat eredménye: 1 szarvasbika, 12 vadkacsa és 1 nyúl. Egy nyuszit, egy vadkacsát és szarvashúst kaptam.

Szeptember 21. szombat

Reggel 3/4 8-kor indulás Leányfaluba, a kinnmaradt elszámolásokért.

Az őszbehajló nyárvég szín pompája a hegyoldalon, a ködpárába burkolózó vízpart, a csendes kert, a halványlila kökorsinek valósággal megigéztek. Fenn a dombtetőn kilátás messzemesse, ... a vadmadarak hangja... A varázslatos hangulatból vers született. Kivételesen boldog félóra...

De a hivatal kíméletlen realitása szétveri az álomködöt. Vass tanácsos úr bizalmas beszélgetést kért: fogjunk össze az államfői tekintély megszilárdítása érdekében, mert csak kettőnkben lehet megbízni. E célból ajánlja az ügyek „fektetését”, a bejutás megnehezítését. Én az ilyen manipulálást, az ügyek terhére, nem tartom helyesnek. Szerintem minden intézmény és hivatal a nép megbízásából, a nép érdekét kell hogy szolgálja. Nekem lelkiismereti kötelességem minden igényt továbbítani, s a döntés az Elnök úr joga. Sem az elhallgatás, sem a gyámkodás nem volna méltó hozzá.

Tegnap felkeresett Zánkayné, Bárdossy egykori titkárnője. Szeretne hozzánk kerülni, lehetőleg Mara mellé. Ma meg Domonyi Kati azt javasolta: csináljunk közös színház- és moziprogramokat Bandival és Szeleczykvel. Úgy látszik, távlati tervei vannak Szeleczykvel. - Szilágyi fényképész ügyében kellemetlen telefonbeszélgetés Lénárd ügyvéddel, aki jogi képviselője a Filmművészeti Akadémiának. Meg kellett leckéztetnem.

Szeptember 22. vasárnap

Reggel 1/2 10-től 1/2 2-ig ellenőriztem a rendelkezési alap elszámolását. Mit szól majd Jékely a Gizi és Fekete által felvett összegekre?... Nem is szólva a saját és neje névjegyeiről, és Falus telefonjának bekapcsolási díjáról... No és a Westminster-óra!... Névnapi ajándék volt és E. rendelkezési alapján számolta el; valamint a Katinak küldött csokor árát is...

Zsüliettel (Berend Miklósné író) megnéztük a Bakáts téri templom külső fülkéjében lévő Szent Ferenc szobrot. Ferenczy

Béni alkotása a madaras szent; időnkint meg kell látogatnom... Aztán elmentünk a szikla-kápolnába. Az áhítatos tömeget látva, rádöbbsentem, hogy van egy réteg, amelynek szellemi és lelki igényének maximuma: a vallásos kultusz. Valami misztikus, földöntúli világba csalogató a szertartás. Benn, a hegy belsejében, a szikla mélyén tömjénfüstbe burkolt oltárok, képek, szobrok - mint egy modern katakomba. A szent sírban fekvő Krisztus hegyes szakála, testhez simuló kezei, kis köténye - az egyiptomi Osirisre emlékeztet. Zsüliett szerint az Ámen is egyiptomi eredetű: az Amon-hívásból származik. Egyik regénye: Izis legyőzi Aphroditét - egyiptomi tárgyú. Készülő regénye anyagát most gyűjti. Sokat beszélgettünk Bethlen Gáborról.

Különben tele vagyok lendülettel. Szinte repülni szeretnék, téren és időn át. Munkám célt és értelmet ad a napjaimnak. Lelkiismeret és felelősségtudat határozza meg tetteimet. És ez jó.

Szeptember 25. szerda

Ma nyitottam meg a Sió-csatorna dossziéját. 22-én, a balatoni hajózás 100. évfordulóján - kissé a Széchenyi regény hatására is - megszületett a Sió-csatorna hajózhatóvá tételének terve.

A füredi hajógyár vezérigazgatója egy félkezű, derék ember. Az alkatrészek egy részét elásta; német pénzen, bárkák helyett nyersanyagot vásárolt, s ma már hét hajó jár a Balatonon, munkája eredményeként.

E. csupa terv, lelkesedés, munkakedv. Hétfőn Takács államtitkár utasítást kapott a terv minisztertanács elé terjesztésére. Ez volt az első út, amelyet Szeleczy készített elő: szakszerűen és célszerűen. Rengeteg ajándékot kaptak. Legszebb egy faragott doboz, barackmagból. Mintha művészi elefántcsont-faragás volna... 8 remek figura díszíti. Készítője egy somogyi parasztember.

Hétfőn telefonált Nagy Ferenc, hogy a Baloldali Blokk offenzívája miatt sürgősen szükség van a pártprogramra. Kedden reggel 8-tól este 9-ig dolgoztunk rajta, 1 óra ebédidő szünettel. Az átdolgozás mellett az Új Szó számára kellett nyilatkozatot adni, a kétéves jubileum alkalmából. Ez a közös vacsora után lett kész.

Bandi értem jött. Itt vacsorázott. E. véleménye a programról: „A legújabb példány lazaságaival, pongyola stílusával, zavaros primitívségével helyenként kétségbeejtő. Most már elhiszik, hogy nem lehet hősködni. Bekövetkezett a napokkal ezelőtt előre megjósolt hadjárat. S akkor futnak a gyerekek az anyjuk szoknyájához...”

Vacsora közben B. azt mesélte, hogy Párizsban és Washingtonban Nagy Ferenc viszont úgy nyilatkozott: azért az „öreget” is befogja; kiadja neki az irányelveket és dolgoztatja... Aki viszont - az ország érdekéről lévén szó - ezt a megjegyzést is lenyeli. Persze bekalkulálja a konkolyhintők szándékát is... Ami pedig az akták elintézését illeti: „nekünk kell példát adni az ügyek intézésében”.

Reggel 8-4-ig a csepeli gyár megtekintése, Jékely és Kossa kíséretében. Kossa igen gyér tapsot kapott, és semmi ajándékot. E. meg egy egész rakományt: ekét, boronát, szecslovakógót, szőlőprést, stb. Kb. 10 ezer forint értékben. Intézkedés: a leszállított zsíradagot Bárányossal visszaadhatja, azoknak, akik a rettenetes hőségben, a Martin-kemencéknél, nehéz testi munkát végeznek. Hasznos volna vidéki utakra a szakminisztert is elvinni...

Jékelyvel „lovagias ügy” intézése. Bebizonyítottam neki, hogy a XIV. ker. „Kommunista pártmunkások a művészetért” ünnepély meghívóját nem is láttam. Kértem a téves információ helyreigazítását B-nél. „Természetesen. - mondta ő - Különbben is köztünk régen rendben minden.” - „Igen?” - kérdeztem kellő kétkedéssel.

Szeptember 26. csütörtök

Megszületett a Sió-csatorna! Ma sikerült keresztülhajtani a minisztertanácson a 6 millió forintos költségvetést.

John Haire angol munkáspárti képviselő volt kihallgatáson

- „Csak bólogatni tudott szomorúan, amikor szemébe mondtam neki, hogy a 200 ezer csehszlovákiai magyar kiutasítása az Atlanti Charta megcsúfolása; és hogyan higgyen többé a magyar

kisember - aki titokban hallgatta az angol rádió emberséges életet ígérő kijelentéseit a megszállás alatt, - s most nem váltja be ígérését az elnyomott és üldözött magyarok érdekében... Ők kergettek bennünket keletre, mert nincs más reménységünk."

Szeptember 27. péntek

Eckhardt Tibor 12 oldal gépirásos memorandumban vázolta az angol politika lényegét. Igen lesújtó véleménnyel van az angol imperialista Foreign Office-politikáról, amely kiprovokálta a második világháborút és most minket büntet, akik földrajzi fekvésünknel fogva, szükségképpen vettünk részt benne. Most kettészakította Európát és felkínálja az oroszoknak. Lehet, hogy előkészíti ezzel a harmadikat...

Este Anouilh: Euridikéjét láttuk. Pogány görög téma: a szerelmet csak a halál őrzi meg szépnek. Leplezetlen igazságai - néhol túlságosan is meztelen - az élet tragikus mélységébe világítanak. A szemben lévő páholyban ült Tóth Júlia gyárimunkás filmszínésznő. Páger egykori partnere. Vajon miből él? Hiszen nem játszik, sőt gyárba se igen jár.

Ma Szekszárdon volt E. és kísérete.

Szeptember 28. szombat

Kaptam egy kulacsot, szekszárdi borral. A kiállításról meg egy repülőgép szárnyából készült lábast. Morinyi volt kihallgatáson, főiskolai tanári kinevezése ügyében. „Fesse le Szviridovot, ha Pátzay akadékoskodik” - javasolta E.

Délután a református püspöktől és a főgondnoktól hosszú memorandum érkezett. Nagyon érzik rajta Muraközy hatása. A hangnem követelőző és számonkérő.

„Vajon hogy írtak volna Sztójajnak; s akkoriban miért nem fájt az akkori politikai rendőrség munkája (Kistarcsa, stb.)?... Ezek nem értik - és vannak, akik nem is akarják megérteni, - mert a nemzet számukra csak kísérleti nyúl... Középen van a dolgozni vágyó, alkotni akaró ember. Talán egy utolsó erőfeszítés ez a mostani, a megsemmisülés előtt...” Ez volt a memorandum fogad-

tatása.

A tegnapi film hatására a béke megszervezésével kezdett foglalkozni. Kidolgozott egy tervet, a pozitív erők világméretű összefogására, amely nemzeteken felüli szervezet lenne, s a békét szolgálná. Egy kézzel írott példányát ideadta megőrzésre.

(Később, amikor attól tartottam, hogy nálam nincs biztonságban, odaadtam Berend Miklósnénak. Ő Dabys László dr. professzor barátjának adta át, aki Mária utcai hivatalában - a szemklinikával szembeni kis földszintes épületben lévő könyvtára egyik könyvében rejtette el. Azóta Berendné is, Dabys professzor is meghalt. De volt még egy példány és vele kapcsolatos anyag egy dossziében. Ez a dosszié Elnök úr iratai közt, az én szobámban, a madaras intarziás iratszekrényben volt. Vajjon, a háziőrizetbe vétel után kihez került és hogyan használta fel?)

Október 1. kedd

A Népszavában cikk jelent meg a Sió-csatornáról, hogy a szocdem államtitkár kezdeményezésére indult meg. Jó lett volna cikket írni vasárnap a terv megszületéséről és beindításáról. Persze, ha gondoltam volna, hogy nagy lopások vannak itt: még a gondolatokat is lopják! És milyen orcátlanul...

Október 2. szerda

Saltayval és textilszakértővel újból meglátogatta E. az őszi vásárt, a 15 éve gyapotnemesítéssel foglalkozó kísérletező kedvéért. Ott a szakértő megállapította, hogy bírja a fonást a magyar gyapot. A Széchenyi életregény hatása naponta érezhető. Mindent a nemzet számára hasznosíthatóság szempontjából néz. Megnyitottam a TERVEK feliratú dossziét, amelyben már a mintafalu, a világbéke, művésztelep, gazdasági vonatkozású tervek (gyümölcszállításra hűtőkocsik, stb.) gyülekeznek. A Sió-csatornának külön dossziéja van. Ő volt az első. Elkészült a Sió-csatorna építési munkáit indító megnyitóbeszéd. Itt vissza kell vágni a Népszavának azzal, hogy megköszöni E. elgondolásainak megértését és gyors támogatását. És bejelenti a Duna-Tisza csatorna építésének tervét.

Délután cikket írtunk a Paraszt Újság számára. Rádióbeszéd készült a Vöröskereszt gyűjtési felhívására.

Október 3. csütörtök

Az új nagy fenti dolgozószobában dolgoztunk. Ma kapcsolták be a telefont. Most átmenetileg egy rózsaszín-huzatú garnitúra van benne. Gyönyörűek a könyvszekrények. A festményeket is ma rakják fel. Falus Elek tanár úr - elmaradhatatlan légpárnájával a hóna alatt - jön-megy a szobákban, itt-ott megigazít valamit. Szakértelme, kulturált ízlése megteremti a kívánt környezetet. Az én kis titkári szobám is átöltözött: szép intarziás bútorokat kaptam.

Október 4. péntek

Jékely referált B. moszkvai meghívásával kapcsolatban. A tisztára társadalmi meghívás elfogadható. Jó volna, ha valamelyik külügyi nő - gondolom: Faragóné - elkísérné - így Jékely. - Viszont mikor említettem, hogy Zoltán megérdemelné a Szabadság Rendet, a börtönből szabadulás második évfordulóján, erősködött, hogy azt a szülők elleneznék. (De miért?) Csornokyét megcsinálja, de ez kényes...

Délután jegyeztük fel az ORSZÁGÉPÍTŐ TÁRSASÁG tervének gondolatait. Alapja a Fórum Klub lenne. A szerdai Fórum-estről, Bandi kései érkezése miatt, lemaradtunk. Lesz majd erről a tervről egy előadás, azt feltétlenül meghallgatom.

Bereczky, az amerikai lelkészekkel, tegnap este vendégségben volt.

Október 5. szombat

Elutazás előtti este és ma reggel 1/4 8-kor B. telefonált, hogy az egyház vezetőinek memorandumát gépeljem le és vigyem le Bereczkynek. Délelőtt ezt írtam. Éles kritika a mostani helyzettel szemben. Kár, hogy a másik oldalra állnak, s a két véglet közt,

meg nem értve, úgy fog állni E., mint Széchenyi... Kezdi nagyon érezni ezt az analógiát. Nehogy a Duna-Tisza csatorna terve legyen az, ami oly tragikusan félbemarad...

Október 6. vasárnap

Nyirkos, lucskos őszi vasárnap. Bandi a kisiúval sógoromékhöz ment. Én meg itt maradtam B. Pista feleségével. Intelligens, értelmes tanárnő, de szörnyen pesszimista. Fél az örökös harctól. „Olyan erőszakosak!” - mondja borzongva, mint aminek csak engedelmeskedni lehet. Az új világ olyan lesz, amilyennek kialakításában - aktívan, vagy passzívan - segítünk - próbálunk bele hitet és erőt szuggerálni.

Az időszámítás éjfélről 1 órával visszamegy. Nyerünk 1 órát: reggel 9-kor még csak 8 óra lesz.

Október 8. kedd.

Dél előtt fontos esemény: a Sió-csatorna munkálatainak megindítása. Az első ásó föld helyett egy talicskával tolt el Elnök úr. Nem hiába volt a kiscgazdák és földmunkások vezetője... A Sió-csatorna hajózhatóvá tétele az alkotó munka első állomása. Újabb tervek: Országépítő Társaság, a kiszélesített Fórum Klub. Szervező Ortutay lenne, sajtópropagandát végezhetné Mihályfi. A Siónál szóba került a lipsei gáz Budapestre vezetése. Holnapra szakszerű jelentés érkezik a felhasználhatóságáról, esetleg megoldható lenne Budapest fűtése. A fa és a szén felszabadulna ipari célokra... Istenem! ha itt nyugalom volna, mennyi szépet és jót lehetne alkotni...

Ma szerelték fel a nagy dolgozószobában a csillárokat. A Siófokról érkező autóban Ortutay és Rác István volt vendég. - Tegnap Szentiványival riportot készítettünk Zoltán börtönidejéről. 7-kor indultam haza, akkor ért véget a Sió-tanácskozás. Résztevők: Gerő, Dobi és államtitkárok tömege. A megnyitásnál csak Dobi volt jelen, de a rádió, sajtó jó volt.

- „Az este Gerő és Berei igen tartózkodók voltak. Persze, irigylik, hogy nem ők a kezdeményezők...” - jegyezte meg E. Hiú

remény, hogy a cél - a nemzet előrehaladása - fontosabb legyen, mint a politikai érdek.

Október 10. csütörtök

Tegnap délelőtt, fogadás közben, telefonált Rákosi, hogy délelőtt eljön. 1/2 5-re a MADISZ-kongresszusra kellett menni, így csak az aláírni valókat vittem fel; másra nem volt idő. Rákosi 1/2 6-tól 1/2 8-ig volt E-nél. Nagyon nehéznek és kellemetlennek ígérkezett a váratlan beszélgetés. Mint már annyiszor: ismét újabb válság az események középpontjában. Végül is, mikor szembeszállt, játszadozott E. Rákosival, mint macska az egérrel. Rákosi az őszi vetési kampányt hozta fel, hamarosan kijönnek vele. Micsoda méreg, hogy Kovács Bélának három napja ülnek a kész javaslaton, és nem jött ki a Kis Újságban. A beszélgetés után furcsán fog kinézni, ha másnap kihozzák... Rákosiék tisztában vannak azzal, hogy az egyetlen komoly akadály E. aktivitása, mert őrá nem lehet ráfogni, hogy reakciós.

Október 11. péntek

11-ig dolgoztunk. Rendszeresen készül az Országépítő Társaság első előadásának anyaga. Gyönyörű és egyre újabb tervek követik egymást. Csak legyen idő és nyugalom a keresztülvitelhez. - Jegyzeteket írtunk a Demokrácia könyvkiadóhoz is. 1/4 7-kor jöttem el, amikor Saltay érkezett, hozta Gordon levelét.

Október 12. szombat

Tegnap este Nagy Ferenc, Kovács Béla, Varga Béla volt vacsoravendég. Felvetődött a Parasztpárttal való fúzió gondolata. A Kisgazdapártból még kb. 60 képviselőt kell eltávolítani. Állítólag ezek csak ártanak a pártnak. S ha meglesz a parasztság tömbje - a munkásságával szemben, felbomlik a Baloldali Blokk, és azok lesznek a reakciósook, akik ezen a tömbön kívül vannak.

Délelőtt Móricz Zsigmondról beszélgettünk, az Erdély trilógia kapcsán. Móricz 1935-ben cikket írt a Magyarországon, a

botrányos szeghalmi választásról. Móricztól tud Csibéről is. 5-ig dolgoztunk. Utána készülődés a tokaji útra, - nem túl nagy kedvvel. 8-kor még kaptam egy telefont. - Az Országépítő Mozgalom előadása 17-én délután lesz a Fórum Klubban. Addig el kell készülnie. De meg kell írni a Szakszervezeti Naptár részére is egy cikket. A munka nagy kedvvel, lendülettel megy. Cél:

- „Most mindennél fontosabb közvéleményt teremteni az építő munka mellett, hogy ábránduljanak ki az emberek az örökös harcból, heccelődésből, - és kíváncsozzanak a nyugodt, békés fejlődés után.”

Újlaky Ferenc amerikai református lelkész holnap a Kálvin téri templomban prédikál. Elküldtem részére Nádas (Gordon) Ferenc: Az Észak-amerikai Egyesült Államok c. gazdasági és társadalom-politikai tanulmányát. A könyv 1943-ban jelent meg; az előszót Tildy Zoltán írta. Én is kaptam egy példányt, aláírással.

Október 13. vasárnap

Meghallgattam Újlaky prédikációját. Könnyű neki, amerikai állampolgárként, a történelmi kényszerűséget figyelembe nem véve, beszélni a mi fizikai és lelki elesettségünkről. De jó a biztatás, hogy nem vagyunk egyedül, az amerikai magyarság gondol ránk. Ez azonban még nem az élet útja számunkra. Sokakban felszakította a rossz emlékeket, s azt hiszi: módunkban áll sok mindent megváltoztatni.

A tokaji helyszíni közvetítést elszalasztottam. Ebédvendégem volt Ida barátnőm. Délután Rimbaud-verseket olvastam. Nagy varázsló ez a kamasz-zseni. Ő a versek Paganinije: virtuóz módjára játszik a szavakkal, gondolatokkal, hangulatokkal. Muzsikál az érzelmek hangszerén. Meghökent és elbűvöl.

*„Júniuséj tizenhét év!... A szív ragyog
részegen. Szesz a vér, forrón fejedbe árad
kábultan beszélés és érzed, hogy a csók
úgy piheg ajkadon, akár egy kicsi állat.”*

Hát nem elragadó?... A nő feladata - amire szerinte képtelen -, hogy kísérő legyen és társa nagy sétáknál és álmoknál, át az igazság éjén (Irgalmas nővérek). Elkísérni valakit az álmok, születő szándékok, alkotások kalandos útjain - valóban szép és méltó asszonyi feladat lehet.

Október 15. kedd

Tegnap és ma egész délelőtt az Országépítő Társaság előadását írtam. Este Bandi értem jött, és innen mentünk vacsora után Mormyékhoz (Jéhl Frigyes és felesége). Autó hozott haza bennünket, határozott parancsra, mert még nem biztonságos este a közlekedés. Frici amerikai állampolgár; apja Edison munkatársa volt, Budapest elektrifikálásakor jött Magyarországra. Fiát Svájcban neveltette, akiből olyan magyar lett, hogy 44-ben vállalta az életveszélyt Tildy Zoltán rejtegetéséért. Az ajtón angol-orosz nyelven: amerikai állampolgár. Mormy rajongva beszél „Lajos bácsi”-ról. „Valóságos szent... nem érdemli meg ez a világ... Zseniális hadvezér lett volna belőle: őrzöm a térképeket, amelyeken előre megjelölte Tolbuhin tata útvonalát a felszabadító hadsereggel.” Sajnos, kevesen ismerik ilyen közelről. A megjegyzésekből viszont érezhető, hogy B.-től nincsenek így elragadtatva. A vendéglátás osztályon felüli. Teheti ezt egy megfelelő családi és anyagi háttérrel rendelkező, gyermektelen vezérigazgató és felesége.

Október 16. szerda

Ideges hangulatban kezdődött a nap. Kommunikét készítettem a Háziipari Kiállítással kapcsolatban, s csak rosszul olvasható másolat volt nálam; az eredetijét Bandi elvitte. B. olyan ingerült volt, hogy hangsúlyozta: nem szereti az önálló akciókat. (Vagy a tegnapi vacsora és értünk jött autó a baj?...) Jékely éppen jelen volt; lehet, hogy ő is paprikázta a hangulatot. Igen alkalmasnak találta a pillanatot, hogy a vasat tovább hevítse. Beárulta - mintha valami büntény lenne - hogy a Fórum Klub meghívandói közé

Bandit is beírtam. És kihallgatásra becsempészte Lénárt ügyvédet, aki elzokogta, hogy goromba voltam hozzá. Csak azt felejtette el közölni, hogy Szilágyit, - a legjobb fotók készítőjét - csúnyán becsapták, s én csupán a véleményemet mondtam meg. És rendreutasítottam, amikor tanácsokat adott és kiabált. Remélem Jékely elégedett lesz az eredménnyel: ő intézheti el Lénárral a Szilágyi-ügyet.

A Fórum Klub-beli előadás ma lett kész. Jékely - úgy látom: nem bírja elviselni, hogy nem tudja, mit írunk olyan lázasan napok óta. Kellemetlen akadály egy abszolút megbízható ember az elnök közelében. Hiába kerülöm én a konfliktusokat, ha ő állandóan szítja a tüzet. Este megint Bandi jött értem. 7 órakor lett vége a munkának. De kész lett. És öröm volt írni.

Október 17. csütörtök

Lemásoltam címeres kartonra az előadást. 19 oldal. Nagy, átfogó országépítő terv gondolati rendszerezése. Értem és érzem a lényegét. Első teendő: kertgazdaságok, gyümölcsösök meghonosítása országszerte; és kislakás-építkezés. Legbiztosabb bázisai: az egyéni gazdaságok. Átfogó program, amelyben lendület, szervezésre törekvés, akcióképesség van. Holnap lesz az első megbeszélés az Országépítő Társaság irányító gárdájával (oszlopok: Ortutay és Saltay). S az előadás csupán nyitány lesz a további munkához. De megértik-e, hogy az erőknak az építés szolgálatába állítása nyugalmat és fejlődést akar biztosítani... Ha megértik, számolhat az egész baloldal ellenállásával.

Előadás előtt Oltványi üdvözölte E.-t, s a végén is ő reflektált az elhangzottakra. Jelen volt a kormány nagy része. A párizsi különvonat érkezését, az előadás miatt, eltolták két órával. Különben nem volt zsúfolt a terem. Miért irigyelte hát Jékely a meghívót Banditól?... Hogy ki mit és mennyit értett belőle: kiderül a reagálásból. Kíváncsi voltam Péter János véleményére, de hirtelen elment Bereczkyvel. Vasady-Kovács pénzügyi államtitkár megjegyzéseiből arra következtetek érte a lényegét. Rákosi érdemesnek tartotta, hogy külön kezet fogjon velünk. Az előadás

javitott példányát elkértem. Dokumentum az ország felemelkedését szolgáló építő-alkotó szándéknak. Széchenyi tevékenységi lázára emlékeztet, akinek lelke alig fért el testében.

Délután a Fórum és Válasz című folyóiratokat megkaptam átnézésre. Figyelmesen olvassam el „A békeszerződés és a magyar demokrácia” Bibó cikket. Képtelen mindent elolvasni, de semmit nem hagy ki, ami fontos.

Október 18. péntek

Délelőtt 10-ig fogadás. Komáromy Pál, az Operaház igazgatója, és Orosz Júlia énekesnő amerikai turnéra készül, Kóréh Endrével és Tatár Györggyel. Komáromy felolvasta a prologót. Zengő hangja áthallatszott a szobámba. - Utánuk Nyárády államtitkár beszámolt a Nyugatról hazahozott „javak”-ról. Németországban megtaláltak 180 magyar tenyészlovat. Azokat is hazahozták. Bér munkához nyersanyag remélhető Nyugatról. Az Országépítő Társaságnak fontos programja az ipar fellendítése és a munkanélküliség leküzdése. Mindkettőhöz nyersanyag kell. Visszakapunk 160 tonna ezüstöt is. Ez meg az ötvösművészet számára létfontosságú.

Róth Pál iparügyi államtitkár elmondta: nagyon megértette az előadás célját. Csanak István a Diákkaptár Szövetség védnökéül kérte fel E-t. Mindjárt konkrét kéréssel jöttek: TOBORZÓ címmel körlevelet kértek, és levelet a Nemzeti Bank elnökéhez, s egy tanár kinevezését. Délután megtörténtek az intézkedések. Óriási munkatempóban dolgozunk. Reggel 8-kor elkezdjük a Feljegyzés-sel, s legtöbbször ebédre sem jövök haza, csak este 6 után.

Október 20. vasárnap

Békésen volt a Kisgazdapárt 16 éves jubileumi közgyűlése. Én rengeteg olvasnivalót kaptam házi feladatul: a szövetségi kérdéssel, a közigazgatás reformjával, valamint az egység kérdésével foglalkozó cikkeket (Válasz, Fórum, Mezőgazdaság c.

lapokban) olvastam és jegyzeteket készítettem 1/2 12-ig. Végül a füzetre borulva elaludtam.

Tegnap címeztük meg az Országépítő Mozgalom 16 résztvevőjének a meghívót (Szentgyörgyi, Bay Zoltán, Csűrös műegyetemi tanár, Mistéth államtitkár, Rácz Jenő pénzügyminiszter, Papp Simon MAORT vezérigazgató, Kővágó polgármester, Illyés Gyula, stb.)

Délben díszbemutató a Fórum Moziban: Az Operaház fantomja. Érdekes, izgalmas színes film. A titkár ugyancsak kérte az elnézést, hogy a páholyban rossz helyre ültettek bennünket.

Október 21. hétfő

Az esti megbeszélés témáit írtuk össze. Közben nyomdába adtuk az előadás kéziratát. Mihályfi jött érte. - Sinka Istvánt E. hívatta. Meg kellett ígérnie, hogy elfogad minden hónapban 500 forintot, előlegként. Majd ad verseket a Demokráciának. - Az előadás a Demokrácia kiadó első kiadványa lesz. Meg kell indítani december 12-e előtt, mert lejár az engedély. Sinka is, Mihályfi is az emeleti dolgozószobába jött: a beszélgetésnél jelen voltam. A miniszter találja majd B.-nek. Pedig én az ilyesmit nem ambicionálom. Úgyis elég feszült a légkör. Jékely és Vass gondoskodnak robbanóanyagról. Nekem csupán a feladat a fontos. Renge-teget dolgozom, de szívesen; senkit nem fúrok; ahol tudok, segítek, - mégis csupa irigy ellenség vesz körül. Egyedüli jutalmam Elnök úr elismerése. Azt mondta: én vagyok az egyetlen megbízható munkatársa. S hogy valóban annak tart, naponta tapasztalom.

- „A 16 meghívott igen lelkesedett, hogy végre komoly munka indul. Különösen Szentgyörgyi volt boldog. Illyés Gyula tisztán látó és pozitív ember, az egység munkálója. Úgy hiszem órá és Farkas Ferencre lehet számítani, a Kisgazda és Parasztpárt egyesítésénél, mert nekik a pártérdeknél fontosabb a nép ügye, a nemzet jövője. Farkas Ferenc szövetkezeti cikke a Válaszban az első komoly kritika, abban az irányban, hogy a párt-hatalmi politika mennyit árt az ország gazdasági életének. De- politizálni kell a szövetkezeteket s beállítani a nemzeti élet vérkeringésébe.”

Oly szívesen és lelkesen szövögeti terveit, szinte hangosan gondolkodik...

Október 22. kedd

Fáradtan, kimerülten jöttem be. Bandi születésnapját ünnepeltük az este. Jéhl Frigyesék, Szeleczy és Mara voltak nálunk.

Este 6-kor szövetkezeti összejövetel, amelyen a kisgazda és parasztpárti megbízottak: Farkas Ferenc és Jócsik Lajos vesznek részt. A két párt közti fúzió ezen a vonalon is épül. Eredmény: Jócsik szövetkezetiügyi államtitkár készít egy helyzetképet, s azt kinyomtatják és szétküldik, hogy induljon meg végre a komoly szövetkezeti akció. Másik konkrétum: a kisgazda- és parasztpárti képviselőket visszaparancsolta a Szövetkezetek Tanácsába, amely 4 hónap óta a két munkáspárt embereivel hoz határozatokat, - mert ezek sértődötten elvonultak. Az mindenesetre biztató, hogy mégsem tudták megszervezni ezidő alatt, saját céljaiknak megfelelően, a szövetkezeti frontot. - A Szabad Nép érzi, hogy az Országépítő Társaság munkája veszedelmesen komoly, pozitív útra terelheti a nagy tömegeket, s nem lesz kedvük építés helyett „forradalmazni”. Révai vasárnapi vezércikke csipkelődik az országépítés szándékain, „akik el akarják terelni a figyelmet elsőrendű kérdésekről,” írja.

Október 23. szerda

A Szabad Népből cikk jelent meg, félre nem érthető beállításban, hogy tömeggyilkosoknak kegyelmezzék meg. Rákosit felhívtuk telefonon. Igen szabadkozott, hogy nem az ő intenciója szerint történt. De bizonyára nem haragszik érte, ha a munkás-tömegek előtt kedvezőtlen színben tüntetik fel az Elnököt.

Kaptam két jegyet Mihályfitól, a Nagy Péter bemutatójára. A SZEB képviselői, és E.-ék is ott voltak.

Délben, míg E. aludt, telefonált B.: „Az uram asztalán leveled van, jöjj fel érte.” Említette: az én szobám lenn van... Érdekes: Vass tanácsos úr ezt nem tudta? Ő küldte fel. Feljegyzés volt az esti filmpremierrel kapcsolatban. Hát így működik a kamarilla...

Délelőtt látogatás az Egyesült Izzóban, Bay Zoltánnál. A gépek egy része úgy maradt meg, hogy a munkások szétszedték, szemétként elrejtették - oroszbarát létükre -, hogy ne vigyék el jóvátételbe; maradjon meg nekik. Bay kitűnő tudós. A gyár tetején forgó-antenna van, amellyel sikerült - az amerikaiakkal egyidőben - fogni a Holdat. Gyümölcslével és az atomgéppel kísérletezik. Bay és Szentgyörgyi szerint az atom tíz év múlva úgy átalakítja a világot, hogy a terület és a termelési mennyiség nem számít, hanem csak a képzett mérnökök.

Nekem pedig nagyon fáj az a megjegyzés...

A Nagy Péter-t a szovjet filmgyártás csúcsteljesítményeként mutatták be. Bántó volt, hogy az elnöki páholy mellett az angolok egyes jeleneteknél valóságos botrányosan viselkedtek. Ismerni kell az orosz lélek szélsőséges megnyilvánulásait, a félig ázsiai, vérbő, korabeli történelmi helyzetet és személyeket, zsarnokokat, kegyenceket, muzsikokat. Nagy Péter súlyos örökség hordozója. Ugyanakkor az első európai látóköri, vaskezű uralkodó, akinek célja: egy új Oroszország építése. Nem mondom: voltak nagyon rusztikus, túlságosan reális jelenetek. Dehát ez nem egy romantikus líra...

Október 24. csütörtök

Veres Péter volt itt, Zsebők államtitkár kinevezése ügyében. Szó volt Keresztúry leváltásáról. A visszahívó levél már Nagy Imrénél van. De még nem biztos az utód személye. Darvas evangélikus, ez tovább mérgesítené a katolikus egyházzal a helyzetet. Illyés Gyula volna jó erre a posztra E. szerint. Ez a komolyan dolgozó, fajtáját szerető író! Általa lehetőség nyílna sok minden megvalósítására. Kiépitené a Népi Művelődési Társaságot. - Szóba került a két párt fúziója, amit Veres Péter elfogadhatónak és megfontolandónak tart. A kultuszminiszter jelölését esetleg tárcacserével lehet megoldani.

11-kor elment E. Szentgyörgyivel megnézni a Ludovika Akadémia épületeit, parkját. - A Pápai Páriz Kollégium diákjai ablaktalan helyiségben laknak, nyomorban és piszokban. Egy

üstben főznek; fájuk nincs. Barlay erdőgazdasági igazgató telefonbeszélgetésre megígérte, hogy kapnak ingyen fát. E. vesz nekik 30 négyzetméter üveget; edényt és bútorokat kapnak a várbeliektől.

Este 6-kor a Népi Kollégiumok és a Független Ifjúság küldöttei összehangoló megbeszélésre jöttek. Összehangolás: a családban, hivatali ügyekben, párton belül és a pártok között - nehéz és hálátlan feladat. De ez személyiségének egyik jellemzője. Erős felelősségérzése, és az egész emberiséget befogadni képes szeretete és jóakarata - a második és harmadik.

El ne felejtsem feljegyezni!... A Veres Péterrel való beszélgetés jól érthetően áthallatszott a szobámba. Az egyházakkal kapcsolatban Veres Péter azt mondta: „Olyan kevés jó van a parasztnak, legalább a vallást ne vegyük el tőle.” Veres Péter 15 éves korában istentagadó lett. Később közömbös. És most alázatos...

Október 25. péntek

Délelőtt megírtuk a Mocsáry Lajos emlékünnepegy megnyitására készülő beszédet, amit délután 5-kor kell elmondani a Magyar-Román Társaság ünnepségén. Az a széleslátókörű és emelkedett szellem nyilvánul meg az előadásban, mint Mocsáry kisebbségi politikájában. Mocsáryt - sajnos - nem értették meg, és ennek eredményét „élvezzük” most, nemzetiségi vonalon. Vajon az évtizedekkel előre gondolkodó Tildy Zoltánt megértik-e?...

Délelőtt magához hívatta E. Csejkeit, a Nemzeti Bank igazgatóját és Jeszenszky vezérigazgatót, meg a Külforgalmi Rt. (a West-Orient utód) vezérigazgatóját. A Diákkaptár munkájához kivasalt belőlük 30.000 forintot. Igen fontosnak tartja ezt a friss, eleven szövetkezeti munkát. Felhívást, leveleket írtunk érdekükben. Azonnali intézkedés minden komoly, jó ügyben. Csak az a sok belső féreg ne rágcsálna örökké... Ahelyett hogy segítenék, akadályozzák a munkáját...

Jócsik Lajost nagy nehezen sikerült elővadászni. Elhozta a szövetkezeti kiáltványt. Azonnal elküldtem a M.G.T.-nak.

Laci ma elutazott Svájcba. Szerettem volna, de nem küldtem vele levelet Juditnak. Igyekszem úgy alakítani a dolgokat, hogy

minél kevesebbet legyek fenn a lakosztály dolgozósobájában. Már amennyire tőlem függ... Jékely és Vass tervszerűen szövögetik a hálót. Jékely legújabb panasza: - „Abban a versenyben, amely köztem és Ráczné között indult, én maradtam alul. Tehát én itt fölösleges vagyok. Pedig én 8 évig (vigyázat: CSAPDA!) akartam szolgálni elnök úrékat...” Ehhez képest elég hamar abba hagyta... A végén B. bizonyára könyörögni fog neki: el ne menjen. Egyelőre a helyzet: a békekötés után, mihelyt megindulnak a diplomáciai kapcsolatok, megy követnek. Persze, semmit nem lehet előre tudni. Amint ezt Gizi esete is bizonyítja. Hogy fogadkozott B.: nem engedi be többé a „Gizi szalon”-ba; oda fel már Karola jön. Mégis minden folyik tovább Gizi az egyik „főkegyenc” azóta is... Eredményesen segít keverni az intrikát. - A kocka folyton forog. Jékely ismét marja Szeleczkyt. Nagyon lenézem ezt az egész méltatlan játékot, de tisztában vagyok veszélyességével. :

Este telefon: Mihályfi jöjjön holnap.

Október 26. szombat

Reggel nagy botrány volt. A Dévényi nevű testőrtörzsőrmester „elfelejtette” Paulayt (B. sofőrje) Zoltánért elküldeni. Zoltánnak Antalffyhoz kellett volna menni, hogy a szövetkezeti kiáltványt első oldalon hozzák, s a mulasztás miatt elkésett vele. Érdekes véletlenek... Így csak a 2. oldalon jöhetett a Kis Újságban, s elsikkadt. Ritkán láttam ennyire dühösnek E-t. Marát is lehordta, amiért Wagner Ferenc szlovákiai ügyvivőt - aki kihallgatást kért - nem kerítette elő. Mihályfi 11-re jött. Hétfőre terveket készít a Csillag c. irodalmi folyóiratról. Még novemberben megindul.

Ebéd után Ortutay. Búcsúzni jött és utasításokért külföldre utazása előtt. Letelefonált E., hogy keressem elő Lady Listowel levelét, hogy utána nézhessen az ambulanciás kocsu ügyének. - Később lejött és Bede londoni követnek és Viktoréknak diktált leveleket. Nagyon kifárasztotta a mai nap. - Valami történhetett: Vasstól kaptam két jegyet az esti „Élő újság” című Képes Figyelőestre. Idát vittem magammal. 3/4 10-ig néztük a szellemes, de elcsúszó műsort. Nem tanácsos túl későn járkalni az utcán.

Október 27. vasárnap

Samulinc 5-7-ig gyötört, s utána mély álomba zuhantunk. 3/4 11-kor mondja Eszti, hogy kerestek telefonon. Elnök úrnak szüksége van az egyházi memorandumra: hol találja meg?... Délben sétá a fiatalemberrel, aki újabban a Sam-bum-nak hívja magát. Mikor ölje kívánczolt, mondtam neki: olyan nehéz vagy, mint egy sózsák. És fáj a lábam. Erre letérdelt a járdára, és megcsókolta a lábam... Annyi gyöngédség és kedvesség van benne, hogy minden konoksága megbocsátható. Nagyon várja már haza Jutkát. Kedvéért még az ujjszopást is felfüggeszti néha. De csak rövid átmenetre.

Este a Rigolettót láthattam-hallhattam volna, de nincs páholya az Elnöki Hivatalnak. Egyeseknek öröme telik a „nyirbálásban”. Azt mondják: majd ha lesz új kultuszminiszter. Keresztúry visszahívása már a miniszterelnöknél van.

Ma kifolyt a kezemből az idő. Nem csináltam meg a francia leckét, és alig olvastam. Pedig be kell fejeznem Thomas Mann: Lotte Weimarban c. könyvét.

Október 28. hétfő

1-ig fenn dolgoztunk. Aztán jött Sólyom László, akivel a tisztképzést beszélték meg. E. térképet kért tőle az egész ország katonai épületeiről, szerdára. Kemény és becsületes férfinek tartja Sólyom Lászlót, akiről feltételezi: azt is megmondaná, ha véleménye pártszempontból megváltozott volna.

12-kor Mihályfi hozta a Csillag tervezett költségvetését. Nagyszabású, hangban és tartalomban is egészen új folyóirat lesz. Most a pénzt teremti elő hozzá. E. Gordonnak Genfben írt levelében - amit Nyárády visz magával- szintén erről van szó. Cca 24.000 forint kell az első két hónap költségeire.

Délután megírtuk a Takarékosági Hét megnyitó beszédét. Szomorú, lucskos őszi este. 6-kor indultam haza, amikor Kővágó és Mistéth érkezett. A tárgyalás témája: Budapest gázzal fűtése és a közmunkavállalás hova fordítása. Mistéth mintaportákat és mintagazdaságokat akar látogatni.

Otthon családi fürdés. Totyi-Samu nem akart kijönni a kádból.

Október 29. kedd

Jékely már megint piszkálja Szeleczyt, s amint „jóakaróktól” hallom: rám is állandóan megjegyzéseket tesz. Szegény miniszter! Hát nincs fontosabb dolga?... „Azért vagyok én itt, hogy Rácznéval veszekedjek?...” - adja a szenvedőt. Pedig alig találkozunk, a hangját is alig hallom, akkor is telefonon. Azt hiszem, üldözési mániában szenved. De miért éppen velem kapcsolatban?...

Délelőtt befejeztük a beszédet. 11-re elment E. a Takarékosági Hét megnyitására. Ezalatt a Lady's Shop-nál kifizettem a hátralévő tartozást és rohantam vissza. Hallom: a portán egy füzet van lefektetve, amelybe be kell írni: ki mikor jön-megy. Úgy látszik, ez rám nem vonatkozik, mert nem szóltak a portán.

Délután a restanciát dolgoztuk fel. 4 előtt volt a pesti Hazai Első Takarékpénztár látogatása. A betétként befizetett 500 forintos betétkönyvet szattyánbőrbe kötve, csekönyvvel adták.

- „Csupa vén ember van az igazgatóságban: a régi Magyarország... mintha egy kriptába léptem volna be...” - jegyezte meg visszajöve.

Megkaptam Móricz „Erdély”-ének II. kötetét. Este a Nemzetiben: Vágy a szilfák alatt.

Október 30. szerda

Korán kezdődött a fogadás. Oroszok jöttek: Puskin nagykövet, Barulin tanácsos, Oszukin. Senki nem tudta előre, Jékelyn kívül. Ő meg titokban tartotta. Sikerült is teljes zűrzavart kelteni. A testőrök csoportokban rohangáltak fel az előcsarnokba. Ott az egyik puskával, a másik lehúzott kesztyűvel futkosott. Mögöttük érkeztek az oroszok. Jékely is jelenlétükben vette át a kitüntetésekét. Gyöngyösi külügyminiszter - mint mindig - most is késett, 20 percet. Végül - hogy bűnbak is legyen - Pakody altisztet csúnyán letolta a miniszter, mert nem volt elég tiszta az asztal...

Nagy keservesen végülis lezajlott a kényes és kínos találkozó. Utána Balázs Béla író volt kihallgatáson. Szegedet nagyszerű

kultúrközponttá lehetne tenni, a Duna-medence népei számára. Modern olimpiádok, szabadtéri játékok, a parkban szoborkiállítás, a szomszéd népek művészeinek alkotásaiból - egész nagyszabású terv. Kulturális, gazdasági szempontból, a Duna-medence népeinek összehozására igen jelentős lehetne. - Pátzayval, a kultuszminisztérium művészi ügyeinek vezetőjével, E. megbeszéli a dolgot és segíteni fogja. Mint minden jó és nagyszabású ügyet.

Zoltán a napokban teszi le az esküt az Erdőgazdaság elnökeként. Tulajdonképpen a II. fizetési osztályba tartozna, de apja tanácsára a III.-at javasolta. Komoly, szép állás, felér egy miniszterséggel. Érdeklődésének igen megfelel ez a munkakör. Komoly kapcsolata van az erdővel, állatokkal, természettel. Barátai erdészek, madarászok, vadászok: Homoki-Nagy István, Barlai, Tasnádi-Kubacska... Zoltán sokkal inkább alkalmas ilyen pozícióra, mint Csornoky, vagy Jékely. Politikai múltja és helytállása alapján is: apja helyett 9 hónapig volt tús a Gestapo fogságában, majd börtönben; egy ideig Bajcsy-Zsilinszkyvel közös cellában.

Este Illyés Gyula és Tamási Áron volt vacsoravendég E.-éknél. Velük egy, az országépítésben állítható írógárda összeállítását beszélte meg. - Szekfű Gyula is volt látogatóban. Elmondta a Mindszentyvel való beszélgetését, amely első moszkvai útja előtt történt. Mindszenty azt jósolta, hogy Oroszországban a kommunizmus napjai meg vannak számlálva. Kérte őt, hogy segítse elő szerzetesek kijutását; térítő útra mennének, mihelyt lehetséges. - Íme, elmúlt egy év, és a kommunizmusnak esze ágában sincs megbukni. Mindszentyt ez nem zavarja, hogy jóslata nem vált be; úgy viselkedik, mintha a tények őt igazolták volna. Ma különben cikk jelent meg róla a Figyelőben, amelyben tisztázta magát a vádak alól, és kimutatja, hogy a nyilasoknak semmi okuk nem volt őt és kispapjait elfogni.

Október 31. csütörtök

Egész éjjel fáj a fogam. Reggel betelefonáltam, hogy Laci jelentse Elnök úrnak: később megyek be, orvoshoz kell mennem.

Délutánra megdagadt az arcom. Orvos után lenn dolgoztunk a földszinten, mert a lakosztályban újabban iparosok dolgoznak. Tegnap Nagy Ferenc volt E.-nél, bejelentette a pártközi megbeszéléseket. Nagyvonalú és okos volt. Már Nagy Ferenc is érzi, hogy kezd egyedül maradni a pártban. Ez annak a jele, hogy messzebb lát, mint a többiek. Jövő héten lesz a Parasztpárt nagyválasztmánya. Egyes vonatkozásokban elő van készítve az egyik szárny Kisgazdapárthoz csatlakozása. Egy ilyen fordulat felborítaná a Baloldali Blokkot. Keresztúry azt kérte: maradjon a helyén a nagyválasztmányig. Igaz, még nem tudtak megállapodni az utódjában. Szó lesz esetleg tárcacseréről, mert kultuszminiszter csak katolikus lehet. E. nem tartja helyénvalónak e miatt szembekerülni a katolikus egyházzal, amint Darvas szóba hozatalánál mondta Veres Péternek. Keresztúryt nem szereti a baloldal, s távozásával talán használhat valamit a nagyválasztmánynak.

6-8-ig reformációi emlékűnnepély a Zeneakadémián. Enyedy Andor püspök ünnepi beszéde friss, erőteljes volt, csak néha mellékvágányra csúszott, s a tömeg hecc-hajlama alá adott lovat. Egy bajuk van a régi világ embereinek - mármint a jószándékúaknak (mert a többinek sok baja van) - az, hogy a múltat és jelent nem összefüggéseiben látják és mutatják. - Az unitárius lelkész beszéde pedig egyenesen szűklátókörű és naiv volt. „Párizsban is hozhatnak igazságtalan békét - az az ő dolguk”. - mondta. Rettenetesen nem látják, hogy egy kicsi nép függvénye a nagyhatalmak érdekeinek. Sűrű, hideg őszi esőben jöttünk haza. Ma van az évfordulója, hogy Juditkánk súlyos beteg lett. Isten csodája, hogy visszakaptuk. Két hét múlva jön haza.

November 1. péntek

Ma és holnap hivatali szünet. Mi dolgozunk. Elkezdtek a választ a református püspökök emlékiratára. Szomorú dolog, menyire nem látják a helyzetet, hogy a jelen a múlt következménye: s főként azt, hogy világhatalmi tényezők szabják meg sorsunk alapvonásait. Amit a mostani renddel szemben folytatnak az egyház

hivatalos vezetői, egészen negatív sértődéses politika. Ahelyett, hogy felismernék az új munkaterületeket, missziói lehetőségeket, meddő kritizálásban merülnek ki. Beszél a kétféle embertípusról. Az egyiknek a célja: megszerezni és élvezni az élet minél több örömét. A másik odaadja a maga egyéni életét a közösségért. Mikor ilyen mélyen és őszintén beszél magáról, akkor mérhető fel igazán emberi nagysága. Olyan igénytelen, olyan kevés kell neki a hatalom nyújtotta lehetőségekből, viszont a nyomasztó felelősségérzet és az idővel való állandó versenyfutás teljesen felémészi.

Délutánra Saltay Alajos kapott meghívást. 5-8-ig voltak vendégségben.

November 2. szombat

Délelőtt a lenti fogadószobában dolgoztunk. Jékely jelentette a braziliai követséggel kapcsolatos szándékait. A levegőben volt ez már hónapok óta, de újabban - hogy megbizonyosodott eszközeinek hiábavalóságáról - kiépítette új terveit. Azt mondta: a békekötés után, januárban válik esedékessé távozás. Sajnos, addig sokat tud ártani...

- „Egy szóval sem tartottam vissza. Azt mondtam: nem akarok az érvényesülésed elé akadályt gördíteni”- volt E. válasza.

- „Milyen legyen a helyzet, ha elmegy?...” Viktort ajánlotta utódjának, de erről szó sem lehet. Elutazásáig titokban lesz az utód neve, hogy ne legyen módja befolyásolni, és a spion-rendszert továbbplántálni.

Délután soronkívül hazajöttek az Andrassy útról, s az én szobám ablakából fény szűrődött ki. Mire E. a páncélszekrény kulcsát magához vette és lement, már nem volt ott senki. Tekintettel arra, hogy az altisztól tanácsosokig mindenki Jékely embere, minden óvatosság indokolt.

November 3. vasárnap

Deér József történelmi munkájának I-II. részét adta ide E. olvasásra. Éjjel 1/2 12-kor fejeztem be. A német totális háborút

előkészítő történelemformálás izgalmas titkai tárultak fel előttem. Az ilyen „házi feladatok” szélesítik érdeklődésemet és látókörömet.

November 4. hétfő

Reggel Nagy Ferencsel kezdődött a nap. A Saltayt ért támadás miatt kellett vele beszélni. A West Orientet támadják ismét. Különben Nagy Ferenc jó híreket hozott: az oroszok felé kedvező a hangulat. A két bissei parasztember kegyelmet kapott és útban vannak a Szovjetunióból hazafelé. Szviridovék beleegyeztek a tárca-cserébe, ami igen erősíti a Kisgazdapárt pozícióját a kormányban. A földművelésügyi tárcát Bárányos veszi át, aki remek szervező és erőskezű ember. A tájékoztatásügynél még nincs személyi döntés. - 30 parasztképviselőt meghívnak a Szovjetunióba. Három jó eredménye a közeledésnek... Viszont az Operaház november 7-i forradalmi emlékűnnepélyén Nagy Ferenc tartja az ünnepi beszédet.

A kihallgatások között érkezett Lampl Hugó, az Öntözésügyi Hivatal elnöke. Felhívta a figyelmet az öntözés-ügy problémáira. Természetesen megkap minden segítséget, hogy az öntözőművek jövő nyárra üzemeljenek. - Stewart Hermann, a Pressedienst tudósítója, és az Egyházak Világtanácsa gazdasági osztályának h. igazgatója, - előzetes egyházi „fertőzés” után - csodálkozott, amikor E. arról beszélt, hogy az anyagi segítségnél is fontosabb most, hogy a magyarországi protestáns egyházak tagjai lehessenek az Egyházak Világtanácsának. És hangoztatta a „Szabad egyház - szabad államban” elvet. Csodálkozott, hogy hajlandó E. nyilatkozatot adni, sőt az amerikai presbiteriánus kongresszusra júniusban táviratot küldött. Bizonyos körök valószínűleg mint vérszomjas, hitehagyott lelkészt, szovjetbérencet mutatták be.

Egészen friss hír: Eröss lesz a közellátási miniszter.

November 5. kedd

„Feljegyzés” (önéletrajz) után megkaptam elolvasásra a délben bemutatandó svájci követ beszédét, amit a válasszal együtt,

magyarul és franciául, a külügy küld meg. Feisst követ beszéde a szokásosnál melegebb hangú és személyi vonatkozások is vannak benne. Pl.: „Csodálattal nézzük Elnök Úr erőfeszítéseit...”: A válasz-szöveg annál jobban bosszantotta E.-t.

„Írtam is emlékeztetőt a Gyöngyösivel való megbeszéléshez: vagy 2-3 nappal előbb küldjék meg, vagy egyáltalán ne küldjenek követek bemutatkozásához elkészített választ, mert saját szempontjaimat akarom érvényesíteni benne”.

Szertartásos módon történik a követi megbízólevél átadása. Lovasrendőrök állnak az Eszterházy palota utcai bejáratánál. A lépcsőházban testőrök sora. A kaputól vörös szőnyeg. A követ megérkezik kíséretével. Szobámba áthallatszik, ahogy olvassa a francia szöveget. Elnök úr magyarul válaszol. A tolmács fordítja. Utána barátságosan elbeszélgetnek - szivar, cigaretta, ital, fekete társaságában.

- Előző este a svájci-magyar kapcsolatokkal foglalkozó könyvet olvastam - mondta E. a ceremónia után. - Egészen meg volt lepve, hogy szoros gazdasági szövetségre hivatkoztam Mátyás idejéből Svájc és Magyarország között ... Feisst úr igen kellemes ember. Láttam, hogy őszinte baráti szándékkal jön. Lám, milyen sokat számít, hogy Svájcban Gordon képviseli hazánkat, aki megfelelő szempontból tudta láttatni helyzetünket.

Megjegyezte E., hogy Gyöngyösivel meg kell beszélni a külképviseletek ügyét is, mert „képtelenség, hogy a külföldi követségekre azokat rakják, akiktől szabadulni akar a párt, vagy akit jutalmazni akar.” - Erről jut eszembe Jékely „jutalmazása”... Vagy tőle szabadulni kell?... Mert hogy méltatlan az ország képviselőjére, az biztos.

A követfogadás alatt Tildy Laci telefonált. Mondom neki: hív vissza egy óra múlva. „Nehezen megy, mert Berlinből hívlak!” - mondja ő. Üzenetet hagyott: hétfőn érkezik az Arlberg-expresszsel. Riesszel küld levelet; és küldjünk sürgősen 1000 forintot táviratilag Gordon címére. Ilyenkor kell Szeleczky. Perceken belül mindent lebonyolított.

A svájci követ érkezése előtt, amíg a fogadószobát előkészíteték, E. az én íróasztalomhoz ült, én meg gépeltem. Bejön Jékely,

azzal az ürüggyel, hogy hová tettem a dolgozószobába vezető egyik ajtó kulcsát. Lehet, hogy éppen a zsebében volt... Szeleczy kiforszírozta az őszi segély kiutalását. Már az is dühítette Jékelyt, hogy a kisemberek is kapnak a pénzből. De ha már el kell túrnie, ő is felvett több mint 1000 forintot. Nem szégyelli magát?... Barna és Bognár altiszt 3-4 gyermeket nevel, 300 forintos fizetésből. Azoktól irigyli és képes őket megrövidíteni!... Kevés neki a miniszteri fizetés, a rendelkezési alap (amiből már csináltatja a ruhát, bundát a braziliai követséghez), a kamatozó összekötetések, üzleti lehetőségek, s az alaposan kiaknázott pénzforrások. Ez az antiszociális képződmény szabadon garázdálkodik a demokrácia egyik vezetőposztján... Mindenki tisztában van ezzel, mégis behódolnak neki, lévén ez mániákus törekvése. Egyedül én állok következetesen szembe vele. Meg is van az eredménye: árt, ahol csak teheti. Mert vannak szövetségesei.

Délután fenn dolgoztunk. Zoliék is ott voltak, amikor Jékely jött jelenteni: Vásárhelyi, a Képes Figyelő főszerkesztője - lehet, hogy az ő sugalmazására - képes lapot indít, és felajánlja szolgálatait, irányítást kérve.

„Csinálják meg. Majd ha látom, milyen... de addig ne is hivatkozzanak rám... Tudniillik így akarják az engedélyt megszerezni” - válaszolta E. - Megszagolta, hogy mostanában Mihályfi gyakran jár E.-hez. Gyorsan bedobta a képes napilap tervét: Vásárhelyi és Palkó csinálják meg. Balkó ugyanis megfelelő párttámogatással kiszorítja Bandit az Athenaeum vezetéséből. Tehát két légy egy csapásra...

Szétosztottam a különmunkadíjakat. De számomra sokkal többet jelent E. elismerése. Azt mondta: nem lehet pénzben kifejezni azt az együttérzést és megbízhatóságot, amit bennem, mint munkaerőben megtalált.

November 6. szerda

Ma hosszú volt a „Feljegyzés” írása - és szomorú. Lediktálta E. Teleki Pállal való utolsó beszélgetését, Jugoszlávia megtámadásakor, öngyilkossága előtti napon. Hogy mennyit vívódott,

milyen tisztán látott, kikkel volt rokon a tragikus sorsú nagy magyarok közül, mennyire szerette fajtáját - ezeket meg kell tudni a világnak.

Germanus Gyula és Szabó Pál volt ma kihallgatáson.

A svájci követ bemutatkozásáról egy lap sem adott hírt. Ez ki-mondottan sértő a kedves fogadtatás után. Ok: elfelejtettek riport-tert kérni az MTI-től, sem közleményt nem adtak le. E. magához kérette Barcs Sándort, tisztázni akarta a dolgot. Tudniillik Jékely azt állítja: Ortutay titkárnője felejtette el a dolgot, és elnézést kér... Így ápoljuk külföldi kapcsolatainkat...

Holnap korán utazás Balatonfüredre, az évenként szokásos Gaál Gaszton ünnepségre. Házi feladatot kaptam: a legújabb Válasz és Új Magyarország átnézése; és a Háziipari Kiállításon keressem meg a tardi asszonyokat és tudjam meg tőlük Molnár fiának címét. A fiatalember vasárnap tartja esküvőjét. Ha már az öreg Molnárnak bordáját törték a hírhedt tardi választáson, jól fog esni a fiának egy távirat...

Tegnap este láttam a híradóban egy 11 gyermekes családot, szörnyű körülmények között. Nem tűrheti el ezt a nyomorúságot a főváros, ami a Valéria-telepen van! Fogjon hozzá már valaki az emberhez méltatlan körülmények megváltoztatásához..

Este az Operaházban Nagy Ferenc tartotta az ünnepi beszé- det. Már ő is belátja, hogy ez az út vezet az élet felé... Népszerűt- len dolog előre látni, mert sokan nem értik.

November 7. csütörtök

Olvastam a lapokat, intéztem a telefonokat. Délután már visz- szajött a menet Füredről. E. Nagy Miklós kultuszállamtikkárral vár- ta a püspököt. Az egy órás megbeszélésen Nagy Ferenc is részt vett.

Este olvastam az Erdély-t.

November 8. péntek

11-kor a dán Vöröskeresztől volt itt H. Skjörde úr. Utána be- szélgetés. A püspökkel közölte véleményét E. a memorandumra, amit írásban is meg fog küldeni.

- Megdöbbenő látástalanság és tájékozatlanság, s nem utolsó sorban elfogultság, a jóindulat hiánya érzik a memorandumból. A történeket csak a jelen szemszögéből, s nem a múlt és jelen szerves összefüggésében nézik. Az internálótáborokról elmondta, hogy nem „demokratikus találmány”. Divatban volt Bethlen István óta, csakhoggy régebben a munkás és paraszt internálása senkinek nem fájt. Csak most, az „urak” üldözése. Ravasz erre azt felelte: „azok társadalomfelforgató” elemek voltak. „Igen, mert azt a társadalmat akarták felforgatni, amelyben te nagyon jól érezted magad!... Akkor, békeviszonyok között, eltűrtétek az internálást és a politikai rendőrséget; most azt kívánjátok, hogy forradalom alatt érijük el az eszményi állapotot...”

A kegyelmezési jog háttéréről is felvilágosításra volt szükség. A másik három püspök bólogatott, és helyeselt; érzett, hogy ők csupán csatlakoztak az aláíráshoz. Ravaszon át-átfutott az indulat és a düh. Azt is bevallotta, hogy a nyár elején készült az írás, azóta sok tekintetben javulás mutatkozik. - A tennivalók felé próbálta tereelni figyelmüket. Első teendő a 120 református képviselő összegyűjtése. December 10. körül összejönneek egy napra, a továbbiak megbeszélésére.

Délután tárgyalás a lipsei földgáz ügyében. Kimutatásokat hoztak a telep látogatásához és induló akcióihoz. Este 10-kor indultak, 9-kor telefon: hétfőn 11-re hívjam be Ries igazságügyi minisztert.

November 9. szombat

Olvasom a Válaszban Kodolányi novelláját. Első írása a szabadság óta. „Istar csak üzen...” A férfisóvárgás művészi feldolgozása, az elérhetetlen, az „igazi” után, amilyen talán nincs is. - Íróasztalomon, a blokk tömbön írásos üzenet. Elolvastam a bizalmas jelentéseket. Az MTI 3 példányban küldi: a köztársasági elnöknek, a miniszterelnöknek és külügyminiszternek. (Biztos?...) Engedélyt kaptam az elolvasására, hogy lássam az összefüggéseket. - Nagyon érdekes volt a Wallace-politikát ismertető cikk az Új Magyarországnban. Ez a tájékozódás, mint egy „politikai főiskola”,

új területre irányítja érdeklődésemet. Másirányú fejlődésre most nem is jut időm. Versírás, irodalom, nyelvtanulás szükségképpen háttérbe szorul. Most nem lehet ennél fontosabb dolgom.

Este nagy családi fürdés. Utána olvastam, hogy levezzessem bosszúságom. Bandi - megkérdezésem nélkül - egy asztalossal felrakta a képeket. A szoba olyan lett, mint egy kiállítás. Vitatkoztunk.

November 10. vasárnap

Esős, lucskos reggel. Templomban voltam. Svengáliról szólt a prédikáció; és akit szuggerált halálig, aki csak annak a világnak az énekét tudta zengeni, amíg a hatás tartott. Jaj az elvarázsolt lelkűeknek...

Totyival megnéztem a Háziipari Kiállítást. Megkerestem a tardi asszonyokat. Totyi elemében volt: elhuzigálta a székeket, forgatta a guzsalyokat, el akarta vinni a kiállított babát, és bemászott egy szövőszék alá. A végén úgy kifárasztotta önmagát, hogy ölbe kívánkozott. Ha bírnám...

November 11. hétfő

Már szólt a telefon, amikor beértem. Összeszedtem a pánccél-szekrényben elintézésre váró dolgokat, s mentem fel a nyöszörgős falépcsőn. Megírtuk három nap eseményét 1/2 11-re. Friss lángost tízóraitunk. 11-re jött Ries miniszter. Furcsa dolgok derültek ki. Jékely igen forszírozta a rendbehozott Packarddal a sétakocsizást. Kivitte őket a néptelen, sötét Városliget szélére, és előre hajtattott. E. utasítást adott a sofőrnek, hogy menjenek az Andrassy útra. Később Jékely is utánuk ment. De indulás előtt egy fél órával telefonált, hogy nagyon rosszul érzi magát, s nem tud résztvenni a vadászon. E.-nek nagyon gyanús ez a két eset egymás után... Tudniillik később kiderült, hogy a zalai vadászterület egyike az ország legveszélyesebb területeinek. Rengeteg a géppuskás orvvadász. 18 embert lőttek le az idén; maga a fővadász is sörétet kapott. Bizonyára nem esne nehezebbre Jékelynek egy „véletlen” baleset. S ha ő nincs jelen, nem is felelős...

A vadászatok mindig tele vannak eseményvel. Szombat este, a főispánék vacsorája után kevés biztatás kellett a kíséretnek, s az ital hatására kiderült: kiben mi lakik.

- A főispán és Kővágó normális maradt. A főispán parasztpárti, de azt mondta: egyetlen embert ismer el feljebbvalójának, az Tildy Zoltán. Kővágó polgármester derék, lelkes férfi. Remekül csinálja a dolgokat. „Felbuzdult, boros mámorában meg akart halni értem - mosolygott E.- Egyszer láttam gyávának: a választásokon egy verekedés alkalmával megijedt, és nem akarta tovább csinálni a dolgokat. De akkor az irányítók nagy része is elvesztette a fejét. Varga Béla házelnöknek csak a titkárát lehetett összeszedni az utcán. El kellett rendelnem a választási propaganda folytatását és résztvenni majd minden gyűlésen...”

Vasárnap szakadó esőben mentek Lipsére, a MAORT-telepre. Kővágó azért ment, hogy a helyszínen, szakértőkkel megbeszéljék a földgáz Budapestre vezetését, fűtési célokra. A munkás- és tisztviselőházak az erdőszélen, gyönyörűen felszerelve, egy nagy üdülőtelephez hasonlítanak. A táj régi magyar építkezési stílusában, modern fürdőszobával, gázfűtéssel felszerelt ikerházak. Úszómedence, gyermekstrand, amerikai stílusban és kényelemmel. Az alkalmazottakat legjobban fizetik az országban.

- Ez a tiszta léghőmérséklet mennyivel egészségesebb volt, mint a „kíséret” előző esti mulatása... Egyik „kísérő” meg a polgármester csúnya, szemüveges titkára slágereket zongorázott, s a főispánné énekelt. Végül, már borközi állapotban táncolni kezdtek. Egy nő volt. J. derékon kapta M.-t és csak ketten táncoltak közepén. Erre én elmentem lefeküdni...

A mámoros éjszaka kihatott a másnapi lipsei útra. 25 km helyett 10 km-t tettek meg, amikor a vezető autó defektet kapott.

- Visszafelé néztem a tájat - hangtalanul. Néztem a kis függönyös házakat, hol volna lakni jó... Pedig most nagyon keményen kell dolgozni februárig, a koalíció válságának lezajlásáig...

Délután 1/2 7-re jött Boldizsár Iván. Reggel indul Párizsba. Szóba került tájékoztatási minisztersége. Az Új Magyarország

mindenesetre jó irányú, széles látókörű lap, tehát főszerkesztője pozitív ember. - Jékely aktákat hozott fel aláíratni. Délután telefonáltak az Idegenforgalmi Hivatalból, Gáspár Margit megbízásából, hogy 18-án, Elnök úr születésnapjára tekintettel, elmege-e a Városi Színház bemutatójára. Elmegey.

Este felszaladt Szeleczy. Nem bírta ki reggelig, hogy elmondja a történeteket. Odaadtam neki ugyanis a dán-francia nyelvű mezőgazdasági könyvet, hogy a képek szövegeit fordíttassa le magyarra. Jékely addig kerülgette, míg meglátta; aztán behívatta és csúnyán letolta. Mindig mást csinál; az ő utasításait nem hajtja végre...hogyan neki a Ráczné parancsol... és miért hozott lisztet?... A városban híresztelni fogja, hogy jegy nélkül osztogatják a lisztet... stb... Ezek után telefonon Jékely szobájában. E. kérde: ki van Jékelynél. És telefonhoz hívta Szeleczyt - éppen a liszt ügyében. Jékely elsápad - s ő, mint győztes hadvezér, kivonult.

November 12. kedd

11-kor kezdődtek a kihallgatások. Addig a naplót írtuk. E. telefonált Jékelynek: a pártban nézzen utána: mit szólnának Boldizsár Iván tájékoztatási miniszter-jelöléséhez; felül tudnának-e emelkedni a pártsovinizmuson?... Tudniillik Boldizsár parasztpárti.

- „Nagy Ferencnek megmondhatod, hogy Boldizsár írást ad arról, hogy mindenben aláveti magát az ő utasításainak, s később belép a Kisgazdapártba.”

Aztán E. visszament feleségéhez, aki még reggelizett. B. csütörtökön kórházba megy, kisebb műtetre. „Az orvos megmondta neki, mikor odavoltam vadászaton, de előbb elintézte a budai házat - nekem” - mondta E. meghatódva.

11-kor Szombati Sándor bruxelles-i magyar újságíró volt kihallgatáson. Kellemes férfihangja áthallatszott; magas barna férfinak képzeltem. S mikor az ajtó kinyílt, egy vöröshajú, nyurga fiú ült a széken. De nem akárci! Két francia nyelvű könyvet hozott, és politikai cikkeket külföldi lapokban. - Utána svéd újságíró: Björk úr, majd Szentiványi, a Képes Figyelőtől. Kissé nyegle, santa ember, újságírónak gyenge, de mindenhova besántikál. Majd kissé késve, bocsánatkéréssel Péter János.

Délután 1/2 4-re kellett felmennem. E. ideges volt, nem tudott aludni, mert Jékely ebéd után is „jelentett”, aztán Laci altiszt verte fel J. üzenetével, ráadásul a munkások is zörögtek. Mikor letelefonált az én szobámba, Jékely vette fel a kagylót. Mondta, hogy Rákosi kért kihallgatást, és ő adott időpontot 1/2 5-re.

- „Hogy jössz te ahhoz, hogy terminusokat adj helyettem?!... Majd jön holnap 5 órára... Szokjátok meg, hogy nem fogok mindenkihez alkalmazkodni” - mondta felháborodva. Aztán jött Szeleczy. Egy órát beszélgetett vele. Felemelte a rendelkezési alapot 10.000 forintra. „Ügyes, használható fiú...” - volt az elismerés. Szeleczynek kell közbelépni Szilágyi fényképész ügyében is. Szegény ember issza meg a levét Jékely mániakusságának: ezért nem lesz műterme. E. már kétszer kért jelentést Jékelytől. - Szeleczy is megerősítette, hogy Jékely be szokott járni a szobámba... Gyakran eltűnik délután, anélkül, hogy kimenne az épületből.

Megírtunk egy memorandumot az írók, művészek érdekében.

Rákosi titkára: Kerékgyártó Elemér könyvet fordít angolból. Hewlett Johnson canterbury vörös érsek „Szovjethatalom” c. könyvének fordítása elé kért bevezetést „a haladó szellemű, legmagasabb helyen ülő egyházi személytől”. Az anyagot megkaptam átnézésre.

November 13. szerda

Rákosi mégiscsak eljött tegnap 9-kor.

- „De a 'Dagadttal' kitoltam - mondta E. - Gizi volt az inspekción, és nem engedtem, hogy ő fogadja Rákosit. Telefonáltam Jékelynek, és ő felajánlotta, hogy bejön - remélve, hogy nem fogadom el. A tanácskozás jó sokáig tartott. Végül 1/2 12-kor feltelefonált, hogy van-e még valami parancsom. A telefonhoz Lacit küldtem, vele üzentem, hogy hazamehet. Ezentúl éjjeli inspekción lesz a férfiak lakásán, mert nem engedem, hogy 6 óra után nők legyenek a hivatalban, amikor olyan rossz a közbiztonság.”

Miért volt olyan sürgős Rákosinak a találkozás?

- „A húzódo válság miatt tartotta szükségesnek a megbeszélést. Próbálta kipuhatolni az én szándékaimat. Én tisztán láttam őt,

de ő egészen dühös lett, hogy nem tudott meg semmit tőlem. Fenyegetőzött, hogy ők mindenre képesek. Mondtam, hogy megtehetik, mert náluk van a hatalom, de a forradalmi fellépés eredménye kétséges, - őrájuk nézve is."

A beszélgetésnél B. végig jelen volt. Megkérdeztem: nem zavarta Rákosit?

- „Sőt!... Igen hiú ember; szereti, ha van közönsége szellemi párbajához...”

Kedvetlen, nehéz, pihenés nélküli nap után egyszerre nyugodt, világos és fölényes volt ebben az igen fontos beszélgetésben. Reggel korán hívatta Nagy Ferencet, hogy a tennivalókat megbeszéljék.

- „Az iparcikkek árát le kell törni, ha beleroppannak is a gyárosok, mert sokkal több forog kockán” - közölte a miniszterelnökkel. Aztán Kiss Sándort, a Parasztszövetség igazgatóját kérte magához, akit a Soli Deo Gloria Diákszövetségből, Szárszóról ismerek. E. is igen értelmes és hasznos embernek tartja. Bár sok ilyet lehetne csatasorba állítani.

Keresztúry Dezső búcsulátogatásra jött. Félbe kellett szakítani, mert B. letelefonált, hogy indul a kórházba. Elkísérte. A Bethesdában már minden elő van készítve. Külön lakosztályt zártak el függönnyel, amely 3 helyiségből áll. Az ételt a személyzet hordja be. Külön mosdót építettek, telefont is bekapcsoltak. E. visszajött lediktálni a Diákkongresszusra szóló üdvözlőt. Nagy Ferencel akarta képviseltetni magát, de nem vállalta. Jékely volt kéznél, akinek igen kedvére való az ilyen szereplés. Csak a diákokat sajnálom.

November 14. csütörtök

Jékely telefonon egy fényképet kért lap számára. Hosszadalmas lett volna altisztet keresgélni, fontoskodni - átvittem neki. Egészen meg volt hatva. - 11-kor Bajcsy-Zsilinszkyné és Tartsay Vilmosné volt E.-nél, anyagi természetű kérésekkel. Azt hallották, hogy Laci megy Amerikába, kereskedelmi attasénak, és szeretnék megkapni a Ferenciek terén lévő üzletet. Hogy ezt hol vet-

ték?... De a kérés enyhén szólva furcsa. Bajcsy-Zsilinszkyné vezérőrnagyi fizetést kap, és képviselőként cca. 1600 forintot. Egyedül él belőle. Különben - a rossznyelvek szerint - a két özvegy vígan él. Szegeden is lenn voltak a kísérettel. Hamarosan összebarátkoztak a vendéglóssal, aki nemsokára dudorászott Tartsayné fülébe... Kevés olyan férfi van, aki eszmékért él, még kevesebb, aki meghal érte. Bajcsy- Zsilinszky és Tartsay özvegyének lenni kivételes sors. Méltósággal kellene viselni.

Rendeltem 3 szál rózsát, azt vitte be E. a kórházba feleségének.

November 15. péntek

A nyugtalan éjszaka nem volt hiábavaló: megszületett a párt ellenoffenzívájának terve. Azonnal le is jegyezte blokkra. A párt minden vidéki szervezetében december elején nagy mozgalmi kampány indul, s mindenütt, lehetőleg a központ kiküldöttei, gyűléseket tartanak, amelyekben hat pont szerepel az aktuális kérdésekkel kapcsolatban. Hadd lássa a másik oldal, hogy a tömegek itt is felsorakoznak. 10-re Kovács Bélát és Antall Józsefet, 11-re Bárányost hívtam. Kiadta nekik a tennivalókat. A holnapi Kis Újságban meg kell jelenni az ezzel kapcsolatos felhívásnak.

- „Nem kell rámenni arra a területre, ahova ők csálnak bennünket, hanem csinálni saját területünkön, saját dolgunkat. Bárányosnak megmondtam, hogy szórjon mindent az ipari munkásságnak, az árakat törje le, hogy ne legyen okuk követelőzni.”

Jékely jelentése után írtam a Horthyhoz benyújtott memorandum másolatát. Olvasásra megkaptam a svájci lapszemlét és a Művészet új számát. E. felhívta figyelmemet Kaffka Margit naplójára. Ebéd után indult a kórházba.

November 16. szombat

9-kor elkezdtük írni a Feljegyzés-t. 1-kor Saltay jött. Tárgyalás alatt a télikertben átnéztem a lapokat. Összegyűjtöttem a Diák-

kaptárral foglalkozó cikkeket, feldolgoztam a szovjet fogadásról és a Gaál Gaszton ünnepségen készült fotókat. Elkezdtük a pártakció tételeinek vázlatát.

A tegnapi beszélgetés csupa derű, jóízű emlékezés volt, diákdolgokról, érettségiről...

- Voltam én tiszta kitűnő és tiszta hármás tanuló. Egyszer beírtak az osztálykönyvbe, mert egy tavaszi napon, óra alatt, felálltam és azt mondtam: Istenem, de szép idő van!...Első elemista koromban nagyon haragudtam a tanítómra és valakinek azt mondtam, megverem. A fülébe jutott a dolog, s egyszer óra alatt kihívtak és a galléromnál fogva felemelt a hatalmas ember, és rámkiáltott: „Te akarsz engem megverni?!...”- Érettségi szünetben egy betűt sem tanultam. Hazamentem Kismányára és jártam az erdőt, mezőt... Üzent a számtantanár, hogy segítsek előkészíteni a számtantételeket; nem mentem. Érettségi előtti napon érkeztem meg, mezítláb, és nem volt pénzem az érettségi díjra. Egy banktisztviselő fia szaladt haza az osztályból és hozott pénzt, hogy leérettségizhessek...

És jöttek az emlékek, rajostól...

A fodrásznál, a bura alatt Bibó István cikkét olvastam, a Válasz októberi számában. 6-kor telefon: menjünk be Bandival.

Folytattuk a vázlatok kidolgozását. A déli Kis Újságban megjelent a közlemény, - s ez kötelez. 8 körül vacsora a kis-ebédlőben. A hidegtálhoz paradicsom is volt, a leányfalui kertészetből. Vacsora után folytattuk a munkát. 9-re fejeztük be. Utána megmutatta E. a majdnem készen berendezett szobákat. E. szobájában gyönyörű barokk garnitúra. Nagyon szépek a könyvszekrények. Ajtó nyílik a télikertbe. Szeretem az ajtó mögötti pálmát; zöld növények veszik dúsan körül. A szalon fáradt-rózsaszín kárpitozású bútorai, a világos gobelin-szőnyeg, a kristálytükör, a barokk ebédlő, Benczúr Ámorok, Munkácsy-képek, velencei csillárok - méltó környezet az államfő számára. Legszebb, aranybarna színeivel, az empire-hálószoba, egy különlegesen szép olvasólámpával. - E. a hall ajtajáig kísért ki bennünket. A kapu előtt már várt rá a Packard. Ezzel indul 10 előtt 10 perccel Mezőkeresztesre, ahol az oroszokkal (Puskin, Szviridov, Rákosi) lesz vadászat.

November 17. vasárnap

Dél előtt bemutató a Fórum Moziban: Lehull az álarc... Francia film; a csodálatos bátorsággal és szervezethez való alkalmassággal működő „makk” hőskölteménye. Mennyi elszánt kockázatvállalás, a nemzeti ellenállásnak milyen nagyszerű tényei vonulnak fel benne... Ha nálunk is így megszervezett szembenállás fogadta volna a megszálló németeket... Mormyékkel az igazgatói páholyban ültünk. Oltványi, a Magyar-Francia Társaság elnöke - az erkély hatodik sorában. Kicsit röstelltem magam, a házigazda helyett. Bandi szólt is Jehlnek, aki azt mondta: haragban van Oltványival. Ez akkor is lovagiatlan „lefokozás”...

Délután itt volt Zsüliett (Berendné). December 10. táján megjelenik a német megszállás idején játszódó regénye. Mi is név szerint szereplünk benne. - Este befejeztem az Erdély III. kötetét.

November 18. hétfő

Elnök úr születésnapja. B. már hazajött a kórházból. A fokozott ráfigyelés, a családtagok gyengédsége segített a gyógyulásban. E. nagyon jó családjához. Mormy úgy beszél róla, mint egy szentről. Reggel érkezett egy kosár virág tőle. Én az Erdély-trilógiát hoztam, meg a Négy évszak című rajzot, ami annyira tetszett E.-nek a karikatúra kiállításon.

10-kor jött Kovács Béla. Kiss Ferenc ötvösművész elhozta remekműveinek válogatott darabjait. B. is lejött megnézni. 24 darab, egyetlen példányban készült ötvösremekről készítettem leltárt. Aztán Laci felvitte a lakosztály halljának vitrinébe. Hadd lássák a vendégek és külföldi látogatók, mire képes a magyar ötvösművészet és alkotószellem.

Délben a rádió köszöntötte E.-t. A meleghangú üdvözlést szobámban hallgattam meg. Utána - E. intenciójára - közös ebéd a márványteremben. Itt szoktak lezajlani a követfogadások, kitüntetések, küldöttségek fogadása - most ebéd-vendég volt az Elnöki Hivatal minden dolgozója: az államfőtől az altisztekig, sofőrök, takarítónők, portások, telefonkezelők. Így szeretné ő megvalósi-

tani a demokráciát...Vass tanácsos és Falus Elek között ültem. A palota belső tervezése és berendezése Falus munkájának eredménye. Nemcsak jó szakember, de kitűnő társalgó is. Mesélt a banánszállításról, az afrikai narancsültetvényekről és a negyven év előtti londoni Bernard Shaw-előadásokról. Az ember egészen megfélekedzik a légpárnáról, amit állandóan magával hord; biztos, most is rajta ül... Hogy mit szól mindehhez a finnyás miniszter?... Ez nem az ő asztala...

Délután következett a kormány üdvözlése. A miniszterek szobámon mentek keresztül, a lépcsőn fel a lakosztályba. Mindenki kitüntetett egy kézfogással - volt aki leereszkedően, volt aki sablonosan, vagy atyásan... Vass Zoltán megkérdezte: „Hogy van kislány?” „Ne bolondozz, - dörmögte Rákosi (aki most is, mint mindig, különösen nyájas volt hozzám)- ennek a 'kislánynak' két gyereke van...” A miniszterek közül kimagaslott Rajk magasra emelt feje...

Jékely ma is meglötte az esedékes bakot: három nőt állított az előcsarnokba a miniszterek fogadására. Szerencsére Szelezcky idejében elzavarta őket.

Az ünneplés este a Városi Színházban folytatódott. A Tarzan díszbemutatóján egy gyerek köszöntötte a születésnapját ünneplő államfőt. Jékelynek itt is volt egy kis zűrje. Őt is földszintre, a miniszterek közé ültették, mire kijelentette, hogy ha neki nem adnak külön páholyt, akkor az elnök sem megy el. Persze, engem is belekevert a dologba: azzal, hogy én hagytam jóvá az ültetést. Amihez természetesen semmi közöm. De folyton-folyvást bizonyítani, amit nem csináltam!... - nagyon meg lehet unni. Délután aztán felhívott telefonon, hogy holnapra bocsánatkérő levelet fogok kapni az IBUSZ-tól, ahonnan a félreértés származott. De a „felhajtás” azért megvolt. Így sikerül minden nap örömébe elegendő ürmöt csepegtetni...

November 19. kedd

Ma egy éve jelent meg riportom a Bujdosóból miniszterelnök lett Tildy Zoltánról, aki ma már köztársasági elnök. Azóta mellette

dolgozom. Ma korán lejött. Feleségének, névnapja lévén, rendeltem egy kosár halványsárga krizantint, és egy ezüst készletet, a toalette-asztalára. Az én Erzsébet-napi ajándékom egy szekszárdi kulacs, tele borral. Zsüliett elhozta legújabb fordítását: Klaus Mann Mefisztóját. Kaptam rózsaszín szekfű- és rózsacsokrot, könyvet. Otthon ragyogóra tisztított kilincsek, tiszta ablakok fogadtak. Este gondolatban elé mentem kislányomnak, aki már úton van Svájcból hazafelé. Írtam egy film- és egy színház-kritikát. Jól esett az írás...

November 20. szerda

Négy napi restanciát dolgoztunk fel 1/2 10-re. A tízórait már a lenti dolgozósobába hozta Laci. Miért írok én kritikákat az Élet és Jövőbe? - jegyezte meg E. Az csak „kérdés”, nem igazi alkotó munka. Az viszont részvétel a teremtő munkában, hogy diktálásnál annyira azonosulok a problémával, hogy kísérni - néha előre - tudom a következő gondolatot...

Hivatalos meghívó jött a gyermekvonat fogadására. Jékely utasítást kapott, hogy E. képviselőként Bartha honvédelmi miniszter jelenjék meg. Mi pedig kapjunk kocsit, ha Juditért megyünk.

Farkas Ferenc és a török ügyvivő volt fogadáson. Utóbbi, a török hírszolgálati iroda igazgatója lévén, igen meg volt hatva. - Bandi értem jött 1-kor és Totyival együtt mentünk Judit elé. Több mint két óráig tartott a gyermekek szétosztása. Már a pályaudvar előtt észre vettük Jutkát. Meglátott bennünket. Szeme felragyogott, arca kipirult, majd felemelte egyik lábát és mutatta: neue Schuhe, neue Schuhe!...Egyszer csak megszorítja a kezem és tiszta magyar szóval mondja: „Édesanyám!...” Totyival összeborultak és boldogan csókolgatták egymást. Nem mindent ért, még kevesebbet tud magyarul válaszolni, de kimondhatatlanul édes... Ad az ivóvízéből, tör nekem a kenyereből... az első cukrot „édesanyámnak” hozta... Este fürdés előtt az én rózsaszín hálókabátomban táncolt. Olyan volt a lámpafényben, mint egy kis tündér... A vendéglátó svájci család szépen felruházta, és sok apróságot

küldött vele. A szomszéd kislány azt mondta: Juditot megsiratták a svájci szülők. Totyi kissé háttérbe szorult. Judit elfoglalta szívenben és a családban az első helyet. Ma este boldog és gazdag vagyok: két szép, egészséges gyermeket altattam el.

November 21. csütörtök

A tegnap 1 órára kitűzött miniszterek eskütétele ma 1/4 8-kor történt meg. Mi van egy ilyen „időeltolódás” mögött?... Tegnap 1/2 2 felé telefonált Nagy Ferenc, hogy kicsit késnek. 2-kor ismét telefonált: Szviridov azt üzeni, várni kell az eskütétellel, mert a minisztercserék sem velük, sem a Baloldali Blokkal nincsenek alaposan átbeszélve. Ezért támadták Bárányost is a lapok; nem akarják, hogy átvegye a földművelésügyi tárcát, mert erőskezű ember. Eddig ott Donáth volt Dobi helyett a tényleges miniszter. Erre Nagy Ferenc megüzente Szviridovnak, hogy ha az eskütétel a mai napon nem történik meg, lemond. - Aztán Rákosi telefonált E-nek, hogy íme: a román munkáspárti győzelem is megerősíti helyzetüket. Mire E. dühösen azt mondta: „Becsüljük annyira egymást, hogy ne mondjunk gyerekes dolgokat egymásnak!...” Erre aztán Rákosi is változtatott stílusán. - Este Rákosinál voltak vacsorán, Rákosi felesége születésnapja alkalmából. E. Révaival beszélgetett, akivel jó évődni és vitatkozni. - Végül Bognár, Bárányos és Eröss letették az esküt. A kultusztárca egy időre kombináció alatt...

E. megbeszélte Gyöngyösivel Péter János áthelyezését. Hétfőn kezdi nálunk a munkát. Antalffy-t is odahívtam telefonon. Délután Szentiványit alig tudtam lerázni. E. lázas volt. Szentiványi kapott egy anyagot és mindenáron párbeszédet akart hozzá...

Mara - Péter János érkezése miatt - pozícióját veszélyeztetve látja. Azt mondta: az UNO-hoz szeretne menni, titkárként. Nagy Ferenc, a külügy és Jékely felé már rendben van a dolog. Délután nagy Jupiter-lámpákat cipeltek az épületbe. Filmet készítenek „Az elnök egy napja” címmel. Mikor Jékely megtudta, hogy fenn vagyok, a felvételt a földszinti fogadószobába irányította. Rendezni tudni kell...

November 22. péntek

Péter János áthelyezése ügyében Jékely kapott egy levél-tervezetet. Ebből értesült az egészről. Képelem, ismét milyen bosszút esküdött! Péter János helyére a Külügyben Kertész Istvánról, esetleg Padányi Gulyás Béláról lehet szó.

Megírtam Szviridovnak és Puskinnek a leveleket, amelyekben E. a születésnapj gratulációt köszöni meg. Kihallgatások alatt olvastam egy bizalmas jelentést a szovjet belső helyzetről. Két dolog állapítható meg belőle: 1/ hatalmas építőmunka folyik, és szinte a semmiből kell sok helyen gyárat, üzemet, javakat teremteni. 2/ A kolhozrendszer csődje. A pártszervezetek vezetői, a termés összegyűjtésével megbízottak, a kolhozirányítók igyekeznek megszerezni, amit lehet, - amivel nagyon megnehezítik a kormány dolgát, mert a beszolgáltatás csökken. E. a kertész-rendszert, a gyümölcsösöket és a kis mintagazdaságokat szeretné meghonosítani; külön családi házat, mintafalukat építtetni.

A Művészeti Tanács küldöttsége hozott egy tervezetet. Volt időm elolvasni a délig tartó pártközi tanácskozás alatt.

November 23. szombat.

Pfeiffer Zoltán volt itt, aki nagy szolgálatokat tehetne, ha volna benne elég bátorság.

Magával vihetne 30 kiskgazda képviselőt a Kiskgazdapártból, és egészen baloldalra zárkóznának. Ezzel megnyernék a bizalmat, kihúznák a támadások alól a talajt, és nem volna kit vádolni a válság okozásával. Vajon meg tudja-e tenni? Ha Ortutay, vagy Viktor itthon volna, biztosabban menne. Eddig már meghíúsult a Parasztpárttal tervezett egyesülés. Persze, beleszóltak Rákosiék. Az oroszok magukhoz rendelték Veres Pétert és kiadták a parancsot, hogy a Parasztpártot tartani kell. Most ez volna megfelelő sakkhúzás a Baloldali Blokkal szemben. Amellett tisztességes és ésszerű politikai lépés, mert ez a megmaradás és a nyugodt fejlődés útja.

Balla Antal búcsúlátogatáson volt. Vége a miniszterségének, s ez elsősorban feleségét fogja sújtani. „Biztosan ki is adja az öreg

útját" - mondta B. Mi meg remélhetjük, hogy visszakapjuk a költözködéshez kölcsönként bőrdöket. Egy ideig ugyanis nálunk lakott - szívességből - a miniszter úr. De mikor felesége is oda akart költözni, nem kértem a társbérletből.

Küldöttség volt a Magyar-Román Társaságtól. A kibékülés folyamata kezd megindulni. Az ifjúság két táborát: a Független Ifjúságot (B. Rácz István) és a NÉKOSZ-t (Kardosék) két-három beszélgetés alatt sikerült összehozni. Együtt mentek küldöttségbe a miniszterelnökhöz. Most az egyház két szembenálló táborát, - amit Muraközy és Bereczky képvisel, - kellene összehozni. A Muraközy által szerkesztett Élet és Jövő félreérthetetlen szembenállással és ellenségeskedéssel ír a születésnappal kapcsolatban. Nekem pont most jelent meg két kritikám, ami kifelé azt jelentheti: egyetértek a lap felfogásával. Sajnos, Muraközyt egyéni indulatai annyira befolyásolják, hogy nem tud korlátot szabni gyűlölködésének. Pedig az egyház fejlődési lehetőségének árt vele.

Péter János telefonált, hogy áthelyezéséről semmi értesítést nem kapott.

November 24. vasárnap

9-kor egy cikk írását kezdtük el. Előző este Operában voltak E.-ék. A Rajna kincse felújítása alkalmából az Operabarátok fogadást rendeztek. Bajor Gizi és Fischer Anni nyerte meg leginkább E. tetszését. Keresztúryné elmesélte neki szobalánya álmát: zászlót vitt és találkozott E.-vel, akinél még nagyobb zászló volt és átölelte a leányt. Népi vágyálom...

A pártközi értekezleten Rákosi próbálta kipuhatolni E. véleményét és szándékát, - sikertelenül. Veres Péter kakaskodott volna, de idejében sikerült leforrázni. Úgy látszik: utasítást kaptak radikális tisztázásra, mert nagyon következetesen kitartanak szándékaik mellett. Kérték E.-t: avatkozzon be jobban a politika irányításába - még Rákosiék vacsoráján. Úgy látszik, őt tekintik az egyetlen komoly küzdőfélnek, s mégis hívja a baloldal, mert tudják róla, hogy igazán demokratikus gondolkozású és iskolázott politikus. Ez azonban nem zavarja őket abban, hogy a születés-

napról egy picit képet közölnek, azon is Rajk üdvözi. A Független Magyarország, a Haladás, a Figyelő (címlap), a reggeli lapok szépen emlékeznek meg. De a képes lapok nem törték magukat. A Szivárvány (szocdem) például elfeledkezett róla.

Mara elmesélte Karabuda török ügyvivő esetét, akit Velich követ hozott, hogy a Fábry Pál által elkövetett sértéseket ellensúlyozzák. Kíséret nélkül, egyedül érkezett, és negyed órával előbb. Magyarul nem tud, nem értették; mit akar. A portától alig tudott Mara tolmácsig eljutni. Az előcsarnokban Simon altiszt a karjánál fogva rángatta kifelé, mert nem volt belépési cédulája a portától. Végre minden tisztázódik, meghatódik, hogy követhet illő külsőségekkel fogadják. Amikor el akar menni, Tornyi altiszt felad rá egy kabátot. Nem az övé. Felvesz egy másikat, belenyúl a zsebébe: az sem az övé. A harmadik aztán rajtamarad. Bizonyára maradandó élményekben volt része...

Ennél már csak a francia követ fogadása volt izgalmasabb.

Jékely megbeszélte a testőrökkel, hogy ha megpöccinti a nagy rézkilincset, tájrák ki az ajtó mindkét szárnyát. A fogadás végéhez közeledik. Jékely fejedelmi fejtartással megpöccinti a kilincset. Az ajtó nem nyílik. Kívül ajtórázás, dörömbölés, végül csizmával nekifeszülés - mert a megbeszélte jelre az ajtónak kell nyílni! - ez a parancs. Csak azt nem vette észre a csodálatos miniszter, hogy az ajtó belülről volt bekulcsolva... Az apró újdonsült követ ijedten nézett szét: mi ez? Vagy itt, a Balkán szomszédságában ez valami furcsa szokás?... Pedig csak a gondatlanság fricskázott a protokollba...

A Külügyben külön könyvbe jegyzik fel az ilyen eseteket. Legnagyobb sikere Zilahi Sebestyén Jenő sztorijának volt, amikor Kánya Kálmán külügyminiszter mellett teljesített titkári szolgálatot. Újságot olvasott Kánya székében, akinek dolgozószobájában közvetlen telefonvonal volt Horthyhoz. Egyik barátja felhívta, és bement egy vicceset, hogy ki beszél. Pár perc múlva ismét cseng a telefon. Unottan felveszi a kagylót, újabb ugratásra felkészülve. „Itt Horthy” - hallatszik a telefonban. „Itt meg a dalai láma, te marha!” - csapja le a kagylót. Félóra múlva jönnek érte a kabinetirodából. Előbb Vértessyhez vezetik, aki a hasát fogja

nevettében; majd Horthy elé vezetik. Akkor kapott észbe, mit csinált...

Nekem is volt egy eléggé furcsa telefonom, ha nem is ilyen humoros. Szombaton jelentkezett egy erélyes, fiatal férfihang - Bereczky nevében. Elnök urat kérte. Jól ismerem Bereczky hangját, ez nem ő. Becsengetek E. házi vonalán, s mondom, mi a helyzet. „Ne kapcsold, kérdezd meg, mit akar.” Mondom: fogadás van, stb. „Azt én jobban tudom, mint maga” - mondja ingerülten. - „Délután 1/2 4-kor családi ünnep lesz nálunk, arra akartam meghívni.” - Telefonon hívom Bereczkyt, nincs is Pesten. Az ünnepségről senki nem tud semmit. Ki lehet és mit akarhatott ezzel a trüffel?...

Délután 6-kor Péter János és felesége volt nálunk látogatóban.

Nyilván informálódni szeretne. Titokzatos, hallgatni tudó, óvatos ember. A Református Élet és Református Jövő fúziójával kapcsolatban már volt közös dolgunk. Politikai ösztöne jól működik; mint mondta: leveszi nevét az Élet és Jövő impresszumáról. Megbeszéltük: reggel 9-kor jelentkezzen szolgálatra.

November 25. hétfő

Cikkírás 10-ig. Aztán Ruttkay és Saltay volt E.-nél. Jékely többszöri bemászkálása ellenére E. kíváncsi volt a Csitári hegyek alatt... kezdetű népdal szövegére. „Ki sem hányta még a búza a fejét...- ez egyike a legszebb és legszomorúbb daloknak... soha nem hallottam még...” mondta. Ha fáradt volt, vagy szökni akart nyomasztó gondjai elől, szívesen beszélget. Gyermekekélményeiről mesél. Az árpacséplésről, amikor nagybátyja nem adta meg, amit ígért... dinnyecsöszködéséről, amikor kinn aludt a csöszkunyhóban, és éjjel nézte a csillagokat...

Megkaptam elolvasásra a kárpátaljai magyar egyházakról szóló bizalmas jelentést. 5-kor itt volt Károlyi Mihály. Fenn már várta Saltay és Varga Béla. Siettem haza, fürdetésre. 11 után jutottam csak olvasáshoz, pedig Klaus Mann Mefisztója igen érdekes.

November 26. kedd

Reggel felvittem a javítás után lemásolt cikket. Nemsokára jött Nagy Ferenc. Helyeselte és vállalta.

Péter János kapta elintézésre a dolgok egy részét. E. kijelölte munkakörét, beosztotta mellé Gajzágó Karolát, aki nagy miniszterelnökségi gyakorlattal rendelkezik, korrekt munkaerő. Elhívtam telefonon Barcs Sándort. E. bemutatta neki Péter Jánost azzal, hogy az általa leadott dolgokat vegye komolyan. (Még ezt is az elnöknek kell megszervezni!)

Két jó dolgot sikerült elintézni: 1) A Magyar-Román Intézet mellett létesítendő Mocsáry Lajos Kollégiumra Csejkei 25.000 forintot hoz a napokban. A gyűjtőíven az első 1.000 forintot E. jegyezte, s agitál fáradhatatlanul. - 2) A Művészeti Tanács kérését (számlólap előállítási és terjesztési monopóliuma) átadta E. Rácz Jenő (nem rokon!) pénzügyminiszternek, akit a Gazdasági Főtanács üléséről emeltetett ki Mara. Mert minden sürgős, mindent azonnal kell intézni!... A számlálólapokat jónevű művész rajza díszíti, s minden lap tulajdonosa kap egy sorsjegyet, ami a gyűjtést fokozza.

Közben az Athenaeumból Solt hívott fel: a könyvkiadók által rendezendő szegedi kultúrhét fővédnökéül szeretnék felkérni E-t, aki „az íróknak és művészeknek őszinte barátja.”

A meghívót küldőncel elküldték.

Rácz István és az erőszakos Szentiványi töltötte be a délelőtt hátralévő részét. Már indulásra készen voltam, amikor Jékely áthívott, az írógép-ügy tisztázására. Lényegileg Péter János előtt akarta megmutatni salamoni bölcsességét és óriási hatalmát.

Vettem angol könyvet. Tanulnom kell. A franciát meg folytatni.

Szakasítsék új választást akarnak; s ha lesz, külön listán indulnak.

November 27. szerda

A Szabad Nép elég rendesen, a Népszava „Felénk nyújtott kéz” címmel baráti hangon szól hozzá a Kis Újságban tegnap

megjelent cikkhez. Fáradtan, kialvatlanul kezdődött a reggel. E. alig aludt az éjjel. „Ötől az ablaknál álltam, hajnalban a fürdőszobában cigarettáztam. Szörnyű álmom volt. Egy szakadék szélén álltam, s a völgyben láttam Magyarország térképét. Éreztem, hogy lezuhanok. Amikor leestem, összeborult fölöttem a térkép...” Nagyon megkínózta ez az álom... Jobb nem fejtegetni a jelentését. Dolgozni kell, tervezni, cselekedni. Még ha zuhanás is a vége...

Délután az Országépítő Társaság akcióit vettük számba. És hozzáfogtunk a béke megszervezésének, és az emberiség fejlődése feltételeinek ügyében készülő tanulmány (cikkek) vázlatához, a nemzetközi sajtó számára. Alapgondolata: Az új világnak „az emberre” kell épülnie.

„Az ember nem élhet úgy, az emberiségnek nem lehet az a célja, hogy az imperialista eszméért meghaljon, hogy a 'közösség' áldozata legyen.” (20-30 ember osztozik a hatalomban, a többit feláldozzák érte). - Az egésznek az a lényege: „Az igazi együttélési forma a keresztyén humanizmus”...

A béketerv lényege: „Az egymással szemben álló két óriási küzdelemben annak szükségszerűségét és fontosságát emeli ki, amelyik magasabbrendű; s annak végül is győznie kell.”

Szóba került a Lánchíd helyreállításának ügye. A Szabadság-híd felavatásakor Nagy Ferenc felajánlott 100 dollárt. Ezt az akciót folytatni kell. - A Magyar-Román Intézet mellé felállítandó Mocsáry Kollégiumnak lesz pénze építkezésre. Még decemberben át kellene adni hívatásának. Erre az ünnepségre meg kell hívni a román kormányt is. Műhely ez az elnöki dolgozószoba, amelyben a nép boldogulása, az ország jövője kovácsolódik... Közben Szlovákiából fasiszta módszerekkel kergetik ki a magyarságot. Családok, gyermekek ezrei lesznek földönfutókká. És nincs hatalom, amely ezt a durva erőszakot megakadályozná... A kormány a külügyminiszterek tanácsához tett panaszt. - Éppen elég élményanyag van mostanában nyomasztó álmokhoz...

November 28. csütörtök

Függöny van az ablakomon. Egyszerre milyen otthonossá vált ez a titkári szoba... Megkezdődtek a fogadások. Íróasztalomon egy levél, rajta cédula: otthon bontsam fel. Valami rendkívüli dolog történhetett... Alig tudtam kívárni a hazamenetelt.

Részletek a levélből:

„... úgy látom, hogy életemnek talán legnehezebb korszaka jön - nehezebb azoknál az időknél is, amelyeket bujdosóként Nálatok töltöttem, jól esik, hogy néhány dolgot most megírok Neked is, olyan esetleges időkre, amikor nem tudom már ezeket elmondani. Elmondom ezeket Neked is, aki az utóbbi idők alatt legjobb, legmegértőbb, s úgy láttam együttérző munkatársam is voltál - ismerted munkám lényegét, a gondolataimat is, amelyek vezetnek. Magyarország új választút elé érkezett. Az imént volt nálam Nagy Ferenc s én nagyon borús gondolatokkal maradtam egyedül a nagy lakásban...

Jöhet olyan idő s talán hamar, amikor végül az én döntésem sorsdöntő lesz a jövőre. Tudod rólam, hogy mindennekfölött az ország és népünk javát akarom: tudnod kell azt is, hogy bármire határozom el magamat, mindig ez lesz a szemem előtt. A magam egyéni javáért semmit nem fogok tenni s nem leszek hajlandó semmi becstelenségre. Azok a hónapok, lassan már esztendő, amiket a bujdosás sok veszedelme után élhettem, számomra már külön ajándéka az Istennek. Külön ajándék széthullott családom megmaradása és az a sok áldás, amit azóta kaptam. Istentől kérek erőt arra, hogy nagy döntések esetén ne gondoljak a magam sorsára.

Tudnotok kell Neked és Bandinak is, hogy mindig nagyon meleg hálával gondoltam és gondolok jóságotokra és minden kockázatot vállaló szeretetekre, amellyel bujdosó sorsomat vállaltatok s nekem négy hónapon át kedves otthont adtatok. Talán ez által maradt meg az életem - az életem, amelyen most olyan, szinte elviselhetetlen terhek súlya van.

Gyermekeitekre mindig sok szeretettel gondolok. Áldja meg Őket és áldjon meg Titeket is Isten és tegyen boldoggá mind-

nyájatokat. Őrizzétek meg belőlem azt, ami kedves, tiszta és szép volt számotokra..."

Aláírás: Lajos bácsi

A levél mélységesen megrendített. Megtudtam az előzményeket. „Nagy Ferenc elmenetele után mindennel szembenéztem. Rám rakta a szinte elviselhetetlen terheket. Lemértem egyéni sorsomat és a nemzetét. Mintha tíz évet öregedtem volna... Írnom kellett, amikor egyedül maradtam... Aztán nagy nyugalom és csend lett bennem. Szép nyugodt álmom volt. Csupa kedves kép a tegnapi szörnyű álom után..."

Beszélt a veszélyről, ami fenyegeti azokat, akik egész közel állnak hozzá. A rám eső részt vállalom. Folyton Telekire és Széchenyire gondolok...

Két diák jött gyűjtőívvvel. Boldogan mentek el, mert E. jegyzése után mindenki adni fog. - Péter János nagy agilitással szervezi munkakörét. Mara egészen levert; úgy érzi, az ő fontossága csökkenőben.

November 29. péntek

Csejkey közölte telefonon, hogy a Magyar-Román Intézet Mocsóry Kollégiuma céljaira sikerült 17.500 forintot összegyűjtenie. Titkára el is hozta a pénzt. Mara intézkedett, hogy az Intézet vezetői holnap jöjjenek be.

Délután a Fórum moziban megnéztük „Az Elnök egy napja” híradót és a Tokaji szüret című kisfilmet. Péter Jánossal mentünk gyalog. Megemlítettem: mennyire mellőzve érzi magát Marci; fel kellene osztani a munkaköröket.

Küldöttség járt az Írók Szövetségétől és, a Könyvkiadóktól. Köztük Bandi is. Meglepte a szakembereket, mennyire ért E. a nyomdához, kiadói dolgokhoz. Persze, nem tudják, hogy ő hozta létre a Sylvester Nyomdát, és mennyi sajtótermék: újság, könyv megjelenése köszönhető munkájának. Ő adta ki a bibliai lexikont is. Megjelentetett egy Gazdanaptárt is. - Távozásuk után átnéztük

a szaklapokban megjelent cikkeket. A béke megszervezésével kapcsolatban találtam cikket az UNESCO-ról (irányítója Huxley író és biológus), az ICCASP-ről (amerikai írók szervezete, a politika befolyásolására). Mostanában érkezett egy felhívás a Béke Barátainak összejövételére. E. úgy véli: bele kellene kapcsolódnunk ebbe a munkába, mert háború, forradalom, világnézetek harca - mind átmeneti dolog.

- Állandó jó: a béke biztosítására törekvés. Az emberiségnek azok a legnagyobb jótevői, akik - kis közösségekben - népek életében az egymáshoz közeledést, az igazi békekesség feltételeit próbálják megteremteni...

December vége felé adják át hivatásának a magyarországi új nagyadót. Az első előadást E. tartja, a centenáriumi évforduló előkészítésével kapcsolatban. Felhívással fordul a világon élő magyarokhoz: ebben már olyan vonatkozások is lesznek, mint a Lánchíd újraépítése.

A MIOT vezetősége megkapta centenáriumi feladatul a Duna-Tisza csatorna megépítésének gondját. Igen lelkesedtek. Szinte érezhető volt, hogy a zárt ajtó mögött nagy erők áradnak: lélekébresztés, inspiráció történik. Az ilyen találkozások nagyon fellelkesítik. Arról győzik meg, érdemes.

Este fogadás volt a Jugoszláv Misszión.

- Ott volt az egész diplomáciai kar. Ezek irányítják az emberiség egy részének sorsát. Olyan szomorú volt látni, így, egy falkában őket: mintha éhes hímek és kínálkozó nőtények lettek volna... Dastich cseh ügyvivő jóindulatú, nagytömegű felesége rózsaszín ruhába burkolta terjedelmes bájait. A pukedlizó üdvözlésnél a túlkelt tésztára emlékeztetett, amint kifolyik a szakajtóból. - Eljövöben Rákosi dühösen odaszólt: „Csinálj valamit, mert a hordónak kiesik a feneké!...”

6 órakor mentem haza. A fejem zsongott az eseményektől, tervektől, külföldi lapok információitól, egymás sarkát taposó gondolatoktól. De az a szellemi atmoszféra szinte létszükséglet számomra.

November 30. szombat

A Magyar-Román Intézet emberei átvették a 18.500 forintot. (A + 1000 E. hozzájárulása.) Február 1-én lesz a Mocsáry Kollégium felavatása, melyre a román kormány is hivatalos lesz.

- Mindennél fontosabb a barátság kiépítése szomszédaink felé, hogy biztosítsuk a magyar kisebbségek helyzetét. Ugyanakkor Szlovákiából hitleri módszerekkel deportálják és űzik a magyarságot. Mindig úgy érzem: nekem kellene a világba kiáltani ezt a nagy igazságtalanságot, s én vagyok felelős minden jó ügyért... Nem akarok a feladatok és munkák súlyával idekötni, de szükségem van arra, hogy valaki lássa, értse: mit akarok...

December 1. vasárnap

Tegnap András-napi vendégek voltak: Mihályfi és felesége, Vasady-Kovács pénzügyi államtitkár, Palkó Sándor, az Athanaeum mukás-vezérigazgatója, feleségével és gyerekeivel; Szeleczy. - Palkó céltudatos, kemény embernek látszik, de nem idegen tőle az erőszak, sőt kíméletlenség sem. Megfelelő anyag az új világ kezében. Délután Zsüliett jött fel. Az általa fordított Mefisztórról beszélgettünk. Neki rokon Klaus Mann regényhőse: Hendrik Köpfen világa. Ő is bohém, a belső szabadság birtokosa; nem veszi tudomásul 68 évét. Lelkileg, szellemileg jóval fiatalabb. Ezt a frissességet, szenvedélyes érdeklődését, no meg humanista életszemléletét szeretem. Nemcsak írja: éli is a regényeket. Tőlünk volt szerelme mostani kapcsolatát keresi fel: rokonítja őt a hajdani szerelem a kései utóddal.

El ne felejtsem: Mihályfi ittlétekor átadott két kalendáriumot. Kisgazda Ká-Té a címe. A címlapon Kossuth és Tildy Zoltán arcképe. Egyiket E. számára, a másikat nekem.

December 2. hétfő

Szombat óta nyomott a hangulat. Reggel korán Nagy Ferenc volt E.-nél. Azután minisztereket kellett hívnom: Bárányost és

Erősst; majd Kiss Sándort és Antalffy. Telefonon meghívtam vacsorára Rákosit, Szakasitsot és Veres Pétert. Rákosi fél órával előbb jött, mint a többiek. Nagy Ferenc 10-kor elment. A többiek 1/2 12-ig tanácskoztak. Nagy és kemény küzdelem volt. E-t nagyon nyomasztja a ránehezedő helyzet.

- Belehajszolom magam a munkába, de olyan kilátástalannak látom most az egészet, mint mikor a Ráday utcában a Stern néni lányai kiköltöztetés előtt takarítottak...

Gondolatai nyugtalanul csapongtak.

- Az igazi nagy politikus több, mint művész, - mert műve nem néhány olvasóra, nézőre, vagy műélvezőre van hatással, hanem a nemzet sorsára... Milyen jó, hogy te tudod, mit csinálok, mit akarok, mik a szándékaim...Jó tudni, hogy továbbhordozod ezeket ez eszméket és gondolatokat, ha én már nem leszek...

Végrendeletszerű szavai megrendítettek: micsoda belső harcok zajlanak benne... Ennyire egyedül van?... Nagyon kicsinek és erőtlennek éreztem magam: hogy tudok én ennek a feladatnak megfelelni?...

December 3. kedd

Naplóírás után fogadások. A Jugoszláv Misszió és Magyar-Jugoszláv Társaság vezetőségét meghívtuk vacsorára. - A Kanadai Magyar Újság számára írtunk karácsonyi üzenetet. Ebben már szerepel a béke megszervezésének az a gondolata, hogy a magyarok, éljenek a világ bármely táján, a béke munkálói legyenek, társadalmakon belül és a nemzetek között.

A pártvezetőkkel való birkózás nagyon kifárasztotta E.-t.

- Megmondtam Rákosinak, hogy semmi olyan dologba nem megyek bele, ami további szenvedéseket zúdít ennek a szerencsétlen magyar népnek a nyakába... Rákosi igen meghökkent, s találva érezte magát. Ezt mondta: „Hát mi is magyarok vagyunk!” Szakasits ma engedékenyebb volt. Sikerült megállapodni Nagy Ferencsel, hogy a párt deklarációban leszögezi álláspontját. A „Végleges tisztázás” című cikk megfordította a tárgyalások irányát, de legalábbis meghökkentette a Baloldali Blokkot, mert

nem egyetértést, hanem ellenállást vártak... Egyetlen szálon függ most az egész munkám. Ha ez elszakadna, lezuhannék...

Ezek tudatában nem sok kedvem volt Jékelyvel bájolni. Azzal hívott át a márványterembe, hogy nézzem meg a legújabb „államfő-sértést”- szoborban. A „művet” Papp-Kökényesy egyik pártfogoltja követte el. Ez csak ürügy volt egy jó óráig tartó beszélgetésre. Kifejeztem sajnálkozásomat az ellentétek miatt, mert ezek hátráltatják vagy akadályozzák E. munkáját. És nekünk nem az a dolgunk... Ha nem színlelt - amit nála sosem lehet tudni - egészen meghatódott. A végén kezet csókolt és azt mondta: „Köszönöm magának, Pötyi, ezt a karácsonyi ajándékot.” Hogy ez mire volt jó?...

Este E.-ék a Kievi Szovjet Drámai Színház együttesét nézték meg. Az I. és II. felvonás 10 óráig tartott - akkor eljöttek. A III. 1/2 12-kor ért véget. És mindez oroszul.

December 4. szerda

Kapok öt nap szabadságot. 22-én reggel elutazunk Debrecenbe. A fodrásznál becsábítottak a kozmetikába. Egyszer ezt is 'ki kell próbálni: győzött a kíváncsiság. De amikor csipkedtek, masszírozgattak, macerálták a bőromet, irtózat fogott el. Mintha inkvizíciós kínzásnak volnék kitéve... Ez nem az én műfajom... A bőrom nem tűri a púdert, a hajam a csatot; egész lényem tiltakozik minden ellen, ami mesterkélt. Jellemző szabadságszere tetemre és lázadó hajlamomra. - Este 10-kor telefonált Jékely, hogy Kovács alezredes számára adjak egy dedikált fényképet E.-ről. Autót küldött értem - testőr kísérettel. Már megint a ló másik oldalán van... Ez csak B.-nek jár. Engem az ilyesmi egyáltalán nem csábít. Viszont ha B. fülébe jut, nagyon ellenem hangolhatja. Lehet, hogy éppen ez Jékely célja?... Az ember nem tudhatja, mikor lép aknára.

December 6. péntek

Nehéz nap volt. Már a felkelés is nehezen ment. Az Országház fűtetlen folyosóin - mikor a miniszterelnökhöz érkező pa-

rasztküldöttséggel tárgyaltam, átfázott a derekam, és néha jelentkezik. De az iskolából sem hiányoztam soha, most meg szükség van rám. Naplóírás után Kovács Bélát kellett hívnom, Bognárral és Oltványival. Közben Szakasitsot, Bánnal és Ries-szel. 10-12-ig tartott a tárgyalás a szocdemekkel. Pedig átfázva érkezett E. Szekszárdról, ahol az I. hadosztály eskütételén vett részt. Szakadó esőben, két és fél órát álltak a sportpályán. Az egész hadosztály esküt tett, senki nem jelentkezett fogadástételre.

A napi programban még Csonth Szabó István kertészeti főiskolai tanár és Kiss Ferenc. 1/2 1-kor kértem le a tizórajját. Kovács Béla érkezésekor itta meg a tejet és evett egy fürt szőlőt. - 4-kor Veres Péterrel beszéltem telefonon: jöjjön holnap 1/2 10-re. Majd Kassát hívtam 1/2 11-re.

Nagy Ferenc beteg. Idegileg nem bírja a tüntetéseket. Tegnap a tömeg betörte az Országház kapuját. Egy embernek a lába, egy asszonynak a karja tört el. Ezek természetesen megrendezett tüntetések, a szakszervezet irányításával. Ezért kell Kossa.

- Megpróbálok segíteni Nagy Ferencnek, pedig az az érzésem, mintha már utána volnék az eredménytelen erőfeszítésnek. Nagyon reálistan láttam mindig a dolgokat. S ahhoz, hogy teljes erővel feküdjön neki az ember a problémáknak, szükséges a pesszimista látásmód... - készítette elő magát a várható birkózásra. Látszott rajta, mennyire fáradt. Panaszzkodott, hogy megint fáj a szeme. Ez minden válság idején jelentkezik.

Délután az emeleten a pénzvilág emberei voltak vendégek. Várta az alkalmas pillanatot, hogy észrevétlenül felmehessen, és ne kelljen a vendégekkel találkoznia. - Nyíregyházára készült két napra, de a válság miatt nem mehet. A főispán sirt a telefonba, mikor Mara közölte vele. Hiába: Nyíregyháza csak egy város, és most az egész országról van szó... Lemegy a honvédelmi miniszter.

Két fogadás közt Széchenyiről beszélt, aki látta munkája csődjét és beleőrült.

- Látom én is a reménytelen küzdelmet, ami fokozottan nehéz, mert hajtóereje a kötelességérzés és felelősségtudat. A különbség az, hogy a jót akkor is érdemes munkálni, ha az ember látja a

REMÉNYTELENSÉGET. A párt nem csinálja meg, amit mondok. Nincs partner a küzdelemhez. Ma Oltványi értette, miről van szó, de benne nem lehet bízni. Nagy Ferenc kimerült. Kovács Béláék nem veszik komolyan a helyzetet...

Jó volna hinni: a mesterséges törés ellenére sikerül megvédeni a dolgozni és építeni vágyó, békesség után áhítozó tömegek nyugalalmát.

December 7. szombat

Reggel naplórírás közben átment a dolgozószobán B. Nem fogadta a köszönésemet. Fejét féloldalt tartva leszegte és valami furcsa kegyetlenség sugárzott belőle. Lám Jékely trükkje meghozta az eredményt. Nyilván több oldalról táplálják indulatát, elvégre a személyzet is a miniszter kezében van. Laci altiszt különösen spicli és lakájtermészetű. Valahogy ki kell ütni az elnök mellől az egyetlen megbízható emberét.

„Úgy látszik: boldogtalan embernek születtem” - mondta fáradtan és összetörve. - Mikor Veres Péter, a Parasztpárt vezetőivel, és Kossa a három szakszervezeti funkcionáriussal elment, mintha bizakodóbb lett volna. „Talán mégsem egészen kilátástalan a helyzet” - mondta.

Veres Péterék még visszajöttek. 7-kor a Kommunista Párt vezetőivel tárgyalt 10 óráig.

Összeállítottam a vasárnapi programot: 1/2 11-kor Bereczky Miciék, 11-kor Bihari-Nagy kiskgazda képviselő, 12-kor a Kis Képes fotóriportere, délután 6-kor Ortutay és Révai András, a Londoni Magyar Egyesület elnöke. Így néz ki az államfő vasárnapja.

December 8. vasárnap

Tegnap a Bethesda kórházban voltam, mert két hete fáj a derekam. Péter János - a kórház volt lelkésze - Sokoray főorvoshoz irányított. Rövidhullám-kezelést kaptam. Nagyon megalázó az ember kiszolgáltatottsága, ha orvosra szorul, ha a test fellázad és

nem engedelmeskedik. A tárgyalások alatt kezdtem el Hewlett Johnson: Szovjethatalom c. könyvének kéziratát. Kerékgyártó Elemér (Rákosi titkára) fordította, és E.-től kért előszót. Ennél jobb propagandája nem is lehet a szovjet rendszernek: a canterbury érsek példaként állítja a világ elé; s egy tekintélyes református lelkipásztor - a magyar államfő - ír hozzá előszót. Az olvasást otthon folytattam. Jegyzeteket készítek az előszóhoz.

December 9. hétfő

Hálás voltam, hogy nem kellett felmenni. Csak az a kár, hogy a munka látja kárát. Ügyek, tervezgetések, amelyek kisegíthetnék a kátyúból. Mennyi gyönyörű feladat: az újévi rádiófelhívás, a szegedi kultúrolimpiád létrehozása, kapcsolatok kiépítése a szomszéd népekkel... Ezek az ambíciók beleütköznek az önző hatalmi érdekek falába. Politikai ellenfelei és környezete nem szolgálni és elősegíteni, hanem uralkodni akarnak. Egyedül örökdik a nagy és nemes célkitűzéseken átgázoló akarnokok között. Ma nagyon fáradt és megkínzott volt az arca. Nyomasztóan nehezedik rá az elhúzódó válság reménytelensége.

- „Szombaton nyolc órát tárgyaltam. Vasárnap reggel olyan voltam, mint egy hulla. Éjjel sem tudtam aludni. Fájnak az ízületeim. A szememet két napja borogatom... B. rendkívül önálló lény. Az én munkámmal párhuzamosan és azt elősegítve, - de egészen külön munkakört épít ki magának. Az én terveimben nem kíván részt venni...”

Pedig ha volna biztonságos háttere - amire támaszkodni lehet - nagyszívű politikus lehetne, aki milliók jobb sorsát tudná szolgálni. Így pedig emésztő gondoljai tűzében emészti önmagát.

December 10. kedd

Szegeden a könyvkiadók és írók által rendezett kultúrhét megnyitása. Kezelésre járok a Bethesdába. Gyalog mentem át a Városligeten, s a varázslat ma is megtörtént. Ha fák között vagyok, a szabadban, egyedül - valami nagy vidámság fog el.

Most is, a szemerkélő esőben, sajtó derekam ellenére, hangosan szerettem volna dalolni. Friss és könnyű érzések röppentek fel bennem: milyen jó, hogy tudok vidám és boldog lenni!... Jékely titkárnőjével találkoztam; nővérét látogatta a kórházban. Ő persze autóval jött. Én nem kértem. Benn ebédeltem. Barátságos szobám marasztaló volt: a cserépkályha mellett olvastam Thurzó Gábor: Nappalok és éjszakák című könyvét.

December 11. szerda

9 felé szólt a telefon:

- Légy szíves feljönni, és hozd magaddal a fogadási naplót.

Legnagyobb meglepetésemre B. fogadta köszönésemet. A hangulat oldott volt. Mi okozhatta ezt a változást?... Hamarosan kiderült. Fel kellett hívnom Nagy Ferencet. E. közölte vele, hogy Jékely írásbeli jelentést fog készíteni a Szentiványi esetről, akit tegnap délután behívtak a politikai rendőrségre, s ott egy százados megkérdezte: miért irkái annyit a Tildy családról? Inkább nekik szállítson információt, naponta egy gépelt oldalt. Szentiványi azt mondta: nincs írógépe. Még este küldtek neki.

- Ha Rajk, vagy bárki tudni akar valamit rólam, megtudhatja tőlem. De mondd meg Rákosinak is: nem tűröm, hogy a törvényesen megválasztott államfőt ilyen csirkefogók ellenőrizzék!... S ha Szentiványinak valami baja lesz, meglátják a következményét. - közölte a miniszterelnökkel.

Nagy Ferenc később visszatelefonált. Szentiványi is itt volt, s azt mondta: az utasítás inkább Jékelyre vonatkozott, aki persze ezt elhallgatta. - E. magához hívatta Péter Gábort és Szebenit. Távozásuk után azt mondta:

- Kifelé menet taposták az urak az orrukat. Az illető pedig még ma röpül...

De szerintem, ha a sárkánynak levágják 1 fejét, még marad legalább 11. - Mikor E. kinyitotta íróasztali fiókját, megrökönyödve látja, hogy a pénz ki van véve a bőrítékből és hiányzik 100 forint. Valaki kinyitotta, mint a múltkor azt a rekeszt, ahol dossziékat tartok. A tettesnek a legszűkebb környezetben kell lenni... Úgy lát-

szik, B. belátta, hogy akik ellenem áskálódnak, akik szemében szálka vagyok, a lopástól a csalásig mindenre képesek. Más gyanús dolog is történt. Tegnap a vonaton Laci altiszt kérés nélkül, a feketekávéval szőlőt is vitt. Ahogy E. megkóstolt egy szemet, émelygős, csípős íze volt. Ilyen volt a második, és harmadik is...

- Mintha belemártották volna valamibe. Gyorsan kiköptem és kimostam a számam. Elgondolkodtam: nem félnék a haláltól... Nem volna nehéz elmenni... Ezért is mondtam már a múltkor is, hogy benned éljenek tovább a terveim, a gondolataim, ha már nem leszek - mondta végtelen szomorúsággal.

A sírás szorongatta torkomat. Magára veszi problémák, bajok minden terhét, aggyal, szívvel, idegekkel próbálja kikényszeríteni az emberséges megoldást. Hálából feltörik íróasztalát, mérgezett szőlővel kínálják, a politikai rendőrség durva nyíltsággal adatokat gyűjt ellene. Úgy érzi: pergőtűz alatt van. Csoda-e, ha a Széchenyi-sors árnyékát látja közeledni?... Éppen ma kapta ajándékba a Misztótfalusi Könyvkiadótól Németh László Széchenyi-drámáját. Milyen különösen futnak össze a sors szálai... Lehet, hogy ez lélektani hadviselés, „puhítás”?... - A moszkvai útról már külföldi hírügynökségek is hírt adtak. A francia hírszolgálat vezetőjét Gyöngyösi külügyminiszter magához kérte. Állítólag Bognár, az új tájékoztatási miniszter, ilyen szak-szerű választ adott az érdeklődőknek: „Én is hallottam róla, de semmi biztosat nem tudok.” Ezt minden hírforrás úgy magyarázta, hogy igaz. E. szerint lehet, hogy Puskin zsebében ott van Sztálin meghívása, s bármely pillanatban átnyújthatja. Esetleg - nem tudni miért - ők röppentették fel a hírt.

3-kor a református püspökök érkeztek. Olvasom Ravasz levélét, amelyet az egyházkerületi jelentés mellé írt. Lényegesen más a hangja, mint a kikényszerített jegyzőkönyvi határozaté. Persze, a levél később íródott.

Este Bajcsy-Zsilinszky emlékünnepély volt az Operában. Bándival az igazgatói páholyban ültünk, Tóth Aladár és Fischer Anni vendégeként. A páholyok közönsége olyan kísérteties volt az árnyékos világitásban. Az elnöki páholy mellett Nagy Ferenc és

felesége, Kovács Béla és titkára ült; a következőben Jékely nagy kopasz feje világitott. Aztán Szakasitsék, Rajk, Bartha, Mistéth, Molnár Erik miniszterek. Nagy Ferenc emlékbeszéde értelmes volt; az énekkar szép. - A hivatalnak - Jékely jóvoltából - nincs páholya. Megirigyelte. Ebben az emberben pokoli ösztönök dúlnak. Belepusztulna, ha jó és korrekt dolgot csinálna.

December 12. csütörtök

A VI. hadosztály eskütétele Péccsett.

Kezelésre menet, a Deák téren a földalatti bejáratánál két kisgyerek ült a földön. A nagyobb négy, a kisebb két éves lehetett. Rongyosak voltak, arcukat kicsipte a hideg. Nem volt bennük semmi gyermeki báj. És mégis, vagy talán éppen ezért olyan szánalmasak voltak. Megtöröltem az orrukat. A nagyobb feje csikos párnahuzattal volt bekötve. A sors iróniája: Vig Jancsinak hívják... Nem tudja, mikor jönnek értük... inkább adjak pár fillért... Kis kezük vörös volt a hidegtől. A kicsi szipogva egy kenyérdarabkát szopogatott. A decemberi ködben itt ül ez a két gyerek és senki nem törődik velük. Fázni hagyják őket, hogy meglágyítsák a járókelők szívét... Nemcsak a hideg és az éhség ellen, de a szülőktől is meg kellene védeni őket... Dosztojevszkij a gyermekek szenvedését a világ legnagyobb igazságtalanságának tartja, mert kiszolgáltatottak és védtelenek. Az én két gyerekemre gondoltam...

December 15. vasárnap

Szombat délután 1/2 5-re volt beállítva a pártközi értekezlet. Miközben E. a „Budapest talpraáll” kiállítást nézte meg, telefonált Rákosi. Értesítsük őt az értekezlet pontos kezdéséről. Szakasits kívánságára elhalasztódott hétfőre, de erről ő értesít mindenkit - azt ígérte. Később Rákosi ismét telefonált, dühösen, hogy ott ül a telefontól és várja a választ. Alig tudtam kimagyarázkodni, mert Jékely átkapcsoltatta magához a vonalat. Mindig mindenbe beletenyerel...

A Magyar-Jugoszláv Társaságnak van már székháza. E. magához kérette Zammercsev városparancsnokot, aki óhaját parancsnak vette, és másnapra teljesítette. Haraszi Sándort, a Szabadság főszerkesztőjét ide hívtam, hogy E. közölje vele az örvenletes eseményt. Már van 8000 forintjuk, házuk, s a rendbehozáshoz újjáépítési segítség. Indulhat a munka!

Elismerő levelet írtunk Gerőnek az év utolsó hídatatása alkalmából. E. szerint érezhető, hogy kevés gyengédséget kapott életében. Nagyon kemény ember, fanatikusan dolgozik; de ha mosolyog, olyan mint egy gyerek. Felesége miniszteri tanácsos; keveset törődik az otthonával. Előfordul, hogy a hídepítő miniszter nem talál otthon ennivalót. Egyszer átment Vass Zoltánékhoz kenyérért. Mondtam is E.-nek: miért házasodik össze két férfi?...

December 16. hétfő

Szelezcky Párizsba megy Viktor elé. Reggel mondta neki B., amikor megmutatta a Jékely-fotókat, amelyek pénteken, a Bajcsy-Zsilinszky emlékünnepeken készültek a „helyettes-elnökről”. Tudniillik ő képviselte E-t. Ilyen öntelt pöffeszkedést ritkán lehet lencsevégre kapni. B. vissza sem adta a képeket. „Ez azt remélte, hogy egy darabig te leszel az elnök, aztán ő...” - mondta a férjének.

Bandi érdekes dokumentumot talált Fábry Pálról. 43-ban, egy tábori újságban „banditáknak” nevezi az orosz partizánokat, mint vitéz ellenálló. Ő is Szabadság Rendet - és sok mást kapott. Önmaga szerint, majdnem ankarai követ. Fogadásokat rendez, nyilatkozatokat ad, holott csak a követségi épület gondnokságával bízták meg. Bandi, Jéhl Frigyes, Péter János, Szegedy-Maszák Aladár és Sajóhelyi András ma kapta meg a Szabadság Rendet. Mormyt felhívtam telefonon. Azt mondtam: tulajdonképpen ő érdemelte volna meg. E. megjegyezte: „Ti, ketten, Mormyval...” Az eseményt a rádió is bemondta. Bandi a zsebében hordja a dobozt.

December 17. kedd

A Jövendő és a Parasztújság számára elkészült egy-egy cikk; és a kisgazda képviselők üzenete az ipari munkássághoz, - Nagy Ferenc részére. Kovács Béla megint nagy baklövést követett el: Barcs Sándornak, az MTI szerkesztő igazgatójának levélben felmondott, egy cikk miatt. Rákosi telefonált az ügyben. E. erélyesen kifejtette álláspontját Nagy Ferencnek: Kovács Béla másban legyen ilyen gyors!

December 18. szerda

Judit háromóránként injekciót kap. Az első után felhívtam. Meg sem várta kérdésemet, belekiabált a kagylóba: „anyukám, nem sírtam!...” Meghatóan kedves, megértő és alkalmazkodó ez a gyerek. Esténként készülünk az Elnöki Hivatal karácsonyi ünnepélyére. Szavalni fog.

A parasztképviselők kiáltványának nagy hatása volt a Népszavában. A Szabad Nép meg sem említi. Nem barátja a közeledésnek...

A szövetkezeti törvény módosításával kapcsolatban tárgyalás Kerék Mihállyal. Közben egyre érkeznek a táviratok a vidéki Hangya Szövetkezetekről: köszönik a szövetkezeti ügy támogatását.

Délután 4-re kellett visszamennem. Szokás szerint felszóltam telefonon. Semmi válasz. Kiderült, hogy Rákosival volt egy kellemtelen beszélgetés a szövetkezeti törvény ügyében. Türelmetlen és dühös volt. „Majd megpróbáljuk másként a dolgokat!” - mondta fenyegetőzve. Ez felborította a délutáni munkát. Odahívtam telefonon Rónai Sándor szövetkezetügyi minisztert. Később jött Nagy Ferenc. Közben megcsináltam a Kossuth Népeinek adandó üzenetet. Szinte javítás nélkül maradt a szöveg.

Otthon várt rám egy állítólagos volt iskolatársam. Ő emlékszik rám, én rá nem. A gyerekeknek Gerbaud-t hozott; anyámnak megígérte, hogy hadifogoly öcsémet hazahozatja. Vajjon mit akar?... 8 körül telefon: reggel 1/4 9-re legyek benn.

December 19. csütörtök

Tegnap hazajövetelem után még Bánáss katolikus püspökkel tárgyalt E. Ma 10-re Nagy Ferenc, Rákosi, Szakasits, Veres Péter és Varga Béla érkezett a szövetségi törvény módosításának megtárgyalására. Három és fél órán át viaskodtak. Utána kimerülten, de elégedetten mondta E.:

- „Alaposan megleckéztettem Rákosit: Nézd Mátyás, hiába fenyegetőzöl, itt úgy sem fél tőled senki. Olyanok ezek a válságok, mint a fazék. Elreped - idehózzák, hogy drótozzam össze. Elviszik, - összetörik, s megint visszahózzák...”

A harcias elszántság jegyében Jékely is megkapta a magáét. Fejére olvasta a párizsi út dolláradósságait, a segélyek felvételét. Kínjában azt találta ki: szét fogja osztani, azért vett fel segélyt.

December 20. péntek

Dél előtt folytatódtak a tegnapi tárgyalások. Közben angyalruháért jártam a várost Judit szerepléséhez. Gáspár Margit a Lakner gyermekszínházat javasolta, de már nem volt annyi idő, hogy bekérjenek jelmezt. Végül vettem egy habos fehér nyári ruhát és szárnyakat kötöttünk rá. Judit kitűnően irányítható, mindent azonnal megért és alkalmaz. Szépen mozog, arca kifejező, szeme csupa lélek.

Délután megírtuk az Irodalombarátok Szövetségében este 6-kor tartandó előadás vázlatát. Nyilván meglepő lesz, hogy a könyvterjesztés érdekében vállalkozik arra, hogy „könyvügnök” legyen. - Válaszoltunk az indián törzsfőnöknek is szívélyes, barátságos levelére.

December 21. szombat

Reggel, amint befejeztük a naplóírást, Bandi jött a Könyvkiadók Szövetségének vezetőivel. Hivatalosan átadták az 1000 kötetes könyvtárat, karácsonyi ajándéku. A könyvszekrényekben Bandi és Tímár, a szövetség főtitkára helyezte el.

A nap eseménye az esti ünnepség volt. Ismét együtt az egész hivatal, karácsonyt váró hangulatban. A karácsonyfát a márványteremben állították fel; a jobb sarokban két gobelin-fotel, jobbra-balra hosszú asztalok, ajándécsomagokkal. Minden gyerek kapott ajándékot. A fa mögött a testőrök, hátul a rendőrök, balra a beosztottak. Jékely - miután elzavarta a fényképezőket (ő akar fotózni, nincs szükség ilyen eseménynél nyilvánosságra), elment az elnökéért. Közösén elénekeltük a Himnuszt; a testőroket Dévényi törzsőrmester vezényelte. Egy rendőr ismeretlen költő versét szavalta, utána a testőrök elénekelték: „Krisztus Urunknak áldott születésén...” kezdetű éneket. Aztán Judit következett. Fehér organdi ruhában, kölcsönzöből vett angyalszárnyakkal, egészen közel ment „Lajos bácsi”-hoz, kecsesen meghajolt és minden zavar nélkül, szépen hangsúlyozva, megfelelő arcjátékkal és mozgással kísérve, elmondta a verset. Aztán odament E.-hez, megcsókolta, mint régi ismerősét, aztán B.-t. Alig akart eljönni E. öléből. Neki volt a legnagyobb sikere. Körülvették, gratuláltak neki, a testőrtábornok, a rendőralezredes és Mara kezét csókolt neki. Élete első sikeres szereplése - nem akármilyen környezetben. Előzőleg figyelmeztettem: ne zavarja, hogy sokan lesznek. „Ez volt az a sok ember?...”- kérdezte hazamenet. Kb. kétszázan voltunk... Lámpalázam is inkább nekem volt.

December 22. vasárnap

A karácsonyt Debrecenben, Bandi rokonainál töltjük. Szerencsére Simon altiszt biztosított helyet a vonaton, különben a folyosón sem fértünk volna el. Ember ember hátán tolongott. A kupétársak etették, dédelgették a gyerekeket. Debrecenben már vártak bennünket a pályaudvaron.

December 23. hétfő

A népes rokonságban kezdem kiismerni magam. Délelőtt a gyerekekkel sétáltam a Nagyerdőben. Gyönyörű - szinte kora tavaszi nap volt. A fény beragyogta a havas fákat. Totyi egész

közlelről megismerkedett a jéggel. Jókedvünkben daloltunk. Vidám voltam, mint a kalickából kiröppent madár.

December 24. kedd

Reggel megérkeztek Debreczeny Bandiék. Délelőtt a gyerekek énekpróbát tartottak. Felsorakoztak, mint az orgonasípok. De a legkisebb súp: Totyi - gyakran elmozdult. Délután a Jézuska-várászt a gyerekszínházban töltötték. Csapnivaló volt a műsor, de a gyerekek idejét kitöltötte. Vizit Annuséknál. Ő a dinasztia legte-kintélyesebb nőtagja: a pénzügyigazgató felesége. Látva ezt a remekül összehangolt társaságot, az volt az érzésem: ez a négy erős egyéniségű nővér kézben tartja és uralja a férjeket. Bennük virágzik utoljára a család. Muci kivételével gyermektelenek. Céljuk: anyagi jólét és a család társadalmi érvényesülése. Judit itt is szavalt. Meghódította a rokonságot.

December 25. szerda

Vidám délelőtt a Csokonay-szobor mellett. Írtunk, rajzoltunk a sovány kis hóba; megnéztük a Déry Múzeum előtti szobrokat. Benn a Munkácsy-képeket nem láthattuk. Csak 1948-ban lesz olyan állapotban a kiállítás, hogy nyilvánosság elé kerülhet. Hosszú és unalmas családi ebéd a vendégeskedés mélypontja. Estére átjött hozzánk Erdős Károly professzor. Vele beszélgetni üdítő és élvezetes. A hófehér-hajú, rózsás arcú öreg úr kitűnő tár-salgó, csupa jóakarát és tisztaság, szellemi elegancia. A Sylves-ter-féle bibliafordítást szeretné kiadatni. „Olyan dolgot csinálhatsz most, Bandi, ami 400 év múlva is megőrzi a nevedet és az Athenaeumét.” - mondta buzgó lelkesedéssel. Mesélt McCnab-bel való kapcsolatáról: hogyan mondta el neki egy óra alatt a magyar történelmet - „de úgy, ahogy én látom!” - mondta boldo-gan; s hogyan lett keresztelő lelkészük; s hogy miért koccint a magyar ember ivás közben... Meghívott bennünket: nézzük meg ritkaszép bibliagyűjteményét, megmaradt könyvtárát.

December 26. csütörtök

Reggel 5-kor, szállingózó hóban, fiákeren mentünk az állomásra. A gyorsvonat késett egy órát, szovjet csapatszállítás miatt. Közben Totyi összebarátkozott Angyal Nagy Gyula operaénekes-sel, aki átjött a mi fülkénkbe, s végigjárták az utat Totyival. Szó esett politikáról, művészeti kérdésekről. A miskolci színházban kéthetenként operát állít ki, operaházi művészekkel és nívón, mert „Földessy Géának van szíve és áldoz az ügyért. Amit a Fővárosi Operett Színházban bezsebel, itt kiadja. De legalább nevelik a közönséget.”

- Otthon Mihályfiék ajándéka - és a hideg lakás várt. Elmúlt a karácsony - és nem olvashattam. Nagyon hiányzott.

December 27. péntek

Tegnap este 8-tól ma reggel 8-ig aludtunk. Kipihentük a vakáció fáradalmait. 1/2 10-re mentem be. A házitelefonon Jékely szobája jelentkezett. Rögtön behívott és átadta a karácsonyi ünnepélyen készített saját felvételeit. Vass tanácsos úr állt az asztala előtt - haptákban. Nyilván berendeli minden reggel, hogy élvezhesse ezt az alattvalói magatartást... Kényeskedő primadonna-panaszkodással felhívta figyelmem aranybarnára kvarcolt arcboréire: nézzem, milyen „rongyos” a bőre... S én - ahelyett, hogy a csodálattól és együttérzéstől elájulnék - azt feleltem: ha rongyosat akar látni, nézze meg a Deák téri földalatti lejárataánál a két kis gyermeket. Talán azóta is ott vannak... Hirtelen az jutott eszembe, hogy abból a segélyből, amit a kifizetésűeknek szántak, nyilván jutott kvarcolásra is... - Különben a fényképezés külön téma. Több fotós felvétele le volt kötve a képeslapoknál, kitűnő téma: hogyan ünnepel 1946 karácsonyán a köztársasági elnök - együtt az Elnöki Hivatal dolgozóival. Ám az éber miniszter - miután a fényképezés beállították gépeiket, - elzavarta őket. Ő akart fényképezni. Felvételeket csinált Juditról az elnök úr ölében; amint az elnökek beszélgetnek velünk - s természetesen ezek a filmek fényt kaptak. Mikor kattintgatott, a kisördög megkérdezte

velem: van benne film?... Film volt, de azért csak az „sikerült”, amit a fotós jónak látott. Azért átadott jónéhány felvételt, hátul „fotó Jékely” kézírással. De belepusztult volna, ha megörökít néhány kivételes helyzetet, - s pláne hogy a lapokba kerüljön. De hát amilyen az ember, olyan az öröme...

1 óráig iratokat rendeztem. E. Piliscsabán vadászott fiaival. Jékely nem ok nélkül maradt itthon: B-t sikerült meggyőznie, hogy semmi szükség arra, hogy Szeleczky Párizsba menjen Csornokyék elé. Elég, ha Bécsig megy, mert kombinációkat fűzhetnének elutazásához. (Ezek a kombinációk természetesen tőle indulnának ki.) Ez a bosszú, mert nem ő ment, pedig felesége, sofőrje és saját útlevele készen állott a kirándulásra; Bécsben, Párizsban szállása, sőt a szilveszteri program is elő volt készítve.

December 28. szombat

Reggel 9-kor kezdődött a munka. Elnök úr arca megkínzott, kimerültnek látszik. Nem sokat pihenhetett az elmúlt héten... A karácsonyt ágyban töltötte. 27-én, vadászat után, Nagy Ferenc iderohant, hogy elfogtak egy csomó embert - összeesküvés gyanújával. Az őrizetbe vettek között van az Ökumenikus Tanács B/listás katonatiszt társasága, Szentmiklóssy, régebben kém volt (a németek ellen). „Olyan dolog ez, mint a vadászat, - mondta Péter János - aki egyszer lőtt vadat, lő máskor is...” Elfogták Pap László teológiai professzort, és titkárnőjét, Bodolay Klárát. A vád ellenük: kormányt akartak alakítani. Repülőgép állt készen, hogy szükség esetén menekülhessenek, és külföldön állítsák fel a kormányt. Földalatti hadsereg (!?!) is volt, és kiadták az I. számú hadparancsot. Állítólag Soós Géza is benne van, aki külföldön mozgatja a dolgokat. Ha ez igaz lenne, kockára tennének minden eddigi - foggal-körömmel kiharcolt eredményt... Csupa hazaszeretetből fejünkre hoznának 5-10 évi megszállást, nehogy valaha függetlenek lehessünk. Nagy Ferenc az első pillanatban lebénult. Nem kapott hiteles jelentést. Pálffy, a katonapolitikai osztály vezetője, bujkált előle. Azt hitte: ártatlanul vádolt magyarokról van szó. De a jelzések szerint szétágazó és bonyolult az ügy. Nagy Ferenc megvárta a fejleményeket.

Mihályfi az este érdeklődött mikor jöhetne a Független Nyomda, a Demokrácia és a Történelmi Társaság ügyében. 12 órára kapott terminust. - Délután elkezdtek írni az újévi rádiószózatot. Este mozi. Egy közepesen aluli, de jól propagált filmet: a Singapuri táncosnőt néztük meg. - A Művészet legújabb számában van egy szép Vas István vers: Október.

December 29. vasárnap

Telefonértesítés: 3/4 10-re menjek be. 1/2 1-re befejeztük a rádióbeszédet. A két utolsó oldalnak már szárnya volt: amikor a feladatokról és felelősségről volt szó.

- Hogy lehetne az „összeesküvés” fölé repülni?... A legnehezebb négy-öt hónap következik...- mondta E. fáradtan és leverten.

December 30. hétfő

10-ig naplóírás. Utána tanácskozás, szövetkezeti ügyben. Újabban Mednyánszky életrajza volt E.-re nagy hatással. Mikor a festő fuvaros és favágó barátain segíteni akart, egyre-másra festette a képeket, meggyőződés és belső kényszer nélkül. Így képzelte el a demokráciát.

- Technikai tudása, látásmódja benne volt, csak a meggyőződése hiányzott. Hát így csinálom én is most a dolgokat... Életem legnehezebb korszaka következik.

- Nem rosszabb mint a bujdosás és a bombázások ideje volt - próbáltam enyhíteni aggodalmait.

- Akkor csak magamért voltam felelős, de most az egész országért, milliók békességéért, életéért...

Ez a szinte elviselhetetlen teher nehezedik rá mostanában.

Délután Zsüliett elhozta megjelent regényét. Címe: Ne öl! A náci idők borzalmairól, szenvedőiről, hóhéraitól és hőseiről szól. Több helyen, név szerint ír rólunk. Hozott egy dedikált példányt: „Legkedvesebb regényhősömnek”- ezt írta bele. A regény szereplőiből néhányat össze lehetne hívni egy találkozóra. Részt vehetne Tildy Zoltán, Dálnoki Miklós Béla, Kéthly Anna titkárnője,

dr. Dabys professzor, Bogica, a szerb barátnő. De az író fia: dr. Berend Miklós orvos már nem lehetne a meghívottak között. Őt kivégezte a Gestapo.

December 31. Kedd

Fogadások alatt leírtam a rádióüzenetet négy példányban. Egyet elkért Ács Tivadar, a Magyarok Világszövetsége részére. Délután légipostával küldték Amerikába.

Este az Operában, a Denevérrel búcsúztunk az évtől. Orlovsky herceg szerepében Angyal Nagy Gyulát, karácsonyi útitársunkat láttuk viszont. Szalay Karolát most láttam először táncolni. A kicsi, törékeny balerina a súlytalanság és testtelenség illúzióját képes kelteni a nézőben. Azt a színvonalat képviseli a táncban, mint Bajor a színészetben. Egész lénye zene és lebegés. Nőben, férfiben a tehetség megnyilvánulását értékelem legtöbbször. S az én ambícióim?... Bizony, volnának... De nekem most más feladat van. Ez pedig a szolgálat. Névtelenül, a háttérben, ellenséges szándékok, intrikák légkörében.

Gyalog jöttünk haza az Operából. Az éjszaka enyhe és kellemes volt. Puha hópihéek szálltak az arcomra, tenyerembe... Még elértük Nagy Ferenc rádióbeszédének utolsó mondatait, és meghallgattuk a Himnuszt. Megszólalt az éjféle harang, és átléptünk az új esztendőbe. - Istenem! Vajon mit hoz az új év családknak, szeretteinknek, népünknek, és az egész világnak?...

1947

1947. január 1. szerda

Siettem be 1/2 10-re, de már egy órával előbb bent kellett volna lennem. Írtam a rádióbeszéd olvasópéldányát. Közben egymást követték az újévi üdvözlésre érkező küldöttségek: a kormány, a Szövetséges Ellenőrző Bizottság tagjai, pártok vezetői, testületek, intézmények képviselői. Két küldöttség között ivott egy-két korty feketét E. Bizony, az üdvözlésekbe is bele lehet fáradni...

Újévi „ajándékul” elvitték szobámból a szőnyeget az Andrassy úti lakásba. Jönnek Csornokyék - soha jobb alkalom... Mormy elküldte férjével E.-nek a karácsonyi ajándékot: egy galambos ezüsttálat - gyönyörű ötvösmunka; és az úrvacsorai kenyérdarabkát és poharat, 1944. karácsonyának emlékeit.

Zsüliett ebédvendégünk volt. Sajnos várnia kellett ránk, és hamarosan el kellett mennünk; viszonzni Péter Jánosék látogatását. Négy lánya körében olyan volt, mintha a fivérük lenne.

Január 2. csütörtök

Ravasz volt E.-nél, az összeesküvés gyanújába keveredett Ökumenikus Újjáépítési Bizottság - a katonatiszti társaság, illetve Papp László ügyében. E. napokkal előbb megjegyezte: „micsoda fasiszta társaságot szedtetek ott össze?...” Íme, az eredmény... Még Domjáné miatt is lesz kellemetlensége az egyházban, aki a tábornokok összeesküvésekor a Führerért imádkozott. Most ő a teljhatalmú irányítója a demokratikus Magyarország lerongyolódottjainak küldött külföldi segélyeknek. Mi sem természetesebb, hogy elsősorban nyilas érzelmű elvbarátai kapnak, - talán kizárólag. Ravasz újévi üdvözlete mindenesetre más hangú mint a püspöki jelentés. Győry Elemér dunántúli püspök levelének hangjából lehet következtetni, hogy érti E. erőfeszítéseit és elgondolásait. Katolikus részről Hamvas csanádi püspök írt. - Varga

Balázs házelnök vidéki körútra készül. Helyzetképet kért az európai állapotokról, hogy tájékoztatni tudja a vidéket. Kérdeztem, hogy Varga Béla katolikus pap létére miért nem tud közvetíteni az egyház és az állam kibékülésében.

- Mindszenty rettenetesen utálja. Legutóbbi találkozásuk alkalmával formálisan kidobta. Azt mondta Varga Bélának: „Mars ki!...” Egyáltalán nem akceptálja házelnöki mivoltát. És erre az emberre mondta Ravasz, hogy ha nem volna, úgy kellene kitalálni...

Január 3. péntek

Elkészült az európai helyzetkép és a párt tennivalóinak tömör megfogalmazása. Mindenhol a konstruktív munka felé irányítást tartja fontosnak E.; részben, hogy lekösse az erőket - másrészt: hogy le ne késsünk.

- Nagyon nehéz 4-5 hónap jön! - mondja gyakran mostanában.
- Talán a legnehezebb, amin eddig átvergődtünk...

Veres Péter volt E.-nél. Az ajtóhoz közel ült, így - akaratomon kívül - jól hallottam, amit mond. Államminiszter szeretne lenni. Szabó Zoltán, a Tardi helyzet írója, lenne a kultuszminiszter.

- Én ajánlani fogom Nagy Ferencnek Veres Péter javaslatba hozatalát, s az lesz a leghumorosabb, hogy a Baloldali Blokk-beli barátai fogják kifogásolni - mondta E., távozása után.

A Magyar Rádió c. lapban cikke jelent meg Böloni Györgynek. Mint emigráns, kérlelhetetlen kritikát gyakorol az itteni helyzetről. Miután hónapokig itt vendégeskedtek a főváros nyakán, lubickoltak a Lukács-fürdőben, fizetéskor a számlát a fővároshoz viték. S mikor ezek megelégtették a vendéglátást, sértődve távozott.

Munkaszünetben, amikor E. fáradt, szívesen emlékszik gyermekkori élményeire. Felidézi azt az árva kisfiút, aki ő volt.

- „Nagyon szerettem korcsolyázni. De nem olyan kis maszaton, mint a városligeti jég, hanem a kiöntött Ipoly 30-40 méter széles jegén. Egyszer a bátyámmal futottunk le. Nem vettem észre a léket, mert a hidegtől bebőrözött a víz. Belezuhanam a lékbe. Majdnem a jég alá sodort a víz. Szerencsére meg tudtam

kapaszkodni a lék jégoldalába és kimásztam. Mire hazaértem, rámfagyott a ruha. Otthon a kályha mellé ültem kiolvadni, s mire apám hazajött, olyan lázas lettem, hogy a piszkavassal a szén-parazsat agyon akartam ütni, mert azt hittem: kígyók...

- Egyszer meg az árvíz akart elvinni bennünket. A szennyes-ládából kiszórtuk a ruhát, betömtük a réseket. Három és fél évig nem volt anyánk... elmentünk csónakázni. Elkapott bennünket az ár, és egy szomorúfűz ágába kapaszkodtunk. Apámat értesítette valaki a járásbírószágon, ő szerzett egy csónakot, amivel kimentett bennünket...

Egyszer meg júniusban beleugrottam a hídról az Ipolyba - három cölöp hegyére... Vérző mellemet átkötöttem az ingemmel, aztán a sebeket a gyógyszerésszel leragasztattam, hogy másnap elmehessek Kismányára, ami számomra a földi paradicsomot jelentette. Odaértem, de heteken át feküdtem, seblázban..."

A világítás miatt a kis barokk gépírásztalt más helyre kellett tenni. „Nem kell altiszt” - mondta E. és áttették az asztalkát. - „Ha majd meséled a gyerekeidnek, hogy milyen voltam, mondd el, hogy együtt cipeltük az íróasztalt...” - mondta. Elmondom...

Délután a Könyvkiadók, illetve az Írószövetség akciójával kapcsolatban a Nemzeti Bizottsághoz írott körleveleket kellett aláírni. Sokat. - Tegnap Tímár Sándor és Szerb Antalné hozta ezeket a körlevél-gyűjtőleveket. Ma az ajándékkönyvekhez még 50 kötetet hoztak. - Kiss Ferenc ötvösművészt értesítettem: jöjjön a vitrinben kiállított ezüsthalmikért. Minden darabja remekmű. Készítőjük a nagy magyar ötvösművészek méltó utóda.

Elkezdtek az Országépítő Társaság tennivalóinak rendszerezését. - A könyv-akcióhoz rövidfilm készül, az írók életéről, munkájáról, és a könyv előállításával kapcsolatos folyamatokról. Mi-helyt terveivel foglalkozhat E., tele van ötletekkel és visszatér életkedve.

E. elolvasta Berendné (Zsüliett) „Ne öl!” című könyvét. Iván néven szerepel benne Miklós Béla, aki „nagyon nehezen mondott le a miniszterelnökségről. Aztán meg elnöknek akarta jelöltetni magát.”

Szekfű Gyula moszkvai követtől jelentés érkezett a Vorosilovnak és a szovjet tiszteknek küldött kitüntetésekről. Azt írja: „A marsall különösen melegen emlékszik Elnök Úrra. A magyarokkal kutya-macska barátságot tart: ragaszkodó, mint a macska - és hű, mint a kutya...”

Vorosilovról lévén szó - aki a megszállás után a SZEB elnöke volt, szovjet miniszterelnökké választásáig - így emlékszik E. az első találkozásra:

- Mikor miniszterelnök lettem, felhívtam az összes minisztériumot, hogy a SZEB-bel kapcsolatban minden függő ügyben azonnali választ kérek. A második napon ezeket a válaszokat egy kísérőlevéllel elküldtem. Egyszer csak hívat Vorosilov. Eléggé ingerült hangon rakja elém a leveleket és kérdi: mit szólok hozzá. „Vegye elő a kísérőlevelet, abban benne van, hogy ezek nem az én válaszaim, de szükségesnek tartom lezárni a régi restanciát.” - „Nincs kísérőlevél!” - csap az asztalra Vorosilov. - „Van kísérőlevél!” - csapok én is az asztalra. Keresteti. Nem találják. Valaki eltüntethette... Közben egyre lövöldöztek az ablak alatt, ami még jobban feldühítette a marsallt, hogy még rá sincsenek tekintettel. Vorosilov rakta a leveleket, én meg csak a kísérőlevelet emlegettem. Erre a beosztottnak kiadta a parancsot: teremtsék elő a kísérőlevelet, mert én a másolatot úgyis tudom produkálni. Fél kilenckor végre előkerült. Akkor vacsorához ültünk, s a legjobb barátságban beszélgettünk vadászatról, halászátról...

Január 4. szombat

Egy kisdíák érdekes ajándékot küldött: gyufaszálakból összeállította a lakihegyi adó kicsinyített mását. Még ragadt egy kicsit a festék rajta, nem száradt ki egészen. De mennyi munkát, törődést épített bele...

A Szocdem. Ifjúsági Tanács elnöke: Dénes István, felajánlotta 2-3000 tanonc munkáját a Duna-Tisza csatorna építéséhez. A MIOT pedig hatóságokat is felkeresett már a csatornaépítés tervével, s be akarja szervezni az összes ifjúsági tömörülést. Így hozza közelebb egymáshoz az építő munka az ifjúságot, de az egész országot is.

Szeleczy holnap mégiscsak elindul Párizsba, Csornokyék elé, csak egy kis huzavonával Jékely bebizonyította, hogy akkor megy, amikor ő akarja. És nem tölthet Párizsban csak fél napot. Auer Pálhoz visz levelet Jánosi páter ügyében, akit Mindszenty külföldre akar helyezettetni. Ha ehhez a Szentszék hozzájárul, állást foglal Mindszenty mellett.

Este Vasady-Kovács államtitkár és felesége volt nálunk. Az Athenaeumból meg Molnár főbizalmi órákig beszélt Palkóról, akit munkásáruháznak tartanak; módszere egyre több ellenszenvet vált ki. Jókor jött, mert Kossa helyére bizonyára Vasady-Kovács lép, mint az igazgatóság elnöke, mert a Szakszervezet helyébe a Pénzügyminisztérium lépett. - Vasady né talpraesett asszony. Az ő szalonjában alakult meg Debrecenben az ideiglenes nemzeti kormány. Vasady jónak látta elmondani: „Tudja meg az Elnök úr, hogy vannak férfiak fontos posztokon, akik az életüket is kockáztatják, ha ő ki mer állni, és nem ijed meg a fenyegetésektől.” Nyilván ennek közlése volt eljövételük célja... No meg azt is elmondták: nemrég találkoztak Jékelyvel, amikor Babanyec dohányjövédéki igazgatónak kilátásba helyezte segítségét külföldre menés esetén: „Csak egy telefon Jékely miniszternek és 10 perc alatt kész az útlevél. Néhányuké már kész, csak aláírásra vár...” - Vasady szerint néhányuk a svájci bankbetéte is kész. - Jékely kilátásba helyezte Babanyecnek a kanadai konzulátot is. Most, hogy Viktort nem ő informálja elsőként az itthoni helyzetről, nagy sansztól esik el. De nyilván megfizet érte.

Január 5. vasárnap

8-kor bementem, hogy előkészítsem a párizsi magyar követ számára küldendő postát. Indulás előtt Szeleczy még felszaladt hozzánk, most is tele panasszal. Néha már az idegösszeroppanásig megkínózta Jékely. Nemcsak cezaromániás, de szadista is. Érzem, ez az ember még nagy bajt hoz ránk. - Berendné könyvét olvasom. Ebben a csúnya, öreg, esetlen nőben viszont mélységes humanizmus, nemes emberi jóság, kifinomult kulturáltság, önérzet és emberi méltóság van. „Inkább lennék áldozat,

mint gyilkos" - mondta, amikor a német megszállásról beszélgettünk. Regényének témája: egy összeomló világ - és az újraéledő ország átélt eseményei. Íróhoz méltó feladat. Ő így harcol az embertelenség ellen. A regény hőse egy légitámadást egy idegen ház pincéjében él át. „Jaj, de nehéz lenne rajtam ez ez idegen ház! Mennyivel könnyebb lenne a mi házunk, ha Ferenc is itt volna velünk!”

Mara volt nálunk. Elmondta, hogy Mindszenty hívatta. Nem érti: azt az ügyet kellene szolgálni, amelynek célja: átmenteni a magyarságot a legnehezebb időkhöz, amíg megerősödik, hogy megtarthassa nemzeti függetlenségét. Több szándék lehet jó, de az utak különbözők.

Január 6. hétfő

Vízkereszt. Szabadnapos vagyok. Az „udvar” Kecskemétről Bugacra ment, vadászni. Itthon olvastam - vakulásig. Geraldyt, folyóiratokat, mindent. Még angol nyelvtant is. Néha olyan betűéhség tör rám, hogy szeretnék mindent összeolvasni. Úgy érzem: rövid az élet, nincs idő minden jó könyv elolvasásához, a világ megismeréséhez, rácsodálkozni a pillanatra, rögzíteni az elfutó jelent. Ma átmentem a Városligeten. Fehér varázslat!... A friss hó óriás fehér virágokká változtatta a fákat. Ringatóztak az enyhe szélben, mint balerinák a hatalmas színpadon. S ha egy ilyen hangulatból vers lesz, vagy próza - ezek ünnepi percek. Az élet-öröm percei.

Január 7. kedd

Átfázva jöttek haza. Kecskeméten a Csillagtúra (transzkontinentális út) megnyitásán vett részt E. A református egyház 3 szobás lakosztályt készített számára. Lassan megtörik a jég: az értelmesebbek belátják, hogy E. nem ellenük, hanem értük dolgozik. - A bugaci táj nagyon szép. Zúzmarás fák a futóhomokon, hullámos dombok, boróka- és fenyőerdők - a vadásznak maga a táj is gyönyörűség. Jó kiszakadni néha a nyomasztó gondokból. Ha tud-

nák: mennyire nem irigylendő ma államfőnek lenni!... Mindenki a saját elképzelései, érdekei felé rángatná. Mit jelent kivédeni heveskedéseket, változékony hangulatokat. Jékely agyafúrt ravaszságait, gengszterségeit. Nem is beszélve a folytonos válságokról...

- Néha legszívesebben a nyakamnak ugrana, mint egy megkorbácsolt kutya - mondta E. Jékelyre a legutóbbi leszidás után. Van oka bőven önemésztő gondolatokra.

- Furcsa, hogy mindenkit lelkesítek, munkába állítok, s közben magam fáradt, beteg és reménytelen vagyok. Úgy érzem mostanában, hogy valami veszély fenyeget ... Ha most fejeződne be az életem, rendes halál lesz. Most még szép temetésem lenne - mondta, mintha a sorssal beszélgetne.

Január 8. szerda

Lampl Hugó, az Öntözésügyi Hivatal elnöke, igen boldog, mert ifjúkori álma: a Duna-Tisza csatorna megvalósul. Könyve erről a kérdésről szól; hamarosan megjelenik.

Este Muraközyvel, szerkesztőségi dolgokról, beszélgetés. Javasoltam Kodolányit, Sinkát, Illyés Gyulát. Illyés cikkét olvastam a Válaszban. Akármiről ír, érzik írásán, hogy költő írta. Imponáló emberi és művészi öntudata. Nem vállalja a kultuszminiszteri tárcát; nehogy a miniszterrel az író is megbukjék. Sőtér István „A kamra” című novellája tetszett még.

Január 9. csütörtök

A Madách Színházban Steinbeck: Egerek és emberek című darabja kivételes élmény. Greguss Zoltán - zsarnokok, császárok, vagány csibészek, agresszív hősök alakítója - most művészetének új oldalát mutatja Lenny szerepében. A roppant erejű, gyermeteg lelkű óriást, akit a véletlen gyilkossá tesz, s attól fél, hogy büntetésből nem etetheti a nyulakat. Amerikai csavargók világát mutatja be a darab, annyi gyengéd együttérzéssel az elesettek iránt, hogy Dosztojevszkijt juttatja eszembe. Greguss,

Ladányi, Váradí Hédi játéka, a rendezés, színvonalas előadással ajándékozta meg a nézőt.

Január 10. péntek

Megérkeztek Csornokyék, betegen, fáradtan. Szeleczy nélkül talán nem is tudtak volna létezni. Ezt akarta Jékely mindenáron megakadályozni. Pedig Csornoky bizalmasa és kebelbarátja. Szeleczy négy és fél órát töltött Párizsban. Jékely természetesen megsértődött, mert nem hozott neki egy pipát.

Mistéth volt E.-nél, a Magyar-Jugoszláv Társaság házának rendbehozása és a szegedi munkanélküliek ügyében. - Dernői-Kocsis Lászlóval megállapodás: minden hétfőn 10-kor jön. - Szabó Lajos szeghalmi lelkész kapott egy dedikált fényképet. Mikor elment, sorsa alakulásáról beszélt E.

- Nyolc évig várt a helyemre, mondván, előbb-utóbb úgyis leszek valaki. Neki lett igaza. Kibőjtölte a szeghalmi lelkézséget... Furcsán alakult az életem... Talán két év volt, amíg boldog voltam. Tahitófalun saját házat építettem. Külön villanytelepem volt. Aztán megcsináltam a Sylvester Nyomdát. Egyházi és irodalmi könyvkiadásunk fejlesztése volt a célom. Gyönyörűen ment. Sajnos, fel kellett számolnom... Falun szerettem volna a földeken dolgozni. De B. mindig a városba vágyott. Pestre költöztünk. Így változott meg az életem iránya... Innen még egy évig jártam Tahitófaluba, a gyülekezethez...

A palota meleg szobáiban zajlott az élet. Gyakorolják és élvezik a hatalmat; intézkednek, parancsolnak, intrikálnak, sütögetik a napi pecsenyéket. Viktor az A/2-es (B. kocsija) autóval jár be. Egyik délelőtt úgy ült a női dolgozószoba foteljében, mint egy csomó ruha.

Délután megírtuk az előszót a Hewlett Johnson-könyvhöz. Hat után készülődtem hazafelé. Egyszer csak nagy kopogás a falépcsőn: a család jött a lakosztályból.

Január 11. szombat

Leveleket írtunk Washingtonba. Ifj. Nagy Ferenc viszi magával, aki Viktor helyét foglalja el az amerikai magyar követségen.

A fogadószobából Gulácsy György fellengzős frázisai hallatszottak át. (Már többször megjegyeztem, hogy egy közepes vállalat igazgatója is párnázott ajtók mögött tárgyalt, csak a magyar államfő szobájából hallható szabadon a beszélgetés.) Éppen Kovács Béla ellen fröcskölt belőle a gyűlölet. „Én azt tanultam Machiavellitől, hogy ki kell várni az alkalmas pillanatot, s akkor leszúrni az ellenfelet. Ezt Kovács Béla meg is kapja!” - így Gulácsy. E. rendreutasítóan válaszolt:

- Ez nem politika! Ez pocsolya, amit ti csináltok!...

1/2 2-ig tartottak a kihallgatások. Délután az újjáépült Nemzeti Szalon kiállításának megnyitása. Voltak ott színészek, írók, festők, szobrászok és meghívott vendégek. A főterem bejáratánál van egy Vénusz-szobor. Tökéletes arányok, lebegő súlytalanság, csupa báj. Kezére omló hajával gyönyörű... Külföldi kiállításon több díjat nyert vele mestere. Tetszett egy zöld háttér előtt ülő, vöröshajú, meztelen nő; és Márffy Ödön Csinszkája: a fehér bőrön átütő pír, hirtelenkék szemek, buja száj; - egy piros virágokkal díszített folyosó; Molnár C. Pálnak egy élettől duzzadó aktja; és egy kicsi kép: levegős olasz táj, néhány fával. Nagyon tetszett az „Október” című kép. A koraósz mézszínű-ködös napfénye, párás színei, sűrű levegője, és két görbe fa az elmúlást idéző tájban... Utána, teázás közben, megbeszéltük a látottakat Idával. Mesélt professzorairól: Gerevichről és Kornissról. Mindkettő nagy szoknyavadász - ahogy a tanítvány summázza a tapasztalatokat.

Mihályfi ma ijedten telefonált, hogy a Művészeti Tanácsnak szerzett pénzalapra (számlócédulák) rátette kezét a kultusz, Balogh páter kezdeményezésére. E. rögtön telefonált a pénzügyminiszternek, aki felvilágosítást ígért.

Kis Bözsével riportot akartam csinálni: mit látott a diplomatafeleség Amerikában. Viktor vette fel a kagylót. Rögtön diszponált is: térjünk vissza rá később. Mert „amit tapasztalt, a külügyminiszternek kell jelenteni.” Bözse tehát csak férje szemével láthat, fülével hallhat, megkérdezni is felesleges. Lehet, hogy Jékely már hintegeti a konkolyt?... Tudod mit Viktor! Nem fogok visszatérni a témára.

Kerékgyártót értesítettem: az előszó kész. A telefonnál várni kellett. A másik telefonon éppen ilyeneket olvasott fel: „A köztár-

saság-ellenes összeesküvés ellen tiltakozunk, minden résztvevőjére halált követelünk! Patvar község dolgozói." Mintha lemezről hallatszott volna...

Január 12. vasárnap

Nagy lustálkodás Judittal és Totyival. Pedig a program szoros. Szeretném befejezni Marshall tábornok: Így győztünk c. könyvét. Párhuzamosan olvasom Voltaire-t (Maurois). Hallatlanul érdekes. Előkészítettem az összegyűlt svájci lapszemléket és jelentéseket. De vendég érkezett, felborította terveim.

Január 13. hétfő

Alighogy elkezdtek a munkát, megjelent Jékely Rákosi levelével, és Erdős Jenő jegyzőkönyvi vallomásával. Nagy feldúltságot mutatott. Előzmény: a II. BM. jelentés annyira a Kiszgazdapárt ellen irányult, hogy Bognár, Ortutay és Kocsis felszaladt szombaton, hogy adjanak közre sürgősen egy nyilatkozatot. Nagy Ferenc és Kovács Béla vidéken volt. E. fáradt és hajszott állapotban azt mondta: jöjjön el Kocsis holnap. Kocsis magával hozott két tervezetet: egyiket a Reggel, másikat a Független Magyarország számára. Előbbit erősen át kellett javítani, a másikat átírni. A Reggelt elkobozták, s az újságíró - akinek szignója a cikk alatt volt - beidéztek, mint az összeesküvés vádlottját. - Bérczy főhadnagy, a Hivatal rendőri részlegének vezetője, feltelefonált: szeretné bemutatni utódját. Mikor búcsúzott E.-től, azt mondta: „Úgy látszik, nem végeztem jól feladatomat.” Azt rebesgetik: ki kellett volna derítenie, hogy a Hivatalban is van az összeesküvésnek résztvevője... Kocsis 10-re volt előjegyezve. Várni kellett rá. Már azt hittük: őt is lefogták. - Az újságokban egyre-másra jelennek meg a 48-as centenáriummal kapcsolatos érdekes és nagyszabású tervek.

Milyen nagyszerű építőmunkát lehetne itt végezni, ha nem forrna állandóan a talaj.

Délután 6-kor pártközi plénum előtt ad jelentést Rajk belügyminiszter a fejleményekről.

Január 14. kedd

Furcsa álmaim vannak mostanában. Koporsót, halottakat látok. 9 felé kellett felmennem. Viktorral találkoztam, éppen elmenőben volt. Igen nyájasan üdvözölt és hívott, nézzem meg a kisfiát. Veszélyhelyzetben, úgy látszik, nő az árfolyamom. Egysesknél.

10-re fényképész jött a Magyar Rádió c. laptól. Aztán kihallgatások. Telefonon behívtam Kiss Sándort. A történekről volt szó.

- Meg fogom védeni, ha támadják - mondta E. elmenetele után, - mert hiszek neki, hogy nem volt benne semmiben. Őt egyszer elhívták, kérték az adatait, de nem csatlakozott. Kicsit misztikus társaságnak tartja őket. Az igazi célt nem ismerte, s el is felejtette az egészet... Különben életemnek egyik legmegdöbbentőbb és legszomorúbb napja és élménye volt a tegnapi. Ezek a jó hazafiak, kényszer nélkül, elárulják, bekenik egymást; berántanak minél nagyobbakat, remélve, hogy így könnyebben menekülnek. Az árulás itt is nőknön keresztül történt. Állítólag Kádár Géza is le van fogva... A feljegyzések alapján magukkal rántanak egy csomó családot, mert akiket ők juttattak álláshoz, és akiktől jelentéseket kaptak, azokat elbocsátják. Megint kezdhethük előlről.

Még jó, hogy hisz az újrakezdésben. Mert az összeesküvés végső soron ellene irányul. Gyalázkodó röpiratok szerint (készítette Szentiványi) az oroszok a Sorg-villával vásárolták meg.

Január 15. szerda

A lapok tele vannak az összeesküvéssel. Már kiterjedt a vád a Független Ifjúságra is, hogy visszaszorította a NÉKOSZ-t. Jékely hol a Népszava, hol a Szabad Szó piszkálódásának tárgya. Ez bizony, sajnos indokolt. Viktort emlegetik utódként. Károlyi Mihály több lapban szerepel. A belügyminiszter ma a Kisgazdapárt vezetői: Nagy Ferenc, Varga Béla, Balogh páter, Kovács Béla, Oltványi előtt ismertette a vallomásokat.

Este a Kamara Színházban G. Hauptmann: Bunda című darabját láttuk. Wolffné - Ladomerszky Margit kitűnő alakítása - prototípusa a harácsoló, céltudatos, uralkodni vágyó nőnek; s akár

mosónőről, akár hercegnőről legyen szó, különbség csak a külsőségekben fedezhető fel bennük.

Január 16. csütörtök

Reggel Varga Béla; majd Rákosi, aki pártközi értekezlet összehívását javasolta. Oltványi Nagy Ferenc rendíthetetlen hívének vallja magát: a parázs helyzetben sütögeti pecsenyéjét. Miniszterelnök szeretne lenni. - A belügyminiszter jelentést tett Károlynak (!) is a helyzetről. - Veres Péter és Rákosi megígérte, hogy a lapok a BM tájékoztatójához tartják magukat, s ezt a Minisztertanács elé vitték.

Este a Fórumban a Madách c. film bemutatója. Az elnöki család, Nagy Ferencék, Gyöngyösiék, Bárányosék, Szakasitsék és a film két főszereplője: Szörényi Éva és Pataki László is jelen volt. A szünetben azt mondta Jehl Frigyes igazgató: „Már régen tartogatjuk ezt a filmet. Úgy hiszem, most aktuális...” - A bujdosó szabadságharcosokat hajszoló csendőrök a Gestapora emlékeztettek, s az akasztófa árnyéka elalvás előtt is kísértett. „Magyarok akasztanak magyarokat...” - mondja a film hőse. Nincs ennél tragikusabb.

Január 17. péntek

Bereczky Albert református lelkész Kiss Sándor és Vatai László kiscgazda képviselők ügyében volt E.-nél. Nincs más lehetőség: ártatlanságuk tudatában mondjanak le mentelmi jogukról, és jelentkezzenek kihallgatásra. Gyöngyösi megkapta a Bede-féle leveleket, Kádár Géza ügyében.

A Better World képügynökség köztársasági jubileumi albumának képeit összeállítottuk. Délután nyilatkozat készült. Este, Operából jövet, Nagy Ferenc, Varga Béla és Kovács Béla elolvasta és igen örvendeztek. Az események áradatában tehetetlenek. Milyen jó, hogy van valaki, aki gondolkozik és cselekszik. (Persze, nem mindenki örömére.)

Január 18. szombat

Sűrű kihallgatások. A Szabadság foglalkozik a brazíliai követség ügyével, ami csak Jékely szerint biztos. Még megfúrhatják, amivel nem a brazíliai magyarok járnak rosszul, hanem az Elnöki Hivatal. - Szeleczy megszerezte a pénzt a titkárok reprezentációs ruháira. A 12.000 forintból 2 ezret kapott Péter János, Marának meg levonnak a 2 ezerből 2.600-at. Még a zsakett kölcsönzést is. Hogy a többi mi célt szolgál, csak Jékely tudja. De ő biztosan!

Este, Vasadyékkal a Nemzetiben Antonius és Cleopatra. Csofátalos színházi este. Gyönyörű előadás, Bajorral és Tímárral. Most érintett meg igazán Shakespeare zsenialitása. Enobarbus (Kállay alakítása) monológja - amint elmondja Cleopatrának Antonius házasságát - maga a költészet. Alig vártam, hogy elalvás előtt elolvassam... Hősei örök emberi tulajdonságok hordozói, gondolatainak nem árt az idő. Ami bennünk nemes, vagy démoni, darabjaiban sokszorozott visszhangot kap. S amiben szereplői főként nőnek: az érzések minősége és intenzitása. Üdvösség és pokolra szállás, mártóztatás a szenvedélyek sűrűjében - az előadás ajándéka.

Szívesen hordoztam volna magamban az élményt, de Vasadyné kedvéért bementünk a Fészekbe. Schneider Hédy, a párizsi zongoraverseny győztese, s a Nagy Endre kabaré szellemét idéző Vidor Ferike, Kővári és Meggyasszay Vilma műsora zárta az estét.

Január 19. vasárnap

Nem való nekem az éjszakázás. Későn jöttünk haza a Fészekből. 1 óra körül megkerestem az Enobarbus-monológot, de kiesett a könyv a kezemből. Alig tudtam magamhoz térni reggel az álmoságtól, de a gyerekeknek reggeli kell. Ebéd után sétáltunk a gyerekekkel. Majd elővettem az Antonius és Cleopatrát. Olvastam a vendégek érkezéséig. Dr. Kármán (a Szovjet Jóvátételi Hivatal jogtanácsosa) és felesége - aki felfedezte, hogy iskolatársak

voltunk. A férj beszélt az oroszokról: hogy mennyire más a mentalitásuk. Bizalmatlanok, és roppant fegyelem alatt vannak. Eleinte a franciául, angolul tudókat kihallgatás nélkül lecsukták, mert azok csak spionok lehetnek. Írógépet sem szabad tartaniuk. Külföldre csak szökniük lehet, s azt nagyon szigorúan büntetik. Most már kezdik átvenni az itteni szokásokat. Megkérdezik: ha egy nővel találkoznak, ki nyújt kezét?... Szabad-e kezdeményezni a tegezést... Azt hiszem: ha kölcsönösen meggyőződnének egymás jóindulatáról, baráti szándékáról, mindkét fél nyerne vele.

Január 20. hétfő

Varga Béla, Kocsis László, később Ortutay, Katona Jenő, Mihályfi, Antalffy és Gáspár Ervin érkezett E.-hez. Utóbbiakkal való beszélgetéskor jóízű kacagás hallatszott át a fogadószobából. E. vicceket mesélt. Nem azért, mintha nem volna tisztában a helyzettel. Így fogalmazta meg:

- Most mindkét félnek én vagyok a pajzsa. S a tisztánlátó kell, hogy elhárítsa a zavarosfejűek által felidézett vihart. Egyik oldalon a kormány átalakítására készülnek, nagy tömegek halált kiáltanak, - a másik oldalon fogcsikorgató bosszúszomjas farkasok, akik pogromra készülnek, csak a megszállás megszűntét várják. A tét: milliók nyugalma, boldogsága...

Péter János mesélte: Hőgye Mihályon csodálkozik legjobban, hogy belekeveredett gyanús dolgokba, mert még Párizsba menetele előtt figyelmeztette: ne hallgasson Soós Gézára, mert könnyen beleránthatja valami bajba. Gyanús emigránskörökkel van kapcsolata.

Január 27. hétfő

Szombaton 39 fokos lázzal jöttem haza. Vasárnap 39,6 - kanyaró. Gizi itt volt az íróasztal kulcsáért. Végre a kezébe került.

Január 28. kedd

Lázam 40 fok körül. Látogatók. Humorom azért nem hagyott cserben: verset írtam. Ki hogyan reagál odabenn az én gyermek-betegségemre.

Január 29. szerda

Lukács Margit volt nálam. Kihallgatást szeretne. Látogatók, virágok.

Január 30. csütörtök

Olvasom Huxley: Szép új világát. Zsüliett fordította. Jékely telefonált. Kíváncsi: élek-e még.

Február 1. szombat

Egyéves a Magyar Köztársaság. Mindenki ünnepel, csak én vagyok beteg.

Február 2. vasárnap

Végre olvashatok eleget. Befejeztem Huxleyt, a József-trilógiát, és Marshall: Így győztünk-jét. Fertőzésveszély miatt a gyerekek elvannak különítve.

Február 3. hétfő

Szeleczy mesélt a szombati fogadásról. Ragyogott az „udvar”, s a könyöklők szereztek meghívót. Az altisztek azzal szórakoztak, hogy spárgát kötöttek patkó-erszényre és elhelyezték a férfi mosdóban, s amikor a szerencsés „megtaláló” zsebre akarta tenni, meghúzták a madzagot...

Február 4. kedd

Elnök úr érdeklődött telefonon: hogy vagyok. - Befejeztem Remarque könyvét, A diadalív árnyékában-t. S a kanyarót is.

Február 5. szerda

Tíz nap után ma mentem be először. Szegény E. meggyötört és beteg. Tönkreteszik az idegtépő tárgyalások, és a környezet mérgezett hangulata. Kifelé minden úgy néz ki, mintha rendben volna. Rajk megint itt volt 1-től 3/4 4-ig.

- Bóhm svédországi követ azt mondta: alig tudják tartani a dolgokat... Rákosi: „Csak az elnök úr iránti tisztelet akadályoz bennünket abban, hogy Csornokyt ne bántsuk.” - „Ez a tisztelet nem akadályoz benneteket a legteljesebb nyomozásban!” - s így folytatta:

- Utolsó erőfeszítések... Sem hitem, sem erőm nincs. Meggyőződés és hit nélkül beszélek az emberekkel. Volt nálam három erdélyi képviselő. Kettő sírva fakadt...

És pont most kellett nekem is betegnek lenni... A szobámban új székek vannak. Mézesmadzag, vagy kárpótlás? Mindenki azon dolgozik, hogy ne legyen a közelében senki, akiben feltétel nélkül megbízhat. Amíg beteg voltam, vagy maga gépelt, vagy Csornokynak diktált. Laci azt mondta: vasárnap délelőtt is egyedül gépelt...

Nagyon rossz állapotban van. A gyomra felmondta a szolgálatot: nem eszik és nem emészt. S a háttérben is örökös villámlás. Laci altisztről kiderült, rengeteget lopott. A felesége kiabálja ki, mert újabban nem hord neki cukrot, kávé... Azért hazudozott, hogy pártfogókat találjon. Talált is. Aki mindenre kapható, jó szövetséges.

Február 6. csütörtök

E. alig várta, hogy vége legyen a kihallgatásoknak. Beszélgetés B.-vel.

Február 7. péntek

Délben Rákosi. Sokáig.

Február 8. szombat

Kovács Bélát a kisköz, illetve parasztpárti képviselők nem adják ki. Már ő is „összeesküvő”?... Délután Piriéknél viszonztuk a látogatást. Mintha időzítve volna a meghívás...

Február 9. vasárnap

Orvosankét közvetítése a Rádióban. Lukács Margit telefonált.

Február 10. hétfő

Reggel megírtuk az Országos 48-as Ifjúsági Bizottság munkatervéhez az előszót. Meglepetés: a dolgozószobában szép barokk asztal van az írógépem számára. A szobámban ismét van szőnyeg. Gyanús ez nekem. Itt készül valami...

11-kor itt volt Körner, Bécs polgármestere. Utána jelentések. Kihallgatáson Újlaky Ferenc, az Amerikai Magyar Segélyegylet lelkes elnöke. Levél és cikk a testvériségről. - Svájci lapok az évfordulóval kapcsolatban. - Ha tudnák: mi itt a valóságos helyzet!

- Minden autóúton el vagyok készülve arra, hogy felrobban az autó... Ha most hadseregem volna, mint Bethlen Gábornak, el tudnám fogatni mindezeket és rend lenne... Ezen a héten el kell dőlni a játszmának... Te még megéred a békét, ami nagyon sok szenvedésbe kerül ennek a népnek... Megéred, és gondoldj arra, hogy ezért éltem...

B. délután keresett telefonon. Vajon mit akar?...

A szocdem. kongresszuson részt vevő albán küldöttségnek igen tetszett az Elnöki Hivatal. Nyilván tapasztalták, hogy a demokrácia nem azonos a topronggyal. Bóhm Vilmos viszont igen szerénynek találta. „Mi ez Benes rezidenciájához képest!... -

mondta. - A hallhoz vezető folyosó olyan, mintha tükör volna." Ugyanő mondta, hogy „nem tudjátok, hogy mi (t.i. a szocdem párt) milyen örültnek fogjuk a kezét. Ezek mindenre képesek.”

1/4 10-re B.-hez voltam hivatalos. 10-ig beszélgettünk. Közben E. már lennjárt, lehozta a tegnapi és mai újságokat.

11-kor jött a szakszervezeti küldöttség. Péter János jelen volt a beszélgetésnél. Jegyzeteket kell csinálni, különösen arról, amit E. válaszol; nehogy elferdítve kerüljön a nyilvánosság elé. Közben telefonált Nagy Ferenc: ő is idejön, ne menjen el addig a küldöttség. Itt letudják egy füst alatt a találkozást. - Kovács Bélával kapcsolatban a parasztképviselőkről volt szó, akiknek magatartását emberileg próbálta megértetni E.

- Hogyan viselkednétek ti, ha olyan munkatársatokról volna szó, aki tizenöt éven keresztül veletek volt jóban-rosszban, harcolt értetek?... Ti nem volnátok szolidárisak vele?...

Ez az emberi hang teljesen megfogta őket. Nagy Ferenc néha majdnem elrontotta a dolgot - mondta Péter János -, de Elnök úr helyre billentette. Szerinte ma meglepően friss volt.

Betegségem alatt elindultak a helyezkedési tervek. Tudtam én, hogy az új székek, a szőnyeg a szobámban, meg az új barokk gépiróasztal jelent valamit... Nagy költözködés kezdődik. Jékely szobája lesz a mostani nagy titkárság. A titkárság E. jelenlegi szobájába költözik. Az elnöki dolgozó-fogadószoba Jékely volt szobája lesz. Régen keresi a helyét Péter János. Végre sikerült az Elnök úr és az én szobám közé beékelődnie. Valóban nagy szűkség van egy abszolút megbízható férfi munkatársra. Remélem, az lesz.

Február 11. kedd

Barankovics ma is itt volt.

- Lehet, hogy összehozok egy pártot - mondta E.

Délután Károlyi Mihály telefonált: szeretne találkozni E.-vel. Holnap 6-kor jöhet. - Szeleczyvel a kapuban találkoztam. Hazakísért és elmondta legújabb sérelmét, a testőrség részére szerzendő lisztengedéllyel kapcsolatban. Jékely és Papp-Kökényesdy

felelősségre vonta, és Papp-Kökényesdy leállította az engedélyt a minisztériumban. Ő, B. utasítására intézkedett. - Szeleczyk jelenlétében B. telefonált a lakásomra, hogy lenn maradt egy Viktor-féle levél. Bementem és felvittem. Úgy látszik, e pillanatban a pikszisben vagyok. B. a reggeli beszélgetés alatt elmondta, hogy Révai ottlétekor közölte: Jékely mennyire kiszolgálja őket... Ilyenkor felém fordul a kegy.

Február 12. szerda

Vasady államtitkárákkal megnéztük a Mrs. Minivert. Jó angol film. - A drámai színjáték a kulisszák mögött zajlik...

Február 15. szombat

Dél előtt pártközi értekezlet. A kihallgatások hétfőre maradtak. Este a Belvárosi Színházban megnéztük Balázs Béla: Lulu c. darabját. Utána bál. Vasadyék elvittek bennünket a Kisgazdapárt pénzügyi csoportjának báljára, az Országház Kávéházba. Életem első, egyúttal utolsó bálja. Kíváncsi voltam: milyen egy ilyen. Hogyan szórakozik a polgári réteg értelmiségi csoportja. A társaságot Vasadyné uralta. Oldott hangulatban ide kacstintott, oda mosolygott, zsebkendőt kötött a hajába, s közben dalra fakadt. Az olcsó regényekben megírt kacérsággal behajolt a férfiak arcába, közben mélyen dekoltált bársony ruhája bővölte a férfiszemeket. A társaság nőtagjai, árnyalati különbséggel, csillogni, hódítani vágytak. Rácz Jenő pénzügyminiszter és felesége ült az asztalunknál. „Hogy tudja bolondítani a férfiakat!” - mondta a kicsit kancsal miniszter, láthatóan gőzölgő fejjel...

Felesége kedves, helyes asszony. Mit játsszon nekem a cigány? Gyere velem akáclombos falumba... 1/2 3-kor, kábultan, fáradtan, keserű szájjal jöttem haza. Ha ilyen a bál, nem sokat vesztettem eddig nélküle. Az est „eredménye”: elköltöttünk 70 forintot.

Február 16. vasárnap

Alig tudtam kialudni az éjszakai kábultságot. Délután Stefan Zweig: Érzések zűrzavarát olvastam; és egy művészettörténetet nézegettem.

Február 17. hétfő

A szombati telefon értelmében 1/2 9-re mentem be. Fenn már folyt a tárgyalás. Nagy Ferenc, Kocsis és mások. A kihallgatások lenn 11-kor kezdődtek. Bognár József tájékoztatási miniszter szobámon keresztül jött. Később visszajött egy képviselővel, iratokat hoztak. Biztosan a párt vidéki szervezeteinek válaszai. Kovács Béla távozása után Bognár látja el a főtikári teendőket. A tájékoztatási tárca felé ketten kacsintgatnak: Mihályfi és Boldizsár. Mihályfi első képviselőházi beszéde is ebben a témakörben mozgott. Jelentkezett Gulácsy volt belügyi államtitkár, akiről remek viccek szoktak megjelenni a Szabad Szájban. Legutóbb: egy fa négy ágán: kigazda, szocdem., parasztpárt és kommunista párt, fölötte Gulácsy mint madár. A kép aláírása: Száll a madár ágról ágra...

Aztán orvosprofesszorok fogadása.

- Ezek is azt mondják, hogy csak bennem bíznak. Milyen szörnyű érzés ez! Pedig néha szeretném leírni: hogyan látom a helyzetet. És agyonlőni magam... Akkor legalább elhinnék, hogy igazam van. De itt van a lehetőség, hogy az ember szembeszálljon. Aki nem fél a haláltól, nagyon bátor tud lenni. Ha nem lehet tovább fedezni a dolgokat, ott a lemondás... Ezt éppen nem teszem, mert akkor teljesen kiszolgáltatom magam. Akkor nem véd semmi, el is foghatnak... A múltkor is különös álmom volt. Vízrel akartak megmérgezni. Hangosan nyöszörögtem: vigyázzatok a vízre!...

Az állandó idegfeszültség nagyon megviselte. Lefogyott, önmaga árnyéka. Egyre többet foglalkozik a halál gondolatával. Állandó veszélyérzet gyötri. De kifelé mindig egészen nyugodtnak látszik. Főként a tárgyalásokon. Hoztak egy külföldi lapot. Abban

is az volt, hogy jellemének egyik alapvonása a megfontoltság, nyugodtság. Szomorkásan mosolygott: „Te tudod, milyen nyugodt vagyok...”

Mint mondta: Szakasits mostanában a legkezelhetőbb a pártközi tárgyalásokon.

- Szakit talán sikerült kicsit leszerelni a hiúságánál fogva. A főváros felszabadításának emlékünnepén mondtam neki, hogy nem is sejti, milyen jelentős szerep vár rá. Erre szemlátomást megnőtt, kihúzta magát, mint egy kis kakas... A délutáni tárgyalásra Riester küldte ki a párt, aki megnehezíti a helyzetet.

Hogy létezését igazolja: Jékely is újabb és újabb árnyékharcot provokál. Megint nekiment Szeleczynek; a portások csizmáját megbízás nélkül csináltatta. Ez volt az utolsó csepp, ami már nem fért Szeleczy poharába. Kitért belőle a sok elfojtott harag, megaláztatás, keserűség, és alaposan megmondta a véleményét. Talán túl erősen is. Legalábbis Vass, a tekintélytisztelő alattvaló, nagyon meg volt rökönnyödvé. Javaslatomra a sajnálkozását fejezte ki a hangnemért. Nem szabad lesüllyedni Jékely színvonálára, elvégre az ország első hivataláról van szó. Szeleczy ismét fel van függesztve. Nagy Imre rendőrezredes, a rendőrségi részleg parancsnoka így vigasztalta: „Ne búsulj Gyuszi! Jusson eszedbe, mit mondott Robespierre-nek Danton: követni fogsz!...” Szeleczy - az újabb fegyelmivel a vállán - elvitt bennünket kocsival a Művész Színházba. Gábor Béla: Urak, költők, gyilkosok című darabja szellemes. Jobb, mint azt a kritika írta.

Február 18. kedd

Újabbán Nagy Ferenc minden reggel megjelenik E.-nél, mint-ha iskolába menne. 1/2 11-kor kezdődött a lenti munka. Kihallgatások alatt Lukács Margit volt nálam. Hadifogoly öccse ügyében kér kihallgatást. Rangos színész és érdekes ember. Mindig heroinákat játszik, és rengeteg romantikus, gyermekes vonás van benne. Azt mondja: a Nemzetiben kétlelkű embernek hívják.

Megint pártközi értekezlet; 6-tól 1/2 9-ig tartott.

- Rákosi, a múltkori goromba hang után, szelid és csupa kedvesség volt. Elnök úrnak szólított; kért, hogy vigyázzak magamra, mert szükség van rám. Jobb szeretem, ha dühös, mert akkor őszinte. Hagytam őket beszélni, s a végén azt kívántam: vigyék át a politikai rendőrségről a Markóba a kihallgatandókat. Ries szerint nincs hely. „Nem a helyen múlik - mondtam neki, - ha akarod, van hely, ha nem akarod, nincs hely!” Végül Ries megígérte, hogy még a mai nap folyamán átvizik a politikai foglyokat a Markóba.

Dastich tábornok, a csehszlovák misszió eddigi vezetője, volt búcsúlátogatáson. Régi császári hadseregbeli tiszt, igen haragszik a szlovákok eljárása miatt. A szlovákok azzal tartják sakkban a cseheket, hogy az Oroszországba való beolvadással fenyegetőznek. A csehek most hagyják a szlovákokat, hadd blamálják magukat végleg a nemzetközi közvélemény előtt, s akkor erélyesen elbánnak velük. Igen, de közben a magyarok százezrei esnek áldozatul a szlovák őrületnek.

A fogadás 3/4 1-kor végetért. Korán volt ebéd, mert 3-kor dolgozni kezdtünk. A vidéki szervezeteket erősíteni kell, hogy ne veszítsék el a kontaktust a központtal és ne zavarja meg őket a párt gyöngítésére irányuló manipuláció. Közben megjegyezte E.:

- Szegény Kovács Béla sok jó tervet megakadályozott, de meg is issza a levét.

Február 19. szerda

Délelőtt csak Rácz Jenő pénzügyminiszter volt kihallgatáson. Utána folytattuk a tegnapi megkezdett munkát. A képviselők számára, meg a vidéki szervezeteknél való felolvasásra készül. Jékely - aki igen szeretné tudni, mi készül - most azon a címen telefonált fel, hogy szükség van a Partizán Szövetség március 15-i kiállítására fényképre Elnök úrról, adjak Kovács Istvánéknak. E. odaadta bujdosás alatti igazolványát, amelyet én készítettem a Református Élet bélyegzőjével.

Péter János felhívta figyelmemet a Szabad Száj legújabb huncutságaira. Az egyik rajz Jékelyt ábrázolja: a tangó boleró dal-lamára énekl: Argentínában csókra vár a lány... A másik karikatúrán Rajk, szintén dalol; aláírás: Én és a kisöcsém...

Tegnap kiderült, hogy Jékely egy Benczúr-képet akart küldeni a páternek. Köztudott, hogy a páter nagyon szereti a jó képeket. - Jékely viszont mindenhol hízeleg, ahol érdemes. A napokban Rákosinak és Szakasitsnak is készítettett az E. számára készült kettős jelvényből. Két fullajtárját: Feketét és Őrsödít futtatta érte. Végül azok is megsokallták: mit hajszolja őket Rákosi dolga után. - Rákosi különben délután telefonált, s mint mindig, igen udvariasan üdvözölt. Majd Gyöngyösi külügyminiszter jelentkezett. Most jött meg Párizsból, a békeszerződés aláírásáról. Balogh államtitkárral jönnek 6 után. - A délutáni Szabad Szó nagy betűkkel hozza első oldalon: BOROTVAÉLEN A BELPOLITIKAI HELYZET! Lefordítottam a címlapot, minél később robbanjon a bomba. Ha nem gerjesztenék állandóan az újságok, nem sugallnák a vészhelyzetet (lásd Szabad Nép állandó uszításai), milyen egyszerű volna az élet.

Júlia holland királynőtől távirat érkezett: megszületett negyedik leánya. Államfők így hozzák egymás tudomására a családi eseményt. Ajánlottam is B.-nek: jó lesz kedvesen válaszolni, hátha megtetszik valamelyik kislány Csornoky Lacikának. „Ebből is ki szeretnék mászni, nehogy még jobban belemenjek” - válaszolta.

Február 20. csütörtök

Reggel Csornoky, majd Kiss Lajos képviselő. Közben Rákosi telefonált. Igen keményen beszélt. Kilátásba helyezte: ha Kovács Bélát nem adja ki a párt, minden felborul. A Pfeiffer államtitkár helyére kinevezett kigazda államtitkárt már kipiszkálták. Akkor jöttek rá, hogy nem megfelelő, amikor részt kellett volna vennie a Kovács Béla elleni vizsgálóbizottságban.

Pongrácz Aladár volt itt, akit helyébe kineveztek. A Kovács Béla-ügyről tett jelentést. Áthallatszott szobámba, amit mondott: „Lelkiismeretesen áttanulmányoztam a vallomásokot, és azokból nem jön ki olyan komoly tény, ami bizonyítaná, hogy Kovács Béla részt vett az összeesküvésben...” - A Kis Újság déli száma már úgy jelent meg, hogy a címlap közli: Kovács Bélát, jogászai vélemény alapján, nem fogja kiadni a párt. - Ezzel a válság kellős

közepébe kerültünk. Nagy Ferenc volt az oroszoknál. Mereven ragaszkodnak Kovács Béla kiadásához. Eddig még egyetlen esetben avatkoztak be határozottan és nyíltan belpolitikai kérdésbe.

Az emberek a villamoson, az utcán mindenütt elégedetlenek. A 49-es villamoson mesélte a kalauz: nagy a zűrzavar mindenütt, minden megállt. Engedélyek kérésénél papírt nyomnak a kérelmező kezébe, rá van írva a taksa: 2000 forint.

Kassákot 60. születésnapján ünnepelte az Írószövetség. Zsüliettel ott voltunk. Füst Milán mondott bevezetőt, majd Kassák beszélt önmagáról, költészetéről, szocializmusról. Péchy Blanka és egy fiatal színész verseiből szavalt. Zsüliett hazajövet mesélt Kassákról. A Felvidékről származik. A katolikus legényegyletben, majd a szocdem. ifjúsági mozgalomban szerepelt először. Feleségül vett egy Simon Jolán nevű nőt, aki modell, majd színésznő volt. Mikor Kassák Bécsbe emigrált, Jolán tartotta vele a kapcsolatot, és összekötő volt politikai körökkel. Kassák sokat köszönhet neki. Nevelték az asszony két gyermekét, míg Kassák el nem hagyta egy 17 éves lány miatt. Jolán öngyilkos lett, ő elvette a lányt. Zsülietnek tetszik az érdekes fej: boltozatos homloka, keskeny, zárt, kegyetlen száj... Legközelebbi regényében lesz majd egy jelenet, amely vele és Kassákkal történt egy szakítás után, egy ligeti padon. Zsüliett regényíró, és csupa olyan dolog történt vele, amilyen regényekben szokás. Nemcsak írja, éli is a regényt.

Február 21. péntek

Cikket írtunk a Magyar Jegyző című közigazgatási lapba; azután egyházi vonatkozású cikkeket. A vihar előtti nyugtalanság felkeltette az utazás vágyát.

Mennyire szeretem én az utazást!... benne a váratlan, az ismeretlen meghódítását. Jó volna utazni repülőgépen. De olyanon, amilyet Verne képzelt el. Mennék a világ felett, a szépen berendezett, kényelmes repülőgépen... Repülnék és látnám a városokat: ez itt London... Moszkva... Tokió... Megpihennék a Csendes-óceán egy szigetén...

És ekkor megszólalt a telefon: Nagy Ferenc, Gyöngyösivel azonnal jön. Újabb telefon: Varga Béla is jön. Telefon a miniszterelnök titkárságáról: Kapocs Ferenc hoz egy igazságügyi körözüvényt, amit a miniszterelnök és a külügyminiszter feltétlenül írjon alá... Elérkezett a forró pillanat, amit várni lehetett. Hogy mi lesz a vége: nem tudni...

E. utasítására Jékely telefonon ide kérte Rákosit. Már hallom is a dolgozószobából jellegzetes hangját. A dongóhang kering, majd le-lecsap Gyöngyösi kulturált szavaira. Rácsimpaszkodik; Gyöngyösi próbálja lerázni. Menekülne, de a súlyos mély dongás ránehezedik, leszorítja. Már-már a földön vannak, a kemény súlyos hang ráül a csapkodó másokra. Az vergődik, fulladozva el-elakad, míg végre sikerül kiszabadulni. Feltápászkodik és védelmet keres...

B.-nek feltelefonáltam: baj lesz az ebéddel. Egy óra óta nagy a forgalom a szobámban. A telefon állandóan üzemben. Jékely átszól: hívjam az én szobámba Nagy Ferencet a tanácskozásról. Kihívom. Csornoky a szobámban vár E.-re. Beszél Nagy Ferencel. Telefonon jelentkezik a Házelnökség. Reichmann képviselő kéri Varga Bélát, mert kettőkor kezdődik a mentelmi bizottság ülése. Beszólók. E. veszi fel a kagylót. Mondjam, hogy Varga Béla rögtön indul; várja meg. Telefon Balogh páternek; mikor tudja fogadni Csornokyt. A páter válasza: „Most hazarohanok átöltözni, mert világos-szürkében vagyok. Háromkor megyek Szviridovhoz, aztán Puskinhoz, majd az Elnök úrhoz jelentést tenni, ami lehet fél nyolckor, lehet fél kilenckor. Tehát csak holnap fél tíz és tíz között...”

Újabb telefon: Varga Béla kéri az Elnök urat. Aztán Péter János Elnök urat. Kapócs Ferenc Nagy Ferencet. Nekik meghagyta E., hogy kerítsenek egy kommunista vezetőembert és hívják fel Rákosit. Nemsokára jelentkezik Kossa. „Kapcsolja csak be” - mondja a maga agresszív modorában. Bekapcsolom. A készülék kattán.

- Itt Rákosi... A Parlament előtt valami tömeg van, vörös zászlókkal. Menjen ki. Ha Beszkártosok, akkor különösen magára tartozik... Küldjék haza őket. Mondják meg, hogy most még nincs

értelme a tömegfelvonulásnak. Várják meg nyugodtan a fejleményeket... Ez milyen tömeg?... Ötezer körüli?... Fogalma sincs, hogy kerültek oda?...

A telefon kattan: vége a beszélgetésnek. Rákosi megismétli az utolsó mondatot. Az altiszt öt személynek feketét hoz. Visszaülnek a tanácskozó asztalhoz. De ismét telefon: Szakasits kéri Rákosit. Bekapcsolom. Ismét Rákosi hangja:

- Én magam is itt értesültem arról, hogy 4-5 ezer főnyi tömeg van a Parlament előtt. Telefonon megmondtam egy kommunistának, hogy vegyen maga mellé egy szocdemet, és oszlassák fel a tömeget....Hát ki tudja, ha te sem tudod?... Együtt ültünk veled egy óráig. Valami összeverődött tömeg, vagy valamelyik üzem, ahol ezt kiadták?... Ne felejtsd el az üzemeket... Mi kínunkban üzentünk Riesért. Autó ment érte. Reméljük, hamarosan ide fog érkezni... Ebben a dologban sem tudok többet, mint te. Ez valami spontán dolog. Ilyesmik elő fognak fordulni... Mindjárt ideér Ries. Tudod, nem akarok nélküle... Ha lehet, azért gyere... Egy fél órát?... Az is jó... Igen... Jó... Rendben van...

Alighogy vége a beszélgetésnek, nyílik a márványteremből a dolgozó szobába vezető ajtó, s hallom Ries magas fejhangját.

Rákosi: Betörték a kapukat?

Ries: Dehogy... Minden a legnagyobb rendben van (nevet).

Rákosi: Mondtam én, jön Ries, és ő majd megmondja...

A dongó hang szállidos Ries nevetése körül, majd Gyöngyösi szelíd hangon, könnyedén beszél. Aztán Nagy Ferenc érdes mély hangja, sötéten és csüggedten, mintha az asztal alá szorult volna.

Rákosi: Kovács Béla...

Gyöngyösi: Szovjetunió...

Nagy Ferenc: Lelkiismeret...

Ries: Kérlek szépen, Elnök úr...

Izgatott szavak, hangfoszlányok hallatszanak át.

Rákosi: Pszichológiailag hogy változnak a tények...

Ries: Amit Kovács István meg B. Szabó csinált a Parlamentben...

Kossa jelentkezik telefonon. Bekapcsolom.

- Tessék... igen... Rákosi beszél... Szóval semmi incidens... Ilyesmi nem volt... Hol?... Igen... Nahát, intézkednünk kell!... Igen, azért vannak a pártok... Rendben van...

- Szóval semmi incidens nem történt - hallatszik Rákosi hangja, miközben megy vissza a tárgyalóasztalhoz. És így folytatja:

- Lépten-nyomom látjuk azt a botrányt, amit az összeesküvés jelent. Ezek, ahelyett, hogy megcsókolták volna a demokrácia kezét...

Kiss László képviselőt kapcsolják. Kéri: kérdezzem meg a miniszterelnököt, induljanak-e a képviselők vidékre - vagy ne. Balogh államtitkár azt mondta: NE! Őt most nem lehet megkérdezni, mert Szviridovnál van. - Bekapcsolom a képviselőt Nagy Ferencnek. Nagy Ferenc felesége jelentkezik a másik telefonon. Kérdezi: haza megy-e ebédelni; vagy mikor lesz vége a tárgyalásnak?

- Nem tudom - mondja Nagy Ferenc, - de majd otthon eszem valamit... Közben Rákosi magyarázza: meg kell érteni a volt föld-birtokosokat. Akinek ezer holdja volt, az mindent megtesz azért, hogy visszakapja.

- Én megmondom őszintén, hogy az orosz hatóságoknak én mondtam, hogy a békekötés előtt állunk, szokjon hozzá az ország, hogy maga dönt saját ügyeiben...

- Nem engedem magam kötélen rángatni! - mondja mérgesen Szakasits, aki közben megérkezett. - Ott van az igazságügyi miniszter, akiben teljesen megbízom. Ő azt mondja: van jogi alapja Kovács Béla kiadásának.

Gyöngyösi: A párt azt mondja: NEM!...

Szakasits: Ezzel az egésszel már torkig vagyok.

Elnök úr: Nem számoltok olyan körülményekkel, amelyeknek a kiindulási pontjai jelen vannak!... Erre rámehet az ország!...

Szakasits: Az ország nem fog rámenni!...

Rákosi: Ha ti meg volnátok győződve ennek a helyességéről, és azt mondanátok a paraszt-képviselőknek, hogy ki kell adni, s ha majd megállapítják: bűnös - vagy nem bűnös, akkor nem volna ellenvetés.

Nagy Ferenc: Ennek a rendőrségnek az egyoldalú véleménye,

ennek a jegyzőkönyve nem tudja meggyőzni a pártot. Amelyik rendőrség jelentései csöpögnek a kiscgazdák elleni tendenciától, szabad folyást engedjen-e a Kiscgazdapárt egyik vezető embere ellen, amely rendőrségnél a nyomozásból a Kiscgazdapárt abszolút ki van zárva. Ilyen körülmények között a Kiscgazdapárt részéről igazságtalannak tartjátok azt, hogy próbál szavakat keresni - ezt nem lehet úgy tekinteni, hogy koalícióellenes. A Kiscgazdapárt akarja látni az igazságot! De nem olyan szervezettől, amely vele szemben ellenséges magatartású. A Kiscgazdapárt tudja nagyon jól, hogy én, - nemcsak mióta miniszterelnök vagyok, hanem azelőtt is - hányszor tettem meg mindent a békés megegyezésért.

3.50-kor Varga Béla telefonál Nagy Ferencnek: a parlamentben minden rendben van.

Rákosi: Szóval ez azt jelenti, hogy itt folyt a Kiscgazdapártban az összeesküvés. Igenis közbeléptek erők, amelyek még a tisztos visszavonulástól is meg akarták óvni Kovács Bélát. Ha ő akkor visszavonult volna, minden további nélkül, nem csináltuk volna ezt. Jött Veres Péter, hogy a Parasztpárt fél, mert Kovács Béla után jön Nagy Ferenc, aztán Tildy, aztán Veres Péter. - Az emberek hozzászórtak volna, hogy Kovács Béla nemcsak kérgestenyérű paraszt, hanem rengeteg kárt okozott az országnak. És akkor feláll Kovács István és együtt ünnepli Kovács Bélát Nagy Ferencel. Ez rád nézve diffamáló, hogy egy perben ünneplik a kettőt. A ti parasztjaitok elkeseredett oroszlanok, és ha ti odamentek, hogy Kovács Béla ellen igen súlyos vádak vannak, azt akarjuk, hogy a bíróság döntse el: ha a rendőrség hamis vádak alapján nyomoz, abból négy hét múlva olyan botrány lesz, ami visszafelé sül el. Még fontosabb azoknak a demokratáknak a véleménye, akik tudatosan messze néznek. Nekünk ez olyan, mint egy nemzeti szerencsétlenség. Mi nem gondoltuk azt, hogy ezen fog a koalíció felborulni... mi építő kongresszusokat tartottunk...

4.50-kor a Nemzetgyűlés elnöki titkársága telefonál: kérdezem meg Riest, mikor megy vissza, mert addig fel van függesztve az ülés. „Fél óra múlva” - kapom és továbbítom a választ.

Szakasits most ment el. Keveset beszélt, azt is ingerülten; és

dühösen. Az inas narancslét hoz. E. még nem ebédelt. Különben sem eszik. Az események annyira megviselik, hogy az emésztése felmondta a szolgálatot. Csak önmagát emészti.

Este Szeleczyk elmesélte, miről folyt a tárgyalás odabenn. Szinte szó szerint elmondta Rákosi és Nagy Ferenc monológját. Azt is, hogy Rákosi bebizonyította: a pártnak érdeke Kovács Béla kiadása. A hallba vezető ajtón is minden kihallatszik. Csak a hivatalfőnök nem tud róla.

Február 22. szombat

Két kihallgatás után ismét telefon: Nagy Ferenc érkezett Rieszsel, újabb tárgyalásra. A megbeszélés folytatódott este 7-kor. Meg kellett történnie a döntésnek Kovács Béla ügyében. Egész Pest, sőt az egész ország csupa izgalom: kiadják, vagy nem adják ki.

Február 23. vasárnap

Az újságokból próbáltam lemérni az esti tárgyalás eredményét. A hétfő reggeli lapban az volt, hogy a Ház döntése szerint, pártközi bizottság fogja kihallgatni Kovács Bélát. Este a szak-szervezetek álláspontját ismertető nyilatkozatok hangzottak el a Rádióban. Igen fenyegető hangon...

Február 24. hétfő

Reggel 9 felé fel kellett mennem. Folytattuk a 17-én abbahagyott jegyzeteket. Előbb az elintézendőket néztem át, mert jött Csornoky. A párt politikai bizottságának régi jegyzőkönyveit hozta el. Ezekben rengeteg határozat van, de nem volt, aki végrehajtsa. A jegyzőkönyvekben E.-t is rengeteg vád éri. Rajk kiszolgálójának tartotta egy csoport. Ez a társaság volt az, amelyik akadályozta E. javaslatait a párt kitisztítása és rendbehozása érdekében. Most Balogh páter lett a főtitkár.

- Neki ez az egyetlen lehetőség az előrehaladásra, tehát jól

meg fogja csinálni, mert remek koponya és kitűnő szervező.

Viktor benne van a politikai bizottságban. Állítólag ő is nagy munkabírási. Viktor után Balogh páter érkezett. Addig az újságokat néztem át és jelölgettem. Laci szerint: cenzúráztam... Közben Falus Elekkel beszélgettem a hallban, a tegnapi két kiállításról. Egyszer csak megjelenik Jékely. A szokottnál is fontoskodóbb arccal, és dagadó mellel. Mikor távozott, Falus beszélni akart vele. Erre cézári fejtartással kijelentette: „Most a koalíciót kell megmentenem!” - Szegény koalíció! Jól nézhet ki - ha már Jékelynek kell megmenteni!... Később megtudtam: mitől fúvódott így fel. Az ő ötlete volt vasárnap - vagy súgták neki -, hogy Kovács Béla önként mondjon le mentelmi jogáról, és jelentkezzen a rendőrségen kihallgatásra.

Az este, a szovjethatalom fennállásának 29. évfordulójára rendezett ünnepségen, az Operaházban is folyt a tárgyalás. Az ötlet Szviridov fogadásán merült fel. (Vajon kitől kapta Jékely a szerepet?) Az Operában aztán jóváhagyta Rákosi és Szakasits. Ries helyeslésével, közben folyt a tárgyalás. Rajk hallani sem akart megegyezésről. Állítólag már készen van nála az egész választás. - A szombat esti tárgyalás éjjel 1-ig tartott.

- Rákosi azzal jött, hogy volt Franciaországban olyan elnök, akivel nem álltak szóba a miniszterek, és kénytelen volt lemondani. Erre én azt feleltem: leghőbb vágyam teljesülne... Szakasitsnak meg, az orosz fogadáson, egy pohár vodka után azt találtam mondani: „43-ban kapacitáltalak benneteket és nem mertetek jönni, amivel igen sokat ártottatok az országnak. Ha ez nyilvánosságra kerül, véged van...” - Riesnek meg azt találtam mondani: „jön a vérengző angyal”... Ez szállóige lett. Ries pedig szinte megszeppenve megkérdezte: miért ez a véleményem róla? Hisz ő sok embert megmentett, és ha más volna a helyén, sokkal többen haltak volna meg. Állítólag nincs más választás Kovács Béla számára, mint az önkéntes jelentkezés. 3 nap múlva már a párt fog könyörögni ezért a megoldásért.

A Kovács Béla-ügy kezdete az volt, hogy E. javaslatára Rákosi megelegetett volna azzal, ha Kovács Béla lemond a főtitkárságról, és a lap főszerkesztéséről. Meg is csinált egy közleményt az

MTI részére, de Nagy Ferenc Kovács Bélával elment vadászni, és Varga Béla - mint a párt itthon maradt egyetlen felelős vezetője, Kocsis Lászlóval úgy döntött, hogy nem járulnak hozzá. Így a közlemény elmaradt. Utána megindult az attak, teljes erővel. Különben az oroszok is elfogathatnák, ha bebizonyosodik, hogy az angolokkal keresett kapcsolatot. Mással is megcsinálták. Rafai egy egészen aljas selyemfiú, aki vállalta az összekötő szerepét, és a rendőrségnek is kémkedett. Különben ugyanaz derült ki Gyulayról is, az utóbbi időben.

Jékely annyira beleélte magát a „demokrácia megmentője” szerepébe, hogy elvesztett minden mértéket, mióta ő is részt vehet a tanácskozásokon. Ma ő diktálta le a megegyezés szövegét, amely Kovács Béla önkéntes jelentkezését, kihallgatásának körülményeit tartalmazza.

Február 25. kedd

E. orvosságot vett be és nagyon fáradtnak látszik. Tegnap délután Bözse telefonált, hogy Lacika elkezdett járni. A nagy esemény hírére elmentek az Andrassy útra. Oda telefonált utána Nagy Ferenc, hogy mennek hozzá tanácskozásra. 6-ra ott volt Nagy Ferenc, Varga Béla, Rákosi, Szakasits, Gerő. Azért, mert Rákosiék Kovács Béla jelentkezésével kapcsolatban saját fogalmazásukat akarták elfogadtatni. Órákig tárgyaltak, nem tudtak megegyezni, végül Rákosi azt mondta: döntsék el E. jelenlétében a vitát. A 3 pontot kifogásolta Rákosi, s miközben saját fogalmazványának helyességét magyarázta, a másik fogalmazvány helyességét támasztotta alá. Ezt E. bebizonyította neki. Rákosi nem szólt többet egy szót sem; megadta magát. Gerő - észrevéve Rákosi kudarcát - elfordult, és mosolyogva tudomásul vette a dolgot. Közben Varga Béla és Nagy Ferenc áthívta E.-t az én szobámba, hogy késleltessék a dolgot, mert a párt politikai bizottsága biztosan nem fog hozzájárulni a megegyezéshez. Erre E. hazaküldte Nagy Ferencet. Megígérte, hogy elintézi. Jöjjön hozzá a politikai bizottság. Meg is jöttek 9 órára. Eredmény: 6-2 a javaslat mellett. Egyik ellenzék Pfeiffer volt. Újabb bonyodalmat

okozott Varga Béla visszatérése, aki 1/2 11-kor azzal jött, hogy Kovács Béla hisztériás jelenetet rendezett, hogy ő nem hajlandó semmit aláírni, és szörnyen fenyegetőzött: ő majd megmutatja, ha őt kiadják, mit csinál... Ezzel ismét felborult az egész helyzet. E. úgy látja: jobb ha kivonul a pártközi tanácskozásokról, és csak pártokon felüli, és véglegesen döntő esetekben lép közbe. Ma reggel aztán Kovács Béla mégis jelentkezett a rendőrségen. E. felhívta később Jékelyt: nézzen szét a Házban, s hogy Pfeiffer ne táplálja a politikai bizottság ellenzéki hangulatát: szerelje le. Jékely rögtön indult és autójában elhozta Pfeiffert. Egy kávé és barátságos beszélgetés után összecsókolta E.-t, és sírva távozott. „Tizenöt éve csinálja ezt velem...” - mondta elmenőben, lehajtott fejjel. E.-nek azt mondta: „Senkinek nem engedném meg azt, hogy így kioktasson, s így beszéljen velem. De tőled már megszoktam...” Ez lett a vége a tegnapi ellenzékieskedésnek.

Jékely közreműködését igyekszik gyümölcsöztetni. Előhozakodott a Szeleczy-Kádár-üggyel.

Február 26. szerda

- Mikor jön Pellei? - szólt le telefonon E.
- Fél tízkor - válaszoltam.
- Akkor mindjárt lemegyek.

Alighogy letettem a kagylót, Péter János szólt át: láttam-e a mai lapokat? Kovács Bélát letartóztatták a szovjet hatóságok... Ekkor ért le E. Fáradtan, összetörten. Már negyedik éjszaka nem aludt. 1 órakor feküdt le az éjjel. Az este a Fórum Klub emberei: Oltványi, Mihályfi, Ortutay, Barcs Sándor vacsorázott nála. Közben jött Kapócs Feri, a miniszterelnök titkára a hírrel: Kovács Bélát az oroszok letartóztatták. Ortutayt át is kérték a Rádióba, a hír közzlése miatt. A 11 órás adáskor már be is mondták. Ezt mi nem hallottuk. Színházban voltunk, Prestley: Váratlan vendégét néztük meg.

Ma már 8-kor itt volt Nagy Ferenc, aztán Balogh Péter. Pongrácz otlitéle alatt Jékely áthívott. Egy arcképet mutatott, ami neki a pártban volt meg. E.-ről, még pártvezér korában. Aránylag a

legjobb, ami róla készült. Baj is volt a „barátkozásból”. E. keresett. Valóban a helyemen kellett volna maradnom. Jékely ne rendelkezzen velem, sem hivatalos idő alatt, sem utána. Ma különben négytagú küldöttség ment hozzá: tegyen valamit a fizetések ügyében. Állítólag minden minisztériumban jobbak a fizetések. Válasz: ő már eleget tartotta a hátát, a költségvetés... Bezzeg saját jólétét sikerült biztosítania. A tejszínhabos feketéért minden nap a sofőr megy el a piros luxus-sportkocsival. A remek Horch állítólag a román királyé volt, Hitler ajándéka.

Március 1. szombat

Korán be kellett mennem. Jó volt beszívni március friss levegőjét. Verssorok éledeztek a felfrissítő, megtisztító tavaszi szélről. Kis Kati egyéves születésnapját ünnepelték. 11-re Pátzay kapott meghívást. Balázs Béla tervét akarja megbeszélni vele E. a Duna-medencei Európa olimpiádról.

„Szép dolog volna, szeretném, ha megvalósulna, ezért kell Pátzay mielőbb...”

Utána Hajdú-Németh József képviselő volt kihallgatáson egy katolikus párt alapítási terve ügyében. A kihallgatás alatt igen megfájdult E. foga. Nem mehet orvoshoz, mert ez hosszadalmas kezelés lesz (koronalevétel és hasonlók). Most nem szabad belefogni, mert jönnek a kemény politikai tárgyalások. Majd ha ezek befejeződnek... És ha közben fáj, és megnehezíti a tárgyalást? - „Az ember uralkodjon magán.”

Délben feketére voltam hivatalos Péter Jánosékhoz, a titkárságra. Este vacsora Piriéknél. Fokozott éberséggel és óvatossággal vettem részt a beszélgetésekben. Különösen figyelemre méltó Nagy Imre rendőr alezredes érkezése. Kölcsönösen csodálkoztunk egymáson. Legjobban Piri viselkedése lepelt meg. Nemcsak tegezte, hanem a legbizalmasabb hangnemben beszélt vele: „A fene a pofádat, Imre...” Ez már több mint bizalmaskodás; ez közönséges... A férj, Aladár, a Külügybe szeretne bejutni, mint orosz bizalmi ügyek képviselője. Nyilván ehhez kell Nagy Imre. De én?... Miért a „méltóságos asszonyozás”? ... és mi közöm ne-

kem az ittlévő részeg nőkhöz, - hogy a férfiakról ne is beszéljünk?... A pazarló bőség pedig kimondottan ellenszenves volt. Egy többgyerekes munkáscsalád egy hétig élhetett volna ebből a vendéglátásból... Idegen világ ez nekem.

Este B. telefonált: küldjem Csépanyt holnap a gyerekeket fényképezni.

Március 2. vasárnap

9 után elmentem a fényképészért. Totyit is elvittem, mert nagyon szeret autózni. (Amit különben csak hivatalos útra szoktam igénybe venni. Nem óhajtok részt venni a kocsiért versengésben.) Templom után Totyival sétáltam a Duna-parton. Délután Ida, Zsüliett és Szeleczky volt nálunk. 7-kor telefon: reggel legyen benn idejében. Benn leszek... Este Stefan Zweig: Csodálatos szerelmek c. könyvét olvastam. Egy öreg festőművész nagy alkotásának előzményeit mondja el: ahogy lelkében érik a mű. Az alkotás láza, a teremtés ihlete és szentsége érzik benne.

Március 3. hétfő

Elnök úr szeme egészen vérbe borult. Szemorvos jött hozzá. Influenzás fertőzés. Fekete szemüveget kell hordania. Egyre több területen jelzi a szervezete: túlságosan megterhelik a belső válságok. Megint tárgyalással kezdődött a nap: Nagy Ferenc és Varga Béla volt nála. Ebéd előtt még a MIOT küldöttségét fogadta.

A titkárságon találkoztam az új detektívfelügyelővel. Egy amoróz és egy selyemfiú keveréke. - Így első látásra. Nem mutatkozott be. Most jut eszembe! Nagy Imre említette szombaton, hogy kérdezősködtek nála: „milyen az a Ráczné, és mivel lehet hozzáférti? Pénzzel, ékszerrel, vagy az urán keresztül?...” Azt nem mondta: mit válaszolt. Mennyivel egyszerűbb a dolog Jékelyvel. Nincs gond...

Délután gyönyörű tervét mondta el E. Amint a test betegségjelzésekkel tiltakozik a túlterhelés ellen, a lélek utat keres az alkotás vágyában. Szombat délután egyedül ült dolgozószo-

bájában, egyszerre kitisztult benne egy régóta vajúdo feszültség. Megtalálta azt a nagy célt és feladatot, amire érdemes rátennie egy egész életet. Könyvet fog írni a szellem és lélek offenzívájáról, ami defenzívában van örökké a technikai civilizáció mögött.

- Össze kell fogni az összes offenzív eszközöket és hatalmas, az egész világot átfogó szervezetet kell létesíteni. Talán erre volt jó az elnökség is - mondta.

Adja Isten, hogy meg tudja csinálni. A világot mindig a nagy álmódok és fanatikusok vitték előre. Gondolatai kiemelik az események őrlő malmából. Könnyen dolgozik, mintha készen, megérve lennének benne, amit közölni akar. A lélek és szellem uralkodik érzékeny és törékeny fizikuma felett.

Március 4. kedd

9-12-ig újságokat olvastam fel, és írtuk az elmaradt feljegyzéseket. érdekes dolgok kerülnek így szóba. Pl. a Dastichsal való tárgyaláskor született meg a közvetlen csehszlovák-magyar tárgyalások terve. E. üzente meg Benesnek. Azóta már Gyöngyösi Prágában - az újságok szerint - a legszívélyesebben tárgyal a csehszlovákokkal a magyarok ügyében.

1/2 1-kor a Partizán Szövetség vezetősége volt kihallgatáson. Március 15-én nagy kiállítást rendeznek. Az anyaghoz odaadtam egy I. gimnazista- és egy bujdosókori képet.

Péter János ismét áthívott feketézni a titkárságra. Véletlenül jött az új detektívfelügyelő. Megtörtént a bemutatkozás.

Délután 4-6-ig dolgoztunk. Távozáskor a szobalány gondosan megnézte az órát.

Március 5. szerda

Reggel megint felolvastam az újságokat. A politikai tárgyalások barátságos menete és a csehszlovák-magyar tárgyalások állnak az előtérben. A feljegyzések pótlása közben különösen érdekes volt február 9-e, vasárnap: a Kovács Béla-ügy elmergesedésének előzményei. T.i. Rákosival történt egy megállapodás: Kovács Béla szabadságra megy, főtitkári és főszerkesztői állá-

sából egyaránt, s erről a rádióknak hivatalos közlemény megy. A megszerkesztett kommunikét Varga Béla dühösen letiltotta. Nagy Ferenc Kovács Bélával vadászaton volt, és Varga Béla, mint vezető pártfunkcionárius, úgy döntött, hogy még a módosított szöveget sem adja le. Erre Rákosi kijelentette: akkor más eszközökhöz folyamodik. Eredmény: Kovács Bélát végül is az oroszok letartóztatták.

Mai kihallgatások: Szabó Pál és Bíró János, Száll József berni követségi titkár, és a moszkvai követségi tanácsos. Ezalatt a városban intéztem dolgaimat. Közben kétszer is kerestek otthon. Gizit küldte értem E., hogy keressenek a Duna-parton. Szegény anyám keresett a csarnokban, az utcán... Miért kellett sürgősen bemennem? Nagy Ferenc két érdekes írást hozott. Az egyik az amerikai elnök levele; a másik a magyarországi SZEB Szovjet Missziójához intézett jegyzék. A Kovács Béla-ügyet nem tartják jogosnak, és különösen kifogásolják, hogy sem a SZEB amerikai, sem az Egyesült Királyság Missziójával nem közölték az esetet előzetesen. Ezt a magyar belpolitikába való beavatkozásnak tekintik és tiltakoznak ellene. Bizottság kiküldését javasolják, amely áll a magyarországi SZEB misszióinak vezetőiből, a magyar miniszterelnökből, belügy-, igazságügy- és honvédelmi miniszterből, a Ház elnökéből, amely megvizsgálja a tényeket. A hamarosan következő moszkvai tárgyalásoknak bizonyára egyik pontja lesz ez az ügy is. Ezzel aztán Magyarország végleg bekerül a nemzetközi érdeklődés előterébe.

Gordon svájci követ levelében a nagytőkéseket siratja. A gazdasági élet megrendülését látja abban, hogy a magántulajdon kicsúszik a kapitalisták kezéből. (Gordon a Tildy-kormányban pénzügyminiszter volt, azelőtt övé volt a Corvin Áruház.)

Székfű Gyula moszkvai követ egy kb. 20 ezer kötetből álló magyar könyvtár összeállítását kéri, hogy Moszkvába küldjék csereképpen. „Az akció E. kezében van a legjobb helyen, mert - mint magáról mondta: a magyar könyv első ügynöke. Legyen tehát a magyar könyv moszkvai első ügynöke is.” - érvelt Székfű. - E. véleménye:

- Kulturális szempontból nagyszerű volna. Bele lehetne vonni a Magyar Szovjet Művelődési Társaságot, az Irodalombarátok Szövetségét, a Könyvkiadók Egyesületét, szakembereket.

A mai bizalmas MTI jelentésben már ott lesz a hír: mi az állásfoglalás Kovács Béla letartóztatása ügyében. - Tegnap volt Károlyi Mihály 72. születésnapja. Rákosi, Szakasits levelei megjelentek a munkáspárti lapokban. E. telefonon utasította Jékelyt: adjon fel táviratot.

B. tegnap, Mara tolmács kíséretében, látogatást tett Assetati olasz ügyvivőnél. Előzőleg megbeszéltek: mennyire nem kíváncsiak egymásra az emberek egy ilyen hivatalos látogatáson, és milyen unalmas és formális az egész civilizáció. E. ajánlotta: ha nincs más téma, meséljen Bosambo történeteket... - Mara 5 forint borravalót adott, Jékelynek „nincs módjában” kifizetni. Szóltam B.-nek: adják meg Marának. Assetatiné mesélte, hogy náluk, Olaszországban, az amerikaiak igen nagy reklámot csapnak egy italnak. Ajánlatot tettek a pápának, ha a katolikus templomokban a papok istentisztelet után csak annyit mondanak: „igyatok otthon alomát” - 10 ezer dollárt kapnak az egyházak.

Délután Szántó Zoltán belgrádi követ jelentéseit olvastam fel, amelyek a szovjet követnél, a pápai, illetve vatikáni megbízottnál, és az olasz-szlovákok vezetőjénél tett látogatásaira vonatkoznak. - A két írást, gondosan lezárt borítékban, Péter János vitte Nagy Ferenchez. A páter napok óta beteg. Az ő mértéken felüli pocakját is megfeküdte a válság. Vajon a közreműködés, vagy a csalódás miatt...

Március 6. csütörtök

A Szabad Nép első oldalán, a Kisgazdapártot okolva, bejelenti: a tegnapi tárgyalások teljesen eredménytelenül végződtek, ami a válságot tovább meghosszabbítja. A Népszava kis-vezércikke is a Kisgazdapárt megmerevedett álláspontját hozza fel okul.

Nagy Ferenc telefonált az este. Röviden csak annyit mondott: „Minden kilátástalan és reménytelen...” A tegnapi tárgyaláson úgy viselkedett, mint egy rossz szatócs, aki sértegeti a vevőt, amikor

nem sikerült megkötni az üzletet. Természetesen újabb követelésekről van szó, amit Nagy Ferenc szerint lehetetlen teljesíteni.

E. szeme rosszabbodik. Nónay professzor minden délben eljön csepegtetni, és egy ápolónő reggel és este. De - azt mondja - csak izgatják a szemét a sok macerálással.

Reggel, amikor felmentem, Nagy Ferenc, Mihályfi és Viktor volt E. dolgozószobájában. Kivonultam a hallba a külföldi levelezéssel és rendeztettem a készülő akcióhoz. Amint a jelek mutatják, megint félre kell tenni minden tervet. Írni kezdtünk a válság igazi okáról, de az ebéd miatt abbamaradt. A titkárságon feketére invitáltak. Be fogom szüntetni ezeket a látogatásokat. Péter János mesélt arról, hogy bennjárt az összeesküvők védője, dr. Grosz. Sütögetve az ellenkezőjét mondta hangos véleményének.

4 után felolvastam a délutáni lapokat. Gerő volt B-nél. E. is átment néhány percre. Azután Jékely hozta fel a postát. Felolvastam a bizalmast és a leveleket. Svéd Sándortól jött érdekes levél. Haza akar jönni, hogy minél jobban szolgálhassa a magyar művészetet. - A győri ferences gimnázium VIII. osztálya kedves névnapi köszöntőt küldött. - Nagy Ferenc tegnapi beszédét, amit a képviselői értekezleten mondott, szintén felolvastam.

„Nagyon higgadt, becsületes, tiszta szándékú, komoly beszéd...” - mondta E.

Jékelytől narancsot kértek. Boldogan rohant fel, sajátlábúlag, mintha ő volna a fáraó legfőbb étekhordozója. Ilyen szerepekre kiválóan alkalmas. Lakáj - II. fizetési osztályban, miniszteri ranggal.

Este 9 körül telefonált E.: Hol van Szekfű követ levele? Biztosan Viktor mutatta meg B.-nek.

Március 7. péntek

Újságfelolvasás után Viktor jött, később Nagy Ferenc. Megírtuk Szekfű Gyulának a levelet, amelyben E. vállalja a Szovjetunió számára összeállítandó 2 ezer kötetes magyar könyvtárakció megszervezését.

Nyomasztó helyzet - nyomasztó álmok... Furcsa álma volt E.-nek, Kondratovné szovjet tisztfeleséggel kapcsolatban. A hölgy annak idején jelen volt a pécsi hadosztály eskütételénél. 6 órakor - látva a lelkesedést, a síró férfiakat, a felbuzdult hazafias érzéseket, egész bizalmasan és meleg őszinteséggel azt mondta: „Én, mint orosz asszony, mondom magának, hogy a magyarok ne adják meg magukat többé senkinek...” S az álomban Kondratovné vezette egy nagy pusztaságon keresztül, s egy zuhanás előtt azt mondta: aki rázuhan, nem üti meg magát. Aztán hosszú szakállal menekülnie kellett. Mindenütt félték tőle. Egyszer csak a Várház körúton járt. Becsengetett hozzánk. Bandi nyitott ajtót. Mikor megmondta, hogy ki, Bandi beengedte...

Délután kis Kati volt vendégségben. Egészen felvillanyozta a társaságot. Nagyapja leült a szőnyegre, dalolt, füttyült neki. Ritkán láttam ilyen jókedűnek. Mindössze egy órát tudtunk dolgozni. Jött Nagy Ferenc, Varga Béla. A holnapi Zoltán-napra gyönyörű kézi faragású, művészi ládikát hoztak ajándékba. Tetején a köztársaság kikiáltásának napján az eskütétel; oldalán a vérszerződés; másikon a Kossuth-jelenet; máshol népi alakok és jelenetek. Tele van titkos rekeszekkel és fiókokkal. Megható, mennyi szeretet tud lenni egy doboz díszítésében...

Délben a feketénél Faragóné is megjelent. Természetesen az új detektív főnök is. Péter János összehozta a partit.

Március 8. szombat

Zoltán-nap. Reggel korán jött Mihályfi. Egy cikket hozott bemutatni, ami néhány módosítással megjelenik a Kis Újságban. Felolvastam a cikket; felvittem Kiss Ferenc ötvösművész ajándékát: szép tokban ezüst cigaretta- és szivarszipkát. A felolvasott gratulációk, újságcikkek közt akadt egy túske is, a Szabad Szó névnap jótíváságához mellékelve, hogy az elnököt szeretik, de legyen vége a dinasztia-politikának, mert ez az ő ízlése ellen is való. - Igaz!... A Demokratikus Nőszövetség nevében Rajkné hozott két szál rózsaszín szegfűt. Zöld nélkül...

1 óráig dolgoztunk. A család már 12-re odajött. 1-kor érkezett

Nagy Ferenc, Oltványi és Balogh páter; a kormány, a párt nevében gratuláltak. A névnapot a titkárságon is megünnepeltük. Rántott szelet, krémes és fekete volt a menü. Péter Jánostól dedikált verseskötetet kaptam. Címe: Élő beszéd. Azt hiszem: ő követte el álnéven.

Március 9. vasárnap

A lapok, üdvözetek felolvasása után megírtunk két levelet. Az egyiket Stewart Hermannak, az Egyházak Világtanácsa főtitkárnak. A másikat Dalzell-nek, az Amerikai Presbiteriánus Egyház igazgatójának. Mindkettőt a szlovákiai magyar reformátusok ügyében. Elvittem Viktornak lefordítani. Este olvasni kezdtem Lawrence: Lady Chatterley-ét.

Március 10. hétfő

Újságok, táviratok felolvasása. Naplóírás. A kisgazda- és hétfői lapok melegen emlékeznek meg a névnapról. A munkáspártiak közül egyedül a Szabadság. De az is biztosan orrot fog kapni érte...

- Ezeknek megvan a maguk Károlyijuk, - jegyezte meg E.

Volt egy furcsa telefon. Valaki megkérdezte; nincs-e szükségünk kémre? Nekünk nincs rá szükségünk - akinek meg kell, annak van elég.

10-re jött Ortutay, Oltványi, Mihályfi; aztán Nagy Ferenc, Varga Béla. Később az Amerikai Unitárius Egyházak Segítő Szolgálatának egyik lelkésze. Délután 5-kor ismét Nagy Ferenc. Bartha Albertet egy angol tiszt küldte, azzal, hogy neki van egy szembetegsége, penicillin becsepegtetésétől azonnal meggyógyult.

Nagy Ferenc teljesen összetört. Ma hozták nyilvánosságra az amerikai jegyzék szövegét az összeesküvés és Kovács Béla ügyében, amelyre Szviridov válaszolt.

Bánáss római katolikus püspök rövid kihallgatáson volt. Az egyházi iskolák kérdésében a püspökökkel megegyezés jöhet létre.

Március 11. kedd

Leányfalun már van ibolya és aranyeső. Istenem! Ha egyszer kertem lenne, tele volna ibolyával és aranyesővel...

Rajk tegnap este egy levélmásolatot küldött át, amelynek eredetijét Hám Tibor iratai között találták. Bognár József tájékoztatási miniszter írta neki. Gyönyörű dolgok vannak benne: Hogyan fogja a saját elgondolásait keresztül vinni... Kilátásba helyez zaklatást, felülvizsgálatot, botrányok rendezését, hírlapi szellőztetést, s henceg, hogy a két Bélát (Kovács és Varga) ő kézben tartja; s biztatja Hámot, ő meg „Ferencet” (Nagy Ferenc) „dolgozza meg”.

- Ez a gyökértelen új réteg, nagy ideálok nélkül, saját kis céljaik eszközének tekintik a pártot. Sem férfiaság, sem elég emberség nincs bennük, s ezért magukkal rántják a párt nagy ügyét is. Bátor emberekre volna szükség most... - mondta E. keserűen.

Nagy Miklós államtitkár jelentkezett kihallgatásra. Őt is berántották az összeesküvés gyanújába, hogy eltávolíthassák. Azt kérte, ne kelljen visszamennie Szeghalomra főigazgatónak. Valami komoly végkielégítés segítene rajta... - Gellért Oszkár, az Irodalombarátok Szövetségének igazgatója, megrendelte az újabb íveket és leveleket a könyvakció ügyében.

A Bognár-féle levél eredetijét Nagy Ferenc megkapta. Nem sok öröme lehet benne. A pártközi tárgyalások előtt, a legalkalmasabb pillanatban prezentálódott. Időzített bomba:

Délután a lapok, a posta és a bizalmas felolvasása után a Viktor által lefordított leveleket gépeltem.

Este gyönyörű francia filmet láttunk. Les enfants du paradis. Halálos nagy érzések, művészi játék, a tünékeny szépség rögzítése. Az embert jobbá és szabadabbá teszi.

Március 12. szerda

Ami a tegnapi napról elmaradt. Kocsis Lászlót is leváltották a párt sajtóosztályának vezetéséről. Egyik nap, kihallgatás után, hazamenet már várta a politikai rendőrség autója. Bevitték az Andrássy útra, „beszélgetésre”. A Belügyben a faliújságon E.

egyik beszédéből idéztek részletet, a demokráciával kapcsolatban. Utána egy megjegyzés. „S mit tett a köztársasági elnök a demokráciáért?” - Jékely utasítást kapott: hívja Riest, és kérdezze meg Rákosit, mit szól hozzá?

Szeleczy mesélte a titkárságon Kossárról: A dán segélyakció vezetői a Szakszervezeti Tanácstól levelet kértek a dániai Szakszervezeti Tanácshoz, hogy az akciót folytassák. Előre be voltak jelentve. S miután több mint egy órát vártak, a kolbászozó titkárok között, jött Kossa, és kabátban, kucsmában megkérdezte: „Hát maguk mit akarnak?” - „Hogyne, hogy a sok fasiszta kölyök még többet zabáljon?!...” - s ezzel otthagya őket. (Kár lett volna ezeket le nem jegyezni.)

Jékely telefonált. Nagy Ferenc végleg le akar mondani, mert nem megy a megegyezés a Baloldali Blokkal. Később átjött Nagy Ferenc és E. magához hívatta az egész politikai bizottságot. Rövid beszélgetés után minden rendben lett. - Délután 4 felé telefonált Jékely: a megegyezés létrejött. Meg van mentve - legalább is egy időre - a koalíció. A nyúlós válság után sikerült minden erőt az építés szolgálatába állítani... Jöhet a munka! Megírtunk egy előszót a Tanoncotthon, Építő Ifjúság, Munkásmozgalom körleveléhez. A Parasztújságnak meg egy igen jó március 15-i cikket.

Este Szeleczy volt nálunk, és Péter János telefonált. Mindjárt éjfél. Végre nyugodtan olvashatok. Szól a zene, egészen halkán, nehogy a gyerekek felébredjenek.

Március 13. csütörtök

Délig a jegyzőkönyveket másoltam. Igen érdekes dolgok vannak bennük. Értelmes dolgokat mond Oltványi. Kár, hogy egészen gyönge ember... Már fente a fogát a Nagy Ferenc helyére. Be is jelentette: neki hány embere van a pártban és hány képviselő van mögötte. Ha valamit tud, rohan rögtön Rákosihoz.

A Szabad Szájban volt egy gyilkos vicc. „Áll Mátyás, oda az igazság.” (Parraghy György naplójából.)

Nagy port vert fel Truman beszéde, aki Törökország és Görögország megsegítésére 400 millió dollár megszavazását kéri, mert - mint mondta -, döntenie kell a világnak, hogy melyik oldalra akar tartozni. (Ismerős gondolat!) Úgy látszik, a moszkvai értekezleten nagy és súlyos kérdések merülnek fel. Mindenesetre befolyásolja az itthoni helyzetet. A munkáspárti lapok hangja megenyhült.

Délben B. Svájcba utazott Lacival és feleségével. Kedvesen búcsúzott tőlem. Mióta Kocsist bevitték a politikai rendőrségre, a család barátságosabb hozzá. - Délelőtt elintéztem Schöpflin Gyula műsorvezetővel a vasárnapi rádióbeszéd időpontját, este 21 órára. Már megjelent a hír róla a déli lapokban. Délután a MIOT március 15-i ünnepségére szózatot írtunk.

Az új miniszterek között van Ortutay és Mihályfi.

Március 14. péntek

10-kor Gyöngyösi külügyminiszter a csehszlovákiai tárgyalásokról számolt be. Elmondta, hogy amikor Clementis magyarokrázkodott: a magyarok áttelepítését nem lehet deportálásnak minősíteni. Masaryk, a nyugati műveltségű világfi, aki Amerikában nevelkedett, azt mondta: „Hogy itt nem deportálásról van szó, azt Károlyi Mihályon kívül senki a világon el nem hiszi...” - Különben Károlyi azt kérte Gyöngyösitől: állítsanak fel a külügyminisztérium mellé egy hivatalt, megfelelő személyzettel, három titkárral, tanácsosokkal, ahol ő a külfölddel való kapcsolatokat kiépítheti önállóan - de a külügyminiszter felelősségére. Persze a javaslatról Gyöngyösi nem volt elragadtatva. A kairói tárgyalásokra delegátusként, illetve a küldöttség vezetőjeként akarták kiküldeni. Mert nagyon szeretne dolgozni. Azt viszont úgy volna hajlandó elfogadni, hogy hajóval utazzanak el a többiek, s miután előkészítették az anyagot, ő repülőgépen lemegy pár napra, s visszajön, mert itthon sok a dolga.

Délután elkezdtük a vasárnapi rádióbeszéd és a Partizán Szövetségben tartandó beszéd vázlatát. Szünetben másoltam a jegyzőkönyveket. Kimondottan izgalmas. Például B. Szabónak Dobi elleni támadása. Azzal vádolta, hogy Rákosi megbízottja és

a kommunisták szemelték ki az államminiszteri pozícióra. Kiss Sándor helyzetismerete is figyelemre méltó. Politikai ösztöne megbízható. Felelősség és tisztánlátás érezhető szavaiból.

Március 15. szombat

Hivatali ünnep, csak én mentem dolgozni. A kapusok és testőrök mondták is: kár ebben a szép időben. Bognár sofőr megköszönte, amit érte tettem. Biztosan a kinevezésére gondol. - E. a Pedagógusok Szabad Szakszervezetének, és a Partizán Szövetség március 15-i ünnepségén vett részt, én meg másoltam a PB jegyzőkönyveket. Jékely folyton felszaladgált, nagyon kíváncsi volt: mit gépelek. Én meg gondosan letakartam a szöveget. - Egyik novemberi jegyzőkönyvben a következőket találtam: a szekszárdi monográfiában benne van, hogy Vértessy gyilkosságban vett részt. Köztük egy igen magas rangú, hozzánk tartozó új közeli hozzátartozója van. Itt B. édesapjáról van szó, őt mint kommunistát, felakasztották.

Rákosiék bizonyára nagyon kíváncsiak, miről fog beszélni E. a rádióban. Nagyon fontos az elkésett tavaszi munkák előtérbe helyezése, hogy az ország kenyere, bármi áron, biztosítva legyen jövő évre. Ez különösen akkor nagyjelentőségű, ha sor kerülne egy új választásra. Most, hogy a válság nyugvópontra jutott - amit nagyon befolyásolt az amerikai jegyzék és a moszkvai értekezlet, a Trumann-beszéddel együtt. Jó erről beszélni... Érzik is a szövegben. Melegség és szív van benne.

Tegnap délben tette le a miniszteri esküt Mihályfi, Ortutay, Dinnyés és Veres Péter. Ez volt a legjobban megszervezett eskütétel. Az MTI híradó, újságírók és fotósok hada teljes csatarendben felsorakozott. Ortutay minden szavánál kattogtak a felvevőgépek. Legjobban Veres Péter örül a miniszterségnek. Nézegette a kinevezési okmányt, és nagy öröme telt benne. Ő jött a legmélyebbről, ő tudja leginkább méltányolni, hová érkezett... Tutus (Ortutay) és Misu (Mihályfi) sem mennek a szomszédba egy kis öntudatnövekedésért...Emlékszik-e Mihályfi: kocsit küldtem érte a párizsi gép érkezésekor, s kivittem a reptérre. Visszajövet a kocsit

ban beszélgettünk először a tájékoztatási tárcáról. Akkor Balla Antal volt a miniszter, és igen ostobán mentek a dolgok. Azóta tervszerűen készítette elő a pártban ezt a megbízást. Jól és eredményesen dolgozott.

A Baloldali Blokk ünnepségét közvetítette a Rádió. Marosán megüzente a véleményét az Egyesült Államoknak. Erdei Ferenc pedig versenyre hívta fel a Kisgazdapártot.

Március 16. vasárnap

9-re kellett bemennem, hogy befejezzük az esti rádióbeszédet. 11-kor autóval kimentem Judit elé. E. küldött neki egy doboz Gerbaud-t. Hogy megnőtt a távollét alatt... és milyen jó volt újra megölelni... Visszamentem leírni a rádióelőadás olvasó példányát. Ennek kialakult formája van. A címeres félkemény kartont én terveztem. Este a rádióbeszédben egy változtatás volt. Az eredeti szövegben ez volt: „fel akarom hívni a figyelmet...”. Olvasáskor így hangzott: „fel szeretném hívni...” jó az, ha az ember ennyire ismer egy szöveget.

Nagy volt a riadalom a hírszerkesztők miatt. Szükség lett volna még egy példányra, hogy lefordítsák a külföldi híradás számára. E. vette ki a mappából és az MTI munkatársa lemásoltatta.

Március 17. hétfő

A vasárnapi lapok tele voltak a szombati beszédekkel és a gazdákhöz intézett rádió-felhívással. Rákosi mondta is Jékelynek: „Miért nem vigyáztok jobban az elnökre?...Betegen hagyjátok annyit dolgozni... Egy kicsit jobban kellene vigyázni rá...”

E.-t az hozná igazán rendbe, ha zavartalanul dolgozhatna az ország jólétén...

Márát visszarendelték a Külügybe, a siffre-osztályra. Külföldi kiküldetése előtt ezt kell gyakorolnia. Ő is felajánlotta legmessze-menőbb szolgálatát, amikor Pesten van. - Komáromy Pálné kért kihallgatást, de be kellett érnie Jékelyvel. E.-t végre sikerült rávenni, próbáljon kimozdulni a taposómalomból. Mióta elnök lett, nem

járt gyalog az utcán. Teljesen szűk körben él. Pedig őt az emberi kapcsolatok, tömegek inspirálják. A belőle sugárzó, együttérző szeretet visszaáramlása nagyon hiányzik.

Este Illyés Gyula, a Válasz főszerkesztője volt vacsoravendég, Zoli és Kati társaságában. Ők benn laknak a palotában, míg B. haza nem jön. Délután Bözse és Viktor jött E.-hez. Miközben elrakodtam, Jéhl Frigyesné beszélt telefonon Viktorral. Jéhl a KIMORT vezérigazgatója. Megérdemli a pozíciót és jól dolgozik. Villát vettek az Andrassy úton. Irigyei ezt már megsokallták. Balogh páter kicsit megszorogatja. (Különbén is az elnök embe-reire rájár a rúd. Mindenünnen kezdik kiszórni őket. S ehhez szívesen asszisztál az új pártvezetőség.) Jéhl választ elé állították: vagy fizet 60.000 forintot, vagy adócsalás címén eljárást indítanak ellene. - „Hát Vasadyval nincs még baj?” - kérdezte Viktor. Pontosan érzékelhető; az Elnök körül szorul a hurok...

Jékely meg narancsot lopott!... Pénteken este érkezett egy 20 kilós láda narancs Gál Imrétől, E.-nek címezve; és a kíséreléssel Jékelynek. Jékely bevittette a ládát magához és alaposan megdézsmálta a küldeményt. Két zacskónyit felküldött... Szép kis miniszter! Ugye meglepő: narancstolvaj az Elnöki Hivatal főnöke...

Március 18. kedd

Levelt írtunk Ortutay új kultuszminiszternek, amelyben a kö-zépiskolások számára országos pályázat tervét kezdeményezi E. A tíz első díj 2500 forint. A levelet és a pénzt Péter János vitte. Éppen a miniszter beiktatására érkezett a minisztériumba. Már is érzik a lendület a Kultuszban.

15 fős ifjúsági küldöttség fogadása után, délben sétára indult E. Csak Péter János kísérette. Jékely elcsúszott a narancshéjon... Az ablakból láttam, hogy csodálkoznak a járókelők, amikor felismerik a köztársasági elnököt. Gyalog... az utcán...

Délután felolvastam a bizalmast és az újságokat. Az elmaradt feljegyzések írása közben szeghalmi emlékeiről beszélt E. Csor-noky jelentette be magát telefonon. Az itthoni családtagok felváltva osztoznak a család Tatuskáján.

Március 19. szerda

Fogadások után bizalmas jelentések felolvasása. Amerika újabb jegyzéket küldött Szviridovnak, az összeesküvés és Kovács Béla ügyében. - 5 órára Stassen amerikai szenátor, az amerikai republikánus párt elnökjelöltje jött látogatóba. És csodák csodája: 5 órára kialudt a villany, és a sötét földszinti fogadót gyertyákkal kellett világítani. Újabb csoda. 6-ra minden rendbejött. Mindenestre sikerült elrontani a szenátorral való beszélgetést. Igen rossz hangulatban, és hamarosan távozott.

Az amerikai jegyzékkel kapcsolatban Weems tábornokról volt szó. Ő intézte a jegyzéket Szviridovhoz. E. legutóbbi otléte alkalomával látta azt a három srácot, akiket maga mellé vett, és akik igen bizalmas viszonyban vannak vele. Azt mondta: ha valamelyik annyira megszeretné őt, hogy vele menne Amerikába, nagyon örülne neki. S ez a különös ebben a száraz agglegényben. - A jegyzékben egész röviden, búcsúzási formula nélkül, csak annyi volt aláírva: Weems. Ugyanakkor utcagyerekeket tart magánál, azokat öltözteti, iskoláztatja és szeretné fiának fogadni valamelyiket.

Este színház. Shelley „Könnyű préda” c. darabja. Kiskorú bűnözőkről szól. Károlyné Andrassy Katinka ajánlotta előadásra, s ő mondott bevezetőt a premieren.

Március 20. csütörtök

Vadászat Szeged környékén. Indulás reggel 5.45-kor. Szeleczky két nappal előbb a helyszínen előkészítette a programot. Az íróasztalomon néhány sor volt - ott, ahol előző este pattogatott kukoricát hagytam. - A fenti dolgozószobában másoltam a jegyzőkönyveket, Bereczky Kati (Zoltánné) és kis Kati társaságában. Később Berci bácsi - Kati édesapja - is ott volt. Kérte elolvasásra a József-trilógiát. Erről beszélgettünk, és kedvet kapott hozzá. Délben Katal ebédeltem. 3-ig dolgoztam. Otthon megbeszéltem Horváth Boldizsár ortopéd-orvosprofesszorral, holnap elviszem hozzá Jutkát. Szegény kicsikém, örömeben sírva fakadt, hogy rendbehozzák a lábát.

Március 21. péntek

Tavas...tavasz...tavasz... kirobbanó örömmel ébredtem. Éppen végeztünk a reggelivel, szólt a telefon. A tervezettnél előbb jönnek haza Szegedről... Délelőtt a jegyzőkönyveket írtam. Érdekes részek a rendőrségről... Oltványit bízták meg október táján a rendőrségi ügyek megvizsgálásával. 3000 párttagból egy részt B/listával távolítottak el, majd a 10.600-as rendelet alkalmazásával a belügyminiszter belsevizálta a rendőrséget. Több mint ezren léptek ki a Kiszegedpártból. A laktanyákban tanfolyamokat rendeztek az újoncok számára; marxista alapon képezték ki őket. Egy helyen szó van párt-rendőrség alakításáról is, amellyel.....bízták meg. Közben kis Katalin is játszottam kicsit. Meg is jegyezte Zsezse, - Kati nővére -, hogy annyi vitalitás van bennem, el se fér... Apjának elhoztam a tegnap kért Thomas Mann-trilógiát.

Hamarosan megérkezett a vadásztársaság. Keveset lőttek. Párosával repültek a vadlibák.... Nem volt vadászláz, de jó volt nézni a felhőket és a repülő madarakat... Szép dús tavaszi barkák vannak már a Fehértó környékén.

Este Lukács Margithoz voltunk hivatalosak. Már többször hívott, meleg barátsággal fogadott. Likőr, sütemény, fekete... A süteményt maga sütötte, a Nemzeti Színház heroinája. Éppen hegedülni tanul - mesélte-, a Czinka Panna című Balázs Béla darab címszerepére készül. Az Operaházban adják elő, Bartók írt hozzá zenét. Kb. húsz percig lesz a színen hegedűvel. „Ott, a nézők előtt születik meg egy népi Rákóczi-induló, s közben alig van pár szavas szerepem. .. Ha a nézőtéren egyetlen hegedűs van, már akkor is meg kell tanulnom valamennyire játszani a hegedűn...” - Mesélt Szelezky Zitáról, akit a nyilas-gyanúba a Szilassyval való szerelme sodort. Vele vérszerződést kötött még az Akadémián, hogy egymást mindig segíteni fogják, s most még csak nem is írhat neki. - A művésznő otthona kulturált, kedves, puha, meleg fészek. Legbüszkébb Az ember tragédiája Éva-szerepére. A darabot kamaraszínpadon is előadták, nagyszerű díszletekkel. A Kepler-jelenet egyik képe gyönyörű pasztellszínekkel - nagyon tetszett. Szép egy korcsolyázó pasztellje is. A lakás totemállata a

párduc. Margit lényében valóban van valami párducos. Rugalmas, karcsú, parázsló szemű ragadozó, nemes, fejedelmi vad. A démont inkább játssza, mint éli. A valóságban igényes, rendes háziasszony, aki a polgári élet kényelmét és melegét nagyon becsüli. Férje szülészfőorvos. Elmondta, hogyan presszionálta Major Tamás Tímárt: lépjen be a Kommunista Pártba. Nem kapott kedvére való szerepet. Neki sem adnak megfelelő főszerepet. És nem adják ki a Vígszínháznak sem, pedig igen előnyös ajánlatot kapott. Major beigért egy beszélgetést. Biztosan az lesz a vége, hogy vele is kísérletezni fog. Nagyon meggondolandó 10 éves nemzeti színházi tagság és II. fizetési osztály... Bizony, bajok vannak mindenütt a színháznál is... Férjével együtt igen kedves, kellemes emberek. Úgy éreztem magam velük, mintha évtizedek óta ismernék egymást. Ilyen emberek társaságában érzem igazán jól magam.

Március 22. szombat

Kihallgatások alatt Csornoky jött. Késett kb. másfél órát. És meg volt sértve, hogy nem várt rá fenn az Elnök úr.

- Mostanában duzzog, mert több dolgát leintettem. Nem akar belenyugodni, hogy nem megy minden elképzelése szerint. Politikai, társadalmi életet élnek. Minden nap vendégek vannak náluk. Szegény Bözsét agyon gyötri. Istene az érvényesülés - mondta E. a távozása után.

Délután Rákosi volt megbeszélésen. Hozzájárul Bognár szerepvállalásához a Kisgazdapártban. Sikerült elérni, hogy ne tegyék közzé azt a bizonyos levelet, amit Bognár írt Hám Tibornak.

Március 23. vasárnap

Boldizsár Iván rendezésében svéd matiné volt a Royal Apollóban. Mihályfi, mint új tájékoztatási miniszter, élvezte páholyát. Boldizsár viszont töprenghetett azon: min múltott az ő minisztersége. Nincs más hátra: illő tisztelettel üdvözölni a szerencsés vetélytársat. A kis-filmekből észak tisztasága áradt. Egy felvillanó

szobor, vitorlázó gyermekek a tavon, modern felhőkarcolók, sok-sok növényel - megnyugtató érzéseket keltenek. Lehuny szemmel látom a szén-ércszállító vonatok ősét: a rénszarvasfogatot...

Március 24-25. hétfő-kedd

Kihallgatások. B. holnap érkezik Svájcból. Jékely szorgalmasan küldi a sürgönyöket, mindnyájan jól érzik magukat. Vass jött megköszönni osztályfőnöki kinevezését. Az emberek érvényesülésének rendje az Elnöki Hivatalban: Jékely-garnitúra (Moór gk. referens kinevezése, Gizi, Gyursánszky és saját titkársága előbb-rehelyezése); aztán B. emberei. Az elnök érdekeit szolgálók örüljenek, hogy az intrikák közepette létezhetnek. Persze, egyre kevesebben vannak.

Március 26. szerda

Teljes készületség a délutáni fogadásra. Délben jött a jelentés, hogy Hegyeshalomig menetrendszerűen ért be az Arlberg expressz. Mióta a miniszter Svájcba utazott B.-ék elé, hivatali szünet volt. A konyha nem főzött. Elvégre csak az elnök volt itthon.

Délelőtt felolvastam a jelentéseket. Délután Judit új betétjéért mentünk el. Türelmetlenül várja, hogy rendbe jöjjön a lába. Most is Rosinát játssza, - egy csipke terítővel a fején - aki a grófort várja...

Március 27. csütörtök

Nagy tömeg gyűlt össze az Elnöki palota előtt az Eszterházy utcában. A jugoszláv követ fogadásának előkészülete valóságos látvány. Fiatál, energikus ember az új követ. Áthallatszott a szobámba, amint szerbül felolvasta megbízólevelét. Utána sokáig beszélgettek. Elmondta, hogy partizán vezető korában egy falut kellett elfoglalnia, melynek lakói partizán gyermekeket és asszonyokat írtottak ki. Ő parancsot adott, hogy sem nőt, sem aggot, sem gyermeket nem szabad bántani. „Egyszer meg kell

szakadni az örökös bosszúláncolatnak” - mondta. - Ismerős nekem ez a gondolat. 44 nyarán hallottam egy bujdosótól, a Ráday utcában.

B. első intézkedése a Judit nevű házvezetőnő leváltása. Gizi szerzett újat.

Március 28. péntek

Délben vadászatra indult az expedíció. Zoltán és Kati is ment. Kati igen megkedvelte ezt az úri sportot. Persze, nem nehéz megszokni, hogy mindenki keresi a kedvünket... Másoltam a jegyzőkönyveket gőzerővel, mert Viktor telefonált, hogy sürgetik a pártban a visszaadását. - Jéhl sürgős és bizalmas levelet küldött hozzám, továbbítsam E.-nek. „Csak magában bízom” - írta a kísérőlevélben. Általában jellemző: mindenki megbízik bennem - és mások szüretelnek...

Március 29. szombat

Rövid megszakítással, egész nap írtam a jegyzőkönyveket. Kis Kati megint lázas. Kezelőorvos, szakorvos váltogatja egymást. Júlia, a hosszú lány, dajkálja - hol dühösen, hol szánakozva. Dühös, mert mióta Kati „kis-elnökné” lett, alig van otthon. S neki alig van szabadideje. Elmenőben, Gizi szobájában Vass várakozott B.-re, aki az új házvezetőnőnek mutatta a helyiségeket.

Március 30. vasárnap

Déli 1 óráig írtam a jegyzőkönyveket. Már csak 4 maradt. Nagy Ferenc és Kiss Sándor hozzászólásaiból és előterjesztéseiből állapítható meg gerincesség, komoly felelősség és népünk iránti szeretet. Bár egy helyen Nagy Ferenc is megjegyzi: ő nem folytatja Tildy politikáját. Viktor pedig sem a munkáspártban, sem a Kisgazdapártban nem örvend népszerűségnek. A páter hozzászólásai bölcsek, szellemesek. Sokat tudna használni, ha céljai azonosak volnának a nemzet céljaival.

Március 31. hétfő

Délben megérkezett a vadásztársaság. Jékely jött fel a Felszabadulási stafétára indulás előtt. Előadta tervét a nyaralásra vonatkozóan. Bakay professzor balatonlellei nyaralóját kínálgatja, s Bakayék mennének a nyáron Leányfalura. Persze: Leányfalu túl közel van, és az elmúlt nyáron én túl gyakran jártam oda... Megnyugtatóbb, ha minél távolabbra viszik az értékes foglyot.

Délben, a feketénél, nagy élménybeszámoló volt a vadászatról. Péter János roppant büszke a két bíbicre, amit - E. szerint - szégyen lelőni. Szeleczy viszont levett, mert védenca: Simon altiszt csúful járt. Úgy berúgott utolsó éjjel - magával vitte a testőrközi vezetőjét is - hogy lenn is maradtak. Le akarta csukatni a szegedi rendőrkapitánnyal három napra... E.-nek kis kunyhót készítettek leshelynek. Lövésre egy him vadkacsa a vízbe esett. Erre a tojója kivált a csapatból, körözött a víz fölött, végül együtt elúsztak.

Délután Szóts István, az „Emberek a havason” c. nemzetközi díjnyertes film rendezője és Szellay Aliz - a darab főszereplője - volt nálunk. Aliz éppencsak beköszönt. Gyönyörű bårsny toaletten. Szoborszép alak, kitűnően fotózható arc: ahogy a sztár a nagykönyvben meg van írva... Zsüliettel, Szótsccsel és Judittal Operába mentünk. Dalnok Viktor 81 éves operaénekes jubileumi előadása volt a Sevillai borbély. Az aggastyán énekelte és játszotta Bartholo doktort - és jól! Juditnak nem tetszett, hogy csak kétszer nyílt ki a függöny. Minden operaelőadás rövid neki. Késő este Szótsccsel és Szellayval a Fórum Moziban voltunk. Szellay kihajolt a páholyból és rámutatott a földszinten egy szélesvállú, kopasz férfire. „Nézd, az ott az első férjem. Kedves, jó ember, négy személyzetem volt mellette, de ezt a bolondos Pistát szeretem. Hét éve vagyok szerelmes bele...” Mozi után lesétáltunk a Rákóczi úton, beültünk a Bíró Déneshez. Beszélgettünk Szóts legújabb filmjeiről, terveiről... Éjfél is elmúlt, amikor hazasétáltunk. Friss és kellemes volt a pesti éjszaka. A napi élményekből az olvasás folyosóján megyek át az álomba. Most is elővettem Nexő: „Szürke fény”-ét.

Április 1. kedd

Jékely igen barátságosan bemosolygott hozzám - bár szerettem volna látni: mit gondol. Szelezkyt ugyanis E. áthelyezte a titkárságra. Így teljesen kikerült Jékely hatalmi köréből. Jegyzőkönyveinek, fegyelmijeinek, agyafűrt manipulációinak ez lett az eredménye. Szelezky azonnal átköltözött, s elhelyezte az egyik sarokban vadászpuskáját: „Ezzel védem meg a helyemet!...” Tréfásan mondta, de komolyan gondolta. E. jót derült rajta. Kedvenc témája a vadászat.

- A vadászatban kijön mindenkinek a jelleme. Péter János például még stréberebb, mint máskor. Előre kiment egy lesgödörbe, amiről senki nem tudta, hogy már nincs benne víz... Rákosi meg belelő a lefelé eső madárba... fogdmegjei meg diadalmasan viszik a zsákmányhoz a kétszer lelőtt madarat. D. államtitkár egy vadászaton belelőtt egy sebesült rókába, amit Laci lőtt...

A pártban most már van vezérlő akarat. Csak egyelőre külön célok szolgálatában. - A páter liftet készített magának a párt székházában. Állítólag a régibe nem fér be. Fényes főtitkári hivatalt rendezett be a Semmelweis utcai központban; - és egy villát, szórakozásra. Itt gondoskodik Nagy Ferenc szórakoztatásáról. (Eszembe jut Rákosi intelme Jékelyhez: vigyázzatok az elnökre, ne dolgozzon annyit... Úgy látszik: Nagy Ferenc is jobb ha szórakozik...) Furcsa hírek keringnek a villáról. Állítólag Déry Sári is közreműködik a szórakoztatásban. A páter-ellenesek arra gondolnak: odaviszik egyszer Nagy Ferenc feleségét. Szegény miniszterelnök! Idegileg teljesen tönkrement a politikai harcokban. És most így próbálják kézben tartani és elgyengíteni... Lelketlen kufár a páter is, ha az emberi gyengeségre építi terveit, s a másokét. Kegyetlen hatalmi elv: a cél szentesíti az eszközt...

Tegnap megbeszélés volt a református püspökökkel, a fakultatív hitoktatás ügyében. Ravasz az egyetlen, aki a Mindszenty-vonalat képviseli, tehetetlen keserűséggel és konoksággal. A többi püspök a lelkiismereti szabadság oldalán áll.

Április 2. szerda

Ma nézték meg a lellei villát. Az Egyházak Világtanácsa főtítkáranak jelentését írtam. Átjött Péter János és aggályosan érdeklődött: vajon mennyiben érinti az ő hatáskörét Szeleczyk áthelyezése. „Szerintem Szeleczyknek sok pozitívumot, magának semmi negatívumot nem jelent.” Erre megnyugodott és „panamasajtjából” feláldozott egy részt feketézéskor. Nagy unszolására megkóstoltam életem első cigarettáját. Philipp Morris volt, mégsem ízlett. Nélküle jobb. - Délután a Tarzant néztük meg a gyerekekkel. A végét csak Judittal, mert Totyit a rendőr eltanácsolta. És nem ok nélkül.

Április 3. csütörtök

Barankovics, a MIOT küldöttsége és Gaál Franciska volt kihallgatáson. „Ezen a nőn minden mű. Kiszámított a mosolya, nézése, kéznyújtása, mozgása”- jegyezte meg E. a művésznő távozása után.

Április 4. péntek

Nyusziügyben jártam a várost. Eredmény: egy piros bicikli, kesztyű, fehér harisnya, csoki tojások. Este úgy tudtam elmenni színházba, hogy a nyuszival kell beszélnem... Gombaszögi, Mezey Mária, Dayka Margit volt a három nővér Csehov darabjában. Meglepett Benkő Gyula alakítása. A melegsívű bárót játszotta, szépiúságát feláldozva, annyi emberséggel, amennyi ebbe az alakításba befér.

A páholyban Rajkékát, Molnár Eriket, Vass Zoltánnét, Riesnét láttam. Ortutay és Mihályfi igen ragyogott. Élvezték a miniszterség csillogását. Vasadyékkal voltunk közös páholyban. A szünetben találkoztunk Juhász Istvánékkal: a Gamma gyár tulajdonosával és feleségével. Meghívtak bennünket egy konyakra. A feleség stílusa és gyors beszéde erősen emlékeztetett a „Három nővér”-beli fiatalasszonyra. Mikor beszélt, mintha szappanbuborékok pattan-

tak volna szét. Csatlakozott hozzánk Szalay Karola - aki úgy elbűvölt szilveszterkor -, és Oláh Gusztáv rendező. Később kiderült: Juhász felesége - Vasadyné szerint - „balettpatkány”. Innen a stílusa és a társaság.

Április 5. szombat

Reggel legépeltem a Szabadság-szobor felavatására készült rövid beszédet. Délután a nagypénteki történetet olvastam Juditnak a Bibliából, amikor Szeleczy érkezett. Nyuszi-ajándékot hozott a gyerekeknek. Az áthelyezés óta változott a helyzet. Most már nem szaladgál mindenért hozzám. Nyeregben érzi magát...

Az esti opera-előadáson Papp-Kökényesdy testőrtábornok és felesége volt páholyszomszédunk. A feleség túlfinomult, szinte dekadens jelenség. Francia eleganciával öltözik. Cipője bokánál szalaggal volt összefűzve. Festő. Párizsban tanult, az Akadémián. Itthon Csók-tanítvány volt. Meghívott bennünket magukhoz. Jékely egyszer felnézett a páholyunkba, és egészen elkomorodott... Rákosi és Szakasits közös páholyban a feleségekkel együtt. A Hovanscsinát adták. Másodszor hallom. Zenéje ismerős. Gyönyörű részek vannak benne. A III. felvonást, az öltöztetési jelenetet és balettet szeretem legjobban. Papp-Kökényesdyné szerint a színek túl rikítóak: kevés bennük a szürke...

Lefekvés előtt még előkészítettem a gyerekek húsvéti ajándékát.

Április 6. vasárnap

Szokott helyemen ültem a templomban a karzaton. Egy kisiú ült mellettem. Rámnézett hosszan mély és szomorú szemével, majd a kabátomhoz dugta a fejét. Furcsa kontaktus keletkezett köztünk. Mit érezhetett meg bennem, hogy ilyen bizalommal ajándékozott meg... Thomas Mann és Stefan Zweig regényalakjainak különös kapcsolata, a kisugárzás vonzó, vagy taszító ereje, az érzelmek azonos hullámhossza elgondolkoztató. Hálás voltam a húsvéti ajándékért.

Április 7. hétfő

Szeretnék fű, virág, madár módjára élni... Ha szabadjára engedném túlaradó érzéseimet, félreértenének. Pedig csak melegebb a szívem és őszintébbek az érzelmeim, mint kellene. De tudomásul kell vennem a környező világ törvényeit. Ahol nemcsak fegyelmezettnak kell lenni, de nem tudom elfogadni a törvényeit. A másik világtól elszakadtam, - s ez ellen lázadok. Hát lehet így belső harmóniában élni?...

Április 8. kedd

Az ünnep mindig kifáraszt. Kizökkent kialakult életritmusomból, amely tele van változatossággal, eseménnyel, izgalommal, élménnyel. Ünnep után mindig feltámad bennem az újakezdés vágya, mindent jobban és nagyobb lendülettel... Szobám ablakából látni a Múzeum-kert fáit. A két nap alatt hogy igyekeztek... A gesztenyefák gyertyái megnőttek, s levelek csipkézik a háttérrel. Kis sziget a szobám, körülötte csapkodnak a valóság hullámai. A zöld páncélszekrény államtitkokat őriz. A szekrények és az íróasztal intarzia virágai, madarai, pillangói néha szinte életre kelnek, nem zavarja őket jelenlétem...

Kihallgatás 10-től 1/2 2-ig. Dinnyés és Nyárády új miniszterek; Ben Blumenthal, a Vígszínház rendbehozatója; Mr. Bege és felesége - követték egymást.

Délután megírtuk öt nap elmaradt feljegyzését, s átnéztük az elintézendőket. B. négy tojást küldött a gyerekeknek. - Este a fényképész felhozta hozzánk a felvételeket. Valamelyik a magyar-román kultúrhét bronzplakettjére került.

Április 9. szerda

Bolond április. Az ember reggel elindul verőfényben, felveszi a szürke kosztümöt, s vidáman, könnyedén elindul a nap történéseik felé. Egyszer csak átvonul egy sötét felhő az égen, utolér a zápor. Megrázkódsz, fázol, mint egy ázott kis veréb... Hová lett a ragyogó vidámság?... Áprilisi délelőtt...

A román kultúrhét programjának megbeszélése alatt befejeztem Stewart J. Hermannak, az Egyházak Világtanácsa számára készített jelentésének leírását. A külföldiek közül - amint a cikkek-ből, beszámolókból kitűnik, - ő nézte legtárgyilagosabban, és látta legtisztábban a magyar helyzetet. Érdekesek észrevételei az egyház és állam kapcsolatáról, és a magyar-szlovák lakosság-cserével kapcsolatos beszámolója. Azt írja: a magyarországi szlovákok sem ígéretre, sem fenyegetésre nem kívánják elhagyni itteni lakhelyeiket. Látja demokráciánk kinövéseit és túlkapásait, de elismeri erőfeszítéseit és eredményeit. Jobban, mint sokan idehaza.

Szelezkynek és Péter Jánosnak továbbítottam a tegnapi átnézett és elintézésre váró ügyeket, mindegyikhez gépelt megjegyzést tűzve. Igyekszem mindent, ami a kezembe kerül, rendesen csinálni. Különben is „tabula rasa” korszakban vagyok. Minden vonalon rendet akarok, körülöttem, mellettem, bennem. Az idő igyekszik kifolyni az ujjaim közül. Nem engedem! Délután találkoztam Németh Johannával. Az első időkben tolmács volt az Elnöki Hivatalban. Angol nyelvtanár címét kértem tőle. Tanuini akarok, mert múlnak a hetek, hónapok...

Délután 5-ig dolgoztunk. Mire hazaértem, elült a szél, meleg este lett. Még sétáltam egyet a gyerekekkel. Langyos este: ez is április...

Április 10. csütörtök

Az este sokáig olvastam Baudelaire-verseket. Némelyikből a végtelen és időtlen szépség szele csapott meg. Oly erősek bennük a vágy és érzelem, hogy az élet legfontosabb elemévé nőnek. Az ember keresni kezdi a lényegét: mi az, ami értelmet adhat napjainknak, létezésemnek.... a napok színes kavicsok. Felkapsz egyet, játszol vele, csillog - és boldog vagy. Minden kavics más. Jó volna összefüggő képet kirakni belőle. Mert a harmóniához a teljesség kell. Az álom néha megadja ezt a teljességet.

Délelőtt megvettem B.-nek Sommerset Maugham: Borotvaélen c. könyvét. Ma Operába mennek, a jugoszláv vendégeknek rendezett előadásra. - Ma egy halálos ítéletet láttam a dolgozószoa asztalán. Emberölés miatt. Olyan érzésem volt, mintha egy hulla feküdne ott...

Délben a titkárságon új feketefőzőt, csészéket, poharakat avatunk. A keresztapa: Vass osztályfőnök úr. Így csatlakozott a déli szertartáshoz. Kezdenek ezek a beszélgetések nagyon formálisak, nyúlósak, üresek lenni. Célt és tartalmat kell adni nekik. Szelezcky a tekintély védelmében tegnap kidobta a ruhatárat, amit Jékely rendeletére a titkárságon akartak elhelyezni. Megfelel erre a miniszter titkársága is. Ostoba kis küzdelmek, de itt ezeken múlik, ki az erősebb.

Este Deval „Fehér szoba” című darabját néztük meg. Két fiatal az öngyilkosságba menekül, mert nem lehetnek egymásé. Az összetartozás szenvedélye oly erős, hogy vonzóbb számukra a közös halál, mint az elválás.

Április 11. péntek

Reggel Rákosi telefonált. Most a fakultatív vallásoktatás kérdése van napirenden. 11-re volt bejelentve Hamvas és Bánáss püspök. Azt javasolták: a hitoktatás ügyét sorozzák az egyház és állam problémái megbeszélésének anyagához. Húsvét előtt Varga Béla is azt az üzenetet küldte, hogy legjobb volna várni vele, mármint az egész kérdéssel, mert nagy tömegigzalmakat válthat ki. Református részről Ravasz fontosabbnak látja a kérdésben összefogni Mindszentyvel, - mint pl. a reverzáliskényszer eltörlését. A többi ref. püspök nem osztja álláspontját.

Este Lukács Margitékkel a Fórumban André Gide: Symphonie Pastoral című filmjét láttuk. Egy vak lány története; ahogyan egy lelkész a kis állati lényből öntudatra ébredt, érzékeny - és boldogtalan lényt formál. Beleszeret saját teremtményébe, s a drámát a lány halálba menekülése oldja fel. A lányt Michelle Morgan, a papot Piére Blanchar játssza - a lélek eszközeivel. Felkavaró élmény. - A szünetben Margittal egy akcióról beszélgettünk. Na-

gyon beteg Egyed Zoltán. Bajorral meglátogatjuk. Jó volna, ha valaki írna róla.

Április 12. szombat

Harmathy Lajos volt az első. E. előre megmondta: nagybeszédű ember. Utána Mester Miklós következett, akit Jékely semmiképpen nem akart beengedni. Meghagyta Péter Jánosnak, hogy csak 2 percig lehet benn. Vajon mit szólt a benn töltött félórához...

Délben Szeleczy névnapjának ünneplése a titkárságon. Megjelent Gizi, Jékely egyik titkárával és az új detektívfelügyelővel.

Késő délután átmentünk a gyerekekkel a Gellért-hegyre.

Találkoztunk a tavasz első virágzó fáival. Számomra megszűnt minden: a hivatal, vélemények, vetélkedések, intrikák... Örültünk a fénynek, a csupasz ágból kipattanó mandulavirágnak. Miután lefektettem őket, még sokáig olvastam a Szürke fény-t. Ditte a gyermekotthonban dajka. Amikor szőkefürtű kis kedvence hirtelen meghal, megsimogatja a gyermek fejét - és egy gombostűt érez az ujaival. Ez a rettenetes érzés kísért még álmomban is.

Április 13. vasárnap

Barátnők napja. Délelőtt Ida kísért el a gyerekekkel a Károlykertbe. Délután Irén (Vatai László képviselő felesége) jött hozzánk. Egyre nehezedik a járása, s a nagy szatyor is meghúzta. Lacinak viett ebédet a börtönbe. Irént a megpróbáltatások egész emberré érlelték. Férjét belekeverték az összeesküvésbe, s ő gyereket vár. Nem panaszkodik, nem siránkozik, nem vádol. Csak menni szeretne minél messzebbre. „Ha Lacit kiengedik, elmegyünk. Pedig nem szeretem Amerikát...” Beszélt Ravasz nagypénteki prédikációjáról. Ravasz állítólag körlevelet küldött szét, amelyben rámutat, mennyire mások a dániai és amerikai viszonyok. (De azt nem írja, hogy azok nincsenek megszállás alatt.) Ő a fakultatív hitoktatás mostani megoldása ellen van. (Azt nem veszi észre, hogy még valamit véd: azt a világot, amelynek egyik jellegzetes vezető férfiája, szellemi tekintélye volt. Nem látja be, hogy ez a világ örökre elmúlt.)

Este Zsüliett is megkeresett. Ők az én barátnőim.

Április 14. hétfő

Két volt miniszter, Rácz Jenő és Bartha volt búcsúlátogatáson. Szegény Barthával alaposan kitolt Jékely. Két órán keresztül várratta. Közben járkált ki-be... Hogy ezt egy katonával - még akkor is, ha volt honvédelmi miniszter - meg lehet csinálni Ehhez ördögi gonoszság kell. - Aztán Thury Levente harsogta el terveit. A 48-as Centenárium Bizottság megbízottjaként esetleg kiküldik Amerikába, mert jó összeköttetései vannak.

Mikor hazafelé készültem, besütött a nap a netz-függönyön, és egy fehér orgona árnyéka vetődött a karomra. Felvettem a kabátot, hogy ne tudjon elszökni.

Este vacsora Szeleckyéknél. A névnappal együtt ünnepeltük a titkársági honfoglalást. Szeleczyk érti a dolgát, iskolázott protokollfőnök. A vendéglátás figyelmes, szakszerű és gondos volt. A sofőr a konyhában várt ránk. Mindnyájunkat hazavitt. Péter János és Karola volt rajtam kívül, tehát a legszűkebb titkárság. A beszélgetés lényege az a néhány mondat volt, ami E. politikai ösztönére és magatartására vonatkozott. Teljesen tisztában van például azzal, hogy „jog nélküli államfő”... Karola elmesélte déli telefonafférját. Péter Jánost kereste egy női hang. Ő kötelességszerűen megkérdezte: ki kéri. „Aki ebben a házban dolgozik, annak kötelessége tudni, hogy kivel beszél!” - „Elnökasszony!” - vágta rá Karola villámgyorsan. „Remélem, nem sértettem meg vele, hogy a stílusból rögtön ráismertem...” - morfondírozott magában.

Április 15. kedd

Rendbe raktam a dossziémat, szortíroztam az elintézendőket; megmutattam: mi, hol van az iratszekrényben, páncélszekrényben. Fontos ügyek intézésére szabadnapot kértem.

Balogh páter, az új főtitkár jelentkezett. Hatalmas alakját pletykatenger veszi körül. Vajon az új pártvezetőség hogyan tud majd helytállni...

Ravasz, Radvánszky, Pap László, a sváb kitelepítések és a szlovákiai magyarok ügyében volt E.-nél. Péter János szerint igen jó eredménnyel távoztak.

Tegnap kipattant a titok. Őrsödi - a miniszter egyik pribékje, a hivatal legfiatalabb tagja (21 éves) - megnősült. Egy darabig a Pannonia Szállóban lakott az ifjú pár. A szülőknek nem merték megmondani. Most, hogy kiderült, Meixner mama (Őrsödi anyja) magukhoz hívta a gyermeket váró asszonyt, aki szívós ragaszkodással apává tette a nagyreményű ifjút. Igazi happy end.

A Magyar Rádió főszerkesztője: Szilágyi Ödön, május 1-i nyilatkozatot kért telefonon; és B.-től időpontot két riport készítéséhez. 10 perc alatt elintéződött.

Április 16. szerda

Elintéztem halaszthatatlan dolgaimat. Este befejeztem a Szürke fény-t. A minden terhet aláztatosan vállaló, öntékozlóan jó kis Ditte alakja kísért el álmomba. Talán azért volt szelíd és nyugodt. Arculütöttek, - és én nem haragudtam.

Április 17. csütörtök

Gách-Ganz Lajos öntöző-mérnök hosszú kihallgatás alatt akarta megváltoztatni a Duna-Tisza csatorna tervezett irányát.

- Holnap az ankétra meg lehetne hívni. De hogyan eresszem össze őket?... Két évig sem tudnának megegyezni - mondta E.

Kiss Ferenc ötvösművész útlevél-ügyében végre jó hír: Ortutay átírt a külügynek kiküldetése ügyében. Mutatta legújabb munkáit: a Veszekedő kakasok-at és a Vadász-jelenet-et. Minden darabjában művészi erő és magyar szellemiség.

Hazafelé nagyot sétáltam a Duna-parton. Jó járni a tavaszban, a fény felé fordulva...

Április 18. péntek

Tegnap Edgecumbe angol tábornoknál volt ebéd. Rákosi is ott volt. Mostanában igen hízeleg E.-nek. Nagyon helyesli B. amerikai útját is. Shoenfeld még bírja valahogy Rákosit, mert egy céltudatos, konok ember, de Szakasitsot butának tartja. Edgecumbené

nagyon érdeklődött: mikorra várható a békénk ratifikálása. Igen örült, hogy szeptemberig is maradhatnak. - „Jó ország ez. Itt mindennap lehet húst és vajat enni...” - mondta. Tizenhat éves fia két hét alatt öt kilót hízott.

Shoenfeldnél Wellich követ felesége volt E. egyik szomszédja. Görögországi állomáshelyén szegődött Wellich-hez, akinek beteg volt a felesége. Megtanult Wellich kedvéért görögül, hogy tolmácsa lehessen. Ambíciója: bejutni diplomáciai körökbe. S íme: most egy államfő asztalszomszédja... Megbocsátja férjének, hogy csúnya és buta. Neki megéri...

Sulyok volt ma kihallgatáson.

- Munkáját jött felajánlani; és kifejezte, hogy Magyarország addig van biztonságban, amíg én vagyok az elnök. Ezért gondoskodni kell a következő négy évre szóló megválasztásomról - mondta E. a távozása után. Jövedele előtt megjegyezte:

- Ez nehéz beszélgetés lesz. Kicsit pletykás az öreg, vigyázni kell, mit fog elfecsegni... S ha egy hír szárnyra kél... A varrónő reggel azt mesélte a feleségemnek, hogy az angol rádió bemondta: Kovács Béla az oroszoknál szívszélhűtésben meghalt. Ha igaz ez a hír - kész a legenda...

Kihallgatás: Bognár, Implom és Rácz Jenő. A volt pénzügyminiszter elnöksége a Pénzintézeti Központban nehezen megy. Állítólag ő is Magyar Közösség-gyanús. De a tegnapi ebéden Rákosi már félig-meddig beleegyezett. - Szentpétery, a Bethesda főorvosa a napokban itt járt, megköszönni kiszabadítását. Eltekintve attól, hogy a földön aludt, ami az ő csontjainak már nemigen használ - udvariasan bántak vele. Csak akkor gorbombáskodtak, amikor Nagy Ferenc közbelépett érdekében.

Titokzatos dolog ez az állítólagos Magyar Közösség. Szeleczky azt mondja: régebben felkereste őt Héder és Arany Bálint. Ő akkor azt felelte: a férfiakat most hadifoglyoknak kell tekinteni, akiknek nincs joguk a megszállás alatt semmiféle szervezkedésre. Vatai és Kiss Sándor ellen az a vád, hogy újabban, állítólag, közük volt a Magyar Közösséghez. (Tulajdonképpen minden magyar ember a magyar közösség tagja. S ez bűn volna?...))

Tegnap este Juditnak 39 fokos láza volt. Egész éjjel borogatam, ápolgattam. Egyáltalán nem esett nehezemre többször felkelni hozzá. Az emberben a bajokkal és megpróbáltatásokkal együtt nő a szeretet és a türelem.

Április 19. szombat

Este telefonon megbeszéltem Papp-Kökényesdynével látogatásunk időpontját. Szeleczy is bejelentette: ő is szeretne levizitálni. Szegény tábornokné, nem tud beleilleszkedni a megváltozott viszonyokba. Az angolokkal, amerikaiakkal jó a kapcsolata. Viszont a mostani vezetőket folyton szidja. E. egyszer azt mondta: „A feleségemnek az asszony bizonyítványairól beszélt Papp-Kökényesdy, és hozzátette: de Elnök úrékról semmi dehonesztálót nem mond senkinek.” A legnaivabb és legjámborabb katona a világon... De hallottam már síró honvédelmi minsztterről is. Bartha, a pécsi hadtest eskütételén, nyilvánosan, kihallgatáson sírva fakadt. No és a nagymellényű, pöffeszkedő Jékely!... Amikor egyszer E. lehordta, könnyezett, mondhatnám zokogott a drága... Persze, azok hamis könnyek voltak. Hát ez van a nagy hősködés mögött!?...De visszatérve Papp-Kökényesdyékhez: a feleség új hatalmi körökben kegyvesztett. Fogadásokra soha nem hívják meg, mert egyszer, Leányfalun, Rákosiné, Szakasitsné, meg a szovjet feleségek előtt folyton „Horthy Mikit” emlegette. Hogy az így teniszezett, meg úgy.... Tildy Laci mesélte, hogy egy verseny előtt Papp-Kökényesdy esélyesen dolgozott, nagy volt az izgalom. Az utolsó mérkőzésen felesége hangosan buzdította. Ha melléfogott, még hangosabban szidta. Végül is vesztes lett a férj, erre a nő az egész társaság előtt kifakadt. „Nem értem ezt a Sándort, már három napja nem engedtem magamhoz, hogy jó erőben legyen...” Azóta gyakran megkérdezik Papp-Kökényesdytől: milyen erőben van?...

Meghíváskor azt mondta Papp-Kökényesdyné; azért szeretne közelebbről megismerni, mert sokszor hallotta, hogy mindenkirez emberséges vagyok. Hát ilyen feltűnő, ha az ország első hivatalában valaki normálisan viszonyul az emberekhez?...

Edgecumbe pénteken az ebéden pohárköszöntőt mondott E.-re, válaszul Nagy Ferenc az angol királynőre. Sok mindenre jók az ilyen találkozások.

- Shoenfeldnek mondtam, hogy nekünk a megszállás naponta 50 millió forintba kerül. Ezen kapva-kapott: „Na ezt majd megértik a szenátorok!” - mesélte E.

Hegedűs Gyula a minapi kihallgatáson tanácsot kért: lehozhatja-e Szentgyörgyi professzor antimilitarista cikksorozatát, aki a katonai épületeket internátusokká és tudományos nevelő intézményekké akarja átalakítani.

- Azt feleltem, írjon másról, mert rossz hatása volna politikailag. Ingerelné az oroszokat, akiknek az a tervük, hogy katonai szövetségeseink legyünk. A semlegességnek ez a negatív formája csak lépésről-lépésre, dobszó nélkül jöhet létre. A Népi Művészeti Egyesületnek már van hely a Ludovikában, a Bolyai Műszaki Akadémia helyére az Agrártudományi Intézet költözik. S egyszer talán megvalósul Szentgyörgyi terve: a Ludovika helyén épüljön Diákváros; parkkal, uszodával, sportpályával, ahol minden fakultás diákjai ottthont találnának...

S a konkrét probléma rendszerint kiindulópontja általános nemzeti, vagy emberi kérdéseknek. Mint most is.

- Az egyetlen kifizetődő magatartás kicsi ország számára csakis a SEMLEGESSÉG lehet. Mi csak veszíthetünk mindenféle háborús beavatkozáson. Magyarország lehetőségeire jellemző, hogy egy atombombát sem tudunk gyártani. Elpusztulni viszont aktív áldozat nélkül is lehet; minek azt tudatosan előkészíteni.

Péntek este Szakasitséknál volt vacsora. A pasaréti lakás fényűzően van berendezve: gyönyörű szőnyegekkel, műkincsekkel. Szakasitsné egyre azt hajtogatta: azért szereti ezt a lakást, mert „olyan egyszerű”... -. A Szabad Népből olvastam egy Izabella utcai bérházról, ahol egy szobában két család lakik, egy-egy sarokban 5-6 gyerek. A csecsemő mellén patkány ült. Mikor jön már el az a világ, hogy ne legyenek ilyen áthidalhatatlan különbségek az emberi körülményekben?...

Judit éjszakánként még mindig lázas. De betegen is kedves, türelmes gyermek. Totyi most a legkedvesebb. Mindenkiel barát-

kozik. Ma a Múzeum-lépcső legtetején hirtelen kiszaladt a párkány szélére, ott billegő mozdulatok után - visszaszaladt. A mélység fölött, a veszély legkisebb érzékelése nélkül. Játszott a lezuhanás lehetőségével. A lábam gyökeret vert, elállt a szívverésem. Egy fiú utána szaladt és lehozta. A pillanat emlékétől még most is remegek.

Április 20. vasárnap

Judit arcán kiütések. A napot vele töltöttem. Amikor elalszik, Sommerset Maugham könyvét olvasom. Mintha a sors játszana velem: nem én irányítom sorsomat.

Április 21. hétfő

Szekfű Gyula moszkvai követ volt az első. Moszkvában a magyar üggyel szemben teljes érdektelenség mutatkozik. Az oroszok a finneket becsülik a legtöbbre. Eszembe jutott Kondratov feleségének baráti tanácsa: „A magyarok ne adják meg soha többé magukat senkinek!”

Kodolányi Jánost Nagy Miklós államtitkár hozta magával. Az író nagy nyomorban él. Már az ágyneműjüket is kénytelen eladni. Hamarosan kap segítséget, hogy a nyarat Akarattyán tölthessék. A Válaszban és a Sorsunkban megjelent írásai (Istar csak üzen) az örök férfisóvárgás művészi megfogalmazása. Ő is, Sinka is majdnem éhen hal...

Az evangélikus püspökök Mihályfival és Ortutayval jöttek, a fakultatív hitoktatás ügyében. Álláspontjuk nagyon hasonlít Mindszentyéhez. Viszont ígéretet kaptak Thúróczy volt püspök szabadság bocsátására, aki bolondokat beszélt ugyan, de politikai szempontból ártatlan lény.

Dénes István a tanoncotthon-építő mozgalom ügyében járt E.-nél.

Este Papp-Kökényesdyéknél tea. Siettünk haza, mert Judit kanyarós. Pedig reggelig tudtak volna panaszkodni a kitolások és sérelmek sorozatáról. Hogy Jékely mit művel velük... Gyakori,

hogy a testőrtábornok nem tudja, hogy az elnök hova megy, és mikor. Az Edgecumbe-féle ebéd előtt direkt érdeklődött telefonon, hogy számítanak-e rá. Péter Jánostól kért választ, ami természetesen negatív volt. Viszont induláskor Jékely csodálkozott legjobban - hol a tábornok?! Micsoda pokoli összjáték!... Oda-menet csak rendőrkocsi volt elől, nem tudták a címet, át akarták irányítani a konvojt Budára. - Azt is jól elintézte valaki, hogy az elnök testőrsége másik kerületben van elhelyezve. Az elnök az Eszterházy utcában, testőrsége a Mester utcában. Az Elnöki Ház szuterénjébe a rendőrség költözött, ahol az ő helyük volna. Van-e még államfő a világon, akinek a testőrsége jó messze van, nehogy kéznél legyen, ha szükség lenne rá?... Még telefonkapcsolat sincs. Dehát akkor minek ez az egész cirkusz? Rákosiék nem szeretik a testőrséget, de akkor miért járultak hozzá? Persze, ezt a munkát szívesebben bízzák saját embereikre. Az Andrássy útra jött egy levél Zalán „testőrparancsnok” névre. Moórit is ide akarták helyezni, s ha a testőrséghez nem lehetett, behozták mint gépkocsi-referenst. A sofőröknek szokásos százalékot most nem ők kapják. Holmi benzin-ügyekről is suttognak, vizsgálat is indult, de csendben kimúlt.

Szelezcky vitt haza bennünket Papp-Kökényesdyéktől. Útközben elmondta, hogy a felszabadulás évfordulójára a miniszterelnökségtől 80.000 forintot utaltak ki. A „baráti számla” 37 ezer forint körül van. Utána ő ajánlott megbízásból vételre egy brilliáns gyűrűt. Jékely meg is vette 15 ezerért (megért 20-at). Mikor a 100 forintos köteget odaadta Papp pénztárosnak, az azt mondta: „Nini, ezek meg visszajöttek hozzám!” A tőle átvett 80.000 forintos kötegekből való volt... Megismerte a szignórol, amiket az átolvasott csomagokra szokott tenni.

A mai lapokból tudtam meg, hogy szombaton, amikor a Néprajzi Múzeumból jöttek E.-ék visszafelé, egy tehervillamos beleszaladt az államfői kocsiba. Úgyhogy ki kellett szállni belőle. Papp-Kökényesdy szerint egyik ok, hogy kicserélték a rendőrök által már ismert katonai előfutó kocsit kis fekete kocsikra, amilyenből száz is futkos az utcán. Ilyenekre cserélte ki Jékely az összes hivatali kocsit. Ő meg az A/2-es amerikai Buick-ot szeretné meg-

kapni. Rendelt is két egyforma újat, nagyot E.-nek és feleségének, abban a reményben, hogy a Buickot megkapja. A baleset után a kalauzt behívta a hivatalba és ő hallgatta ki. Már megint össze-
 téveszti a kabinetirodát a végrehajtó hatósággal. Különben, a politikai rendőrség jegyzőkönyve szerint, a kalauz kifogástalan ember. A hibás különben sem ő.

Április 22. kedd

Reggel a Magyar Rádió szerkesztőségétől elküldték a cikkek kéziratát és a képeket, hogy B. elutazása előtt, hagyja jóvá. Felvittem megmutatni, s egyúttal elbúcsúzni. Szívélyes volt. 1/2 11-kor indultak Bécsbe. Jékely és kis Bözse kísérte. Viktor megy vele az amerikai útra.

A kihallgatások 11-kor kezdődtek. Rácz Jenő - már mint a Pénzügyi Központ elnöke, Dömötör Sándor, Földi, Vásárhelyi és Felkai főszerkesztők képes napilap ügyében. Estére Balogh páter kapott meghívást. Vele kellett elintézni Kodolányi támogatását. Megígérte, hogy ad 3.000 forintot, továbbításra Nagy Miklósnak.

Április 23. szerda

Péter János a szeghalmi bírónak vitte le a kitüntetést. A bejelentéseket Szeleczyk végzi, stílusosan, szakszerűen. Ő az egyetlen „iskolázott” miniszteriális ember az egész hivatalban. Ries megígérte, hogy mihelyt az új rendelet kijön a népbírói ítéletek kegyelmi ügyében, elsőnek Thuróczyt terjeszti fel kegyelemre.

Az olvasásra kapott bizalmas jelentéseket nem tudtam délután átnézni, mert Vasadyné megkért: kísérem el orvoshoz. Aztán siettem haza Judithoz. Szép áprilisi nap volt.

Április 24. csütörtök

Két jó könyvet kaptam: Illyés Gyula „Hunok Párizsban”, és Steinbeck „Lement a hold”.

12-kor Boross Géza kiállításának megnyitása. Azalatt a Diákaptár két vezetője: Csanak István és Kiss István volt nálam. Felkértek a tanácsadó bizottság tagjául. Zsindely Ferencné munkáját kellene folytatnom. Szerintük mozgalmi múltam nagy érték a diáklányok felé. Nem vállalom. Most nem ez az én dolgom. Tegnap Szerb Antalné keresett fel, az Irodalombarátok könyvakciójának újabb jelentkezése miatt. Sokáig beszélgettünk. Férjéről mutatott képeket. Mesélt Kosztolányinéről, akihez valami furcsa kapcsolat kötötte a nagyszerű költőt. Kosztolányi ragyogó egyéniség volt. Más jelentőséget kapott egy gyufásskatulya is, ha hozzá ért... Babitsné egy tehetséges, szinte férfillírójú nő, de beteg lélek... Szerb Klári Svájcba készül, a kultuszminisztérium kiküldetésében. - A svájci család újból meghívta Juditot. Jó volna vele menni... Péter János érdeklődött: újabban miért nem megyek át délben feketézni? Mióta Judit beteg, sietek haza. Ő ezt visszahúzódnak veszi, és bizonyára valamilyen jelentőséget tulajdonít neki. Jékelyvel különben egyre jobban összelebegsznek. Mióta Szeleczky a titkárságon van, Jékely mindenhova hívja Péter Jánost, és a saját kocsijába ülteti. Van akinek ez kitüntetés.

Délután a Szeghalomról elhozott írásokat rendezgettük. Köztük a Független Kisgazda c. lap levelezését. Találtunk Kozma Andor, Komáromy János, Gaál Gaszton leveleket; egy fogadás leírását a Horthynál járt kisgazda-küldöttséggel kapcsolatban.

Juditnak vért adtam, hogy enyhítsük a kanyarót.

Április 25. péntek

10-kor az Agrártudományi Egyetem meglátogatása. Parasztfiúk érettségi nélkül is beiratkozhatnak. Az egyetem a Bólyai katonaiskola épületében van. Több haszon lesz belőle, mint ha katonákat képeznének benne. Mihelyt egy kis nyugalom van, kezdődik a komoly munka. Vásárnyitás, intézmények látogatása, akciók beindítása, MIOT Duna-Tisza csatorna munkaszervezése, Lánc-híd-bizottság, 48-as bizottság... Összefoglaló, nagy szervezőmunka, sajnos, nem tud megindulni. Pedig az idő sürget, mert Moszkvában a tárgyalások kudarccal végződtek. Amerika nem

hajlandó további engedményekre. Ősszel ülnek össze megint a nagyhatalmak képviselői. E. szerint addig a helyzet nyugtalan lesz.

- A szovjet igyekszik megerősíteni állásait. Hamarosan újabb offenzíva várható a belpolitikában...

Amint a külföldi bizalmas jelentéseket olvasom, roppant érdekes a helyzet Olaszországban. Ott ugyanaz folyik, de a baloldal ellen. Különösen mióta megkapták Amerikából az 50 millió dolláros kölcsönt...

A Szövetkezeti Élet számára üzenetet kellett volna elkészíteni. De valahogy nem ment a munka. Ilyenkor felbukkan az emlékezés.

- Diákkoromban havonta kaptunk bizonyítványt. A szorgalom rovatban március-április-májusban mindig „változó” és hasonló jelző szerepelt. Úgy látszik, április hatása most is hasonló...

12-kor a norvég, 1-kor a belga követ adta át megbízólevelét. Utóbbi gróf Aspermont, igen iskolázott, francia nyelven olvasta fel a szöveget. A Múzeum-kert felőli járdán kis tömeg verődött össze. A lovasrendőrök, a díszőrség és az autó-készültség felhívja a járókelők figyelmét az ünnepélyes aktusra. Az A/1-es rendszámú államfői kocsis a kapu előtt várta a távozó követet, - az illető ország zászlójával díszítve. Haakon norvég király a megbízólevél búcsúformuláját - különös figyelem jeléül - kézzel írta. Követfogadás után elkezdtünk egy életrajz-adatgyűjtést. 1930-ig jutottunk. Akkor jött Kocsis. Az életrajz a Közgazdasági Kompassnak kell, de különben is jó lesz már egyszer összeállítani.

Április 26. szombat

Judit ma felhívott telefonon. Ő tárcsázott és kapcsolást kért a központtól. Ma kelhetett fel először, egy órára...

11-kor a Háziipari Központ Képzőművészeti Kiállításának megnyitása. Tegnap telefonált Ortutay titkárnője, hogy ők is, az iparügyi minisztérium is, államtitkárt küld. Nem kíván-e Elnök úr szintén helyettest delegálni? E. válasza:

„Én magam megyek. Meg kell becsülni a munkásokat ezzel. Észreveszik azt parasztok, munkások, hogy jelenlétemmel megbecsülöm őket. S nem érdekel, hogy a többi mit gondol...”

Bognár, Implom és Rácz képviselő után az Athenaeum küldöttsége az újjáépített vasút első menetrendjét hozta el. A szöveget, amit a bőrkötésre írtak, tőlem kérte Bandi tegnap telefonon. Palkóék különben csak Gerő ünneplését készítették elő.

Közben a márványteremben már összegyűlt az alakulásra váró Lánchíd-bizottság. Amint kiszóltam a testörnek, a márványterem ajtajából Nagy Ferenc nézett ki és érdeklődött: jön-e már az Elnök. Átszóltam Péter Jánosnak, kérjen pár perc türelmet az összegyűltektől, - és felszaladtam a lexikonért, hogy a Széchenyi-féle Lánchídépítő Társaságról adatokat találjunk.

Délben Péter János átjött és közölte, - nyilván nem véletlenül - hogy a múltkor jelen volt Jékely és Gyöngyösi beszélgetésénél, amikor Jékely kérte: készítsék el az ő arrangementjét, de 4-5 hétig még szüksége van rá E.-nek. Hágába készül. Azért gyűlölte újabban annyira Barthát, mert ő is inspirált erre a posztra.

A Lánchíd-Bizottság megalakulása után Nagy Ferenc ott maradt, és Vasadyról beszélt. Állítólag nyakig benne van egy cigarettaügyben, amelyben a Gazdasági Főtanács nem adott engedélyt kivitelre. Babanyecnek - Jékely kebelbarátja - két tanúja van, akik hallották Vasady telefonját, amikor utasítást adott az ügyben. Bele akarják keverni az ügybe Tildy Lacit is, hogy Vasady kimosassa magát. Túl mohók ezek az emberek: hirtelen akarnak meggazdagodni. Ha Vasadyt kikészítik, baj lesz az Athenaeummal, mert Vasady az elnök, és igen erélyesen képviseli a Kisgazdapárt érdekeit. (Ezért kell kitörni a nyakát.) Különben a nyomda másodfokon is elvesztette a Gombaszögi-pert. A munkások sztrájkra készülnek. Nem akarnak belemenni, hogy magántulajdonos legyen. Hiszen a felszabadulás óta valóságos éhbérért dolgoznak. Bandi állása mindenképpen veszélyben van.

Este Szeleczykvel megbeszéltük a délelőtti küldöttségekkel kapcsolatos MTI jelentést. Kértem, hogy a szokásos úton: Péter Jánoson keresztül csinálja, nehogy baj legyen belőle. Nem jó ingerelni a tigrist.

Reggel még félig aludtam, amikor valaki nagy csokor orgonát hozott. Névjegy nem volt rajta; aki hozta, nem mondta meg, ki küldi. Ébresztőnek mindenképpen kedves.

Elkezdtem a Steinbeck könyvet (Lement a hold); Norvégia megszállásáról.

Április 27. vasárnap

Judit végre felkelhet a kanyaró után. Elvittem a lengyel-magyar filmmatinéra. A világ legnagyobb sóbányájáról készült a film, és a lerombolt Varsó újjáépítéséről. Mindkettőben vallásos motívumok. Úgy látszik: nemcsak a lengyelek lelkében, de művészi alkotásaikban is nagy szerepet játszik a vallás. Pedig Lengyelország erős szovjet befolyás alatt áll. A varsói film a pusztítás szörnyűségeit, az újjáépítés erőfeszítéseit, és a feltörő élet erejét művészi eszközökkel érzékelteti. Egy zöldellő bodzaág, a temetőben virágzó, korhadt törzsű akác, a vízben vibráló fényes-árnyékos tükröződés... Az Új Magyarországnak ez a matiné-sorozata kitűnő szolgálat lehet a népek megismertetése és egymáshoz közelebb hozása révén. A sok pusztulás szörnyűségei láttán egyre erősebb a vágy: ne legyen többé háború. - Schneider Hédy, a párizsi zongoraverseny győztese, három Chopin-darabot játszott. Ascher Oszkár szavalata szárnyaló művészet.

Befejeztem a Steinbeck-könyvet. Hogyan lettek félénk, gyáva emberek az eszme hősei, hogyan tört napfényre a szabadság szuronyok között - ezt írja le a norvég származású író. Ismerős helyzetek és érzelmek. Igazi megmérettetés volt mindnyájunk számára.

Csoda a Hivatalban! Megkerült a Bajkai-akta, amiről több jegyzőkönyv készült Szeleczy ellen, azzal, hogy ő sikkasztotta el. Jékely adta át Vassnak, mondván: Elnök úr nagytakarítást rendezt iratai közt, és megtalálta. Annyi fáradságot sem vesz, hogy elihetőt hazudjon. A Bajkai-aktát nem E. adta át. De a miniszter úr rég nem tud pirulni.

Április 28. hétfő

Jékely reggel áttelefonált, s mikor közöltem, hogy Elnök úr elment sétálni, furcsákat mondott a portára, hogy neki nem jelentették. „Nem lesz semmi baj - mondtam, - nem ment egyedül. Vele ment Szeleczy.” Meg is szenvedett érte Szeleczy. Délután a román kultúrhét megbeszélésekor nem hívták meg; őt, akinek a legjobb román kapcsolatai vannak.

Délelőtt az életrajzot folytattuk. A szeghalmi választás került szóba. Kérdeztem, miért állt el a petíciótól? - „ Mert Eckhardték eltaktikázták... De nem akarom besározni őket...”

Április 29. kedd

Dinnyés volt kihallgatáson a Kinizsi sportrepülőkkal. Pénz kellene nekik. Mindig, mindenki akar valamit... De van néha más is. Érsek József, a mezőgazdasági ipar fejlesztésével kapcsolatos megbízás eddigi eredményeiről számolt be. Ugyancsak beszámolni jött Róth Pál államtitkár. A mesterséges akadályok ellenére azért mennek az ősszel beindított akciók. Némelyik már be is érett. Május 15-én lesz a hódmezővásárhelyi zsilip felavatása. Amit úgy kell kiszorítani „belőlük”, annak nem nagyon örülnek. Például ennek az öntözőműnek sem. De 200 ezer holdat lehet majd öntözni általa. - Mekkora jótétemény lesz ez már ebben az évben is, gazdák és családok ezreinek!...

Este Szellay Aliz volt nálunk. Szóts Géza elé utazott. Ezalatt be akarnak hozzá költöztetni egy társbérlet, a kétszobás lakásba. Az igénylő Vándor nevű szocdem. újságíró, céljával tűzte ki, hogy kikapcsolja őket saját lakásukból. Megbízás - vagy magánszorgalomból?...

Jékely ma Bécsbe ment, szovjet tiszteknek kitüntetését átadni. Mintha lidércnyomás alól szabadult volna fel az egész Hivatal... Még a nap is szebben süt. És már majdnem május...

Április 30. szerda

Péter János telefonon jelezte: kedves vendégem lesz. Kedvesebben vártam...- mondtam neki, mikor átjött. Persze, nem önzetlen látogatás. A Tanoncotthon javára rendezett ipari és kereskedelmi vásár megnyitására neki kellett volna menni - így egyeztek meg Szeleczykkel. De Tildy Laci azt kérte: Szeleczyk menjen. „Vajon E., vagy Jékely akarta?...” - kérdezte gondterhelten.

Jékely álmos és kábult volt; egész éjjel ittak az oroszokkal, mesélte a miniszter „első számú pribékje”: Fekete. - Este 9 felé elsétáltunk a Múzeum-kertnél. Meghallgattuk a Munkásdalegylet szerénádját.

Május 1. csütörtök

Reggel 9-kor cigányzenétől visszhangzott az elnöki palota: májusi köszöntés! Az erkélyek, ablakok szőnyeggel díszítve, a házak fellobogózva. Az utcákon mindenütt Rákosi, Rajk, Gerő, Szakasits képei. A munka ünnepe mások ünnepeltek, mi dolgoztunk. Megírtuk a Mocsáry Kollégium megnyitásakor mondandó beszédet. A magyarság jóakarata és őszinte baráti szándéka sugárzik belőle. Alapgondolata: „Egyének is, nemzetek is csak úgy élhetnek egymás mellett, ha azt keresik egymásban, ami összeköt, és nem azt, ami elválaszt.” - A Mocsáry Kollégium megnyitása - amely E. kezdeményezésére, és majdnem kizárólagos támogatásával létesült - remélhetőleg megindítója lesz egy mélyülő román-magyar barátságának.

- Grozának már most megmondom, hogy ennek záloga az erdélyi magyarság gazdasági háborítatlansága. Később pedig el kell készíteni egy romániai meghívást és végig kell látogatni a szomszéd népeket.

Tatarescu külügyminiszter lapja (erősen sovíniszta) feltűnő szimpátiával fogadta a Mocsáry Kollégium megvalósítását, és kiemeli E. szerepét. - A napokban kerül sor a Tildy Zoltán Kollégiumra. A debreceni intézmény 10 ezer forintot, berendezést, könyvtárt kap. Jó volna a jövőendő országépítőket képző kol-

légiummá fejleszteni, ahol ösztöndíjjal tanulhatnának a legtehetségesebbek; külföldre mehetnének; mint kiművelt, jól felkészült, népükért felelősséget érző, az emberiség közös nagy eseményeit munkáló férfiak állnának posztjukra, - E. elképzelése szerint.

11-kor Bandi felhívott telefonon, hogy halljam a cigányzenét, amely mellett Vasadyéknál tárgyalnak. Juditnak kihúzták az első fogát. Engem pedig megigézett a május: boldog vagyok, mint a virág, mely nyílhat; mint a madár, mely repülhet; mint a felhő, mely játékosan változtatja formáját...mint a létezés örömét hirdető elemek.

Május 2. péntek

Igaza van Calderonnak: Az élet álom... Néha nyomasztóan nehéz, jó volna belőle végleg felébredni... De tud valószerűtlenül szép lenni. Kár, hogy ébredés a vége. Íme a valóság:

Ma nemzetközi nap. Először a jugoszláv és román közlekedési miniszter és kísérete volt kihallgatáson, Gerővel. Utánuk az angol katonai temető felavatása Solymáron. Délben Bernadotte gróf, a Svéd Vöröskereszt elnöke; és a svéd vendégek tiszteletére ebéd. Péter János kegyként megkapta Jékelytől a liftboy szerepét. Ő irányította a beszállást. Mesélte, hogy Gyöngyösi fél perccel előbb érkezett, mint Bernadotte, és mohón beszállt a liftbe. Bernadotte-nak várni kellett volna, s inkább felment gyalog. A telefonok, pontosan az ebéd idejére, megbolondultak. A házikapcsolás nem működött. Bán kereste Szakasitsot, s alig tudtam felkapcsoltatni. Egy testőrt küldtek fel, hogy Szakasits a kis ebédlőből szóljon fel a központnak. Jékely telefonált, hogy Szakasits titkárnőjét: Schillernét kérdezzem meg, miért nem értesült ő az angol katonai temető felavatásáról. Ezzel a két telefonnal, majd a titkárságon ebéddel, feketézéssel, beszélgetéssel sok idő telt el. Utána alig tudtam a szobámba bemenni, belülről be volt zárva. A porta felől mentem be. Az íróasztalomról minden el volt rakva. Igen rösteltem magam. Később telefon: mindenhol kerestek.

Délután a Mocsáry Kollégium megnyitóbeszédének olvasópéldányát és az MTI részére szóló példányt írtam.

Este Szellayval moziba mentünk. Jean Cocteau: L'éternelle retour (Örök visszatérés) filmje Trisztán és Izolda témája - modern miliőben. Romantika és időtlenség, misztikum és középkori hangulat, művészi feldolgozás. Néhány jelenete - pl. a megmérgezett asszony önfeledten mosolyogva, a tükörben látja szerelmese fordított képét - elkíséri az embert.

Május 3. szombat

A Mocsáry Kollégium megnyitása 11-re volt kitűzve. De el kellett halasztani jó félórával, mert Groza az éjjel a Fészekben mulatott, s nem tudott idejében megjelenni. Íme egy államférfi, amint éppen a két nép barátságán munkálkodik... Tegnap délután 5-6 között volt E.-nél. Egész idő alatt főként ő beszélt. Többek között arról, hogy hat éven keresztül, amíg visszavonult a politikától, miket és mennyit olvasott, s képezte magát a dialektikus gondolkodásban. Mennyi román és erdélyi magyar család sorsa van ennek az embernek a kezében!...

A Ludas Matyi c. satirikus hetilap címlapon ábrázolja Tildy és Groza kézfogását. Alatta idézet József Attila: A Dunánál c. verséből: „... Rendezni végre közös dolgainkat, ez a mi munkánk; és nem is kevés.” Elkértem az eredeti rajzot két példányban. Egyiket E., másikat Groza számára, bekereteztettem. A Kollégium megnyitóbeszédét és a román kormánypárti lap (Drapelul) cikkének fordítását átküldtem Barcs Sándornak, s a Rádió elnökének. A felavatási ünnepségen Groza annyira meg volt hatva, hogy ő tolmácsolta románul a beszédet.

Az ünnepély rendezője Balázs Béla, a Magyar-Román Társaság főtítkára. Az ültetés oly botrányos volt, hogy több miniszter felállt és elment. Szakasits például a harmadik sorban kapott helyet. Az ilyen protokoll-sérelmek megbocsáthatatlanok, hiszen az illető „árfolyamát” jelzik. Egyik „sértett” ki is jelentette: Balázs Béla nem sokáig lesz főtítkár.

Alighogy hazaértem, Péter János telefonált: akarunk-e jegyet a holnapi Fészek-matinéra. Ennek előzménye van. Délután 4-kor nyitom a lakosztály halljának a kis lépcsőházból vezető ajtaját,

Laci altiszt nyitja a másik ajtót - Péter Jánosnak. Ahogy engem meglátnak, Péter János látható visszahúzódással ideadta a nála lévő levelet, továbbításra. 7-ig dolgoztunk. Utána Laci altiszt megmutatta a 9-kor kezdődő Groza-vacsorához megterített asztalt, a nagy ebédlőben. Leányfaluról hozott gyönyörű virágokkal volt a terem feldíszítve. Jékely terítéke mellett volt Velich követé. Őt tip-pelik sokan: ő lesz az új kabinetfőnök. Hamarosan át kellett rendezni az ültetési kártyákat, mert kis Bözse, akit háziasszonynak kértek, telefonált: ha nem muszáj, nem vesz részt, mert 18 férfi közt nincs kedve egyedüli nőnek lenni.

Esté feljött Szóts István. Ma reggel beköltözött kétszobás lakásukba Vándor Pál újságíró, szabályos beutaló határozattal.

Joggal van elkeseredve, hogy nemzetközi filmtekintély léteére kiüldözik saját lakásából. Megsértik legelemibb emberi jogát, elveszik munkalehetőségét. Ilyen és hasonló hivatali hatalommal való visszaéléseknek az az eredménye, hogy a demokrácia számlájára írják és ellenszenvet szül.

Május 4. vasárnap

A gyerekek kanyarója után, két hét óta először, végre beágyazhatok. Délután virágokat vásároltam Judittal. Jelentkezett az angol tanárnő. Hetenkint kétszer jön.

9-kor a Groza-interjút közvetítette a Rádió. E. szerint Groza egyike a legnépszerűtlenebb embereknek. A román-magyar barátság ügye azonban - amivel nevét összekapcsolta - jó ügy.

Május 5. hétfő

Ma jöttem rá, minden leírt szót mérlegelni kell. Iránytűm: felelősség, őszinteség és lelkiismeretesség legyen.

Délután telefont várt E. és kis Bözse Washingtonból. 4-re jelezték, 1/2 5-kor jelentették, hogy a központ már foglalkozik a kapcsolással, és 5-kor, mindkét oldalon, egész tisztán létrejött a beszélgetés. B. minden napja tele van programmal május 26-ig. Fénykép is érkezett, magyar ruhás kisleány köszönti, amint a Clip-

per a reptérre ért. A rádió minden este, a lapok is sokat foglalkoznak a látogatással. A szeretet nagykövetének nevezték az egyik nőszövetség fogadásán. - Ma volt Groza búcsúlátogatása.

Hajnalig az Énekek énekét olvastam.

Május 6. kedd

A nap érdekessége: Gauquiwe francia követ bemutatkozó látogatása. Auriol Vincent köztársasági elnök megbízólevelét hozta, és közölte, hogy elfoglalta állomáshelyét (jó néhány hónapja). A levél is másfél hónappal ezelőtt kelt. De eddig mégsem vehette „hivatalosan” tudomásul a „Cher et Grand Ami...” A követ bemutatta Lenurier katonai attasét is. Az eléggé savanyú ábrázatú diplomata kezd felengedni. Nagyon fellelkesült a Magyar-Francia Intézet szervezésén, s igen örül annak, hogy Illyés Gyula megbízást kap az egyik francia laphoz, amelyben a magyar kormánynak érdekeltsége lesz. (L' Humanité?) Ez az első világlap, amellyel ilyen kapcsolatba lépünk. Illyés Gyula különben is remek szimbóluma a francia-magyar barátságnak. Bátyja francia lányt vett feleségül, s halála után az egyik gyermek az itteni nagyszülőknél maradt, a másikat Franciaországba küldték, hogy az igazságnak elég tétessék. Az egyik nem is tud magyarul, a másik franciául, de azért testvérek.

- Intézményeket érdemes csinálni, amelyek nemzeteket hoznak egymáshoz közelebb. A franciák most hatalmas erővel akarják egész Nyugat-Európában szétszórni újjáéledő kultúrájukat... - mondta E. a követfogadás után. - Szeretem ezt a népet, a francia szellemet: forradalmi hév, szenvedély, könnyedség, báj árad belőle. - Feminin és szellemi szajha? - mondják róla. De inspirálja az egész világ művészetét és táplálja szabadságszeretétét.

Május 7. szerda

Az újabb válság jelei már észrevehetőek. Szombaton Bognár József és Nagy Ferenc azért volt itt. Elébe vág a dolognak, ha a

hároméves tervet éltetik, mert ezzel kihúzzák a talajt egy támadási felület alól. A gyárlátogatások is újból megindulnak.

A Szabad Nép és a Szabadság B. amerikai útjáról sűrűn hallgat. A május 1-i ünnepségről E.-t „kifelejtették”, és a képszolgálat kicsit bosszantó, de a sajtó sem tolakszik. A tanoncvásár megnyitásáról alig emlékeztek meg a lapok. Rákosi megjelenése viszont lázba hozta őket. Úgy látszik: a béke ratifikálásának újabb időpontja (május közepe) lehet az izgalom okozója.

Szötsék ügyében Szeleczyk utasítást kapott, hogy az igazságtalan és jogellenes intézkedést korigáltassa. Szeleczyk legnagyobb elképedésére, szombat délután meghívót kapott a románok vacsorájára. Pécelről beszélt telefonon Jékelyvel, aki nem mondta meg, hogy E. meghívatta.

Nagy Ferenc - remek érzékkel - éppen Jékelyt bízta meg, hogy simítsa el a Vasady-ügyet. Jékely Babanyec barátja, akinek fontos érdeke Vasady eltávolítása. Nem tudom, Vasady vétkes-e valamiben, de Jékely és Babanyec ítélkezhet felette legkevésbé.

Szeleczyknek gyanús, hogy mostanában helytelenítik B. amerikai útját, amire Rákosi oly lelkesen biztatta. „Ebből még baj lehet” - szimatolja érzékeny orrával... Minek egy asszonynak beavatkozni a politikába - hallja és mondja maga is. Persze, csak négy szemközt.

A délutánom Judité volt. Közelgő születésnapjára kalapot ígértem neki. Együtt vásároltuk meg; a születésnap gyertyákat is. Egész lázba hozta, hogy ketten járjuk az üzleteket. Azt hiszem: ez neki a legnagyobb születésnap ajándék. Este sokáig olvastam. Álmodtam egy hegedűről, amelynek nem volt teste, csak húrja és valaki gyönyörűen játszott rajta. Álomban minden lehetséges.

Május 8. csütörtök

Már egy hete május van: minden napnak külön hangulata, színe, illata, atmoszférája van. Szobámba beszökik a tavasz, beszívom a levegővel. Jó volna megállítani az időt...

Kisfaludy-Stróbl megmintázza Elnök urat. Ma volt az első ülés. A műteremben van egy kagylóból kiemelkedő Vénusz. Mosolyt

csal a gondterhelt arcra. A szobrász a homlokba és tarkóba „van beleszeretve”. Vajon az „udvari” művészek lelkesedése mennyire őszinte?

Visszatérve E. Ortutayt, majd Szakasitsot kérette magához. Szakasitsot a MALÉRT-ügyben, mert a Világosság megtámadta, mivel nincs képviselője ott a szocdem. pártnak.

Mihályfi udvarol: a Kossuth-Tildy plakett tervét hozta (az újságokban is megjelent a hír). Iszonyúan rossz. (Vagy lejárat?...) Mindenesetre új fényképet akar csináltatni, s új plakettet. A román kultúrhétre tervezett plakett elmaradt. Kissé Mihályfi az oka a gyenge sajtónak. Most tervekkel jött, hogy a helyzeten változtasson. De a terv még nem gyakorlat.

Május 9. péntek

Harmadik évfordulója, hogy Tildy Zoltán bujdosóként hozzánk jött. Az a négy hónap sorsunknak más irányt adott. Felkapott bennünket a történelem szele, és sodor azóta is magával. Ki sejtette volna akkor, hogy az üldözöttből államfő lesz, s hogy mindennapi programját én készítem dolgozószobája asztalára...

Ma két szovjet emlékmű leleplezése volt Kispesten és Újpesten, utána a Független Ifjúság katéja számára elkészült az előszó. Hazamenetel előtt Karolával benéztünk a miniszter titkárságára. Kati (a miniszter titkárnője) és Gizi teljes készületségben nyüzsögtek körülöttem, Jékely meg az egyik széken összerogyva, mintha szivacsból lett volna. Ma derült ki, hogy a Viktor által, Amerikából, E. kocsija számára rendelt finom olajat - mind az öt hordót - átvitette Kisőrsihez. Tildy Zoli éppen tanúja volt, amint nagy hangon szidta a garázst. Dobják ki kocsijából a bűdös benzint, ott a finom olaj, töltsék meg azzal... Cseppet sem zavarta, hogy a hordók Tildy Zoltán nevére voltak címezve. (Mint a narancsküldemény megdézsmálásakor...) Emiatt aztán nagy lehordásban részesült. Kapóra jött neki otlétem. Megkért: rendeljek neki a Szikránál 800 plakátot E.-ről, mert a pártnak is kell 100, és a követésekre is akar küldeni. De miért mi csináltassuk ezeket?... (A megvert eb próbálja megnyalni gazdája kezét.) Péter János min-

denesetre utasítást kapott E.-től, hogy minden csomagot, ami a nevére érkezik, azonnal küldjék fel a lakásba.

Május 10. szombat

Reggel az Ifjúsági Vásár megnyitása. Olyan tömeg volt, hogy körül sem lehetett nézni. Rengeteg csomaggal érkeztek; két altiszt és egy testőr hordta fel az ajándékokat; kosarak és szatyrok tömegét. Olyan szellemes dolgokat készítettek a tanoncgyererek, hogy bizonyára meglesz az eredménye otthonuk felépítéséhez. - Jékely kereste a saját csomagját. Szeleczy azt felelte: csak Elnök úr kapott ajándékokat. „Akkor telefonálj, hogy az én csomagomat nem adták ide” - adta ki az ukázt. - „Ne haragudj, én ilyet nem telefonálok” - így Szeleczy. - Később bement Jékelyhez, aki éppen a vásár igazgatójával beszélt telefonon, hogy az ő csomagja nem érkezett meg; küldje sürgősen. Később küldték is teherautón... Azért az ilyesmihez nemcsak étvágy, gyomor is kell...

Mormy telefonált, hogy kihallgatást szeretne kérni. Ma délben a Szabadság c. lap nagy cikkben foglalkozik Jéhl Frigyes „panamájával”. (Úgy látszik a páter és szövetségesei akcióba léptek. Jól tudják, hogy Jéhlék E. hű emberei; ők fogadták be 44 október 15-én, a nyilas puccs után.) Péter János mindenesetre megjegyezte: jelenteni kell a cikket Elnök úrnak, hátha csak akkor fogadja, ha tisztázódik a dolog.

- Jól néztem volna ki, ha amikor hozzájuk mentem, ők is azt kívánták volna tőlem, hogy előbb tisztázzam a Gestapóval ártatlanságomat - felelte E.

Jéhléktől megirigyelték a kiscgazda mozik vezérigazgatóságát. A páter kezdte el piszkálni, mert szereti lefölnözi az üzleteket. S Jéhl, ahelyett, hogy megegyezett volna vele, szembeszegült. Most aztán kitérik a nyakát. Sorra kilövik az Elnök embereit. Most mindenki elhúzódik tőlük, E. azonban habozás nélkül fogadja Mormyt. Rögtön felhívtam Mormyt, jöjjön hétfőn.

Laci altiszt segélyt kért a minisztertől fogai rendbehozására. A hivatalfőnök válasza: hagyja ott az orvost, aki elkezdte és 580

forintért csinálja, majd ő elküldi valakihez, aki megcsinálja 100-ért. E. adott neki 600 forintot.

Az ebédszünetben elintéztem Judit születésnapjára tortáját. A kis csokoládétortán megint eggyel több a gyertya.

Délután fej- és torokfájásról panaszkodott E. De Miskolcra mindenképpen el akar menni holnap, mert megígérte. Délelőtt a Mentőegyesület jubileumi ünnepségén volt; aztán Mihályfi és Kocsis volt nála.

Május 11. vasárnap

Juditkám születésnapjára eljöttek barátnőim: Irén, Ida, Zsüliett. Irén változott legtöbbit. Nyugalom és derű árad belőle, annak ellenére, hogy Laci még mindig börtönben van. Az anyaság határozottá és bizakodóvá tette. Laci újabb leveleiben azt írja, hogy a gyerek, akit várnak, mindennél fontosabb, és nem érdekli semmi más, csak hogy őket boldoggá tegye. Most, hogy közeledik a tárgyalás, idegesebb...Nehéz helyzetben van Kiss Sándor is. Valami családi váltó-ügyet is a nyakába akarnak varrni... Kiss Sándor a jövő egyik reménysége volt...

Judit kedvéért felkerestük Morinyit. Velünk jött Ida, Karola és Csiki festőművész. Anyagi okokból sokat fest az idős mester. Képei hasonlíthatatlanul jobbak, mint a műteremtárs Rottmanp Mozarté, aki édeskés jeleneteket pingált ma is festőállványán. A Morinyi képek közül egy Zathureczky-portré, Velence és Napfényes utca tetszett különösen. Judit fehér grenadin ruhában, fehér kalappal, kezében három szál pünkösdi rózsával egészen meghódította a művészt. Le akarja rajzolni őt is. 24-én ül először modellt.

Különös hangulata van ennek a műterem-villának. A lépcsőház sötét faburkolata háttérében egy szuggesztív erejű kép: Jairus leánya, akit Krisztus a halálból feltámasztott. A túlvilági fényben világító leánytest olyan, mint egy jelenés. Juditot ez a környezet valósággal elbűvölte. Ez is születésnapjára ajándék.

Május 12. hétfő

Nagy Ferenc telefonált: sürgősen szeretne néhány percet. 11-kor volt a hazahozott műkincsek tárlatának megtekintése, s előtte jött. A Nemzeti Bank és néhány (3) nagybank államosítását kellett megbeszélni, mert Nagy Ferenc távollétében Mihályfi és Kocsis E. véleményét kérte: milyen álláspontot foglaljon el a Kis Újság. Mivel E. ezt a kérdést nem beszélte meg Nagy Ferencsel, nem akart beleavatkozni. Viszont a maga részéről nem tartja fontosnak, hogy állami kezelésbe kerülnek, vagy nem. - Mihályfi telefonált: mikor jöhet a szobrásszal és fényképésszel, mert a plakethez profilképet kell csináltatni. Ma merült fel, hogy Mihályfi lehetne Jékely utóda (hisz annyira igyekszik). Jékely hat hét múlva mégis távozik!... Jékely Bojta admin. államtitkárt szeretné utódjául. Mihályfinak az is előnye, hogy nem Jékely ajánlja. Mihályfiék különben elkezdtek a család meghódítását. Az ő ötletük a Kossuth-Tildy plakett; a Tildy Zoltán Művészeti Alap; a legújabb pedig: Filo, (a feleség) a Kis Képes legújabb számát B. amerikai újtjáról akarja összeállítani. Tegnap Mihályfi kísérte E.-t Miskolcra. Jékely természetesen résen volt. Szeleczy kedvesen mindig előrehívta, hogy a fotókon takarja Mihályfit. Bandi azzal jött haza, hogy a Kiszgazdapártban Mihályfit emlegetik Jékely utódjául. Gizi és Kati igen örvendezik, mert még a pártból ismerik Mihályfit. Jékelynél mindenképpen jobb. Az Újságíró Szövetség elnöke, és ért a sajtópropagandához.

Mormy volt kihallgatáson. Visszahozta a Szabadság Rendet; most már nem illeti meg őket, miután így meghurcolták a nevüket. A páter alaposan felfújta a dolgot. Bevált módszereket alkalmaz. Irritálta Tildy Laci üzlete is. Célja: mindenkit lebuktatni, aki a Tildy családdal kapcsolatban van. Még a miniszterelnökség idejéből maradt benne a tüske. Féltetettnek érezte magát. Le is akart mondani, hiszen Dálnoki Miklós Béla alatt, a debreceni kormányban, teljhatalma volt. S most is. A közbeeső intermezzót nem tudja megbocsátani. Ez az oka a Gordon elleni állandó áskálódásnak. (Lásd Szabad Száj.) Bizonyos fokig ez az oka a Jéhlék elleni hajszának is. No meg az, hogy megirigyelték: milyen jó üzlet a

KIMORT. Pedig Jéhlék megérdemelték, és Frici kitűnően megszervezte a kisgazda filmet.

Négy szál gyönyörű rózsaszín szegfűt hozott fel a testőr. Nádor ezredes özvegye küldte a miniszterelnökségről. Kettőt átvittem Karolának. Szemrehányást kaptam a titkárságon, hogy mostanában nem megyek kávézni. Udvariasan megindokoltam: nem szeretem a titkárságon az idegen elemeket, és nem helyeslem, hogy Elnök úr szobáján- a titkárság tagjain kívül - bárki átjárjon. - Szeleczy elmondta miskolci tapasztalatait. Péter János láthatóan ideges volt. Nem evett. Állandóan elmenni készült - és maradt.

Szép ajándékot küldött B.-nek a miskolci nőszövetség. Egy rózsaszín fehérnemű-tartót; tetején lúdtollból és gyöngyből készült virágok. Mintha az új amerikai anyagból: nejlonból volna. Mezőkeresztesen, ahol először választották E.-t képviselőnek, szuronyok és terror ellenére - egy kedves órát töltöttek.

Május 13. kedd

Reggel nagy hévvel fogtam rendezéshez, lerakáshoz. Volt időm, amíg E. Kisfaludy-Stróblnál volt; másodszor. A szobrász a mindenkori hatalmasok művésze. Horthy István emlékművet, vagy Felszabadulási emlékművet egyforma buzgalommal készíti. Szeleczy szerint, régebben is bejáratos volt a miniszterelnökségre. Mindenkori udvari szobrász. Úgynevezett szalonművész. A mindenkori konjunktúra haszonélvezője.

Szeleczy éppen gyulladt szemét borogatta, amikor Jékely telefonált neki: 15 perc múlva kísérje el E.-t a műterembe. Neheze esett volna kissé előbb értesíteni...

Az első kihallgatás előtt Jékely telefonált: menjek át hozzá. „Mi nem voltunk jó barátai egymásnak - kezdte kis beszédét. - De búcsúzóul gondoltam magára.” Egy levelet adott át, amelyben Feketét (titkárát), a VIII., engem a IX. fizetési osztályba neveztek ki. Finoman tudtára adtam, hogy észrevettem a kilógó lólábat. Én voltam a csalétek Fekete kinevezéséhez. Viszont a hat hét mára nyolc lett. Nem igyekszik különösebben. Főigazgatói kinevezésre

előterjesztették Gajzágó Karolát, Gyursánszkyt, Papp doktort - mind régi miniszterelnökségiek. A pénzügy vizont csak egy előléptetéshez járul hozzá. Jékely ördögi ötlettel az érdekeltekre bízta, döntsék el egymás közt. Most a három ember legszive-
sebben megenné egymást, ha a kannibalizmus nem volna tilos. Miért kell egymásra uszítani őket, azzal, hogy rájuk bizzák a döntést?...

Oltványi, majd Thury Levente volt kihallgatáson. Aztán Mihályfi jött három fényképésszel, és hozta a Kis Újság készülő, két oldalas képes mellékletét B. amerikai útjáról. Megfelelő lépés, megfelelő időben...

Délután Kocsis jött érdeklődni a mezőkeresztesi útról. Láthatóan terhére volt E.-nek újból rekonstruálni a történeteket. Egyszerűbb volna minden útra újságírók kísérete.

Este 6-kor még Nagy Ferenc jött.

Május 14. szerda

Megírtuk az elmaradt feljegyzéseket: s megkezdődtek a kihallgatások. Jékely ismét telefonált: menjek át hozzá. (De belejött...) Csak nem léptetett megint elő? - kérdeztem tréfásan. Jelen volt Vass is. Aztán behívta Feketét és átadta mindkettőnknek a kinevezési okmányt.

Kiss Ferenc ötvösművész útlevélügye végleg megakadt. „Úgy bántak velem, mint egy rohad krumplival - panasolta. - Ez nemcsak rám, de az Elnök úrra nézve is megalázó, ahogy az amerikai konzulátuson beszéltek velem.” - „Nem mutatta a kultuszminiszter levelét?” - kérdeztem tőle. - „Dehogynem!... Csak négy magyar tisztviselő is azt mondta, hogy fűtyülnek a csöcselékből összeállított közhivatalnokokra, hatóságok írásaira.”

Szegény, még nem tudja, hogy önértzeteskedni, elcsüggedni nem szabad; keményen harcolni kell azért, amit el akarunk érní. Milyen keserves megteremteni tehetséges, jószándékú emberek számára az érvényesülés lehetőségét. A legtehetségesebbek nem a könyökükkel dolgoznak.

Szerb Antalné zsidómentő- helyesebben: emberséges sváb-jainak földmentesítési ügye elintéződött. Szóts Istvánt is megnyugtattuk: társbérloje jelentkezet, hogy kapott lakást és hamarosan elköltözik. Végül is a gátlástalan, szemtelen agresszivitás eredménnyel járt.

Délben borral és feketével ünnepeltük a két kinevezést. Kis időre kiszaladtam a Múzeum-kertbe, ahol gyermekeim játszottak.

Délután ismét elővettük a Terv-dossziét. Egy régóta érlelődő gondolat: a béke kiépítésének, illetve a jövő társadalma kialakításának vázlata. Két alappillére: az egymással szemben álló két hatalmas irányzat. Egyik a szervezetség erejével lép a porondra, és újabb bilincseket rak az emberiségre. A másik a humánusabb, de szervezetlen erőtenyezők, melyeknek kohéziója a másik irányzattal szembenállás. Ezeknek a defenzív erőknél kell offenzívába lépni és jól szervezeten átvenni a világ jövendőjének kialakításában a vezérszerepet.

A gondolatok szinte ömlöttek, mint a jól elraktározott búza, amely rég vár a hombárban arra, hogy napfényre kerüljön.

C. C. Poole, angol munkáspárti képviselő, a Kisgazdapárt meghívására jött hazánkba. Közel egy órás kihallgatása során erősen kifogásolta a londoni magyar követség munkáját. Ígerte, hogy hazamenetele után több barátot szerez Magyarországnak, mint a magyar követség két és fél év alatt. - Padányi-Gulyás Béla, az Interparlamentáris Unió kairói üléséről számolt be. Szerinte legérdekesebb volt Berkley amerikai szenátor beszámolója, aki számok tömegét olvasta fel arról, hogy mennyit fektetett Amerika, pénzben, áruban, nyersanyagban az elmúlt háborúba; s megjegyezte, hogy ezt természetesen nem ok és cél nélkül tette. Újabb áldozatokra is hajlandó, mert célja a népek igazi szabadsága és az igazi demokrácia kialakítása.

Május 15. Áldozócsütörtök

Ünnep lévén, a Gellért-fürdőt ígértem a gyerekeknek; napfény-nyel, sok lubickolással a hullámfürdőben. Igen elkomorodtak, amikor az idő becsapta őket. Be kellett érniük egy gellérthegyi

sétával. A hegyoldalon, három lebombázott villa elvadult kertjével bővült a füves-fás térség. Őszibarack és mandulafák emlékeztetnek az egykor gondozott gyümölcsöskertre, s az összeomlott falak néhány jómódú család otthonát védték. Most az istenadta nép tarkán és felszabadultan heverészik bokrok és omladékok tövében. Összebújó párok, vidám csoportok, játszó gyerekek birtokba vették a hegyoldalt. Egy hársfa alatt csókra nyújtott szájjal hátrahajlik egy lány. A pusztítás helyén az élet újra él...

Este felhívott Szelezcky. Megérkeztek. Az ebédnél nem volt helyük. Az autójukat a rendőrökcsi után rakatta Jékely. Hadd szórakozzon még néhány hétig...

„Pártunk harca a demokráciáért” c. könyvet olvastam sokáig.

Május 16. péntek

Reggel 7-kor Péter János telefonja ébresztett fel. Készítsem elő a cserkészek kérvényét, amikor Nyárádi jön. Nem is volt nálam a kérvényük... Debrecenbe mentek kora reggel Jékelyvel, a Tildy Zoltán Kollégiumnak visznek 25 ezer forintot és utánanéznek az anyagi és személyi kérdéseknek. Távollétük határozott nyeresége volt a napnak.

Reggel, mint rendesen, közelharcot kell vívnom az idővel. A percek hihetetlen gyorsan múlnak, s Totyi ötletei kifogyhatatlanok. „Aja, te öltöztess!...” - „Aja mosdasson!...” - „Ajával reggelizek!”... Leggyorsabban 8 és fél 9 közt rohan az idő. Pillanatok alatt bekapom az üres kávé és rohanok. A Múzeum körút sarkánál megállt mellettem az A/4-es hivatali kocsi. Dehogyan ülök be!... Engem nem tesz boldoggá, ha kocsiba ülhetek...

Némethy Ella operaénekesnő - aki Amerikába készül - volt ma az első. Utána Asbóth József teniszbajnok. Panaszkodott, hogy ismét fogyott öt kilót, mert 360 forint a fizetése; felesége és két gyereke van. - „Mit csináljak a serlegekkel?...” - mondta komoran. Pedig e serlegek megszerzésével többet használt az országnak, mint egy rossz követség.

- Megígértem, hogy gondom lesz rájuk - mondta E. - Megbeszélem a kultuszminiszterrel. A feleségének pedig küldök 500 forint értékű bonbont. Ilyesmire úgysem telik nekik...

Nyárády az újabb orosz követelés ügyében jött. A magyarországi német javak átadása után most a német követeléseket kívánják, ami 2 millió dollárt jelent. Viszont a potsdami egyezmény megkötésekor a Magyarországot illető 5 millió dollárnyi követelésünket elvesztettük, - az angolszászok jóváhagyásával. Summa summarum: 7 millió dollár MÍNUSZ! Ez a 2 millió dollár 8, vagy 16 évi részletekben lenne esedékes, s ezalatt bármikor jogukban van beavatkozni az ország ügyeibe - a megállapodás be nem tartása címén.

- Benyújtsam lemondásomat? - csobogott Nyárády vízfolyászerű, gyors beszéde. - Mert ezt a megállapodást nem írom alá...

- Beszéld meg a felelős kormánnyal - válaszolt E. - Nem avatkozom a jövőben ilyen kérdésekbe. Elvégre ott a kormány!

Délután megírtuk az 5-kor tartandó beszéd vázlatát, amit a Magyar Mezőgazdasági Iparfejlesztési Társaság alakuló ülésén tart E. Ezt a szervezetet E. hozta létre, az értékre termelés szolgálatára. Érsek Józsefet buzdította fel, aki érti a témát. A jó tervek azért lassan kezdenek megvalósulni. A hódmezővásárhelyi öntözőművet tegnap avatták. Az anyagi alapot E. hajtotta ki. Cél: a mezőgazdaság előbbrevitele. Hát még ha teljes erővel folyhatna az építőmunka!...

Május 17. szombat

Műteremmel kezdődött a nap. Ezalatt az iratszekrényekre felszerelték a zárat, mert már néhányszor E. nyitva találta. Most Wertheimzár került rá. A fenti dolgozószoza íróasztalára hétfőn kerülnek új biztonsági zárok. Különös, hogy senki nem gondolt arra, hogy a köztársasági elnöknek párnázott ajtajú dolgozószobája legyen, és biztonsági zárral ellátott fiókjai. Viszont nagy gondot fordítanak arra, hogy a berendezéseket (telefon, posta, stb.) abszolút ellenőrizhessék.

A tegnapi alakuló gyűlés alkalmából Csonti Szabó kísérletezésének eredményéből 7 érett paradicsom érkezett a kertészetből. A pompás gyümölcs bizonyára kelendő lesz külföldi piacon is.

4-kor B. telefonált Chicagóból. - A Tanjug részére írtunk 5 kérdésre nyilatkozatot. 6-kor jöttek érte, mert 7-kor visszaindul a lap főszerkesztője Belgrádba. A mélyentisztelt adminisztráció ma adta át a külügy sajtóosztályának 14-i átíratát. Ők ráérnek... Siessen az Elnök!...

Sebestyén követ a csehszlovákiai-magyar lakosságcsere állásáról referált. Most már állatokat és gépeket hozhatnak magukkal az áttelepülők.

Május 18. vasárnap

Judit apjával Pécelre ment. Mi Totyival felfedező úton voltunk a Gellérthegy Kelenhegy úti oldalán. Olasz-dalmát hangulatú, szűk lépcsőkön jártunk. Kétoldalt kertes villák, akácillat, madarak édes hangja. Ünnepi hangulat, nyugalom, békesség volt körülöttünk. Mintha elvarázsolt helyen jártunk volna: suttogva beszélgettünk. Fel ne ébresszük az alvó tündért...

Leányfalun a kisgazdapárti vezetőkkel: Balogh, Oltványi, Mihályfi, stb. - volt megbeszélés. A páter nagy lovat adott a párt támadói alá azzal a kijelentésével, hogy a Kisgazdapárt a fék. Lép-ten-nyomon gúnyolják érte őt is, a pártot is. Jelen helyzetben a nagybankok államosítása elleni állásfoglalás sem volt szerencsés.

Május 19. hétfő

Mára nem volt előjegyezve kihallgatás. Meghívást kapott Oltványi, később Ortutay. Délben áthívtam a titkárságot, viszonzásul. Délután hozták bemutatni a Magyar Rádió riportját a könyvnapról. Át kellett írni. - Este mozi. Most vetítik a Mocsáry Kollégium felavatásának híradóját. Érezhető, hogy nem a KIMORT, hanem a MAFILM készítette. Jéhhlel együtt megváltozott a szellem is. E.-ről rossz képeket adtak.

Éjfélig olvastam Dsida Jenő verseit.

Május 20. kedd

Műterem után 10-kor fényképezés. A Magyar-Jugoszláv Társaság a Titó-kép párját kéri, ahhoz készült felvétel. Aztán Gyöngyösi, Oltványi. Jékelynek most Gyöngyösi a céltáblája. Gyöngyösi akadályozza a hágai kiküldetését. Le akarta nyomni tiszteletdíját is. E. nem engedte, hogy más elbánásban részesüljön, mint a többi követ. Jékely természetesen fel van háborodva és csodálkozik, milyen rövidlátók „egyesek”...

A Tanjug-cikknek nagy visszhangja van. A lapok, a Rádió, külföldi adások foglalkoznak vele. Mondanivalója ugyanaz, mint a románok felé, a Mocsáry Kollégium megnyitóbeszédének: Magyarország őszinte és igazi békét akar a Duna-medencében. A csehek már észrevették, hogy hazánk - közelebről E. - kezdeményező e téren.

Délben a titkárság kollektív műterem-látogatása Kisfaludy-Stróbl szobrászművésznél. Jó néhány híres ember-portrét láttunk. Bernard Shaw azt írja saját mellszobráról: „Jobb, mint az eredeti.” Van olyan levél tőle, amelyért Kowach alezredes 1000 dollárt ígért. Frigyessy szép fehér márvány mellszobra a steril Profeszszort ábrázolja. Aktjai harmonikus, szép alkotások. Könnyedség, lendület, báj van bennük, de mintha hiányozna belőlük valami: a szenvedély, az élet... Problémamentes művésznek érzem. Az a fajta szobrász, mint László Fülöp festőben. Virtuózai a szakmának, de sehol egy fájdalomtól eltorzuló arcvonás, egy vad tekintet, egy lobbanó indulat. Pedig az élet fényeit az árnyékok emelik ki, s bizony, sokkal több a sóvárgás, szenvedés, mint az Olimposz lakóinak örök derűje. - E. portréján a száj és az orr körül van valami idegenség. A homlok szép.

Mintha a műterem-élmény folytatása lenne, este G.B. Shaw Pygmalionját láttuk a Belvárosi Színházban, Turay Idával és Dénes Györggyel. Élvezetes színházi este volt.

Május 21. szerda

Újból kezdődnek az idegőrlő tárgyalások. Rákosi már jelezte: jön valamelyik nap. 6-kor a bankok államosítása ügyében volt pártközi értekezlet. A Kommunisták Pártja javaslatához a Parasztpárt

járu! azonnal hozzá. Meg is jegyezte E., hogy nem komoly és megbízható politikai partner az olyan, amelyik gondolkodás nélkül, azonnal dönt nehéz és kényes kérdésekben.

„Megvan tehát rólunk a véleményed” - mondta elmenőben tréfásan Erdei Ferenc.

- Utolsó, s talán a legnehezebb roham indul meg rövidesen, mert a békeszerződés ratifikálására orosz részről is van határidő. Addig kell biztosítani állásaikat, amíg lehet. Ez az oka az idegességnek, s elszántságuknak...

E. tehát mindenre el van készülve. A tárgyalás 1/2 10-ig tartott.

A Magyar Rádió bemutatta az elkészült riportot. Csapnivaló. Újra kellett írni az egészet.

Május 22. csütörtök

Cikket kezdtünk írni a bizalmatlanság eloszlására, a koalíció szükségességének, s nagy közös célok őszinte együttműködésének fontosságáról.

11-kor St. Aubin, az Amerikai Vöröskereszt új magyarországi megbízottja jött bemutatkozni. Két hét alatt igen megszerette Magyarországot. Beszámolt, mennyi segítséget kaptunk eddig Amerikától. B.-ről éppen most érkeztek képek, egyik amerikai vöröskereszt központjában.

Délután Papp-Kökényesdyék adták vissza a látogatást. Szeleczy kifulladásra érkezett az Elnöki Hivatal futballmeccséről. Jékely biztosan szívszélhűdésre, vagy végkimerülésre számított, azért állította be meglepetésszerűen - centercsatárnak. - Szóts István egyedül érkezett. Alizt leszállította a villamosról, azzal, hogy egy nő, aki a külsejéből él, kiütésekkel ne menjen társaságba. Különben Szóts intelligens és igényes művész. Cikke a „Rómeo és Júlia”-ban filmesztétikai szakcikk.

Papp-Kökényesdy szerénységére és lovagiasságára jellemző, hogy Szeleczynek kellett elmesélni a dolláros testőr esetét, aki egy diplomatatáskát talált a leányfalusi révnél - tele százdollárosokkal. Rögtön átadta az egészet feljebbvalójának. A tulajdonos, a svéd vöröskeresztes férfi, elámult a testőr becsületesség-

gén. Összecsókolta, felírta nevét, címét. Hogy ebből micsoda szenzációt lehetett volna csinálni - dobszóval és nagyharanggal!... De Papp-Kökényesdy és emberei az ilyesmit természetesen tartják.

Tegnap Jéhl-ügyben tárgyalások. 5-kor Vas Zoltánék kitüntetése.

Május 23. péntek

Shoenfeld amerikai követ volt búcsúlátogatáson. Erősebb kezű, I. osztályú diplomatát küldenek utódjául Chapin személyében. Ezüstkeretes dedikált fényképet kapott, amit tegnap este telefonon kért tőlem Gyursánszky. 1/2 9-kor bementem, és előkészíttem.

1/2 12-re Kapócs Ferenc, Nagy Ferenc titkára jött. Jó volt a Hírlap kis riportja Nagy Ferenc 3 éves kisfiával. E. sugalmazta, mert pánikszerűen elterjedt, hogy Nagy Ferenc Svájcba szökött...Tildyné Amerikába... Az elnök is hamarosan megy.... Rajk ismeretlen helyen tartózkodik.... Futnak Sztójaiék - jön Szálasi... dagad a rémhír, s továbbgyűrűzik. Kinek jó ez?...

Délután telefon Washingtonnal. B. gépe viharba került. Ezután vonaton utazik, csak hazafelé jön repülőgépen.

7-kor a hárshegyi cserkész táborban volt E. táborozáson. Jó volt velük! Azt mondta nekik: „Szeretnék most visszafiatalodni hozzátok. Ugye, adnátok helyet valamelyik sátorban?”... IGEN!!! - volt a harsány válasz.

Este Zsúliett Balázs Bélára panaszkodott. Jól ismeri, segítségét kérte. Balázs Béla nemhogy ajánlotta volna a Művészeti Tanácshoz, azt mondta: Örüljön, hogy él, pláne ha nem is az ő pártjukhoz tartozik.

Május 24. szombat

Svájcból, Judit fogadó-családjától meghívás érkezett: szívesen várnak Judittal együtt június 15-re. Prospektusokat is küldtek a havasok, fenyvesek tiszta szép világáról. Ahova - sajnos - nem

mehetek el. Nem kívánatos pletykára, találgatásra adna alkalmat: ki tudja, milyen küldetésben megyek!... Csodálatos lehetőség - és nem élhetek vele. Életem döntő fordulatait nem én irányítom.

Oltványi, Balogh páter és Jékely közreműködésével ma végezték ki Vasadyt. Lehet valamit felhozni ellene, de az biztos, hogy bírái sokkal inkább lehetnének vádlottak. Az igazság rendszerint alázatos szolgája a hatalomnak; s akit kiszorítanak, büntethető. Ereje a varázskörön kívül megtörik. A páter és Jékely mindig úgy helyezkedik, hogy a körön belül legyen. Vasadynak tehát mennie kell. Útban van. Kitűnő fegyver van a kezükben: az ügy elmérgesedése magával rántaná A. J.-t és Rácz Jenő volt pénzügyminisztert. Ez pedig igen súlyosan érintené a pártot. Így folyik az öldöklés a párton belül... Jékely ma biztosan elégedett, a napi „jócselekedetet” végrehajtotta.

Totyí kardot, Judit öltöztetőbabát kapott. Alighogy hazatértem kedves terheimmel, angol óra. Utána Judittal Morinyihez. Éjfélig olvasás, a jóízű alvásig.

Május 25. pünkösd vasárnap

Mikor kicsit tovább alhatnék, a gyerekek hatkor ébresztenek. Egész héten várják a vasárnap reggeli nagy hancúrozást. Ilyenkor vagyok igazán az övök. - Az inspekciós telefonált az Elnöki Hivatalból, hogy Pakody altiszt feleségének az éjjel kislánya született. Pakody rendes, szerény, megbízható ember. Kedden meglátogatom a feleségét.

A gyerekek délutáni alvása alatt Sárközy György tiszta világának verseit olvastam az erkélyen. Uzsonna után, pokróccal felszerelve, kirándultunk a Gellérthegyre. Levetkőztettem őket, hadd süsse a májusi nap a bőrüket... Ez a nap is - mint minden ünnep - túl rövid volt terveimhez. Olvasnom, angolt tanulni nem jutott idő.

Május 26. hétfő

Régen ígért ajándék a gyerekeknek a Gellért-fürdő. De a hősséggel induló napot elrontotta az eső. (A földnek viszont aranyat

ér...) Azért úszkálni, hullámszázor visítózni, a kis medencében pancszini lehetett. Délután folytattam Sárközy verseit. Az erkélyen a virágládákba jázminágakat tűztem, s ez a kert illúzióját adta.

Május 27. kedd

Jékely ki akarja használni a hátralévő idejét. Vasadyt sikerült „elintéznie”. Ő képviselte a pártot a pártközi megbeszélésen, Nagy Ferenc megbízásából. Most Szótsékre akar rámenni. Feltelefonált reggel, hogy a szocdem. párttól panasz érkezett, hogy Vándor Pál urat ki akarják tenni a „lakásából” - az Elnök úr szavaival visszaélve... Csűri-csavarja a dolgokat, hogy az Elnököt kényes helyzetbe hozzák. Mintha ez volna a feladata...

A válság szó ismét egyre gyakrabban fordul elő a lapokban. A baloldali sajtóban teljes készütség. Legújabb jelszó: gazdasági összeesküvés. A Kisgazdapártból megint dobálják kifelé az embereket. Rácz G. képviselő - sem rokonom, sem ismerősöm - tegnap elpanaszolta, hogy egy Zemplénben tartott beszéde miatt kizárták a pártból. Soha nem járt Zemplénben... Olcsó az ember. Különösen a kevésbé rafináltak kerülnek hamar horogra. És egyszerűen partra dobják őket... Vasady két embert rántana magával. Azokat későbbre „tartálékolják”? Viszont így is kézben vannak. Ezt tudva, Rácz Jenő annyira iszik, hogy már reggel zavaros és állandóan reszket a keze. Idegroncs a félelemtől.

Délután Nagy Ferenc telefonált Svájból. Június 4-én jön haza. Úgy hiszem, addig gondoskodnak némi meglepetésről számára.

6-kor Mihályfival és Szakasitscsal volt megbeszélés. Estére Lukács Margittól kaptunk páholyt a Nemzetibe, a „Vízkereszt”-hez. Remek előadás. Shakespeare darabja csupa játék, szellem, ironia, ötlet - és aktualitás. Felvonás közben megkerestük az öltözőben Margitot. Előadás után együtt jöttünk haza. Egy óra után mentek el. Szép este volt; ritkán van ilyen.

Május 28. szerda

Mihályfi telefonált a „Föld népe” Lapkiadó Kft.-nek irandó levélért - és a Tildy-plakett jelmondatáért. (Ügyes árukapcsolás). Sőt

még hogylétem felől is érdeklődött. Pedig ez nem kis dolog egy valóságos miniszternek! Dehát az a bizonyos „levél”, amit sürget, nem akármilyen. A „Föld Népe” Lapkiadó Kft. ügyvezetői tiszteréről Elnök úr Mihályfi Kft.-tag javára lemond. - A levél elkészült. A plakett jelmondata: Szabad hazában - szabad magyar nép.

12-kor, Jékely díszkísérettel elindult Bécsbe, B. elé. Holnap este érkeznek.

Szilágyi fényképész elhozta a Magyar-Jugoszláv Társaság részére készült fényképet és nagyításokat. Ezek eddig a legsikerültebb képek E.-ről.

Bandi elintézte, hogy a Tildy Zoltán Kollégium könyvtára 100 kötet könyvet kap ajándékba. A kiadók a megnyitáskor adják át.

Május 29. csütörtök

Tegnap a horgászás nem várt eredménnyel végződött: sikerült kifogni egy szép súlyos válságot. Sokkolók az ilyen rajtaütésszerű meglepetések! Mire hazaértek, Ortutay, Oltványi, Balogh páter és Mihályfi kereste E.-t telefonon. Viharjelzés több oldalról... 1/2 10-re megérkeztek. 10-re jött Rákosi. A délelőtti minisztertanácson ismertetik az oroszok válaszát Nagy Ferencnek arra a kérdésére, amit Kovács Béla ügyében írt. Ismertetik Kovács Béla és Gyulay vallomását, hogy Nagy Ferenc is résztvett az összejöveteleken. A Minisztertanács megbízta Gyöngyösit, hogy hívja haza Nagy Ferencet.

Éjjel 1/4 1-kor kopogás E. hálósobája ajtaján: Gyursánszky ébresztette fel, azzal, hogy Nagy Ferenc titkárát, Kapócs Ferencet letartóztatták, a miniszterelnök szobájában kutatást tartottak. Ilyen még nem fordult elő egyetlen alkotmányos országban sem, sehol a világon!

Este kapott telefonüzenetre reggel 8-kor bementem. 1/2 9-re jött Mihályfi, Ortutay, Oltványi és a páter. 11-kor Bencsik volt kihallgatáson, majd ismét Ortutay, Oltványi számolt be a fejleményekről. A fenti dolgozószobába kapcsolták telefonon Locarnót. Nagy Ferenc érdeklődött: miért kell sürgősen hazajönnie? Furcsákat beszélnek svájci tartózkodásáról, hogy találkozik Saláta

Kálmánnal; hogy az angol kapcsolatokról közismert Hives Henriket vitte magával... Esetleg nem számított visszajönni... 5 éves kislánya itt maradt. Pünkösdkor vitték le Bissére, a nagyszülőkhöz.

Dél felé azzal jöttek Oltványiék, hogy Rákosinak az volt az ötlete: MARADJON KINN NAGY FERENC. Nemsokára jelentkezett Bécsből Gordon svájci követ. E. közölte vele, hogy az utóbbi telefonértesítést helyesli.

Vajon milyen irányt kapnak az események Nagy Ferenc kinnmaradásával?... Az Elnöki Hivatalban is teljes az izgalom. Papp-Kökényesdy kétségbe van esve a Shoefeld követ búcsúztatásáról való távolmaradás miatt. Ma, amikor önmagát kimentette, meg is jegyezte Weems: „Most már tudom, hogy az Elnök úrnak tényleg sürgősen el kellett tegnap utaznia.” Különben államfő nem szokott követ búcsúztatásán részt venni; - ez is egy magyarázat.

„Nagy Ferencet hazahívják és lefogják...” - lám, miket tud egy altiszt. Mikor hozta a feketét, akkor közölte aggodalmait. „Meg tet-szenek látni, így lesz...” suttogta vész-tjőslóan, sunyi léptekkel eltűnve.

Különben E. is érzi a veszélyt.

- Rákosi tegnap egészen behúzta a nyakát, úgy félt. Így csinált a múltkori válságnál is. Rögtön láttam, hogy baj van...

Délben átszaladtam a titkárságra. Péter János humorba csomagolva földobta: ha majd mi jövünk, én leszek az első.... Megtisztelő rám nézve, - válaszoltam-, biztosan nekem lesz a legjobb „protektorom”... - Hivesről azt hallottam, hogy Jékelynek is, Péter Gábornak is bizalmasa. Feltűnő, hogy a svájci utat ő sugallta, - nyilván nem magától. Így szövi hálóját a pók. S a zsákmány egyre nagyobb.

A búza érik. A föld népe aratásra készül, hogy legyen az országnak kenyere. Itt meg fortyog a jövőendő. De micsoda katlanban!...

Június 2. hétfő

10-kor a Történelmi Emlékbizottság ülése, majd könyvnap. Az egyik munkáspárti lapban megjelent a hír, hogy Rákosi nyitja meg

a könyvnapot. Mikor E. odaért kíséretével, Rákosi azt mondta: „Nem nyithatom meg, ha te itt vagy...”

Bandi elmondta, milyen zűrök voltak a rádióközvetítéssel. Elromlott a vezeték... nem volt bemondó... és hasonló „műszaki” akadályok sorozata. Végül Rákosi Ortutaynak mondta: legyen a szpiker. A Szikra Nyomda egyik embere kezdett el beszélni. Először reklámot csinált a Szikrának. Aztán elmondta: kik vannak jelen. „Gerő itt ül nem messze” - Erre Gerő felállt. Általános derűtség közepette ült le. Aztán felsorolta a minisztereket. Erre elkezdtek böködni: az Elnök is itt van. Erre bemondja: Ebben a pillanatban ért ide a köztársasági elnök. Aki akkor már rég ott volt...

Délután találkoztam B.-vel. Nagy nyugalomra van szüksége, mert egy arasznyira megdagadt a mája, a repülőgépet dobáló vihar miatt. Hogy most lesz-e itt nyugalom?... Kis Bözse hevert a mellette lévő ágyon. Zoltán és Kati is a szobában volt. A fehér rózsa, amit szombaton, érkezésekor küldtem, az asztalon volt. Érdeklődött a gyerekek után - említettem a Németiné-ügyet. Az MNDSz állítólag miatta nem üdvözölte érkezésekor. Sós mandulával kínáltak. E. kétszer is bejött. Mintha B. belátta volna: nem az én irányomból fenyeget veszély. A körülöttem hullámozó indulatok árapályában oly végtelen vagyok, mint egy tengerparti kavics.

Június 3. kedd

1/2 9-re mentem be. Íróasztalomon cédula: „Tárgyalásom van benn.” 9 felé hallottam Szakasits hangját. Később Fekete, - Jékely titkára - telefonált: Dobi szeretne bejönni. Jékely jött telefonhoz: vezessék be, már negyedórája várunk rá. 1/2 10-kor Rákosi telefonál: „Kérem az Elnök urat!”. Kapcsolom. Jékely vette fel. Átadta E.-nek. Varga Bélát nem találják. Sem a lakásán, sem Manrézában, sem ismerőseinél...Rajk mindenütt keresteti. Hajdú nevű és egy másik képviselővel állítólag Sopron felé ment. Jékely kiszól: hívjam Szakasitsnak a Világosságot.

- A kettést kérem, - mondja Szakasits....- Halló, Gergely? Varga nincs meg?... A Rádió mondhat, amit akar, de egy ilyen komoly lap, mint a Világosság... Most megállapodtunk, Gergely? Végtelesenül sajnálom a szenzációt .. A Szabadság már az utcán...

1/2 12-kor J. telefonál: Varga Béla megérkezett Bécsbe, az amerikai zónába. Közben jön Gulácsy, mint politikai államtitkárjelölt. Óriási beszédet vág ki. Csak úgy zúdul ajkáról a szófolyam. Vasady vidáman, mosolyogva megy el. Elnök úr nyugalma felbátorította.

Mara jön át. Vasárnap indul Prágába, a követségre. Jékelynek még nem érkezett meg a belga kormány akceptálása. Igen drukkol. Mara jugoszlávokkal van itt, tolmácsként. kérdezem: hogyan nem irtották ki a külügyben? - „Nem tudom... Igen csodálkozom, hogy az én ügyem volt az utolsó, amit Gyöngyösi külügyminiszterként aláírt. Csütörtök délután háromszor is kiszólt a titkárságra, hogy vigyék be az aktámat...”

Gordont hazahívták. Ha nem fog hazajönni - ami valószínű - egyszerűen előveszik a Gordon-dossziét és bűnvádi feljelentést tesznek ellene.

Romániából hat hónapja nem engednek senkit nyugatra.

Kocsis van benn E.-nél. Ki kell nyitni a kis-titkárság lépcsőre nyíló ajtaját, olyan nagy a hőség. Iszonyú feszültség van a levegőben. E. három idegcsillapítót vett be. Megint nem eszik. Mint Gandhi...

1 óra után Jékely bevitte aláírtni a hágai követi kinevezését. Az esti lapok már közlik: Nyárády, Kővágó és Jékely megy, a párt vezetőségéből.

Délután feljött Irén. Három hét múlva lesz meg a gyerek. Azt mondta: a svájci rádió szerint Nagy Ferenc ellenkormányt alakított. Ő a miniszterelnök, Soós Géza a külügyminiszter, Saláta a pénzügyminiszter, Kovács Imre a földművelésügyi miniszter, Payer is a kormányban van. Kállay volt miniszterelnök, Hives, Gordon és Auer nem jön haza. Szegedy-Maszák megy hozzájuk Svájcba. És Kertész - ahelyett, hogy hazajönné külügyminiszternek, - csatlakozik hozzájuk. Az amerikai kölcsön második részét nekik folyósítják. Erről nálunk az esti rádió nem beszélt. Wanderberg szenátor beszéde a ratifikálással kapcsolatban igen érdekes volt.

Június 4. szerda

Reggel, alighogy elkezdtek a munkát, Jékely jelentkezett telefonon. Jön jelenteni. A párt teljesen szétszilárdott. Ortutayék mindenkit ki akarnak dobálni, s maguk a kiszegzák követelik a Ház feloszlatását. Az akció tehát reményen felül sikerült... A magyarországi helyzet a nemzetközi érdeklődés előterébe robbant. Sőt: a New Yorker Times a nyugati demokráciák felelősségét is emlegeti.

10 után Mihályfi jött, aki átmenetileg ellátja a külügyminiszteri teendőket is. Hozzá van bejelentve Weems angol követ. Egyik újságíró szerint, Rákosi azt mondta, hogy a válság után őt is kirúgják. Vidéki kommunisták szerint most Tildyn a sor.

Nagy Ferenctől levél érkezett. Száll József kommunista titkár hozta a berni követségről. A boríték újabb leragasztása megálapítható. A levél május 31-én kelt, és a Hotel Bellevue Palace, Bern, Grand hotel papírján íródott. Azt írja: 28-án értesült Kapócsától, Baloghtól, Nánássytól, Gyöngyösitől telefonon, hogy jöjjön haza. Este értesült, hogy titkárát, Kapócs Ferencet letartóztatták és íróasztalát átkutatták. Azonnal intézkedéseket tett a hazautazásra. - Idézem: „29-én délelőtt, éppen hazautazásom pillanatában, Gordon úr felhívott, hogy semmi szín alatt ne hagyjam el Svájc területét, amíg Mihályfi tájékoztatási miniszter ide nem érkezik informálásomra. Azt kértem Gordon követ úrtól, hívja fel a minisztert, s kérdezze meg: neki is ez a véleménye?... Estére Bernbe érkeztem, ahol Gordon közölte velem, hogy beszélt Elnök úrral, s Elnök úr kijelentette, hogy Gyöngyösi figyelmeztetése Elnök úr tudtával történt. Erre elhatároztam magam, hogy megvárom Mihályfi minisztert, Bernben. 30-án délelőtt Balogh államtitkár úr azt telefonálta Gordon követnek, hogy helyes lenne, ha nem mennék haza, hanem az ártatlanságom hangoztatása mellett elküldeném lemondóleveletem. Ezekből a figyelmeztetésekből arra kellett következtetnem, hogy személyes szabadságom forog kockán, ha hazamegyek. Személyes szabadságomat szívesen áldoznám fel, ha azzal hazámnak a legcsekélyebb mértékben is hasznára lehetnék. Alaposan kell azonban tartani attól, hogy

bizonyos idő múltán tölem produkálnának olyan vallomásokat a magyar közélet más politikai vezetői ellen, mint ellenem most Kovács Bélától, s így börtönbe kerülne mindenki, akire még a magyar parasztság és polgárság támaszkodhat. Azért lemondok, abban a tudatban, hogy nem veszítem el a parlament és a nép bizalmát. Az ellenem fordult, a fegyveres hatalommal rendelkező kisebbség és a megszálló uralom ellen sem szóval, sem tettel nem vétettem, politikám minden mozzanata a nyilvánosság előtt zajlott le, mellékúton soha nem jártam.

Mellékelem lemondóleveletemet, s szegény, boldogtalan hazámat az Isten kegyelmébe ajánlva, mély tiszteletem nyilvánítom Elnök úr iránt".

Mai bejelentésre Oltványi, Bognár, Dobi, Balogh István jön. Később Kővágó. Érdes, kamaszos hangja áthallatszik:

- Én egyszerű, jó magyar ember vagyok. Két évig hűséggel dolgoztam a posztomon. A feleségem hetedik hónapban van. Mint férfinak, kötelességem annyit nyújtani neki, hogy a hátralévő két hónapot szabadlábban, biztonságban, az ő nyugalma megőrzésével töltsen. Adjunk törvényes formát a lemondásnak, rendkívüli közgyűlésen, és ne mint egy gonosztevőt dobjanak ki...

Aztán engedelmet kért és elment. Így búcsúzott. „Bocsásson meg Elnök úr, hogy végső szükségemben ide fordultam...”

Jékely közli: Szegedy-Maszák valószínűleg hazajön.

Kihallgatások közben E. néhány percre kijön, feketét kér.

- Minden rámszakad lassan... - mondja mosolyogva, valami emberfeletti nyugalommal. Mintha ő volna az egyetlen nyugodt ember Magyarországon. De e mögött a nyugalom mögött teljes elszántság van.

- Nem fogok sokáig élni - mondja szinte önmagának és haját megsimítva bemegy, mert szól a csengő: folytatódik a tárgyalás.

Dobi csendesen, álmosan beszél. Jékely megint benn van. Nagyt sóhaj. Veszélyérzete van.

Ebéd után, a titkárságon meséli Szeleczy, hogy a „4 nagy” (Mihályfi, Ortutay, Dobi, Jékely) a Guggerhegyen van. Jékely vezeti be őket az országvezetés rejtelseibe. Tüzet adtak a piro-mániás kezébe... Szegény rettegő ország.... ott volt egy másik új

kisgazdapárti társaság is. A kegyelmes asszonyok egy másik asztalnál élvezték egymás társaságát. És a demokrácia előnyeit...

A sofőrök és detektívek új ruhát kapnak. Az ő szolgálatuk fontos.

Június 5. csütörtök

6.45-kor indulás Szegedre. Csak három autó ment. Jékely később indult. Rajkhoz kellett mennie.

Papp-Kökényesdyné felhívott telefonon, mert férje Tasról telefonált: mi van a gyerekekkel. A központtal nem tudott összekötést kapni. Aztán elsírta magát. A megalázottságot még csak elviselték, amíg csak róluk volt szó, de amikor már az államfő rovására mennek a dolgok, az mégiscsak sok... Éjjel kapott egy cédulán írásbeli értesítést a férje, hogy másnapra testőrsorfall kell Dinnyésnek, aki Elnök urat képviselte a Bazilikában, az úrnapi körmeneten...

Este vihar volt. Csak oldaná fel a politikai feszültséget!

A New York-i rádió szerint Szegedy-Maszák és Gordon nem jön vissza.

Június 6. péntek

Zoltán születésnapja. 9-kor mentem fel. Nemsokára indulni kellett a Nemzeti Bizottság ülésére. Szeleczy tegnapi viselkedése gyanúsnak látszik. Elpirult, amikor Margit házvezetőnő helyettesítését említették neki. Tegnap is zavart volt, amikor egy időpont-ról kellett volna elszámolnia. Margit hallgatósága szinte tűrhetetlen. Éjjel-nappal valaki jár a dolgozószobában. B. lépéseket is hallott. A szolgálatos testőr is bekopogott, s mivel nem kapott választ, azt hitte, hogy a házbeliek. Reggelre fel volt dülva az íróasztal fiókja, ahol a feljegyzések vannak. Egy éles lövés is volt az éjjel az elnöki ház előtt...

12-kor jöttek vissza a Nemzeti Bizottságtól. Szakasitscsal volt másfél órás beszélgetés. Szaki egészen meg van szeppennev.

- Túl jól sikerült nektek az ellensúly szétverése, - és ne felejtsetek el: ebben ti jártatok elől... - mondta neki E.

Telefonon jelentkezett Rákosi. Most már neki is hiányzik az ellensúly. Mikor Rákosinak telefonáltam, a központ jelentette, hogy Jékely beszél vele. Úgy jelentette: Rákosi nyilatkozatot szeretne a hazajövetelt megtagadó követektől. A követek megtagadásáról. Mert közben Mihályfi is jelentette, hogy Auer nem jön haza.

Rákosi már itt is van: jellegzetes hangja átdöcög az ajtóresen. A hang néha elhalkul, majd felerősödik. Az összefüggés nehezen követhető. (E. azt mondta: amit lehet, jegyezzek gyorsírással. Amit lehet...) Inkább a beszéd ritmusát hallom, mint az értelmét. Kapacitálja E.-t, mondjon beszédet, akármivel kapcsolatban... még vasárnap előtt, mert még nincs kormány.... A vasárnapi lapokban már jöhetne... Az amerikai lapokban is.... Most tisztán hallatszik:

- Én azt javaslom, hogy vasárnap a rádióban... vasárnap este tarts egy beszédet. Ne legyen hosszú... Elég 10 perc... - ismétlődik a rábeszélés. És egész jól hallható dörmögés:

- Még csak azt akarom mondani, hogy egy fél órával ezelőtt hallottam a szocdemektől, hogy a polgármester esetében mindent el kell követni, nehogy a Kisgazdapárt szétzilálásának látogatását keltsük. Én hajlandó volnék belemenni, hogy Kővágó helyét egy szocdempárti foglalja el. A Dinnyés támogatására, te felhívhatnád Dinnyést, hogy nem tartja szükségesnek a párt felosztását.

Kis szünet után a dongó-hang csupa méz:

- Mi mindent el akarunk kerülni, bármilyen látszólag erőszakos választáshoz. Megnyugtatlak arra nézve, hogy a parasztokat a nyári munka alatt nem akarjuk távortartani a szavazástól. Én benne volnék egy olyanféle blokkban, amely előre garantálja a Kisgazdapárt helyzetét. A világért sem arról van szó, hogy kihasználni a Kisgazdapárt helyzetét. Mi hajlandók vagyunk felvetni a blokk eszméjét, amely biztosítaná, hogy a Kisgazdapárt most szétzilált helyzetét nem arra használjuk, hogy a falhoz nyomjuk.... Te, én mondom neked, hogyha elment Kovács, Nagy Ferenc, Varga Béla... (itt a hang elhalkul: esetleg félrefordult) ...

- Miért mondom? Én nagyon figyeltem... Az emberek elmondták, hogy tucattal voltak... Beszéltem Dinnyéssel. Én azt mondtam: sajnós, a Kisgazdapárt nem olyan erős, mint mutatta. Két vagy négy hónap alatt, abból a Kisgazdapártból - amelynek jelentősen 39, 42, 45-ben kibővült szárnyából mozognak jobbra, vagy balra, a szocialista rész maradjon meg. Én félek a Kisgazdapárttól, mint ellenféltől. Ez egy mozdulatlan paraszti réteg... (Valamit kérdez.) 60 nap múlva kell választani... Nézd, két dolog van. Az egyik, hogy a maximális szabadságot adjuk. Ellenben a Sulyokpártnak politikai súlya van. A papok kiadják a jelszót. Azért ez tarthatatlan... Ha megszakad is, a kommunisták győznek!...

Szóba került Kertész. Egy kis gesztus a Gyöngyösi visszajövetelére. Azt senki sem mondja, hogy Szekfű moszkvai ágens. Aki becsületes és lelkiismeretes katolikus... Nyugat felé nem veszik észre, hogy közben eltelt 28 esztendő. 46-ban még az volt a kritika, hogy nem lehet kommunistának mondani. Feltételezem, hogy az ő személye ennek is megfelel.

1 órakor ment el Rákosi, közel másfél óras tárgyalás után.

Utána E. behívta Jékelyt. A „koalíció megmentőjének” hangja alázatos és lábhoz simuló volt, mint amikor a kutya várja a verést. Aztán E. nyugodt, higgadt hangja - Jékely ugyanis telefonált előzőleg kétszer is, a fenti telefonon, hogy jó volna, ha nyilatkozatot adna E., hogy itt minden rendben van, a követek nyugodtan jöjjenek haza...

A tatárjárás jutott eszembe, amikor a király nevével visszaélve csalogatják az erdőkben rejtőző lakosságot; hogy lemészárolják őket...

Június 12. csütörtök

Jékely ma reggel elutazott, feleségével és a Külügyből Heltai tanácsossal. Állítólag Rákosi megbízásából ment ki. Utolsó pillanatig úgy volt, hogy feleségét nem viszi magával. Az új autót átvette és a sofőrt a határról visszaküldte. Titkára, Fekete Laci, Bécsig kísérte. Titkárnőjétől: Csendes Katitól úgy búcsúzott, mint-ha hosszabb ideig lenne távol. Pedig állítólag kedden visszajön.

Kérte Katit, minden nap adjon fel két csomagot a címére. E.-nek természetesen azt nem mondta meg: milyen küldetésben utazik. De hát ki is az ő igazi megbízója, főnöke?...

Keszthelyi, a Külügy sajtófőnöke kért kihallgatást. Parasztpárti létére nem tudja betölteni hivatalát, mert nem közlik vele az eseményeket. Fogalma sincs, Jékely miért és kinek a megbízásából ment ki. Neki nincs autója, sokszorosító gépe, hogy elláthassa munkakörét.

Ilyenkor már csak a fogfájás hiányzik. De az is jelentkezett. Két kezelés közben Kocsis és Mihályfi volt kihallgatáson. A Kisgazdapártnak politikai bizottsági ülése lesz. Előtte jöttek tájékozódni.

Június 13. péntek

Bereczkyék ma délután mentek el Svájcba. Róluk biztosan tudom, hogy visszajönnek. - Gáspár Ervin és Mihályfi volt kihallgatáson. Nagy Ferencnek a Lordok Háza elnökéhez intézett levelét ismertette az este az angol rádió. Abban van egy kitétel, amely szerint a köztársasági elnök csak azért marad a helyén, mert Oroszországba internálással fenyegették meg. Erre készült cáfolat. Könnyű most Nagy Ferencnek odakinn nyilatkozni, de nem számol azzal, milyen kellemetlen helyzetbe hozhatja az itthonmaradottakat. A félelem úgy terjed a levegőben, mint a fertőzés. Már Mihályfi sem mer őszintén beszélni, mióta átvette a Külügy vezetését.

Délben Pásztor János szobrászművész műtermét néztük meg a Szüret utcában. Az özvegy madártestű, égkék szemű kis öreg hölgy, középen elválasztott frizurával. Ismerték egymást Pásztor első házassága előtt is, de csak később házasodtak össze. Ő nevelte fel az első házasságból való Pásztor János színészt. A Rákóczi-lovasszobor alkotója műtermében igen szép dolgokat látunk. az Elűzött... a Várakozás... Anya két gyermekkel... és az ég felé tárt karú akt - szökőkút-kompozíció - gyönyörű. A mosdóban, fürdőkádban úgy heverték szanaszét a gipsz karok és lábdarabok, mint az Arzén és levendula c. bűnügyi bohózatban a hullák végtagjai.

Délután elkezdtek a győri zsidó emlékünnepeken vasárnap tartandó beszéd vázlatát. A munkát megszakította Fóris államtitkár, aki aktájának aláírásáért jött. Nem képes kivárni holnapig. Már Viktornál is volt intervencióért.

Június 14. szombat

A bujdosás alatt nálunk készült képet meghozták a keretezőtől. Laci altiszt elmondta megfigyeléseit: hogyan változott meg az urak köszönése, Mihályfi sem úgy köszön, mint újságíró korában... Nagy Ferenc az utóbbi időben oda se figyelt... (Szegény, egészen mással volt elfoglalva.) Varga Béla mindig kezet fogott vele.

Bandinak felmondtak az Athanaeumban. Elérkezettnek látják az időt az elnök embereinek kiirtására. Ez nemcsak a Kisgazdapártot érinti, hanem Elnök úr személyi környezetét is.

Június 15. vasárnap

Nagytakarítás minden vonalon. Rendeztem az iratokat. Ne legyen nálam semmi felesleges. - A hajóállomásnál találkoztam Mormyékkel. Olyan helyzetbe szorították őket, hogy Frici Amerikába akar menni, hogy mint amerikai állampolgárnak, adjanak védelmet. Bandi „kivégzésének” hallatán láthatóan enyhült keserűségük. Szóval nemcsak őket intézte el a „demokrácia”. Minket is.

Június 16-17. hétfő-kedd

Kocsis arról hozott hírt, hogy érdeklődnek nála is, és adatokat gyűjtenek a szűkülő körre. Az a hír terjedt el, hogy Jékely az Elnök pénzét vitte ki Svájcba. Még az lesz szép, ha ezt a pletykát sikerül elterjeszteni országszerte: hiszen ő maga híresztelte a Hivatalban, hogy Rákosi utasítására utazik. Magával vitte Heltait a Külügytől. Ez is kommunista megbízásra utal. Őrsödi nevű titkára, aki Jékely kocsijával jött vissza, és kiszállt egy kocsmánál, azt mondta: a miniszterelnök is megállt a kocsmánál, és este Jékely is. Mikor

meghallotta Dinnyés, hogy Jékely elutazott, dühös lett: „Hát mégis elment a csibész!... az a gazember, csirkefogó ... Mihelyt hazajön, rögtön jelentkezzen nálam... Persze, a feleségét is elvitte, meg az új autóját...”

Szerencsére Nagy Ferenc elutazott Svájc-ból, mert biztosan csinált volna valami rá egészen jellemző disznóságot... Az agyafúrt gonoszság kitervelésében felülmúlhatatlan... Úgy látszik: Dinnyés véleménye sem jobb róla, mint az enyém. Igen ám, de mit keresett Dinnyés ugyanabban a kocsmában?...

Június 18. szerda

Tegnap Csuka - az új BM-es - marokkó játékot hozott a titkárságra.

Chavalier professzor híreket szállít. Azt mondta: a Jaczku tárgyaláson odaszólt Kiss Sándornak, hogy őt két hétig kizárólag az Elnökre vonatkozóan faggatták. Nagy Ferenc az este, a washingtoni rádióban ezt a kifejezést használta: orosz-kommunista összeesküvés.

A város tele van elképesztő rémhírekkel. Rákosit meglőtték... elfogták... (de kik?) - Vágyálom...

Június 19. csütörtök

Reggel 1/2 9-kor Nyárády pénzügyminiszter eskütétele. Aztán indulás Balatonlellére a Jékely által megtervezett nyaralásra. Úgy hallom: a Balaton, a Sió-csatorna miatt, igen nagy.

Délután Obernyik jelentkezett. Az Athenaeum-ügy érdekelte. Vérszagra gyűl az éji vad...

Június 20. péntek

Reggel átmentem a titkárságra. Péter János izgatottan kérdezte: tudom-e az újságot? Vass most kapta meg Jékely távirátát, amelyben lemond. Megtagadja azt a kormányt, amelynek születésénél ő volt a lelelkesebb bába. Átejtette kísérelését, Heltait, a

Külföldre, Rákosit - és mellel az államfőt. Vagyont, feleségét hivatalos segítséggel, hivatalos kísérettel kivitte. Heltainak csak a határon mondta meg, hogy a felesége is vele megy. Most aztán a „demokratikus jó hazafi” megy Washingtonba, Nagy Ferenc után, hogy ott is megkeverje a dolgokat. De még az is lehet, hogy mindezt megbízásból csinálja. Mert az sem csekélység, hogy a köztársasági elnök hivatalának főnöke disszidál... Presztízsveszteségnek, propagandának kitűnő.

Legjobban Faragóné csodálkozik. Utolsó pillanatig nem hitte el, míg a Világosságot el nem olvasta. Végre elérte Jékely, hogy címlapon foglakoznak vele. Bár kerültek oda már gyilkosok, bűnözők is... Most aztán képes a demokrácia védelmezője és a politikai helyzet bírójaként fellépni... Szabója kétségbeesetten jelentkezett: hét öltöny árával maradt adósa. Eisner szállítónak nem fizette ki a poggyászszállítását.

Amikor E. megtudta, mosolyogva azt mondta Szeleczynek: „Elment a barátod.”

Ez a cezaromániás, beteg lelkű ember labdázott az egész országgal. Még a kommunista Heltai is azt mondja: Sajnálja Szegegy-Maszákot - aki mindig rendes ember volt -, hogy egy ilyen kerül össze, szükségképpen, a létesítendő disszidens kormányban. - Az amerikai rádió mint Reuter-jelentést mondta be, hogy a köztársasági elnök „titkára”: Jékely szerint Tildy lemondott, és csak néhány napig marad még hivatalában.

Június 21. szombat

A szállító Jékely néhány képét még nem küldte el. Érdeklődött: mit csináljon velük? A rendőrség lepecsételte a lakást, biztosan odakerülnek a ládák is. - Legnagyobb szenzációt a Világosság csinált belőle. Szeleczyknél is érdeklődtek, de nem nyilatkozott; mondván: jót vagy semmit.

Végre a titkárság is elérte, hogy autó áll rendelkezésre. A B/4. rsz. kocsival Vass rendelkezik, a B/5-tel a titkárság. Kis kerülővel elértünk oda, ahonnan indulni kellett volna. Mihályfi benn volt kis időre. Péter János és Vass szörnyen nyűzsögnek.

Szeleczy belebetegedett a boldogságba, hogy halálos ellensége ilyen csúfos véget ért. - Bandi ügyében Barcs Sándornak küldtem egy feljegyzést.

Június 22. vasárnap

Már az erdő sem véd meg az agresszív propagandától. A Szabadság-hegyen jártunk; mindenütt harsogott a hangszóró. Ez az erőszakos hanghípnózis erősen emlékeztetett 44-re.

Zsüliett is vívta a maga harcát a Szikrával. Regényét, amely a Népszabadságban igen nagy segítséget kapott, most fasisztának bélyegzik. „Szocdem vagyok - mondta- és nem vagyok köteles baloldalibb lenni, mint Mónus Illés.” A lektor tett még néhány megjegyzést más könyvére, de nem lehet vele vitatkozni, annyira buta.

Este felszaladt Bandi egyik ismerőse, azzal, hogy vidéken mindenütt azt beszélik: az elnök megszökött. Jött megnézni, hogy mi megvagyunk-e még... Megnyugtattam: az Elnök úr is, mi is maradunk... Mi nem vámszedői vagyunk az országnak, hanem sorsvállalói.

Június 23. hétfő

Reggel Péter János izgatottan átszólta telefonon: utasításra szeretne valamit nekem lediktálni. Tegnap amerikai újságírókkal lenni voltak Lellén, akik saját szemükkel akarták látni, hogy él-e az Elnök. Őt két órán keresztül nyilatkoztatták. A legképtelenebb kérdésekkel ostromolták. Azt is megkérdezték, hogy őrizetben van-e: nem fél-e, hogy benne van az összeesküvésben. Személyi kérdésekről egyáltalán nem volt hajlandó beszélni. Jékely ügyében sem. Közben megjelent a Világosságban egy interjúféle beszélgetés.

„Az oroszok nagyon le vannak sújtva. Jékely teljes bizalmukat élvezte. Most megint elvesztették bizalmukat a polgári rétegben” - mondta Faragóné. Pedig tévedés azt hinni, hogy Jékely valamilyen pártot, osztályt, rendszert képviselt. Egyszerűen a szélhá-

mosok, hamiskártyások, elszánt karrieristák díszpéldánya. Ezért viszolyogtam tőle kezdettől.

Rákosi is röstelli a dolgot: őt is átejtette. Lehet hogy nem ezt, illetve nem így akarták?... Hát még Szebeni belügyi osztályfőnök; ha a nevét meghallja, már az asztalt veri...

Június 24. kedd

Nagy a riadalom. Jékely titkárát, Feketét, nem találják. Állítólag még tegnap is a miniszter dolgaiban szaladgált. Gyursánszky gondnok pedig „Köztársasági Elnök” jelzéssel adta fel a csomagokat, Jékely utasítása szerint. Nekem hiába parancsoltak volna ilyesmit!... Gyursánszky ellen fegyelmi indult. Vass is jobban tenné, ha érzékenykedés helyett a sarkára állna, és rendet csinálna, a Mihályfi jöveteléig is. Vasárnap is csak úgy leszaladtak az altisztek az UNRRA-kocsival Lellére, anélkül, hogy valakinek bejelentették volna.

Június 25. szerda

Fekete megvan. Ellene is fegyelmi indult. Addig, Csendes Katalin együtt szabadságolták őket, mert nagyon pucolgatták a fiókokat. Gizi is segített. Gyursánszkyt otthagya a felesége. Állandóan látják az egyik testőrrrel.

Délután a Fórumban voltunk, egy unalmas olasz film bemutatóján. Gizivel és Gyursánszkyval találkoztunk. Kész a kombináció... Jékely „távozása” választóvíz: kiderül, ki hova tartozik.

Utána a Columbia lemezfelvétel számára készült a beszéd magyar szövege. Holnap leforgatják és angolul olvassa fel E. A szünetben Filoval beszélgettünk. Mihályfi meglepően udvarias. Felesége panaszkodik, hogy nem fogja sokáig bírni a három tárcát (tájékoztató, külügy, Jékely utódaékné Elnöki Hivatal.)

Június 26. csütörtök

9-kor megbeszélés a Bolyai Akadémia ügyében, Dinnyéssel, Ortutayval és Bárányossal. A Bolyaiban 500 parasztfiú lakik, akik

érettségi nélkül tesznek egyetemi vizsgákat. Éjjel-nappal tanulnak, és szükségük volna az épület jobb, másik felére is, hogy elég helyük legyen. Egy központi dunavölgyi agráregyetemet szándékszik E. itt létesíteni. Dinnyésből kiütközik a dzsentrivér: már falat húzatott, hogy különválassza a két részt, mert ott pentatonokat akar rendezni és lovagolni akar, tisztektől körülveve. -

Erőss János jelentkezett soronkívül, sürgősséggel.

Mormyéknak meg kell egyezni az új pártvezetéssel, különben feljelentik őket.

A Haladásban cikk jelent meg „Jékely mestersége” címmel. Magát kimentette, a szennyvíz itt maradt.

Június 27. péntek

Tegnap este telefon: reggel menjek be, mert dél felé megjön E. A debreceni ünnepség beszédét kell megírni. - A Hivatalban felmondások.

A strandon találok az egyik kolleganővel. Levetkőzve az ember megmutatja igazi egyéniségét. Rövid lábaival, lötyögő fürdőruhapántjaival, sunyi hunyászkodásával olyan szánalmas volt. Bezzeg néhány héttel ezelőtt...

Június 28. szombat

Érkezés Lelléről 1/2 1 körül. Megírtuk a magyar kenyér ünnepe-n mondandó beszédet, és a Magyar-Jugoszláv Társaság debreceni csoportja alakulásakor mondandót.

Alighogy kész lettünk, jött Rákosi. 1/2 11-ig tartott velem a beszélgetés. Ezalatt lemásoltam a beszédeket, 5-5 példányban. A másodpéldányokért, amelyeket le kell fordítani különböző nyelvekre, Mihályfi jött. Bejött a szobámba. Csak azért szaladt át - mondta, hogy megkérdezze, megkapta-e Vasady a levelét. Aztán szertartásosan kezét csókolt. Titkára csak pislogott... A titkárságnak is jutott a munkából. Mire kész lettünk, az MTI munkatársa már várta a példányokat a titkárságon.

Június 29. vasárnap

Zsüliett hallotta a szocdem. pártban, hogy Szakasits azt az utasítást kapta, szakítani kell az Elnökkel. De egyelőre nem fognak; este a rádióban hallgattam a délután írt beszédet.

Június 30. hétfő

Laci altiszt megint feltűnően gyanús. Háromszor is lejött, hívás nélkül, s élesen szimatolt. Vajon most kinek a megbízásából?...

Bőhm Vilmos volt ma búcsúlátogatáson. Támogatást kért a hazajöveteléhez, mert nem tartja szerénytelenségnek megállapítani magáról: szükség van itthon rá; és hitele van a nevének. Az a véleménye: hadd induljon csak minél több párt, nem árt az választáskor.

A követ távozása után E. elment vásárolni Péter János kíséretében. A sarkon éppen befordult Szelezcky kocsija. E. odaszólt neki: „Nehogy elüss!...”

Délben a titkárságon elmesélték a debreceni utat. Ortutay táviratot küldött a professzoroknak, hogy az Elnök 8 órára érkezik, és várják „láncosan” a klinika kapujánál. És nem az Elnök érkezett 8-kor, hanem ő. De a professzorok a láncot hátul talonba tették. Nem rakták fel Ortutay tiszteletére. Ortutay viszont úgy tolt ki velük, hogy 3/4 9-ig permanenciában tartotta őket azzal, hogy az Elnök fogadni akarja a küldöttséget.

Este avatták fel a Tildy Zoltán Kollégiumot. Bandiék 100 kötet könyvet adtak át. Ortutay is ajándékozott könyvtárat a minisztérium részéről. Szép villa a kollégium épülete, kerttel, bekerítve, remekül berendezve. A növendékek szép dísz-emléklapot adtak át. E. este még visszament, újból megnézte az intézetet. Állítólag nincs még egy ilyen szép, rendezett kollégium az országban.

Járkált a városban is, és hatalmas tömeg ment utána. Feketézett az Arany Bika teraszán, ahol odament hozzá egy három éves kislány, akit Katinak hívnak, mint kedvenc unokáját. Megtudta, hogy a gyerek epilepsziás, mert az ostrom alatt 48 óráig volt a romok alatt. Adott a kislánynak 500 forintot. - Egy amerikai újság-

írónak rendkívül tetszett. Azt is látta, hogy nem őrzik az elnököt... A külföldi újságírók igen elégedettek voltak a debreceni politikai tömeg összesereglésével. Az egyik azt mondta: Nincs semmi baj Magyarországon. Majd csak akkor jön ide, ha újabb válság lesz.

Délután zuhogó zápor. Rendezgettem az Andrásy útról elhözött pártiratokat. Este séta közben különös kaland. Lehet, hogy megfigyelő?... Követnek a Gellérthegyre is?...

Július 1. kedd

Tóth (!?) gyógyszergyáros szökésével vannak tele a lapok. Penicillint szállított az oroszoknak, s azok tartották fogva. Szentgyörgyi professzor táviratot küldött a miniszterelnöknek: ha szabadon nem engedik, lemond a professzorságról, akadémiai tagságról, sőt magyar állampolgárságáról is, mert nem akar olyan államhoz tartozni, ahol ártatlan emberek eltűnnek.

Mormyval találkoztam a Belvárosban. Meghívott fagyalatozni egy Váci utcai cukrászdába, amelynek a kirakatánál néha azon gondolkoztam: kik járnak ide?...

Bandi meglepő, sőt melbevágó hírt közölt velem: nem kap erkölcsi bizonyítványt. A politikai rendőrség nyilvántartásában van, mint a Magyar Közösség tagja. Ezt a kis emléket esetleg Jékely hagyta, de besegíthetett Palkó is, az Athenaeumból kiradírózáshoz. Természetesen légből kapott mese. Az összeesküvések „kipattanásáig” azt sem tudtuk: mi az a Magyar Közösség. De úgy látszik az is elég hozzá, ha az ember egyszerűen csak magyar. Mindenre képes gengszterek csinálják ezt. Akit ki akarnak nyírni, nyakába dobják a hálót... A perbefogottak legtöbbje is így esett áldozatul. Olyan ez, mint az inkvizíció: senki nem lehet biztonságban, nem keverik-e gyanúba. És máglyára küldhetnek bárkit. Azért akad rendes ember is. Kardos és Décsi, Bandival közös igazoló bizottságban dolgozó tagok. Különben a bizottság titkárával szintén a politikai rendőrségen találkozott. A szálak sűrűn szövődnek, és egyre közelebb. Vajon milyen sorsot szánnak nekünk?...

Július 2. szerda

B. két ládát küldött le iratokkal tele Gizivel. Azok tartalmát néztem át. Gizi szabadságon van, de bejár. Asztaltól asztalig, szobáról szobára csapódik, mint a légy. Egyik éjjel másfél órát beszélgettek Gyursánszkyval. Jékelyvel elvesztette nagy pártfogóját.

Az iratok közt megtaláltam az Elnöki Hivatal személyzeti beosztásának első tervezetét. Fábry Pál gépelte és Jékely javította át, a hatalom közelségének mámorában. Engem beosztott Szeleczyhez. E. személyi titkára: Mara Miklós és Varga Gizi. Szerintem. Csak éppen azt nem kérdezték meg, aki mellé a személyi titkárok kerülnek... Vass lett volna a segédhivatal igazgatója. Már indulásnál függetlenítették magukat az Elnöktől, illetve készültek „kézbentartására”. - Találtam az iratok között parlamenti beszédek kéziratát, képviselői igazolványokat.

Öcsémről hír jött a hadifogságból. Hála Istennek, él...

Július 3. csütörtök

1/2 9-kor már itt volt Mihályfi. Szörnyen zsúfolt nap. Három külföldi mellett itt volt Károlyi Mihály: kitüntetését vett át. Dinnyés nagy barátja a kitüntetésnek. „Hadd örüljenek neki, - mondja -, és csak 165 forintba kerül.” Károlyi is olyan boldog volt tőle, mint egy gyerek. Jellegzetes torokhangján biztosította E.-t hűségéről, s arról, hogy ő majd megmondja Párizsban, milyen elnökünk van nekünk.

Cavallier, Ravasz, majd egy 14 éves gyerek: Sugár András kért interjút a Pajtás c. gyermekújság számára. - Utána Demény Gyula; Ser Tibor Jeruzsálemből. Egy olajfa-kötéses, nagyon szép, angol nyelvű Újszövetséget hozott ajándéku.

Kardos László, a Győrffy Kollégium igazgatója után Szviridov és Kondratov érkezett. 12-kor adta át neki E. a Sztálin számára készült Szabadság-szobor kicsinyített másolatát. Az átvevő magasrangú személyek azon tanakodtak: hogyan pakolják be a mázsányi súlyú művet. Erre Vass odasúgta a szomszédjának: „Úgy tesznek, mintha nem pakoltak volna már itt...” Mondom neki ebédnél: Szviridov ért magyarul. „De én nem neki mondtam”-

felelte Vass. A megjegyzés ott és akkor semmi esetre sem volt szerencsés, rendőrségen őrzött cikkei mellé.

1 órakor Kay tábornok, a Dán Vöröskeresztől volt az utolsó délelőtti látogató. Délután lemezfelvétel. 1/2 5-kor Mr. Lambert néhányszor felolvasta az amerikai Columbia rádiótársaság számára készült, lemezre veendő angol szöveget. 5-kor felvették. Bözse és Viktor szerint E. angol kiejtése jobb, mint az övék. Különben mostanában Lellén angol könyveket olvas. 7-kor még egyszer eljött Károlyi megköszönni párizsi követté kinevezését.

Bandi beidézésekor találkozott a pol. rendőrségen azzal a nővel, akit sikkasztás miatt Palkó kidobott az Athenaeumból, s akiről feltételezte, hogy a pénzügyminisztériumnak adatokat szolgáltatott. Palkó nem válogatós az eszközökben, s úgy látszik, jó összeköttetései vannak a pol. rendőrség felé is.

Este a Fórumban láttuk a debreceni kenyér-ünnepség híradóját. Gyenge. A híradó eléggé negligálja E.-t. A Kis Képesben is vannak bosszantó képek.

Július 4. péntek

9-kor az autók már a palota előtt álltak: megérkeztek Lelléről. E. 1/2 10 körül jött le. Nem érzi jól magát. Az este permetezett barackot evett, nem mosták meg jól. Fáj a feje és nagyon kifárasztotta a tegnapi zsúfolt program. 10-re jött a Független Ifjúság vezetősége. Majd Mihályfi és Kocsis. Utóbbi deklamált, mint egy rabbi a szószékben. Viktor szaladt be egy percre, bejelentés nélkül bement. Éppen Tildy Béla hadifogoly volt benn. Viktor kövér és kerek, no meg fölényes. Laci altiszt fehér gumiszandált hozott próbálni E.-nek. Kérdi: jó-e? Mondom, ez meleg nyáron. „Az elnök-asszonynak csak az a fontos, hogy ne kerüljön sokba”-mondja álnokul. Vajon az elnökasszonynak mit mond?...

Július 6. vasárnap

Zsüliett hallotta az angol rádióban egy európai parasztblokk hírért. Nagy Ferenc és a bolgár parasztvezér vállalkozik a blokk

megalakítására. Ez lehetne a Churcill-féle Európai Egyesült Államok magja.

Július 7. hétfő

Vidács Aladár lepergette az amerikai és lellei színes felvételeket, azonban ennek igen furcsa amerikai kalandjai voltak. E. alig szerepelt a képeken.

Délután kimentünk Kiszpestre. Megnéztük egy parasztember találmányát: a mosógépet. Utána a Gödör nevű vendéglőben megkóstoltuk a halászlét. Mikor Groza Pesten járt, itt volt Nagy Ferencsel. Ugyanaz a vadszőlő lugas adott nekik is árnyat, mint most Karolának, Péter Jánosnak és nekem. De hol van már Nagy Ferenc?...

Július 8. kedd

Megjött Szeleczyk Lelléről, aki most állandóan ott van. Egy rendőr le akarta igazoltatni E.-t. Később kiderült: nem ismerte meg. Szeleczyk most nyeregben érzi magát. Most ő van legtöbbit E. közelében. A számvevőség nem engedélyezte az altiszt és személyi sofőr különdíját. Indokolás: kapnak természetben lakást és ellátást. „Az az ő privát szerencséjük” - mondja Szeleczyk és Papp pénztáros. A számvevőség írja rá véleményét a számlákra, hogy ne ő és az elnökasszony legyen a rossz. Mert hozzá mennek ilyen kérésekkel. - „Most is lenn vagyok, és hozzák a villany-számlát.” Azonnal utasítottam: küldjék Pestre. Felhozták, hogy E. kifogásolta a múlt heti fogadásokat. Azt mondta: „Péter János nem jó titkár, mindenkit ráereszt.” Karola egészen elkomorodott. Szerinte Péter János a legtokéletesebb titkár. Abszolút szolidáris főnökével.

Július 9. szerda

Mire bejöttem, már megérkeztek Lelléről. Simon éppen takarított. 9-re jött a miniszterelnök, Mihályfival nem tudtak bejönni, mert

a márványterembe vezető ajtó kulcsa eltűnt. Végül Simonnál találták meg, aki magához vette, azzal, hogy meg kell csináltatni, mert nem nyitja az ajtót. Végül is a haliból vezető ajtón jöttek be. - „Talán másolatot akar csináltatni Simon?” - mondta E.

De a nap többi eseménye mellett eltörpült a kulcsügy. Néemthy Endre dr. után Frigyessy professzor volt E.-nél. „Szívesen átadnám a helyemet, mert már nagyon kiutálnak” - hallatszott át. Hát mindenhol ez folyik?...

E. Chapin új amerikai követ fogadásához a fekete öltönyben úgy átizzadt, hogy inget kellett váltani. Amíg felment, Karola átjött a szobámba, és az ablakból néztük a követ érkezését. Most fogadtak először rendőrségi dísszel külföldi követet. Nagy Imre rendőrezredes új uniformisban feszített. Olyan volt a sok aranyozással, rojttal, mint egy generális. A palota előtt rendőrdízsorfall állt. A Múzeum-kertben, a járdán kíváncsi emberek. 12-kor a kapu elé gördült az A/1-es elnöki kocs. Chapin és Péter János szállt ki belőle. Utánuk a kíséret. Chapin 11 személyt mutatott be. Átadta Shoenfeld felmentését és saját megbízólevelét. Hogy ilyen nagy létszámmal jöttek, azt jelenti: fontosnak tartják az állomáshelyet. Chapin személye is azt jelenti. További személyeket is hoznak még, amiről arra lehet következtetni: ez lesz a kelet-európai kémközpontjuk. Tehát egyelőre még nem adják fel Magyarországot.

Viszont a párizsi konferenciára nem megyünk el. Rákosi 5-én négy órás beszélgetésre Lellén volt, és igyekezett rábeszélni E.-t: milyen jó lenne részt venni Párizsban.

„Persze, ez lehetetlen, mert nagyot csavarnának a nyakunkon az oroszok. De hát ez a csapda!... A csehek elmehetnek, mert bennük jobban bíznak. Nekünk egyetlen reménységünk: a nagyhatalmak megegyezése. Indokolásul azt is kellene mondani, hogy mi örömmel részt veszünk minden olyan dologban, amely a nagyhatalmak közös akciója. De nem vehetünk részt olyanokban, amely a Szovjetunió ellen irányul.”

Ma már telefonált Rákosi Mihályfinak, hogy nem vehetünk részt Párizsban, s indoklásul ezt fogják felhasználni. Ezt hívják politikai ösztönnek...

- Azért az kívánatos, hogy a moszkvai tárgyalások se húzódnak sokáig. Mindent meg kell adni, amit akarnak, mert előbb-

utóbb ügyis megadjuk: akkor miért mérgecsinálni a helyzetet?... A csehek helyzete egészen más. Ők lehetnek önérzetesebbek, mert a jóvátételnél már többet fizettek. Számunkra nincs más út, mint a nagyhatalmak megegyezése. Erre kell feltenni mindent...

Chapinék ajánlkoztak Lellére. Valószínű kimegy a feleségével. E. tud annyira angolul, hogy nem kell tolmács. - Truman aláírását nézegette E. a megbízólevélen. A borítékon olyan a címzés, mintha nyomtatva volna. Megszólítás: „Grand and Good Friend” - búcsúzás: „Your good friend: Harry Truman.” Beraktam a többi követ-megbízólevél mellé, a páncélszekrénybe. Shoenfeld visszahívó levelének borítékja hátul le volt pecsételve. Egy sas van rajta, mely egyik karmában nyilakat, másikban olajágot tart. A levélen közepén címer. A sas szájában szalag. Fölötte korong, benne 13 csillag. Dean Acheson írta alá.

Július 10. csütörtök

10-kor Lampl Hugó, az Öntözésügyi Hivatal elnöke, és Hollósi Ferenc volt E.-nél. Elhozták a hódmezővásárhelyi öntözőmű nagy rézplakettjét, kicsinyített mását, meg egy másikat, amit én kaptam. - Itt volt Bognár, állítólag ő lesz Kóvágó utóda. - 11:30-kor Schwarz és Görög Frigyes. Előbbi a Joint európai elnöke.

12-kor pártvezetőség: Dobi, Implom, Szabó Árpád és Rác Lajos. A megbeszélés tárgya: a Párizsban való részvétel.

- Párizsba menni nem rossz... De sikerült meggyőzni őket arról, hogy nem lehet résztvenni. Az indoklás: Magyarország részt vesz minden olyan európai építőmunkában, amelyben a nagyhatalmak egyetértenek. De nem vehet részt olyanban, amelyben a nagyhatalmak előbb megállapodást nem létesítettek. Miért a mi bőrünket akarják a vásárra vinni?...

A Szabad Szó tegnapi száma azt hozta, hogy Magyarország részt vesz a párizsi konferencián. Annál meglepőbb lesz ezek után, hogy mégsem. A legérdekesebb, hogy ez után a döntés után történt a csehszlovákok visszalépése. Az a bizonyos politikai ösztön most is jól működött...

Délután az elmaradt feljegyzéseket pótoltuk. Este a népi kollégiumok évfordulóján vett részt E. 10-kor 500 népi kollégista számára volt fogadás. Bandi is kapott meghívót.

Ebédnél Szelezcky és Péter János nagyban tanácskozott: ki közölje tapintatosan Papp-Kökényesdyvel, hogy neki nem kell megjelenni az esti fogadáson. Ha arra hivatkoznak, hogy reggel a 4 órai indulás miatt korán kell kelni, természetesen azt válaszolja: a szolgálat - szolgálat!... Egy pillanatig sem gondol arra, hogy bármelyiket elhagyhatja. Dehát miért legyen mindig kísérője (és biztonsága) az Elnöknek...

Július 11. péntek

Szelezcky összecsucodva a titkárság foteljében. Tegnap elrontotta a gyomrát. Állítólag romlott volt a sonka. A népi kolégisták viszont igen jól érezték magukat. Lányok is voltak, és táncoltak. Mihályfi nyitotta meg a táncot. Éjfélkor E. elbúcsúzott tőlük, mondván: reggel korán indul. A fiúk szerenádöt adtak neki, és folytatták az ünnepséget. 1/2 4-kor Nagy Imre r. alezredes még igen emelt hangulatban volt, - mondják a szemtanúk.

Este moziban voltunk. Véletlenül Pfeiffer volt a szomszédom. A híradó alatt Ortutayra és az új házelnök Szabó Árpádra remek megjegyzéseket tett. A szünetben mégis úgy gondolta, jobb, ha észrevesz; odajött köszönni. Az előadás végén kiderült, oka is van rá: kihallgatást kér szerdára. Feleségéről eszembe jutott: milyen remek vicceket csináltak április 1-én Gulácsyval, Ortutayval és Katona Jenővel. Nem ilyen kedélyes játéknak fogja fel a politikát is?...

Július 12. szombat

Rákosi telefonált: baj van a választással. (Hét végén mindig gondoskodik valami meglepetésről.) Az a hír járja, hogy a Kisgazdapárt nem akarja megtartani a választásokat. E. már-már azon gondolkodott: Pesten marad vasárnapra. Felhívta Dinnyést, aki szokott lezserségével azt mondta: ő egyelőre el sem megy a pártközi tárgyalásokra. Majd a végén, ha nagyon összecsapnak, akkor jön ő. Nem veszi túlságosan lelkére a dolgok alakulását.

A lapok szerint ma már Lellén van a pártközi értekezlet a választás ügyében.

Péter Jánost kerestem telefonon, hogy jegyezze elő Pfeiffert kihallgatásra. Vidéken van. B. megbízásából kastélyokat nézeget a lányok városa céljaira. Karola sem jött be. Úgy hallom: Fara-góné volt a titkárságon.

Július 13. vasárnap

A Gellérthegy oldalában lévő sziklakápolna zászlódíszben. 1/2 6-kor a hercegprímás mond misét. Találkoztam a miséről áramló tömeggel. Elárasztották a Vámház körutat, szünetelt a forgalom. Idősebb nők, apácák, diáklányok, háziasszonyok - csupa szürke élet, akiknek a vallás vigasztalás, remény, esetleg narkotikum. Alázatos, hallgatag tömeg. A hídon átvonuló „ellentábor” vörös lobogókkal díszített teherautókon, dalolva jött a vasárnapi kirándulásról. Tűz és víz találkozása a hídon...

Július 14. hétfő

A mai lapok nagy betűkkel hozzák: augusztus 24-én, vagy 31-én választ az ország. Az utóbbi idők gyanús tüzeit állítólag gyűjtogatók okozzák. Sok Sulyok-pártit elfogtak és internáltak. Nagy botrányok voltak a Sulyok-párt ülésén. A Parasztpárt egyik igazolóbizottsági tagját - aki a pártot képviseli -, internálták, azon a címen, hogy tagja a Magyar Közösségnek. Ezek természetesen nem szavazhatnak. Az nincs kimondva, hogy nem választhatók. Szegény Bandi, igen rosszul érzi magát ezzel a megbélyegzéssel. Dehát mi is útban vagyunk...

Szeleczyk este 11 felé felhívott. Akkor érkezett Lelléről, holnapra hívott bennünket a titkársággal, Pécelre.

Július 15. kedd

Toty beteg. Telefonáltam a titkárságra: nem mehetek Pécelre.

Július 16. szerda

1/2 9-re értem be. E. már lenn járt. Sietnie kell vissza. B.-nek gyógyszereket visznek, Viktor szaladgál a gyógyszerek után. Tildy Lacinak telefonáltunk, hogy ebédeljenek itt. - Implom Ferencnek is telefon: az 5 órára kitűzött tanácskozást előbbre kell hozni, 7-kor indulnak vissza.

Itt volt Pfeiffer. Áthallatszott néhány mondata.

- Te úgy vagy velem, mint akit szeretsz. Annak minden hibáját elnézed, mert szereted. Nem vagy tárgyilagos, mert jó vagy, és elfelejtetted hibáikat...- Aztán a beszédére terelődött a szó.

- Nem azért mondom, mert én tartottam, de az jó beszéd volt. Egyike volt a mostanában elmondott legjobb beszédeknek...

- Akkor itt semmi baj, ha annyira meg vagy elégedve önmagaddal - vélte E.

Aztán a pártból jöttek. Fel kellett telefonálni Lacinak: nem tud idejében felmenni ebédelni.

Reggel Mihályfi Maniu letartóztatásának hírért hozta, ami nagy port vert fel. A romániai parasztpárt vezére állítólag szökni akart, a repülőtéren tartóztatták le. Pedig - a román követség embereinek véleménye szerint - a románok 80%-a mellette van.

Délben átvittem három dedikált fényképet Péter Jánosnak, az ülőfelvételekből. Egyet az olasz ügyvivő részére, egyet a Parasztszövetség s egyet a Tildy Zoltán Kollégium számára. Siettem haza Totyinak beadni az orvosságot. - Délután felszaladt Szeleczy. Mára vége lett a nagyválasztmányt előkészítő megbeszélésnek.

A testőrautó és az A/1-es között nem láttam a rendőrségi előfutót. Kiderült, a detektívek sem voltak ott induláskor.

Este a Fórum Klubba a polgári tagozat ismerkedő vacsorájára mentünk el. Némedi ügyvéd hívott bennünket. Szeleczy vitt ki kocsival a Városligetbe. A klub előtt már ott állt Dinnyés kocsija. Ő jóval később érkezett. A ligetben sétált, újonnan felfedezett jóbarátoktól körülvéve, hogy ne legyen egyedül, és főleg ne feledkezzen meg érdemeikről. Oltványi tartott beszédet. A hangulat igen bizakodó volt. Viktor is jelezte egyik szemöldökével, hogy tudomást vett jelenlétünkről. Mikor először az Elnököt éltették,

mindenki felállt. Ő is, és lehajtott fejjel fogadta a rázúduló tapsokat, mint a család jelenlevő tagja. - Szemben velem egy szivaros alak ült. Pártkasszáról, százasokról beszéltek állandóan. Implom betanult beszédet mondott. Jószándékú, becsületes magyar ember, de a politikai vagányokkal szemben rátermettségre és felkészültségre volna szükség. Dinnyést már nem kell félteni: Nem gyullad be, oda-oda mondogat, szúr, vág ha kell. A pletykák szerint előítéletei sem igen vannak... Földes, az Elhagyott Javak kormánybiztosa, most is nagyon nyüzsgött. Ők is Lellén nyaralnak - természetesen közel az „udvarhoz” -, és mindez ingyen van... Különben nagyon szegények. Ezért is szeretne képviselői mandátumot.

Ma megemlítettem: Jó volna kivizsgáltatni a Bandi elleni vádakat. Röstellem előhozni saját ügyünket, de ez nem csak minket érint. - Bementem a pénztárba fizetésemért. Türelmesen megvártam, amíg Papp dr. kettétépett egy cigarettapapírt, gondosan megsodort egy fél cigarettát. Ez már a lejáratás eredménye. Viszont kiderült, Papp pénztáros olyan ember, aki egy fél cigarettát sem ér.

Július 17. csütörtök

Péter János felhívott Karolával - elvégre azért van az embernek titkárnője. Bájbeszélgetés volt, de előbb megjegyezte: akarok-e vele beszélni... Mindig, mindenkivel tartja a vonalat - amíg érdemes. Óvatosságánál csak a strébersége nagyobb. Tegnap például nem tudott arról lemondani, hogy Arwedson svéd követ kitüntetésénél jelen legyen. Vass nem hagyta megjegyzés nélkül, mert neki kellett volna ott lenni. Megindult tehát köztük a presztizs-verseny. Vassal azonban jó lesz vigyázni. Neki van a leg erősebb hátvédje: B., az elnökasszony.

Július 18. péntek

Beszaladtam egy kicsit. A titkárságon Gizi szónokolt. Udvariasan tudtomra adta, hogy tegnap beszélt az elnökasszonnyal tele-

fonon: Washingtonba kellene telefonálni, stb... - tehát nélkülözhetetlen. Péter János bókolts is egy nagyot: milyen derék titkára van az elnökasszonynak. - Ennél már csak az Elnök úrnak van külön titkára - Péter Jánosra célozva. Ezt nem hagyhattam ki.

Lelléről telefonált Szeleczy. Rossz az idő. Átvettem a kagylót. Péter János másik vonalon bekapcsolódott. Karola a harmadikon. Jó kis operett-csevely lett belőle. Az egyik fotelban, mint állandó helyettes, Nagy Imre alezredes unatkozott.

Délután hazahozták a nagy állóórát. Holnap beállítják. Minden negyedórát jelzi, negyed egykor 13-at üt. (Órák száma + negyed). Megint élni fog a lakás.

Július 20. vasárnap

Rákoshegyen állítólag 700 magyar családot akartak a svábokkal kitelepíteni, mint akik választás szempontjából megbízhatatlanok. Van köztük Varga Mátyás nevű is. A nevüket egyszerűen ráhamisították a kitelepítési listára. A parasztok egy hétig nem dolgoztak. A Pamutgyár munkásainak nagy része is sztrájkolt. Majd kaszával, kapával kivonultak a földművesek az előljáróshoz. Állítólag a szocdem. párt intézkedett, hogy állítsák le a további lépéseket. - Beszélgettem egy villamoskalauzzal. Intelligens, sovány férfi, két gyereke van: kényszerből vállalja a számára nem megfelelő munkakört. „Tetszik tudni, nagyon sokat számít a kedvezményeknél, ki milyen pártban van. Én reakciónak számítok, mert szocdem. vagyok” - mondta.

Mindenki kíváncsi a választásokra. Sulyokék ott voltak a Kisgazdapárt széthullásáig, most aztán kiderült, hogy Sulyok nem léphet fel. Balogh páter és Pfeiffer talán közösen próbálkoznak. Így még jobban meg fog oszlani a kisgazdapárti szavazatok száma.

Július 21. hétfő

Délután telefon a titkárságról: holnap reggel jönnek Lelléről. Este Szeleczy hívott fel 10 körül. Akkor érkezett Lelléről. Rögtön

bement a Hivatalba. Lehordta a lehordandókat, szétütött, ahol szükség volt rá, szóval rendet csinált. Ő az egyetlen határozott intézkedő - időnkint. Ennek az embernek életeleme a Hivatal.

Július 22. kedd

1/2 9-kor már az Eszterházy palota előtt állt a Pacard. 9-kor Dinnyés és Mihályfi hangja hallatszott ki a dolgozószobából. Tegnap láttam Dinnyést az autóban. Rendszerint a sofőr mellett ül. A választásokat igen könnyedén kezeli. Sőt! Nem akar pénzt szerezni a pártnak, pedig tudna. Lehet, hogy ez a feladata mint miniszterelnököknek, hogy a pártja választási akcióját elszabotálja? Jutalmul megkapja a honvédelmi miniszterséget?...

Mihályfi hozta a hírt, hogy Nagy Ferenc leszerződött egy amerikai újsághoz, 20 ezer dollárért, sorozat írására. Sok érdekes dolgot tud majd elmondani, s ha háborús összecsapásra kerülne sor, az érdeklődés előterében marad. Hiába! Aki egyszer megkóstolta a nyilvánosságot és a hatalmat, megismerte a jólétet, nehezen tud hétköznapi ember maradni.

Viktort kinevezték kairói követté. Ma írta alá E. a kinevezési okmányt. Károlyi Mihályt nem akarják elfogadni a franciák. A francia követ egyre újabb kifogásokkal jön. Károlyi már nagyon ideges.

B. kiment Tahiba, az édesanyjához. Hazajövet leszólt a házitelefonon. E.-t kereste. Semmi ridegség. Vajon miért az újabb enyhülés?... Bözse is telefonált, s azt mondta: Pötyikém.... Itt megint van valami, amiről épp úgy nem tehetek, mint máskor az ellenkezőjéről.

Bandi ügye végleg megfeneklett. Vasady gyáva és retteg. Őrül, hogy saját bőrét megmenthette. A párt tehetetlen. E.-nek már nincs köztük embere. Nincs kivel keresztülvinni elgondolásait. Ré-gebben Nagy Ferenc szabotálta időnkint, most meg nincs ember.

Jelenleg E. a márványteremben kiscgazda képviselőkkel tárgyal: az ún. „lázadókkal”. Szegények, láznak, és azt hiszik, ér valamit... A hét végén felosztják a Nemzetgyűlést. Akkor már nincs szükség Tildyre. Akkor fog kiderülni: mi a szándékuk. Fursamód, nincs kétségbeesve tőle. A múlt héten volt egy gyanús

vadászat. Egy öreg vadór beirányította a sűrűbe, s ott lépéseket hallott. Kiment az erdő szélére és ott találta, egész más irányban, Laci altisztet és a vadórt. Nem hiszem, hogy a választásig bármi ilyen komplikációra szükség volna. De mi lesz azután?...

Július 23. szerda

Viktor miniszteri rangban, kairói követ lett. Szeleczyt kérték meg az utazás lebonyolítására. Szó van róla, hogy el fogja kísélni őket a hajóig. Szeleczy végre valóságos útmarshall és belső bizalmas. Közvetlenül vele érintkeznek. Lenn lakik, a titkárság számára, 800 forintért bérelt lakásban. Most ő a „titkárság”. Tildy Laci rosszul lett, orvost kellett hozzá hívni. Szeleczy éppen tőlük ment haza, amikor a portás már várta a ház kapuja előtt. „Nem tudtak egy taxit fogadni?” - kérdezte. Persze, más autó nincs. Az inspekciós kocsi biztos elment feketézni. Hazavitte Székács doktort, a család orvosát. Azt mondta az orvos: Mértéktelen kölyök az a Laci. Rengeteg orvosságot szedett be, attól kapott görcsöket.

8.30-kor már benn volt Dinnyés. Utána Kiss Ferenc hozta el a vadászjelenetes cigarettatárcát és egy Libatolvaj című tálat ajándékba. Utána Kovács Imre parasztpárti képviselő.

11.30-kor külföldi képviselők fogadása. Előbb de Caritat de Peruni belga ügyvivő, aztán Assetati távozó olasz követ, akinek már tegnap kikészítettem a dedikált, ezüstkeretes fényképet. B.-nek külön rendeltem két képet.

12.30-kor jött Rákosi. Ebéd helyett hosszúra nyúlt tárgyalás. E. későn ment fel. A család már rég megebédelt.

Július 29. kedd

Karolánál otthon nagytakarítás volt. Megkért, helyettesítem. A külügyből akkor hozták a Benzoni olasz követ fogadásakor mondandó üdvözlőbeszéd tervezetét. Bandi és Péter János játszottak a titkárságon a lengyel ügyvivőnek átadandó kitéttetéssel. A szép kereszt a csillaggal nagyon tetszett Bandinak. Ha ő hordhatná!... De Péter Jánosnak is ... E percben olyanok, mint két gyerek.

Július 30. szerda

E. egyedül érkezett Lelléről, de délután megy vissza. Mintha a trópusi meleg megártott volna neki... Igaz, fekete öltönyben kellett a lengyel ügyvivőt és az új olasz követet fogadni. A napot Dinnyés és Mihályfi kezdte. - Vásárhelyi, a Képes Figyelő szerkesztője, - akitől a Pesti Izében utálatos vicc jelent meg - panaszkodott, Palkóék ellopták tőle a képes napilap tervét. Palkó lop, csal, embereket radiroz ki, - és egyre erősíti pozícióját az Athenaeumban és a pártban egyaránt. Mármint a Kommunista Pártban. Lehet, hogy ez még csak előjáték?...

Délután megírtuk a hároméves terv indulásakor mondandó rádióbeszédet. 5 óra néhány perckor már olvasta is lemezre. Leírtam a tisztázatot. Mikor lejöttem, Mihályfi, Pluhár István, Péter János és még néhányan a Rádiótól már ott voltak a dolgozószobában, várták a szöveget. E. hamarosan hozta - a hangját.

Augusztus 1. péntek

Mormyval találkoztam a Palatinuson. Nagyon szeret hallani a családról. De aztán elmondta a véleményét is, különösen az új kairói követről. Viktor tőlük egyszerűen elvette, E. nevében, a KIMORT-részvényeket. Addig körüludvarolták őket, aztán ejtették. Kegyvesztettségük fő oka azonban - Mormy szerint - az, hogy Bözsikének megmondta, miket beszélnek, miként vélekednek róla. Nem szeretik a szereplését. „Márpedig mindig szerepelni fogok, ha az érdekek úgy kívánják” - vágott vissza B. Azóta Mormy nem szerepel a meghívandók között. „Jó érzés lehet most neki Lellén hermetikusan elzárni az elnököt, csak a halak társaságára utalva... bár legszívesebben a nőtény halakat is kiirtaná... Ami nála nem asszonyi igény, hanem önzés, irigység és uralkodni vágyás...” - fakadt ki Mormy. Az ő kapcsolatuk régebbi, mint a miénk. Ő vitte serdülő korában Bözsét Olaszországba. E.-t változatlanul szeretik, becsülik, érte bármikor, bármit vállálnak. De csak érte.

Augusztus 4. hétfő

Bandi váratlanul meglátogatta Szeleczyt Lellén. Készületlenül találta: vasárnap lévén, nem volt hely az előszobás lakosztályban. Mindenütt női ruhák lógtak. Olcsó vendéglátás az „udvar” árnyékában... Szeleczy nemcsak ügyes fiú, de jól kamatoztatja a helyzetet, most hogy ölébe hullott a szerencse.

Zsüliett szomorú tapasztalatokat szerzett a szocdem. pártban. Házbizalmi és párttag lévén, meg kellett jelennie az V. kerületi választáselőkészítő bizottság ülésén. Itt Simon titkár - Farkas törvényhatósági bizottsági tag jelenlétében - kijelentette, hogy a jelenlévők - 200 ember- kötelesek vállalni 3-3 házat, amelyben összeírják a lakók névjegyzékét. Akikről a házbizalmi útján megtudják, hogy nem rájuk szavaznak, annak a neve mellé írják oda: nem magyar állampolgár, - vagy fasiszta. Ezt bizonyítani nem kell, semmi következménye nem lesz. Ő erre felállt és eljött.

Pedig a szemükbe kellett volna vágni, hogy a Gestapo dolgozott ilyen eszközökkel. És nem azért vártuk a demokráciát, hogy ilyen ügyet szolgáljunk... - háborgott Zsüliett. De ki mer ma ilyesmit mondani?

Közben a Kisgazdapárt naiv korrektséggel, becsületes eszközökkel készül a választásra. Mert programjának erkölcsi alapja van. És akkor is betartja a játékszabályokat, ha a másik fél visszaél helyzetével.

Augusztus 5. kedd

Beszélnem kell Mihályfival. Bandi ügye kezd tengerikigyóvá nőni. Rögtön nem tudtam átmenni hozzá, mondtam: majd ha a moszkvai kiállításról visszajön. Nem jött vissza. Közben a pártban jó koncnak bizonyult az Athenaeum. Ribányi Kamilló volt őrnagy lett az új igazgatósági tag; de sokan úgy értelmezik: vezérigazgató. A nagy huzavona és a tehetetlenség Palkó malmára hajtja a vizet, akit most már kezdenek akceptálni a nyomdában, mert mindent el tud intézni. Mögötte ott van az ő PÁRT-ja.

A kiállítás 1/2 11-kor volt. Egy prospektus és az Új Szó legújabb példánya volt E. előtt, ebből rögtönzött. Beszéd közben állandóan zúgott a ventilátor, fullasztó hőség volt.

- Rákosi vasárnap Lellén volt és igen hízelgett. Meglátom: milyen lesz a helyzet a választás után!... Akkor folytatom a nagyszabású terveket... Most várom a dolgok alakulását. Jó így pihenni... Érzem, hogy erős, egészséges vagyok... Most is az egész család beteg, csak én nem... Kis Kati vérhasban van, a többi influenzás... A Kis-Balatont trópusi hőségben jártam, és kitűnően bírtam. Sovány vagyok, de kijöttek az izmaid. Már a szűnyogcsípés ellen is immunis vagyok... - örvendezett a balatoni pihenésnek.

Elmondtam a szocdem. párt utasításait, amiket a házbizalmiak kaptak. A Kisgazdapártból négy helyről jött be ez az értesítés. Ilyen megbízhatók pártszempontból a szocdem. jelenlévők...

Augusztus 6. szerda

10-kor kezdődtek a kihallgatások. Később E. elment a városba, szétnézni és vásárolni Szeleczyvel. Mikor Laci altiszt lehozta a feketét, felvitte a csomagokat. E. igen haragudott az önkényeskedésért, mert a csomagban Totyinak volt egy hajó és tejszokoládé. Én pedig Szegedről egy halas-bicskát kaptam. Bandi bejött Mihályfihoz. Én csak akkor mentem át, amikor E. és Bandi elment. Vass is benn volt Mihályfinál. Éppen a Bilkei Pap-ügy került szóba. A Dálnoki Veress Lajos halálos ítélettel együtt terjesztette fel az igazságügyminiszter - mindkettőt halálra. Vass ellenérveket hozott fel, és a fiú előnyös helyzetét Dálnokyval szemben. Mihályfi bólogatott, hogy meg kell neki kegyelmezni... Bandinak pedig azt mondta, hogy megy Rákosihoz. Vajon Bandi, vagy a kegyelmezés ügyében, vagy mindkettőben?... Említettem neki a tegnapi amerikai adás hírét Turánszky szokásáról. Már Radóból is elégünk van, el is vitték az amerikaiak. Az is előtérben volt, hogy a külügy megkerülésével, mily lelkesen fordult az amerikai követség a rendőrhatalomhoz Turánszky kiadásáért.

Tikkasztó hőségben, Oltványi, Kocsis, Implom, Érsek József, Farkas Ferenc és Popper Sándor volt E.-nél. Mindenki fellélegzett, amikor délben megindult a zápor.

Augusztus 11. hétfő

Izgatottan néztük a választási névjegyzéket. Csodák csodája: mindkettőnk neve rajta volt. Pedig a bizalmi jóváltából lehettünk volna idegen állampolgárok, fasiszták és hasonlók. Rengeteg a panasz országszerte a választásból kirekesztések miatt.

Augusztus 12. kedd

E. 9 felé jött le, igen leverten. Kis Kati visszaesett a vérhasba. 40 fokos láza van. Kocsis jelentkezett. Múlt héten beidéztek a rendőrségre, hogy milyen megbeszélés volt itt. A megbeszélésen Implom és Mihályfi vett részt. Egyikük - vagy mindkettő? - rögtön szaladt és elmondta az értesítéseket. Talán csak megfélemlíteni akarják Kocsist, és rajta keresztül E.-t: hogy ők mindenről tudnak.

Riest budapesti ügyekben hívatta E. Az iratokat visszaküldi, mert Rákosi halálra javasolta a Bilkei Pap fiút, pedig szerinte nem érdemel halálbüntetést. Riesnek mintha megváltozott volna a hangja. Majdnem férfias.

12-kor a Kisgazdapárt vezetői jöttek. Nagy harc folyik a jelölések körül. 12-kor a Szövetkezeti Hitelintézet alakuló közgyűlése.

A titkárságon, ebéd közben elhangzott a legújabb Dinnyésztori. Bojta bement Dinnyéshez ingujjban. Erre Dinnyés kezdte levetni a nadrágját. Bojta megdöbbenését látva azt mondta: „Ha te bejössz énhozzám ingujjban, én fogadhatlak téged gatyában...” Az ötletet oly szellemesnek tartja, hogy ő maga terjeszti. Élvezi önmagát. Respektust azonban nem könnyű így szerezni... Fittyet hány minden szabálynak, s közben elvárja a miniszterelnöknek kijáró tiszteletet.

Rákosi délben telefonált, délután jön. A Városi Színházban látam viszont este a MAFIRT híradóban. Amikor a Városi Színháztól jegyet kértem az esti előadásra, a Gázláng bemutatójára, az elnöki páholy mellett akarták adni. Úgy kellett lebeszélni őket: jó nekem a földszint is.

Augusztus 13. szerda

Undorom van a megalkuvástól és hazug ígéretésekből, amelyek a plakátokon és a pártokban folynak. - Mihályfi reggel 9-kor hozta a képviselőjelöltek jegyzékét. Bandi nincs rajta. Sem Németh Jenő, sem Vasady. Viszont Vass Sándor Pest megyében a 12. jelölt.

10-kor Dinnyés érkezett. Szegény Dobi, nagyon verekszik vele a választási harcban. Nem vitás, ki az erősebb...

Később E. játékot akart vásárolni kis Katinak. Telefonáltam a Divatcsarnokba Ruttkay igazgatónak. Indulás előtt jelenti a porta, hogy elnök úr kocsijával elment Laci altiszt szipkáért... Mert hát szipkát venni öinaságának csakis az államfői kocsival lehet. És ezt senki nem jelenti be senkinek... Végül is Szeleczy kocsijával mentek el, és Dés sofőr utánuk ment. A detektívfiókák ugyancsak vakarták a fejüket a kapu alatt, mert nem volt kocsijuk, és nem követhették az Elnököt. Mire való ez az egész brancs, ha ilyesmi előfordulhat?...

Mikor visszajött E. Dajkovics és Nyárády várta. Nyárádyt Fara-gó, a Pénzügyi Központ vezérigazgatója kereste telefonon. Átkapcsoltam Péter Jánoshoz. Nyárády oly folyékonyan hadart, hogy a szavak teljesen összefolytak. Pont és vessző, sőt pauza nélkül folyt a patak. - Dajkovich most jött Amerikából és híreket hozott Jékelyről. Eleinte komolyan vették, de Amerikában hamar ejtik a hazug embereket. Állítólag éttermet akar vásárolni. Bár stílszerűbb lett volna egy, a Magyar utcaihoz hasonló intézmény. Persze, luxuskiadásban.

Műsoron kívül jött Dobi és Implom, akiket a program szerint érkező Rajkné és Fáy Boris érkezésekor át kellett küldeni a miniszter szobájába. A Nőszövetség vezetői Hewlett Johnson meghívásával kapcsolatban jöttek. Most Rajk udvarol az egyháznak. Engedélyezte az István-napi körmenetet a Bazilikától a Hősök teréig.

A titkárság új garnitúrát kapott. Nagyon várnak a szemlére. Sietek is, mert lecsó lesz ebédre. Tegnap halpaprikás volt, a Balatonból fogott halakból. Elnök úr horgászásának eredménye. Hol vadászaton, hol halászaton - de gondoskodik táplálásunkról is.

Augusztus 14. csütörtök

Kis Kati betegsége miatt egész héten bennmarad a család. E. ismét elment játékot vásárolni. Ezzel is gyógyítani akarja kedvencét. Nagyon szereti kis Katit. Ma már nem volt autó-mizéria.

Szeleczy viselkedése újabban gyanús. Sokat költ. Domonyi Katival megszilárdult kapcsolata, és feltűnően szidja Csukát. Közben pontos hírei vannak a politikai rendőrségről. Igen futtatja Radványi ezredet. Egészen a fejébe szállt a lellei család-közelség; és Viktor rábízta a kairói utazás megszervezését. Sőt, azt akarta, egész a hajóig kísérje el. Szent igaz, aranyat ér ez az ember határozott, gyors intézkedési készsége, diplomáciai jártassága, a legrázósabb ügyek elegáns, könnyed kezelése. - Kiforszírozta, hogy este együtt menjünk vele és Katival moziba. Lellén Honthy Hanna, Csikós Rózsi társasága színezi a palettát. Színészek is szívesen forognak ilyen belső körökben.

Amikor a titkárságról mentem vissza a szobámba, Mihályfi jött le a lépcsőn a lakosztályból. Utánam szól: észre se veszem a szegény embert?... A lehető legnagyobb kézcsókkal üdvözölt. Nem lehet komolyan venni ezt a hármás-minisztert. Gizit és Katit ugyanilyen operett-üdvözlésben részesíti. Ellenben Bandi ügyében semmit nem intéz, pedig már utasítást is kapott rá. Lehet, hogy más oldalról ellenutasítást?... Nincs az egész láthatáron olyan ember, akire számítani lehetne. Ezzel, sajnos, E. is így van.

Szakasits képe számológépeken jelent meg. Egyik oldalon arcképe, a másikon: „Mulasson jól!” felirat. Valóban, jól lehet mulatni rajta.

Augusztus 16. szombat

Tegnap ünnep volt, hivatali szünnap lévén, csak a titkárság és inspekciós volt benn. Szeleczy igen méltatlankodott, mert a jövő heti Hewlett Johnson fogadásra szóló meghívásokat nem lehetett megbeszélni Vassal; nem jött be. Csendes Kati szobájában Gyapával találkoztam. Jelenleg rendőrszázados, Sopron mellett teljesít szolgálatot, mint járásvezető. Az SDG-ből ismerjük egymást.

Megjegyezte, hogy azok (mármint a Diákszövetség tagjai) nemcsak akkor voltak rendesek. Vajon ezt a véleményét illetékes helyen is elmondja?

Szóba hozták, hogy Rákosi meglátogatta Palkót a lakásán. A Dunavölgyi pénzeli a Magyar Nap című képes napilapot. E nem tartja jó lapnak. Állítólag sokat ráfizetnek, de a választási propaganda megéri. A Friss Újság is a Kommunista Párt kezében van. Milyen fürgén megszerezte erre Mihályfi az engedélyt... Bandinak meg a fotó-lap engedélyt sem adták meg.

Ma délben zárták le a képviselő-jelöltek listáját. Németh Dezső, Dinnyés ajánlására, mégis bekerült. A pártban nagy az elkecseregés. Dobi társasága tartja még valahogy a párt igazi vonulatát. De ő is, egy nagyobb lendület után, hirtelen lelohad. Egyik nagy, választási támadása után hirtelen résztvett egy gyors agitátorképző tanfolyamon.

Nagy Ferenc tegnap és tegnapelőtt este beszélt a New York-i rádióban a magyarországi helyzetről. Élesen bírálta, ami onnan lényegesen könnyebb. Megjegyezte: nem kellene tartózkodni a szavazástól a nagy népi tömegeknek.

Olvastam dr. Tarr László jelentését Zürichből, Jékely ott-tartózkodása idejéről.

Augusztus 17. vasárnap

Veres Péter választási beszédét hallgattam a rádióban. Szegeden volt parasztpárti találkozó. Kinek higgyen szegény magyar? Minden párt a szívét teszi ki. Ígér boldogságot, védelmet, jobb életet, földi paradicsomot. Csak a plakátokat kell megnézni az utcán. A Kommunista Párt például ígéri a magántulajdon megvédését, a vallás tiszteletben tartását... Mindenből többet, mint bármely más párt. Ha bármelyik győz: nem marad-e minden, a nagy tömegek számára, a régiben?... Amelyik ezt meg tudja csinálni, megérdemli a győzelmet.

A Kisgazdapárt néhány paraszt képviselőjelölt és vezető mellett, a polgári tagozatban indul Mihályfi, Gáspár Ervin, Csornoky, Németh Imre - hasonló stílusú emberek. Mennyi áldozatra képesek ezek a magyar népért?...

Visszatérve Veres Péter beszédére, az erdélyi magyarságnak Reményik Sándor szavait mondja biztatón: „ahogy lehet...” Szerinte a kolhozrendszer nálunk nem lehet megvalósítani. Nagyon ismeri a paraszti életformát. Átvészelné a leggyalázatosabb időköt - ez a gondolat nagyon ismerős nekem. E. legfőbb törekvése: csak sikerülne átmenteni, megtartani ezt a népet, szabadnak, függetlennek és demokratikusnak. Ez Veres Péternek is igen fontos.

Augusztus 18. hétfő

Veres Péter tegnapi beszédéről volt szó. Péter János mutatott egy memorandumot, amely erősen antiszemita, illetve az idegenek helyett a határon túl élő magyarok hazahozatalát sürgeti. Ez a memorandum Veres Péternek szól. Délvidéki parasztpártiak írták. Egy szlovákiai magyar képviselő ittjártakor nagyon elkeseredett Veres Péter nyilatkozatán, amely szerint középosztálybeliek éppen elegenden vannak Magyarországon, minden erővel csökkenteni kell az arányokat. Mi szükség tehát arra, hogy Szlavóniából is hazajöjjenek?... Illyés Gyula megmondta neki: Veres Péter nyilatkozata sem programot, sem hatalmat nem jelent.

Augusztus 19. kedd

A mai napra nincs előzetes program. 9-kor Mihályfi jött. E. meghívatta Ortutayt, Takács Ferenc fm. államtitkárt és Nagy Miklós kultuszállamtitkárt. Takács Ferenc elhozta a Duna-Tisza csatornáról szóló hatalmas könyvét, 3 példányban. Egyiket én kaptam. Tavaly ősszel indult a Sió-csatorna és a Duna-Tisza csatorna terve.

Nagy Miklós a választási visszaélésekről panaszkodott. Ortutay éneklő hangját felemelte, mikor ezt mondta: „Lajos ül a pénzen!...” Mármint Dinnyés Lajos, a miniszterelnök. Ő is csak 10.000 forintot kapott a veszprémi választásra. - Este a bécsi rádió bemondta: Dinnyést a kommunisták kézben tartják. De erőszakról szó sincs. Kényszerre semmi szükség...

A választási névjegyzékből kimaradtak felszólalási joga tegnap este véget ért. Most jön a politikai rendőrség rostája. Faragóné ebédnél a Rajkkal kapcsolatos véleményem után érdeklődött. Nem tartom olyan embernek, akivel megoszthatnám a véleményemet.

Papp Sándorék házában 210 ember nem kapott szavazati jogot. Kb. 150 kapott. Csendes Kati - Jékely volt titkárnője - mostanában Vassal jár haza. Mindig talál egy autót, amelybe beszállhat.

Csornokyék kairói utazása miatt lázban az egész Hivatal. A velük utazó házvezetőnő és gyermeklány vízumának megszerzése okoz izgalmat. B. kocsiját, az A/2-est ma a Váci utcában láttam, kis Bözse vásárolt ruhákat az utazás előtt.

Este a szocdem. gyűlésről teherautó hozta az embereket a Gellért fürdőbe. Sok részegét láttam, összefogózva, emelkedett hangulatban mentek a Szabadság-hídon és a Lónyai utcában. A „kirándulókat” is viszik az autók nap, mint nap. Vajon ki dolgozik helyettük?

Augusztus 21. csütörtök

Soha ilyen tömeg nem vett részt az István-napi körmenetben. A Hősök terén nem fért el a nép. 200 képviselőbe öltözött kiscsajda küldöttség zárta be a menetet. Lelkesen tapsolták, ünnepelték őket. Az Országház előtt kiscsajdapárti naggyűlés volt, szinte tüntetésnek számított. E.-ék kimentek az Andrássy útra. Az ottani erkélyről jól látható a felvonulás.

Délelőtt Asbóth József teniszbajnok, délután Hewlett Johnson canterbury érseki helynök fogadása. Az anglikán főpapot Rajkék hívták meg - időben gondolva választási propaganda-értékére. A fehér hajú, mosolygó lelkész 75 éves, van egy 7 éves fia, és egy 5 éves lánya.

Augusztus 22. péntek

Új emberrel bővült a Hivatal. Bemutatták Csejdyt, akit Szelezky hozott át a miniszterelnökségről. Nemrég jött haza hadifogság-

ból. Vass mellé osztották be. Rajta keresztül tartja kézben Szeleczy a kinevezéseket és szilárdítja állásait.

1/2 10-kor indulás vadászatra. Este, mikor hazajöttünk a színházból, három fogolymadár várt bennünket. Totyi szerint: három hadifogoly.

Az oroszok bizalmatlanságára jellemző, nem küldtek táviratot István-napra.

Augusztus 23-25. szombat-vasárnap-hétfő

Mindenki Lellén. Hétfő este telefonált a portás: reggel bejönnek.

Augusztus 26. kedd

Beszélgetés Vassal, üdülési ügyekről. Senki nem törődik itt a hivatali dolgozók szociális problémáival. Amíg Jékely volt az úr, ő kimondottan akadályozott minden ilyesmit, lévén született antiszociális lény. De most sem törődik senki közösségi dolgokkal. Mindenki kikaparja a maga gesztenyéjét, s gondosan vigyáz, hogy a másik meg ne tudja. A Balaton mellett egész sor közhivatali üdülő, de a Hivatalnak nincs gondja üdültetésre. Csupa egyéni akció, kapcsolatok és ügyeskedések révén. Nem az én módszerem egyik sem.

Augusztus 27. szerda

Szeleczy nagyon buzgólkodik, hogy Viktorékat elkísérje Svájcba. Ő bonyolította le Viktor új, fűzőld autójának vásárlását is. Ugyanakkor Mihályfi vett egy kéket. Gerő nagyon haragudott, hogy Vikornak adták a zöld kocsit, mert legalább 800 jelentkező volt erre a tüneményes kocsira.

Hewlett Johnson fogadásán Mihályfiné panaszkodott, az Operában nincs hol ülnie. A Hivatal részére nem intézik a páholy biztosítását. Szeleczy újabban nagyon keveri a dolgokat. Kődösít, és összedolgozik az álnok Laci altiszttel. Laci altiszt állandóan

hallgatózik, és amit hall, továbbadja. A Viktorék elkísérése ügyében történt beszélgetést is kihallgatta, amit előző napon beszélgettek. Tegnap is rajtacsípte B. az egyik ajtónál. Lassan próbálta a kilincset nyitni, hogy halljon valamit. De az kicsúszott a kezéből, és az ajtó nagy zajjal kinyílt. B. kiment. A tettenért Laci altiszt pedig futni kezdett a folyosón. B. megparancsolta, hogy az ajtókat kulccsal zárják be.

12 órakor lovasrendőrök sorakoznak az épület előtt. A dolgozószobából áthallatszik E. válaszbeszéde a lengyel követ bemutatkozóbeszédére. Már tegnap is nagy volt az izgalom. Tárgyalták az autók indulását. Péter János ment a követért az államfő kocsijával. Ez egyike legkedveltebb ténykedéseinek. Barátságos beszélgetés után átvonulnak a márványterembe, ahol már várakoznak a fényképészek. És következik a megbízólevél átadása a forgatókönyv szerint.

Elkészült a Lánchíd újjáépítésére alakult 48-as bizottság megnyitó beszéde. A Lánchíd-bizottság könyvet akar kiadni, ahhoz kell a szöveg.

Délben a titkárságon volt Nagy Imre alezredes és Dévény István, aki engem okol, hogy Sulyokkal lett elintézve az ügye. Most a Parasztszövetség igazgatója, s szavazásokkal is foglalkozik. Modora kicsit külvárosi.

Délután indulás Lellére. Péter János ideadta olvasni a Rab Rábyt. Lássam: milyen sors vár az uralkodó titkárára. Ebédnél mondta Nagy Imre BM-alezredes, hogy E. sofőrjének nem ad revolverviselési engedélyt a belügyminiszter. (A testőrséget meg távollatják.) Sulyok külföldre szökésével kapcsolatban azt beszél: Rákosi vette rá a kimenetelre, és kapott 50 ezer forintot a szocdemektől. Ha ezt tényleg megtette, megérdemli, hogy erkölcsi tőkét kovácsoljanak megtervezett szökéséből. Általában a lebukott politikusok legtöbbször anyagiakon csúszott el, de volt, akit tőrbeestek.

Augusztus 28. csütörtök

Mialatt a piacon voltam, telefonált a portás: 11 körül érkeznek Lelléről. Tildy Laciéknak lánya született.

E. érkezéséig a titkárság átvonult hozzám. A Hivatal szociális ügyeinek megszervezéséről beszélgettünk. Szeleczy említette, tudna szerezni 3 mázsa cukrot, de nem meri, mert utólag ráfogják, hogy érdekből tette. - Ha előre kér beleegyezést, és az egész mennyiséget valóban leszállítják és szétosztják, senkinek nem lesz kifogása - mondtam. Az a gyanúm, Szeleczy erősen üzletel. Sógorával, Fiala Dezsővel - akinek GPU-tisztekkel volt üzleti kapcsolata a felszabadulás után - most villát keresnek Lellén is, Pesten is. Ahhoz pedig pénz kell, és nem kevés. Megkeresik rajta a magukét. Karola szerint most Faragónénak udvarol nagyon (érzi: csillaga felmenőben), szeretné becsempészni fogadásokra. Karácsonyra ajándékot küldött neki. Faragóné el van tőle ragadtatva: milyen kedves, figyelmes ember. „Kiből mennyi hasznot lát, annyira törődik vele” - ez Karola legújabb véleménye, aki a régi miniszterelnökségről ismeri. Gyursánszkytól tudja, hogy a dán tejporból legalább egy mázsát adott el. A napokban is hozott 10 kg cukrot. Két kilót adott a titkárságnak, a többit elvitte Lellére. Ott valóságos penziót tart fenn magánvendégei számára.

Mihályfi a miniszterelnökségről telefonált Péter Jánosnak, hogy osztálytanácsosi kinevezése átment a minisztertanácsra. Hiába: kéz kezét mos...

3-kor kisgazdapárti vezetőkkel és néhány miniszterrel megbeszélés. Tegnap Erőss János már ott tartott, hogy kilép a pártból, és nyilatkozatot ad a kilépés okáról. - Ez hiányzik még a választás előtt... Péter János szerint, Dobit a választás után le fogják váltani. Így aztán nem marad parasztember és magyar ember... Azt is Péter János mesélte, hogy a Kis Újságban másodszer is akartak cikket hozni a választás akadályoztatásairól. Mihályfi a cikket kihúzta. Néhány perc múlva telefonált Rajk, hogy a Kis Újságban meg fog jelenni egy ilyen és ilyen cikk... „Nem fog megjelenni” - válaszolta Mihályfi. Másnap már Letényi(?) íróasztalán voltak az elhangzott beszédek, és ha a helyzet megingott, gyorsan előszedte. Mihályfi legközelebbi otlétekor Rajk előhúzott egy kefelevonatot, és megmutatta a meg nem jelent cikket.

A nagyszülők igen örülnek az új unokának. Csak az anya van elkenődve: fiút szeretett volna. Majd megszokod - vigasztalták...

Augusztus 29-30. péntek-szombat

Választás előtti hangulat. A város tele van kommunista plakátokkal, a mi környékünk Balogh páter propagandájával. A titkárság éppen Vassnál volt, mikor átmentem. Konyakoztak. Megint itt volt Dévény, aki nekem tulajdonítja, hogy amikor Sulyok itt volt, az ő akciója nem került E. elé. Persze a titkár nem szolgáltatathatja ki az indokot. Ő az, aki cukrot tud szerezni, s nyilván jó üzlettárs. Karola szinte a titkársághoz tartozónak tekinti őt és Nagy Imrét.

Este értünk jött Szellay Aliz. Szóts filmet készít Móra: Ének a búzamezőről című regényéből. Ezzel kapcsolatban volt náluk megbeszélés. Esetleg próbafelvételt készítenek Totyiról. A Péterke szerepét szánták neki.

Péntek éjjel ratifikálták a magyar békeszerződést az oroszok. Miután a választás megfelelően elő van készítve...

Augusztus 31. vasárnap

Az utcán ünnepi csend. Mintha a falak is visszafojtanák lélegzetüket. Választ az ország. Én délután szavaztam, addig Zsüliett vigyázott a gyerekekre. Bandi, mint egy ideges vizsla, futkos, nem találja helyét. Egész nap a pártban ül. Most mondta, hogy ha belép a kommunista pártba, maradhat az Athenaeumban. De ő most is a Kisgazdapártban ül, és lesi az eredményt. Este a Rádió igyekezett előkészíteni a talajt. A közvéleménykutatásra hivatkozva, de valójában a BM-tájékoztató alapján.

E. szerint a legnépszerűbb ember ma Magyarországon Rákosi, utána Szakasits. A legnagyobb esélye a Kommunista Pártnak (25%) van. Az esti New York-i adás pedig már beszámolt a visszaélésekről, szocdem. tiltakozásról. Teherautók járnak az országot és kék szavazó igazolványokkal 5-6 helyen leszavaznak. Mikor ez ellen tiltakozást jelentettek be telefonon a belügyminiszterhez, azt a választ kapták: senki ne merje az igazolvánnyal ellátottakat akadályozni a szavazásban. Rubletzky Gézá, a Kisgazdapárt baloldali szárnyához tartozó Fórumistát, Pécssett megverték és lecsukták. Három kommunistát a parasztok megöltek,

miután harmadszor jöttek szavazni. A Kisgazdapárt nagyon hátul kullog. Izgalmas lesz a holnapi nap. A pártok delegáltjait szervezés közben cserélték le, azzal, hogy nincs szavazati joguk.

Szeptember 1. hétfő

Bandi nem bír magával. Mikor felébredtem, már a rádiónál ült. Siettem a Hivatalba, hogy megtudjak valamit. Benn Péter János odaragadt a telefonhoz. Egész éjjel nem aludt, és félóránként diktálta az eredményeket Lellére. 3-ig E.-nek, aztán Csornokynak. Az izgalomtól délben nem is ebédelt. Karola - jó titkárnőhöz illően - aggódva figyelte. Vass állandóan jött-ment; számítgatta a százalékokat. Péter János egyre-másra hívta Lellét, és számokat mondott. Őrsödi benn volt a pártban, ahol tanúja volt a vidám Tutus (Ortutay) elkeseredésének. Őt kérte meg, hogy kísérelje az autójához, annyira elgyengült a kezdeti rossz eredményektől. Nagy Imre alezredes szívja a fogát. Karola szomorkás. Vass és Péter János ideges. Az altisztek nyugodtan állítják össze az inspekciós listát, fűtyülnek az eredményre. Legalábbis úgy tesznek... Gondolván: rájuk ezután is szükség lesz. - Szidjuk Dinnyést. A pártban Ortutay és Mihályfi népszerűtlenségéről beszélnek. Rákosi a választáson nem jött be! Pedig Magyarország legnépszerűbb embere. Csak éppen a választókerületében... Zalában más a választók véleménye. Úgy kapott kölcsönszavazatokat a Kisgazdapárttól. Itt jutott be a Parlamentbe...

Dinnyésről vicc jár körbe a pártban: Mi az, belül vörös, kívül zöld?... Barankovics pártja meglepően előretört. Utána Pfeifferé. A huncut páter alaposan lemaradt. Másik meglepetés: a szocdemek háttérbe szorultak. Minisztereik ma nem is mentek be a hivatalokba. Állítólag meg akarják peticionálni a választást...

Az izgalmak miatt kivételesen a titkárságon ebédeltünk. Három felé még egyszer beszaladtam az újabb eredményekért. Most már nyilvánvaló: a Kommunista Párt szerezte meg (de hogyan???) a legtöbb szavazatot. Az amerikai rádió megint beszélt a visszaélésekről.

Szeptember 2. kedd

Viktorral a kapu alatt találkoztam. Álomszép, irigyelt zöld kocsija 99-es rendszámmal a kapu előtt várt rá. Ott állt a miniszterelnök autója is. Rögtön jött is Dinnyés Mihályfival. Mihályfi gyakran elszólja magát, amiből kideríthető, hogy lényegileg kommunista. Ami most már nem is jön rosszul. Ha E. figyelmezteti, elvörösödik. Dinnyés nyilvánvalóan visszatartotta a pártot. Nem adott pénzt propagandára. Biztosan megtartotta - mondogatják... Végül a Kisgazdapárt második lett. Ilyen meghökkentő eredményre egyik párt sem számított. Ebből aztán nehéz lesz egy kormányt csinálni... A koalíció éppenhogy 60 %. Ez egy sokkal erősebb ellenzék a Képviselőházban, mint a Kisgazdapárt volt.

E. a helyzet ismeretében nem várt 20 %-nál többet. Mindezek ellenére a Kisgazdapárt megvan, csak Barankovicsra szavaztak, mert nem akarnak a kommunistákra szavazni. Megfelelő vezetés mellett, normális időben aztán újból életre fog kelni. A kormány vezetése szabad kisgazdakézben. Egyelőre tartani kell a régi embereket is a pártnak. Az oroszok még mindig nem helyezték letétbe a ratifikációt. Ezzel is presszionálni akarják az országot az új kormány és a választás akceptálására. A 60%-ban van még egy 15%-nyi ellenzék, s ezzel az összetétel bármikor megváltozhat.

Dinnyés és Mihályfi ittléte alatt telefonált Rákosi: szeretne eljönni. 1/2 11-kor érkezett. Laci altiszttól feketét kértem. Most hízeleg, ugyanakkor áskálódik ellenem, hogy feledtesse a hallgatózást.

Rákosi biztosította E.-t hűségéről. Azt mondta: „A városban olyan hírek járnak, mintha ők az elnököt is el akarnák mozdítani. Ha ilyesmiket hall, természetesen ne vegye komolyan. Hiszen nagy szerencséje van az országnak, hogy egy ilyen, köztisztviselőben álló ember van az elnöki székben, most.”

Közben a miniszterelnök telefonált. 12-re kaptak időpontot a kisgazdapártiak.

Lellén egészen durván ment a család. Egyszerűen lerobogott egy teherautó a községházához, és leugráltak az idegen szava-

zók. Kb. 400 ezerre tehető országosan az ilyen szavazatok száma.

Most Kocsis van benn. Aztán jönnek a szocdemek.

Szakasits belebetegedett az izgalmakba. Vagy nem akar szembehelyezkedni a saját pártjával és a kommunistákkal... Bán Antal és Böhm felháborodott tiltakozása áthallatszott. Böhm Ries helyzetéről beszélt, akinek mint igazságügyminiszternek, kötelessége volna utasítani az ügyészt a visszaélések kivizsgálására, s addig nem megy be a hivatalba, amíg érvényt nem szerez az ügyésze megvédésének. Ha nem tudja ügyészét megvédeni, ki-nevetteti magát. Bán pedig az ellen háborgott, hogy az eljáró rendőrt behívták a BM-be, s amikor felelősségre vonták azért, hogy teljesítette kötelességét, lerakta revolverét és igazolványát. De nem engedték távozni, hanem eljárást indítottak ellene, az Andrássy út 60-ban.

„Nem statisztálunk tovább ilyen ügyeknél” - jelentette ki Böhm.

- Az Elektromos Művek kommunista vezetője pofon ütött egy hatgyermekes munkást. Amikor engem pofon ütött a mesterem, 16 éves voltam; és nekimentem és visszaütöttem. Ez az emlék él bennem minden ilyen esetről. Mert nincs joga senkinek a másik embert pofon vágni! Míg a vezérigazgatót el nem mozdítják állásából, nincs meg az elégtétel. És ilyen dolgokhoz mi nem statisztálunk...”

Igen mérgesen, felháborodottan távoztak. Tehát nem ok nélkül jött hamarosan Rákosi, és apellált E. bölcsességére. 1/2 2-kor érkezett a Kisgazdapárt vezetősége.

Szeptember 3. szerda

Dinnyéssel és Mihályfival kezdődött a nap. Folytatódott Veres Péterrel, majd a Barankovics-párt vezetőivel. A Szabad Nép vezércikkben azt írja Barankovicsról: „olyan, mint az egyszeri ember, aki oroszlánt nyert, és nem meri hazavinni.” Tény az, hogy Barankovics nem lép be a koalícióba: ellenzék kíván maradni. Escher ügyes fényképész: már Barankovics kihallgatása előtt megjelent, és engedélyt kért, hogy felvételeket készíthessen. A

fogadáson készült felvételek után, a titkárságon, Szeleczyki íróasztala előtt fotózta a legnagyobb ellenzéki párt vezérét. Mondtam is Szeleczykynak: nem lesz még korán átadni íróasztalát az ellenzéknek?...

Rákosit kerestette E., de minisztertanácson volt. A tegnap még oly vehemensen tiltakozó szocdemek már engedékenyebbek mutatkoznak. Néhány pozíció csitítgatja erkölcsi felháborodásukat. Szakasitsnak az elnökség biztos engesztelés volna.

Ortutayt ide kérte E. Egy levele éppen Péter Jánosnál volt referálás előtt, amelyben válaszol, hogy a törvények nem teszik lehetővé - illetve nem adnak jogot E.-nek, hogy elemi iskolába rendkívüli módon felvegyenek valakit. A gyereket Szakasitsné ajánlotta. A levél hangját mérlegelve, Ortutay mégis jobbnak látta a levelet elvinni, hogy ne kerüljön E. kezébe. Persze: most már kisebb fiú, mert bajban van. Délután a pártban csúnya botrány volt. Egymást szidták a kudarcért. Dinnyést szemébe stricinek nevezték; és tüntető tömeg követelte: Ortutay és Mihályfi lépjen ki a pártból.

Szeptember 4. csütörtök

Mire beértem, Kocsis László már benn volt E.-nél. Hamarosan jött Mihályfi, majd Rákosi. Mihályfi végig bennmaradt, hogy a Katona Jenőről E.-nek elmondott panaszait ő is erősítse meg Rákosi előtt. Katona - akit E. két éven keresztül vitt előre, - most olyan, mint egy megvadult állat. Mindenkit szid. Dinnyésről ő adja tovább a pletykákat, azt is lépten-nyomon mondogatja, „ez a dög miért nem megy már el erről a helyről.” Rákosi azt ajánlotta: küldjék néhány hétre szanatóriumba.

A Kisgazdapártban furcsa helyzet állt elő. 2 lapja van: a Hírlap, és a Kis Újság, de egyik sem paríroz a pártnak. Dinnyés és Mihályfi nyilatkozatát - hogy a választás tiszta volt - erősen kifogásolják. Egyik újság sem akarja közzétenni a hivatalos nyilatkozatokat.

Német Imre, olajozott beszédű budapesti főtitkár, volt később E.-nél. Megfelelő kóved után azt is elmondta, kifogásolja a

Dinnyés-Mihályfi nyilatkozatot, és valamilyen elégtételt kell adni a szavazásból kizártaknak; és a visszaélésekkel kapcsolatban nem szabad napirendre térni. - Úgy látszik, a pártban megint teljes a zűrzavar, a programtalanság. Csak egymást marják. Negatív, széthúzó társaság. Dinnyés délben megint jött és elpanaszolta, hogy meg is rúgták - ott hátul... Ennek a hírnek Nagy Imre r. alvezredes örül legjobban, - akibe a titkárságon mindenki beleköt.

Igazán semmi okom rá, hogy kollégáimnak szolgálatot tegyek, de próbálok szervezni olyan akciókat, amelyekben mindenki részesülhet. Egy trotli társaság csücsül itt, akik csak akkor buzgók, ha saját érdekükről van szó. A tisztességes és kevésbé könyöklő kisebbség viszont hátrányban marad. A miniszterelnökségen egyre-másra kapják a nagy pénzeket. Csejdy augusztusban 700 forintot, most, a miniszterelnök távozásakor 500 forintot kapott. Itt meg minden úgy megy, mint Jékely idejében. Amíg a nyakunkon volt, az antiszociális fenevad akadályozott minden közérdekű gondoskodást; most meg a tehetetlenség. Azt mindenesetre bátran megmondta Vass főtanácsos úr, hogy egy útlevel-ügy elintézése 20 ezer forint: és egy ügyes ügyvéd megcsinálja... Egy film címe jut eszembe: Hyppolit a lakáj... Meg egy másik: A gyáva hős...

Szeptember 5. péntek

Ahogy hazaértem reggel 1/2 8-körül a bevásárlásból, Bandi azzal fogad: telefonáltak a Hivatalból, azonnal menjek be. 8-kor már benn voltam. A felszabadulás utáni első budapesti őszi vásár megnyitóbeszédét kellett gyorsan leírni. Idejében kész lettem, az MTI-példányokkal is. 9.30-kor indulás a vásárba. Átmentem a titkárságra, ahol Nagy Imre a Jékelyről szóló Gogolák-cikket habzsolta. A Haladásban jelent meg. Mindenki a maga mesteriségét folytatja - Jékely is. Most kávéházat és szállót nyit a kilopott pénzzel Amerikában. Az ottani magyar emigrációs vezető körökbe nem tudott beférkőzni. Van Isten!...

A telefonközpont vezetője: Kulcsár Böske panaszkodott: csontritkulása van, a jobb lábában. Biztattam: kezeltesse magát.

Az orosz sakkozók és kísérőik késnek. Igaz, még E.-ék sem értek vissza a vásárról. De azért ők legalább telefonálhattak volna...

Szeptember 6. szombat

Szinte egyedül vagyok a Hivatalban. Péter János vasárnap elment Isaszegre, Karola szabadságon van, Szeleczyk jön-megy, mint aki higanyt reggelizett. Telefonok. Köztük a leendő főnökjelölt: Nagy Bódog jelentkezett Péternél. Péter János és Nagy Imre ismeri, nem sok jót mondanak róla. Nem néznek ki belőle annyira tekintélyt és erélyt, amennyit ez a pozíció kívánna. Pedig más már nem hiányzik az Elnöki Hivatal lejárataához, mint egy gyenge főnök.

Debrecenből telefonon közli a Tildy Kollégium igazgatója, hogy karhatalommal el akarja vitetni a kollégiumból az ágyakat a katonai parancsnokság. Nem mondták meg nekem, hogy ebben az ügyben már az előző napokban is szükség volt intézkedésekre, s ezért Ortutayhoz irányítottam az illetőt, miután megmondtam, hogy főispán nincs, s a többi helyi hatóság - a NÉKOSZ iránti rokonszenvből - szabotálja a dolgot. Ortutay kétségbeesve telefonált vissza: keressük meg azonnal Lellén E.-t, és adjon utasítást, hogy ne csináljanak botrányt. Elvégre a köztársasági elnök mégis valaki - mondta ő. De hogy a kultuszminiszter is valaki, arról nem próbálta önmagát meggyőzni. Dinnyés letagadta magát. Vasst és Péter Jánost reklamálta, mint akiknek feltétlenül intézkedni kellene. Ez semmi esetre sem tartozik E.-re, - mondtam. - Talán Mihályfi, mint kabinetfőnök, tud valamit tenni. Ezen kapva kapott Ortutay. Megbeszéltük, hogy telefonon értesítjük egymást. Hamarosan felhívott Matolcsy, Mihályfi titkára, hogy tegnap már egy alezredes lement Debrecenbe, ma pedig telefonáltak ismét, hogy az ágyakat hagyják ott. Később aztán mondta Szeleczyk, hogy Radványi alezredesen keresztül ő is tudott volna intézkedni, de nem akar beleavatkozni, mert még azt hinnék, hogy ő érdekből csinálja. Magyarázat mindig mindenre lehetséges...

Még egy érdekes dolog: egy 100 tagú asszonyküldöttség. Egyszerűen beállítottak azzal, hogy ha már százan itt vannak, biz-

tosan fogadja őket az Elnök úr. Arra nem számítottak, hogy nincs Pesten. A memorandumot átvettem, megnyugtattam őket. Magukból kikelve sérelmezik, hogy ilyen szégyen esett meg a magyar nőkkel ezen a választáson. Tömegesen megbélyegeztek családayákat, fiatal lányokat azzal, hogy prostituáltak. És nincs kihez fordulniuk, egyedül az E.-től várnak orvoslást.

Nagy Imrének igen hiányzik Karola, aki feketével kényezteti őket, Csejdy is benn volt. Gizi jött Szelezkyhez: szeretne lemenni a Balatonhoz, két nappal kedd előtt, mert jó idő van, és úgyis le kell mennie csomagolni. Szelezky igen készségesen mindjárt kiutalt neki 100 forint napidíj-előleget. Bezzeg tavaly, mikor naponta ki kellett mennem Leányfalura, nemhogy napidíjat nem kaptam, de még autót is csak E. személyes közbelépésére méltóztattak küldeni. Szelezky megjátszotta: akart pénzt adni Karolának, de a búcsúzásnál valahogy kiment a fejéből.

Szeptember 7. vasárnap

Tegnap este nagy munkásgyűlés volt a Hősök terén. Autók, villamosok, szekerek százai hozták a vörös- és nemzeti zászlós tömegeket. Az egyik villamoson óriási Rákosi-kép mellett felírás: „Pfeiffer úr, a fasiszta - magáért majd megkapja!”

Ma a Kis Újságban megjelent: a Balogh-párt belépett a Kisgazdapártba.

Szeptember 8. hétfő

Hétfőn már megcáfolták... A szocdemek hangja is elhalkult. Vajon mi volt az enyhülés ára?... Petíció tehát nem lesz. Igaz, ezt Bóhmék akarták.

Szelezky szombaton megmondta: jelentős helyeken Szakacsitsot emlegetik leendő elnökként. Ezért bújt el a Tildy Kollégiumbotrány elől oly elegánsan mindenki.

Vatai Lászlót kiengedték. Meggyőződhetett, hogy legjobb ha elmennek. A kilátásba helyezett bírósági tárgyalás semmi jót nem ígér.

Szeptember 9. kedd

1/2 9-kor vonult el a menet az ablak alatt. Alighogy beértem, jött Dinnyés és Mihályfi. Később felhívtam Rákosit. A titkársága kérte E.-t. Úgy gondolja: E. várjon a telefonnál?... Ez ma fordul elő első ízben.

Vége az „udvar” balatoni nyaralásának. Vége a nyugalmas horgászásoknak, a nádszigetek csendjének, a víz és a nap jótékony hatásának, a természet közvetlen közelségének. Új korszak kezdődik - más vonalon is.

10-re 15 kiscgazda képviselő jött E.-hez. Péter János is benn volt a megbeszélés alatt. Gyöngyösi - mint általában - későn jött. Mihályfit, Ortutayt, Oltványit és Katona Jenőt mindenáron ki akarják zárni a Kiscgazdapártból. Most is, - mint mindig - sikerült lecsilapítani őket, ha ide jönnek.

Most Rákosi van benn, és arról beszél: ha szombatira nem lesz békés megegyezés, ő a közvélemény elé tárja, hogy íme, a felforgató Kommunista Párt az egyetlen, amely vetőmagról gondoskodik, és a békés termelést óhajtja... De hogy a békétlenségnek mi az oka, arról nem esik szó.

A tárgyalás után E. azt mondta:

- A választmányban azt javasoltam: ne legyenek követelők, ne dobjanak be olyan kérdéseket, amelyekről a ház nő: várjatok! Mert a jövő héten mindkettőt el kell intézni. Kapjanak képviselőket az ellenzékiek, hogy ne legyenek kizárva és felemelhessék a hangjukat. A Balogh-párt egy kása - gerinc nélkül. Meg kell próbálni a Kommunista Párttal kijönni. Azzal, hogy folyton szidják a Kommunista Pártot, nem lesz jobb.

Szeptember 10. szerda

Mihályfi már 9-kor itt volt. Tegnap este találkoztam vele a titkárságon. 7 után jött E.-hez, akkor fejeztük be Péter Jánossal a délelőtti képviselő-értekezlet jegyzőkönyvét. Péter János is elismerte: E. ragyogó logikus érvekkel győzte meg a 15 képviselőt a fontosabb szempontokról. Különösen Bencsikkel szállt szembe

élesen, aki makacsul ragaszkodott a kizárásokhoz, mert - mint mondta - talán ez a 2-3 ember a párt? a többi nem számít?...

- Gyula, ne forgasd ki a szavaimat. Ha nem érted, miről van szó, menj vissza Kispestre építeni - volt E. válasza. - Azt tényleg meg kell érteni mindnyájuknak, hogy bármennyire pártédek is, nem lehet diszkvalifikálni két aktív minisztert a külföld előtt. A nagyválasztmánynak tehát most nem szabad kizárni őket. Ha három nap múlva három tárcája lesz a Kisgazdapártnak, természetes, hogy nem Dinnyés-Ortutay-Mihályfi lesz ez a három miniszter. De addig ki kell várni a dolgokat. Mihályfi - ismét bajban lévén - érdeklődött Bandi után. Már régen nem látta... Kérdezi: történt-e valami az Athenaeum-ügyben. Szinte sajnáltam. Ennyire rosszul áll a szénája?!...

„Pedig beszéltem Matyival(!) erről... Úgy látszik, most megint vissza kell térni rá, a választások után...” - közölte szándékát. Bizony, neki sok forog kockán. „Matyira” jobban számíthat, mint saját pártjára. Én nem kértem semmit. Végzem nyugodtan a dolgomat.

5 felé jött a Szabad Nép munkatársa: Patkó Imre. 20-22 éves lehet. Gyöngyösinek földije. A belpol. rovatnál dolgozik. Kérdeztem: hol kezdte. A külpolitikánál. Valóban az lényegesen egyszerűbb - jegyeztem meg. Azért Horváth Márton, vagy hasonló fajsúlyú újságíró is jöhetett volna interjúért az államfőhöz. Ízléstelen ez a hirtelen devalváció. A fiatalember legalább annyira tisztességes volt, hogy vörös fülekkel jött ki a fenti dolgozószobából, meghatódva E. kedvességétől, aki szinte diktálta neki az egész cikket. E. nagylelkűen reagál a bántó gesztusokra is. Bemutatnia sem kell előzetesen. Ilyen szintű politikusnál szinte elképzelhetetlen - márcsak hiúságból is - az ilyen magatartás. Tapasztalt-e hasonló nagyvonalúságot, előlegezett bizalmat bármelyik politikus, vagy funkcionárius részéről az ifjú zsumnaliszta?...

Péter János mesélte: Pesterzsébeten, az újjáépítési kiállítást E. Rákosival nézte meg. Rendezésben nem volt hiány. Szavalókórus éltette Rákosit, gyermekek szavaltak neki; alig hangzott el néhány „Éljen Tildy”. E. azt súgta Mátyásnak: menjen a gyerekek közé és fényképeztessék le együtt magukat. Rákosi rég verseng a nép-

szerűségért. A miskolci úton Rákosinak is volt útvonal-biztosítás. Ez már elnöki privilégium. Péter János szerint az elnökségre több aspiráns van. Szakasitsnak régi álma. Az idén már ő nyaralt Leányfalun. Lehet, hogy ez lesz a konc szolgálataiert a választás után. Pártjának meg jutalom, hogy ne zúgolódjanak. De este már azt is hallottam, hogy a Válasz szerkesztősége Veres Pétert is elnöknek szánja - hogy a pártja megszabaduljon tőle.

A Fórumisták szimpátia-tüntetésre készülnek Mihályfi és Ortutay mellett. - E. telefonált Ortutaynak: erre semmi szükség, csak komplikálni fogja a dolgokat. - Este 9-től 12-ig Bárányosék voltak itt a legvadabbak, akik a koalícióból kilépést követelik és a három személy kizárását. Meggyőzve és elégedetten távoztak.

Ma is „leszerelés”. A budapesti kerületi vezetők voltak E.-nél. Németh Imre vezetésével. Ezeket is sikerült megbékíteni. Az iparostagozat után, du. 4-kor még egy képviselő-csoport. Azután nagyválasztmány.

Szegények, irányítás nélkül vannak. Nincs aki vezesse őket. Pedig hallgatnak azok az okos szóra, csak meg kell győzni őket érvekkel valaminek a helyességéről.

Délben 12 órakor Gulácsy törökországi követi állomáshelyének elfoglalása előtt jött kihallgatásra. „Hiszek magamban és a munkámban!” - szavalta patetikusan. Legalább egy ember hisz benne... A Szabad Száj azt írja róla: Az ankarai követségre távozása nagy nyeresége belpolitikai életünknek.

Szeptember 11. csütörtök

Reggel 8 előtt kiment E. kíséretével - Szelezky és Péter János - az őszi vásárra. 9 felé Nagy Miklós államtitkár érkezett a szeghalmi lelkésszel és igazgatóval. Nagy Miklós előbb elment, sietett a nagyválasztmányra.

Oltványi volt kihallgatáson. Délután utazik Svájcba, a berni követség elfoglalására. A telefon állandóan csenget. Német Árpád kétszer kereste Péter Jánost. Édesanyja rokona E.-nek, várta Péter János válaszát. Harmadszor megkérdezte: kivel beszél. Kiderült, hogy egy házban lakunk. Ő Teuchertné veje. Anyósának

trafikja van a házban. A vásárról - egy órai késés után - előbb a vásárigazgató, majd Péter János telefonált. Oltványi közben elment, 1/2 12-kor jött vissza, de akkor is jó félórát kellett várni. De egész vidáman várakozott. Még vidámabban búcsúzott. Csendes, nyugodt, békés állomáshelyre, Svájcba megy a nagyválasztmány viharai és a belpolitikai izgalmak elől.

Délután a Kisgazdapárt nagyválasztmányának jelölőbizottságát várta E. Előzőleg Kocsis, majd Dinnyés volt nála Szabó Árpáddal. 4 előtt gyülekeztek a bizottság tagjai. Előbb Dobi, Implom, majd a többiek. A titkárságon állandó feketével „csillapították” az izgalmat. Péter János nem is ebédelt, mert ebédidőben telefonált E., hogy hívja el Dinnyést és Szabó Árpádot. Mihályfi majd egész délután a titkárságon jött-ment, leste a híreket. Ortutay meg a miniszteri szoba előtti titkárságon várta, hogy bemehet-e. Szeleczy megkérdezte Szabó Árpádot, bemehet-e Ortutay. De olyan választ kapott, hogy Szeleczy nem ismételhette meg. S amikor Ortutay az inspekciós Császárt is beküldte, hogy kérdezze meg a pontos választ, - pedig Szeleczy azt mondta, Tutus várjon nyugodtan, majd hívják, - Császár azt mondta: a válasz „kitérő”. Erre Ortutay áttette székhelyét a Rádióba... Ott beszélt vele telefonon többször Mihályfi. S mintha nem lenne eléggé ellene izgatva a hangulat, most is csinált egy baklövést. Álmeghívókat küldött le néhány képviselőnek, és száz forint napidíjat, hogy jöjjenek fel a nagyválasztmányra. Ezek pedig bementek a pártba és megkérdezték: mit csináljanak a pénzzel? Persze, kiderült: nem a párt akciójáról van szó... Pedig tegnap fújta le E. a Fórumisták tüntetését, és nem kért belőle. De Tutus egyszerűen nem bír magával...

A jelölőbizottság ülése 6 előtt fejeződött be. Politikai sihederek E.-t okították - politikai szempontokra. Éppen távozóban voltak, amikor telefonált a Nemzetgyűlésből Szabó Árpád titkára, hogy aláírni valókat hova vigyen. „Öt perc múlva a Fórum moziban leszek” - mondta telefonba a választ a házelnök, akit a portán sikerült utólréni.

Utánuk Pártay Tivadar, Mihályfi, majd Dobi, Implom jött E.-hez. 7.30 kor ismét Mihályfi, Barcs és Ortutay. Utóbbi közben telefonált

is. E. megmagyarázta neki, hogy akiknek a pártban egyes emberek nem tetszenek, azok még nem jobboldaliak.

7-kor hazamentem. Péter János még maradt. Osszák be Szeleczyvel a hátralévő időt. 1/2 10-kor még Pongárcz Aladár és Tibor jött; majdnem éjfélig voltak E.-nél. Ez a nap kicsit hosszúra sikerült.

Szeptember 12. péntek

3/4 8-kor telefonált Péter János, hogy a fogadások 8-kor kezdődnek. Reggeli nélkül, azonnal indultam. Hamarosan jött Dobi, Implom, Szabó Árpád, Szentiványi Lajos, Gyöngyösi, Filó János és Pongrácz Tibor. E. fáradt; alig aludt az éjjel. A nagyválasztmány nem hozott döntést. Érdekes a visszhang a reggeli lapokban. A Magyar Nemzet kommentálás nélkül ismerteti az eseményeket. A Szabad Szó reméli a helyes kibontakozást. A Népszava elég élesen bírálja a pártban eluralkodó koalícióellenes hangulatot, és közli a kiszakadtak névsorát: köztük Dinnyés, Ortutay, Mihályfi és Csornoky. - Nagy Imre r. alezredes öreg szocialistától hallotta, hogy a szocdem. nagyválasztmány nem szavazott bizalmat Szakasitsnak és Marosánnak.

Dobiék mentek, Mihályfi és Kocsis jött. Közben E. felszaladt kis Katihoz, akit kezelésre vittek. Egyik lábával baj van, nem tud rendszeren járni. Szerencsére nem gyermekparalízis.

10 után jött Erőss János és Dinnyés. A miniszterelnök a miniszteri szobában várakozott, ahol elénekelte: Te vagy a fény az éjszakában... Kinek? - kérdeztem Péter Jánost. - „Rám nézett, amikor énekelt” - válaszolt Péter János. Ők biztosan értik egymást.

Dinnyésről azt beszélik a titkárságon, hogy a külföldi kereskedelmi megbízottakkal való tárgyalással egy kávést bíztak meg, akinek lányával Dinnyés jóban van. A hölgy állítólag többeket kitüntet kegyeivel; a politikai élet több „kiválósága” is törzsvendége a kávéháznak.

Ortutay telefonált, s hallatszott, amikor E. mondja Erősnek:

- Ortutay szerint a pártban felborult minden. Erre Erős elment.

Megérkezett Zoltán. Néhány perc múlva Rákosi telefonált. E. válasza:

- Arról szó sincs... A telefonálók idegesek... Nekem is telefonáltak az előbb... Tegnap éjfélig itt voltak nálam. Ma reggel pedig a párt vezetőségének megmondtam, hogy Dobi jelöljön egy vezetőséget, amellyel hajlandó együtt dolgozni. Ha ez nem megy keresztül, oszlassák fel a nagyválasztmányt, mert a becsempészt emberek csinálják a bajt. Dinnyés szerint a rendes emberek kezdenek haza menni. Itt sikerült leszerelni az utolsó bús-magyart is, és a józan paraszt emberek megértették: miről van szó...

A beszélgetés után átszólt E.: hívjam fel Ortutayt. Megkérdezte, ki telefonált Rákosinak.

- Kérlek szépen, ne telefonáljatok; ne izgassátok fel. Mikor telefonáltál, Eröss volt nálam, és rohant, hogy rendet csináljon.

Mit ajánlott Dobinak?

- Én még mindig azt hiszem, hogy ha én ott lettem volna tegnap délután, már régen elvonultak volna békében az emberek. Azért ha valami nagy bölcsességet akartok csinálni a jövőben, kérdezzétek meg: nem túlon túl nagy az...

Hamarosan Viktor jött azzal, hogy Dobi sem tartotta be az utasítást, mert amikor a nagyválasztmányban valaki rákiáltott, hogy mondjon le, le is mondott. Így kiengedte kezéből az eseményeket.

1-kor felment E. ebédelni. Utána lepihent, de meghagyta: ha valaki keresi, azonnal költsek fel.

Ebéd után a titkárságra telefonált Dinnyés, hogy jó volna, ha a szavazatok összeszámlálása után, eredményhirdetés előtt, Dobival beszélne E. Mondtam Péter Jánosnak, ne ébressék fel, pihennie kell. Péter János erre elment Dobihoz.

Nemsokára jelentkezett Rákosi telefonon. Őt felkapcsoltam. Fejcsóválva jött Őrsödi, hogy rossz lesz a szavazás eredménye, mert nagyon ellenzéki a hangulat. Dobit egyhangúlag javasolták ugyan, de a többieknél - különösen a pol. bizottsággal baj lesz. Dinnyés nem mer a nagyválasztmányra menni; fél, hogy megverik. „Ott engem megrúgnak és leköpdösnek” - mondta Mihályfinak.

3 körül letelefonált E. Elmondtam neki az eddig történeteket, azt is, hogy Kocsis telefonált; 4 körül várható eredmény. 1/4 4-kor jött Dobi. 15 percig volt E.-nél.

Ez egy olyan becsületes ember, hogy nem tudok rá haragudni - mondta E., mikor elment.

- Ortutay telefonált, s pár perc múlva jött Barccsal. A titkárságról átszóltak: mit csináljanak a feketés edényekkel? Főzzék meg a kávé - javasoltam. Péter János és Nagy Imre szünet nélkül isszák a feketét. Imre bácsi nagyon másnapos állapotban volt délig. Alig tud pislogni, és állandóan Adyt idézi, vagy dalol. Tegnap biztosan nem ment innen haza.

Istenem, mennyi itt a gyászmagyar...

Szeptember 13. szombat

Reggel Péter János boldogan közölte a kibontakozás hírét. Este 1/2 10-kor még teljes volt a zűr. Végül Dobi ismét lemondott: nem tud együtt dolgozni a nagyválasztmány által választott tisztikarral. Erre - azt hiszem Eröss János javaslatára - 4 tagú bizottságot küldtek ki, amellyel tárgyalja meg Dobi a maga köré kívánatos tisztikar névjegyzékét. Most - mint mondta - Dobiban olyan feltétlen a bizalom, hogy szabad kezét kell adni neki munkatársai megválasztásában. Így Gyöngyösi lett a főtitkár. Győzelemmel végződött tehát a távolabbi politikai szempontoknak megfelelően, ez a nagy felbolydulás.

Előző nap majdnem éjfélig állandó tárgyalás volt. E. úr kissé fellélegzett.

- Mikor már a logikai érvek nem használtak, kénytelen voltam durván leszidni őket. Eröss János két héttel ezelőtt még lehetett volna hágai követ. Most itt maradt, miniszteri tárca és követség nélkül. Az utolsó órákban már szívesen váltottak volna hangot néhányan, amikor a kudarc érezhető volt. De kissé elkéstek...

Pongrácz Aladár is elég sértődötten mondta Péter Jánosnak, mikor egy órát várákozott a titkárságon, hogy „Bezzeg engem nem hívnak...” Aztán lehajtott fejjel jött ki, mint a megvert gyerek, s beismerte, hogy E. remek logikai érveivel lefegyverezte. Ezt a beszélgetést Csornokyra hivatkozással forszírozta ki, de nem sok öröme volt benne.

Mintha lidércnyomás alól szabadultunk volna fel mindnyájan a kibontakozással. E.10-kor jött le, álmosan, de jóleső fáradtsággal.

Négy napja hallatlan szellemi és idegfeszültségben él; alig eszik, és alváshoz sem idő, sem nyugalom. És ilyen feszített körülmények között, kézben tudja tartani a széteső pártot. Hétfőn pedig visszakapjuk szuverenitásunkat.

- Adunk Szviridovéknak egy nagy vacsorát és szépen elindulnak hazafelé... A legnehezebbjén már túl vagyunk... - mondta E. boldog megkönnyebbüléssel, mint aki megnyerte az utolsó ütközetet.

Péter Jánoson is érezhető a nagy felszabadulás. Mi hárman voltunk igazán, szívvel, lélekkel, idegekkel ebben a késhegyig menő küzdelemben. Mihályfi, Ortutay fenn volt a lakosztályban, amikor megérkeztem. Azután Révai Andrást fogadta E. a lenti fogadószobában, s magához kérette az új vezetőséget: Dobit, Szabó Árpádot, Gyöngyösit, Implomot, Filót, Szentiványit, Taksonyit, Bencsik Gyulát és Antall Józsefet.

1/2 4-kor elindultak Gemencre. A vadakkal lényegesen könnyebb lesz...

Délben a feketénél már elpárolgott Nagy Imre mámore, és eléggé leplezetlenül megkérdezte Péter Jánost; kik irányították az ellenzéket, a Kisgazdapártban, a nagyválasztmány alatt. Pártay neve külön is érdekelte és Erős János után is kérdezett. Utóbbira Péter János kitérő választ adott. Később meg is említettem neki, hogy nem tetszik nekem ez a józan érdeklődés. 5-ig írtuk a 10-i jegyzőkönyvet.

Hétfőn sok dolgom lesz. A békeszerződés hatályba lépése pillanatában tartandó rádióbeszéd és a keddi Nemzetgyűlést megnyitó beszéd készül.

Szeptember 14. vasárnap

Délelőtt Ida, este Zsüliett. Délután a vásárban voltunk. Este 1/2 10-kor telefonált Szeleczy: megjöttek a vadászatról. Talán fordultak a szelek, hogy ismét felém fordul vitorlája?... Ha most anyagi-

lag független lennék, és élhetnék kedvem szerint: megmutatnám, hogy egész ember vagyok, akinek megvannak a saját szempontjai, céljai - és hozzá a bátorsága.

Szeptember 15. hétfő

9-kor javában folyt a tárgyalás Dinnyéssel és Mihályfival. Fel kellett volna mennem, hogy megkezdjük a beszédek írását. Én kértem: ha elkerülhető, ne kelljen felmennem, mert senkitől nem engedem megalázni magam. És nem akarok senkinek útjában lenni. Már az önérzetemet sérti B. viselkedése. Úgy irányítja a dolgokat, hogy elvegye a kedvem az ittléttől. S én nem vagyok partner méltatlan játékhoz.

A vadászat eredményes volt. E. lőtt egy szarvasbikát, szombat este. Az erdőben érezni lehetett a pázró bikák szagát. A lelőtt állat egy öreg bika volt; két fiatal is elmart az üsző mellől. Másnap a ködben csak a szagukat lehetett érezni, amerre elvonultak.

Az első beszédet - amelyet a békeszerződés hatályba lépésének pillanatában mond E. - gyorsírásba vettem. Amíg áttemtem a lediktált szöveget, E. jegyzeteket készített. Aztán átolvasta és átjavította a leírt szöveget. Elkészítettem az olvasópéldányt és Mihályfi részére egyet, másolattal. A kézzel átjavított példányt E. nekem adta.

A holnapi beszédet a miniszterekkel is meg kell beszélni. T.i. azért a kormány is felelős. Annyira, hogy felolvasás előtt Dinnyés fogja átnyújtani, hogy ezzel is dokumentálja a miniszterelnök felelősségét.

Zsüliettől hallottam Szakasits bukásának történetét.

A nagyválasztmány némasággal tüntetett megjelenésekor. Szakasits ekkor felajánlotta fejét. Utána kivonult... Ekkor Böhm az emelvényre ment, méltatta Szakasits érdemeit, és kérte: nyújtsák fel a kezüket, akik mellette szavaznak. Egyik verzió szerint 2, a másik szerint 30 kéz emelkedett fel. Így maradt meg a szocdem. nagyválasztmányában. Marosánt állítólag kizárták, mert pénzt fogadott el a kommunistáktól.

A kék cédulák történetét pedig a következőképp mesélték:

A választás napján a párt központjába küldött 500 ezer kék cédulát, a Kommunista Párt által nyomtatott 1 millióból. Persze, itt már nem volt idő a megszervezésre. Bóhm felhívta Ries igazságügyi minisztert telefonon, aki tiltakozott Rajknál. - Bóhmről különben azt beszélik, hogy a honvédelemnek volt az írógép karbantartója, s amikor 18-ban, a háború után, bement munkahelyére, a hölgyek örömmel üdvözölték, mert baj volt az írógépekkel. Erre Bóhm bácsi felvilágosította őket, hogy nem gépeket jött tisztítani, hanem mint miniszter van jelen. Mostani magatartása méltó az egykori miniszterhez.

Most érkeztek meg E.-ék a Lánchíd Bizottság gyűjtéséről. Kis aranyozott jelvényen a híd két pillére; fenn 1849, lenn 1949 felirat.

Ebéd után egy küldöttség fogadása. A MOGÜRT és a Magyar Acélárugyár küldöttsége sürgette az új kormány kinevezését. A titkárságra levelek és táviratok tömegei érkeznek, üzemeiktől, gyáraktól, ugyanezzel a kívánsággal. Gombnyomásra. Péter János szerint „a csengő jól működik.”

A déli lapokban az új kormány-kombinációk: miniszterelnök kiscigazda, az államtitkár kommunista lesz. 4 kiscigazda miniszterből - mondják - 1 lesz kiscigazda. Talán Szabó Árpád. Miniszterelnöknek Dobit tippelik. Pongrácz Aladár annyira exponálta magát a kiscigazda ellenzékkal, hogy lemondott a pol. bizottsági tagságról is. - A Világosság - hatalmas címbetűkkel hozza a délutáni rádiószózatot - már Szakasits beszédét közli; a Független Magyarország meg Marosánt emlegeti Bán helyett szocdem. miniszternek. A küldöttség azzal érvelt, hogy míg a munkások rongyokban járnak, és nélkülöznek, egyesek nagy pompát fejtenek ki, és pazarolnak. Mintha az új kormány megalakulása után nem így lenne...

5 előtt 10 perccel Mihályfi vár E.-re, és átkíséri a Rádióba. A titkárságon hallgattuk a történelmi szózatot. Gizi volt az inspekciós. Behívtam Simon altisztet, és kinyitottam az ajtót, hogy az őrtálló testőr is hallhassa.

Az esemény jelentősége ünneprontással kezdődött. A bemonadó egyszerűen nem közölte: milyen alkalomból mondja a köztársasági elnök. De előtte volt harangzúgás, utána a Himnusz.

A Hírlap az első oldalon lehozta a Szózatot. De a tömeg nem szuverenitásunk visszanyerését ünnepli, a táviratok és ajánlott levelek tömege, az üzemi bizottságok követelésével egyre érkezik.

Miss Lloyd angol újságíró interjút kért E.-től. Kihallatszott Mihályfi hangja: a hölgyet milyen boldoggá tette, hogy beszélhet Elnök úrral. A másik hölgy, aki jelen volt, azt hiszem, Mihályfiné.

- Ez a Lloyd a lellei külföldi riporterek közül a legimpertinensebb kérdéseket tette fel, és a legkényesebbeket. Például Jékelyre és Viktorra vonatkozóan. Jékely szökése után. Most is igyekezett sarokba szorítani, de kevés eredménnyel... - mesélte E., amikor munkához kezdünk.

Szép ez a fenti dolgozószoba. Kis barokk asztalon van a Silenta. E. íróasztalán kínai porcelánlámpa. E. szemben, a nagy fotelben szokott ülni. A tárgyak ismerősek, kedvesek, de a légkör nyomasztó. Az altiszt sunyi lakáj arca, vizsla szimatolása bántó és undorító. Az országgyűlést megnyitó beszédből másfél oldal kézen volt kézírással. Azt lemásolta, a folytatást diktálta E. Vacso-raszünet után folytattuk a munkát. A nyers szöveg 9-re lett kész.

Szeptember 16. kedd

7-re jöttem be. fél hétkor már itt volt a borbély. 9-re kész kell lennünk. Mire jöttek a miniszterek, kész is lettem az átjavított szöveg másolatával.

Veres Péter hangját hallom, ő olvassa fel. Megtárgyalják, és ennek alapján készül el a végleges szöveg. Dinnyés, Rákosi, Szakasits, Veres Péter, Dobi, Mihályfi van benn. Szinte módosítás nélkül jóváhagyták a szöveget. Mikor E. kiadta, kezdtem leírni az olvasópéldányt, kis címeres kartonokra. Közben az átjavított szöveg másodpéldányát írták a titkárságon a sajtó részére. Elnök urat, az új országgyűlés megnyitására Papp-Kökényesdy, Vass, Péter János és Szeleczy kíséerte. A kapu alól hallatszott Nagy Imre eligazítása. Lassan menjenek a motorosok és pont 12-kor érjenek az Országház elé.

A többit a Rádió közvetítésével hallgattuk a titkárságon. Behiv-

tam a lányokat, kinyitottam az ajtót: hadd hallja mindenki. Piroska jó keserű teát hozott, én pedig leültem az egyik fotelba, ahol egy fénycsík volt. Az egész szoba árnyékban, s behunyt szemmel ültem a tenyérsíni fényben. Az ismerős szöveget élővé tette E. hangja. Az ünnepségnek hamar vége volt, mert az egyetlen tárgysorozati pont az elnöki megnyitó volt. Aztán a tisztikar-választás következett, amin E. már nem vett részt. Visszajövetel után Vass jött jelenteni.

Délután 7-re a Kisgazdapárt politikai bizottsága volt meghíva. Szendvicseket és sört kaptak. Szesziesitalt nem, mert a beszélgetés alatt szükség volt a józanságra. A tanácskozás alatt telefonáltam Péter Jánosnak, jelentse E.-nek, hogy reggel később megyek be. Most tudtam meg, hogy Judit reggel 9-kor érkezik Svájcból.

Szeptember 17. szerda

6-kor, már nyitásnál a csarnokban voltam. Ünnepi ebédhez vásároltam. Tele van a lakás rózsaszín szegfűvel és őszirózsával. Néhány szál szegfűt Totyi szorongat a kezében, viszi Juditnak. 3/4 9-kor jött értünk a titkárság kocsija. Csejdy is velünk jött, az ő gyermeke is most érkezik. A Keletibe már beérkezett a vonat. Félóra alatt megkaptuk Juditot. Ragyogó mosollyal repült felénk, Totyival ölelték-csókolták egymást. Ritka boldog percek... Külön esemény volt a kicsomagolás. Kedves, jó svájciak! Úgy látszik, egy egész környéknek volt fogadott vendége a mi kislányunk... 11-re értem be. Szakasits 1-re jött E.-hez, hamarosan hazajöhettem. Egész délután a gyerekekkel.... Felöltöztettem Juditot Hófehéreknek, úgy mentünk a Gellérthegyre. Mesét játszottunk... Este Judit vetköztette le Totyit. És magyarul imádkozott elalvás előtt.

Szeptember 18, csütörtök

Német szavakat gagyogva ébredt fel az én kislányom. Egyedül mosakodott, tornázott. Kedves és üde, mint egy tavaszi ágacska...

Az este volt a Szürke fény bemutatója. A könyvről és darabról

beszélgetve azt mondta E.: „Az emberben - a társadalmi és gazdasági adottságokon túl - a jóság a legfontosabb.”... A kis Ditte a mindennél többet érő emberi jóság hordozója.

Most, hogy vége a mérkőzésnek, elcsitult a harc, az emberek visszanyerik igazi arcukat. Szakasits elpanaszolta helyzetét E.-nek.

- Most beláthatja, hogy hallgatnia kellett volna a tanácsomra, amikor azt mondtam: Ne engedd kilőni magad mögül a Kisgazdapártot, mert aztán rád kerül a sor... Szakasits őszintén megmondott mindent - négy szemközt; Rákosit úgy emlegette: az a briganti Rákosi...

E. újabb gondja a nemzetközi helyzet.

Amerika - úgy látszik - törésre akarja vinni a dolgot. Kezd nagyon kiéleződni a helyzet. Semmiben nem enged. Megvétőzta a választásokat. Akkor pedig előbb-utóbb megnehezedik a helyzetünk. Novemberben már eldől, akarnak-e háborút, mert akkor lesz egy nagy hatalmi értekezlet. Szerencsére Magyarországnak nincs hadserege, de azért bele lehet kényszeríteni az újabb háborúba is - ami végleges katasztrófa lehetne. De ki vállalja ezért a felelősséget, hogy újabb háborúba sodorja az emberiséget?...

Most érkezett Amerikából 4 remek gumicsónak. E. hozatta. Egyet kapott Homoki Nagy, a madarász. Mindegyik csónakhoz remek felszerelés tartozik. Felfújható. Könyvek részére fiókok vannak benne. Vallásos irodalomnak is van egy külön fiók. Könnyű és abszolút stabil csónakok. Ha vízzel megtelnek, nem borulnak fel.

Újabb felhők a láthatáron... B.-nek keményre van megdagadva a hasa. Két napja lemondott a Nőszövetség elnökségéről és nem hozták nyilvánosságra. Sehol nem szerepeltetik. Rajkné mindenünnen kiszorítja. Mintha megrokkant volna aktivitása. Egy-egy kisebb eseménynél jelenik meg néha. Ma a Vöröskeresztnél volt, ahol egy akcióval kapcsolatban plaketteket osztottak. Mihályfiné, Dinnyésné és több miniszter- és államtitkár-feleség volt jelen. Szeleczy volt a kíséző.

Ma átjött hozzám Vass az operabérletek ügyében. Pár perc múlva B. hívatta. Vass nagyon ragaszkodik Mihályfihoz, mert az megosztja vele a rendelkezési alapot. Ez Vassnak havonta 3000

forintot jelent. Külföldre akar menni követségre, mert nem érzi biztonságban magát itthon. E. csak „pondró”-nak hívja, s jól tudja, hogy mostanában nagyon hízeleg B.-nek. És eredményesen.

Ugy látszik, Mihályfi azt tartja legbiztonságosabbnak, ha ide kerül. Különben Mihályfi és Ortutay - bármennyire elválaszthatatlanok - egymást is fúrják. Tutus azt mondta: Mihályfinak itt egy remek, biztos állás az elnökség. Már erre kacsingatnak... Mihályfi azt mondta: Tutusnak ott a Rádió. Mindegyik fél, hogy feleslegessé válik, mint miniszter - s akkor vége a pütkösi királyságnak...

Ma Nagy Imre, a kommunista házelnök volt bemutatkozó látogatáson. Utána Pethő, az új Pest megyei főispán.

Tegnap láttam Bognárt és feleségét a Kálvin téren. Karonfogva mentek; néha átölelte felesége vállát, akinek egyik bokáján gumiharisnya volt.

Délelőtt újra le kellett írnom az országgyűlést megnyitó beszédet, mert az olvasópéldányt elkérték az országgyűlési múzeum számára. Délután Péter Jánossal írtuk a még hátralévő kiszgazdaértekezleti jegyzőkönyvet.

7-kor mentem haza. Judit már nagyon várt. Gyönyörködöm visszakapott kislányomban: olyasmi sugárzik róla, mintha még rajta volna valami a mennyország fényéből és tisztaságából...

Délután E. sétálni ment Szeleczy kíséretében. Találkozott Dinnyéssel. E. megkérdezte: hová megy. Dinnyés elkezdett hebegni, mutogatni, s végre kinyögte: permetező gépet megy kipróbálni. Zavarban volt, vagy csak megjátszotta? Előbbi nem ille-ne vagányságához. Dinnyés az az ember, akit sem saját pártja, sem a többiek semmire nem becsülnek.

Szeptember 19. péntek

A Vígszínház levelét tegnap délben kaptam meg. Így csak ma 10-kor tudtam válaszolni, hogy elmennek-e E.-ék a bemutatóra. Amikor bejöttem, már folyt a tanácskozás. Dinnyés, Mihályfi, Ortutay, Kocsis, Csornoky volt benn. Később Kocsis külön. Majd Welich László római követ volt búcsúlátogatáson. - 10.35-kor

Dobi, Gyöngyösi, Szabó Árpád, Szentiványi, Csornoky, Kocsis - a Kiszgazdapárt képviselőjében a kormányalakítás megbeszélését kezdte el.

E. fáradt volt, látszott rajta, hogy megnehezült a helyzet. Bajok vannak minden vonalon. Nehezen mennek az egyezkedések, csikorog a megállapodás. B. pedig nagyon ingerlékeny. Mióta a közszereplés beszűkült számára, nem tudja érvényesíteni túltengő hatalmi és uralkodói becsvágát. Ha azt mondják, amit hallani akar, hízélgéssel minden elérhető nála. Talpnyalói igyekeznek túlcitálni egymást, így terelik mellékvágányra sérült érzékenységét. S az ilyen légkör, kritikus helyzetekben megnehezíti E. problémáit. Pedig ismét sűrűsödik a levegő.

12-kor - előzetes telefonbejelentés után - Rákosi jött. Téma: a kormányalakítás. Elsorolta: mik jöhetnek szóba, amiket el kell venni a Kiszgazdapárttól. A honvédelmi tárca miatt túl nagy kiabálás lesz. A kultusz régi vágya Kéthly Annának. A pénzügy külföldi kölcsönöknél nehezebben a helyzetet. Maradna a földművelésügy, amely legközelebb áll a Kiszgazdapárthoz.

Rákosi: Én megértem, hogy a Kiszgazdapárt nosztalgiát érez a földdel szemben, s ennek elvétele legjobban fájna a most erősen agrár párttá váló pártnak. Így maradna a külügy, ami nem jelent bizalmi tárcát. A Kiszgazdapárt baloldali embereit most egyszerre kirakni - lehetetlen. A kontinuitásnak feltétlenül meg kell lenni. Bár minden párt úgy vigyázna a látszatra, mint a Kommunisták Pártja; a mi tömegeink számára nagy csalódás lesz, de belemegyek abba, hogy a miniszterelnök mellett kiszgazda államtitkár legyen...

A kék cédulákról is szó esett. Rákosi hangja tisztán áthallatszott:

- Ez a választás még mindig sokkal tisztább volt, mint az amerikai választások.

Ez a beszélgetés nagyon kifárasztotta E.-t. Égő cigarettáját a hamutartóban hagyva, ment fel. Sajnos a bajok rendszerint egyszerre jelentkeznek: a politikai mélyponttal szinte párhuzamosan az otthoni problémák.

Péter Jánossal folytattuk a szeptember 10-i nagyválasztmány jelölőbizottsági üléséről készült jegyzőkönyvet. Néhol megrendítő

volt E. érvelése. Különösen amikor arról beszélt, hogy hátralévő maradék életében nincs más célja, mint szolgálni népét. Azt mondja Péter János, nagyon meg is hatotta a résztvevőket. - 7 óra felé feljött az egyik detektív - aki Csukát kimarta - (ezek egymást is felfalják...). Azt kérdezte: elviheti-e a rendőrökcsit. Soha nem szokta megkérdezni. Bizonyára arra volt kíváncsi: miért vagyunk benn. Kati bejött, felajánlotta, hogy hazavisz autóval. Köszönöm, szívesen megyek gyalog. 1/4 8-kor Judit telefonált: mi lesz a vacsorával. Igaza van! Be kell fejeznünk mára a munkát.

Szeptember 20. szombat

E. emlékszik rá, hogy 44 nyarán, amikor nálunk rejtőzött a Gestapo elől, minden légitámadás után elénekeltük együtt a XXIII. zsoltárt: Az Úr énnékem őriző pásztorom. Néha bizony mostanában is szükség volna rá. Sűrűsödnek a bajok. Mire beértem, már folyt a tárgyalás Dinnyéssel és Mihályfival. Miután elmentek, E. kijött a fogadószobából, és azt mondta: a helyzet minden vonalon, véglegesen elromlott... A felkorbácsolt indulatokra jellemző a posta: százával érkeznek a kormány kinevezését sürgető levelek, táviratok. Mintha ez egyedül E.-től függne... Kihallgatások közben megírtam 38 választ. E.-t a szorongató helyzet nagyon megviseli. Kimerülten és feldúltan mondta egyik szünetben:

- Azt hiszem, elég rövid időm van még hátra... Embertelen erőfeszítések jönnek, s lehet, hogy minden felborul... Én sugározom az emberekbe a hitet, de az akkumulátort is tölteni kell... A fontos feladatokra kell nézni, amelyeket más nem tud elvégezni... Szeretném áttekinteni a sorsomat előre...

Délben a titkárságon éppen Nagy Bódog „bódogtalanságát” beszélték meg, akinek hivatalfőnöki jelölését Dinnyés röpitette világgá - nehogy ellenjelöltje legyen a honvédelmi tárcánál.

A körülmények ellenére, a mai pol. biz. ülés nagyon eredményes volt. Homlokegyenest mást akartak. De E. logikája és érvelése védhetetlen volt.

Nagy a készülődés az esti fogadáshoz: a Szövetséges Ellenőrző Bizottság (SZEB) részére lesz búcsúfogadás. - Délután Mihályfi hívott fel: Bandinak alá van írva a fotó-lap engedélye.

Szeptember 21. vasárnap

Ma fordul a nyár az őszbe... Nekem is évszakforduló. Eddigi életem arra volt jó, hogy megismerjem saját magam. Ismerem a boldogság néhány árnyalatát, megtanultam szenvedni, gyűlölet nélkül élni, önzetlenül jónak lenni, az embereket és dolgokat több oldalról látni, s megérteni a másik ember más igazát. Szóval próbálok egész ember lenni. E. képesnek tart rá, hogy megvalósítsam önmagam. Gondolataimat csengetés zavarta meg: Erdős Károly professzor jött látogatóba. A kedves, fehér hajú, rózsásarcú Kari bácsi görög nyelvtant készít teológusok részére, mert a középiskolában megszüntették a görög nyelv tanítását. Itthagytott egy korrektúrapéldányt, bár tudja, hogy Bandi már nincs az Athenaeumban. Délután Zsüliett és Morinyi festőművész tulajdonképpen Judit látogatója volt; sajnos, kicsim belázasodott.

Szeptember 22. hétfő

Ma van a Sió-csatorna ünnepélyes felavatása. Igaz, hogy múlt vasárnap egyszer már felavatták és híradó is készült róla. Mihályfi és felesége szerepelt is rajta. És külföldi laptudósítók, magyar újságírók teljes számban. Szóval jól szervezeten... Sikerült elhallgatni és megosztani az Elnök szerepét a csatorna létrehozásában. Emberek! Itt valami szégyentelen szemfényvesztés folyik!...

Délután bementem Karolához. Most jött meg Erdélyből. Szegfűt hozott nekem.

Szeptember 23. kedd

A pártból kellett embereket becitálni: felborulás előtt minden. Ortutayt semmiképpen nem akarják miniszternek. E. pedig ragaszkodik hozzá, hogy akkor cseréljék ki a kultusz-tárcát, mert ezt a provokációt nem teheti meg a Kisgazdapárt Ortutayval szemben, aki most készül Moszkvába. Gyöngyösi, Dobi, Pártay, Kocsis, Dinnyés, Mihályfi, Implom volt itt. Délután 3-kor meg a politikai bizottság. A harc végül is jó eredménnyel végződött,

miután E. megfenyegette őket, hogy leveszi kezét teljesen a párról, ha most felborítják az egyezséget. Bözsének (Csornokyné) annyi volt a megjegyzése: „Miért nem dobtad ki őket?...” Mintha csak Viktor haverjairól volna szó.

Délután nagy beszélgetés Zolival. Mondtam neki, hogy engem annyi méltatlan megalázás soha nem ért, mint az Elnöki Hivatalban. (Igaz: megbecsülés sem...) Jó volt Jékely embereinek, az elnökszony talpnyalóinak, de aki az elnök embere, örüljön, ha létezhet. Hazajövet eltűnődtem, minden helyezkedő karrierista szilárdan tartja pozícióját, és kihasználja a lehetőségeket, s én aki kiérdemeltem bizalmi beosztásomat, és abszolút hűséggel szolgálom E. szándékait, lépten-nyomon intrikába, irigységbe, akadályba ütközöm. Ez a „kamarilla”-légkör egyszerűen nem bírja el a másfajta embert, aki megtiszteltetésnek tartja, hogy E. munkatársa lehet.

Szeptember 24. szerda

Oszlanak vészfelhők. E. jobban van, mint mindig, ha akarata szerint történnek a dolgok. Ilyenkor Tompa Mihály Három a daru című verse jut eszembe... A kormány is megszületett. Végre nyugalom lesz... Délben eskütétel.

Ha méltatlanság ér, E. igyekszik ellensúlyozni. Ma nekem adta a Szabadság-rend ezüst fokozatát, sajtóját. És egy 48-as centenáriumi jelvényt. És mesélt önmagáról.

- Olyan elhagyott kis senki voltam... olyan utolsó, kis anyátlan árva... S amint felnőttem, és emelkedtem egyre feljebb, láttam, hogy a felettem álló emberek milyen kicsik. És egyre csak ezt láttam... Szeretnék hinni valami abszolút szépben és jóban... Mostanában, az álmatlan éjszakákon három könyv anyaga körvonalazódott. Egyik a világbékéről; másik a mostani idők politikai tanulságairól; a harmadik az igazi szocializmusról...

Aztán jött Illés Endre; Tamási Áron levelét adta át. Jánosi páter Maléterrel volt itt. Péter János mondta telefonon, majd elmeséli ideutazásának történetét...

A kormány tagjai vadonatúj Hudson kocsikkal érkeztek. Mi-

hályfi is megkapta a kinevezését. Ebéd után volt a hivatalos üdvözlés. A miniszter titkárságán gyülekeztünk. Vass volt a szónok; dadogva, nyaktekergetéssel, toporogva szónokolt. Mihályfi közben sűrűn pislogott. Vass meghatódása biztosan őszinte - különös tekintettel a rendelkezési alap testvéri megosztására. Mihályfi tudja: hogy kell bánni B. emberivel. És a legfontosabb az ő kegyeit élvezni... Mihályfi néhány szóval válaszolt, aztán a férfiakkal kezet fogott, a nőknek kezet csókolt, Gizi bizalmasan oda-súgta: „Na, ma elengedem...” Utána megkezdődött az új csillag körül a bolygók keringése, Szeleczy és Péter János versengésével. Siettem haza. Judit már jól van: Totyival sétáltunk egy nagyot.

Szeptember 25. csütörtök

Karola telefonált a titkárságról: a külügy azt kéri: az amerikai szenátorok fogadása 5 óra helyett 1/2 6-kor legyen, mert a repülőgép késik. E. 11 felé jött le. Addig feküdt, mert kitört rajta az influenza. Minden nagyobb válság, vagy idegfeszültség után, amikor nyugalmi állapotba kerül, valami betegség tünetei jelentkeznek nála. Kocsist fogadta, aki a délutáni pol. bizottság előtt jött jelentést tenni.

B. újra erőre kapott. Péter Jánost Pilsre küldte kastélyátvételle. Bizonyára a lányok városa céljára, amire amerikai pénzt kapott. Délben Vassal megbeszéltük az operabérlet ügyét. Szerdán lesz az első előadásunk; én megyek a Toscához.

Délután írtuk a szombati jegyzőkönyvet a kormány összeállításáról. Dinnyést jelölték muszáj-miniszterelnöknek, de a párt bizalmi embere a minisztertanácsokon Szabó Árpád. Az ő véleménye a döntő a kiscgazdapárti miniszterek állásfoglalásánál, beleértve a miniszterelnököt is. Tutus gyönyörű védőbeszédet mondott - önmaga mellett. Még azt is elmondta, hogy pápai áldást kapott. (Rómára, vagy Moszkvára gondolt?) Erősen hangsúlyozta: nem mindegy, kiket neveznek ki a tanszékre; és ez a kiscgazda kultuszminisztertől függ. Vajon Rákosinál is ezzel érvel?...

A miniszter-ajánlásoknál legszimpatikusabb Szabó Árpád magatartása. Ő nem tartja magát méltónak a feladathoz. Pedig, éppen ezért, sokkal inkább alkalmas, mint aki túl sokat tart önmagáról.

Szeleczy szüretet rendezett: szőlőt hozott az elnöki háztartásnak. A titkárság is kapott egy ládával. Aztán rohant az Operába, hogy az esti szeszonyító előadáson lesz-e hely az új kabinetfőnököknek. Nagy lendülettel helyezkedik az új hullámon.

Szeptember 26. péntek

E. későn kelt, kitört rajta a „válság-betegség”. Fáj a szeme, sötét szemüveggel jött le 10-kor, Kiss István országgyűlési képviselő fogadására. Utána a Független Ifjúság küldöttsége. Közben rendeztem az iratokat. Szabadságra készülök. Olyan döbbenetesen látom a körülöttem zajló érdekek áramlását, a mohóságot, görcsös ragaszkodást a hatalomhoz, kapzsiságot, egyre gátlástalanabbá váló becsvágyat... A szereplők fölényes és magabiztos álarca mögött látom szájalomra méltó elesettséget, boldogtalan könyöklésüket, az örökös gyanakvást, feszült figyelmet. Ha tudnák, mi vár rájuk az út végén, talán lassítanának...

Délután befejeztük a kormányalakítási pol. biz. jegyzőkönyvet. S nem találom az előzőket. Meg vagyok döbbenve. De remélem, holnapra előkerül. De nem értem: miért kell jegyzőkönyvnek - csupa bizalmi ember közt - eltűnni?... Miért van annyi csalóka látogatás, annyi felesleges bonyodalom, szenvedés?... Miért kell kijátszani, becsapni, gyilkolni egymást?... Miskin herceg azt kérdezi: „Miért nem tudják szeretni egymást az emberek?...” Én az ő oldalán vagyok. De a másik oldalon vannak többen.

Szeptember 27. szombat

10-kor kezdődött a kihallgatás. A Független Ifjúságnak kellett egy kis pénzt szerezni. Nyárádyt és Saltayt 11-re kérte E. Délben már kézhez kaptak 15 ezer forintot. Álmodni sem mertek ennyiről... E. szerint komoly, szervezett társaság. Remélhetőleg

okosan használják fel a jelentős támogatást.

A szenátorok tegnapi fogadásán Stefaits tolmács igen rossz formában volt. Fordítás közben olyan hibákat ejtett, amilyeneket Mara soha. Azt a mondatot például, hogy „Kevés az élelmük, és rossz volt a termés az idén” - így fordította: „Nincs ennivalónk, és importra szorulunk.” - A szenátorok között volt egy fiatal vagány, aki rögtön ráment a témára, és megkérdezte: elfogadnánk-e amerikai segítséget; mondjuk a Marshall-terv formájában?. „Nem a fogalom a fontos, hanem a lényeg” - volt a válasz. Azt is kérdezték: honnan akarunk importálni? Ez az ügyetlen fordítás egészen megváltoztatta a beszélgetés irányát. E. megkerestette Schmidt nevű delegátust, akit már hírből ismert, és külön vonulva, negyedórán át beszélgettek - tolmács nélkül. Schmidt kifejezte örömét a beszélgetés felett, azzal, hogy ez a negyedóra többet ért, mint a többi európai országokban tartott kongresszusok együttvéve. Ezért a negyedóraért érdemes volt átjönni az óceánon. E. említette, hogy ő ösztöndíjas volt a princetoni egyetemen, ahova Schmidt való. Az ifjú szenátor felvetette a gondolatot: nem menne-e professzornak az egyetemre? Előadná Közép-Európa politikai és gazdasági helyzetét. „Majd ha az elnökség négy éve letelik, szó lehet róla” - volt E. válasza. A szenátor kézfogással is megerősítette a dolgot.

Karola mesélte délben, hogy Faragóné nagyon megfenyegette Péter Jánost, az amerikai szenátorok fogadása miatt. Lehet, hogy a tolmács „ügyetlensége” nem is volt véletlen?...

Délelőtt elkértük a Nemzeti Múzeum könyvtárától a Pesti Napló 370/II. kötetét. Kerestük benne a „Szeghalmi pap” című cikket. Sajnos nem találtuk meg.

Szeptember 28. vasárnap

Zsüliett panaszkodott, hogy a legújabb B.M. rendelet erkölcsi bizonyítványt ír elő a kéziratok mellé. Ez a cenzúránál is durvább beavatkozás az írók munkájába. A belügyminiszter beleszól minden megjelenő könyvbe: Isten veled, sajtószabadság! - mondta csüggedten.

Szeptember 29. hétfő

Kocsis és Dinnyés után Szabó Árpád volt E.-nél. Szabó Árpád 70 éves. Nemrég nősült. A Sió-csatorna felavatásánál vele volt felesége is. Pirospozsgás, jól megtermett fiatalasszony... olyan típus, aki fogyasztja a férfiakat. Fiatalokat is... Szabó Árpád észrevette a felmérést, és azt mondta: 10 hónapos házások, de nincs oka panaszra...

A kihallgatások szünetében megirtuk a délután viaszlemezre kerülő vöröskeresztes rádióbeszédet.

12-kor Szviridov és Kondratov volt búcsúkihallgatáson. Hazamenetelükre kértek engedélyt.

Délben Bandi bejött, hogy megbeszéljük a szüreti utazást. Sárospatakra kaptam meghívást. Az Elnöki Ház - Eszterházy-palota - előtt gyönyörű autók tömege. Nagy fogadást ad B. a Vöröskereszt vezetősége részére. E. lejött, és itt várta meg a rádió lemezfelvételét. Külön mikrofont csináltattak részére. Búcsúzás előtt összeállítottam az októberi program főbb pontjait.

Szeptember 30. kedd

9-kor autók torlódtak a házunk előtt. A dudáról megismertem az A/1-es kocsit. Most megy a konvoj Hévízre.

Benn azt mondta Péter János, hogy az éjjel 12-kor fel kellett költeni E.-t. Népi kollégisták jöttek az épület elé, véres verekedés után. A dolgozók kollégiumának növendékeivel van lakásvitájuk. Most végleg elfajultak a dolgok... De ennyire?...

Zsüliett megfelelő szocdem.-igazolványokat szerzett be, és kritikákat hozott, hogy Helikon-tagságát alátámassza. Piros rózsza volt az íróasztalomon, nagyon tetszett neki, lévén szeptember vége. Legvége...

Az új ebédlőben étkeztünk. A volt ebédlő Gizi szobája lesz. Most festik, vikszelik, hozzák a nagy szőnyeget. Az elnökösszony „udvarhölgyének” megfelelő környezetet kell teremteni... Az új, kis szűk ebédlő hátul van, a segédhivatal mögött. Pici, aranyozott rokokó székek vannak benne. Az első ebéd benne krumplifőzelék

volt virslivel. Szeleczyk telepedett mellém, és odahízelegte: utánanézett a hévízi beutalónak. Megköszöntem, mondván: tartsuk fenn azt másnak, megpróbálkozom a Pénzügy üdülőjében... Péter János későn robogott be, a főzelék már kihűlt. Mikor hozták Szeleczyk ebédjét, rögtön lestoppolta és vitte Császárnak. Az a mohóság, ahogy lecsapott rá... Vass is velünk ebédelte. 20 hold szőlőt szüretel az idén; ellenállási érdemeiért kapta. Lám, egyeseknek milyen jól kamatozik... Most már csak megél valahogy...

A titkárságon szó került a szüreti utazásról és vasúti jegyről. Felvettem a Szeleczyk íróasztalán lévő menetrendet, amelyben egy levél volt - az én nevemre. Engem értesítsenek benne, hogy kimerítettem az évi kontingenst. Lám-lám, így jár, aki nem veszi igénybe lépten-nyomon a hivatali kocsit. Remélem, már mindenki látta: detektívek, altisztek... Hogy nekem mennyi ismeretlen jóakaróm van!... Ezt még megköszönöm Szeleczyknek...

Mikor mentem vissza a szobámba, valaki utánam köszönt. Mihályfi volt, akit csak az ajtónál vettem észre. „Csak köszönni akartam” - mosolygott felém. Mibe kerül neki egy mosoly?...

Október 1. szerda

Üres az elnöki palota. 10-re mentem be. Szobám és a dolgozószoba tele volt huzalokkal. Mindenütt létrák. Telefon-szerelés. A dolgozószobába közvetlen vonalakat szerelnek fel az összes miniszterhez. Vajon megbeszélték-e az Elnök úrral?... Gyursánszky adta ki szombaton az utasítást, hogy sürgősen fogjanak hozzá. Ebédidőben és vasárnap is dolgozzanak... Előnye, hogy a közvetlen hívást lehetővé teszi - és abszolút ellenőrizhető. Délben elmentem egy belvárosi divatbemutatóra. Nem láttam még ilyet. Az érdeklődők majdnem benyomták a kirakatot. Szép ruhák... csinos manökenek... Alul szűk szoknyák... rafinált redőzések... rafolás és elegancia... Ehhez sok pénz kell.

Péter János délután szabadságra ment. Vasárnap visszajön szüleitől, Éliás Józsefet - a Jó Pásztor Misszió lelkészét - megesketni. Aztán megy a Mátrába pihenni. Még megírtam vele a Sal-taynak egy levelet.

Este az operabérlés első előadása: Tosca, Carelli Gábor vendégszereplésével. Szép előadás. Judit is velünk volt. Csillogó szemmel figyelte végig a három felvonást. Nem volt álmos. Folyton érdeklődött: ez mi, az mi volt?... Ó, ha engem ilyen koromban Operába vittek volna...

Vasadyval kapcsolatban cikk jelent meg a Szabad Népből. Athenaeum-beli igazgatóságát kifogásolják. Most, hogy újra aktuálissá válhat államtitkársága, alkalmas az idő kiszorítására.

Október 2. csütörtök

Rab Rábyt olvasom. Péter Jánostól kaptam, és nem minden tendencia nélkül. Ez a szegény idealista a szegények, a jogtalanok jogát akarta kiharcolni, és a legnagyobb pártfogó mellett is beletörött a bicskája. Tudom, hogy hasonló alkatom sok bajt okoz még nekem, mégis ez az én utam. Választáskor mindig így döntök.

Ma itt volt valaki az Athenaeumból. Szidják Palkót. Állítólag Bandi kitúrása óta több mint 200 munkást bocsátottak el.

Október 3. péntek

Lázasan dolgoztam délelőtt. Átnéztem a Pesti Napló 28-as nyári köteteit. A cikket nem találtam. A többit átnéztem Sárospatak után.

Október 4. szombat

Hajnalba keltem. A 7 óra utáni motorossal indultunk Patakra. Nagyon hideg volt, de az út gyors és szép. 12-kor értünk. Palumb Gyula kollégiumi igazgató várt az állomáson; az ő vendégei voltunk. Délután szünet. Találkoztunk Mátyás Károly és Nagy Barna professzorral. Este tüzet raktunk, annál melegedtünk. Innen a hegyről, ahol a főiskola 14 szobája van, felejthetetlenül

szép a táj. Az 500 holdból, amit volt diákjai hagyományoztak, csak ez maradt meg. Mostanában bérbe kaptak 360 holdat, amit gyümölcsössé kell varázsolni. A főiskola a környék jótévője. Szegény diákok százait tanítja ingyen; s mégis elvették a földjét.

Október 5. vasárnap

Délelőtt templomban Palumbyékkal. Gyula megható kedveséggel, úton-útfélen dicsekszik velünk, pedig erre semmi ok. Még öltözködve is csak szüretre vagyok, semmi reprezentációra nem készültem. Délután megérkezett egyik diák anyja, egy dúsgazdag textiles felesége. Amilyen elegáns az volt, én azzal nem tudnék, de nem is kívánnék versenyezni. Este a MÁV zenekar ragyogó műsort adott, Beethoven V. szimfóniáját Vasady Balogh Lajos vezényelte. Pestről kritikusok is jöttek. Ott volt Jemnitz Sándor; Rácz István tanár, finn feleségével. Az asszonynak hosszú szőke haja van és szemüveges. Szívesen beszélgettem volna vele.

Hangverseny után Szabó Károly tanáréknál vendégeskedtünk. Mező Ferenc osztályfőnök anekdotáit hallgattuk, bor és tánc mellett, 3-ig. Aztán megnéztük a kollégium szobáit. El ne felejtsem: valaki felkért táncolni. Partneremről kiderült: egy gyáros fia. Bemutatkozáskor kezet csókolt Bandinak is. A nép verte és szívtá a port. Mi 1/2 4-kor nyugovóra tértünk. Jó, hogy délután aludtam.

Október 6. hétfő

Délelőtt várnézés. Itt élt Lórántffy Zsuzsanna, a régi református női eszménykép, itt végezte áldásos munkáját. Itt lakott II. Endre, itt született Szent Erzsébet, és a monda szerint, a közeli erődben ölték meg Gertrudist. Láttuk a Sub rosa-termet, ahol a három Ferenc összeesküdött a Habsburg császár ellen. Láttuk a belső falnál a fej nélküli vitéz szobrát. Állítólag Bezerédyt ábrázolja, akiről azt híresztelték: nem halt meg, s a szobrot bizonyosságul készítette II. Rákóczi Ferenc. A vár modern szárnyát Windischgrätzek építették; most leányinternátus. Ennek igazgatója Rácz István. A Bodrog felé gyönyörű a kilátás.

Este, a sportnapok keretében, olimpikonok bemutatója. Mező Ferenc kivitt bennünket délután a futballpályára. Beszéd közben majdnem elaludtam - így jár, aki nem szokott az éjszakázáshoz. A bokszolóknál aztán felébredtem, mert az alapfogalmakkal is megismertetett bennünket a tréner. Nem árt, ha az ember konyít valamit a bokszoláshoz is... Aztán Tóth Károly tanár megmutatta a tanítóképzőt, ahol ő zenét tanít. A bankettre nem mentem el. Bandi ott volt fél négyig. Jékelfalussy volt testőrezredes, Rajczy, a krakéler olimpikon, atlétanők és férfi bokszolók vettek részt az illusztris rendezvényen. Legjobban körülrajongták a csúnya atlétanőt, Jugoszlávia első helyezettjét, aki külön hangsúlyozta, hogy ő proli (az atléta Sárkányné...). Éjfélig égett a villany, azután gyertyafény mellett ettek, ittak, mulattak. A vacsorával volt egy kis baj: Ablonczy Berci tornatanár valahogy elfelejtett gondoskodni róla. Vendéglátónk mentette meg a helyzetet. Nagyszerű ember ez a Palumby. Patakából második Salzburgot akar csinálni. Tele van ragyogó tervekkel, és megtalálja a kivitelezés módjait. 45-ben úgy indította meg a kollégiumot, hogy teherautót szerzett. És nem felejtette el, hogy segítettem neki.

Október 7. kedd

Séta a Bodrog-parton. Az idő napról napra javul. Akár fürdőruhában csónakázhattunk volna. Komppal átmentünk a túlsó partra. Palumbynéval nem volt nehéz megbarátkozni. Édesapja: Újszászy Kálmán természetét örökölte, aki a híres pataki főiskola volt igazgatója. Mellékesen teológiai doktor; szőlejében él egy közeli hegyen. Maga főz, műveli kis birtokát, és nagyokat sétál az erdőben. Legutóbbi könyvének címe: Az újszövetség misztikája. Az ilyen emberek miatt érdemes megszeretni az életet. Ezek nem leigázni és felfalni akarják a világot, hanem szebbé, gazdagabbá tenni mindenki számára. Búcsúzásunk Judittól, Gyulától és kedves környezetüktől bensőséges volt. Széppé, érdekessé, kedvessé tették ezt a három napot. Este későn értünk haza. Otthon már várt Karola telefonüzenete: E.-ék megjöttek.

Október 8. szerda

Vittem Karolának pataki szőlőt és bort. Összeállítottam a dosz-sziék jegyzékét, hogy E. mindent könnyen megtaláljon. Hévizről értesítés jött: 15-én mehetek Judiittal. Felírtam, hogy az új telefonnal hogyan kell bánni. Holnap vadászat lesz. Sűrűsödnek a külső programok. Azoknak a kezében, akik E. munkaképességét és életkedvét meg akarják bénítani, B. a legbiztosabb eszköz. Buzgón segít kilőni mellőle mindenkit, akiben megbízhat... A dolgozószoba bejáratánál, ahol a testőr áll, vörös brokátfüggönyt szereltek fel. Ez pótolná a párnázott ajtót?... A nagy felhajtásban erről mindenki megfeledkezett.

Délután találkoztam a portással és családjával a Gellérthegyen. Odajöttek hozzám, és igen nagy dicséretet kaptam tőlük. Azt mondta Papp portás: „A nagyságos asszony soha, egy pillanatra sem élt vissza helyzetével és beosztásával, sem az altsztekkel, sem a sofőrökkel szemben...” Jól esett, hogy a környezetnek megvan a maga értékelése, véleménye - mindenről, és mindenkiről.

Október 9. csütörtök

Délelőtt vadászat Gödöllőn. 4 körül érkezett Szeleczy, bőrkabátban, egyenesen Gödöllőről. Mesélt néhány Rákosi-viccet. Latabár-vicc: a Kerepesibe temessék el, mert utálja Rákosit. - A gyerekekkel készültem otthon sétálni, amikor szólt a telefon:

- Jó napot kívánok... Szombaton 10 órára légszíves bejönni...
- Holnap jön a bolgár követ.
- Akkor gyere be holnap 10-re. - Elnök úr telefonált.

Aztán sétáltunk. „Énekeljük el a hajnalcsillagot...” - javasolta Judit. Elénekeltek. Milyen szép ez a dal: Megyen már a hajnalcsillag lefelé...

Este szép darabot láttunk: Így múlik el az életünk. Bizony, így...

Október 10. péntek

12-kor a bolgár követ megbízólevelének átadása. Megint volt egy jó kis követfogadási botrány. A lovasrendőrök későn érkeztek. Már javában olvasta a követ a megbízólevelet, amikor hallottam a lovak patájának csattogását.

A titkárságon Nagy Imre elmondta, hogy Rákosi nagyon fel volt háborodva Rajk intézkedésén, aki lecsökkentette az Elnöki Hivatal előtt az őrszemek számát, és eltiltotta az útvonal-biztosítást. Azt mondják Szeleczyvel együtt, hogy Rákosi és Szakasits elvesztette népszerűségét. Mint a csepeli példa is bizonyítja, Rajknak még van szava, mert őt maguk közül valónak érzik a munkások. Rákosi unokaöccsét megverték, Szakasitsot kidobták. Csak azt nem értem: ezekben a dolgokban Szeleczy miért ilyen hangos?...

Este egy szép film: a Picadilly. Egy katonanő három évig, minden kísértés ellenére, hűségesen kitart férje mellett, s mikor hazamegy, annak felesége és gyermeke van. Milyen jó, hogy van ilyen szerelem és hűség. Legalább filmen. - A Kisgazdapárt egyik szervező titkára ült mellettem. Azt mondja: E. nem látja tisztán a dolgokat, mert elefántcsont-toronyban él. Csupán olyanok informálják, akik a másik oldalról nézik a dolgokat. Különben ő az, aki a veszprémi kerületből, Ortutay helyett, kimaradt.

Október 11. szombat

Ma megint vadászat. Készülök Hévízre. Próbálom a kismamaruhát.

Október 12. vasárnap

Ma van a szolnoki híd avatása. Bandi is ott volt. Mondta, hogy a legnagyobb tapsot E. kapta beszéde után.

Tegnap nagyot költekeztem: vettem egy libát. Legyen az itthoniaknak... A konyha őskori tűzhelyét távollétem alatt lebontják, újat állítanak helyette. Itt fürdetem majd a gyereket, mert a hengeres fürdőszoba-kályha lassan melegszik.

Október 13. hétfő

Szerdán utazunk. Próba... kalapos... apróságok vásárlása... Mikor hazajöttek a vadászatról, Szeleczy megkérdezte: nem parancsolok-e kocsit. Kérni sem nagyon szoktam kocsit, hát még parancsolni... Netán a nyúlnak köszönhetem elegáns gesztusát? T.i. a vadászszákmányból Karola is, én is kaptunk egy-egy nyulat. Fárasztó volt ez a nap. Megrendeltem a magasszárú cipőt. Az érte járó 500 forint már a gyerek számlájára megy. Ha folyószám-lát nyitnék neki, ezzel kezdhetném.

Október 14. kedd

10-kor kezdődött a kihallgatás. Átadtam Elnök úrnak a dolgokat, megbeszéltük a tennivalókat. November 1-ig kaptam szabadságot.

Amikor a holland külmisszió főtítkára megérkezett, átmentem a titkárságra. Kiosztottam a harisnyákat. (Szerveztem néhány textil-és hasonló beszerzési akciót a hivatal dolgozói részére.) Aztán búcsúzás.

Október 15. szerda

10 után indultunk Veszprém felé, szép úton. Bandi útközben fényképezett, s kényelmesen, 4 felé értünk Hévízre. Az 5. rendszámú kocsinak megvolt a hatása portásra, gondnokra. Szép erkélyes, II. emeleti szobát kaptunk.

Október 16. csütörtök

Ismerkedés a viszonyokkal. A fürdőorvos Juditnak iszappakolást, masszázst rendelt. A koszt nagyon jó. Fürdöttünk a tóban, a zárt medencében. Sok az öreg. Fürdés után, nyugszékben pihenve, Judit énekelni kezdett. Folytattam, s átragadt egy háromtagú társaságra. A víz elég hideg volt. Judit a lépcsőn kuporgott, én meg úszkáltam. A tavirózsák lebegésében volt valami tündéri, meseszerű...

Október 17. péntek

Naponta kétszer kapunk húst és kétszer tésztát. Egyik evéstől a másikig nincs idő megéhezni. Judit kezelés közben kedves és barátságos, kezdik megkedvelni. Karolától megérkezett az OTBA-beutalás. Háromhetes; november 4-ig maradhatok. Kicsit hosszabbítok.

Október 18. szombat

Vasadyval találkoztam a folyosón. Feleségével jött, lévén az üdülő a Pénzügyminisztériumé. Megint aktív államtitkár, az elnöki osztályt vezeti a pénzügyben. Vacsoránál asztalukhoz hívtak, velük volt Obernyik Ede osztályfőnök és a gondnok. Vacsora után Juditot lefektettem. Engem még visszahívtak. Malac viccekkel szórakoztak, amiben az asszonyok vezettek. Aztán táncoltak. Kimondtam a varázsszót, ami felment az ilyen szórakozás alól: gyereket várok.

Október 19. vasárnap

Szeles, hűvös vasárnap. Bandi délben megérkezett. Vasadyné délután bejött hozzánk. Már a gondnokékhöz költözött. Valóságos zsonglőr az ilyen dolgokban... Este megy velük lagziba. Férje délután visszautazott. Mi sétáltunk, Bandi fényképezett.

Október 20. hétfő

A szokásos masszázs, fürdés... Összebarátkoztam néhány öreggel. Kedves, művelt emberek. Egy ügyész feleségével és unokájával. Figyelmes, kulturált család. Elalvás előtt verssorok környékeztek. Vers lett belőle. Ez a környezet táplálja a meleg érzéseket.

Október 21. kedd

Javítják a kazánokat. Hamarosan kezdődik a fűtés. Ma nincs fürdés. Egyik betegőt hallottam, hogy a főorvos felesége remekül gyógyítja a bénulásokat. Elviszem Juditot, hátha rendbe hozza a lábát. Szereztünk gyümölcsöt, egyedül ez hiányzik a bőséges húsos-tortás élelemből.

Este Obernyik hosszú beszélgetést forszírozott. Folyton magáról beszél, terveiről, gondolásairól és intim dolgairól is. Meg is kérdeztem: minek köszönhetem bizalmát, hiszen alig ismerjük egymást. Neki oly ismerősnek tűnök, mintha száz éve ismerne... Elmondta, miért lépett a Kommunista Pártba, hogy bántak vele Fórisék, pedig Fórist ő ajánlotta Rácz Jenő miniszternek. Harcolt Babanyec ellen, s végül alulmaradt abban a harcban, amelyben neki van igaza. Kérte, naponta beszéljünk fél órát. Semmi okom az elzárkózásra, de a kapcsolatra sem. Mi lehet a célja?

Ebédnél Vasadyné Görgey Vince ügyét hozta elő. Úgy látszik Gordonék rokona... Nem igaz, hogy tőlünk lett visszaküldve a háborús bűnös kegyelmi ügye azzal, hogy a kegyelmet változtassák halálbüntetésre! De nehéz az ilyesmit megmagyarázni: mi a helyzet a kegyelmezés körül, tájékozatlan és politikailag kiskorú, vagy ellenséges embereknek.

Október 22. szerda

Juditkám lába ma kapott először villanykezelést. Moll főorvos szerint a csontok bénultak meg, azokat kell vibrálással, melegítéssel működésbe hozni. Judit anygali türelemmel viseli a titokzatos gépek működését. Ebéd után Vasadyné félrevont a télikertbe, és elmondta, hogy tegnap a pénzügyből valaki megkérdezte: tart-e még férjének szerelme, amiről a minisztériumban mindenki tud. Ő ezt nem tudja elviselni, mert ő ilyen meg olyan hűséges, szereti Ferit, és inkább elválík. Teljesen letaglózott ez a zokogó exhibicionizmus. Őrültek ezek, vagy csak megjátsszák?... Így akarnak bizalmat kelteni bennem? De az ilyesmi a közlékenyeket is elriasztaná. Felzaklatott ez a szokatlan jelenet. Álmomban egy

Grusenka nevű nővel bajlódtam. Azt mondták: Sztálin felesége; őt kellett fogadnom és elutazásáról gondoskodnom. Ezen már nem is csodálkoztam.

Október 23. csütörtök

Bekapcsolták a fűtést az üdülőben. Délelőtt strand, délután a 42 fokos medencében lubickoltunk kb. 20 percig. Meg is érezte a szívem... Három napja gyönyörű az idő. Tegnap jártunk egy kis réten; este felé meglátogattuk a tó mögötti kis erdőt. Még visszhang is van! Milyen szép ez az erdős ligetekkel szegélyezett kis tó... Lótuszt is találtunk. Örültünk, mint szerencsés vadász a kedves vadnak...

Tolsztoj - a Háború és békében - leír egy nagyszerű vadászatot, amelyen Natasa is részt vesz. Kivételes élmény lehet; megfelelő életforma kell hozzá. - Itt volt Szócs István főigazgató, aki az üdülési ügyeket intézi. Juditnak sikere van: viselkedése kifogástalan, mindig jókedvű és kedves. Az anyaság egyik jellemzője: az érdeklődés centrumába az anya helyett a gyerek kerül. De ez nem fájó, inkább jóleső érzés. De mit akar tőlem ez az agresszív Obernyik? Folyton beszélgetni akar. Mondtam is neki: az ilyen robbanó aktivitású, nyugtalan és rámenős emberekből lesznek a hősök, mártírok és kalandorok. Lehet választani...

Várom Bandit: elintézte-e a szabadság meghosszabbítását. Obernyik megkérdezte: nem írok-e regényt? Mi köze ehhez neki?...

Október 24. péntek

Ismét megkezdődött a fürdés az épületben. Délután Vasadyné ébresztett fel álmomból. Megint elzokogta, hogy a férje megcsalja; mennyire undorodik tőle; s milyen furcsán érzi magát a politikusok társaságában. A férfiak bizalmaszkodnak, fogdossák, s akkor kénytelen megmondani nekik: hol rúgja meg őket. A társaságbeli asszonyoknak rendszerint van autójuk. B.-né állítólag Nagy Ferenc szeretője volt. Így lett a férje államtitkár... Jobb lett

volna Debrecenben maradni és boldognak lenni, mint addig voltak... Ő abszolút hűséges, és nem érdemli meg, hogy a férje becsapja, hazudjon neki... Összehordott hetet-havat, mintha nem volna józan...

Próbáltam megnyugtani, de nem hiszek az őszinteségében. Talán csak azért vádolja a férjét, hogy igazolja saját viselkedését... Hamarosan elmentünk sétálni, és jött Bud Pál - az egykori pénzügyminiszter fia. Rögtön egymásba karoltak és hamarosan lemaradtak. Vidám kacarászás hallatszott a hátunk mögül. Hová lett az a boldogtalan, szenvedő feleség? A trágár beszéd sem az ártatlan asszonyok jellemzője. És még ő mondja, hogy undorodik a miniszterek és államtitkárok pocsek beszédétől, meg hogy őt prűdnek tartják... Férjében meg azt utálja, hogy csak a csillogás, a karrier érdekli, s mindent elkövet, hogy 8 szobás villájukban nagy estélyeket adjon, frakkban legyen, felesége pedig estélyiben... Neki meg nem ad pénzt semmire. Még az operációját sem fizette ki. És nem engedi üzleti vállalkozásba kezdeni, nehogy független legyen tőle. Az egész szennyest kiborította. Este meg nálunk aludt szegény államtitkárné, mert a gondnokéknál nem volt fűtés. Jelenléte fárasztó és zavaró volt. Majd kimondottan kellemetlen, amikor mindenféle pletykákkal előhozakodott. Ime: a pénzügyminisztérium általam megismert része...

Október 25. szombat

Vasadné megint sírt egy sort egy tóparti padon. Obernyiktől tudja, hogy a férje Irmával, a titkárnőjével megcsalja. Obernyik azt is mondta: „Kár ezért az Olgáért - mármint őerte -, milyen helyes asszony volna, ha nem áradna belőle a világfájdalom.” Később, a kapunál azt mondja nekem: „Ugye te most lenézel engem?!”... Szerinte Obernyik igen jó véleménnyel van rólam. Egyetemen volna a helyem. „Diákként, vagy előadóként?” - jegyeztem meg gunyorosan... „Lehet, hogy rólam is azt mondaná, ha én volnék Tildy titkárnője” - vigasztalta magát... „Ki tudja, mit akar tőled?...” - jegyezte meg sejtelmesen. Mi ez? Összjáték?... cirkusz?... unatkozó boldogtalanok olcsó szórakozása?...

Juditot elhívták sétálni. Hat után elindultam érte. Egyedül a sötét parkon keresztül. Kipróbáltam: félek-e. Nem féltem...

Október 26. vasárnap

Azt álmodtam: megszületett a gyermek. Szép fejlett, barna fiú volt. Gábornak kereszteltem, pedig Lacikának kellett volna. Délben megérkezett Bandi. A benzint zárolták, ezért kétséges: jön-e kocsni értem a titkárságról. Zárolták a rezet is. Háborús hírek ütnek fel a fejüket, itt is, ott is. Annyi szenvedés után, az emberek egyszerűen nem tudják elhinni: békében is lehet élni. Nagykanizsán a sofőrök megfúrtak néhány benzintartályt, amelyek Jugoszlávia felé voltak irányítva. Benzint helyett olaj volt bennük.

Dálnoki Veress Lajos kivégzéséről írnak az újságok. Csodálatosan összevág a Háború és béke (amelyet most olvasok) egyes tömegpszichológiai részével ez a kivégzés.

Október 27. hétfő

Bandit jó darabig elkísértük a Keszthelyi úton. Útközben Judit meglátott egy francia képeslapban egy táncosnőt. Otthon elkezdett tornázni, bukfencezni, gyertyát csinálni. Ha valami nem sikerült, sírt mérgében, és újra kezdte. Alig tudtam lecsillapítani.

Este Bud Pál produkálta magát: irodalmi idézetekkel kápráztat el a társaságot. Vasadyné elutazott. Jött, mint a forgószél, port és mocskot kavart fel, és hirtelen eltűnt. Nem értem, miért volt a férje elleni kirohanás...

Október 28. kedd

Különös álmom volt. Egy fa alatt szavalt Pásztor János színész, és a fa - szemem láttára - gyönyörű rózsákat hajtott és bontott ki. Egyik ágon tearózsa, a másikon tündérszép rózsaszínű virágok. Olyan szép volt... olyan jó volt látni az előttem virágba boruló fát...

Obornyik arra kért: grafologizáljam két ismerőse írását. Micso-da kerge társaság! Mindent misztifikálnak, mindenbe belekapnak. Értelmes célok helyett olcsó pótcselekvés...

Október 29. szerda

Karola értesít: minden rendben. Mérsékelt fogadások vannak. Viszont a politikai helyzet megint kezd elmérgesedni. Bán Antal iparügyi minisztert leváltotta a szocdem párt.

Október 30. csütörtök

Este a szokottnál gondosabban öltöztem. S lám, nem hiába. Az ebédlőben 10 terítékes banketthez készülődtek. Márfy Albin hívta meg az orvosokat, gondnokékat és néhány vendéget. 1/2 12-ig fenn voltunk. Bud és Obernyik átjött hozzánk. Bud az ideális levelét, Obernyik az anyját szeretné analizáltatni. Néhány megjegyzés alapján grafológusnak minősítettek, de nem vagyok szakember és nem vágyom ilyen babérokra. Viszont Bud Palit érdemes közelebből megismerni. Művelt, kulturált férfi, irodalmilag tájékozott, perfekt angol-francia nyelvtudással. Mintaképe nek édesapját tekinti, aki tanítóból lett pénzügyminiszter. Ezt az üdülőt is az ő kezdeményezésére építették.

Obernyik kezd reménykedni: Moszkvából jó hírek jönnek számára. Valószínűleg rá bízzák a leendő hadsereg megszervezését(!). Isten óvja hazánkat!... Nem háborúra kellene készülni, hanem nyugodt életet biztosítani a nép számára.

Ma megint furcsa álmom volt. 12 ezüst szívből összeállított karkötőt - óriási méretűt - láttam az úton., A tizenegyedik szem el volt szakadva, helyette egy ezüst magyar címer volt. Mintha a 11 szem a 11 hónap lett volna.

Judit este zenére táncolt. Az egyik asztalnál ült Szombathelyi Blanka színésznő édesapja: azt mondta, taníttassam táncolni, mert van tehetsége. Olyan ez a gyerek, mint egy boldog madár. Mindenki szereti, dédelgeti. Ő pedig tékozolja kedvességét, hiszen annyi sok van neki belőle.

Október 31. péntek

Jó nekünk itt Judittal: az erdőt járjuk délelőtt-délután. Egy nő száraz leveleket gereblyézt össze; Judit segített neki. Alomnak

viszi, olcsóbb mint a szalma... Mennyivel egyszerűbb itt az élet. Nem kell Gizikkel versenyezni, változó kegyeket lesni, udvaroncok gáncsolását kerülgetni, mint az E. H. bizonytalan lápvilágában. Itt meg az élet alapvető dolgai: tiszta levegő, erdei csend, színes falevelek és csípős szelek... Vadlibák gyülekeznek hangos gágogással. Összeverődött 43, és elindultak választott vezetőjük után, azonos irányba, közös cél felé. Ilyen egyszerű lehetne az élet...

November 1. szombat

Sok az új vendég. A kártyázás elől kitérek: Juditot le kell fektetnem. És sokkal jobb olvasni a Háború és békét. Milyen szép, amiket az emberi kapcsolatokról ír Tolsztoj. Különösen Natasa és Pierre érzékeny szinkronja... Vágyat ébreszt az író: jó volna olyan kellemes, szeretetreméltó embernek lenni, akihez mindenki ösztönösen vonzódik.

November 2. vasárnap

Juditnak fáj a foga; elindultunk Moll főorvosékhöz. Obernyik meg fülfájást fedezett fel, és csatlakozott.

- Már szeretek itt lenni. Volt egy nagyon szép álmom. Igaza van Calderoninak: az élet álom. Gyakori ébredéssel.

November 3. hétfő

Fürdés 9-ig - később nincs meleg víz. A medencében volt egy béna nő; két mankón jár - a bőr egészen rá van száradva...

Engem meg furcsa álmok környékeznek. Éjszaka a La Manche-csatorna partján jártam. Az angol parton egy óriási várfal húzódott. A vár fokán állt egy tudós, aki ismerte a verseimet, s én örömben megcsókoltam. Az egészen annyi a valósággyökere, hogy Ady-estre készülünk. Unalom ellen így is lehet védekezni egy üdülőben. Keresztes-Fischerné egyik rokona írta a prológot. Tagja annak az érdekes társaságnak, akik együtt járnak Galyatetőre és ide. Köztük Keresztes-Fischeréken kívül Budék,

Kéthly báróék, s néhány minimum méltóságos család. Ismerősök Kolgyáriék, a férfi min. osztályfőnök a FM-ben. A feleség csinos fiatalasszony, nagymama. Általában sok a csinos nagymama közöttük. Jólápoltak és elegánsak. Úgy látszik: a gondtalan élet, anyagi jólét jó konzerváló szer.

Obernyik folyton nyüzsög, szervez, dühöng benne a tevékenység, és legbensőbb ügyeit teregeti. A gyerekeknek cserkészórát tart. S elfecsegi, hogy legjobb barátjától levelet kapott - aki szeretője férje ... Engem az ilyesmi egyáltalán nem érdekel, sőt kimondottan zavar.

Este próba az Ady-versek felolvasásából. Megállapodtunk, hogy megosztjuk a verseket. Elsőnek engem jelöltek; s az első után azt kívánták: minél többet olvassak fel én. A siker boldoggá tett, s egyre felszabadultabban tudtam bánni a hangommal, a szöveggel, és az érzések kifejezésével. Nagyon jó dolog érezni az elismerést...

November 4. kedd

Utolsó napunk Hévízen. Reggel elindultunk Judittal Ráhokra tojásért. Bejártuk a fél falut, eredménytelenül. De láttunk szép, ápolt kerteket, gondozott házakat, de piszkos konyhákat és elhanyagolt gyerekeket is; a falusi élet nyomorúságos, de helyenként igen vonzó világát. Mikor hazaértünk, telefonhoz hívtak. A Hivatal telefonközpontja keresett: holnap kocsi jön értünk. A teremben már készülődtek a programra, cipelték a székeket. Voltak vagy húszan. A sikeres próba után kevesebb izgalommal, és több bátorsággal olvastam legkedvesebb Ady-verseimet. Értették és értékelték, amit egyes versekhez fűztem, s tetszettek a kiválasztott versek - ez jóleső érzés volt. Aztán gratulációk, kézcsókok... Úgy látszik: az emberek szeretnek ünnepelni... R. Gyula, a MTA tagja kifejezte: érzett előadásomon, hogy nagyon szeretem és ismerem Adyt. De voltak komolytalan túlzások is, amin mosolyogni kellett. Azért van nekem önkritikám is... Mátéffyné például azt „csodálta”, hogy a harmadik gyereket várom, és verseket szava-

lok. Obernyik legszimpatikusabb szereplése a tanulság leszűrése volt: meg kellene honosítani a magyar költészet szeretetét a pénzügy üdülőiben, Galyán és a Sellőben is; ami egyúttal kulturált szórakozást is jelentene.

November 5. szerda

Utolsó iszappakolás Juditnak, fürdés a tóban, búcsú Molléktól. És még egy utolsó séta... Szép napsütésben átmentünk Vajára. Mire visszaértünk, megérkezett az autó Bandival és Totyival. Szeleczy és Péter János egymással versengve igyekezett közölni Bandival, hogy a benzinhiány ellenére kocsit küldenek értem - E. engedélyével. Otthon persze - elnöki engedély nélkül - futkosnak a titkárság kocsijával.

Kifizettük a számlát, kiosztottuk a borraivalót, köszönetet mondtunk Molléknak és hazaindultunk. A kocsinak rossz volt a lámpája. Sötétedés után minden szembejövő autónál meg kellett állni. 9-re értünk haza. Anyám tiszta lakással fogadott. De Totyikám nagyon elkanászkodott a három hét alatt. Engedetlen és makacs lett. Bandinak viszont határozottan használt: rendbehozott elhanyagolt dolgokat. Este Szeleczy felhívott. Elmondta: milyen felhajtás volt a kocsival. Vass azt mondta: az elnökasszony kocsiját veszélyezteti, ha értem jönnek. Mert nincs benzin. Márpedig ez főbenjáró bűn volna...Végül is Szeleczy saját kocsiját küldte.

November 6. csütörtök

Félek elkezdeni a tüzelést. Hátha éppen akkor nem lesz tüzelőnk, amikor a gyerek megérkezik.

Jelentkezett a Hivatal. Papp telefonált, van répa és petrezselem. Még délelőtt haza is küldték a részemet. 2 liter szeszt is kaptam. - Furcsa volt bemennem, a rendes „hivatalos” úton bemenni. Papp portás szeme felragyogott és lelkesen üdvözölt: „Isten hozta nagyságos asszony”... Jólesett, mert őszinte volt. A régi környezettől kicsit elszoktam. De semmi nem zavar; boldog vagyok, mintha az egész világ az enyém volna... Tele vagyok nyugalommal, reménységgel. Ez a kicsi gyermek nagyon boldoggá tesz engem...

Margit szobalánynak sürgősen dolga akadt velem, - anyagkiutalás ügyében. Nagyon sürgős lehetett... Péter János nagy feneket kerítve jelentkezésemnek, előzetesen bejelentett - mint a kihallgatásra várókat - E.-nek.

Délután felkeresett Zsüliett. Nagyon rossz bőrben van. Ő is bíztat; kezdjek írni. Sokat tudna szakmailag segíteni. Mondtam is neki: márcsak ezért is vigyázzon magára...

Az első itthoni estén boldogan aludtam el. Kedves szavak röpködtek körülöttem, s mintha lepkeszárnyak érintenének... Mosolyognom kell tőle...

November 7. péntek

10.45-kor kezdődött a Zeneakadémián a Magyar-Szovjet Művelődési Társaság ünnepe, a szovjet film 30. évfordulója alkalmából. A Rádióban meghallgattam a helyszíni közvetítést. Aztán bementem. Íróasztalomon újságok, folyóiratok vártak.

Margit szobalány ismét keresett. A titkárságon talált meg. Az ember nyájasan foglalkozik valakivel, akiről biztosan tudja, hogy kémkedik utána... Rendeltem kollégáim részére textilt a Goldberger-gyárban. Megírtam az igénylést. Ha Vass nem meri aláírni, aláírja más. Legyen a férfiaké a dicsőség, én beérem a felelősséggel.

Megtudtam, hogy Bán szocdem miniszter visszarendelése nem kizárólag a baloldal erősödését jelenti. A jobboldal vezére lett, mint ügyvezető főtitkár.

November 8. szombat

Tegnap este volt Ili esküvője. Eszembe jutott szép barátságunk, ami a Diákszövetségben kezdődött. Sok kedves órát, konferenciázó heteket töltöttünk együtt. 44-ben, a német megszállás alatt feladataink elszakítottak egymástól. Rendeltem neki egy rózsaszín szekfű virágkosarat. A figyelmes kiszolgálás mellett egy csokor ibolyát kaptam Gelb Malvintól.

Reggel Isaszegre ment a konvoj. Mikor mentem be, kis Kati és

Csornoky Lacika sétált lenn a Ház előtt. Mindkettőnek adtam egy-egy szál ibolyát.

Délután elmentem a gyerekekkel egy fényképképzőállásra. Totyi egyszerűen használhatatlan volt. Pedig Haller Gábor a kedvünkért elhozta feleségét és leányát, végig kalauzolt bennünket és a csatlakozó látogatókat a termeken.

November 9. vasárnap

Fárasztók a vasárnapok. Totyi éjjel 2-kor átköltözött hozzám, s már korán felkeltettek. 11 felé jött Ida. Szokás szerint felpróbálta újabb holmijaimat. Mindkettőnk örömére. Karola húga a napokban ment férjhez. Pistához, aki nőskorában udvarolt neki. Végre egy happy end...

„Soha többé fehér papírra lángoló betűket...” - hallom a rádiós prédikációban. Költő fogalmaz így, de mintha belehajszolná magát valami tragikus szenvedélybe...

November 10. hétfő

Jártam a Balettintézetben. Nádasdy Kálmán balettmesternek éppen órája volt. Kijött, bevezetett az irodába és elmondta a tudnivalókat. 3-4 óra után meg tudja mondani: érdemes-e foglalkozni a gyerekekkel. 50 forint a beíratási díj, 120 forint havi tandíj, tüzelőmegváltással. Hetenkint háromszor van óra. Mindenesetre kiderül: igaza volt-e Szombathelyi papának.

November 11. kedd

Jót tett nekem a hévizi ősz. Összegyűlt bennem a csend és nyugalom. Kipróbáltam a szárnyaim, és tudok repülni... Hordozom magamban ezt a friss boldogságot, s úgy érzem: sebezhetetlen vagyok. Szobám meghitt bútorai, az intarziás szekrény pillangói, virágai ismerősen üdvözöltek.

E. 10-kor jött le. Körner Sándor államtitkárt fogadta. Utána felment családi dolgok megbeszélésére. Munka közben elgondol-

koztam: mennyien kihulltak indulás óta a rostából. Itt van előttem Gordon levele. Pénzügyminiszter volt, később berni követ, E.-nek megbízható, jó barátja. Hol van már?... És hol van Nagy Ferenc, aki gyanútlanul elfogadta a svájci pihenési javaslatot. Vissza már nem jöhetett... És hol van a nagyhatalmú ellenségem: Jékely, a kabinetiroda ördögi főnöke?... A napokban közölt róla képes riportot valamelyik lap. Ingujiban fényképezték. A mellette lévők betakarták az arcukat, hogy ne ismerjék fel őket; ma már szégyen egy asztalnál ülni vele... Van ami tőlünk függ, és van ami történik velünk...

November 12. szerda

A Hivatalban nagy a jövés-menés, sürgés-forgás, cipekedés. Vass irányítja a hadműveletet, nyomában titkárok és iparosok. Sajnos, megvártak a költözködéssel, pedig a három hét alatt lett volna idő bőven. E. is menekült: 10-kor indultak a Hortobágyra. Csak pénteken jönnek vissza.

Szeleczyk átjött, és elmondta, hogy Mihályfi a titkárságot választaná inkább szobájának, s a miniszteri titkárság lenne az elnöki titkárság, azaz Péter Jánosék szobája. Végre E. közvetlen közelében lesz, s hő vágya teljesül a szobacserével, a titkárság az Elnök úr szobája és az én szobám közé ékelődik. Lassan, de biztosan lépeget a sakktablán...

Indulás előtt E. lehozta a távollétem alatt összegyűlt iratokat. A TERV-dossziénak örültem: jó kövérré hizott. Megkezdett új dolog nincs; mind a régebbi folytatása. Az idő legnagyobb része - az angol tanulás kivételével - nem volt nagyon termékeny. Az előadásokat, cikkeket kézzel írta, s kiadta a titkárságra másolásra. Senki nem helyettesített. Pedig Gizi hogy reménykedett... E. megmutatta a lemásolt előadásokat és azt mondta: „De hol van ez attól!”... Ez jól esett.

Jók ezek a vadászatok, mesterséges felfordulások, látszatselekvések. A programok céltudatos megszervezésével sikerül elvonni E.-t a lázas munkától.

Mulát az egész „udvar”... Legutóbb Mihályfit és Csornokyt rókavadászokká avatták. Amikor Viktor terjedelmes háttérére került sor - amit Szabó Árpád kivételével igen óvatosan érintettek -, Szelezcky így szellemeskedett: parcellázni kellene Viktort... Tegnap hoztak egy szép rókabőrt. 81 rókát lőtt eddig E. Az első hármát, a titkárságon lévő „Tutenkámen”-szekrényben megette a moly...

Tegnap kipattant a MALÉRT-botrány. E. csak vadásszon minél többet, azalatt mások zavartalanul dolgozhatnak. Szentirmay nyakig benne van. Előzőleg külön hangsúlyozta: itt senki nem mer felelősséget vállalni, semmiért. Ő aláírta Tildy Laci 15 mázsa kokszi-igénylését. Lépre ment.

A nagy költözködés közben Péter János benézett a szobámba. „Maga itt az egyetlen fix pont” - mondta titokzatos mosollyal.

November 13. csütörtök

Reggel begyűlt hozzám Lateszné, Gizi, Karola, Faragóné, Csejdy és Matolcsy (Mihályfi titkára). Éppen cigarettával kínáltam őket, amikor jött Zoli. Vasst kereste. Most ő a család bizalmasa. B. szándékainak lojális végrehajtója. Matolcsy együtt dolgozott vele 43-ban, újságíró korában.

Az iratok rendezgetése közben figyeltem a nagy költözködési lázat. Meg is jegyezte Péter János: milyen fölényesen szemlélem mások izgatott készülődését...

Este befejeztem a Rab Rábyt. Igen tanulságos olvasmány.

November 14. péntek

Karola asztalomra készítette a Magyar Nemzet cikkét a MALÉRT-panamáról. Bérczi Gyula - az E.H. rendőrcsoportjának volt vezetője - játssza benne a fő szerepet. Már két hete letartóztatásban van. Bűne: nem talált E. környezetében gyanús és veszedelmes dolgokat.

A szerelők áthívtak a készülék kontrollálására. Két állomást csináltak a garnitúrákhoz, hogy mindenütt felvehető legyen, tár-

gyalás közben is. Szép lesz a szoba. Már a falon egy Munkácsy-kép. Bordó selyem garnitúra van benne - amit Jékely lakásából hoztak el. A kék garnitúra került Mihályfi szobájába. Megnéztük Karolával a többi szobát is. Kati - Mihályfi Jékelytől örökölt titkárnője - bármelyik szobába megy, mindig szép íróasztal mögött trónol. De Karolának nem tudnak egy tisztességes asztalt adni. Furcsa, hogy főnöke: Péter János erre nem figyel. A titkárság szégyene: a Tutenkámen-szekrény a segédhivatalba kerül, de két részletben. Így még elviselhető, de egyben, mint valami monstrum, félelmetes volt. Péter János ezt is eltűrte. Végre megszabadult tőle.

Obernyiktól levelet kaptam. Megismerkedésünket sorsszerűnek tartja; reméli, mély barátságban leszünk. Mit akarhat?... E. figyelmeztetett, hogy Obernyik egyike a legveszedelmesebb embereknek.

Délután Viktor hívott fel: keressem meg sürgősen. Lap-ügyben akar velem beszélni. Már hévízi tartózkodásom alatt is keresett. Holnapra beszéltünk meg találkozót.

A gyerekekkel elmentünk a Ráday utcai régi lakásunkhoz. Az emléktáblán friss koszorú volt.

November 15. szombat

9 után telefonon megkérdezte E.: mi a napi program. Csak 11-ig fogad, mert fogorvoshoz megy. A háromnapos hortobágyi vadászat alatt állandóan fáj a foga. Rengeteg orvosságot szedett be. Úgy látszik, nem élvezi úgy a vigasságokat, mint környezete. Amikor lejött, arca megkínzott volt. Egész éjjel nem aludt. Márkus Emília is volt nála. Mindenáron kezet akart csókolni E.-nek a nagy tragika. Azt mondta: szeret kezet csókolni...

Leírtuk a Margit-híd holnapi felavatási beszédét. Délután elmentem Viktorhoz. Elém jött, kezet csókolott. Modora az van... A már 1945-ben tervezett, képes napilap hamarosan megindul. Garnitúrája „a piacon található legjobb”. Mihályfi - illetve felesége: Filo lesz a képszerkesztő. (Vajon mit szólnak majd ehhez Palkóék, különösen ha az 1. szám Mindszenty képével indul?...) Vegyem

kézbe a kiadóhivatal megszervezését - hirdetések, adminisztráció, stb. - Viktor kitűnően ért a mézesmadzag kezeléséhez...

- Nem lesz kissé konzervatív a Pesti Napló cím? - kérdeztem.

- „Éppen ezért fogják venni” - így Viktor.

Megköszöntem, hogy rám gondoltak; felajánlottam rendelkezésemre álló szabadidőmet, de a gyerekek miatt nem vállalhatom. Ajánlottam Bandit, akinek mindenben segíteni fogok. Egyáltalán nem vonzó számomra Viktorral egy tából cseresznyézni. De E. is szólt: ne fogadjam el Viktor ajánlatát.

Viktor az, aki E. önfeláldozó bűjtatóitól: Jéhléktől elvette a részvényeket - elismervény nélkül. Magyarán: kifosztotta őket. Az ilyen háttér-akciókat anyósával közösen csinálják. B. kezében Viktor buzgó eszköz. Szenvtelen ítéletvégrehajtó. Úgy látszik, most rajtunk a sor a dinasztia érdekeinek érvényesítéséhez. E. minél kevesebbet szóljon a dolgokba. Jobb ha elmegy vadászni.

November 16. vasárnap

Recsegett a rádió, nem tudtam meghallgatni a Margit-híd megnyitásának ünnepségét.

Este Zsüliett felvonszolta magát. Az utóbbi időben nagyon tönkrement, szüksége van lélekmelegre. Beszélt új könyve címlap-mizériájáról. Gyengéd szájalommal, együttérzéssel néztem; olyan elesett volt... Verseket olvastam neki. Vigasztalásul is, meg vágyom is az önkifejezésnek minden formája után. Ilyenkor kigyúl bennem a lélek, s a szikrát jó tovább adni.

November 17. hétfő

Kár, hogy nem hallgattam a tegnapi rádióközvetítést, impozáns ünnepség volt. A tömeg lelkesedése spontán és őszinte, mint mindig, ha E. találkozik velük.

10-kor a szombatról elmaradt Szentiványi. 11-kor a Ganz-gyárban a Kalmius nevű hajó vízrebocsátása. Ez az 1.500-ik vízijármű, amit a Ganz készített.

Szeleczy panaszkodott Tornyai testőr alhadnagy viselkedésére. Papp-Kökényesdy szerint teljesen fegyelmezetlen. Azt

mondja: „A tábornok a zsebemben van. Én akkor megyek az elnökszobához, amikor akarok.”

A Szentirmay-ügyben folyik a vizsgálat. Vass vezeti. Péter János és Karola átmentek „vallani”. Nekem ívet küldött, hogy „ne fáradjak”. Írásban bevallottam, hogy háromszor kezet fogtam az illetővel.

Állítólag Gyursánszky és Őrsödi többször volt vele vacsorázni. Gizi és Kati tegeződés és kézcsókok mellett Chesterfild-csomagokat kapott tőle.

Most jöttek meg a Ganzból. Péter János mesélte: a gyárból kijövet a munkások könyöktávolságra álltak E.-től. Az egyik munkás jó hangosan odaszólt: „Na, ezt sem merte volna Horthy megcsinálni!...” (Péter János megjegyezte: Rákosi se...) E. odament a munkáshoz, kezet fogott vele. Mire az felbátorodva ezt mondta: „Csak legyen továbbra is ilyen igazságos...”

A hoinapi program előkészítése közben Péter János Ravaszhoz készült. Szerinte nagy hatással volt Ravaszra, amikor ő azt mondta neki: E. az egyetlen kohézív erő a pártok között.

Mióta a titkárság átköltött a szomszédságba, az én szobámban ebédelünk négyen: Péter János, Szeleczy, Karola és én. E. közvetlen személyi környezete. Karola fehér abroszt hozott, s a piros plüss székekkel igazán kellemes volt az étkezés. Ebéd közben feljött Subasits szakács, akinek alkotásait mindnyájan élvezük. Háborús sérülés miatt hiányzik egyik kézfeje. Kérte Szeleczyt és engem: segítsünk, hogy az OTBA csináltasson neki műkezet. Vassnál már volt, aki szerint nincs rá pénz. Mármint ilyenre...

Ebéd közben Péter János többször kereste Durugy követet, a külügy protokollfőnökét, a román követ fogadása ügyében. Erről a furcsa nevű diplomatáról mesélik, hogy régebben felhívta a Miniszterelnökséget, mondván: „Itt Durugy, Külügy...” Mire a telefonos kisasszony: „Itt kutykurutty...” Gömbös meg azt mondta róla: ilyen hangokat utoljára a fürdőkádban hallott.

Péter Jánossal összeállítottuk a születésnap programot.

November 18. kedd

Elnök úr 58. éves. Mihályfi köszöntötte elsőként a Hivatal nevében. Az üdvözlések további rendje: 10-kor Nagy Imre házelnök; 10.15-kor a kormány, Dinnyés vezetésével. Közben diákok sorakoztak az Elnöki Ház előtt. E. a miniszterelnökkel, Ortutayval, újságírókkal, fényképészek kíséretében felment a kis lépcsőn az erkélyre. Aztán ifjúsági küldöttség, majd 11-kor Ravasz püspök, Lázár Andor, Radvánszky, a református egyházi küldöttség. Péter János töprengett egy nagyot: várakozásra Mihályfi szobájába vigye-e be őket, s úgy döntött: beinvitálja őket saját szobájába, az elnöki titkárságra. A fogadásokon Mihályfi végig jelen volt; de nem töltötte meg fontoskodó jelenlétével az egész márványtermet, mint hajdani rossz emlékű elődje. Azután jött az unitárius és izraelita küldöttség; és az úttörők képviselőiben három gyerek, egy nagy virágkosárral. Az egyik gyerek eldicsekedett vele: 50 forintba került. Üdvözlés előtt a kislánnyal elmondattam a beszédet, hogy simán menjen. Hát... minden bátorítás, biztatás ellenére nagyon akadozott... Őket követte a főváros küldöttsége, majd az MNDSZ képviselőiben Rajkné. Végül a pártok vezetői.

Igen jó hangulatban ebédeltünk. Jó bor is volt hozzá, négyünknek két liter.

Délután folytatódott az ünneplés. 5-kor a NÉKOSz külön akart tisztelegni. Énekeltek a Hivatal előtt. Elnök úr a márványterem nyitott ablakánál állt Mihályfival és Péter Jánossal. Péter János felszaladt kabátért és lementek az utcára. E. elvegyült a fiúk között. Azok úgy fellelkesültek, hogy egyikük megkérdezte Péter Jánost: Mi volna, ha a vállukra emelnék az Elnököt? A hangulat olyan lelkes volt, hogy hiába próbálta lebeszélni őket, végül is odaszólt az egyik detektívnek: Ne ijedjenek meg, ha valami váratlan dolog történik. A következő percben a kollégisták, nagy örömrivalgás közepette, vállukra emelték az államfőt. Minden előzetes megszervezés nélkül... Nem volt nehéz dolguk: alig 60 kiló az Elnök úr. Balogh páterrel ezt nehezen lehetne megcsinálni.

A bor, ami ma kivételesen ízlett, és a fekete kissé sok volt nekem. Varrónóhoz mentem: sorra bővíteni kell a ruháimat. A gyerekek lefektetése után Medveczky Bella dedikált könyvét olvastam: a Havasi börtönt. Sorsok furcsa kuszálódása, változó kap-

csolatok, botrányok, szenvedélyek kissé érzelgős feldolgozása. Thomas Mann Varázshegyének hasonló a témája, de más színvonalon.

Az Athenaeumból Solt kereste Bandit telefonon, hogy gratuláljon. A vezér megsúgta neki, hogy Bandi lesz az elnök. Hogy ebből mi igaz?... De jó volt végiggondolni, mint lehetőséget. Egy jó hírre milyen szépen pattannak ki a reménység rügyei, a tervek bimbói. Aztán az ember szépen elalszik...

November 19. szerda

A Magyar Nemzet mai száma beszámolt E. születésnapjáról. A Magyar Nap déli számában pedig - nagyon rossz nyomással - megjelent a válraemelésről készült fotó.

Névnapom lévén, kollégáim - Gizi és Gyursánszky kivételével - gratuláltak. Egy üveg hárslevelűvel ünnepeltünk. Jól esett a szakács és egyik altiszt figyelmessége. Még rajzolt virágot is kaptam... És névnap ajándék volt találkozásom Szerb Antalnéval. A Váci utcában futottunk össze, s beültünk a Libressoba - meginni a pertut. Kedves hely: presszó és könyvszalón kulturált együttese. Az Officina Kiadó kitűnő ötlete. - Ebédre befutott Szeleczy is. Balatonboglárról jött előre. Gaál Gaszton halálának évfordulóján minden évben itt jönnek össze a Kisgazdapárt vezetői. Szeleczy siet Szegedre, előkészíteni a holnapi vadászatot.

Gaál Gaszton sírján ott volt Pfeiffer pártjának koszorúja is...

Otthon szép rózsák vártak, Szeleczy küldte. A gyerekek az előszobában vártak és felköszöntöttek. Névnap ajándék volt az Aida esti előadása is. A III. felvonás alatt Judit megkérdezte: hány van még hátra? „Kár, hogy még nem tíz...” - mondta őszinte sajnálkozással. Mindig túl rövid neki az operaelőadás...

Az éjjeliszekrényemen Várnai Zseni: Áldott asszonyok c. verseskötete várt. Zsüliett hozta. Aggaszt, hogy még egy csésze teát sem fogadott el. Holnap felszaladok hozzá. Ha valaki bajban van, feltör bennem a segítő szeretet. - Éjjel alig aludtam. Totyikám beteg.

November 20. csütörtök

Sikerült elintéznem: Zsüliett kap betegségü segélyt. Az állami támogatás ügye is jól áll a Művészeti Tanácsnál. Felszaladtam hozzá a jó hírekkel. Boldogan mutatta legújabb könyvének cenzúra-engedélyét. Karácsonyra biztosan kijöhet. Zsüliett ritka jelenség: becsülni is, szeretni is lehet.

Otthon az éjjeliszekrényemen, kristályvázában egy szál gyönyörű piros rózsa.

7-re Bud Pál jött látogatóba. Látszik, hogy a pénzügyminiszter papa a példaképe: kemény gallér... kis Gerbaud-csomag... Úgy érkezett, mint egy régimódi gavallér. Pár percig beszélgettek Judittal, aztán színházba mentünk. Bajor ragyogó játékát élveztük a Navarrai Margitban. Ilyen nőt ő is szívesen feleségül venne - mondta Bud. De van-e ilyen nő?... tündött. „Biztosan. Csak ahhoz megfelelő férfi kell, aki előcsalogatja nőből - már akiben van - ezt a képességet” - válaszoltam. Legközelebb náluk találkozunk: úgy, ahogy előírja a társadalmi illemlkódeX.

Az orvos közölte: Totyi vörhenyes. Hat hétig fogoly az én kis oroslánom.

November 21. péntek

Rövid időre bementem. A vadászatról csak délután érkeznek. Az anyaghivataltól még mindig nem érkezett meg a textil-kiutalás. Mintha összetévesztené magát a sóhivatallal.

November 22. szombat

Mára összegyűltek a kihallgatások. Előzőleg elkezdünk válaszolni a születésnap gratulációkra. Sok jókívánság, kedves levél érkezett iskolásgyerekektől, ifjúsági szervezetektől, gyári dolgozóktól.

Pfeiffer néhány nappal ezelőtt eltűnt. Rossz nyelvek szerint Dinnyés azt mondta, hogy jó lesz neki egy államtitkár kocsija is, a sajtóját csak nem adhatja oda... Mikor a Ház legutóbbi ülésén

utoljára megjelent Pfeiffer, azt kérdezték tőle: hát te még mindig itt vagy?...

Dr. Dienes gyermekorvos figyelmeztetett: ha elkapom a skarlátot, veszélyes lenne a születendő gyermekekre. Azt pedig nem akarom.

November 23. vasárnap

Zsüliett telefonja ébresztett fel. Beteg; valószínűleg operálni kell.

Elkülönítettem a kis beteget.

Délután Nagy Blanka volt nálam. Aggódik a család Nagy Imre áthelyezése miatt. Valamikor mosni járt anyám a rendőrtanácsos családjához. Nem tudom: Péter János és Vass ugratásain kívül nincs-e komoly oka a félelemre?... A gyakori illuminált állapot semmiképpen sem vall kiegyensúlyozott közérzetre.

November 24. hétfő

Amikor lehetett, folytattuk E.-vel a születésnap levelek válaszlását. Tegnap foghúzás volt, kétszer is kellett fogorvoshoz mennie.

Délben telefonált Medveczky Bella: holnap látogassam meg. Szeleczky - mint rendesen - későn futott be ebédhez. Viktornak igényelt 4.000 svájci frankot. Hét végén mennek Kairóba. Véletlenül Domonyi Katinak is most aktuális az utazás Dániába, nővére esküvőjére. Nagy Imre ebéd alatt hozta be az útlevelét.

November 25. kedd

Végre megérkezett az Anyaghivatal kiutalása. Délben, a fogadások befejezése után, elmentem a Goldberger-gyárba. Garancialevelet vittem dr. Papp pénztárostól, hogy 1-én levonja a részárakat a fizetésekből és befizeti. Így megkaptam az anyagokat, és ebéd után szétosztottam. Mikor visszatértem, Szeleczky Csejdyvel tárgyalt a szobámban. Szeleczky olyan, mint a füst. Mindenho-

va benyomul... Csejdy is megy külföldre. Figyelmeztettem őket: ne az én szobámat kompromitálják, ha disszidálásra szánák magukat. Bár most már egyre kevesebb a jelentősége. Maga a miniszterelnök gondoskodik arról, hogy beszéljenek róla. Állítólag azt mondta telefonba: „Ez már mégiscsak disznóság: az oroszok eladtak bennünket az amerikaiaknak.” Dinnyésnek sikerült úgy lejártni a kormányfői tekintélyt, hogy minden cinizmust megengedhet magának.

6-ra mentem Medveczky Bellához. A Veres Pálné utcában lakik, abban a házban, ahol Ady meghalt. Békebeli úri lakás, jó ízléssel berendezve. Emléktárgyakkal tele vitrin. A falon Fléta, Saljapin, Fedák Sári-képek. Nyolc évig operaénekesnő volt. Szobájában van egy portré, melynek kezét Hunyady Sándor lemérte, és 15 centivel hosszabb a modell kezénél... Igen melegen fogadott. Bandi után érdeklődött. Az az érzésem: hallott valamit az Athenaeum elnökségével kapcsolatban. Az egyik asztalon Lux Elek „Orosz nő” c. finomvonalú szobra. 7-kor értem jött Bandi, majd György László érkezett. Az építész német megszállás alatti történetét a háziasszony mesélte el, nyilván ezért hívta meg. Ez nem először esik meg velünk, hogy hős ellenállókkal hoznak össze minket - és mindig nagyon kínos.

Bandi szerint Almádiban van egy kastély, amelyből most vonultak ki az oroszok. Kivonulás előtt magukhoz rendelték az előljárárság vezetőjét, hogy adjon igazolást: viselkedésük ellen nem volt kifogás. Pedig a parkettát is felszedték. Mikor a vezetőség vonakodott, őt tagját magukkal akarták vinni.

Bellától moziba mentünk. Romantikus amerikai film, történelmi háttérrel. Győz a paragrafus, a hatalom és a pénz. A hősnek legfeljebb halála után van igaza.

November 26. szerda

Előadást kezdtünk írni. Címe: „A munkásság helyzete a demokráciában”. E.-ben olyan készen vannak a gondolatok, hogy szinte érzékelhető szavakba, mondatokba formálása. A keletkezés pillanatában még érzik rajtuk a lélek melege. Ha ez a lélek

szabadon áradhatna, összefogná a legjobb erőket.

Mihályfi telefonja megzavarta a munkát. Bandival menjünk át hozzá. Feltételezte, hogy E. nem veszi rossznéven jelentkezését. Az Athanaeum ügyéről informált. Rákosi szabadságra menetele előtt intézkedett Kossán keresztül, hogy Bandit válasszák meg, Vasady-Kovács helyére. Palkóval már beszélt Mihályfi a dologról. Senkinek nincs kifogása a megoldás ellen. Megemlítettem Mihályfinak, hogy az elnök-jelöltnek hónapok óta nincs fizetése. „Ezen a legkönnyebb segíteni” - mondta Mihályfi. A technikai dolgokat Bandival megbeszéli. - Most voltam először Mihályfi új szobájában. Íróasztala a nagy hármaskör ablak előtt van. A lámpákat kicserélték E.-vel: most Mihályfi asztalán látom az egyiptomi hieroglifás nagy kancsót; E. szobájában a kék. Mihályfi mutatott egy Ferenczy Noémi gobelint: vörös alapon sárgás-vörös ruhás nő. „Esküszünk, hogy rabok tovább nem leszünk” feliratú táblát tart. Tartása, színei, a felirat elhelyezése friss, forradalmi lendületet ad a faliképnek.

- A holnapi Történelmi Emlékbizottság ülésén fogom megmutatni. Mit szól hozzá?...

Aztán átadta VI. György válasz-táviratát, melynek szövegét jelenlétemben adta le az MTI-nek. Lezserül és hatásosan csinálja a dolgokat... Bandi később, a megbeszélés szerint, visszament hozzá. Feltűnt neki, hogy milyen tartózkodó lett. Nyoma sincs már a nyomdában használt kedélyeskedő hangnemnek. Bandi nem érti: a miniszterségtől van, vagy neheztel valamiért? És miért ez a színjáték?...

Este Opera: a Pique Dame. Karola jegyével Szabó S. jött a minisztereelnökségről. Mesélte: Dinnyésnek három autója van: 1 saját, 1 a felesége és 1 a család számára. Radványinak - aki bizalmasa Majorral együtt, és mindenhova elkíséri - külön kocsija van. Hét végén mindig lemegy Hévízre. Most egy fekete színésznője van. Ha az telefonál, rögtön megy... Ez a Szabó viszont Bajkay igazgató famulusa, aki a fogadásokat rendezi. Tegnap délután érkezett haza Belgrádból a küldöttség. Kb. 300 tagú fogadóbizottság várta őket: miniszterek, államtitkárok, minden minisztériumnak 10 küldötte, rendőrség, stb. képviselői. Mikor

Nagy Imre házelnöknek megtelefonálták az időpontot, azt mondta: nem megy el, mert a múltkori hasonló fogadáskor őt megelőzték. Ő mindjárt a köztársasági elnök után következik. Ugyanezt állítja magáról Dinnyés is. Vajon miben fognak megegyezni?...

A Pique Dame-ban a szenvedély démonikus romboló ereje lenyűgözi az embert. A II. felvonásban kitűnő volt Orosz Júlia. Tóth Aladár igazgató csak a Néva-parti jelenet alatt volt páholyban.

November 27. csütörtök

E. lejövetele előtt elhozattam a textilárut.

Mai munkánk: a délutáni Történelmi Emlékbizottság ülésének megnyitóbeszéde. A márványteremben begyűjtöttak a kandallóba. Péter Jánosnak az volt a kényszerképzete, ki fog ugrani a parázs a szőnyegre. Kedvem lett volna leülni a nyitott kandalló elé. Olyan vidáman lobogott benne a tűz.... (Profán gondolat egy palotában, de milyen jó lenne az izzó parázson szalonnát sütni... és a zsírt hagymaszeletes kenyérré csöpögtetni...)

Befejeztük a születésnap válaszókat. Viszont összegyűltek az újságok, folyóiratok és lerakandók. Ezekre akkor kerül sor, ha Titók itt lesznek és elmennek vadászni. E.-nek rövid vadászbunda készült, steppelt ujjakkal. Ideje, hogy végre magára is költjön.

Ruth Lloyd amerikai újságíró azt mondta B.-nek: Három elnököt ismert eddig; ezek közül E. a legokosabb és legvonzóbb. Képzem, hogy örült neki B... Különben - talán ennek hatására - tegnap este összeszedett néhány munkásproblémával foglalkozó könyvet és E. asztalára készítette.

Mihályfi szobájából a hangos beszéd egész jól áthangzik az új dolgozószobába. Biztosan innen is oda.

Tegnap, mikor Bandi Mihályfinál volt, Gizi kopogtatás nélkül benyitott, s Mihályfinak egyszerre sürgős dolga akadt.

Már szállingóztak a Történelmi Emlékbizottság résztvevői, amikor megkértem E.-t: ülés után a kis előtér ajtaját kulccsal zárja be éjszakára.

Fleischer Antal operaházi karnagy özvegye férjének szeretne elégtételt szerezni, anyagi igény nélkül. A kultuszban valaki min-

dig megtorpedózza kérését.

Délben felszólít a testőr: felengedheti-e Robert Taylornét. Nem hozzám jött. Ha Péter János hajlandó egy nyilvánvalóan örült nő fogadni, ám tegye.

Ma fogadtam valakivel, hogy Hekus Döncit ki fogják végezni. Nem mintha az ilyesmihez kedvem volna. De az illető bigott anti-szemita, s állítja: kegyelmet kap, mert zsidó. Mindig szorongató, kellemetlen érzés ostoba és elfogult emberekkel győzködni.

Ma már ugráltak a gyerekek az ágyon. Kivételesen örültem neki, mert az jelenti: meggyógyultak.

November 28. péntek

Délelőtt írtuk a Fémlemezárugyárban tartandó előadást. A Szakszervezet kérésére minden üzemben közvetíteni fogják rádión.

Délben fotózás a Várkonyi stúdióban. Mihályfi és Péter János kíséri E.-t. Már a kapuban fogadták őket. A műteremben szendvicssel várták a ritka vendéget. Legalább harminc felvétel készült. Hogy E. komorságát felvidítsák, a fényképész azt mondta: nézzen az Elnök úr az ő feleségére.

Mikor az altiszt lehozta E. kabátját, elmondta, hogy egyik este B. vizitelt a szobákban. Megnézte a kis előszoba szekrényében lévő dolgokat (termosz és hasonlók), és felvitte. Érdeklődött: miért vagyunk úgy berendezkedve feketéhez... és miért van olyan kávéfőzőnk, mint fenn?...

Fényképezés után folytattuk az előadást. Utána a textilanyag elosztását folytattuk Karolával. Minden igényt ki tudtunk elégíteni.

November 29. szombat

A fogadás megkezdése előtt írtunk. Offner és Szekfű követ között volt jó húsz perc. Ez alatt elkészült az előadás legjobb része: a munkásság és parasztság összefogásáról. Új út, amely kivezethet a negatív sérelmekből, mint egyetemes nemzeti érdek.

12-kor a román követ fogadása. Vintze Béla követ megbízólevelét egy héttel ezelőtt kellett volna átnyújtania, még a kor-

mányküldöttség bukaresti látogatása előtt. De nem érkezett meg. Péter János szolt Nagy Imre r. alezredesnek, hogy a lovasrendőrök érkezése előtt az autókat távolíttassa el.

Nagy izgalom volt a MALERD-jegyzőkönyvek miatt. Vasshoz jött egy ügyvéd, és nem találták sehol. Nálam nem volt. E. felment keresni, de eredménytelenül. 11 felé B. letelefonált Péter Jánoshoz, aki igen felvillanyozódott, hogy nála keresik az iratokat. Később megtalálták a segédhivatalban.

Délben Szeleczyt búcsúztattuk. Viktorékkal megy Zürichig. Kiosztottuk a maradék textilt is. Az árakat úgy kalkuláltuk, hogy maradt 122 forint Subasits műkezeire.

Nagy Imre telefonját tévedésből (?) hozzám kapcsolták. Egy rendőr, T. László italmérési engedélye (?) ügyében kereste. Mondtam: nem tudok a dologról, hívják később Nagy Imrét.

A héten az anyagbeszerzés ügyei miatt nem jutottam el fodrászhoz. De Subasitsnak lesz keze.

November 30. vasárnap

Egyedül a gyerekekkel. Olyan jó összhang alakult ki velük, hogy fegyelmezettek voltak, rendet csináltak, szépen ettek. Hogy örüljek, s ezt érezze meg a születendő kistestvér is. Ez a kis láthatatlan lény már köztünk él, hatással van környezetére. Érte és általa változik az életünk. Kitűnő novellatéma: hogyan formálja a születendő gyermek az anyát, a testvéreket. Várjuk és szeretjük.

December 1. hétfő

Kész a nyers előadási anyag.

Délben Buday György fametszet-kiállításának megtekintése. Buday a műteremben vette át a kitüntetését, s hozzá „hazánk legnagyobb élő művésze” jelzőt. Pátzay is jelen volt, s kicsit töprengve nézett körül...

Csornokyék tegnapi búcsúztatásáról elkészültek a képek. Viktor gömbölyded alkata határozottan emlékeztet Farukra. Ha bajszt növesztene, Kairóban néha szerepet cserélhetne a királlyal. A búcsúzásnál a családon kívül Pisti néni - Viktor anyja - Mihályfiék,

és Szeleczy, mint nélkülözhetetlen útimarsall volt jelen. Csornoky Viktor követi kinevezése B. ambíciójának eredménye. Pedig ő sokkal jobb követ, vagy diplomata volna, mint veje. De igazán neki való, becsvágyát kielégítő szerep helyett gyakran beéri az udvari intrika működtetésével. Céljai elérése érdekében konok és kíméletlen. Most boldog.

A páncélszekrényben szépen gyülekeznek a követi megbízólevelek. Leraktam a románokét. Nekik kettő van: egyik franciául, másik románul. Egész kisalakú levélpapíron - mindegyiken más-más címer. A király Londonban van, a királyesküvőn; így Groza minisztereinök és Anna Pauker külügyminiszter írta alá.

Megnyertem a Hekus Dönci-fogadást. A nyeremény 100 forint. Egyik haszna: az ellenfél meggyőzése; a másik: penicillint veszek rajta, néhány gyermek meggyógyul tőle.

December 2. kedd

9-kor elkezdtek a délutáni előadás végleges összeállítását. Saltay kihallgatása megszakította. Kölnijének illata ottmaradt a fogadószoba aranyvörös brokáthuzatú „kihallgató-székén”. Panaszkodott, hogy egy foga elgennyesedett, és mire észrevette, szívizomgyulladást kapott.

Az olvasópéldány 1/2 4-re lett kész; az MTI másolatot kapott. Meghallgattam a rádióközvetítést.

Legjobban az fogta meg a munkásokat, amikor az ajándék kicsi gyártmányokra azt mondta: „Hogy fognak ennek örülni az unokáim”. Kitört a lelkesedés: „Éljen Tildy!!!” Erre szólt még néhány közvetlen szót hozzájuk, szolidaritást vállalva a jelenlévő politikusokkal, akiknek ugyanez a véleménye a munkásság helyzetéről. Erre mintha csitult volna a lelkesedés...

December 3. szerda

Ma két éve alakult meg a Gazdasági Főtanács. Az ünnepi ülésre elvitték a kitüntetések Vass Zoltán és munkatársai részére.

Péter János elmesélte a tegnapi előadás részleteit: a rendezőség lelkeségét, a meleg fogadtatást, amiben a munkások E.-t

részesítették. Szerinte gyorsan tud jó kontaktust teremteni a tömeggel.

Délben Matolcsynak adtuk át az aranygaluska maradványát. Meghatódott a terített asztaltól. Panaszkodott, hogy a közös ebédlőben igen nehezebbre esik hallgatni a számvevőségi emberek kicsinyes problémáit. Ha bécsi szelet van, torkán akad a falat, mert folyton hallja: az 3 forinttal többbe kerül. Egyszerűen „leszámkukacozza” őket. Felfelé sokkal lelkesebb.

Este Carmen az Operában. Palánkay Klára Carmenje hideg és merev volt. Nem kellett ismételnie. Szomolányi nemcsak jól énekelt, de átélte a szerelemtől megbabonázott, majd félredobott Don José drámáját. Nagyon jó volt az Escamillót éneklő Böhm nevű vendégművész. Tömzsi termete, hatalmas mellkasa hitelessé tette a diadalmas torreádor alakítását. A virágária lírai dallama kísért álomba. „Bűvös erő volt a virágban...”

Az egyik testőr meghívott Mikulás-ünnepélyükre.

December 4. csütörtök

Reggel gyermekeim alig akartak elengedni. Az orvos szerint kutya bajuk, csak diétázni kell, és nem mehetnek ki.

Mikor beértem, a kapu alatt teljes készültség, portás, sofőr, testőr, az A/2-es kocsi indulásra kész. Szegedre mennek. Le kellett írnom mégegyszer a 2-i beszédet, mert E. példányát a gyárban elkérték. Gizi begyeskedett be hozzám: a keresztyerekek után érdeklődött. De tulajdonképpen azt akarta közölni, hogy a fenti dolgozószobában lévő írógépem az ő szobájában van. Hol a takarója?...

Este filmbemutató: Halhatatlan szerelem... A darab egy része a vízió világában játszódik. Itt már nincs versenytársa a filmnek. A mennyei követ egy szál rózsára felveszi a szerelmes lány könyveit. Ezt érzékeltetni csak a film képes.

Délben Péter Jánosnak levelet hoztak a Kálvin térről, egy kecskeméti fiatalasszony kegyelmi ügyében. Az eset egyszerű: halálra van felterjesztve. Ha E. aláírja: átkozni fogják, mint mindenért.

December 5. péntek

11 körül érkeztek Szegedről. Reggel 6-kor még kimentek egy utolsó libázásra. E. - mindenre figyelő tapintatával - rehabilitálta Mészáros sofórt, akit Jékely mindig mart, hogy miért vadászik. E. magával vitte, puskát is kerített neki.

Péter János igen büszkén újságolta, hogy felavatták, mint libavadászt. Ez aztán esemény!...

A munkás-könyvakció ügyében lett volna értekezlet, de Vass Zoltán a Gazdasági Főtanács ülése miatt nem tudott eljönni. Kár volt összehívni, Mátéffy államtitkárnak nem adta át az üzenetet titkára, hogy emiatt későbbre tolódik a fogadás, ezért sokat kellett várnia.

Nagy az izgalom! Belgrádból ma közölték telefonon: Titó holnap érkezik. - Szakasitsnak ma van a születésnapja. E. levélben üdvözölte. Kézbesítővel küldtem el Pasaréti út 59. sz. alatti lakására.

December 6. szombat

Otthon izgatott Mikulás-várás. Totyi, az ujszopás miatt, virgácsot kapott. Nagyon megörült neki! Megverheti vele az óvodában, aki rossz.

E. egy csokoládégyárostól három óriási Mikulást kapott, külön aranybetűs nyomással, ezzel a felirattal: „A Köztársasági Elnök unokájának”. Valaki egy hatalmas tortát küldött. Kis Kati nagyon örült az ajándékoknak. Azt mondta: „Holnap is tegyük ki a cipőt...” A múltkor apja valamiért ledisznozta. Erre azt mondta: „rőf-rőf...” Ezek után tessék rá haragudni. Ő a család legkedveltebb tagja.

Lázban a Hivatal! 12-kor érkezik Titó és kísérete. Reggel a Stefánia úttól szigorított rendőrkordon. A Rákóczi úton a rendőrök váll-váll mellett, háttal az úttestnek. Az Elnöki Hivatal előtt 11-től rendőrsorfal. A Nemzeti Múzeum kertjében és a járdán civilruhás detektívek.

E. 9-kor már lejött. Kikészítette a cigarettákat. Lediktálta a holnapi pohárköszöntő szövegét; kétszer is átjavította. A márványterem kandallójában ropog a tűz. A gobelingarnitúrát középről át-

tették a bal sarokba. Titó fogadására hirtelen elkészültek E. dolgozószobájának függönyei. Zöldessárga színárnyalatuk elsötétíti a szobát, és furcsán hat a bordó huzatú komoly bútorok mellett. Vass átjött; az ablakból szeretné nézni az érkezést. Az éjjel összeszedték az állami kocsikat - mondja, - köztük Zoliét is, a felvonuláshoz.

Rengeteg szép kocsival, óriási rendőri és katonai kísérettel érkezett Titó. Magyar rendőrdzsippek követték. A környéket teljesen lezárták. Titó arcát és tábornagyi vörös-arany díszeit láttam az ablakból, amint a kapu alatt a kocsiból kilépett. Gömbölyűsége és köpcös alakja Göringre emlékeztet. Puhább egyéniségnek látszik, mint fényképei mutatják. Bizonyára rájött, hogy hatásosabb a fénykép, ha kemény gesztusokkal ábrázolják. Ezt Dinnyés is alkalmazza. Megjátssza a kemény fiút.

Fogadás után kijött E. feketézni. Azt mondta: „Idegesnek látszott a marsall. Vagy fáradt volt az úttól, vagy nem nagyon tud uralkodni az idegein.” Péter János elemében volt: sürgött-forgott reggel óta. Ez az a medence, amelynek vizében ő boldogan lubickol. Töltőtollát történelmi ereklyévé akarta avatni, ki is mosta belőle a zöld tintát. De Titó sajátjával írta alá a vendégkönyvet.

Délben még Bolgár Elek volt kihallgatáson.

Megírtam a holnapi beszéd olvasópéldányát, és 1-1 példányt Mihályfi és az MTI részére. - Este 6-kor átmentünk a testőrök Mikulás-estjére. Kedves, összehangolt társaság. A nivå nem túl magas, de az igyekezet és jószándék pótolja. Ötletes volt a 3 törpe. Előadta a 3 legmagasabb testőr. Ügyes trükk: mögöttük feködt letakarva 3 másik, azoknak a kezére húztak bakancsot, s időnkint azzal vakarták a fejüket. A Hivatalból Karola, Csejdy, Gizi, Órsödiék voltak a vendégek; és mi. Előadás után a testőrök bemutatták feleségeiket. Papp-Kökényesdynek 1/2 9-kor el kellett mennie, hogy elkísérje E.-éket a miniszterelnökségre. Ezután Keresztes őrnagy töltötte be a házigazda szerepét. Gizit felkérte táncra. Amikor észrevette, hogy mi indulni akarunk, hirtelen otthagya. „Akkor miért kért fel?” - kérdezte Gizi leplezetlen dühvel. És ez esetben igaza volt. „Akkor még nem tudtam, hogy elmennek a nagyságos asszonyék” - válaszolt ügyetlenül. Ismét sikerült - akaratom és szándékom nélkül - magam ellen ingerelni szegény öreglányt. Mindenáron autóval akartak hazavinni ben-

nünket, de a Ráday utca elején kiszálltunk, hogy sétáljunk egy kicsit.

December 7. vasárnap

30 személyes ebéd lesz délben a márványteremben. Szakasits, Ries és Bán tegnap szállt repülőgépre Antwerpenben. Telefonáltak a titkárságra, hogy ebédre itt lesznek. Ellenben Rákosi nem lesz jelen.

1.20-kor kezdődik az ebéd. 3/4 1-kor már le volt zárva a környék. Matolcsy telefonált, hogy az esti operajegyek a portán vehetők át, 4 után. Címünket tegnap be kellett diktálni, mert a jelenlevőket leellenőrzik. 1/2 8-kor már az Operánál voltunk, 3 rendőr és egy detektív-csoport nézte meg a jegyeket és igazoltatott mindenkit. A páholyokat előzőleg detektívek végigjárták. A szomszéd 11/9-es páholyban szerbek ültek, a karzaton partizánok, akik élénken éljeneztek Titó megjelenésekor. A miniszterelnök a színpad melletti páholyban állt feleségével. Szemben négy nő között Ortutay virult. Felesége ruháján piros rózsa volt; ez különböztette meg a többi hölgytől. A mi páholyunkban ült a testőrtábornok felesége. Legelegánsabbnak a svéd követ feleségét találta, aki az egyik I. emeleti páholyban, lila nagyestélyiben, ezüstróka keppel, beszélgetett egyik külügyi titkárral. Az ültetés egyik pikantériája: Gyöngyösi és Farkas Mihály közös páholyban.

Kijövet meg kellett állnunk az I. emeletnél. A következő pillanatban elrobogott előttünk Titó, közvetlenül utána Mihályfi. A lépcsőn Szakasitsot vonszolta a felesége. Kinn meg kellett várnunk az autók elvonulását. Vassné férjébe és Gerőbe karolva állt a tömegben. Mikor az Elnöki Hivatal négy kocsija elsuhant, Vass Zoltán megjegyezte: „Egész szépen el vagyunk látva kocsikkal!”

December 8. hétfő

9-re be kellett mennem. Az altiszt csodálkozva mondta: csak az inspekció van benn. Nem is volt befűtve. Kabátban üldögéltem, amikor lejött E. Azt mondta: fűttessek be; később lejön.

A Titó körüli óvatosság már szinte nevetséges. A magas vendég a miniszterelnökség szombati fogadásán semmit nem evett,

csak a saját emberei (testőrei) által hozott főtt tyúkot. Amely már majdnem fekete volt. E. feketével kínálta, de megvárta, amit az emberei hoznak neki. Erre E. sem evett a „fekete” tyúkból.... Vasárnap egy orvos végigkóstolta a menüt ebéd előtt. Ekkor már kezdett belejönni az evésbe. Az Operában meg egyre-másra itta a feketét, amit emberei rémulően néztek, mert nem ők főzték. E.-éket Oláh Gusztáv kísérte fel páholyukba, mert Tóth Aladár igazgató Titót várta lenn. Oláh Gusztáv mesélte, hogy a színpadon olyan igazoltatás volt a személyzetnél, hogy nem tudja: mi lesz a lóval, amely a Borisz Godunov forradalmi jelenetében szerepel, - és nem tudja igazolni magát. A Gellért Szállóban - ahol a marsall kíséretével megszállt - nemcsak a vendégeket, hanem a személyzetet is kitelepítették, és a pincétől a padlásig minden falat végigvizsgáltak aknakutatóval. Pedig ha merénylettől félnek, magukkal kellene hozni merényletlőt.

„Hozzánk az anarchistákat szerencsére - importálni kell” - mondta E. mosolyogva, szombaton az érkezés után. A nagy óvatosság azzal magyarázható: igen kínos volna, ha most, a külügyminiszterek tanácskozása alatt kialakult légkörben, bármi kellemetlen incidens zavarná meg a baráti látogatást.

Este meglátogattam Zsüliettet. Egy kitűnő témáról beszélgetünk, amit - szerinte - nekem kell megírni. Aki közel áll hozzám, sokat vár tőlem. Szeretnék megfelelni az igényes elvárásoknak... Megjött Zsüliett lánya és veje. Kíváncsi voltam: milyen lehet az a férfi, aki egy ilyen csúnya nőt feleségül vesz. Látszatra különb; de ízlésben, igényben bizonyára összeillenek. Aztán jött dr. Dabys professzor, Zsüliett több regényének hőse, a „grand amour”... Nem lehetett könnyű megérni Zsüliettnak az érzelmek kihűlését a másiknál. De annyira megértő, toleráns és bölcs, hogy talán nem is boldogtalan. Úgy éli meg saját belső történéseit, mint egy regényhős. De ez a szokatlan érdeklődés iránta gyanús nekem. Meg az is, hogy a veje meghívta karácsony estére. Általában alig törődnek vele. Hát már ennyire reménytelen a gyógyulása?...

December 9. kedd

Vadászat Titóval. Tegnap este későn indultak. Úgy volt, hogy Mezőhegyesre mennek. Az utolsó pillanatban megváltoztatták: Kelebiára mentek. Laci altiszt igen méltatlankodott, hogy hiába

próbálta E.-től megtudni. Puskát csak egyet vihetnek. A testőrtábornok nem is vihet!... Előzőleg lovasrendőrök átfésülték az erdőt.

Gizi tegnap hozta a keresztfiát és meghívta gyermekeimet karcsonyfanézőbe. Elmegyek velük, hátha sikerül emberközelve kerülni vele. Ami eddig sem rajtam múlt.

Este találkoztunk az elnöki kocsikkal: akkor érkeztek Kelebiáról. Moziba mentünk, a Korzikai testvéreket néztük meg.

Ma voltam az OTBA-kórházban. Készülök Lacika érkezésére...

December 10. szerda

Reggel letelefonált E.: mi a program. Csak a 12 órai követfogadás volt előjegyezve. Péter János késve érkezett, és lihegve telefonált fel, hogy 10.30 kor jön az Ökumenikus Tanács és Újjáépítési Bizottság négy vendége.

Titó csodálatos ezüstcsipke cigarettatartót ajándékozott E.-nek. Leheletfinom, gyönyörű macedón ötvösmunka: át lehet nézni rajta. Mintha ezüstszálakból volna összeszöve. Bámulatós, hogy azok a vad, harcias balkáni férfiak ilyen kifinomult művészetre képesek...

Délben dr. Frantisek Cernyi csehszlovák követ nyújtotta át megbízólevelét. Ezalatt elmentem kis Katinak órát és bűgőcsigát venni. A követfogadás után Farkas Mihály MKP főtitkárhelyettes fogadta E. Mihályfi jelenlétében. Bekért három feketét. Közben Gizi letelefonált: B. hirtelen rosszul lett. Olyan görcsei vannak, hogy beszélni sem tud. Péter János a fekete bekísérések meg-súgta E.-nek. Délután bevitték a fasori szanatóriumba.

December 11. csütörtök

Mikor bejöttem, a lépcső felőli ajtó nyitva volt: lennjárt E., mielőtt Gödöllőre indultak. E. kezdi megszokni a lazább életvitelt. És hogy körülötte is foroghat a világ. Kiszakította végre magát abból a függőségből, amit tavaly őszig önként vállalt. A lelkészkorában

kialakult puritán egyszerűségét az államfői környezet gyengeségének értékelte, és vissza is élt vele. Arra is rájött, hogy testi kondíciójának használ a szabad mozgás, friss levegő. És szükséges kiszakadni néha a felelősség, kötelesség, nyomasztó gondok taposómalmából.

Délután volt időm bevásárlásra, amelyben örööm telt. Megvettem a Lincoln Ábrahámról szóló könyvet, két példányban. Juditnak pikéggallért a kék bársonyruhához. És kicsimnek az első ingecskét. Még nem született meg, de már kap karácsonyi ajándékot.

Délután Obernyik számolt be ügyeiről: majdnem halálos karambolja volt; szakított nagy szerelmével, mert Bud Pali hűgát akarja feleségül venni; az MKP nem veszi vissza; esetleg fél év múlva a PM-ben a XIV. ügysztyált kapja meg - bizonyos feltételek mellett. Vasadyné nagy botrányt csapott hazajövele után, hogy Obernyik elrontotta a szabadságát. Van tehát zűr is, terv is bőven. Legszívesebben merőkanállal enné az ételt. Szombaton férfivacsorát rendez, meghívta Bandit. Szerencsére 7-re színházba mentünk. A Nemzeti Kamarában a „Szerelmi házasság”-ot láttuk. Két emlékezetes alakítás: Gábor Miklóse és Rátkay Mártoné. A ma is érvényes társadalmi szatíra szülőatyja: G. B. Shaw.

December 12. péntek

Mikor bementem, az újságok már az asztalomon voltak. E. lenn járt szanatóriumba menetele előtt. 1/2 11 felé jött vissza. Lediktált egy vázlatot a keskenyfilm-kiállítás megnyitására. Utána fogadta Kocsist. Aztán megivott egy kávé, lehozatta a kabátját és elment a kiállításra. Kapott egy keskenyfilm-gépet, ami egyelőre ki van állítva. A megnyitóbeszédet lemezre vették, s a lemezt átnyújtották.

A mai lapokban - különösen a Kis Újságban - közlik Dobi beszédjét, hogy visszaveszi a párt a félrevezetett tömegeket. A Fórum ülésén a kárt is részletezte, amit az ellenzék okozott a választáskor és utána. Most igazolódott be E. választás utáni magatartása. Hogy gyúrta akkor, szinte egyenkint a párt vezetőit, s milyen nehezen akartak engedelmessé válni.

Este Palumbyékkal - sárospataki vendéglátóinkkal - voltunk színházban. Latabár játékát élveztük, akire nyugodtan rá lehet építeni egy darabot: biztos siker. Sok függ ebben a műfajban a „tálatástól”, ki milyen szerepet kap, s a rendezés milyen lehetőséget biztosít. Csikós Rózsi például minden operettben élvezi a szubrett szerepét. Véletlenül az igazgató felesége.

December 13. szombat

Rendes időben érkeztem, s az A/1-es kocsit a kapu előtt állt. Elkéstem volna?... 1/2 9-kor E. a szanatóriumba ment és a kocsit visszaküldte.

11-re Tahiból 9 tagú küldöttség érkezett. Az új hidat Tildy Zoltánról akarják elnevezni, s a felavatásra hívták meg E.-t. Távozásuk után kis beszédet diktált a Kossuth Akadémia felavatásán a zászló és kürt átadása alkalmából. Aztán elment kis Katinak játékot venni. Mikor észrevették, nagy riadalom támadt.

Mikor Laci lehozta a kabátot, a viperanyelvű lakáj odasziszegte: „A kis Kati harmadszor van vérhasban. Senki nem törődik vele. Júliának túl sok a dolga, az anyja meg folyton fekszik, egy papírt sem tesz arrébb...” E. elmenetele után ottmaradt, hogy folytassa gyűlölködő pletykáját. „A nagyszülők a többi unokát egyáltalán nem szeretik úgy, mint Katit. Laciék kéthetenként jönnek ebédre, vasárnap: a nagyszülők ritkán nézik meg a gyerekeket...” Tegnap meg azt kotyogta el: „A vadászatokra járt egy Alberti nevű fényképész. Legutóbb már nem volt ott, mert valahol kibeszélte, hogy a múltkori vadászaton megsörétezett egy hajót”...

Nem tudom: mi a célja ezekkel a közlésekkel. Csak azért hallgatom meg, hogy megismerjem szándékait. És következtetni tudjak: miket mesélhet másoknak - rólam. A bennfentesség fitogtatása mellett közlési kényszer és gonosz szándék húzódik meg. Nyilván kifizetődik neki, de élvezi is a bajkeverést.

Otthon nagy fűrésztés, hajmosással egybekötve. Obernyik megint ránk akart telepedni. Igyekeztem elősegíteni, hogy mielőbb vigye Bandit a férjivacsorára. Félelmetes exhibicionizmusa egy-szerűen elviselhetetlen.

December 14. vasárnap

Rádió közvetítette a Kossuth Akadémia avatási ünnepségét. A beszéd jóformán változatlan maradt, csupán a kűrtről volt betoldva néhány mondat. A mondanivaló alaphangja a békére törekvés: de mintha a szokottnál harciasabb lett volna E. hangja.

Péter Jánostól tudom, hogy Vataiék is elmentek. Irén a legjobb barátnőm... Félelmetes, hogy ez az ember mindenről tud. Legálább is úgy csinál.

December 15. hétfő

Betelefonáltam 9 előtt: elmentek-e Dombóvárra. A központ megnyugtató. Dél előtt Szabó Nusi, volt diákszövetségi ismerősöm keresett fel, segítsék kinevezésében a városházán. Bár segíthetnék! De amit lehet, megpróbálok.

A titkárságon mondták, hogy B. kérte a kocsiját, valószínűleg hazajön. Szobám felett kis raktár van, ahonnan állandóan papírzörgés hallható. Ezt a kontrollt már megszoktam. Ellenben az meglepett, hogy kerestem Kerékgyártót, Rákosi titkárát, és később Karola íróasztalán láttam felírva ezt a nevet.

Nagy Imre r. alezredes Péter János sógorának útlevelét hozta. Telefonált Péter János feleségének, Czeglédy Margitnak. A Cegéldről való Czeglédy lelkészdzinasztia egyike az ország legtekintélyesebb református papcsaládjának. Bibliafordító is van köztük. A múlt és jelen támogatja egymást.

Juditnak Svájcban csomag érkezett karácsonyi játékokkal. Anyyira idevarázsolta Brüggöt, hogy Judit álmában Dórival beszélt, németül. Aztán elmesélte furcsa álmát: Dóri vőlegénye megcsókolta őt, de úgy mintha a felesége lett volna. Egy ötéves kislány álma...

Mikor már mindenki aludt, verseket olvastam az olajzöld csebrékálya mellett. Színe és melege is hozzátartozik a varázslathoz. A szavak mágikus ereje megtöltött vágyakozással. Nem pénz, nem gazdagság, nem dicsőség, nem jólét és kényelem, amire elsősorban vágyom. Valamit szeretnék kifejezni önmagamból. Amint Ady írja: Szeretném magam megmutatni, hogy látván lássanak...

December 16. kedd

Vadászat Faddon. Szeleczyk hazaérkezett Genovából, ahol hajóra rakta Viktorékat.

December 17. szerda

Péter János Debrecenbe, a Tildy Zoltán Kollégiumnak vitt konzerveket, csomagokat, pénzt. A kihallgatásra jelentkezőket Szeleczyk vezette be. 10-kor Buday György jött Ortutayval. A titkárságon találkoztam velük. Buday kerek, kövér, szemüveges arca valahogy nem művészféj. Két fametszetét hozta ajándékba. Két nő fej: az egyik a humánus szolgálatában, s ugyanez az arc elszánt, kemény profillal a másik, a háború kellős közepén. Annak idején mindkettő a Times címlapján jelent meg. E. mondta a művésznak: emlékszik rájuk, és kedves figyelem Budaytól, hogy ezeket elhozta.

Révész Géza varsói követ kiutazása előtt volt kihallgatáson. Utána Brack, a Pedlov-akció ingyenes szállítója jött, fényképpel. Így reklámozza saját önzetlenségét egy ügyes üzlettember. Nem bízza a propagandát a sajtó jóindulatára.

Ebéd alatt Szeleczyk elmesélte a svájci magyarokkal kapcsolatos pletykákat. Kb. ezek voltak Viktor levelében. Információik közös forrásból származnak. Szívesen suttojják Kovács Imrénéről, hogy „nehéz testi munkával” keresi a mindennapit. A darázsnek azért van fullánkja, hogy csípjen vele. Találkozott Szigethy Hannával is. Ez a társaság megfelelő beosztásban, minden nap végigjárja az Arlberg expresszt; ismerőst keresnek. Viktorék fedelmien éltek. 6 kofferrel utaztak. Zürichből Genovába külön autóbusz vitte őket, hogy a megállás, érkezés ne legyen meghatározva. Véletlenül velük utazott Fényes Kató dizőz. A Szeleczyk melletti szobában lakott. Együtt jártak szórakozni. Csornokyné, Bözse, szinte mentegetőzve mondta az ismerősöknek, hogy Viktornak igen jó barátnője. Szeleczyk az ilyen bizalmas szolgálatokban felülmúlhatatlan. Viktor viszont mindig megtalálja a megfelelő vazallust.

December 18. csütörtök

Mihályfi áttelefonált: mikor jöhet Renner földbirtokos. (Disznótorra akarja meghívni E.-t.)

Írtuk a beszédet a Történelmi Emlékbizottság holnapi ülésére. Mindszentynek is szól, aki Petőfit, Táncsicsot, Kossuthot ki akarja zárni a centenáriumi ünneplésből.

- „Régen vártam már, mikor jön az utcámba. Most bejött”- jegyezte meg E. - A visszavágás frappáns, jól irányzott. Úgy látom: harcos időszakban vagyunk.

December 19. péntek

Kihallgatások, a Cionista Szövetség, utána színészküldöttség. Honthy Hanna irhabundában, fején sállal nem az a kimondott primadonnajelenség volt. A nyugdíjas színészek 2000 forintot kaptak. Péter János bennrekedt E. szobájában, amikor Gizi letelefonált, hogy a ma feladott táviratról sürgősen kell Csornoky kairói címe. Péter Jánost azonnal hívják ki, „ez elnökasszony parancsa”...

Karola reszketve bár, de eleget tett a „parancsnak”. De Péter János nem tudott a táviratról. Mihályfi sem. Mikor az ülés végetért, jelentették a riadalmat E.-nek. Erre kihúzott a zsebéből egy papírt.: „Akkor biztosan ez az...” - mondta a szokásos nyugalommal. Valóban, a Viktornak feladandó távirat szövege volt: „Anya egészen jól van. Mindnyájatokat csókolunk.”

A kihallgatások szünetében a beszédet javította át és fejeztük be. Nyilván megfeledkezett róla. - Viktoréknak karácsonyi ajándékkul lemezt készítettek. Egyik oldalon egy énekesnő énekelte a Csendes éj-t, a másikon E. imája és a családtagok üzenete.

Este az Agatha Christie bemutatóján voltunk, Mihályfiék páholyában. Szemben ültek Szakasitsék. Mezei Mária, Szabó Sándor, Tátray Ferenc játéka élvezetes volt.

December 20. szombat

A Timót utcai tanoncotthon meglátogatása. „Fiúk városát létesít a köztársasági elnök.” - írták az újságok.

December 21. vasárnap

Lakásavatás Mormyékznál. Pazarul, szinte fényűzően rendezkedtek be a Téglá utca egyik modern lakásában. Ha pénz és ízlés párosul, remek dolgokat lehet létrehozni. Igényesség, rend, kényelem, harmónia van ebben az otthonban. Csak könyveket nem látok. De egy ilyen szép lakásba, ahol minden, mindig a helyén van, beengedni Totyit - elképzelni is rossz. Mormy remek háziasszony. Igaz, ideje is, pénze is van hozzá. De érti is a módját. Nagy ezüstitálcán aszpikos-sonkás, téliszalámis szendvics... torta... gyümölcs... tejszínes fekete...kitűnő italok... Ők a felszabadulás előtt is így éltek. Azért amit Viktor csinált velük, nem tudják megemésztetni.

„Az én nadrágomban ment Washingtonba!”... fakad ki Frici keserűen. Mormy meg B. szerencséjét latolgatja. „Minden az ölébe hull, és ami nem akar hullani, annak segít... Mint feleség pedig abszolút védett helyzetben van: intézményesen őrzik férje minden lépését...”

December 22. hétfő

Szép téli reggel ... hóesés... Elővehettem szép bambusznyelű, virágos japán ernyőmet. A lakosztályba vezető lépcsőfeljáróra tettem kifeszítve. Soha többé nem láttam. Eltűnt. Az államfő lakosztályába vezető lépcsőn, ahol csak a legbelső „udvar” jár. Még mindig érhetnek meglepetések. Itt lopnak is!...

11-kor hídatavatás Tahiban. Előtte elkezdtek az MTI számára a karácsonyi nyilatkozatot. Témája: az egyház és állam viszonyának tisztázása. Közben Zoltán behozta a Puskinnak vásárolt puskát. 3000 forintba került. Viszonozni kell a követ ajándékait, aki már képpel, pus-kával kedveskedett. E. fontos politikai eszköznek tartja a barátság és bizalom kiépítését. A puskára kis ezüst-plakett kerül, rá van írva: „ M.G. Puskin követ úrnak közös vadászataink emlékére.”

A Közlekedésügyi Minisztériumból jelentették: Tahiban esik az eső; az utat feltakarították. Alighogy elindultak, csúnya vihar

kerekedett. Csak úgy potyogtak a cserepek a háztetőről. Abban állapotunk meg, hogy 3-kor telefonértesítést kapok: mikor menjek be. Péter János telefonált: 4-re. Később Karola hívott fel. 3/4 4-kor kocsni jön értem E. utasítására, aki azt hitte: Pesten a viharban életveszélyes a közlekedés. Bandi bejött velem. Mihályfival beszél: mi az akadálya a Kisgazdapártban az Athenaeum-ügynök. T.i. Soli telefonált, hogy náluk már régen átment a politikai bizottságon. Kiderült: senki nem akarja Vasady tudtára adni, hogy távozzék az elnöki székéből. A miniszter meg nincs itthon. Meg kell várni, amíg Nyárády hazajön. Tehát tulajdonképpen a saját párt akadályozza a dolgot.

Mikor visszamentem a szobámba, az egyik széken Péter János pulóverje, a másikon Bandi sapkája, kesztyűje hevert. Hogy a szobámat senki ne tekintse büntetlenül ruhatárnak, megtréfáltam őket. Karolával kitömtük Péter János pulóverét, rajzoltam föléje egy szemüveges fejet, s a hóna alá odatettem Péter János aktatáskáját. E. jót mulatott rajta, amikor ment felfelé. Péter János is, bár magyarázkodott: B.-t kellett hirtelen elkísérni valahova.

A legutóbbi vadászszákmányból mindenki kapott vadhúst. E. lőtt egy nagy vaddisznót, Szeleczy (protokollszerűen) egy kisebbet, Zoli egy vadmalacot. Szeleczy disznóját a testőrség kapta.

December 23. kedd

Reggel korán folytattuk a nyilatkozatot. Őt kiállítás volt a programban előjegyezve. Szünetben Mihályfi átüzent értem. Kérte, hogy a Szabadsághoz Harasztynak, a Kis Újsághoz Antalfynak, a Magyar Naphoz Gál Györgynek - aki hivatalosan nem szerepel a lapnál - küldjek egy-egy példányt a karácsonyi nyilatkozatból.

Este Szeleczy hozott néhány apróságot: Nescafét, fűgét, Milánóból csokoládét. Beszélgetés közben kötöttem a szaloncukorra az ezüsthonalat. A kairói követségen elterjedt a hír, hogy ő megy Csornokyval; s igen megkönnyebbültek, amikor nem érkezett meg. Készül Koppenhágába, Domonyi Kati nővérének esküvőjére.

Zsüliett elhozta legújabb könyvét: a Kipling-fordítást, a gyerekeknek.

December 24. szerda

2-ig voltam benn, aztán futkostam, hogy ünnepi terveimet végrehajtsam. Nagyon nehéz fenyőhöz jutni, s én állandóan benn voltam. Szeleczy Gelb Malvinnál vett egy kis karácsonyfát, míg E. karácsonyi postáját készítettük. Írt elismerő levelet Gerőnek. Néhány üdvözlőlet sajátkezűleg írt. Leírtam a karácsonyi istentisztelet sorrendjét, címeres papírra. 1 óra felé hozták a Keskenyfilm Szövetség ajándékát: egy remek kis vetítógépet. Próbavetítés volt a titkárságon. B. tegnap kis csomagot küldött le minden gyerekes családnak. Péter Jánostól egy Kempis Tamás könyvet kaptam. - Az idén nem lesz közös ünnepség. A hivatalból hárman kívántak külön E.-nek, külön B.-nek boldog karácsonyt és megköszönték a gyerekek ajándékát.

7-re elkészültünk otthon a fa díszítésével. Annyi futkosás, izgalom után végre láttam gyerekeim csillogó szemét, boldog örömét. Totyinak kész lett a kabát, Judit öröme szinte határtalan volt. Totyi nekirohant a szánkónak. Örömük volt az én karácsonyi ajándékom. Több embert ajándékoztam meg, mint amennyitől én kaptam. És ez így jó.

December 25. karácsony

Anyám korán megjött. Svéd tejkonzervből készült kakaó volt a reggeli. A gyerekek azzal ébredtek, hogy ma kezdődik az a négy nap, amikor nem megyek be a hivatalba, csak az övém vagyok. Juditnak ünnepi ajándék, hogy a karácsonyfa alatt alszik. Sógóroméknál ebédeltünk. Judit új szilvakék bársony ruhájában. Totyi mindenáron szánkóval akart vendégségbe menni.

Este elkezdtem Ludwig: Lincol-életrajzát.

December 26. péntek

Nagy ünnepi lustálkodás. A gyerekek nyugodtan sokáig aludtak, hiszen még hátra van három nap... Délután Jutkát elvitte Bandi P. Tóthékhoz, aki a konventi Szeretetszolgálat vezetője. Délután Valatin Ili, lánykori barátnőm és férje volt nálunk. Férje a

Belügyben dolgozik, a csendőri IB irányítója. Ebből a férfiból akaraterő és céltudatosság árad. Az az érzésem, hasonlít Zsüliett kivégzett orvos fiához, aki a Rókusban üldözötteket rejtegetett, s a Gestapo likvidálta. Illeink pontosan ilyen társra volt szüksége.

December 27. szombat

A hivatal hölgytagjai 5-re Sz. Olga kolléganő vendégei voltak. Egyetlen férfi volt jelen, aki szurkálódásaink ellenére végig ott maradt, de nemigen szólt. Gyönyörű lakás, abszolút kényelemmel. Ilyen környezetben éltek régen az úri családok. Biztos családi háttér, jólét, gazdagság. Olga kitűnő háziasszony. Egyedül él, nincs férje. Láthatóan bizalmas viszonyban van Faragónéval. A szobalányt is tőle kapta kölcsön. Gizi későn érkezett, B.-től kapott kék csüngőkkel díszítve. Panaszkodott, hogy sok rongy érkezett Takaró Gézáéktól. Babakészítéshez kértek ilyesmit, régebben. Sok piszkos zokni is van köztük... Azt rakosgatta reggel óta. Karácsonyfát is B.-től kapott... Panaszkodva dicsekedett szegénykém. Ettől eltekintve a hangulat barátságos és kellemes volt.

8-kor hazamentem. Nagy fürdés és hancúr lesz ma este...

December 28. vasárnap

„Ma még mienk anya.” - mondta Totyi, s egész nap ehhez tartották magukat. Délután Gizi elhozta az unokaöccsét. A gyerekek szépen játszottak. De miért csinál úgy ez a nő, mintha csakugyan Barátkozni akarna?... Mikor nyugovóra tértek fiókáim, folytattam a Lincoln-életrajzot. Izgalmas, óriási egyéniség.

December 29. hétfő

9-kor érkezett meg a konvoj az ugodi vadászatról. E két vadászot lőtt. Puskin nem mert rálőni a vaddisznóra, mert - mint mondta: „Ha nem találja el az ember, veszedelmes, mert a nagy agyarával felhasítja.” Különböztetést is Puskin mondta, hogy Papp-Kökényesdy nem igazán magyar ember. (Ő csak tudja...) Mert nem tud inni. Szerinte a magyarok többet isznak, mint az oroszok, de náluk több a részeg.

Távíratilag szilveszteri rádióüzenetet kértek E.-től az Összszovjet rádiók számára. Ezt írtuk 4-től. Faragóné fordítja oroszra. Legalább ötször áttelefonált: hogy lesz, mint lesz, mikor lesz kész. Rettentően fontoskodó és körülményes.

Késő délután Bud Paliékhoz mentünk. Kíváncsi voltam egy békebeli volt pénzügyminiszter környezetére. Saját villa az Elnök utcában. Két szobalány ejti zavarba az első vizitelőt: teljesen egyforma ikrek. Ebből rengeteg bonyodalom származik, s biztosan jó szórakozás. Az egyik mindig lerajzolja az üzeneteket. A Bud-testvérek: Melitta és Pali, a dolgozószobában fogadtak bennünket és Obernyiket. A lány magas, karcsú, elegáns, művelt úrilány - csak kicsit gótikus, hullámvonalak nélküli. Babaszerű Coppélia. Bejött a mama is. A vőlegényjelölt Obernyik teljesen befagyott. Próbáltam oldani a hangulatot: tulajdonképpen lánynézőben voltunk....

A környezethez méltó uzsonna után mennünk kellett: vacsora-meghívásunk volt. A feleség apja dúsgazdag ügyvéd, aki lányát Imrédy-bálokra hordta. A Gazdasági Rendőrségnél főnökhelyettes. Villányi - a főnök - állítólag behívta Ruttkayt, a Magyar Divatcsarnok igazgatóját, és telefonígérete ellenére 48 óráig benntartotta; végül jól megvágta. (Nyilván ezt akarták közölni.) Vendég volt még egy szocdem házaspár. Ha tőlük függ - és hasonlóktól - a demokrácia sorsa, nem nagyon biztató. Az volt az érzésem: bármely rendszert hajlandók kiszolgálni, amely biztosítja előnyös helyzetüket, anyagi jólétüket. Gyalog sétáltunk haza a langyos esőben. 1/2 2 volt, mire hazaértünk.

December 30. kedd

1/2 9-kor kezdtünk dolgozni. Álmosan, kábultan írtam az újévi szöveget. Nem nekem való az éjszakázás... E.-nek is sok feketére, cigarettára volt szüksége. Ebédig mégis megírtuk a nyers szöveget. Délután folytattuk. 5 körül telefonértesítés érkezett a titkárságra a Rádiótól, hogy Mihály román király lemondott.

Rákosi meglehangú, kézzel írott levélben kívánt boldog új évet, amelyben ez a kitétel szerepel: „Hazánk hivatott vezetőjének.” Őszinte pillanatokban ez a véleménye...

Kedves és családias volt Kay amerikai altábornagy üdvözlete: a kártyán házuk előtt áll feleségével, mosolyogva. A boríték fel-

bontva érkezett.

A miniszter szobájából áthallatszott E. dolgozószobájába Vass hangja. Szeretne Milánóba menni konzulnak. Matolcsy ismeri újságíró korából: ki nem állhatja. Állandóan lázítja ellene Mihályfinét, az meg férjét. Szorgalmasan jegyzi a benzinkilométereket, s ez bizony egyeseket idegesít.

Mikor a végleges szöveggel elkészültem, letelefonáltak: menjek fel Laciék gyerekét, a kis Juditot meglátogatni. Vajon kinek az ötlete volt?...

December 31. szerda

Leírtam az olvasópéldányt és a diplomáciai kar újévi üdvözlésére adandó választ. Közben volt néhány fogadás. 1/2 12-kor elment E. Mihályfival Berény Róbert festőművész műtermébe. Amikor először voltak, berohant Morinyi, hogy ő kapott ígéretet. Az ilyen programokat Mihályfi szervezi.

Dolgom volt a városban, s mire visszaértem, Péter János főzte a feketét. Karola húga rosszul lett, ő is elment.

- Hát a hölgyek hova lettek? - kérdezte E. - Akkor kérek egy vigaszfeketét.

Így lett presszós Péter János elnöki tanácsos. Hiába siettem, nem sejtettem, hogy ilyen hamar visszajönnek. 1-re a Rádióban lesz lemezfelvétel, s a szövegét bezártam a páncélszekrénybe. Ehhez idejében itt voltam.

Ebédnél Szeleczy panaszkodott, újabban Gizi sok borsot tör az orra alá. De hát ehhez ért legjobban... „Pedig - mint mondta Szeleczy - akkor törhetném ki a nyakát, amikor akarom! Olyan dolgokat hallok viszont a barátjától, amiket csak ő mondhatott el. Például a kairói út előtt ő segített csomagolni, s már mesélte valaki, hogy Csornokyék a kormányzáságról kapott ezüst nagy részét elvitték.” Az ezüstkamra kulcsát Gizi kezelte. Erre Szeleczy az ezüstleltárt magához vette, hogy ne legyen kimutatás.

Az év búcsúztatása alkalmából közösen üdvözöltük Mihályfit, koccintottunk Vassnál. Közben áthallatszott Faragóné gépelése, aki a lefordított szövegen dolgozott.

Mihályfi szobája tele van centenáriumi tárgyakkal. A Ferenczy Noémi gobelin mellett Filo plakátja, s az asztalon egy 1848-1948 feliratú cseréptál.

Az év utolsó estéjén jó vacsorával kedveskedtem a családnak.

Éjfélkor meghallgattuk a rádiószózatot. Aztán elolvastam a bibliában a XXIII. zsoltárt. „Az Úr énnékem őriző pásztorom...” Megőrzött bennünket 44-ben a Gestapótól, megértük a felszabadulást és alkalmat adott Isten hasznos és jó szolgálatra. Hálatelt szívvel léptem át az új esztendőbe. Éjfél után felhívott Szeleczy, aztán Péter János. Ez már 1948 kezdete volt...

...the

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

1948

1948. január 1. csütörtök

Ünnep lévén, ma nem vettem fel a hosszúszerű kismamacipőt. 9-kor Karola már benn volt, Szeleczy igen jó hangulatban érkezett. Leírtam a fogadások sorrendjét, bekészítettük a cigarettákat, s máris jött Elnök úr. Örült a szeretet és figyelem megnyilvánulásainak. Kaptak egy 12 kilós tortát, rajta újévi üdvözlő táviratszóveg. Kis Katinak Babits professzor ajándékozott két tengeri malacot. A szülők nem engedik otthon tartani. A gyerek ide jön megnézni. „Gyere, bántsuk tengeri malacot...”- mondta a nagyapának, aki boldogan tékozolja szeretetfeleslegét.

A kormány fogadása után egy csésze fekete. Aztán az egyházak képviselői. Református részről Ravasz volt egyedül. A főgondnoki garnitúra gyenge: Szabó Imre még nem jutott eszükbe. - A honvédség, rendőrség után a diplomáciai kar jelentkezett. Péter János szerint E. ott tartotta Rákosit. Ezen különösen az amerikaiak voltak meglepve. Az újévi köszöntés a pártok és szakszervezetek üdvözlésével ért véget.

A rádiós istentisztelet jelenlegi módja megváltozik. Mind a 17 egyházközség sorra kerülhet.

Otthon korán gyors ebéd. Bandi rohant a Keletibe, ahonnan 13.05-kor indul a különvonat a kiskőrösi ünnepségre. Hallgattam a rádióközvetítést.

Étkezésnél nagy volt a tolongás. Visszajövet a Gerőék kocsijában előhúztak egy tálca szendvicset. Tálccával együtt eltűnt. E.-t nagy ovációval fogadták. Az éljenzésből jutott Rákosinak is, de Szakasitsnak nem. El is tűnt az ünnepségről. Az Írószövetséget Gergely Sándor, Gellért Oszkár, Barabás Tibor képviselte. Ott feszített Balázs Béla is, de néha megfeledkezett a pózról, s akkor jelentéktelenné vált. Révai politikai programbeszédet mondott a világszabadság iránti kötelezettségről. Szabó Pál egy IV. gim-

nazista 2/3-os nivójú dolgozatát hadarta el. Egyedül Illyés Gyula verse és egyénisége képviselt komoly értéket. E. ironikusan megjegyezte: „Mit szólt volna Petőfi, ha megjelenik az ünnepségen!?”

Ha ünnepet akarok varázsolni magamnak, előveszem Kosztolányit. Verseiben megéint a gondolatok szépsége, a szavak mágiája, a csiszolt forma, s a szellem szárnyalása. De más is várt rám: vasalás, varrás, a gyerekek holmijának rendbetétele. Itt volt Zsüliett. Beszélgetni munka közben is lehet. Azt mondják: amilyen az év első napja, olyan lesz az egész év. Ezek szerint ebben az évben is lesz dolgom, elég.

Január 2. péntek

A tanácsos urak még nem voltak benn; E. korán lejött. Átadta az újonnan érkezett táviratokat; lehozta a kiskőrösi Kiszgazdapárt és Pék Ipartestület ajándékát: egy-egy kalácsremeket. Az egyikén háromszínű kiszgazda jelvény, a másikon pékszimbólumokból kirakott címer. Az altiszttel ketten hozták le. Délelőtt lefényképezik.

Csoportosítottam az üdvözléseket, jókívánásokat. Gulácsy jött kihallgatásra. Feketénél Szeleczy volt a pincér. Egyik kihallgatási szünetben Zoltán telefonált. Megállapodtak, hogy vasárnap lemennek Kaposvárra, onnan Orciba, Szennára, majd hétfőn-kedden vaddisznóvadászatra. Péter János jó előre drukkol: mit fog csinálni, ha nem találja el véglegesen a vaddisznót. Jó volna egy golyószóró; de egy jó vadászkeszre mindenképpen szükség van.

Átrendezték a márványtermet. A bejáratnál kissé útban volt a gobelin-garnitúra. Szétosztották az ablakmélyedésekbe.

Nagy lendülettel kezdtem a munkának, megszabván az egész évi tempót. Szeretnék minden nap, minden feladatot, gyorsan, hibátlanul és örömmel végezni.

Január 3. szombat

Mielőtt a külföldi sajtószindikátus képviselői jöttek volna újévi üdvözlésre, szortíroztuk az eddig érkezett gratulációkat, jókívánásokat. Egy részükre Mihályfi, egy másikra Péter János fog válaszolni. A nyomtatványmintákat átadtam Péter Jánosnak, hogy

rendelje meg Császáron keresztül. Ő azonban Mihályfihoz rohant, hogy „megbeszéljék” a nagy feladatot. A hivatali munka egy része ilyen fontoskodó megbeszélésekből, értekezésekből áll, mert mindegyikben akadhat kombinációs lehetőség.

A sajtószindikátus - 3 férfi + 1 nő - pár percig volt csupán; a fekete sem készült el addig. Népesebb küldöttségre és hosszabb tartózkodásra számítottunk.

11-kor E. felment, mert a lakosztályban adta át Mrazovits jugoszláv követ ünnepélyesen a kitüntetését B.-nek, ellenállási érdemeiért. Meghívták vadászatra a követet, aki örömmel elfogadta. A váratlan program-módosulás miatt a hétfői kitüntetés-átadást el kellett halasztani, - amiből egy csomó találgatás és ijedelem lesz.

Felsőgödről egy szegény rokon kért 400 forintot, mert elvesztette a piacon a tüzelő árát. Hasonló kérést E. soha nem tagad meg. A makói kéményseprő-tanoncnak, aki finom kis csontfaragást küldött karácsonyra ajándéku, 250 forintot adtunk postára.

Berény Róbert műtermében ismét „ülés” - az állóképhez.

- Péter Jánost el kell küldeni Patakra: nézze meg a főiskola helyzetét, s szükség esetén E. elviszi magával Ortutayt.

Január 4. vasárnap

A déli napsütésben sétáltunk a gyerekekkel a Duna-parton. Az ebéd és jóízű fáradság után szépen elaludtunk. De olvasáshoz csak fürdetés után jutottam.

Beszélgettünk Lincolnról.

- Az az érzésem, hogy engem is „le fognak merényelni”- jegyezte meg kesernyésen E. - Lincoln befejezhette a munkáját: aznap ölték meg, amikor felszabadította a rabszolgákat, és megnyerte a háborút...

Január 5. hétfő

A karácsonyi ajándékok egy részét vissza kellett cserélni. Kicsimnek vettem guminadrágot. Szinte a tenyeremben éreztem

pici rózsaszín lábacskaít, amint ráadom majd... Kis lábait, amelyekkel nagyokat rúg (milyen jó érezni!...): s talán átlépheti a 2000. évet.

Január 6. kedd

Délután Judittal megnéztük a Cézár és Cleopatrárt. G.B. Shaw ragyogó szatírája, színes filmen: a kölyök Cleopatra és a „bácsi” Cézár viharos találkozása. Cézáré, aki úgy magaslik ki kortársai közül - elsősorban emberi nagyságával - mint a szfinksz a sivatagból. - Este leszedtük a karácsonyfát. Judit észrevette, hogy a virágboltban vásárolt fenyő ágai drótból voltak... Este folytattam a Lincolnt.

Január 7. szerda

Az előhad: Mihályfi és Császár már tegnap megérkezett a vadászatról. Mihályfi azt mondja: vadat alig láttak, azt se mindenki. E. például már egy nyúlnak is örült volna. 11 felé megérkezett a menet. Előzőleg szólt át Mihályfi, hogy megy a jugoszláv követésre. Szeleczy szakálasan, gyűrötten viharzott be. Péter János zsebeiben hiába kerestük a vaddisznót. Matolcsyék - a kaposvári vendéglátók - túlságosan bizalmaskodva emlegették a régi időket, amikor E. „tisztelettel” dedikált könyveket neki. Szennáról - ahol E. lelkléshi pályáját kezdte, kaptam egy almát. Nagy utazás van kilátásban: megérkezett a szovjet kormány meghívása. A helyzet egyre jobban megmutatja az irányt és az állásfoglalás lehetőségét.

- Bizalom és barátság biztosíthatja talán a nép jobb életét - ez E. meggyőződése. Más utunk nincs.

A Dunántúlon, egyik grófi kastélyban tüdőbeteg gyermekek üdülnek.

- A Külügyben nagy elbocsátások lesznek. Péter János mutatja a hozzá írt bizalmas levelet. Szerinte az úri élethez szokott arisztokrata-csemeték meghúzzák a vészharangot. Ha tényleg a nép tehetséges fiai jutnak helyükre, akik eddig nem is álmodhattak ilyen pozíciókról, s hűek lesznek a néphez - megérdemlik.

Január 8. csütörtök

Langyos, szinte tavaszias reggel. A vadászat alatt elkezdtek énekelni a madarak, ami télen szokatlan jelenség. Ahogy leírtam a programot, dolgozni kezdtünk. Kis mozaikokat írtunk, és válaszoltunk a tátrai levélre, melynek írója a múlt rendszert dicsérte. 1 órakor jött a pénzügyminiszter. A titkárságon már várt a Kossuth Akadémia vezetősége, amikor telefonon jelentkezett Bánáss püspök. Soronkívül, még mára, kihallgatást kért. Tegnap délután a lakosztályban fogadta E. Gondolom: a katolikus konferenciával kapcsolatban folynak a megbeszélések. Bánáss igen meleg hangú levelet írt újvére - s hasonló választ kapott.

Január 9. péntek

Tolnai Gábor és Taba István volt kihallgatáson. Taba megírta az elmúlt száz év elsikkadt magyar terveit. Eddig 1000 forintot kapott E.-től. A Centenárium Bizottság kiadhatná. E.-nek dédelgetett álma: minél többet megvalósítani ezekből.

Katonai attasék napja: az amerikai és csehszlovák attasé volt itt, kíséretével. Közben Székács házi orvos hozott egy orvosküldöttséget.

Január 10. szombat

Kocsis ment, én jöttem. Kihallgatáson Barankovics pártelnök, majd az Újságíró Szövetség vezetői: Mihályfi, Aranyossy Pál, Szabó István; majd Mihailich Győző professzor.

Groza nemsokára Pestre jön, a magyar-román barátsági szerződés megkötésére. - Szeleczyk délben gyors utasítást kapott szegedi vadászat előkészítésére. Rögtön hívta Szegedet, pillanatok alatt utasította a kocsikat, testőrséget. Előkészíteni, szervezni gyorsan és remekül tud.

A külföldi hírek közt olvastam titokzatos rákbetegségről; a betegekhez svéd rákspecialistát hívtak különrepülőgépen. A hír hozzáteszi: egyidejűleg Sztálin utasítást adott, hogy két professzor kizárólag rákkutatással foglalkozzon.

Január 11. vasárnap

Jéhl Frigyes telefonált: holnap jönnének hozzánk. Influenzám miatt jövő vasárnapra halasztjuk. Délután Zsüliett és Obernyik jött. Kértem Bandit: vigye magával Obernyikot, de mikor indulni kellett volna - maradt. Pedig nagyon terhemre volt. Olvasni, vagy aludni szerettem volna.

Január 12. hétfő

Hétfőn is ágyban maradtam. Mikor Totyi hazajött az óvodából, odarohant az ágyamhoz. „Ude, lossz volt neked ana ededül...” - mondta kedvesen. Délután meglátogatott dr. Belezny főorvos, aki mindkét gyermekemet a világra segítette. Fülembé dugta a hallgató két gombját ... és hallottam a gyermek szívének dobogását... Szavakkal nem érinthető csoda. Vesztene a fényéből, ha próbálnék beszélni róla...

Karola háromszor is telefonált. Délután megérkezett a vadásztársaság. Egyedül a Cionista Szövetség miatt volt baj, hogy nem mentem be. Az E.-től kért nyilatkozat a páncél-szekrénybe van bezárva.

Este Márai „Sértődöttek”-jét kezdtem olvasni.

Január 13. kedd

Mihelyt E. lejött, átadta a felgyülemllett lapokat. Szombaton ebédnél előhozta B., hogy Gizitől hallotta: kértem a fogalmazói karba átminősítésemet. Furcsa, hogy én senkitől semmit nem irigyelek. Sem autót, sem pénzt, sem hatalmat, sem pozíciót. Az elnökasszonynak mégsem eléggé jelentéktelen az, hogy - Isten őrizz - a fogalmazói karba kerüljek. De én ezt senkitől nem kértem, és soha, senkitől, semmit sem kérek! Lehet, hogy Bandi szólhatott Mihályfinak - a nyomdai barátság címén. - Pedig én figyelmeztettem, hogy ebben az irigy és talpnyaló társaságban csak árt nekem az ilyesmivel. Gondolom: Mihályfi Gizin keresztül próbál tájékozódni. A legjobb helyen. B. sem Jéhléknek, sem nekünk

nem tudja megbocsátani, amit értük vállaltunk 44-ben. A jugoszláv állami kitüntetés viszont neki - jár!... Az ő helyzetében enyhén szólva méltatlan dolog, amit és ahogyan csinál. Ezek után Mihályfi Bandi ügyében nem fog segíteni, mert az kockázatos volna.

Kihallgatáson volt Németh József kiskgazda belügyi államtitkár. Róla mesélik, hogy a pártközi megállapodás értelmében jelentkezett december elején, hogy átvegye hivatalát. Akkor hazaküldték, hogy az ünnepeket töltsé nyugodtan otthon. Jelentkezett újévkor. Akkor meg kiüzent neki Rajk, hogy hosszabban akar vele beszélni, most nem ér rá; majd üzen. Azóta is várja az ünetetet.

Január 14. szerda

Szegény Diákkaptárosok, nagyon drukkolnak: elmegy-e holnap E. a taggyűlésre. Jelenléte - esetleg egy mondata - nagy igazolás lenne további munkájukhoz. Futkosnak össze-vissza, s ez nagyon zavarja Péter Jánost. Csanak velem is beszélét; igyekeztem úgy beállítani a dolgokat, hogy senki hiúságán csorba ne essék. Átadta a Ráday u. 54. számú ház egyik internált lakójának keyelmi kérvényét. Sajnos, csupa rossz információ érkezett róla.

Nyugdíjas-küldöttség. Meghatóan bizonygatták: rájuk is szűksége van a társadalomnak. A változások szele az útszélére sodorta őket, s nincs mibe kapaszkodjanak. Úgy néztek E.-re - és mondták is -, mint aki életében legendává vált.

- Ennél már csak ellenlegendának lenni könnyebb - mondta E.

Január 15. csütörtök

9-kor a Dunavölgyi Ifjúsági Kongresszus megnyitása. Szegény Révainak ismételtetnie kellett, mert a téma elmondott előre...

Csorba, legutóbbi ittlétekor, vacsorameghívást tett. Vacsoráin színészek és színésznők szoktak megjelenni. Csábító program. Mint Mihályfi ötlete: holnap követek részére vadászat lesz Mezőhegyesen. Az angol és amerikai követ még nem volt hivatalos. Most azután Puskin és a jugoszlávok is lemondták a részvételt. Végül 5 órakor a helyzet: jön az angol, török, lengyel követ.

- „Akkor még vadászni is fogunk” - zárta le a témát E.

A Gazdasági Főtanács, papírspórolás céljából, utasítja a hivatalokat, hogyan kell készíteni az aktákat, stb. E. véleménye:

- Többek között előírja a sűrű gépelést, hogy vakuljon meg, aki olvassa...

Ma találkoztam az első hóvirággal... Az idén is lesz tavasz.

Péter János szállítja az egyházi személyeket. Kuyper Katalin és dr. Joó Sándor, egy teológus útlevel-ügyben kért kihallgatást.

11-kor tábormokok voltak tisztelgő látogatáson.

Chapin amerikai követ lemondásának oka: elfogták a követség két tisztjét. Az egyik Kopács alezredes.

Január 16. péntek

Esős vadászat Mezőhegyesen. Nem mentem be a Hivatalba. Vettem egy ernyőt, ahelyett, amit az elnöki Palota lakosztályába vezető belső lépcsőről loptak el. Itt ilyesmi is előfordul...

Délben Péter János telefonált, hogy az egyik tüdőbeteg gyereket felvették az iskolaszanatóriumba. Csak azt a másfél évest sikerülne még elhelyezni... A gyerek egyedül, bezárva, a szomszédok jóindulatára van bízva...

Január 17. szombat

Reggel 8-kor érkeztek Mezőhegyesről. Vadat alig láttak. Helm angol követ gyermekeivel volt ott. Igen büszkék voltak, hogy a fényképezésnél E. átölelte őket. A mogyorófavesszőre - amellyel vadászokká avatták őket - kis emblémát készítettetek. Rá van írva, hogy a köztársasági elnök, Szabó Árpád államtitkár, stb. jelenlétében történt a nevezetes esemény.

11-kor Chester Bowler, az amerikai gyermeksegélyező akció megbízottja jelentkezett. 12-kor a határőrség tisztelgése: öt nemzet egészségére kellett inni.

Pohárköszöntő készül Grozáék fogadásához. Munka közben beszél Péter János telefonon, hogy Kocsis van itt. E. igen meglepődött, hogy titkára a külvilágot képviseli vele szemben.

Még egy tisztelgő látogatás volt: 12-kor Balkáni Ifjúsági Kongresszus küldöttsége.

Esett az eső. Vass felajánlotta, hogy hazavisz. Nem fogadtam el. Nem kell szívesség tőle, aki utasítást adott arra, hogy nekem mindent vonjanak le a karácsonyi segélyből. Hogy ez kinek okozhat örömet? És éppen a békesség és jóakart jegyében...

Január 18. vasárnap

Mormyék és Papp-Kökényesdyné voltak vendégeink. A tábornok a galyatetői üdülő felavatásáról csak 1/2 9 felé érkezett. Akkor telefonált, hogy át kellene egészen öltöznie, és reggel korán indul E. kíséretében Gántra.

Minőségileg majdnem úgy elláttam vendégeimet, ahogy szeretném; csak rengeteg pénzbe kerül egy ilyen vendégség. Mormyékat meghívtam keresztszülőknek.

- „De nem tizenkettedikek leszünk...” - mondta Mormy, célozva a Viktorék gyerekénél szerzett tapasztalatokra. Ott ugyanis nem ők voltak az egyedüliek, mégcsak nem is az elsők... Másik beszédtema a karácsonyi látogatás volt. B. olyan barátságos volt fél órán át, hogy bizonyára két évre eleget tett leereszkedésének. A lovaglásról is szó esett. Fantáziájukat főként Vass Zoltánné lovaglókosztümje foglalkoztatta... Óriási az igyekezet felsőbb körökben a gúnyolt arisztokrácia nagyúri kedvteléseinek utánzására. Pedig ennél sürgősebb volna a tömegsport, üdülés, szabadidő megszervezése. A kiváltságosak majd csak megoldják valahogy.

Január 19. hétfő

Judit néhány óráig kalaposinas volt, amíg én a Hivatalban voltam. Délután telefonált Karola: holnap, késő délután jönnek haza.

Január 20. kedd

Mikor bementem, a függönyöket szerelték a két szemközt lévő ajtóra. A négy hatalmas bordó velúrfüggöny felfogja a beszűrődő

zajokat. És akár egy embert is el lehet mögötte rejteni... Csak az anyaga 60 ezer forintba került.

Gyursánszky felháborodva mérgelődött, hogy a február 1-i fogadást - Dinnyés utasítására - a miniszterelnökség rendezi. Bajkayval telefonáltatta meg. Le kellett mondani a Gerbaudnál megrendelt dolgokat. Ezután minden rendezvényt Füzék intéz, akinél Dinnyés és Radványi egész nyáron vacsorázott. Dinnyés azon a címen tart igényt a rendezésre, hogy ő fizet. A meghívásoknál is vannak igényei: Radványinak és Majornak meghívót kell küldeni.

1/2 12-kor érkezés a vadászatról. Szeleczyk lőtt két vaddisznót; illetve másfelet - mert az egyiket előzőleg E. torkonlőtte. Egyiket a konyha kapta. Ezt esszük a héten.

- Mihályfi jött megnézni a függönyöket. Ő kapja a volt elnöki dolgozószoba kis függönyét, mert hozzá is nagyon áthallatszik a gépelés.

Január 21. szerda

Tegnap délután lejött E., s körül kellett mennie. Mert délelőttre nem volt program, s bezártam a kis lépcsőház ajtaját.

Ma Péter János tett jelentést a pataki útról. Nagyon ért a reprezentáláshoz. Az A/3-as kocsival ment, ahogy nagyurakhoz illik. Aratta a dicsőséget: a várban aludt - Rákóczi baldachinos ágyában. Inasa egy öreg dáma-inas volt, Windischgrätz hercegnő hagyatékából. E.-nek egy lepecsételt demizsont hozott: tokajival megtöltve. Péter János legérdekesebb beszélgetése Rácz István tanárral volt, aki 33-ban, mint kommunista, együtt ült Rajkkal. Azóta járt Finnországban, és harcolt - az oroszok ellen.

A pohárköszöntő szövegéből - Mihályfi javaslatára - kimaradt egy mondat: amely arra utalt, hogy a Szovjetunió megértéssel nézi a dunavölgyi népek közeledését.

Rákosi meg a moszkvai útról próbálja E.-t lebeszélni. Az sem tetszett neki, hogy 18-án, a Magyar Színházbeli határvadász ünnepségen nagyon spontán ünnepelték. Hiszen ez a tömeg az övé - mármint a Rákosié...

Érdekes viszont, hogy a rendőrtiszti küldöttség jött felkérni E.-t, sőt feleségét is. Eddig a rendőrséget Rajk kisajátította magának. Este nagy Lenin-ünnepség az Operában.

Január 22. csütörtök

Péter János úgy írja be az előjegyzéseket, hogy minél kevesebb derüljön ki belőle. Mára be volt írva: „Ulmann és Boldizsár”. Találgathattuk, hogy melyik Ulmann?... Kiderült hogy egy francia újságíró.

- A Pajtás c. laptól Sugár András nevű úttörő jelentkezett. Interjút szeretne készíteni. 10 helyett 1/2 11-kor jött. „Groza miatt lezárták az utat” - mentegőzött pirulva.

Különben a mai nap tényleg Groza jegyében zajlik. Leállt a forgalom, a telefonközpont nem működik. Majd a román vendégek fogadása után... Péter János elkísérte valahova B.-t; helyette Szeleczy jelentette be Szalatnay Rezsőt, a felvidéki magyarság egyik szellemi vezetőjét. Becses dokumentumot hozott: az 1847/48-as törvények eredetijét - aláírt, lepecsételt példányt. A törvénycímek abszolút friss, modern szellemet sugároznak. Értékes dokumentumok a centenáriumi ünnepségek sajtóanyagához.

Karola abszolút bizalmasan közölte velem: B. szólt Szeleczynek, helyteleníti Péter János eljárását: mindenkit beenged E.-hez. Szeleczy meg - szerintem - a ló másik oldalára esik: lehetőleg mindenkit elzavar. Nem volna egyszerűbb kizárólag E.-re bízni?...

Most jött Ulmann - Boldizsár nélkül - ; Odescalci hercegnő tolmács kíséretében. Filigrán, bársonykabátos francia újságíró, legalább egy hetes ingben (mintha nem is mosakodott volna.) A lezser megjelenése után hasravágódva távozott. Vajon mit fog profitálni a beszélgetésből lapja: a *Tribun des Nationaux*?... A tolmács külön szám. A lehető legegyszerűbb öltözetben volt a hercegnő: szűk szoknya, fekete pulóver, lapossarkú félcipő, félrecsapott sapka. Ez kiemelte intelligens, érzékeny arcát, határozott tekintetét. Karrierjét gyári munkásként kezdte Csepelen. Most a Külügyminisztériumban osztálytanácsos. Nyelvtudása és pozitív

magatartása miatt megbocsátják származását.

1/2 12-kor lovasrendőrök vonultak fel az Elnöki Ház előtt. Utána őrségváltás - dobpergéssel. A Horthy-korszakban a vasárnapi testőr-őrségváltás mindig látványosság volt a Várban. Most Keresztes ezredes - sarkantyús csizmában, hegyesre pödört bajusszal - szinte a szeme sarkából irányította a szertartást. Úgy állt a szép szál, díszegyenruhás legények mellett, mint a cövek.

A Múzeum-kert kovácsoltvas kerítése mögött néha feltűnt egy fej. Minden óvatosság ellenére, a rendezés nem olyan szigorú, mint Titó érkezésénél volt.

Pontban 12-kor autók tömegével érkezett Groza és kísérete. A pohárköszöntő elkészült. Leírtam 4 példányban gondosan az olvasópéldányt.

- Grozára vigyázni kell, nehogy elveszen a városban, mint egy jogász, mondta E. - Komolytalan népség a román. Egyedül ahhoz van érzékük, hogy mikor hova kell idejében átállni. Mostani rendszerük az erdélyi magyarságra támaszkodik, amely megtanult a századok nyomása alatt alkalmazkodni. Így remélhető, hogy sorsuk javul. Csehszlovákia felé is jó, ha látja a két nép közeledését. - A lengyelek szimpatikusabbak és szeretetreméltóbbak. Vannak hőseik és eszményeik.

A márványteremben megkezdődött az ünnepélyes fogadás. Anna Pauker külügyminiszter igen zavart volt, Groza viszont hetyke és vidám.

A titkárság ünnepi ebédje: vaddisznólevés, a húshoz krumpli és torma. Hegyaljai bort ittunk hozzá a pataki ajándékból. A feketénél tartottunk, amikor Tornyai testőr hozta a Magyar Nap friss számát - amelyen Groza mögött ott sötétlik Jékely fél feje... Mindnyájunkat sokkolt a szellemkép. Szeleczy kapcsolt először, és rögtön hívta B.-t. Péter János rohant Mihályfihoz. Éppen nála volt Gál György főszerkesztő; gratuláltak neki. Félóra múlva új lap jelent meg, másik Groza-képpel. Kiderült: az előző fotó még a májusi Groza-látogatáskor készült, Jékely „lelépése” előtt.

A közbiztonság izgalma után Szeleczy a legutóbbi vadászaton összeszedett sztorijaival szórakoztatott bennünket. A legutóbbi vadászatot Arányi fémkormánybiztos rendezte, aki állítólag dollár-

ban számol - orosz barátaival együtt. Egyik magasrangú orosz tiszt mesélte a következő óra-viccet: Hiába rázza Iván a karkötő-órát, nem jár. Végül kinyitja, s egy döglött légy van benne. „Ja, masinyiszt kaput!” mondja Iván. - Más. Arányi bauxit-szakértőként volt Moszkvában a gazdasági küldöttséggel. Nyárády pénzügy-miniszter igyekezett vele ebédelni, mert neki - megfelelő ellenszolgáltatásért - hamar hozták az ebédet. Különben 2-3 órát kell várni az éttermekben. Az étkezés aránylag sokkal olcsóbb, mint a ruha. Egy ebéd 2-300 rubel, egy öltöny 10 ezer rubel. - Arányi méltatlankodott, hogy Péter János elrontotta a hangulatot, azzal, hogy Bán véleményét kérte: legyen-e cigány. Bán akkor tiltakozott, a helyszínen meg szívesen mulatott volna. „Ilyesmit nem szabad megkérdezni” - volt a véleménye.

- Arányi érti a csíziót. Délután két kiskutyát hozott Katikának. E. szívesebben várta, mint az esti fogadást. Mialatt a kiskutyák hemperegtek a dolgozószoba szőnyegén, Péter János gondterhelten ült íróasztala kihúzott fiókja előtt.

Szeleczyk elemében van: Kairóval kell kapcsolatot teremteni. A budapest-zürich-kairói vonalon lehet kapcsolni Viktort, ha zürichnek két nappal előbb jelzik - ezt a választ adta a posta vezérigazgatója. Ezt közölte fenn Szeleczyk, ezért kapott sóska-levest. Jutalma nem maradt el...

„Az élet értelme az alkotás és az önátadás”. Ezért a mondatért érdemes volt elolvasni Priestley regényét. Hőse, egy repülőgépgyár igazgatója fogalmaz így, mikor még nagyobb megbízást kap...

Január 23. péntek

Délelőtt a Tanonc és Ifjómunkás Szövetség küldöttsége, a Pajtás munkatársa - aki a titkárságon kért papírt és ceruzát készülő riportjához - és Csorba János volt kihallgatáson.

2-kor kezdődött a díszebéd a márványteremben. Már 11-kor be akartak menni a Füzék emberei, de Szeleczyk elzavarta őket. Csak E. felmenetele után kezdhettek a terítéshez. Ami bizony nem

volt zökkenésmentes. Az abroszokat gombostűvel tűzték fel, mert keskenyek az asztalok, széles az abrosz. Szürkére kopott alumínium evőeszközökkel terítettek; a kistányér másfajta volt, mint a nagy; a szalvéta cégjelzéses. Idecitálták Bajkait, aki az evőeszközöket kicseréltette. Azon melegiben, ahogy az ezüstművestől, vagy üzletből elhozták, mosás nélkül, felrakták a fehérkabátos pincérek. Egyedül Groza pincére - akit magával hozott - volt frakkban, de azon tíz év étrendje konzerválódott. A leveseket háromféle készletben tálalták. A díszebédnek erősen kerthelyiséges jellege volt. Cigarettákat is hozott a rendezőség, de Mihályfi elzavarta őket. A meglepődés első perceiben B.-től kértek evőeszközt és damasztot, de - mivel a miniszterelnökség ragaszkodott a rendezéshez, - nem adott. Gyursánszky megkapta az elégtételt, amiért elvették tőle a rendezést. Subasits szakács előre megmondta, hogy várjunk az ebéddel, „majd ő küld valamit”. 3-ig vártunk, de érdemes volt. Olyan ebédet varázsolt a titkárságnak, hogy szemünk-szánk elállt: hidegtál, tartármártás, rizs, rostonsült libamáj, finom körítések, torta, vermuth, pezsgő és fekete. Italról, pogácsáról Szelezcky gondoskodott. Péter János Mihályfi szobájában forgolódott, ott ebédelt a II.garnitúrával. Persze benn is rekedt, véletlenül a pohárköszöntő idejére. A pohárköszöntőhöz minden megvolt, csak a poharak voltak üresek. A pincérek elfelejtették megtölteni őket. Groza pohárköszöntője után úgy vették fel az üres poharakat, hogy ne látszódjon: nincs bennük ital. Mint a színpadon... Groza románul mondta a beszédét, megjegyezve: nem mondhatja azon a nyelven, amelyet ismer és szeret. Gyöngyösi követségi tanácsos fordította magyarra. Amikor Groza magyarra váltott - ő villámgyorsan románra.

A vége felé járt az ebéd, amikor jelentették a portáról, hogy Anna Pauker külügyminiszternek egy csomagot hoztak Romániából, és csak személyesen neki adhatják át. Szelezcky megsúgta a kíséret egyik tagjának, egy román tanácsosnak, aki nem titkolt izgalommal azt mondta: meg kell motozni az illetőt, nincs-e nála fegyver. A detektívek végigtapogatták, majd kihívták Anna Paukert. Szürke kosztümben, nylonharisnyában, szürke magassarkú szandál volt rajta. Körülvették vagy tizen, és rettentő óvatosan megkezdődött a csomag kibontása. A kitüntetések

hozta egy román detektív. Akár egy operettben... Természetesen mindenki fellélegzett. Oldott hangulatban meglátogatták a Hivatal többi helyiségét.

Az ebédlőben terített asztalnál ült Császár, Papp, Gizi, Matolcsy, Örsödi, Olga, a detektívek. Megrémítettük őket, hogy a vendégek E. kíséretében jönnek megnézni, hogy mulat a kongresszus. Nagy Imre alezredes már 1 órákor nem volt józan. Folyton kezecskölt; az internálások és halálos ítéletek ellen szózkodott, s elérékenyült a zokogásig. Beosztottjai és a testőrök jelenlétében. Szégyelltem magam - helyette.

Azt mesélik: Bajkai - a miniszterelnökség rendezvényeinek irányítója, jelen díszbéd rendezője - dagadtra van hívva. Az ő beosztásában jól lehet keresni. Átüzent, hogy terítsenek a titkárságon, mert csak 7 ebéd van. Az igazi ok: nem hajlandó egy asztalhoz ülni a detektívekkel.

A cigarettákat akartam kihozni a dolgozószobából. A kulcsot Barna altiszt „magához vette”, hogy ne menjen be idegen... Nekem ez gyanús volt. Mondom Péter Jánosnak: menjen be, mert ott valamit rejtegetnek. Fel is fedezett három üveg italt a kanapé mellett. Péter János a kulcsot magához vette, amire Barna kétségbeesett, mert azt mondta: majd reggel a takarítók megkapják a kulcsot. Később, rendcsinálás ürügyén elkérte nagy drukkolva, és két kollégát beültetett a márványterembe, falazni, hogy adott pillanatban eltüntessék az italokat. Nagyon megizzadtak, mert Péter János időnként megjelent a márványteremben. Na, ezek is meggondolják: érdemes-e az elnöki dolgozószobában rejtegetni „szerzett” italt. Lehet, hogy éppen ezeket spórolták el a pohárköszöntő koccintásától?...

Január 24. szombat

Rendőrnapi megnyitása a Sportcsarnokban. A rádió is közvetítette. Utána fogadás. Ebédkor Gyursánszky elbúcsúzott, mert hétéfőn kórházba megy. Délután Costa Carei román költő, Ady és Petőfi fordítója a fórumban. Ildikó, Gombossal és feleségével nem kapott helyet.

Vadászat Gödöllőn. Este a román népdal - és táncegyüttest

néztük meg a Városi Színházban. Nagy része azonos az Alexandrov-együttes műsorával. Judit majd kiugrott a bőréből, annyira tetszett neki.

Január 26. hétfő

Gáspár Margit megkérdezte tegnap: férje a február 1-i fogadásra jöjjön-e frakkban. Telefonáltam neki: ha van, jöjjön abban, de nem kötelező. Eredetileg frakk volt az előírás, de a Magyar Nemzet csipkelődésére módosították. Végül is Durugyra tolják, mint az „Arccal az elnök felé” szállóigét. A 25-i Városi Színházbeli román est meghívóján volt, hogy a Himnuszt éneklje a közönség - arccal az Elnök felé... A Park Klub fogadásán már szájról-szájra szállt, és sorozatos viccek inspirálója lett. Szegény Durugy - népszerűségét is, célponttá válását is nevének köszönheti. Nevetni kell, ha bemutatkozik.

Szeleczyki élelmes ember. Azt mondja: szép kis pénzt lehetne összehozni február 1-i meghívóval. „Na persze, nem a saját zsebemre, - teszi hozzá mentegetőzve, - hanem hogy legyen itt egy kis pénz kávéra, cukorra: meg adnánk segélyt is, vagy 100 forintot, de csak egyszer...” Gondolom, Bárczy István idejében, aki remekül összedolgozott Urayval, a kormányfőtanácsosi kinevezések ügyében, az ilyesmi praktikus gyakorlat volt. Ő abba az iskolába járt.

A románok fogadásán Zammercev tábornok folyton követte Szellay Alizt. Tőle tudom, Szeleczyki szerint ő az a nő, akit nagyon el kellene zárni, misztikumot gerjeszteni körülötte, s örülten vágyának megismerni a férfiak.

Január 27. kedd

Dobi, Gyöngyösi, Ortutay volt Elnök úrnál. - Bandi telefonált Mihályfinak, hogy Gyöngyösi jelöltette magát a pártban az Athenaeum elnökségére. Azt mondta: szóljak E.-nek. Nem szólok! Saját ügyben nem! Rákosi nem akadályozza, E. többször támogatta, de pártja ezt nem akceptálja. Az ő emberei most már nem fontosak.

Lengyel küldöttség volt fogadáson. A miniszterelnök Moszkvában van, hozzánk a II. garnitúra jött. Este az Operaházban ünnepi est. A páholy tele volt Matolcsy haverjaival.

Délután Szeleczy addig célozgatott naivságomra, jóhiszeműségemre, míg végül kibökte: mit mondott Gizi B.-nek. Volt a Goldberger-gyárban, B. gyermekakciója számára, flanellért. Ott állítólag azt mondták neki, csak Ráczné nagyságos asszonynak adnak. B.-nek sem kellett több! „Mit avatkozik Ráczné ilyesmibe?... Neki az a dolga, hogy leírja, amit az uram diktál neki, és menjen haza a gyermekeihez...”

Hát ez a légkör az ország első hivatalában... Pedig Gizi tegnap délután sokáig benn volt nálam. Szólhatott volna, segítettem volna. A hivatali akciók során jól kialakult kapcsolatom van a gyárban. De milyen jó önteni az olajat a tűzre!... Rosszindulatú vénlányok eredményesen befolyásolják az indulatokat. Szeleczy meg mondja a magáét: „Nagyon rosszul teszi, hogy annyira háttérbe szorul és olyan szerény. Láthatja, hogy annak van igaza, akinek nagy a szája, ünnepelteti magát és tud hazudni...” Sajnálom, ez nem az én területem.

Január 28. szerda

Kész a beszéd a rendőrzászló átadásához. Mig Péter János elkísérte B.-t, átjavítottuk. Kérdeztem: nem volna-e jó, ha szabadságra mennék. Unom ezt az állandó intrika hadjáratot... A titkárságon állandó beszédtema a Gizi-féle cselszövés. B. kritika nélkül bedől mindennek, sőt jutalmazza. Ezzel nagyon lejáratja magát.

Reggel az asztalomon találtam a lengyel követség meghívóját január 31-ére a Park Klubban rendezendő fogadásra. Telefonáltam, hogy csak a férjem vesz részt, mert kisbabát várok. Még csak nem is izgat, hogy a február 1-i köztársasági évfordulóra sem Mormyék, sem mi nem kaptunk meghívót. Mit keresnénk mi ott, ahol a mi volt bujdosónk az államfő?... A nagyasszony ezt nem tudná elviselni.

A miniszterelnökség mai Gellért-beli fogadására délben még

nem volt itt E. és a testőrtábornok meghívója. Úgy látszik: a kitolás magasabb körökben kedvelt szórakozás...

Péter Jánost most hallottam először erélyesen telefonálni. Mondtam is ebédnél: jobb társaságban ebédelek, mint tegnap: egy önérzetes és bátor férfi társaságában. Később megtudtam: különben is pikkel a Bóna nevezetű férfiúra, aki a mulasztást elkövette - s ez bizony csökkentette az érdemeket.

Január 29. csütörtök

Kétnapos vadászat Ugodon. Későn mentem be. Péter János éppen akkor kereste telefonon a pénzügyminisztert. Galyatetőn, az üdülőben még egy ágyat állítsanak be, ez az elnökasszony kívánsága, hogy titkárnője - aki egy hónapi szabadságra megy - mielőbb felmelessen, s hosszabb külföldi útja előtt visszajöhessen. A főváros képviselőjét már előbb magához rendelte, s megbeszélte vele a beutalás részleteit. Íme, Gizinek valóban érdemes hazudozni!... Az államfő felesége személyesen intézkedik osztályon felüli üdültetése ügyében. Az ember megrázza a fejét: micsoda aránytévésztésben szenvedünk...

Mintha valami hatalami harc folyna: kinek ér többet a titkárnője. S ott van Vass, a másik kedvenc. Már osztályfőnök. Igaz, egy levelet sem mer aláírni. A lánya tanulmányi segílyt kap. Viszont Karolának hivatali íróasztalra nincs pénze a hivatalnak; sem szociális célra. Például a Subasits szakács műkezére. Lassan az egész hivatal egy féktelen hatalomvágy játéktere lesz.

Szebeni kereste sürgősen Mihályfit. „Ő az, aki, ha fürdés közben keresi Mihályfi telefonon, kirohan a fürdőkádból, s ha nincs telefonközelben, rohan az első automatához, hogy visszahívja”-mondta Péter János. Most a Kisgazdapárt pol. bizottságában találta meg.

Mihályfi nyilván felmérte: milyen az árfolyamkülönbség a két titkárnő között, tehát tartózkodóbb. B. az önérzetemre apellál, ami úgysis jóval fejlettebb, mint kellene.

Január 31. szombat

A Kisgazdapárt személyi ügyeinek vezetője Bandit jelölte a Hajdú megyei főispánságra. Másik jelölt Gyenis, akit Antall József javasolt. Mihályfi jelentette is reggel, de csak Gyenis jelölését. T. i. ő B. rokona. E. egyiknek sem ajánlja, mert ebbe bárkinek a bicskája beletörik. (Bizony, szegény E.-nek sem könnyű...)

Megölték Gandhit, a világ legbékésebb emberét. Lincoln jutott eszembe, s hogy nagy eszmék harcosai mindig ki vannak téve merényletnek. Bizonyos hatalmi érdekek egyszerűen nem bírják elviselni az érdekeken felül álló, az emberiség javát szolgáló különbek létezését.

11.30-kor az osztrák politikai misszió vezetője, majd Kuthy László és Pálffy György - két tábornagy - volt E.-nél. Utánuk Károlyi Mihály. A külügből egy mellé beosztott hölgy kísérte. - Ion Vintze román követ új megbízólevelet nyújtott át.

A válaszbeszéd szövegét elkérte.

Délután 6-kor úttörők vonultak fel fáklyával az Elnöki Hivatal előtt. Kinyitották a márványterem ablakát, E. ott fogadta az üdvözlést. Minden vonalon nagy a készülődés a holnapi évfordulóra.

Szeleczyk járt Dinnyésnél és Radványinál. Megbízás nélkül, javasolta: ha akar a miniszterelnökség egy gesztust az Elnöki Hivatal felé, adják meg az egy havi fizetést. Az ötletet jónak találták. Dinnyés kedvet kapott kitüntetések osztogatásához is. A hírre Péter János nagy izgalomba jött, futkosott Mihályfihoz, Vasshoz. Ő is kapjon egy olyat, mint Szeleczyk. Mert neki egy fokozattal kisebb jár... Tegnap a testőrkocsival ment szülőfalujába. Érkezése és visszaindulása időpontját megtelefonáltatta a község házára. Testőrrel kísértette magát a szomszéd falu vendéglőjébe is.

A címeres kocsival megkocsikáztatta a jegyzőt és a kántort. Ilyet se látott még Alsónyék és környéke...

Este Iliéknél voltunk. Innen ment Bandi a lengyel követség fogadására. Száz-személyes, nagy ünnepség volt. Rákosi, érkezésekor mindenkivel kezet fogott. B.-nek biztos el lett rontva az estéje, mert belebotlott Bandiba. Ahhoz képest, hogy micsoda

tülekedés folyik felkerülni egy ilyen protokoll-listára, számomra nem volt lemondás a távolmaradás. Pedig jól el lehet szórakozni az illusztris vendégek mohóságán. A pincérek és altisztek kajánul figyelik: ki mit rak zsebre. „Nekünk a tarkónkon is van szemünk” - mondta az egyik tréfamester. Kipécézték egy hölgyet, akinek nagyon ki volt tömve a retikülje. „Te, menj oda, és ajánld fel neki a tálcát is”- ötlötte ki egyikük. És a pincér odament, és kifogástalan udvariassággal ezt mondta: „Parancsolja a tálcát is, asszonyom?...” A meghívókért nagy a versengés; egymást tapossák, ezer forintot is képesek adni érte, csakhogy bejussanak a „nagyok” társaságába, fürödjének a hatalom fényében, s jövedelmező kapcsolatokat teremtsenek. Ott aztán kitör némelyikből a gátlástalan harácsoló ösztön.

Február 1. vasárnap

A köztársaság második évfordulója. A levegő telített ünnepi izgalommal. Zsúfolt program. Nyitány: reggel a TIOSZ-küldöttség. Délben a Rendőrakadémia megnyitása. Rajk belezavarodott az üdvözlésbe; végül azt kívánta: vezesse sokáig E. a magyar demokráciát. (?...)

Délután Szeleczy telefonált: megérkeztek a kitüntetések, ki is osztották, - őt senki nem értesítette. Felajánlotta, hogy értünk jön és elvisz bennünket este az Operába. Az Elnöki Hivatal páholya zsúfolásig megtelt: Matolcsy egy hölgygel, Örsödi feleségével, öccsével, Szeleczy és mi. Örsödiné elegánsan, jól kozmetikázva, teljes készütségben: nyilván már az igazi parádéra „próbál”; biztosan becsempésződik a fogadásra. A miniszteri páholyokban frakkos, kitüntetésekkel teleaggatott férfiak, nagyestélyis hölgyek. Ortutay amúgy sem robosztus alakját egészen meghúzta a sok medália. Kivételesen ketten, feleségével ül a páholyban. Rajkné mellett Nyárády né ül. A pénzügyminiszter neje Karolának kollegája volt a miniszterelnökségen. Ovális kivágású fehér blúzán piros rózsával, fekete szűk szoknyában, ő volt a legcsinosabb. A diplomata-feleségek mélyen dekoltált estélyiben, alkalmi frizúrával emelték az ünnepség színvonalát. Ez az első nagy alkalom a felszabadulás óta, amikor már összeszedték magukat az előnyös

helyzetben lévők, s jelentkezik az igény a kulturált öltözködésre. Szabó Árpádnét ma láttam először. Nem is annyira fiatal, mint masszív. De a korkülönbség lényeges.

Este sokáig voltam ébren. Átgondoltam az elmúlt két évet: sorsom ezalatt összeforrt az új magyar köztársaság mindennapjaival. Nem hiányzott a nagy „udvari” parádé. De azon érdemes volt elmélkedni: milyen esélyei vannak a vélt és valóságos értékeknek.

Február 2. hétfő

A mámoros éjszaka után másnapos az Eszterházy-palota. Mikor bementem, a szobám ablaka nyitva volt. Benzinnel mosták föl, vödörből, a letaposott mignon- és édességmaradékok helyét, amit előzőleg lapáttal szedtek fel. E volt az első, aki a féfiak közül bejött. Alig tudta megközelíteni dolgozószobáját. A márványterem tele volt asztalokkal, edényekkel, hulladékgyűjtő fazekakkal. Többször felment, amíg rendbehozták szobáját. Íme, a nagy ünnep mellékterméke...

Conrad Hoffmann újságíró volt kihallgatáson. Hír szerint: ha a görögöket bármley oldalról megsegítik, kirobban a háború.

Szebeni államtitkárról tudni kell, hogy gyönyörű feleségét, és első gyermekét a nácik elpusztították. Ezért nem szentimentális internálási ügyekben.

Február 3. kedd

Oltványit, a Tarr-ügyben hazarendelték, jelentéstételre. Sokáig volt E.-nél, majd felmentek a lakásba. B., a két Katival, nyárra Svájcba készül.

Elkezdtem az évfordulóra érkezett táviratok, üdvözlések szortírozását. A diplomáciai jellegűeket átadtam Péter Jánosnak. A többire válaszolok. Olyan bensőséges jó érzés, hogy közöm van az eseményekhez, hogy dolgom van vele - mintha saját csemmőmet gondoznám.

Gyursánszkyt pénteken megoperálták. - Mormy felhívott telefonon. Holnap találkozunk.

Február 4. szerda

Az este Gyárfás Miklós: Vásott próféta c. darabját láttuk a Pesti Színházban. E. szerint bosszantóan gyenge. Egyszer fennakadt a függöny, és Ruttkay Éva meg Somló István, a színpad közepén - „röhögött”.

- Na majd megmondom Bókának, hogy miközben Szabó Lőrincet szidják, ilyeneket hoznak divatba - volt E. véleménye.

Ma volt a Magyar-Szovjet Művelődési Társaság kiállításának megnyitása. Nyilatkozatot írtunk a Nemzeti Segély Évkönyvébe. „Magam és családom is, mint segélyezett, ismerkedtem meg a Nemzeti Segéllyel” - diktálta egy helyen E. Majd - az ostrom idejére kerülvén sor - megállt.

- Tulajdonképpen két helyen éreztem jól magam 44-ben: nálatok és Mormyéknál. Nagy Lajosék Viktort el akarták küldeni, és megették az ennivalónkat... - ezt már csak úgy hozzátette. És milyen különös: éppen ez a két család nem vett részt a köztársaság második évfordulóján... De erről nem szóltam.

Berény Róbertnél folytatódnak az ülések. Délután, az Újpest futballcsapatával érkezett Dicker levelet és csomagot hozott Kairóból. Viktor, goromba táviratban, mindenkit lehülyézt, aki a bútorok szállításában közreműködött. Ezzel megsértett a Külügyben egy csomó embert; Eisler szállítmányozót, a nemzetközi szállítót...

Február 5. csütörtök

Vadászat lévén, folytattam az üdvözlések megválaszolását.

Február 6. péntek

Bebrits Lajos államtitkár érkezése előtt átszölt a Közlekedésiügyi Minisztérium: milyen ügyben kéreti E. Netán kintüntetést kell átvennie?... Csupán vasúti jegyek engedélyezéséről volt szó, egyházi intézmények számára.

10-kor Ries jött, fegyelmi ügyeket megbeszélni. E. szivart

készített neki, de nem hiányzott egy sem.

Puskinnak írtam két levelet. Az egyik kísérőlevél Homoki Nagy István ragadozó madarokról szóló könyvéhez; a másikban E. megköszöni az üdvözlést. Alig fejezte be Faragóné a levelek fordítását, 12.15-kor jött Puskin, akinek E. személyesen adta át a könyvet és a két levelet. Távozása után bevitettem az előjegyzéseket és programot. Hétfőtől mindent le kell állítani, mert jövő héten utazás Moszkvába. Ezért volt itt a szovjet követ: átadta a hivatalos meghívást. Ahogy kijöttem E.-től, Szeleczy már tudta miről van szó. „Elvégre 15 évi gyakorlat alapján tudom mit jelent, ha a követ hosszú kihallgatáson van az államfőnél. Mi más dolga lehet itt Puskinnak, mint meghívás?!...”

A követ ittléte alatt B., Szeleczy kíséretében, megnézte Berény műtermében a készülő képet. A látogatásban nem sok öröme volt a festőnek. Közölte, hogy neki nem tetszik. Berény a köztudatban élő, gyengekezű, az események által irányított, bizonytalan, tétova politikust festette meg. Bizonyára ez a kép él benne, s meggyőződés nélkül nem is festhet hiteles portrét.

A Puskin részére megkezdett konyak annyira ízlett a tanácsos uraknak, hogy nem adták vissza Mihályfinak, sem altiszti, sem titkári kérésre.

Február 7. szombat

Reggel Morinyi megkezdte végre - másfél évi várakozás után - az olajportrét. Péter János előző nap nem írta be az előjegyzési könyvbe, hogy 9-kor jön. Én 1/2 10-kor értem be. Resteltem; s talán nem tévedek, ha szándékosságot tételezek fel.

A Dicker által hozott egyiptomi cigarettákból kaptam egy dobozzal. A legfinomabb cigaretták sem képesek megkívántatni velem a dohányzást.

Délelőtt Kocsis volt E.-nél. Délben Rákosiék ebédvendégek. Megkezdődtek az előkészítő megbeszélések a moszkvai utazással kapcsolatban. Este a III. Richard helyett is megbeszélés volt.

Február 9. hétfő

Kora reggel megkezdte Morinyi a festést. Az öregből árad a hagymaszag. (Az lehet számára a hagyma, mint Schillernek a rohadt alma.) Festés közben mesélt, érdekes dolgokat. „A gomba sem nő, ha nézik” - mondta E.-nek. Szerinte a tárgyaknak lelkük van, s jó, vagy rosszindulatúak.

- Festés közben arra gondoltam, hogy ha most hirtelen meghalnék, senki más nem tudná, milyen voltam igazán... - mondta két órai ülés után. Ketten szépen elrakodtak a brokátfüggöny mögé.

Délután Nónay professzorhoz mentek át szemvizsgálatra. A szemidegekből és erekből az agy és szívműködés pontosan megállapítható. Nónay szerint 20 évvel fiatalabb a szeme.

Ries igazságügyminiszter megint itt volt délután, a február 1-i amnesztiával kapcsolatban. Ma már kapott szivart és feketét.

Szeleczkynél volt Szellay Aliz. Mesélt az új Móra-filmről, külföldi utazásról, érvényesülésről, pénzszerzésről, társasági sikereiről. Sokat fejlődött - szépsége kamatoztatását illetően.

Péter János biztosan megy Moszkvába a kísérettel. Faragóné, tolmácsként - kétséges. Laci inas és Margit szobalány csináltatja az útlevelhez szükséges fényképet. Most már mindenki tud az utazásról - de nem tőlem.

Az államfőnek is kell útlevel. Bediktáltam az adatokat Faragónénak. Székács dr. lesz a delegáció orvosa. Senkinek nem lesz kedve megbetegedni. Alig áll szóba az emberekkel. Ha beszél, - csak győzze törölgetni magát a partner. Mihályfi is megy, feleségestől.

Én is készülődök: tegnap orvosnál voltam. Két hét múlva vár a kórház. Már igen lenn van a gyerek feje: erősen fejlett és kemény.

Február 11. szerda

A festés minden reggel 9-11 között folyik. Közben 1/2 10-kor feketeszünet.

Péter János szerencsés periódusban van. Az évfordulóra frakkot kapott; az utazásra felöltözik, állami pénzen. Pont akkor fut

be, amikor a kalapácsot kell bevinni. Alibit igazol vele, és rohan bundakabátot próbálni. Oroszországban 20 fokos hideg van... Megint Szeleczy a Hivatal pénzügyminisztere. Elment Dinnyéshez, aki szidja Misut (Mihályfit), hogy milyen élehetetlen; és a kért 20.000 forint helyett 30.000-et engedélyezett, az Elnök utazási költségeire. Szeleczy állandóan vásárol. Péter Jánosnak jut vagy 10.000 - de ő is nyilván megtalálja a számítását. Az utazásra kiszemelt szárnysegéd: Kerekes ezredes. Ma volt bemutatkozó kihallgatáson. Mihályfi kísérté be. Péter János megnézte Karolával: benn van-e Mihályfi a szobájában. Mikor megtudta, hogy igen, gyorsan becsengetett telefonon E.-hez: aláírna-e valamit. Nyilván azt akarta ellenőrizni: Kerekessel csak Mihályfi jelenlétében történt-e beszélgetés. Ha nem: lássa Kerekes az ő fontosságát. Egy füles szerint „barátunk” állítólag belépett a Kommunista Pártba. Innen a moszkvai jutalomutazás, és a nagy biztonság, amellyel az egyházi ügyeket intézi.

Papp-Kökényesdynek igen rosszul esik Kerekes. Dehát ki törődik ilyen érzelmi dolgokkal...

Délelőtt elkezdtük írni a két beszédet: 1./ a pályaudvari választ, 2./ a pohárköszöntőt. 5-ig folytattuk az írást. Sürgetik a szöveget, mert Dinnyés és Molnár Erik beszédét Boldizsár Iván írja, s nehogy hasonló legyen. Péter János megjegyezte: milyen dühös lehet Dinnyés, hogy mindenhol háttérbe szorul.

6-kor befutott Szeleczy és leadta a különvonal elhelyezési botrányát. Délelőtt B. felrendelte Péter Jánost, Szeleczyt, Mihályfit - aki elment, és Őrsödi vette fel a kagylót, akivel megismétlődött a Karola-incidens. Mivelhog meg merte kérdezni: ki beszél. Szeleczyék azon mulatnak, hogy Őrsödi drukkol, pedig B. azt hiszi: Matolcsy, a miniszter titkára, volt a merész tájékoztalan. Mihályfi utasítást kapott, hogy az államfői szalonkocsiban csak E. és kísérete utazik. Ő átadta a megbízást Szeleczynek, aki Heltaival meg is egyezett. Ugyanakkor odatelefontalt Mihályfi - és Szeleczy hallotta, hogy Heltainak utasítást adott: E.-ék kocsijában mennek Rákosiék, esetleg még Puskin vagy Dobi. Péter János nem mehet a szalonkocsin, amikor Rákosiék hátrább vannak. Amint ezt, általános derűtség közepette meséli, belép Mihályfi. S talán megsejti miről van szó, ismertette a végleges

helyzetet. Péter János kimondottan büszke, hogy az ő személye - ha negatívan is - a legfelsőbb körökben és ilyen helyzetben előtérbe kerül. És az sem utolsó szempont, hogy a moszkvai út jóvoltából kiegészül ruhatára. Lesz 2.800 forintos bundakabátja, frakkinge, kalapja, kesztyűje, fehér ing, minden, ami egy szalonképes diplomatának szükséges. Örömeiben hozott Karolának egy tálca mignont, aki kedvesen közpredára bocsátotta.

Február 12. csütörtök

Az utazás végleges időpontja: február 13-án, 21.30. Ma elkészült a Morinyi-kép. B. kétszer nézte meg, s ezt találta legjobbnak az eddigiek közül. Nem is engedi az eredetit Balassagyarmatnak, akik számára Arányi főgondnok rendelte meg, 4.000 forintért. Berénynek a Centenárium Bizottság, a gyengébb képért, 6.000 forintot fizetett. Dehát Mihályfi protezséja.

Remélem, a nagy utazás alatt el tudom olvasni Szekfű Gyula: Forradalom után c. könyvét.

Mormy, tegnap, négy órai titokzatos várakozás után, közölte Tildy Lacival, hogy tíz nap óta rossz álmai vannak. Elküldte a nyakában hordott talizmánt, ami őt eddig minden bajtól megóvta. Védje E.-t ezen az úton... Képzelem: B. hogy örül neki. Szeleczynek mindenesetre elmesélte.

Szeleczynek kitűnő értesülései vannak. Azt is tudja, hogy Radványi, Dinnyés főbizalmasa, hadifogoly korában lett kommunista.

Ma még volt néhány fogadás: Joseph Schwarz, a Joint elnöke; és Görög Frigyes; majd a Kisgazdapárt vezetősége (Dobi, Gyöngyösi, Implom, Ortutay, Kocsis). Közben leírtam a végleges szöveget a külügy és Mihályfi részére. E. számára a moszkvai út lényege:

- A jaltai egyezmény eldöntötte sorsunkat. Ez a terület csak szovjet érdekeltség lehet...

Február 13. péntek

A készülődés láza elérte a felső határt. Izgatott lőtás-futás, ideges intézkedések. Jaj, még termoszokat is be kell szerezni!... Péter János hálókocsitársa dr. Székács, a köpködve beszélő orvos, Szeleczy vezényli a csomagokkal bajlódó altisztet és szobalányt. Jó előre elhelyeznek mindent, s a szalonkocsi székeit felborogatják, utánuk az özönvíz...

Ünnepi ebéd, borral, feketével, süteménnyel. Péter János nem ebédelt. Csak nem Székács miatt?... Szeleczy megkapta a diszpozíciókat, és kedélyes lendülettel „átvette a hatalmat”. Nagy garra! jött le a lakosztályból, mondván: benne tisztelhetjük most az államfőt...

Elnök úr délben felkereste Nagy Imre házelnököt. Tegnap elkérte és elolvasta köztársasági törvényt. Hivatalos minőségben, távolléte alatt Nagy Imre fogja helyettesíteni. Visszajövele után még telefonált: a beszédek egy-egy példányát adjam át Péter Jánosnak.

Sokáig ébren voltam. Gondolataim a pályaudvar körül jártak: micsoda feszültség, helyezkedés, pozícióharc folyik a szalonkocsiban. És elképzelttem: mennyi sértődés, könyöklés, féltékenység árnyékolja be útközben a boldog utasok felhőtlennek tűnő egét.

Február 14. szombat

Az indulás pikáns kis zűrjeiről, botrányt súroló kitolásról a szemtanú Szeleczy hűen beszámol. Papp-Kökényesdy testőrtábornok például semmit nem tudott arról, hogy az államfőt nem ő, hanem Kerekes ezredes kíséri Moszkvába. Sem hivatalosan, sem barátilag nem közölték vele, hogy további intézkedésig nem igénylik szolgálatát. Ilyesmire valahogy nincs illetékes... Így hát megjelent. Feladatként kapta: B.-t kísérelje ki a pályaudvarra. A feleségek - a protokollnak megfelelően előbb elfoglalták helyeiket. A tábornok kapott egy útvonalat, ennek megfelelően megkegyelmezték a pályaudvart. Mire a szalonkocsihoz értek, Kerekes már ott volt. A tábornok csupán felsegíthette az elnök feleségét a vonatra. Amin legjobban győztes riválisa derült. Méltón tisztí rangjukhoz...

Rákosiék szálltak még fel a kocsi két fülkéjébe. A küldöttséghez tartoztak: Mihályfiék, Dinnyésék, Szakasits, Dobi és Veres Péter. Dinnyést egész udvar vette körül. Már itt megkezdődött a rivalizálás az államfővel. A vonat Dinnyés utasítására indult, anélkül, hogy az elnököt megkérdezte volna. 9.25-kor indultak. Nagy Imre házelnök fennrekedt, a mozgó vonatról kellett lerángatni.

Február 15. vasárnap

Reggel az orosz határon átszálltak. A határon elhangzott a küldöttség első üdvözlése.

Ma van az Athenaeum nagy ünnepe a Városi Színházban. Nem hiszek már ebben az ügyben. Hogy Mihályfira mennyire nem lehet számítani, Szelezky hangoztatja legjobban. - Zsüliett egy kicsit rendbejött egészségileg a segélyből. Elmondta új regénye témáját. A prostituáltokról akar írni. Nem a szexuális ösztönöket akarja kiszolgálni - ettől megóvja kulturáltsága és ízlése -, hanem szociológiai és humanista nézeteit érvényesíti.

Befejeztem Zilahy Lajos: Ararát-ját. Attól kezdve, amikor Zia megismerkedik a csillagással, friss levegő áramlik az eseményekbe, s veszít a reménytelenségből. Legérdekesebb az a rész, amelyben Roosewelt unokájáról ír. Ez az ifjú Amerikát kockákra osztja, s a kockákat feldolgozza nyersanyag-lehetőség szempontjából. Jó volna a mi termékeny országunkról ilyen katasztert készíteni. Nagy gazdasági fellendülés megindítója lehetne.

Február 16. hétfő

Mormyékkel voltunk színházban. A Lili-t néztük meg. Bajor egyszerűen bámulatos: énekel, hang nélkül. Bakfistáncot lejt, túl az ötvenen. Illúziót kelt. Elbűvöl. Azt csinál a nézővel, amit akar. Mormy nem említette sem vészjósló álmát, sem az amulettet. Viszont nem győzték ecsetelni: mennyi ajándékot, fejedelmi bundát kap B. Moszkvában.

Február 17. kedd

A moszkvai úttal foglalkozó cikkeket félreteszem. - Morinyi mester gyönyörű ibolya-hóvirág csokorral kedveskedett Karolának és nekem. Szeleczy a család üzleti ügyeit teljesen kézben tartja. Főlényes magabiztossággal tárgyal, bonyolít, intézkedik. Tatrangi-Kovács festőművész és egy szakállas úr volt nála megnézni a dolgozószobában lévő Kossuth-képet. Néhány percig beszélgettünk arról a képről, amelyen egy alvó kislány van, csizmás nagyanyjával. Nagyon kedvesen búcsúztak. Mikor elmentek. Szeleczy azt kérdezte: „Mit csinált azzal a két öreg mukival? Folyton magáról áradoztak...” Szeleczy azt hiszi: amihez neki nincs érzéke, az nincs is... Információszerzéshez viszont remekül ért. Kerekesről, az új szárnysegédről a következőket derítette ki: Elfogták, s akkor megjárta, hogy átpártolt a szovjet hadsereghez. Csatlakozott Rákosihoz odakinn, s irányítása alatt dolgozott a felszabadulásig. Két gyermeke, szolid felesége van. Kést, villát tudja használni. Nagy baj nem lehet vele. - Csak azt nem értem: ilyen háttérrel hol volt eddig?...

Február 18. szerda

Viktortól távirat érkezett Szeleczynek: intézkedjen bútorai ügyében. Még mindig Brailában vannak raktározva. Szovjet hajó viszi majd Egyiptomba. „Na, végre!...” - szólt tárt karokkal Szeleczy. - „Eddig nekem senki nem szólt, hogy intézkedjek...” - Rögtön berendelte Eisler szállítmányozót. Valamiben spekulál: 20-30 ezer forintot emleget. Mert - úgymond - vannak dolgok, amiken nem szabad spórolni. Érdekes, Viktorral kapcsolatban mindig ez jut eszébe. Svájcban tapasztalta, hogy Vikornál a pénz nem számít.

Este Operában voltunk Judittal. Szép volt az Othello.

Február 19. csütörtök

Megérkezett a havas, hideg idő. Éppen jókor: disznótorra. A hivatali akció jóvoltából részletlevonással jutottunk hozzá. Éppencsak beszaladtam, rengeteg otthon a dolog. A disznó fel-

dolgozása éjfélig tartott. A hentes ügyes, csak folyton inni akart. Rumot. Ivott is, mert csak úgy ment a munka. De most már nyugodtan mehetek kórházba: a család ellátása biztosítva.

Február 20. péntek

Mindenki a Szocdem. Párt eseményeivel foglalkozik. Marosán eltávolította az úgynevezett „jobbszárnyat”. Köztük Kéthly Anna, Bán Antal, Szeder Ferenc mondott le és lépett ki. Kérdés: Szakasits tudtával, vagy távollétének kihasználásával történt mindez...

Csehszlovákiában is nagy változások. Miniszterek tömege mondott le, miután távollétében felelősségre vonták a belügyminisztert.

Benesnek is közbe kellett lépnie.

Furcsa ötletekkel áll elő mostanában Szeleczy, amelyek mintha nem tőle származnának. Azt mondja: Rákosinak mostanában kellene külföldre (Nyugatra) mennie... Mert fél év múlva „reakciós” lesz. Most még nagy szolgálatot tehetne, és tárt karokkal, nyitott erszénnyel fogadnák... Pont Rákosit?... Vagy ez „tanmese”?... Bolha a fülbe?... Mióta a Volponét látta, tudatosult benne a pénzimádat. Újabban ifjú Volponének hívom. Láthatóan egyre jobban érdekli a haszon és a jólét. Mihályfit programszerűen szidja. Szerinte nem lesz jó vége a Dinnyés és Mihályfi közti huzavonának. Papp-Kökényesdy után Mihályfi jön - jósolgatja, nem kis kárörömmel. Különösen az asszonyok nem férnek meg egymással.

Február 23. hétfő

Ma Tildy Laci jött anyagi ügyben Szeleczyhez. Míg várt rá, az én szobámban ült le. Tárgyalás után kezeit dörzsölve jött be Szeleczy. Lacival lehet dolgozni. Nem úgy mint Zolival. Aztán ismét a szombati húrokon kezdett játszani: gondol-e valaki arra, hogy ha hirtelen, néhány napra el kellene tűnni az elnöknek, hova menne?... Ő tud helyet, ahol nem is sejtenék... Ki „súghatja” neki

ezeket? És hova vezetne az a biztos út?... Ezek a jó és hű emberek, akik busásan megkeresik hűségük jutalmát, állandóan készenlétben vannak: mikor merre fúj a szél: merre kell ugrani?... Mintha most is készülődne valami fordulat. Emlégeti Szeleczy, hogy Órsödi, a testőr főhadnaggyal, mindenhova elkíséri Nagy Imre házelnököt. „Biztosan azért, hogy minden eshetőségre meg legyen a kapcsolata.” Hát így...

Este a III. Richardot néztük meg. Holnap vár az orvos a kórházban, s ezt még meg akartam nézni. Minden politikusnak és közéleti embernek kötelezővé kellene tenni a hatalomért való elszánt és aljas küzdelem remekművének megismerését. Sajnos, Shakespeare óta, az ő leleplezése ellenére sem változott a világ; főként a hatalom megszállottai. Az embernek borsózik a háta: micsoda átkokat tudnak szórni ezek a boldogtalan királynék...

Február 24. kedd

Készítem a moszkvai út sajtószemléjét, mert a ma érkezett kormányküldöttség levelet hozott Moszkvából, hogy Szeleczy utazzon eljűk Kijevbe. Ott töltenek egy napot, s holnap reggel 9-kor érkeznek. Jó, hogy naponta kivágtam és elraktam a cikkeket. A 22-24-i lapokat egészében elküldtem. Mikor átadtam, Szeleczy megint visszatért, „Rákosi nyugatra-menésére”. Mintha újra és újra figyelmeztetne valamire...

Voltam az orvosnál. Legyen állandóan készenlétben. Ígérte, elaltat. Emlékszik, mennyit szenvedtem Totyi születésekor, amikor két légítámadás között mesterségesen meg kellett indítani a szülést. Most nem kell rettegni sem légítámadástól, sem Gestapótól. De ellenség azért van...

Február 25. szerda

8 előtt már fodrásznál voltam: nehogy előbb hazaérjenek Moszkvából, mint én a Vámház körútról. 9-kor fogadták a küldöttséget a pályaudvaron, a miniszterelnökség rendezésében. Szó volt róla, hogy a lépcsőházban felsorakoznak a Hivatal dolgozói,

de amint kiderült: Faragóné magánakciója az egész. Végül hárman álltak a kapunál. Péter Jánost nagy ovációval fogadta titkárnője, Karola. Aztán jött Szeleczy és Kerekes. Megkezdődött a nagy mesélés. Péter János - Kerekesre tekintettel - először Rákosinéről nyilatkozott. Hogy milyen kedves, bájos háziasszony volt... a delegáció üdvöskéje... hogy kalauzolta az elnökszöveget a moszkvai üzletekben... Elővette a hosszúszipkás orosz cigaretákat. Bejött Nagy Imre alezredes. Megjárt az öröm a viszontlátáskor, ölelgetés. Aztán Kocsis jött, nagy szemüvege mögött; sárga lófogai látszottak nevetéskor. És kezdődtek a sztorik. Induláskor meg volt beszélve, hogy kimegy válaszáért és utasításért. Ott, ahol a miniszterelnök szállt be, csak meghívóval lehetett bemenni. Kocsist is kidobta a detektív a bejáratnál, s azt mondta: menjen ott, ahol rendőr áll. Onnan indul az elnök, ott bárki bemehet. - Péter János vette át a szót: Ez folytatódott Moszkvában is. Pedig az oroszok megkülönböztetett tisztelettel fogadták az elnököt. Mikor katona-sorfal előtt léptek el, E. szerényen állt, Dinnyéssel, Rákosival, Szakasitscsal egy vonalban, mire Molotov megfogta E. karját és egy lépéssel előbbre vitte. De tekintélytisztelő magyar politikusaink újból felzárkóztak. Mindnyájan elnöknek érezték magukat, legalábbis országvezetőnek. Bizonyára a szovjet helyzetet veszi mintául Dinnyés. T.i. Sztálin sokkal fontosabb személy, mint az elnök. Sztálin fogadóestje sokkal nagyobb esemény volt, mint Sverniké. A meghívottakat nagyon megválogatták, és nem lehetett alkudni. Sem Péter János, sem Heltai külügyi tanácsos nem jutott be. Dinnyéssel viszont Radványi és Major benn volt. Rákosinak ott volt a titkárnője: Lőrinc Augustza. Csinos lány, aktívan részt vett az ellenállásban. (Persze: nemcsak ő...) A moszkvai üzletek áruellátásáról, a vendéglátás gazdagságáról meséltek sokat. Sverniknél, ahova 300 vendég volt hivatalos, Sztálin nem jelent meg az ebéden. Viszont itt már részt vehetett Péter János és Heltai is. Sztálin és Svernik benn lakik a Kremiben. Legjobban Sztálinra volt kíváncsi mindenki.

11 felé nagy aktatáskával, újságsomagokkal megjelent Elnök úr. A sok ünneplés, történelmi események léghőre jót tett neki: arca kisimult. Mosolygott. Átadta a delegáció fogadásával, a

szerződés megkötésével, és a kievi úttal foglalkozó szovjet lapokat. Mindegyikből 5 példányt hozott. Egyet kapott Csornoky, egyet én. Egy nagy tablót is kaptam az érkezés repülőtéri fogadásáról. A táskában gyárlátogatási emlékek, csokoládék, cukorkák, apróságok voltak. 2 furcsa alakú alma, a szalonkocsiból sütemény, megspórolt kockacukor. Péter bátyám jutott eszembe, akitől megkérdeztük, amikor kaszálásból hazajött: hozott-e madárlátta kenyeret. Az Elnök úrban ma is élő Lajos bácsi kicsinek, nagynak, mindenkinek hozott kedves „madárlátta” valamit. A Kreml-beli szállás íróasztaláról kaptam egy piros ceruzát.

Moszkva nem volt fukar vendégeihez. A delegáció minden tagja kapott ajándékot. A „négy nagy” egy-egy autót, B. coboly keppet, Dinnyésné két platinarókat, a többi hölgy briliáns fülbevalót vagy gyűrűt. Általában sok és remek gyermekjáték van Moszkvában. E-t ez ott is érdekelte. A moszkvai utca többször szélesebb az Andrássy útnál. Az úttest közepén csak Svernik és Sztálin kocsija és fontos megbízású állami kocsik járnak.

- Milyen volt Sztálin egész közelről?

- Egyszerű, kevés beszédű, alacsony, nyugodt férfi. Messzenéző szemekkel és tervekkel. Aki céljai érdekében mindenre el van szánva. A rendszert úgy látják biztosítva, hogy berendezkednek a védelemre s a hatalom minél szélesebb körű kifejlesztésére...

A magyar-szovjet szerződés megkötése - nemcsak külsőségeiben - történelmi esemény...

Február 26. csütörtök

Fogadás és felgyűlt dolgok szortírozása. És élmények... A Sztálin vacsoráján elmondott pohárköszöntő körül bonyodalmak támadtak. Sztálin még éjjel utasítást adott, hogy egész terjedelmében közölni kell. Megkeresték Rákosit, aki kérte a szöveget az újságíróiktól. Losonczy Géza, a Szabad Nép munkatársa, azt mondta: nem merte jegyezni, félt, hogy kiküldik.

- Akkor nincs más hátra, mint összeülünk és rekonstruáljuk - mondta Rákosi.

Péter János hajnalban arra ébredt, hogy E. szobájából fény és

beszéd szűrődik ki. Mihályfi felkeltette E.-t, de akkorra már összeállították és kiadták a szöveget a sajtónak.

Nagyon jól sikerült a kijevei látogatás. Az a beszéd, amelyben megköszönte a II. ukrán hadsereg véráldozatát, megnyerte a kijevek szívét. Eredmény: a hadifoglyok másnap már kíséret nélkül járhattak a városban. A színházban nemcsak a közönség, hanem a színészek is tapssal ünnepelték.

Külön szám volt az orvos, rajta mulattak legtöbbet. A delegáció egyik férfitagja panaszkodott, hogy a nőekkel nem lehet kikezdeni. A gyűrűjüket mutatják, hogy ők asszonyok...

Február 27. péntek

Vadászat három követtel. Az íróasztalomon találtam egy nyilatkozatot az Új Szó részére, néhány sor kíséretében. Rendezgettem az irattárat, leltárt készítettem az iratszekrény és íróasztal tartalmáról. Legyen minden rendben, ha kórházba megyek. Már kezdődik a helyezkedés a helyettesítéssel kapcsolatban. Faragóné kitarotán ostromolja Péter Jánost. Francia-orosz nyelvtant hozott neki, együtt fognak tanulni... Karola Latesznét szeretné áthozatni a segédhivatalból. Gizi is megjön, kipihenten, harcra készen. Ő biztosan jelölni fogja önmagát. Kiváncsi vagyok: ki lesz a győztes.

Február 28. szombat

Reggel nagyon korán jött le E. Alighogy befejeztem a program leírását. A cigarettásdobozt sem volt időm bekészíteni. Miniszterek jöttek: Dinnyés és Nyárády, meg Nagy Imre házelnök. Dinnyés egy gyönyörű aktatáskát hozott, az egyik bőrgyár munkásainak ajándékát; és a március 15-én kiosztandó kitüntetések első példányát. Péter János szerint, most igyekeznek jóvátenni az utazás alatt elkövetett tapintatlanságokat.

Délben Szeleczy pikáns csemegével szolgált az ebédhez. Szellay Aliz elmesélte neki, hogyan zajlott le az Ortutayval való találkozás, amit Szeleczy eszközölt ki. Ortutay a párt politikai

bizottságával itt volt 26-án. Szeleczy megemlítette neki, hogy egy szép nő nagyon szeretne megismerkedni vele. Ortutay előbb nálunk akart találkozni vele, majd telefonált: jobb lesz nála, szombaton 12-kor. A fogadás káprázatosan elő volt készítve. Cca harminc várakozó közül a hölgyet soronkívül bekérte. Szellay elmondta, hogy a belügy nem akarja engedélyezni új filmjét. (Ének a búzamezőkről). Ortutay megígérte: délután levetített magának, s meghívta 5-re uzsonnára. Szeleczy telefonált neki: a tempót lassítani kellene...

Péter János igen szeret benn tartózkodni. Mestere az időhúzásnak. Karola meg jó médium. Benn rostokolnak 5-6 óráig, anélkül, hogy - a kaszinózáson kívül - bármit is csinálnának.

Tegnap ebédnél benn volt Vass is. Igen szabadkozott a gyönyörű, új, barna B/4-es luxuskocsi miatt. Hogy túl feltűnő... és hasonlók. Háborgó lelkiismeretét azzal szeretné nyugtatni, hogy „rábeszéljék”. Szeleczy elsétáltatta néhányszor az ablak előtt a remek autót. Elöl három, hátul négy személy fér el. 75.000 forint az ára. Az Elnöki Hivatal beosztottainak összes fizetése - a miniszterével együtt - havi 12.000 forint. A kocsi karbantartási és üzemeltetési költsége: havi 70.000 (?) Ft. S ha Subasits szakács műkézére kellene 800 forint, arra nincs fedezet... A nagyzási hóbort túlbúrjándzása miatt a szociális érzék szünetel...

Február 29. vasárnap

A Szabadságharcosok Szövetségének alakuló gyűlése. Úgy látszik: a partizán szó megfutotta pályáját. Az üdvözlőbeszédet megírtuk tegnap.

Délután Kecskeméten centenáriumi ünnepség.

Zsüliett a Szocdem. Párt fejleményei miatt aggódik. Péter János szerint, Szakasits Moszkvában igyekezett azt a látszatot kelteni, mintha tudtával történének a dolgok. Első alkalommal, pohárköszöntőjében, éltette is a munkáspártok egyesülését. Most rohannak a szocdemek a Kommunista Pártba, hogy még a fuzió előtt „érdemeket” szerezzenek. Dabys László professzor is belépett, illetve „átlépett”. Én meg egy verstöredékkel vagyok

elfoglalva. Minden problémát, eseményt félretol az egyre közeledő gyermek.

*Az arcod köd, szemed titok,
de holnap... holnap rám ragyog,
s üzennek véled csillagok.*

Március 1. hétfő

Elkezdtek a Történelmi Emlékbizottság délutáni ülésén tartandó beszédet. Témája: beszámoló a moszkvai útról. A Rádió is közvetíti. Hogy ezt a programot milyen ripsz-ropsz végrehajtották... Mihályfi - ha „kívülről” kap utasítást - igen szerény és engedelmes. Kivéve az Athenaeum-ügyet. A Magyarország Rt. átalakul Állami Lapkiadóvá. Gál György lesz a vezetője. Bandiról szó sincs. Vasady - ragaszkodó, jó barátunk, - a szakértelmet hiányolja. Mindenki más természetesen beleszületett a komoly pozíciókba...

Délután 4-kor érkeztek a pártvezérek. Akkor már az olvasó- és MTI-példányt írtam. A tízoldalas előadást négyszer kellett villámgyorsan, hibátlanul és szépen leírni. Karola azt mondta: ha megnyúznák, sem volna képes megcsinálni. Régen a miniszterelnökségi hölgyek - mint úrinőkhöz illik - nem erőltették meg túlságosan magukat; de nem is kívánták tőlük.

Az előadás legérdekesebb része: a szovjet vezető politikusokról és viszonyokról szerzett benyomás. Utána Katona Jenő volt E.-nél 1/2 8-ig.

Gizi lesülve, meghízva, ugrásra készen megérkezett. Alig várja, hogy szülési szabadságra menjek. Távollétében sógora ügyében telefonáltam. Említette, de nem érdekel a hálája.

Március 2. kedd

Vadászat Isaszegen. Péter János nagyon bánkodik. Újabban a vadászatokról itthon felejtik. Rossz lehet folyton azon gyötrődni, miből marad ki az ember.

Március 3. szerda

A Magyarok Világszövetségének új vezetősége: Kiss István, Gáspár Ervin, Katona Jenő, - és a holland ügyvivő volt ma fogadásán.

Készítem a kórházi csomagot. Elvonulásom idejére szövögetik a terveket. Kerekesnek igen alkalmas volna az én szobám. Hát csak marakodjanak...

Este az Operában a Peter Grimes helyett a Pillangókisasszonyt kaptuk. Mikor a Református Diákszövetségben dolgoztam, egyik ösztöndíjasunk: H. Kovács Margit zeneakadémista névnapomon telefonon elénekelte nekem a nagy áriát. Megértettem Cso-Cso Szánt, és együttéreztem vele.

Március 4. csütörtök

Vadászat Valkón. Péter János felkészült egy délutáni svábhegyi autósétára. Arra gondoltam: milyen nagy probléma volt a benzin, amikor Hévízen voltam - s nem volt kedvem sétakocsizásra. Függetleníteni tudom magam a hatalom adta lehetőségektől. Nem látszani: lenni akarok. Pedig tapintatlanság volt részemről, mert Péter János kelengyét szerzett, mikor Kóla Mici bennjárt. Ezért köszönet.

Március 5. péntek

Costa Carei román költő hozta el Petőfi-fordítását. Majd Érsek József és Hamburger Sándor volt kihallgatáson. Utóbbit tegnap sajtótámadás érte. Péter János meg is kérdezte: „azért” bemehet-e.

Március 6. szombat

Szocdem kongresszus megnyitása az Operában. Mihályfi nem szívesen látta a megjelenést, nehogy a fúzió előtt önbizalmat kapjanak. De már meg volt ígérve. A páholyban is egészen hátra húzódtott, úgy kellett előre hívni.

Este a Madách Színházban a „Kis unokám” bemutatója.

Március 7. vasárnap

Délelőtt a Magyar-Bolgár Társaság ünnepélye, Bulgária 70 éves fennállásának évfordulója. Délután Balatonkenese.

Március 8. hétfő

Tíz szál piros szegfű volt bekészítve E. dolgozószobájába: Mihályfi névnapj köszöntése. Különben a szocdem kongresszusi megjelenés erősen érezte hatását a névnapj ünneplésen. De semmi szervezett előkészítés. 10 felé összekotortak 5 különböző rendű-rangú dolgozót; aztán jelentkeztek a testőrök tisztelgésre. De mikor üzentek értük, nem voltak felöltözve ünnepi díszbe. 12 után eszébe jutott a detektíveknek is, de úgy kellett összeszedni őket. Szeleczy kerített egy üveg pezsgőt, ezzel hidalta át a titkárság a várakozást. Egy iskola jött csupán. Hazajövet találkoztam Katival és Zolival, a névnapj vacsorára jöttek. A portán ma láttam először detektívet testőr helyett. Hát ezért kellett Kerekes, az új főnök. A dezorganizálás szépen halad...

Este megnéztük a Volponét. A III. Richard után - amely a hatalom gátlástalan megszerzésének, megtartásáért való rettegésnek klasszikus drámája - érdekelt a pénz komédiája. A ragyogóan szellemes satíra szerzője Shakespeare kortársa. Ezek a szerzők 400 évvel ezelőtt tökéletesen ismerték az emberi jellemet, a pénz uralkodó szerepét és a hatalom mámorító varázsát. A pénzimádók és cezaromániások nem változtak - csak a drámák lettek gyengébbek.

Délelőtt elkészültünk a március 15-én, a Parlament előtti ünnepség elmondandó beszéddel.

Március 9. kedd

Délelőtt éppen egyedül voltam, amikor az MTI sürgős jelentést adott le. Masaryk öngyilkos lett. Az „udvar” még nem ért vissza a hajnali kacsavadászatról, Vass és Csejdy autó-ügyben futkosott. Az ilyen rendkívüli eseményt azonnal közölni kell. Mit tehettem: felküldtem B.-nek az MTI jeletés egy példányát.

A lengyel követ tévedésből 1/2 5 helyett 1/2 3-kor megjelent. Ilyen esetben fejtetőre áll a protokoll, mindenki lebénul. Kezdődik a portásnál, aki feltelefonált Szeleczynek: mit csináljon vele. Bekisérték Őrsödi szobájába, s mivel volt ideje bőven, lepihent. E. 4-kor lejött és igen jót derült a szunyókáló követen.

Úgy látszik: ez a nap ugyancsak rendhagyó eseményeket produkál. Bede londoni követ disszidált. Nagy Lajos szintén. Vajon ki lesz a következő?... Nyárády készül hosszabb amerikai útra, s gyakran van külföldön. Ő is polgári elem, s ezek mostanában kihullnak.

A zavaró események ellenére befejeztük a március 15-i, Parlament előtt elmondandó beszédet.

Március 10. szerda

Zsüliett felszaladt elmondani: a cenzúra nem engedélyezi könyvét. Én meg elkezdtem Franz Werfel könyvét: A meg nem születettek csillagát. Az én kicsim meg fog születni...

Március 11. csütörtök

Masaryk öngyilkossága foglalkoztatja a politikai életet. Egy héttel ezelőtt, ugyancsak emeletről ugrott le az igazságügyminiszterük. Járvány tört ki Csehszlovákiában?...

Délben átadta E. a román követnek a Petőfi-fordítást, centenáriumi ajándéknak. A fordítót elfelejtették értesíteni. Balatonszemesen érték utol, de nem tudott résztvenni saját megdicsőülésén. Félórával az ajándékátadás előtt jöttek rá, hogy nincs könyv. Nosza, hozzattak gyorsan annyit, hogy még nekem is jutott egy kötet. Igazán jól szervezeten csak a szervezetlenség működik. De kinek jó ez?... 1-kor pártközi értekezlet pártvezérek részére.

A MÁV-telepi iskolás gyerekektől sok kedves névnap-i köszöntő érkezett. Kicsit késve adták át.

Rákosi, Molotov, Rajk március 9-én született. Jó sajtójuk volt.

Március 12. péntek

Összeállítottuk a március 15-i beszédet. Közben 11-kor játékvásárlás a Divatcsarnokban kis Katinak, aki megint beteg. Egy részét bezárta E. a falba épített széfbe. „Ha valaki látná, mi van benne, igen csodálkozna” - mondta E. nevetve. Jékely másfajta értékeket őrzött benne. Köteggével voltak benne százasok, ékszerrek, ezüstök... Természetesen idejében kiürítette, és biztonságba helyezte. A Pesti Izében karikatúra jelent meg róla tegnap: lilium nő ki a - nadrágjából. Finom utalás a Magyar utcai intézményére. Jékely a demokrácia hiénáinak mintapéldánya.

Fenn megint nagy a forgalom. Péter János és Szeleczy egymást váltják. Karolának is feltűnt a stíluskülönbség. „Ha itt van Péter János, jöjjön fel hozzám.” - Szeleczy viszont „azonnal jelentkezzen nálam” - szól az utasítás. S ez jelzi: ki mekkora kegyet élvez.

Holnapra összehívták a pártközi értekezletet. Kocsis érdeklődött telefonon: Dinnyéssel meg lett-e beszélve a nagyválasztmány összehívása. Senki nem tud róla. E. lepihent. Mihályfi pedig útban van Csap felé: Vorosilovék elé utazott.

Március 13-14. szombat-vasárnap

Most már végleges a március 15-i ünnepség beszéde. Estére lettem kész az olvasó- és MTI-példánnyal. Odabenn pártközi értekezlet. Tárgya: a 15-i centenáriumi program és a külföldi delegációk fogadásának megbeszélése. A 14-i program rettenően zsúfolt. Szeleczy ajánlotta, hogy a dabasi utat ki kellene hagyni, mert a nép összecsoportosítására jó reklám volt E. megjelenése, de Dinnyésnek szerezne örömet saját maga ünnepeltetésére. Csak azt nem lehet tudni: ki adja ezeket a tippeket.

Vasárnap délelőtt elvittem a gyerekeket a Múzeum-kertbe, ahonnan láthatták az Elnöki Hivatal előtti ünnepi készülődést. Az Érem- és sajtókiállítás megnyitására már készül, és zászlódíszben az épület, meg a környék. Bandi értem jött: Péter János telefonált, menjek be kiadni a cigarettákat a delegációk foga-

dásához. A környéket lezárták, rendőrökkel, detektívekkel volt tele az út. Az igazolványom nem volt nálam. Terjedelmemet diszkréten rejtegetve oldalogtam a Múzeum-kert mellett. Éppen Dinnyéssel egyszerre értünk a kapuhoz. Ő a 100-as népautón. Aztán egyre másra érkeztek a külföldiek. Vorosilov marsall és Gracsuha kocsiját erős rendőr kíséret követte. Vorosilov kocsija régi típusú, masszív nagy kocs, zöld üvege van. Beszállásnál különösen jól lehetett látni, mert a bejáratnál álló lovasrendőr miatt megkerülte az autót. A fotósok felajzottan várták. Szeleczy centenáriumi cigarettával lepte meg a titkárságot. Figyelem és stílus dolgában le a kalappal előtte. Aztán elindult a menet Alsódabasra, Kossuth László sírjához. Utána lesz az ebéd 5 felé.

Március 15. hétfő

Lélekemelő nap, ünnep és emlékezés. Az a március száz év múltán is ragyog és hitet, reményt sugároz a nemzetnek.

Karola telefonált reggel: átvihetik-e szobámból a rádiót, mert nem hagyhatja el a szobát. Bementem, megcímeztem a névnap válaszokat, aztán hallgattuk a rádióközvetítést a Parlamentből, a 48-as törvényekről, a külföldi delegációk üdvözlését. Ezeket a végén már nem is fordították. Így is egy óras késéssel kezdődött a Parlament előtti ünnepség. Elnök úr beszédének elhangzása után Major Tamás azonnal elkezdte szavalni a Talpra magyart, mielőtt a hallgatóság lélegzethez juthatott volna. Szeleczy azt mondta: Rákosi beszéde után negyedórás éljenzés volt utasításba adva.

Délután a Kossuth-díjak átadása. Először kapnak ilyen magas kitüntetést írók, művészek, kiemelkedő teljesítmények jutalmazottjai. És kapott a kormány nagy része, köztük Dinnyés és Mihályfi. Az én kis Kossuth-díjam: egy centenáriumi bronzplakett.

Szeleczy nagyon vakarta a fejét: csúnyán megjárta a piros plakáttal. Mihályfinak kezdte el ócsárolni: milyen ízléstelen. És ez lett a díjnyertes centenáriumi plakát. Készítője: Filó, Mihályfiné. Az egyik kitüntetett későn kapta kézhez a meghívót. A portán nem engedték fel. A meghívókat Péter János Karolára bízta, mert Mihályfi nem akarta kiadni a névsort Vassnak.

Este Matolcsyékkel voltunk a 11-es páholyban, az Operaház Cinka Panna-bemutatóján. A zene Kodály szerzeménye. Műfajilag találkozik benne sok próza, kevés vers, népdalkórus. A darab beállítása hamis: Rákóczit, Bercsényit „urak bérencének" mondja. A szabadságharc lelke egy cigánylány: a robosztus erejű Ocskay brigadéros a végén holdkóros lesz. A pozsonyi jelenet kitűnő - viszont plagizálás. Jelen volt Ravasz is; és Vitz Béla katolikus püspök. Utóbbi mellett közfeltűnést keltett egy püspöklila-fekete ruhakreációba öltözött hölgy. Mintha ő lett volna a „püspökné”...

Ha már közös páholyunk volt Mihályfi titkárával, megtudtam tőle, mi a véleménye gazdájáról. „Soha, senkinek nem intéz el semmit. Bólogat, amíg segíteni nem kell, de senkiért nem exponálja magát.” Őszinte volt. ...

Előadás után felhívtam Lukács Margitot. Gratuláltam a fárasztó, démonikus alakításhoz. Hegedülni is tanult a szerep kedvéért. Kodály zenéje és az ő színészi tehetsége jobb darabot érdemelt volna, ilyen jelentős esemény ünneplésén.

Március 16. kedd

A nap főeseménye: délben ebéd a szovjet delegáció tiszteletére. Gracsuhánának csomagoltuk a fehér-fekete rátétes, szűrszerű köpenyt. Szeleczyk alig tudott dobozt csináltatni hozzá. Három szál szegfűt átkötöttünk nemzetiszínű szalaggal és betettük a dobozba. B. letelefonált, hogy szeretne ajándékot küldeni Molotovnének.

- A marsall korábban érkezett, csökkentett rendőrkísérettel - mert kifogásolta. De a környék tele volt detektívekkel. Érkezése előtt küldött E.-nek két hordó paradicsomot, abból, amely Moszkvában ízlett neki. És cigarettákat, csokoládékat, paprikás pálinkát... Roppant figyelem és stílusérzék jellemzi.

A tegnapi vacsorán Dinnyés, mint házigazda, maga ült az asztalfőre, magával szemben ültette E.-t. Mellette ült Vorosilov és Gracsuha. Szeleczyk szerint Mihályfinak kellene vigyázni ilyesmire, mert ő nem kap meghívót. Az Operaház erkélyén, a 14-i esti fáklyás felvonuláson is bajok voltak. B.-nek nem volt ülőhelye.

Hiába követeli ki magának a respektet?... Ebéd alatt Péter János addig sürgött-forgott, míg a külföldi kíséret asztalánál, három tábornok társaságában foglalt helyet, s verekedett ki ebédet. Szeleczy velünk ebédelt lencsefőzeléket. Később Bajkay küldött át Szeleczynek egy tál gyümölcssalátát, amit ő azonnal felajánlott a társaságnak. Ilyesmiben emberszabású. Péter János állítólag küldött parfét, de az nem érkezett meg. Viszont az új testőrparancsnok a „megbízhatók” listáján szerepel. Faragónéval és Mihályfival. 3 altiszt és 3 sofőr is.

Csupán az a szépséghibája a megbízhatóságnak, például a sofőröknél, hogy közülük 2 a nyilas múltját leplezi, nagy igyekezettel. A nagyon élelmesek, akik minden árral hajlandók úszni, természetesen a lehangosabbak.

Március 17. szerda

Hajókirándulás a Balatonhoz. A Sió-csatorna, Tihany, Siófok... Rákosiék - Péter Jánoson keresztül - próbálták megakadályozni a kirándulást. Azzal, hogy Vorosilov fáradt, de nem akarja lemondani. E. odaüzent, hogy nem megfelelő az idő. Mire Vorosilov kijelentette: neki nagy kedve van a kiránduláshoz, és 25 perc múlva érkezik az induláshoz. E. Vorosilov kocsijába ült, az A/1-es kocsiban B. Gracsuhával és Rákosival. Az ablakból néztem a kocsikaraván indulását.

Vorosilov azt mondta: a Sió-csatornát Elnök úrról kell elnevezni. Mert ő hozta létre. Puskinnak igen tetszett a Balaton. E. hívta: nyáron jöjjön le.

- Jó lesz nyáron Moszkvában! - mordult fel Vorosilov.

De ki lesz akkor a nagykövet? Hiszen Szakasits már gratulált is táviratban Puskinnak... Talán csak nem az az ok, hogy próbálta megakadályozni a kirándulást?... Péter János mentegette is magát Mihályfinál.

Rákosi dicsekedett Vorosilovnak a Magyar Nép 15-i számával. De Vorosilov haragudott, hogy őt beszéd közben, nyitott szájjal fényképezték, az elnököt meg csak az utolsó oldalon mutatják, és csak hátulról látszik a feje.

- Viszont erre van hely!- bökött rá a marsall Rákosi nevető képére.

A Rádió bemonta, hogy Dimotrov bolgár miniszterelnököt fogadta Sztálin és Molotov.

A szovjet követség fogadóestje után a delegáció rögtön indul haza.

Délben Szellay Aliz jött újabb ötletekkel. 16-án, az ebéd előtt, tíz pár detektívláncon keresztül ragyogó sztárképeket küldött be Szeleczynek. Újból találkozni akar Ortutayval.

Március 18. csütörtök

Kihallgatások alatt a március 15-én érkezett gratulációkra válaszoltam. A névnapi üdvözlésekre a köszönőkártyák most készültek el. Császárnak semmi érzéke a nyomtatványokhoz - ezért csinálja ő. Fehér kártyákhoz csúf, fakósárga borítékokat adott. Meg kellett magyarázni, hogy csináltasson címeres kártyákat, hozzávaló borítékkal. B. letelefonált: sok dolog van-e még? Rosszul érzi magát. Szellay megint benn volt, és megvárt. Férje külföldön van, és szeretne utána menni. Elmesélte Ortutay ajánlatát.

Délután Bodnár sofőr egy blankettát adott át Karolának, hogy lépjen be a szakszervezetbe. Karola azt mondta, hogy most nem ér rá, majd szól. Délben bementünk Vasshoz névnapot köszönteni. Megkérdeztük: mi a véleménye a belépésről. Mihályfival már beszéltek erről, és megbízták Fodort, aki a pénzügyben már tag, hogy bonyolítsa le. Most, hogy Bodnárnak nincs kocsija, kézbe vette a dolgot.

Március 19. péntek

Az irattár hetek óta készenlétben. A lapok, folyóiratok a mai napig rendben. Aláírtam azt a levelet, amelyben Elnök úr megköszöni a MÁV-telepi iskola igazgatójának, hogy minden VII-es gyerek levelet írt névnapjára. Igen eredetiek voltak köztük. Pl. „legyen sokáig a trónon”... és hasonlók...

Péter János a Szlovákiából kitelepített Tildy Vince és Irén

ügyeit intézi. Kis Katinak hozott a FÉKOSZ-tól egy miniatúr parasztházat. Még gémeskút is van az udvarán, tükör a víz benne. Van favágó törke is, baltával: és az eresz alatt kukoricafűzér.

Karolával ketten ebédeltünk. Berencné éppen nálam volt, meghívtuk paradicsomlevesre.

Délután haját mostam a gyerekeknek, megfürdöttem őket. Kivasaltam a tiszta ruhát. Holnapután virágvasárnap. És tavasz...

Április 4. vasárnap

Közben volt egy kis kényszerszünet. Március 20-án reggel megszületett a fiam. Amit azóta átéltem, zenével lehetne leginkább kifejezni. Most vagyok igazán érett az anyaságra, és élvezem annak minden örömét, amikor nem kell rettegni a légitámadásoktól, sem a Gestapótól. Köszönöm, Istenem, a 3.50 kilós, egészséges szép gyermeket. Bereznay dr. - aki mindhárom gyermekemet világra segítette - szép szobáról gondoskodott, valóságos kis apartman. Hamarosan jött a kórház igazgató főorvosa: Lukács Margit férje. Igen büszke - és joggal - az újjáépített Bábaképzőre. A fehér asztalon, kristályvázában fehér orgona, kosárban szekfű, tulipán, orgona. És egy nagy cserép piros virág; az Elnöki Hivatal küldte.

Aztán látogatók, virágok... Délután bejöttek a keresztszülők, Karola, Zsüliett - aki minden gyermekem születésekor egy könyvét hozta ajándékba, most fordítását: Szerelem és halál Kréta szigetén. Szilágyi Ödön, a Magyar Rádió szerkesztője... Lukács Margit sokáig ült az ágyamnál. Mesélt a Nemzeti Színházban dühöngő belépési hullámról. Ő az utolsó, aki még nem lépett be a Kommunista Pártba. A Metro szerződésére vár. Ha párttag, nem engedik be Amerikába. Fiatalsága éveit a filmnél szeretné felhasználni. Fojtott tűz, izzó szenvedély sugárzik belőle. Igazi drámai színésznő. És melegszívű, kulturált, kedves ember. Jelenség, mintha állandóan színpadon lenne.

Szellay prémes átmeneti kabátban, vörös turbánban jött. Lukács Margitról, a sikeres pályatársat illető szörnyűségeket mondott, de tehetségét elismerte. Dienes doktor, gyermekeim háziör-

vosa, megvizsgálta új páciensét: semmije nem hiányzik, és semiből nincs több rajta, mint kell.

És a Hivatalban?... Virágai után Szeleczy is jött látogatóba. Kérték Elnök úrtól az iratszekrényeim kulcsát, meg az újságokat, amiket én szoktam átnézni. Egyiket sem kapták meg. Karolától tudom: Szeleczy a páncélszekrény kulcsát szeretné megkapni, tőlem. De erről nem esett szó. A kolleganők közül Kati, Irén és Olga látogatott meg. Karola minden nap bejött. A többi lesi: mi lesz a helyettesítéssel. Péter János feleségével és négy lányával jött. Velük néztük meg a Vöröskereszt kelengyét.

Délelőtt úrvacsorát vettem. A keresztelőt el kell halasztani, mert Mormynak jobbkezén izomszakadás van. Berendné és dr. Bereznay találkozott ágyamnál. Zsüliett „Ne ölj!” c. könyvében van egy jelenet Totyi születésével kapcsolatban, s az orvos is szerepel benne. Kap a szerzőtől egy dedikált példányt.

A Hivatal pénztára 400 forintot izzadt ki. T.i. nincs rá fedezet a költségvetésben. Kell a pénz Mihályfi és Vass autóinak üzemben tartására, ami csekély 70 ezer forint.

Nagypéntek. Már egészen jól vagyok. A gyerek 110 grammot szopik. Dienes doktor megint eljött: tetszik neki az újszülött. Marcipán nyulacskákat hozott a gyerekeknek, és három kiskosárt édességgel. Holnap hazamegyek. Isten veled szép fehér szoba, ahol először örültem Tamásnak.

Szeleczy Pécelről telefonált: Elnök úrék húsvétkor Szlovákiából áttelepített rokonaikat látogatják meg Bátaszéken.

Húsvét. Az ünnepi sonkát, tojást szobámban tálaltuk. Délután mózeskosarat készítettem: a ruháskosarat bevontam kék-fehérpetyes kartonnal. Este ünnepi szertartás: első fürdetés otthon. A két nagyobb gyerek Debrecenben van, Judit kereszttszüleinél. Totyi mindenkit levesz a lábáról. Mikor először kapott szörpöt, kereste a csapot, amelyikből jön....

Telefonok, barátnők... Szeleczy és Karola gyakran jelentkezik: mikor jöhetnek?...

Kifizettem az orvos tiszteletdíját: 800 forint. Komoly pénz, de az Evipánnal fájdalom nélküli volt a szülés. Miért nem alkalmazzák gyakrabban?

Látogatóim híreket hoznak. A Független Magyarország és a volt Magyarország Rt. Mihályfi kezében van. A Független Nyomdát lényegileg a felesége vezeti. Mihályfi bizalmasát, a Független Nyomda igazgatóját akarja az államosított nyomdák élére. Palkó meg önmagát. Bandit csak az Elnök akarta az Athenaeum élére, - de sikeresen elszabotálták. Szeleczyk távo-zása után Karola elzokogta: már nincs úgy elragadtatva főnökétől. Elkapta a gépszij... Élvezi, ha bámulják az új barna autóban... Hiúságból - ha nem hozzá fordulnak - elhanyagol, vagy ejt ügyeket...

A keresztanya fájó kézzel és friss mignonokkal érkezett. Megbeszéltük a keresztelést: május 1-én lesz. Jéhlék nehezen viselik a „kegyvesztettség” állapotát.

Április 3-án Karola kérdezte telefonon: hol van a Faruk király március 15-i távirata. Azt mondja: Mihályfi és Péter János együtt sütik ki az egyházi dolgokat. Folyton együtt vannak. Egyik sincs soha a helyén, folyton szaladgálnak. Vasárnap, a zászlók vissza-adásának ünnepélyén E. beszédet tart. Kíváncsi: hogy lesz leírva.

Április 5. hétfő

A 9 órai fürdetés, szoptatás után Tamás elégedetten alszik. Nagyot nyújtózik álmában. Hallgatom lélegzését, letörlöm szája széléről a tejcséppet, és összebújunk. Megyek utána az álom partjain. Telefoncsörgés riaszt fel. Mint akinek ajkától édes mézet vettek el, nyúlok a kagyló után. Péter János jelentkezik: „Kapcsolom Elnök urat.” Érdeklődött: hogy vagyunk és hol a Faruk-távirat.

Este Zsüliett telefonált. Nem szűnik a náthája, és kétségbe van esve: nem jelenhetnek meg a könyvei - papírhiány miatt. Ő meg éhen hal. Vigasztaltam, reményt öntöttem belé. Werfel könyvében (A meg nem születettek csillaga) van egy beszélgetés a Fennlebegővel, az angyalokról, amikor elmélyed gondolkodás közben, angyalszerű lények sugároznak a fejéből. Ilyen erők áradását érzem néha.

Április 6. kedd

Vásárláskor, az élelmiszerjegyeken tapasztalom, milyen nagy családom van. Délután bementem a Hivatalba: megvan-e a távirat. Karola egyedül volt a titkárságon. Szerencsére éppen ült... A portán mindenki kézfogással üdvözölt: sofőrök, altisztek... Csak az új detektív volt barátságatlan. Szeleczy, mikor meglátott, jelképesen „hanyattesett”: a kilincsbe kapaszkodott, hogy be ne piszkolódjon a ruhája... A hír, hogy kéthetes gyermekágyas létemre, saját lábamon bejöttem - végigfutott a szobában. Pár perc múlva Gizi loholt be, hogy lássa a csodát - és vigye a hírt. Péter János valahova elkísérte E.-t. Karola ma ismét előhozta a beteg kisleány ügyét, és mivel Péter János nem segített, megmondta, hogy máshoz fordul.

Obernyik újból jelentkezett és ellát pénzügyminisztériumi pletykákkal. Két napja a Pénzügyigazgatóságon van, Vasadyék 10 ezer forintot állapítottak meg neki, 18 000 ezer helyett. Vasady viszont még a havi 25 ezer igazgatósági tagságért járó díjat is felvette. Vasadyék vacsorát rendeztek, Nyárádyék is meg voltak hívva. Nyárádyné - lévén katonatiszti sarj - semmiképp nem akart elmenni. Végülis férje kényszerítette. A vacsora roppant szerény volt - szegény emberekhez illően - s közben Vasadyné folyton panaszkodott. A végén Beretvás Irma, Vasady titkárnője, sírgörcsöt kapott, mert Vasadyné nem akarta kifizetni az általa hozott szakácsnőt, amíg meg nem kerül valami csatt... „Most ez a reakciós kis kukac kizárólag a baloldalra orientálódik, s ezzel mindent rendbehoz és tartja magát” - háborgott Obernyik. Fórísnek állítólag, Ökonómia elnevezésű vállalata van, amelyet egy ügyvéd képvisel, s amelynek kéréseit a pénzügyben Fórís teljesíti.

Április 7. szerda

Ki sem kell mozdulnom, házhoz jön az információ. Zsüliett és Aliz volt látogatóban. Aliz elmesélte kalandját Ortutayval. A miniszteri autón elvitte őt a Csillagvizsgálóba, barátja lakásába. Minden elő volt készítve a nagystílusú rendezvényhez. Ortutay kávé

főzött, konyakot kínált. S mikor mindkettőjüknek jó kedve lett, Ortutay "lefeküdt a szőnyegre és azt ajánlotta: játszanak „gyerekesdit”. Aliz csiklandozza meg őt. Aztán párnákkal dobálóztak. Majd Aliz bemutatta kézenjárasi tudományát. Mire Ortutay két kézzel kinyomta őt. Ami nem kis teljesítmény, a miniszter karcsúságát és Aliz súlyát tekintve. Játék és akrobatika közben meghitt tónusban folyt a csevegés. Közben a sofőr kinn várt. Vajon miket gondolt?...

Azóta Aliz ismét volt Ortutay hivatalában. De Ortutay nem tud segíteni a film engedélyezésében. Talán több volt az akrobatika, mint kellett volna?...

Ma már járkáltam az utcán. Jó volt megint karcsún, könnyedén libegni a Belváros nyüzsgésében, s utána sietni vissza a gyerekekhez. Milyen boldogan nyújtózik, amikor fürdetés után tornázás közben masszírozom a kis testét...

Április 10. szombat

Bandit ma kitették a KEOK-tól. Este Budéknál vacsorázott. Ott beszélték meg, hogy folyik a fegyverszállítás az olaszok részére. A rádió meg bemonta, hogy az amerikai cirkálók befolyásolni akarják a választást. 18-án lesz az erőösszezapás.

Karola telefonált. A gépiróasztalom fiókjában - amit diktáláshoz be szoktak vinni a dolgozószobába - talált egy kis csomagot: marcipán és dió volt benne. Köszöni. Hirtelen nem tudtam miről van szó.

Április 12. hétfő

Karola újságokat és süteményt küldött.

Április 13. kedd

Karola feljött és rengeteget mesélt. Szeleczy és Gyursánszky kivételével mindenki belépett a Szakszervezetbe. Tisztikart is jelöltek. Gyursánszky példálózik: el kellene mennie. Állítólag

nyakig benne van a Szentirmay-féle fa-ügyben. Elfogadott ajándékba 20 mázsa fát, vacsorákat, stb. Feje fölött lóg a fegyelmi. Őrsödiné a hivatali autók eladását közvetíti. Egy üzleten kb. 5 ezer forintot keres. Szerinte, férje fizetéséből nem lehet megélni. Persze, úgy, ahogy ő képzei... A pécsi útra lement a férjével, amikor húsvét előtt E.-ék utazását ment előkészíteni. Ő intézkedett, mit hogyan csináljanak. A vacsorán is részt akart venni, Szeleczyk intette le.

- Tildy Laciék öröklakást akarnak venni. Szeleczyk sógorát bízta meg: nézzen utána. Csupa élelmes családpolitika...

Karola tisztában akar lenni főnökével: megkérdezte Péter Jánost, benn van-e a Kommunisták Pártjában. Azt felelte, nincs. Viszont erősen balos. Folyton hívatja Mihályfi, egyházi lapengedélyek ügyében tárgyalnak Bereczkyvel, Ravasszal. Szeleczyk meg szidja: miért vállal mindent magára, ami - szerinte - nem rá tartozik. Vass bölcsen mosolyog: ő nem törtet. (Hova törtethetne még?...))

Elnök úrék Mihályfiékkal és Szeleczykkel, 24-én, két hétre Jugoszláviába mennek. Titó látja vendégül őket.

Tegnap nagy Gyula-napi ebédet rendeztek Szeleczyk tiszteletére. Az én szobámban. Domonyi Kati is ott volt. Beleivott Szeleczyk poharába, feketéjébe, Vass és Péter János jelenlétében.

B. alkudozott a Nagyboldogasszony úton öröklakásra. 100 ezret kértek - hetvenet ígért. Indokolása: ha megtudják, ki fog itt lakni (az ő Laci fia!), drágábban eladhatják a többit. Ezt a kilátást mindössze 5000-re becsülte a tulajdonos: ennyit engedett.

Április 14. szerda

Zsüliett, Szellay és Szeleczyk mai látogatóim. Karola elküldte a titkársági kávéfőzőt. Szeleczyk elvitte Alizt autóval randevúra, majd visszajött és elmesélte: mekkora szenzáció volt bemene-
telem.

Rohant elmondani B.-nek. Megkérdezte: mit keresett benn Ráczné?... Ráczné ma Shakespearet olvas: a Machbetet...

Április 15. csütörtök

Először társaságban Tamás születése óta. Aliznál voltunk. A társaság: Makkai Adám filmrendező és felesége, egy „rendezőinas” százados, Fercsek Ferenc (rendes neve: Elza) író és Zsüliett. És természetesen Szeleczy. A lakás tele virággal. Padlózásában sok babarózsa: Szeleczy küldte reggel. Stílusa, autója és pénze is van. Kell egy ilyen barát, mint a falat kenyér... Pista Romániában van megint. Aliz kedves háziasszony, de a malacságokkal és vetkőzéssel nem tud felhagyni. Szidta Ortutayt: a hancúrozás nem járt eredménnyel. Vendégei elkápráztatására, nyílt színen felpróbálta új fekete nagyestélyijét, platinaróka keppel. Vénuszi termet, ragyogó jelenség, csak kicsit okosabb volna... Zsüliett is belibeggett lila bársonyban, parókafrizurájával, kárminpiros körmökkel. Regényeiben szerepelnek ilyen figurák. De előnyösebb, ha írja őket. Neki nincs szükséges ilyen kellékekre, őt szellemi értékei teszik jelentőssé. Kilencre hazasiettem: Tamás várta a tejeckét. Ők meg hárman elmentek vacsorázni. Szeleczy a gavallért, Aliz a dekorációt, Zsüliett meg a szellemi színvonalat adja az együtteshez.

Április 16. péntek

Karola mai témája: Péter János püspöksége. Ma már úgy kereste Mihályfi telefonon: „Hol van a püspök úr?”. Ők már meggyeztek... Ravasz lemond. Ő a politikai vonal bizalmának letéményese.

Ma volt Dobi eskütétele földművelésügyi miniszterként. Természetesen csak címzetes miniszter, az intézkedés nem az ő dolga. Mihályfi két üveg pezsgőt hozatott. Igyekszik kedvelté tenni magát kiscgazdapárti társelnöki minőségében.

Készülnek a kis ezüst cigarettatárcák, vésett szöveggel: „Jugoszláviai tartózkodásom emlékére: Tildy Zoltán.”

Ájándékozásban Dinnyés a bőkezű. Moszkvába 18 láda finom porcelánt vittek, s 20.000 dollárt, amiből Radványi és Demeter megspórolt 5-5 ezret - mondják. Így aztán érdemes szolgálni a jól jövedelmező rendszert.

Péter János diktálja Karolának a moszkvai út leírásának folytatását.

Április 17. szombat

Péter János felöltözött államköltségen a moszkvai útra, Szeleczy meg kabátot kap a jugoszláviaira. Gyakran megy együtt Maléterrel és Kerekessel. Mindkettő igyekszik hangsúlyozni a régi értékek megbecsülését. Szeleczy szája-íze szerint beszélnek. Maléter anyja grófnő volt. Miért kellett akkor Papp-Kökényesdynek olyan megalázó módon távoznia?...

Lateszné kórházba megy a lábizületei miatt. Nagy Imrénk volt Rajknál. Minden nap várja a leváltását - és marad. Annak ellenére, hogy már rendőrszem sincs a kapu előtt. Egyetlen teendője: az útlevílügyek intézése.

Április 24. szombat

A nagy készülődés után kiürült a palota. Bementem a titkárságra, megkértem Péter Jánost: keresztelje meg május 1-én a fiamat. A rendőrszem helyén testőr áll a kapuban. (De kit őriz a testőrség, ha az államfő külföldön van?) Jól esik, hogy az altisztek, sofőrök olyan barátságosan fogadnak. Nekem lefelé sosem volt bajom senkivel, csak felfelé voltam érzékeny. Péter Jánosnak gondot okoz a keresztelés dátuma. A Mátrában szeretne pihenni. De elvállalta. Mormyék igen örülnek Péter János közreműködésének. - Benéztem Őrsödiék szobájába: mind ott vannak a Mihályfi által kiszuperált centenáriumi plakátok.

Április 25. vasárnap

Az erkély ládáit teleültettem piros muskátllal, és illatos petúniával. Május elsejére.

Április 26. hétfő

Halasszuk el a keresztelőt - telefonált Karola -, mert Péter János keddig lesz a Mátrában. Az autóval kezd baj lenni: túl gyakran veszi igénybe egyházi ügyekben. Most egy nyilatkozatot szerkesztett, amit a lapok közölnek, azt mutatta meg Rákosinak,

Ravasznak, majd Révésznek. Ravasz úgy szövegezte lemondását, hogy „betegségére és lelkiismerete szavára tekintettel visszavonul”. Persze, módosítani kellett. Ravasz beleegyezett, de Karola az eredeti, átjavított szöveget megőrizte.

Április 28. szerda

Ravasz lemondásáról a Világosság első oldalán cikk jelent meg. Aki írta, nincs tisztában a református egyházi fogalmakkal. A végén izléstelen kommentár van - jellemző a mostani újságírói mentalitásra. Ravasznak nagyon fájhat, Péter János helyzetét is megnehezíti, és növeli az ellenszenvet egyházi vonalon. A hír szerint átmenetileg Bereczky lesz a püspök, bár nagy pártja van Kováts J. professzornak is. Muraközy szóba sem jött, annyira exponálta magát jobbra.

Először karcsún az Operában. Nemcsak a Bajazzót, ezt is nagyon élveztem. Nemcsak anyának, nőnek is jó lenni.

Április 30. péntek

Bementem a fizetésemért. Szekfű: Forradalom után c. könyvét bevittem Karolának. Ezen keresztül sok mindent másként lát az ember. Éppen akkor telefonált Mihályfi Dalmáciából. Péter János beszélt vele. - Tegnap kaptam egy lapot Szeleczkytől. Türkizkék tenger, fehér sziklafalak... Elképzelttem a tengert... a kék ég és kék víz közt repülő fehér sirályokat... a napfényben ragyogó sziklákat... a hullámok rajzát a puha homokon... a babérfákat, jószagú rozmaring-bokrokat... Tündéri Adria, meglátlak-e valaha?...

Délután Zsüliett előadást tartott az IBUSZ Kultúrszalonban, „Perdita az irodalomban” címmel. Mormyval mentünk. Küldött Tamásnak egy kis aranyláncot. Ő fogja a nyakába tenni.

Május 1. szombat

Móri bácsi, a házmesterek gyöngye már tegnap este felhozta és elhelyezte az ablakokban a kis nemzetiszínű és piros papírzászlókat. Minden erkély, kapu zászlókkal, képekkel díszítve. Legtöbb a Rákosi- és Sztálin-kép. De van Rajk, Tildy, Szakasits,

Gerő is. Az utcán alig lehet mozdulni a táblákat vivő felvonuló csoportoktól. A Hivatal a Miniszterelnökség csoportjával vett részt. Gundelnál sört és virslit kaptak. Péter János a Mátrában heveri ki, hogy lemaradt a dalmáciai útról. Nincs ma keresztelő. Átmentem Tamással a Gellérthegy oldalán lévő kis parkba. Ide jár Mészáros Ági is a kislányával. Csendes, békés kis sziget, virágzó jázminok, labdarózsák. A gyerek elalszik. Rimbaud versei engem is elringatnak. Verssorok zsonganak a fejemben.

Az ünnepség végén ömlött a tömeg utcákon, tereken. Rajk nem vett részt az ünnepségen: állítólag Moszkvában van. A rádióközvetítést színészek végezték. Major, Várkonyi stb. A főváros feldíszítése, a dekorálás, a felvonulás alaposan megszervezve, üzemi és házmegbizottakon keresztül. Sok üzem hónapok óta készült ötletekkel, meglepetésekkel. Rengeteg pénzbe került. A hang is, a szín is vörös májusé.

Május 6. csütörtök

Kedden, 4-én megérkeztek Jugoszláviából. Szeleczy rögtön felhívott. Meghívtam a keresztelőre, amelyen a keresztszülőkön kívül a titkárság és ő volt jelen. Ha arra gondolunk Mormyékkel, hogy III. Richard egyszerűen kivégeztette a „kegyvesztetteket” - tulajdonképpen örülnünk kell, hogy élünk. Kivétel persze Péter János, aki ma is élvezi mindenki bizalmát; s leginkább Rákosiét. De fiam megkeresztelését köszönöm neki. Végül is stílusos szertartás volt: a szülők, keresztszülők és a keresztelő lelkész a német megszállás alatt azonos ügyet szolgáltak. Rajtunk lemérhető: mennyit változott azóta a politika.

Május 25. kedd

Péter János ma érkezett meg Svájcból. Barth professzornál volt, azzal a megbízással, hogy készítsen körlevelet Bereczky megválasztásához. Hozott nekem egy pár nylonharisnyát, aminek igen örültem, mert még nincs ilyenem. Csak egy a baj: nekem a legkisebb szám kell, és ez 38-as méret. Nem élek én ilyen nagy lábon...

Május 26. szerda

Benéztem a Hivatalba. Péter János rohant Rákosihoz, Barth levelével. Fodor említette, hogy Leányfalun lesz nyaralás. Vassék júniusban mennek. Tervezik Dobogókőre, és a főváros lellei üdülőjébe is a beutalást. Íme, lassan beérik, amit annyiszor hajtogattam. A szakszervezeti csoport megvalósítja az üdültetést, s nem csak a kiváltságosak részesülnek benne.

Gyermekeim 14-én megérkeztek Debrecenből. Most szokják meg egymást, és én őket, hárman együtt. Tamásnak vettem egy mély kocsit. Azzal járunk majd sétálni.

Május 27. csütörtök

Hírhozóim jóvoltából értesültem a legújabb kisgazdapárti átokformulákról. 1. Jelenjen meg a képed a Magyar Nap első oldalán. 2. Ígérjenek neked valamit, és bízzák az elintézését Mihályfira.

Május 28. péntek

Szeleczy megérkezett Rómából és telefonált. Kedves látogatóm volt a Hivatalból: Pakody a feleségével. Ő az Elnök úr második személyi altisztje, a kígyólelkű Kovács Laci mellett. Ő a különb, ezért második a rafinált besúgó mellett. Hat konzervet hozott Jugoszláviából. Mikor gyerekük született, meglátogattam a feleségét a kórházban. Nem felejtették el.

Május 29. szombat

Szeleczy után lapja is megérkezett Rómából. Egész költőien fogalmaz: a világ legszebb városából, az örök városból. Telefonált, hogy feljön.

Május 30. vasárnap

Zsüliett pártfőiskolai tapasztalairól beszélt. A múlt heti szemináriumon Ravasz lemondásáról volt szó. Ok: a zsidókérdésben tanúsított magatartása. - A Kisgazdapárt felmorzsolódásán

maguk is csodálkoznak. Különösen azon, hogy annyira a kezükre dolgoztak. Az egyházi iskolák államosítását gyakorlatilag Ortutay és Mihályfi csinálta. Összekötő: Péter János. - A Barankovics-párt képviselőinek nem intéznek el semmit; így járatták le őket választóik előtt. (Ugyanezt tapasztaltam a Tildy környezetével, bizalmi embereivel kapcsolatban is.) - Minden buzgalma ellenére, Zsüliett könyveit nem adja ki a Szikra. Új regénye kiadójának meg nincs pénze.

Nem boldogul szegény, hiába tanulmányozta szorgalmasan Marxot. Elkésett vele, és számontartják a Literatúrában Sztálinról - tolvajok ivadékáról - írott cikkét.

Június 1. kedd

Karola telefonált. Felvette volna a fizetésemet, de Papp pénztáros beszélni szeretne velem. Rosszat sejtve, bementem. Nem tévedtem. Levonták az akciócukrot, ma már 10 forintjával, s meglepett egy 200 forintos bon, amit Szelezcky vett fel a nevemben, április elején. És nem is említette. Hány lelke van egy embernek?...

Érdeemes volna megírni: miket gondol az ember fogcsiszolás közben. Például: az őseMBER fogazatáról... a fogápolás és gyógyászat történetéről... vállalatnál kínzások fogfúrással... stb. Fogorvos után megnéztem néhány könyvnapi sátrat. Az Athenaeum sátránál nagy a nyűzsgés. Medveczky Bella, és sokan mások, ma is ott vannak, csak Bandi hiányzik. Elkerültem az ismerősöket.

Péter János megmutatta a Barth-féle körlevél másolatát. Genfben találkozott Sulyokkal. Nagyon egymásra csodálkoztak. Azt hitte: Péter János is disszidált. Emlegetett valami egy hónapos amerikai utat.

Nekem hat hónapi szabadság jár. Hosszú távollétem sokaknak igen jól jön: zavartalanul űzhetik kisdud játékukat, szövögethetik hálóikat. Én meg nem nagyon sietek. Tamás fejlettsége, az orvos szerint, hat hónaposénak felel meg. Két hónapos korában 5.35 kiló volt. Nekem most ez a fontos. Pedig kis Tamás, amíg nekem

gond, miből fizetjük ki a lakbért, és hogy tudok neked kis ágyat venni. Szeleczy Rómában, Péter János Svájcban, Mihályfiék Jugoszláviában, Vass családja Leányfalura készül... Mind behajtja hűséges szolgálatainak jutalmát. Én viszont nem irigylem őket.

Június 2. szerda

Szerb Antalné, a kedves Klári, az idén is küldött könyveket. Egy altiszt hozta a Hivatalba. Nagy izgalommal néztem át a csomagot, és rögtön belekaptam „A varázsló eltöri pálcáját” c. novelláskötetbe. Kardos előszava briliáns. Már a múltkori rádióankéton (Warenné mestersége) meglepett érzékeny kifejezésmódja. Prózája költői. Mihelyt befejezem André Gide: „A Vatikán pincéi” c. regényét, ezt olvasom tovább.

Szükségem van ilyenfajta szellemi izgalomra, feltöltődésre, élvezetre. Mint mikor egy nagyon ismerős, kívánt, gyönyörű kertbe lép be az ember.

A Hivatalban megbeszéltük a nyaralás beosztását. Augusztus 14-én mehetünk Leányfalura, s maradhatunk, amíg akarunk.

Délben felszaladt Zsüliett, kétségbeesve: az ösztöndíjából nem lesz semmi. Tudok-e, és hogyan segíteni?...

A fogorvos rendelője abszolút modern, és gombnyomásra működik. Itt jöttem rá, hogy a jó modor halksággal kezdődik. Minden felesleges zaj, mozgás kezd sérteni. A magamé is. Gide két csoportba osztja az embereket: finomak és pikkelyesek. Ez a környezet - az előszobaablak kovácsoltvas rácsától a világításig - a finomakra jellemző. A várószoba falán külföldi utazások emlékei: e környezet megteremtőinek élete nem merül ki a létért való küzdelemben. S ez a légkör segít abban, hogy kezelés közben egyre jobban fegyelmezzem magam. Segít nőni.

Június 4. péntek

Napok óta esik. A hideg eső kíméletlenül veri a virágaimat az erkélyen. Szeretem és sajnálom őket. Általuk tapasztaltam: hogyan hat a környékre egy virágos erkély. A ládákat beültetik muskátlival, petúniával. Néhány nap múlva a szomszéd erkélyen

is megjelennek a ládák, földet hordanak és szerelik a virágtartókat. Aztán a szembenlévő ház ablakából is virágok integetnek. És - mint egy jótékony járvány - terjed a környéken a zöld és virágos folt, s lesz vidámabb és szebb az utca. Némi vigasz a tartós eső okozta bezártságban. Pár nap is elég, hogy megértse az ember Sommerset Maugham: Eső című drámáját. A dél-ázsiai monszun hosszú összeczártságában feszülő szenvedélyek végül is gyilkosságban robbannak ki.

Június 5. szombat

Aliztól levél és egy empire pohár érkezett. Vajon minek az előhírnöke?... Újabban figyelem az ajándékozás szerepét az emberi kapcsolatok alakulásában. Szinte pontosan ki lehet számítani: az ajándékozó szándékát, le lehet mérni a megajándékozott helyzetét, súlyát, fontosságát. Ha a figyelem apró jelei elmaradnak, a láthatatlan mérleg serpenyője azt jelzi: nem ér a neved. De persze olyanok, akiknek a figyelemhez, az ajándékozási kultúrához sem érzékük, sem tehetségük nincs. Mert az ajándékozáshoz tehetség kell, lévén az művészet. S az értők között szép szer-tartás, örömszerző luxus is lehet.

Június 8. kedd

Péter János telefonált, hogy Bandi menjen be. Patakon volt Thuránszky miniszterelnökségi államtitkárral, éppen a dán újságírók látogatásakor.

Június 9. szerda

Bereczky megválasztásával kapcsolatban Péter János lapot szervez, amelynek kiadóhivatali munkáját - Elnök úr kívánságára - Bandi végzi. „Én is rád gondoltam” - mondta neki Péter János. - Délután beszaladtam. Bereczky fáradt volt; a püspökség ügye rosszul áll. Zoli volt még benn. Karola vergődik az egyház és hivatali kötelesség között, lévén hithű katolikus. Ellene van az államosításnak, ugyanakkor Péter János legbizalmasabb munkatársa. Hogy mennyire szüksége van rá: Svájc-ból gyönyörű

karórát hozott neki ajándékba.

Az induló lap névleges szerkesztője Morvay István lesz. Pénz van rá bőven, de Bandinak csak 600 forintot tud adni Péter János. Gárdája: Kádár Imrétől Makkai Sándorig fiatal haladók, s a cél érdekében használható egyházi férfiú. A bábokat a hosszúujjú báb-játékos rángatja, aki addig keverte a kártyát, míg végül disznója lett.

Június 10. csütörtök

A rádió közvetíti a pócspetri pap vallomását, aki az egyház és demokrácia első halálos áldozata ügyében felbújtóként szerepel.

Június 11. péntek

Asztalos plébános kegyelmet kapott. Császár, a tavaszi vásárról jövet, azt mondta: este, a színházban lesz aláírva az ítélet. De E. nem ment színházba.

Az új egyházi lap nálunk kezdte meg működését. A Református Jövő - Péter János volt lapja - kisasszonya jött fel gépelni. Bandi neve jobb ha nem szerepel a lapon - Péter János szerint -, hogy ne forogjon olyan név, amely Tildyvel kapcsolatos. Ebben buzgón közreműködik. És kapóra jön, hogy én hosszú szabadságon vagyok.

Június 13. vasárnap

Hallgatom a rádióban Rákosi beszédét a Magyar Dolgozók Pártja első kongresszusán. Tegnap ítéletvégrehajtás a pócspetri ügyben, ma az egyesült munkáspárt demonstrációja, holnap az iskolák államosításáról szóló törvényjavaslat betérjesztése. Lépésről lépésre előre, menetrend szerint... Az erkélyről jól látszott a gellérthegy-i tüntetés. Rendőrök tömege oszlatta szét a tüntetőket, akik az iskolák államosítása ellen tiltakoztak.

Zsüliett felszólalt a szemináriumon a pápai kiátkozás erkölcsi jogcíme ellen. Saját pártjával sem mindenben ért egyet. Szellemileg független, szabad, liberális humanista.

Június 15. kedd

Hamarosan lejár a háromhónapi szabadságom. Bementem, hogy kérjem meghosszabbítását újabb három hónapra. Péter János zavart, ideges lett. Feszengve elmondta, hogy Palkó elintézte az ügyet. Megnyugtattam, semmi sem történt. Csak az, hogy bennünket elintézték...

Az elmúlt hónapok nem tettek jót E.-nek. A mediterráni fény sem sugárzik róla. Mintha egy szűkülő fal közt volna, s a falon kívüliek nem az ő szándékait szolgálnák, hanem saját céljaik eszközeinek tekintenék. Ezen a falon ne lehessen rés: ez sokaknak érdeke. Megtudtam, hogy amikor először bementem a kairói távirat miatt, valaki feltelefonált a lakosztályba. B. vette fel a kagylót és vitriolos megjegyzéseket tett. Undorít ez a tervszerű aknamunka. Mennyi keserűséget, haragot, megaláztatást kellett lenyelnem az utóbbi időben... Módomban van gyakorolni az önfevelmet, de csak az önérzetem határáig vagyok hajlandó.

Június 17. csütörtök

Vasztól megkérdeztem: igénybe vehetem-e a leányfalui nyaralást. Elmondtam neki - a lehető legjobb helyen - a bajkeverők, vizsályszítók, a tüzet gerjesztők legújabb fondorlatait. „Az embernek néha többet ártnak a barátai, mint az ellenségei” - jegyezte meg bölcsen. Fantáziámra bízza, hogy a gyanakvással tovább terjedjen a fertőzés. Kilátásba helyeztem, ha ennyire környezetidegen vagyok, megtalálom a módját, hogy ellenségeimnek örömet szerezzek.

Június 19. szombat

Kimentem Leányfalura Fodorékkal, helyszíni szemlére. Ismerős nekem a park, a villa, a dolgozószoba, a nagy ebédelő, az erkély. 46 nyarán - Jékely minden fufangja ellenére - gyakran kellett idejönnöm. Ezt irigyelték meg sokan, s lettek halálos ellenségeim. A

volt testőrségi épület lesz a szállásunk 2-3 hétig. Megállapodtunk az étkezési ügyekben: ebéd napi 5 forint személyenként, és heti 35 dkg liszt. Így Vasséknak 450 forintot spóroltam meg. Aki téged kövel dob, dobd vissza kenyérrel - kemény krisztusi igény. De néha sikerül.

Június 21. hétfő

Tamás tegnap volt három hónapos. Súlya 6.12 kg. Séta közben megnézik.

Június 22. kedd

Nekem mindenről az jut eszembe, hogyan lehetne megírni. Meg kellene írni például: milyen a világ egy csecsemő szempontjából. Milyen a viszonyulása környezetéhez, hogyan hatnak kölcsönösen egymásra, hogyan változtatja meg a szülők, testvérek, rokonok, barátok kapcsolatát. Egy csecsemő naplója beszámolhatna arról: hogyan szövődik bele az új kis élet a családi közösségtől a legtágabb emberi közösségig; hogyan viszonyul szempontjaihoz a kereskedelem, a szolgáltatás, a munkahely, a társadalom. Mert ő is tényezője a világnak, létével gazdagodott az emberiség. Hát így ragad el engem gyakran a képzelet...

Kairói lapja után Szeleczy is megérkezett. Bandinak azt mondta: B. melegen érdeklődött utánam: bejárok-e már?... Vass nyilván tájékoztatta. Láthatja: nem rohanok. S nem kérek ebből a melegségből.

Június 24. csütörtök

Vendégeim vannak. Judit keresztszülei Debrecenből. Kedvükért színházba mentünk. Jó nekem a színház embersűrűje, a játékra nyitott izgalom, a feszültség, amitől vibrál a levegő. Ilyenkor fokozottan élek. Érzem az életet. Megélem Hamupipőke átváltozását. S tudok lebegni, - egy arasszal a föld felett. Bőrömön és idegeimben érzem: a színház varázslat. De ha vége, jó hazasietni a gyerekekhez.

Június 25. péntek

Megnéztem a Nemzetközi Vásárt. Főként a szomszéd népek kiállításait. Legimpozánsabb a szovjet pavilon. Nagy keletje volt a kaviárnak. Már nekem is ízlik. És a jugoszláv rák és szardínia is. Nem nehéz megszokni az ingyenc dolgokat. Például a feketét. De a szesz és cigaretta idegen számomra. Nincs szükségem semmire, józanon is kissé mámoros vagyok. Vidámság lakik bennem és képesség az öröme. No de most a vásárról van szó. Újdonsága: a típusárú. Bútorban, ruhában, edényben... A Szabadságarcos Szövetség propaganda híradót vetít. Egy kép a Duna-Tisza csatorna első ásónyomát mutatta be. Megindult hát a munka, amit száz évvel ezelőtt Széchenyi álmodott meg, s ami megvalósítását 1946 őszén indította el E. A Sió-csatorna már elkészült. Mire meg-nősz, kisfiam, ez is elkészül. Olvasd el majd Surányi Miklós: Egyedül vagyunk című Széchenyi-regényét, s keresd fel mindkét alkotást. Az én lelkesedésem is bennük van.

Június 26. szombat

Az este felhozta Ede nihilista barátnőjét, Áprily verseket olvasni. Öt percet sem töltöttem a hivatlan vendégekkel, a gyerekeket kellett lefektetnem. Különb is Tamással együtt influenzásak vagyunk. - Reggel 9 felé erkélyünk alatt robogott el a hivatali kocsí. Debrecenbe ment Péter János és Gizi, megnézni a Tildy Zoltán Kollégiumot és a nagytemplomot. Ki volna erre méltóbb, mint ők ketten...

Június 27. vasárnap

Zsüliett - kitüntető jelölés folytán - elvégezte az agitátorképző tanfolyamot. A programért lelkesedik, a módszerért kevésbé. Kurucz elvtárs, a tanfolyam vezetője, csúnyán lehordott valakit, aki azt merte mondani, hogy a Szovjetunióban nyomor van.

„Hogy feledkezhet meg így magáról, elvtárs? Hiszen maga velem együtt végezte el az agitátorképzőt!...”

Pinke elvtárs meg kijelentette: Leninnek nem volt bátyja. S emellett, minden elemző érv dacára, kitartott.

Most, az iskolák államosítása után, következő lépés: a zsiros-parasztok - kulákok - felszámolása.

Június 28. hétfő

Muraközy volt látogatóban. Egy teherautó-sofőrtől hallotta, hogy Titó kilépett a kelet-európai blokkból. Szeleczy is célozgatott ilyesmire, amikor visszajöttek Jugoszláviából. Akkor azt hittem: rémhír, kacsa, vágyálom. A rádióm éppen most romlott el...

Június 29. kedd

A Szabad Népből megjelent a Kommunista Pártok Tájékoztató Irodájának közleménye a bukaresti konferenciáról, amely szerint kizárták Titóékat a blokkból, megfelelő megbélyegzéssel. Az MDP-t Rákosi, Farkas Mihály, Gerő képviselte. A legfőbb indok: nacionalista szempontok, s a parasztság előtérbe helyezése a proletariátussal szemben.

Június 30. szerda

Az Út konferenciáját tőlünk áthelyezte Péter János az Elnöki Hivatalba. De ott nem lehetett megtartani, s az egész társaságot Kádár Imréhez irányította. Bárhol, csak ne nálunk... Finta Istvánt felköltöztették Pestre; ő lesz a kiadóhivatal tulajdonképpeni vezetője. Rangsor: Péter János, Morvay, Finta, Bandi. Viszont szívesen beköltöztetné hozzánk, társbérlónek, Fintáékat. Ebből viszont én nem kérek. Volt már miniszter lakóm, szívességi lakáshasználattal, s alig tudtam megszabadulni tőle, mikor a felesége is oda akart jönni.

Július 1. csütörtök

Anyámat baleset érte. Nem lát jól, és idegileg tönkrement öcsém hadifogsága miatt. Próbáltam hazasegíteni, eddig nem sikerült.

Bementem a fizetésemért. Megkérdeztem Péter Jánost, mi a

véleménye a Titó-üggyel kapcsolatban. Így válaszolt: „Elképzelhetetlen, hogy ilyen deklarációt nyilvánosságra hozzanak, anélkül, hogy a következő lépés ne volna készenlétben, ami újból megerősíti a párt helyzetét”.

Ott tartottak ebédre. Szeleczy délután sokáig nálunk volt. B. azzal jött haza Kairóból, hogy nyakig vagyunk a háborús hangulatban. Viktor még lemarháza Szeleczyt, amikor Genfben ilyen értelemben beszélt Titóról Oltványi és B. előtt. Most azt mondta neki: ő biztosan tudta, csak taktikából nem árulhatta el.

Kairóban igen nagy az antiszemitizmus. Az itteni egyiptomi követ igen jó barátságban volt Viktorral, s folyton emlegette az elnökeket, de mióta valaki azt mondta neki: „Mit akar Csornokyval, hiszen az is zsidó” - egészen elzárkózott. Nem leveleznek Viktorral.

Különben B. „meleg érdeklődése” utánam, még Genfben történt. Szeleczy - nem tudni: milyen tendenciával - azt mondta: meg is lehet hosszabbítani a szabadságomat. Kitűnő szimat - én is rájöttem. A család legközelebbi tervei: a két Kati Kairóba megy, B. Laciékkel Svájcba. Eredetileg Csornokyné készült a gyerekekkel Svájcba. Erre az útra Szeleczy 5.500 dollárt igényelt a Nemzeti Banktól. Ebből 1.500-at ha elköltött. A különbség: 4.000 dollár, cca 150 ezer forint. Jó üzlet egy ilyen külföldi utazás. Ezért tiporják egymást az emberek...

Este Obernyik könnyen hevülő fantázia-szüleményeivel jött elő: ejtőernyősök ...Nyugatra szökött csapatok közelednek... Nagy Ferencék szervezkednek... következik a katolicizmus reneszánsza... Rémképei naivságáról csak itt-ott lehetett lebeszélni. Ezek a minden vihartól összecsukló hősök...

Bandi Mihályfiékkel volt együtt egy előadás után. Filóról kegyetlen pletykák keringenek. Modern Putifárnának emlegetik, s a pártban valakinek azt ajánlották: ne X, hanem Y forduljon hozzá, mert csinos férfi hamarabb célt ér. Szeleczy meg Raguzában élvezhette a stílusát... Ebben Dinnyésnével versenyez - mondják.

Rossz álmaim vannak. De Tamás már nem lázas. Mosolyog és gögicsél.

Július 3. szombat

Tegnap értesített Papp pénztáros: megérkeztek a járulékok, menjek be. Ahogy beléptem, Szeleczy bevitt a szobámba és

leadta a legújabb drámát. Állítólag én elmondtam a fogorvosnak, hogy B. fogsorát éjjel meg kellett javítani, elutazása előtt. Ez már maga a téboly. Szeleczy még aznap hajnalban vele elutazott, el sem mondhatta volna nekem, más pedig erről nem tudott. És miért mondtam volna el ezt a fogorvosnak?... És egyáltalán ilyet feltételezni!... Hacsak nem az a baj, hogy én is ugyanahhoz a fogorvoshoz járok... S vajon nem Szeleczy manipulációja, hogy elriasszon, s ezzel szolgálatot tegyen?... Olyan ez az egész, mint egy rémálom. Továbbadok olyasmit, amiről nem is tudok...

Szeleczy asztalán láttam Zilahy Lajos: Ararát c. regényét. Vik-tornak küldi. Én hívtam fel rá a figyelmét, s ő hasznosítja. Ügyes. Rohantam ki ebből a tűzfészekből. Megint kavarg a vihar. Gizi ahogy meglátott, kérte a keresztgyerek dossziéját. Tulajdonképpen a páncélszekrény kulcsát szeretnék megkaparintani. De én azt az Elnök úrtól kaptam, és csak neki adom vissza.

Július 4. vasárnap

Juditot és Totyit elküldtem a hivatali kirándulásra. Főként altisztek, portások mentek Dobogókőre, Leányfalura, Visegrádra, Esztergomba. Barátkozzanak a többi gyerekekkel.

Zsüliett, az agitátorképzőben Titó-ügyben érdeklődött. Azt a választ kapta, nem szállják meg Jugoszláviát, hanem belső felvilágosítómunkát folytatnak. - Az eddigi jelek szerint, Finnországban a legesélyesebb a nyugati szocializmus. Eredmény: egyelőre nem kerül sor a kulákokra.

Július 6. kedd

Szeleczy értesített: ismerőse, a bécsi követségen segitene vízumügyben. Dehát eszem ágában sincs elutazni... Nem értem ezt az embert. Kinek volna jó, ha én Ausztriába mennék?... Nem az Elnököt akarják kompromittálni azzal, hogy a titkárnője „szökik”?... Én nem vagyok Jékely. Nekem nincs miért Nyugatra menni és nincs mit menteni. És ha volna, akkor is itt maradnék. Nekem a haza és a szolgálat: sors. Itt élnem és halmom kell. Remélem, gyermekeim is így gondolkodnak majd. Csak tudám:

kinek akar Szelezcky ezzel szívességet tenni...

Különben valami közösségi élet megindult a Hivatalban. Futballmérkőzés volt; csak utána az összejövetelre mentem el a Budagyöngyébe. Érdekel így együtt a Hivatal „apraja-nagyja”. Altisztek, sofőrök, konyhalányok, testőrök, detektívek keveredtek az „urakkal”. Péter János a négy lányával érkezett. Feszült volt a hangulat. Hogy oldódjon, sorra kezet fogtam mindenkivel. Erre a többiek is. Mihályfi Bodnárné és Székely néni közt ült, felesége két sofőr között. A tisztviselők nagy része Mihályfiék előtt meglépett. Mihályfi egy konyhalánnyal megnyitotta a táncot. Engem Jenny bácsi - idősebb sofőr - kért fel, aztán testőrök, sofőrök, Kunsági szerelő. Gerlay odaintette a cigányt és szerenádot adott. Ma önről álmodtam megint, bocsánat asszonyom... - szólt az érzelmes dal, mint egy romantikus vallomás. (Közben arra gondoltam, le ne késsem a gyerek etetését.) Valamelyik felkérőm nyilván többet ivott a kelleténél. Péter János családja hazament, ő utolsónak maradt. Egyre-másra töltögette magának a bort. Szelezcky megsúgta: ma nagyon csúnyán viselkedett. Becsületszavát adta, hogy nem mond meg valamit Mihályfinak, - és megmondta. (Még hogy a férfiak, jobb körökben is, nem pletykásak...) „Be van ijedve” a politikai helyzet miatt.

Július 13. kedd

Meghívót hozott Pakody altiszt a lengyel követség 22-i fogadására. Elmegyek. Kíváncsi vagyok: milyen egy ilyen fogadás, amiért úgy törik magukat az emberek. A fogadást a nemzeti ünnep alkalmából rendezik.

Július 15. csütörtök

Megjelent „Az út” című egyháztársadalmi hetilap első száma, 10-én. Bandi Mihályfinét kérte meg, segítsen a tördelésben, hogy a lap a vezetőség szája íze szerint nézzen ki. A szerkesztőség: Fekete Sándor, Kádár Imre, Finta. Utóbbit kiutálták a nyomdából, agresszivitása miatt. Péter János mesterkedéseiből világos:

Bandit - aki egyedül ért a kiadóhivatalhoz és nyomdai szakember - Finta fennhatósága alá rendelik. Elvégre főnökből minél többre van szükség. Felelős, komoly egyházi emberek legfőbb gondja: ki parancsol a másiknak, ki kinek a nyakán ül. Bereczky püspöksége valószínű. Ő a cégére a titánjelöltek vállalkozásának.

Hallom, Katiék gyereket várnak. Kis Katinak osztozni kell majd nagypapja dédelgető szeretetén.

Július 16. péntek

Tamás főzeléket, vajat, gyümölcsöt kap. Ha ránevetek, visszamosolyog. Tamás négy hónapos és hét kiló. Tegnap megállt egy házaspár a kocsijánál. „Jaj de gyönyörű, erős kisiú” - mondta az asszony.

Július 22. csütörtök

Követségi fogadás a Park Klubban. A hallban elvették a meghívót, s a követ és felesége üdvözölte a vendégeket. Beljebb pincérek, inasok tálcával, azonnal kínálták a whiskyt, bort, cigaretta, süteményt. Az egyik sarokból Bojta államtitkár, a régi minisztertanács volt jegyzője köszönt. Az erkélyen Dinnyést és Gerőt láttam. Felfedeztük Gál György sajtó tótumfaktumot. Megkérdeztem: emlékszik-e még a miniszterelnökség hőskorára, amikor 1945 őszén a Kereskedelmi Bank épületében olyan öntudatosan sétált fel-alá a vaskályha körül a nagy hallban. „Kénytelen voltam valamivel ellensúlyozni egyetlen lyukas nadrágomat” - idézte fel hajdani önmagát. „ Azt a bizonyos lyukat viszont soha nem lehetett észre venni; olyan ügyesen forgott” - nyugtattam meg.

Rákosi és Szakasits majdnem egyszerre érkezett. Szakasits körbement, és mindenkivel kezét fogott. Aztán feltűnt Szebeni Endre és Boldizsár Iván. Szovjet tiszték érkeztek, meglepően csinos és elegáns hölgyekkel. Egyszer csak feltűnt Péter János. Bekísérte Elnök urat a külön terembe. E. meghallgatta Ungár Imre zongorajátékát és eltűnt. Amint Tatár detektívfelügyelőtől később megtudtam: B.-nek megint rohamai vannak.

A Képes Figyelő riporterével: Reményi-Gyenes Istvánnal beszélgettem. Biztosan sokat macerálják a Reményi-Schneller rokonhangzással, mert villámgyorsan így mutatkozott be: „Reménytelen és Langsam...” Mutatta az exkommunikációval kapcsolatban írt cikke kéziratát. Lapja, a legnagyobb példányszámú képes hetilap, nem hoz le támadó cikket.

Péter János sokáig itt volt. Mutatott egy Timesban megjelent cikket, „az Út”-tal kapcsolatban. Serényen forgolódott miniszterek, tábornokok közelében, mígnem egy terjedelmes hölgy rávetette magát. Olvatag pillantásokkal szuggerálta, sarokból sarokba terelgette, s ő megadóan menekül. Bandival és Fodor detektívvel álltunk egy csoportban, amikor odajött a követ és felesége. Az éber fotós rögtön fényképezett. Később Péter János és „támadója” is csatlakozott. Megkértem Szilágyi fényképészt: nehogy megjelenjen olyan kép, amelyen ott vagyok... Bognár polgármester is odajött, vele is készült felvétel. A levegőben szesz, parfóm, dohányfüst és az átforrósodó testek párája keveredett. Kicsit kába, kicsit mámoros lett tőle az ember. Egyeseket külön megszedít, hogy a „nagyokkal” egy levegőt szívhat. Másokat a kapcsolatszerzés, a potya eszem-iszom csábít. Számomra egyik sem különösen csábító. De azért jó volt megnézni: milyen egy ilyen...

Hazajövet Bodnár sofórtól megtudtam: jegyeket szerzett a MAFIRT minden mozijába, és szétosztotta sofőrök, altisztek, tisztviselők között. Ezt a tisztviselők másfél év alatt nem tudták megvalósítani.

Július 23. péntek

Totyí születésnapjával voltam elfoglalva, amikor Szeleczy telefonált, hogy felszalad. Aztán újból felhívott: valamit el kell intéznie. A „valami” - két detektív megjelenése volt. Péter Gábor levelét kellett azonnal kézbesíteni Elnök úrnak. Majd Viktor két bőrdíjével távoztak. Szeleczy egyedül volt a titkárságon. Péter János és Mihályfi korán eltűnt. Laciék Svájcba utazásából nem lett semmi. Állítólag végleg el akartak menni. Rákosi telefonált,

hogy a minisztertanács nem tartja helyesnek; furcsa találgatásra adhat okot. (Szeleczyk szerint a minisztertanács melletti szobából, a 20-as mellékről beszélt.) A telefon után Elnök úr hirtelen elment Mihályfival, s az utazást leállította. Viktor reggel óta a politikai rendőrségen van.

Július 27. kedd

19-én Karola volt nálam. Szombaton kerestem, hogy idejében jöjjön. 1/2 10-től készültem bemenni. Péter János éppen fenn volt a lakosztályban. Elnök úr nem jár le, fogadások nincsenek. Zammercsev városparancsnok volt az utolsó, akit fogadott. Karola nagyon nyugtalanító dolgokat hallott; Viktort állítólag hazaárulással vádolják. Feleségének haza kell jönni. Ha elválnak, valószínűleg futni hagyják. Péter János a kapcsolattartó. Látszólag mindkét oldal bizalmasa, de csak egyiknek dolgozik. Az elnököt mindenki cserbenhagyta. Egyedül, egészen egyedül maradt...

Július 28. szerda

Délután a gyerekekkel elmentem sétálni. 8 után értem haza. Közben keresett Péter János felesége. Este ismét visszajött, de nem talált otthon. Elnök úr ma reggel lemondott. Azt üzeni: adjam oda a páncélszekrény nálam lévő kulcsát. Tőle kaptam, neki szeretném visszaadni. Reggel bemegyek. Az éjféle hírek közt bementék: Tildy Zoltán köztársasági elnök lemondott.

Július 31. szombat

Karolával együtt mentünk be a Hivatalba 1/2 9-kor. Az épület előtt, a Múzeum-kertben géppisztolyos rendőrök tömege. A testőrség tegnap kivonult. A kapu alatt detektívek. Az elnöki szoba előtt is géppisztolyos rendőr.

3/4 9-kor Péter Jánost keresik Rákosi titkárságáról. Meghagyták, hogy előbb oda menjen. Bementem Mihályfihoz. Engedélyét kértem, mint az Elnöki Hivatal főnökétől: hogy elbúcsúzhassak

Elnök úrtól. Azt mondta: semmi akadály. Közben 9-től a szak-szervezeti helyiségben ünnepség volt, a hároméves terv első évfordulója alkalmából. Császár méltatta a nap jelentőségét - Matolcsy szövegével. A falról Kossuth és Tiidy képe nézett le, - csodálkozva. Délben ünnepi beszéd lesz, borral - mondta Bodnár. Engem is hívott. Egyszer letelefonáltak. B. kereste Szeleczyt. Előbb egy férfi szólt a telefonba.

1/2 10-kor beszéltem Péter Jánossal. Kértem: kísérjen fel, hogy elbúcsúzhassak és átadjam a kulcsokat. Azt mondta: „Elnök úr érdekében jobb, ha nem megyek fel.” - Ez az egyetlen érv, amit elfogadok. Bementünk Péter Jánossal Mihályfihoz, s átadtam a páncélszekrény és a fiók kulcsát. Kértem: mondják meg az Elnök úrnak: köszönöm, hogy a munkatársa lehettem. Péter János azt mondta: a többi kulcsot már tegnap átadta Elnök úr Mihályfinak. Hallatlan nyugalommal és önuralommal búcsúzott.

Szakasitsot emlegetik utódjául. A lapokban megjelent a lemondólevél.

Az Elnöki Ház emeleti ablakainak rolója lehúzva...

Augusztus 1. vasárnap

A gyerekekkel és Idával a Múzeum-kertbe mentünk. Bandi Debrecenbe utazott a rokonokhoz, akik nem titkolták: velünk szemben megváltozott a hangulat.

Tamásnak két foga van.

Augusztus 2. hétfő

Egész éjjel csomagoltam. Megyünk Leányfalura. De az UNRRA-kocsit Maléter elküldte a volt testőrség motorcsónakjáért Lellére. Holnap reggelben állapotunk meg Vassal. Az ő családja azzal a kocsival jön vissza, amellyel mi megyünk.

Jó volna kiűriteni az iratszekrényeket. Vajon kire bízzák? Kerestem Mihályfit. Holnap már jön az új elnök. Most már bizonyos, hogy Szakasits. Matolcsy telefonált: maradjon minden úgy, ahogy van. Megkérdeztem Vasst: a változott helyzetben mehetünk-e

egyáltalán Leányfalura. Nem a legszerencsésebb dolog, de mehetünk... Nem vesznek rólunk tudomást.

Az altisztek, kapusok búcsúzását látva, két rendőr is köszönt eljövételkor az őrségen.

Augusztus 3. kedd

Tegnap Gizi, ma Hartványi telefonált, hogy az új elnök beiktatása 11 felé lesz. Csak utána mehetünk Leányfalura. Szörnyű hőségben, fekete kosztümben, harisnyában mentem be. A többiek már felsorakoztak a márványteremben. Még Csejdy is befutott Lelléről.

Szakasits egy rendőrhadnagy, Mihályfi és detektívek kíséretében jelent meg. Éppen szemben állt velem. Eszembe jutott egy jelenet, amikor Leányfalun oly atyai barátságos volt, hogy sértődötten azt mondtam: „Miniszter úr összetévesztett a szobalánnyal” ... vajon emlékszik-e rá?...

Mihályfi üdvözölte a felkelő hatalmat. Meghalt a király, éljen az új elnök!... Szelezky fenn volt a lakosztályban, amikor Szakasits megválasztását közvetítették. B. feküdt, természetesen betegen. Elnök úr pedig táviratot szövegezett utódját üdvözölvén.

Az a hír, hogy a Mányoki útra költöznek, egykori lakásukba, amit a Gestapo foglalt el.

Péter János Kairóba utazik, hogy magával hozza Csornokynét. Az egyiptomi követségtől nem kapott vízumot. Prágán és Amsterdamban keresztül megy. „Csak be ne dugják valamelyik sivatagi internálótáborba, és ott ne felejtsek...” - jegyezte meg Szelezky. „Elképzelhető, hogy ott úgy fogadják őt, mint itt Csornokyt... Csornokyné valószínűleg nem jön haza, mert nyilatkozott a rádióknak, hogy a férje ártatlan, és apja ellen irányul az eljárás. Ezt a nyilatkozatot biztosan nem magától tette...”

Emlékezetes marad ez a nap. Két mozzanat örökre rögzítődött bennem: Amikor Mihályfi kinyitotta a dolgozószoba ajtaját az új elnök előtt... és amikor utoljára végignézttem a szobámon... Ilyen pillanatokban kicsit meghal az ember...

Augusztus 4. szerda

Tegnap délben végül is kijöhettünk Leányfalura. A csomagokat az UNRRA hozta, a családot a B/5-ös kocsí. A kovácsoltvas kerítés, a lámpasoros kert, a délszaki teraszos épület ismerős. Csak minden süket és vak. A villa spalettái zárva... Judit és Totyi már volt itt vendég. Tamásnak helyet kerestem. Egy öreg gesztenyefa alatt napozik a kocsijában. A szomszéd fenyőfán egy kíváncsi mókus barátkozni akar: egy tobozt dobott a kocsiba...

Este későn kinn jártam a kertben. Csillagtalán sötétség vett körül. Csak a virágok édes szagát szívтам be mélyen.

Augusztus 5. csütörtök

Jártam az erdőben. A hegyoldalon, a fák közt, ahol tavaly halványlila őszi kikircicset találtam. Vers lett belőle...

Fodor betelefonált: autón hozzanak élelmet. Főként azért, hogy lányát, az ikrek anyját, hozzák ki. Papp pénztáros azt mondta: nincs autó. Már nem Vass intézi az autó-ügyeket. Aztán mégis kijött Jenny bácsi a szép bőrülékes kocsival és híreket is hozott. Az új elnökék repülőgépen elutaztak három hétre. E. tegnap lenn volt. Péter János szerint igen levert. A Rózsadombra költöztetik őket. Addig benn maradnak. - Csornokynak eleinte mindent vittek, amit kívánt. Mondták is, hogy igen szereti a gyomrát. Mától kezdve rabkoszton van. A sofőrök nem szerették, mert nem köszönt vissza. B.-re is egyre-másra tesznek nem hízelgő megjegyzéseket. De E.-re senki nem mond rosszat környezetéből.

Augusztus 6. péntek

Tamásnak kinőtt két szemfoga. Valaki azt mondta, táltos ez a gyerek, hiszen csak négyhónapos múlt... Olyan fejlett és erős, hogy nyugodtan megkezdhetem az elválasztást. De nekem nehéz elszakítani ezt a kapcsolatot. Judit és Totyi is sokáig szopott.

B.-ről most derült ki: senki nem szerette és senki nem sajnálja. A kertésztől a főtanácsosig mindenki megjegyzéseket tesz rá. E.-t szeretik és sajnálják. Csak gyengének tartják, mert alávetette magát az asszony akarátának.

Augusztus 7. szombat

Fodor lánya felszabadulás után a Kisgazdapártban dolgozott. Tanúja volt a Nagy Ferencné-Perlaky Livia és Bencsikné botrányának. Beszélt B. tettleges botrányáról is.

Augusztus 8. vasárnap

Fodor szerint erőszakos és takarékos lesz a fiam, mert a jobb keze mindig szorosán ökölbe van zárva.

Augusztus 9. hétfő

Leányfalun minden nap ünnep. Gyönyörű a környezet. A nyugalmat csak az érkező hírek zavarják meg. Fodor visszajött Pestről. Nagy Imre rendőr ezredest is letartóztatták. Bandi mesélte, hogy az elnöklete alatt működő igazolóbizottság munkaversenyben első lett. Megkapta az ellenállási oklevelet.

Minden nap elolvasom a XXIII. Zsoltárt: „Az Úr énnékem őriző pásztorom...” Nagy szükségem van ma is erre...

Augusztus 10. kedd

A gyerekek nagyon élvezik a hatalmas hegyoldal szabadságát. Tamás hangosan nevet, hosszan magyaráz... Reménytelen a helyzetünk, de hogy itt lehetünk, valóságos csoda. Folynak a letartóztatások. Csodát nem várok, de próbálom megvalósítani a lehetetlent, közvetlen környezetemben.

Augusztus 11. szerda

Fodor megint Pesten volt. Szeleczyt egy hete keresi a nővére. Nagy Imre az Andrássy út 60-ban van. Mindenki izgatott. Mihályfi is. Teljes a bizonytalanság a Hivatalban. Pedig mire Szakasits megérkezik, ki kell alakulni a végleges állapotnak. Az új elnök postáját egyelőre az Akadémia utcába viszik.

Augusztus 12. csütörtök

A terasz lépcsőjén kinyíltak a futóka hosszúbibés, fehér virágai. Párosával helyezkednek el, illatuk édes, mint a jázminé, és hamar elhervadnak. Ma sírt egy kis mókus az egyik hársfán. Biztosan az édesanyját kereste...

A környezet lassan felenged: kezdünk szívélyesek és vidámbbakk lenni. Csak el kell kezdeni valakinek...

Augusztus 13. péntek

Első hideg nap Leányfalun. 11 felé megjelent az UNRRA-kocsi altisztekkal és bútorokkal. Az innen elvitt bútorokat hozták vissza Lelléről és Pestről. Kinyitották a villa ajtaját, amelynél a testőr állt, s a bútorok nyomában betódultak a gyerekek, Fodorék, s aztán én is. Megnéztem mégegyszer a pompás hallt, a kovácsoltvas lámpákat, a gyönyörű Aba-Novák képet - Menekülés Egyiptomba - s a szalont. Totyi emlékezett a falba épített, gombnyomásra működő bárszekrényre. Felkapott a dohányzóasztalról egy szivarvágót. „Mire kell ez a kés?...” - érdeklődött. emlegette: mikor itt volt, elvette a testőr puskáját... persze, csak szerette volna...

A hatalmas kandalló előtt beszélgettem Laci altiszttel. Csornoky azt vallotta, hogy felesége és anyósa tudtával csinált mindent. E. hallani sem akar róla. Fényképét a földhöz vágta. Kérdeztem: hogy viseli E. a történeteket. Nagyon megtörték az események... Tulajdonképpen őrizet alatt van. Előző nap mentek orvoshoz, mert B. beteg. Detektívek kísérték őket. Rózsadombon kapnak egy villát. Hétfőn: 16-án költöznek. Együtt lesz az egész család. Kettős őrizet vár tehát rá. Úgy látszik ez a sorsa, nem élhet és dolgozhat szabadon.

Augusztus 14. szombat

Tamás örömeiben sikongat. A gyerekek teszik most elviselhetővé a változásokat. Most van időm igazán odafigyelni rájuk.

Augusztus 15. vasárnap

Második vasárnap Leányfalun. Bandi a nagyokkal lement a Dunához, én Tamással az erkélyen verseket olvastam. Néztem a lépcsőn felfutó fehér virágokat, a napfényes teraszt, a mókusos fákat... Minden olyan szép, és mégis szomorú...

Augusztus 16. hétfő

Bandi beszélt Karolával. Kiderült: kik voltak kommunista párttagok: Faragóné, Császár, Mészáros. Őket felkeresték, szétnéztek. Faragóné meg van sértve, hogy még mindig nem reflektáltak szolgálataira. Vissza akar menni a Külügybe. Mindenki drukkol és bizonytalan. E.-ék ma költöznek Rózsadombra.

A kertben egy száraz akácág hajolt a gyerek kocsija fölé, rajta egy mézillatú, augusztus végi virágfürt.

Augusztus 17. kedd

Fodor megint híreket hozott Pestről. Beszélt Vassal. A helyzet teljesen kialakulatlan. Az új elnök esetleg meghosszabbítja szabadságát. Mihályfi nemigen tud - legalábbis nem mond - semmit. Marosánt emlegetik utódjául. Nagy Imrét állítólag azért internálták, mert a lemondás estéjén, társaságban, spiccesen, furcsa kijelentéseket tett. Szeleczy állítólag tisztázta magát, de újra kihallgatták. Volt olyan hír, hogy a régiek közül egyedül Császár marad. Persze, megindultak a pletykák. Haraszti altisztnek azért ment olyan jól, mert ő szokta elhozni a pénzeket... Mintha azt időnkint dézsmálni lehetne...

Tegnap megtörtént a kiköltözés a palotából. Személyzetet is kaptak. B.-ről senkinek nincs egy jó szava.

Péter János megkapta a beutazási engedélyt Egyiptomba. De Csornokyné állítólag már nincs Kairóban, és nem adott ki semmit.

Augusztus 18. szerda

Telefonáltam a Hivatalba: meg lesz-e tartva a tervezett gyermektalálkozó. A központban idegen női hang jelentkezett. Bodnár, a szakszervezeti megbízott szabadságon van. Elmarad.

Augusztus 19. csütörtök

11-kor hallgattam a tisztavatás közvetítését a Kossuth Akadémiáról. A köztársasági elnököt Nagy Imre házelnök helyettesíti. Neki tették le az esküt a nép köréből kikerült tisztek. Ma öt hónapja dolgoztam benn utoljára...

Augusztus 23. hétfő

István király napjával kapcsolatban háromnapos munkaszünet. Fodorékhoz kivonult a rokonság. Megszállták a teraszokat, a hegyről megrakott gyümölcskosarakkal vonultak le. Az ikrek anyjának frazeológiáján érzik a Kisgazdapárt silányabb szárnyának ízlése. A férj volt katonatiszt, szövetkezeti igazgató, s igen kedveli a cigányzenét.

Fodor bement a hivatalba, s átadta a felmondásához szükséges rendeleteket Vassnak. 17 kinevezett és 4 szerződéses kerül rendelkezési állományba. A névsor összeállításánál Császár benn volt Mihályfinál. Mondta, hogy mindenki nyugtalan. „Nem is lesz az olyan veszélyes” - mondta Mihályfi. Bandi is volt nála. Fogadta, de sietett.

Értesítést kaptam: Judit 25-én jelentkezzen képességvizsgálatra.

Augusztus 25. szerda

Judit apjával hajnalban Pestre ment hajóval. Péter Jánosékkal jöttek vissza. Péter János Kairóból egyedül érkezett, Karola megmondta: rajta kívül senkiben nem volt annyi tisztesség, hogy megmondja, kik kapnak értesítést rendelkezési állományba helyezésükről. Íme a névsor: Szeleczky, Gyursánszky, Órsödi, ő és én, két sofőr, Zakarnikné a lányával, Kunsági és a fűtő...

Judit vizsgálja a lehető legjobban sikerült. A felvételnél azonban azok részesülnek előnyben, akiknek francia kapcsolatuk van. Mikor Bandi hivatkozott arra, hogy én az elnök titkárnője voltam, kérdéseket adtak fel neki, gondolván, hogy szélhámoskodik. „Mert az Varga Gizi” - mondta a pedagógusnő. Gondosan ápolott tévhit. Mit számítanak ilyenkor a tények...

Augusztus 26. csütörtök

Bandi felháborodott a Hivatalban, hogy engem a lecsukandókkal együtt tesznek ki. „A többiek ellen fegyelmi indul... - nyugtatta Péter János - különben ügyes Pötyi, nem kell őt félteni...” - Nehéz lesz magamnak megbocsátani, hogy Péter János és Mihályfi idekerülése ügyében én is közreműködtem.

Augusztus 28. szombat

Fodor megkérdezte: mit szólok a történetekhez. „Felháborító, hogy engem reakciósként kezelnek.” De másról van itt szó...

Augusztus 29. vasárnap

Bandi találkozott Őrsödyvel. Gizi hivatalosan kinn volt a Búza-virág utcában. Holnap visszamegyünk Pestre.

Augusztus 30. hétfő

Az UNRRA-kocsi nem tudott behozni bennünket, mert fát szállított Mihályfinak meg az új elnöknek. Délelőtt kijött Császárré, Schifferné, meg egy kis púpos tanár. Megnézték: mit lehet bevenni. Szakasítsék maradnak a pasaréti villában. Azt mondják, szebb, mint az elnöki palota. Egy fogadás alkalmával az utcai bejáratig ért a szőnyeg. Az Eszterházy utcában csak a fogadások lesznek.

Császárré már az Igazságügyi Minisztériumban is kommunista

párttag volt. Nem mert szólni hozzám. Azt hitte: még nem tudom, hogy már nem tartozom az Elnöki Hivatalhoz. Ő írta le a névsort... Fodor benn volt. Nagy a felfordulás és minden inog. Úgy látszik: csak Császár marad. Vass kiszámította: kb. 600 forint nyugdíj jár neki. Négy új ember jelentkezett. Egyik a Statisztikai Hivatalból. - Az új elnököt szerdára várják Csehszlovákiából.

Talán holnap mehetünk. Utolsó nap Leányfalun. Csináltunk néhány felvételet. Végignéztem az erkélyen. Néztem a bespaletázott ablakot. Este még lesz tücsökszerenád. És életem legszebb fejezete lezárul.

Augusztus 31. kedd

Úgy volt, hogy 12-kor értünk jön az UNRRA- és egy személygépkocsi. Később, Csejdy nagyon sajnálta, de csak az UNRRA jött. Szőnyegetek vittek a rózsadombi villába. A gyerekeket összerázta a nagy teherkocsi. Könnyítsünk tréfával a helyzeten: megkérdeztem Fodort, lévén számvevőségi szakember, tudja-e, mi a devalváció? Hát ami velünk történik... Ma kevesebb az „árfolyamunk”, mint tegnap; és holnap még kevesebb lesz... A sofőr és altiszt felhordta a csomagokat és eltűntek. Utánuk kellett vinnem a borraivalót.

Szeptember 1. szerda

Telefonon megkérdeztem a pénztárt: mi a teendő. Menjek be. A kapunál a rendőr a portáshoz küldött. Ismerem a járást - mondtam neki. Papír nélkül felengedtek. Papp pénztáros szobájában volt Csejdy. Már ő is megkapta az obsitot. Fodor visszamegy a pénzügybe. Papp ahova akar. Császár üzente: keressem meg. Fenn volt a lakosztályban. Ő a főrendező. Most jött fel az ő napja... A villamosbérletet kérte - osztályfőnök úr utasítására.... Benéztem a titkárságra. Ott volt Péter János, Gizi és Matolcsy. Kijövet Papp portás szívélyesen üdvözölt. Ezt még felróják neki.

Szeptember 2. csütörtök

Juditot beíratam az Irányi utcai iskolába. A Cukor utca nem sikerült, mert más kerülethez tartozik. Kovács Laciék is ezt intézték. Szidta Csornokyt és Tildyékét, hogy mennyi embert magukkal rántottak. És a „prolikat”, akik mindent kikiabáltak egymásra... Üdítő dolog erkölcsi felháborodást hallani egy ilyen rongy embertől.

Szeptember 3. péntek

A szerelő volt itt fürdőszobát javítani. Őt Kovács Laci felesége dobatta ki. A detektíveknek zsúrokot rendezett, éjjel látogatták. „Akkora szarva van Kovács Lacinak, hogy alig fér be az ajtón...” - mondta. - Lateszné is megkapta az értesítést, állítólag Gizi is. Kárba ment volna a nagy buzgólkodása?...

Szeptember 4. szombat

Judit iskolai évnyitója hű tükre az állam és egyház megváltozott viszonyának.

Szeptember 11. szombat

Karola híreket hozott. Újabb felmondási hullám. Vass még tartja magát. - Veres Péter lemondott, új honvédelmi miniszter Farkas Mihály. Most kezdődik a honvéd-hét, a száz éves honvédség ünnepe. Szakasítsék ma mentek egy hónapra Leányfaluba.

Az evangélikus egyház két püspökét és Radvánszkyt letartóztatták. Mihályfi eredményes munkát végzett. E téren is.

Szeptember 12. vasárnap

A jóság elnyeri jutalmát: Mihályfi lesz az egyetlen hétfői lap főszerkesztője. Matolcsy meg Kecskeméten jogakadémiai tanár. - Bereczkyt üdvözöltem, mint püspököt. 1-én felmondtak „Az Út”-nál két nőnek. Morvay Pista bácsi felajánlotta nekem az állást. Ez nem az ő ötlete - az biztos.

Szeptember 13. hétfő

Lehetetlen hírek kószálnak. Állítólag Veres Péter és Rajk az Andrassy út 60-ban van. - Az Athenaeum-beliek szerint megszűnik a „Reggel” és az „Új Hírek”. A Független Magyarország 60 ezer példányos lap lesz.

Szeptember 14. kedd

Álmomban egy félig bezárt íróasztalfiók előtt álltam, amelyből egy telefonzsinór lógott ki. Reggel óta szörnyű félelemérzés vett erőt rajtam. Soha nem éreztem ilyet. Úgy terjednek a rémhírek, mint a ragály. A hírek között, a Parasztpárt nagygyűlésével kapcsolatban, idézték, mit mondott Veres Péter. Tehát a letartóztatása rémhír. Rajk állítólag „Titó-gyanús”. Ő kísérte mindig Titót ittlétekor. Veres Péter is volt Jugoszláviában.

Szeptember 15. szerda

Hajnali fél négykor hirtelen felébredtem. Betakargattam a gyerekeket... Különös éberség vett rajtam erőt. A nyitott ablakon beömlött a sötét utca zaja: egy-egy lödodobogás... Később autó, vilamos lármája, majd hat felé a szemetes kocsi csattogása. A beáramló friss levegő körülvett, mint egy áradat. Ebben az áradatban alszik az egész város. Már aki tud aludni... Elővettem Fodor Ágnes befejezés előtt álló regényét: a „Különös házasság”-ot. A gyerek etetése után elaludtam. Megnyugodva, pihenten ébredtem.

Délután Aliz újságolta: Szóts Bécsből ajánlatot kapott egy film rendezésére, 50-60 ezer schillinggel. Ezt hozta lefordítani. És hírt egy államtanács alakulásának tervéről. Tagjai lennének: a volt és jelenlegi elnök, Dinnyés, Nagy Imre házelnök és Rákosi. A legenda még számontartja és hiányolja Tildy Zoltánt.

Szeptember 16. csütörtök

Rozi falujában: Etyeken azt beszélük: hat orosz hadosztály van, vagy lesz nálunk. - Bementem a fizetésemért. Az új pénztáros be akarta csapni önmagát - 1 forinttal. Hiába: összeadni, kivonni - tudni kell... Irénke szerint Faragóné ismét nyüzsög: sőt még inkább. Császár, mint öntudatos párttag, már nem csókol kezet. De miért tette eddig, hiszen eddig is párttag volt?... És nekem soha nem volt fontos, inkább feszélyezett. Úgy látszik, ezzel álcázta magát... Viszont az altisztek roppant rendesek. Tornyai beiratkozott a dolgozók iskolájába. Olyan kedvesen kínált székkal, hogy leültem a miniszter titkárságán. Matolcsy, Csendes Kati és Magyar detektív volt benn, meg egy fotós. Mihályfi - két evangélikus egyházi telefon között - megjegyezte: „Utálatos ez a végvonaglás.” Szerintem az újságíró szempontjából minden érdekes. Ezt mondtam is neki.

A detektív - véletlenül, vagy szándékosan? - Faragónét következetesen „elnökasszony”-nak szólította. Állítólag, a rendőrőrszem feszes tisztelgéssel üdvözölte, azt hívén: Tildyné. „Csak a végén nehogy engem tartóztassanak le helyette” - lubickolt a hízelgő tévedésben. Mihályfitól el akartam búcsúzni, de Karcagi államtitkárt várta ki az elnöktől. Azt mondják: ő most a tulajdonképeni államfő; tőle függ: ki megy - ki marad. Aztán megbeszélés volt nála: Bajnok, az elnök titkára, Matolcsy és Faragóné részvételével. Erre eljöttem. Remélem, nem gondolja, hogy kérni akartam bármit is?... Irénke megsúgta a folyosón: Péter János hat hónap fizetéses szabadságot kapott. Van mit kipihennie... Vassnak éppen Komócsin Zoltánnal volt elintézni valója. A volt szegedi párttitkárt az V. fizetési osztályba nevezték ki - hat elemivel.

Szeptember 17. péntek

Értesített a belvárosi telefonközpont: állami telefonom augusztus 1-től ki van jelentve: óhajtóm-e üzemben tartani. Minden nap egy újabb késszúrás...

Szeptember 18. szombat

Felkeresett Zaharadnikné a lányával. A konyhán dolgoztak, mindkettőjüknek felmondtak. Mindenre elszánták magukat az állásukért. Gyűlölik Kovács Lacit. Mindenki csodálkozik az aljaságán. Minden útról ajándékokat kapott: feleségének nylonharisnyát, gyerekeknek játékokat, Elnök úrtól búcsúzóul 2000 forint értékű amerikai horgászfelszerelést, mégis állandóan szídja őket. „Ha állandóan fúr bennünket, megmondom én Kovács Laciról is, hogy ő volt az első a régi miniszterelnökségen, aki nyilas karszalaggal futkosott!” - fakadt ki Zaharadnikné. - Most már értem: miért került bizalmi beosztásba! Ez az emberfajta mindenre kapható. Akinek valami van a füle mögött, engedelmes eszköz. A legszörnyűbb, hogy a szegény kisemberek kenyerüket féltve mindent kitergetnek, a detektívek meg élvezik a cirkuszt.

Szeptember 19. vasárnap

Háromórás felvonulás a Hősök terén. A „nagyok” ott voltak a katonai ünnepségen. A délutáni séta közben találkoztam Keszthelyi altiszttel. Két lányával és feleségével odajöttek hozzám. Újabb hivatali fejlemények: Mihályfitől kérte visszahelyezését a miniszterelnökségre: őt és Schik Olgát Mihályfi hozta ide. Ő nem nagyon bízik az ígéretében... Szidja Kovács Lacit, aki panaszkodik: milyen sokáig kellett kijárnia Rózsadombra E.-ékhez. Költözködéskor a könyveket félredobta: „Hurcolja magának az öreg.” ... Pedig „az öreg” sokkal jobb volt hozzá, mint érdemelte. Kérdeztem: mi van az Elnök úr irataival? Péter tanácsos úr, a miniszter úr, meg az új titkárnő nyitogatják a szekrényeket az én szobámban, és kivettek valamit a páncélszekrényből. Vajon eszébe jut-e a tanácsos úrnak, hogy a legszemélyesebb dolgokat jó volna eljuttatni Elnök úrnak. És nekem is vannak ott füzeteim, feljegyzéseim, apróságaim. De ez ugyebár nem tanácsos...

Szeptember 23. csütörtök

20-án Fodoréknál voltunk. Az ikrek apja, kinézésben, gondolkodásban tipikus katonatiszt, most iparigazgató. „Úgy kell Tildynek - mondta meggyőződéssel -, miért nem ment el Nagy Ferencékkel. Azt hitte, hogy őrá nem kerülhet sor... Most kihasználtan eldobták, mint egy citromot...” Lám, Nagy Ferenc csoportja átvészelte a válságokat. Bandi meg nem tud elhelyezkedni.

Nagytakarítás kellős közepén egyik lánykori diákmozgalmi barátnőm, Ibolya toppant be. A Statisztikai Hivatalban dolgozott. Augusztus 1-én felmondtak neki. Másfél éve párttag. 38 kiszármazásnak, 5 parasztpártinak, és 2-3 kommunistának mondtak fel. Fegyelmit kért: mondják meg, mi az oka. Munkájával meg vannak elégedve. Viszont ha nem nyugszik bele a döntésbe: reakciós. Hát erről van most szó... Hogy a zűr teljes legyen, megérkezett Karola. Stühmer-fiókot szeretne, de reménytelen. Ott is elbocsátások vannak. Mindkettőjüket próbáltam vigasztalni.

Szeptember 25. szombat

Napjaimat a gyerekek töltik be, éjszakáimat nehéz álmok. Olyan vagyok, mint a Gólyakalifa hőse: nappal fiaimat cipelem, és este folytatom. Időnkint megjelenik az álarcos professzor; a kikötőben ott a hajó, amelyik elindul, mire odaérek... Feltűnik a fehérfalú épület, amelynek minden ajtaja, ablaka zárva. Valaki jár a fák közt, de a feje nem látszik.... Valóságos álomdrámák... Meggyötörten ébredek.

Ili volt látogatóban. Építkeznek a Szabadság-hegyen. A Normafa út 17. sz. alatti telket vették meg, ahol én 12 évesen egy nyarat töltöttem, dr. Szappanos Gerő ügyvéd unokája mellett. Mesével népesítettem be a kertet: a tölgyfák alatt Hüvelyk Matyi lakott, s minden nap történt vele valami érdekes. Iliék 41 ezer forint újjáépítési kölcsönt kaptak. Férje a BM-ben fontos pozíciót tölt be. Aki régebben vagyonos volt, ma is könnyebben boldogul. De Ili régen is nagyon rendes ember volt.

Szeptember 27. hétfő

Az igazolóbizottságnál kilátásba helyezett élmunkás kitüntetés nem megy. Indok: visszatetszést keltene sokaknál. Talán, mert nem fizikai munkáról van szó? Vagy mert pont Bandi a bizottság elnöke?... Olyan, mint az Athenaeum ügy. Valahogy mindig léket kap.

Október 1. péntek

Bandi elment a Búzavirág utcába. Nagyon meglepődtek. Ő volt az első látogató. Mindketten megcsókolták. Megmutatta a Leányfalun augusztusban készült felvételeket. A villa szép helyen van. Egy domb tetején. Éjjel kivilágítják. És őrzik. Eiszigetelt, messze van. Ide már a madár se jár. A madarak most másfelé szállodognak... Én a születésnapon megyek fel.

Október 10. vasárnap

Jaj, a napok kezdenek összefolyni... Áradásuk előtti a mesgyéket: egyik nap alig különbözik a másiktól. Azzal fekszem, azzal ébredek: mi lesz velünk?... Napközben robot, kimerítő hajsza, hogy minél olcsóbban ellássam a családot. Késő éjjelig olvasok, álomba zuhanásig. Tamás kis nyögéseire félálomban felkelek, megfordítom, megcsókolom. Néha beszaladok a belvárosba, hogy érezzem az élet áramlását, lássak, halljak valamit. A rádió az egyetlen kapcsolatom a külvilággal. Szellemileg ki vagyok éhezve. És ennél még rosszabb is lehetséges...

Tegnap Judittal voltam Pethő főorvosnál. Ili dolgozott mellette, azt mondja: remek módszere van. Gyógytornával gyógyítja a beteg izmokat. Felvették az adatokat. Ha lesz hely...

Október 12. kedd

Morvay ismét előhozta Bandinak: menjek „Az Út” szerkesztőségéhez dolgozni. Bizalmi állást úgy sem tölthetek be. Ezt nyilván

Péter János súgta neki: s üzentek nekem. Én viszont mindent megteszek annak érdekében, hogy valahol valamilyen más állást kapjak. Péter János aztán személyesen is megjelent az izgatottan várakozó szerkesztőségben, átkegyeskedett a kiadóhivatalba, és megkérdezte Banditól, hogy vagyok? és mennék-e oda?... Én pedig elmegyek Kerékgyártóhoz, Rákosi titkárához. Remélem, szóba áll velem. A Hewlett Johnson fordításához E. írt előszót, én készítettem hozzá a jegyzeteket. Rákositól el akarom kérni Elnök úr személyes holmijait, amiket én kezeltem. A tudakozó közölte: Kerékgyártót vidékre helyezték. Az utak bezárultak...

Október 15. péntek

Még egy kísérlet. A Miniszterelnökségen kerestem Rákosi titkárságát. A kapus Tóth elvtárshoz irányított. Kísérőcédulát kellett kitöltenem. A titkári szobában - ahol 45 végén dolgoztam - bricsesznadrágos, szürke zakós fiatalember fogadott. Felírta a címemet, de mondta, hogy Rákosi elvtárs szabadságon van, mostanában nemigen tud fogadni. Meg kell próbálnom elkérni a fotókat, személyes jellegű iratokat, cikkeket, beszédeket, beírókönyvet. Értékelhetné úgy Rákosi, mintha az ő titkárnője, az ő számára tenné hasonló helyzetben...

Október 16. szombat

Fizetésfelvétel. A portán lévő ügyeletes nyilván gyomorbeteg, mert mindig savanyú az ábrázata, és szeret kellemetleneket mondani. Most az volt a baja, hogy sokan jönnek. „A pénz vonzza őket” - mondtam vidáman.

„Pedig nem szívesen adunk” - jegyezte meg epésen. - „De magának is jó, ha kap” - kedélyeskedtem tovább. „De én megdolgozom érte!...” - határolta el magát önértzetesen az ingyenélőktől. Mintha rajtunk állna, akarunk-e dolgozni... Dehát szűk homlok mögött kevés gondolat fér el. És az is beteg.

Az előcsarnokban Mihályfiba ütköztem. „Magával még akarok beszélni.” - „A múltkor sem rajtam múltott.” ... Visszajövet Matolcsy

rögtön beirányított Mihályfihoz. Feltűnően szívélyes volt. Mibe kerül az neki?... Érdeklődött Bandi után, a gyerekekről, udvarias megjegyzéseket tett... Mire megkérdeztem: „Most a miniszter akar beszélni velem, vagy én ővele?...” Erre előjött a farbával. Megkérdezte: kapott-e az Elnök úr levelet Mindszentytől? „Ami levelet katolikus egyházi ügyben kapott elnök korában, az a páncélszekrényben van, a „római katolikus ügyek” feliratú dossziében van, de emlékezetem szerint nem kapott.” - „Azt már néztem” - mondta. - „És miniszterelnök korában?” - „Azt nem tudom. Akkor Fábry Pál kezelte az iratokat.”

Kínálkozott az alkalom, hogy szóljak Elnök úr személyes holmijai - és az én apróságaim - kiadása miatt. Naivság volt, de megpróbáltam. Pontosan tudom: mi hol van a páncélszekrényben és fiókokban, fényképek, beszédek, cikkek, tervei, megkezdett munkái...„Jó, majd összeszedem... Meglátogatta már őket?” „Nem. Mert nem tudom, nem ártok-e vele Elnök úrnak.” Azt már nem mondtam, hogy ha felmegyek, nem „őket” akarom meglátogatni. Csak Elnök urat. De jó lenne, ha felvihetnék neki valamit...

Október 18. hétfő

Bandit az egyre szűkülő igazolóbizottságokba is bevették. Erre még jó. A 9-es csoportból áthelyezték a 3-ba, mert X-től lefelé szűnnek meg a csoportok. Jelölésénél felmerült: nincs-e kifogás ellene a Tildy-vonal miatt. Berend György szerint rajta próbálták ki: és a párt nem kifogásolta.

Október 20. szerda

Karolának megmondták, hogy a Kereskedelmi Minisztériumban szovjet tábornok van, és nemsokára újabb jön. Volt nála két nő az MDP-ből és kérdéseket tettek fel neki a gazdasági helyzetre és megélhetésre vonatkozóan. Elpanaszolta, hogy 21 évi szolgálat után rendelkezési állományba helyezték, és ezt igazságtalannak tartja. Felírták a nevét. De jó lesz az neki?... Tamás ma hét

hónapos és 8,5 kiló. Két okos bogárszemével úgy néz rám, hogy benne van az egész menyország.

Október 21. csütörtök

Bandit ma két férfi kihívta az intézőbizottság üléséről, hogy hétfőn jelenjék meg a pártban, jegyzőkönyv felvétele céljából. Az MDP-től bejelentés érkezett ellene, hogy a feleségét rendelkezési állományba tették. Bandi maga sürgette a jegyzőkönyv felvételét, mert súlyos sérelem és igazságtalanság ért bennünket. Szombaton folytatódik az ügy. Nyugatosok és volt nyilasok jó zsíros állásokban lapulnak. Minket pedig egyenesen ki kell irtani, mert Tildynek 44-ben menedéket adtunk, és én a munkatársa voltam. Ma ez bűnnek számít.

Elmúlt a szovjet filmhét, a plakátok kínálják az angol, francia filmeket. Szép film A hetedik fátyol. A meztelenre vetkőzött lélek végre megmutatja magát; bár az utolsó fátylat talán soha, senki előtt nem lebbenti fel...

Október 24. vasárnap

Judittal, a Híradó bemutatóján dokumentumfilmeket néztünk meg a rákokról. Hallatlanul érdekelte, alig akart kijönni.

Október 25. hétfő

Meglepő látogatás: Karolánál Gizi és Gyursánszky volt. Gyursánszky szerint a 40%-os pótlék jár mindnyájunknak, és beadványban kérni is fogja. Gizi a Kisgazdapártban kér védelmet. Neki mindig, mindenütt védelem jár! Azt ígérték: elhelyezik a Statisztikai Hivatalban. - Őrsödi Grazban van. Novák, az új osztályfőnök, kérdéseket tett fel neki az autókarambol alkalmával felvett 9.000 forint és 4.000 forintra vonatkozóan. Mert csak 5.000-ról van nyugta. Két napi gondolkodási időt kért, - és meglépett. E tétellel kapcsolatban Vasst - aki hat hónapi szabadságot kapott - rendelkezési állományba helyezték.

Minden délben a Duna-parton napoztatom Tamást. Ide jár Várhegyi Kató, aki a Parasztszövetségben Kiss Sándor titkárnője volt. Ült hat hónapot. Nehéz idők járnak most a titkárnőkre... Férje, Kádár Géza ajánlására került Szentiványi mellé. Hat hónapra internálták. Kádárék Svájcban vannak. Vatait állítólag meghívták New Yorkba, egyetemi tanárnak. Kisfiuk született, Ferikének hívják. Szegény Irén, elvesztette első gyermekét...

Dabys professzor telefonjára, végre eljutottam dr. Pethő Andrásához. Különös jelenség. Mintha egy óriási pók ült volna a széken. Mozdulatlan pillái alól, egy keskeny résen, mereven nézett. Nem vizsgált, nem kérdezett, csak az eredményt közölte: november 1-től Judit bejárhat kezelésre minden délután. Mindenre hajlandó vagyok, csak meggyógyuljon a lába.

Toty becsomagolta egy pici kofferba kedvenc apróságait, és elment Judit keresztanyjával Debrecenbe. Éppen jókor, mert közeledünk a mélypont felé. Bandi elveszti az igazolóbizottsági 80 forintot is, mert én rendelkezési állományban vagyok.

Október 29. péntek

Bandi találkozott Hámori Zoltánnal, a „Nimród” szerkesztőjével. Néhány pohár bor közlékenyvé tette, s elmondott néhány érdekes dolgot. A Bandi nevére kiállított „Demokrácia” kiadóval Mihályfi és Viktor keresett 45.000 forintot. Egyik kiadvány a Fórum Klubban elmondott beszéd volt. (Nemzeti feladataink címmel, az Országépítő Társaság létrejöttéről szól.) Így kamatoztatta a két jó barát az elnök nemes szándékait. - Bandi meghívta, feleségével együtt, névnapjára, mivel kilátásba helyezte, hogy még érdekesebb dolgokat is mesél.

Október 30. szombat

Karolánál Faragóné volt Irénkével, látogatóban. Faragóné benézett minden sarokba - nyilván nem privát érdeklődésből. „Csak nem szentképet keresett; hiszen nála az egész lakás ikonokkal van tele. No nem vallásos áhitatból, hanem az ikonok értéke

miatt" - töpreng Karola. Virág helyett egy karfiolt vitt, újságpapírba csomagolva, a kezításkájában. Karolánál napok óta nincs gáz, megfőzni sem tudja. Búcsúzásnál kiderült, miért jött tulajdonképpen Karola: „Nem mennél Péter Jánoshoz dolgozni, a protestáns laphoz?... Ha akarsz, én szólok neki...” Ezt ő nem magától mondta. Súgták.

Október 31. vasárnap

Illés Béla: Kárpáti rapszodiáját olvasom. Történelmi háttérrel megmutatja az egyes emberi vonásokat, a kárpátaljai magyar-ruszin-zsidó keveredésben, s keresi a megoldást. Újszerű látás- és ábrázolásmódon. - Zsüliett megint beteg. Berzeviczky Giza eljárt a Szikránál könyve kiadása ügyében. Vállalják, de nincs szükségük „langyos liberalizmusra”.

November 1. hétfő

Tamás felállt. Odakúszott a kocsi végéhez, megragadta a fémcövet - és talpraállt. Első kísérlete tegnapelőtt volt: a Túrós néni hárászkendőjét akarta elérni...

Juditot elkísértem a Pethő Intézetbe. Két teremben 6-7 deszkafekehely, néhány szék és sámlia a tornához. Nyitott ablaknál tornáznak, 4 nagy és 1 kislány készülődik. Mind súlyosabb eset Juditnál. Áttöltözés után mindegyik kap egy bögrét, tojáshabbal. Utána sajtoskenyér és paradicsomlé következik. Fehérje, vitamin, friss levegő, az elhalt izmok mozgatása - úgy látom, ez a Pethő-módszer lényege. Már híre van, Belgrádból is hoztak egy két és fél éves gyereket a Villányi úti intézetbe.

November 2. kedd

A fizetésfelvétel egyre több kellemetlenséggel jár. Nemcsak a gyomorbeteg detektív ellenséges, hosszas várakozás, sorbanállás, és minden, ami megalázza az embert. A pénztáros éppen értekezleten volt. Bejelentettem Novákhhoz magam. Ő meg házon

kívül. Mihályfi titkárságán vártam. Mikor a szobán átrohant valaki, hideget árasztva - mint Mefisztó a Faustban, - tudtam, ez Novák. Ő volt, és rögtön fogadott. De olyan merev volt, hogy felét sem mondtam el annak, amit akartam. Tisztázzuk: az a tény, hogy Tildy Zoltán mellett dolgoztam, kizárja-e, hogy állami állásba helyezzenek? Válasza: államfőváltásról lévén szó, kicserélik a volt környezetet, mert ezek bizalmi állások. Nézzek utána, hol akarok elhelyezkedni. Mivel nem arra használtam beosztásomat, hogy összeköttetésekot szerezzek, arra kértem: a Hivatal helyezzen át valahová. Rideg és elutasító volt az egész lénye. Karola szerint ilyen az egyénisége. Elég baj! Ilyen ember intézi mások sorsát... Búcsúzásnál kissé felemelkedett a székről... De épphogy...

Találkoztam Domonyi Katalival. Boldogan közölte, hogy Szeleczy, a recski internálótáborban, feleségül veszi. Utánam ő ment be Novákhoz érdeklődni: hogy áll Szeleczy elleni fegyelmi. Császárnak az volt a legfontosabb: hogyan tudják technikailag lebonyolítani a házasságkötést - távúton? „Már csak egy lombikbébi kell, és Gyuszit kiengedik” - mondta az ifjú feleség. Az internálásból egyedül neki van haszna: sikerült férjé tenni szegény Szeleczyt, akinek mindeddig sikerült aranyifjúnak maradni. Kati egyáltalán nem restelli, hogy férjét internálták. Karola azt mondta, mikor kihallgatták Szeleczyt, kérdezték: miért nem jelentette, hogy miket tud az államfő családja készülő terveiről, azt felelte: Csak nem jelenti fel az államfő családját... Internálás előtt egy hónapig be volt csukva. Nagy Imre kiszabadult. - Kati be akart menni Mihályfihoz, aki Matolcsy útján gratulált neki - és Novákhoz irányította. Úgy látszik: Novák a lerakat...

November 3. szerda

Be kellett mennem a számvevőszékre az élelmiszerjegy-igazolás adatainak bevezetése miatt. Novák titkárnője nem volt benn. Faragóné vitte be az ívet aláírtni. Előbb teát öntött egy Ferenc József képpel díszített pohárba, s felém közeledve - bevitte Nováknak.

November 4. csütörtök

Péter János ismét igen barátságosan érdeklődött utánam. A nyílt elutasítás kellemetlen következményekkel járna. Bandi azt mondta: a két szerkesztőségi napon megpróbálok esetleg bemenni.

November 6. szombat

Bandi későn jött ebédelni, mert a nagyfőnök (Péter János) - kegyes hangulatban lévén - meghívta a társaságot zónára. Előzmény: kimutatást kért, mennyi papírjuk van. Bandi szerzett a nyomdában egy hivatalos, pecsétetes kimutatást, amelyből kiderült: még másfél mázsa tartalék van.

November 8. hétfő

Zsüliett megint beteg. Meglátogattam. Húslevest és vajaskenyeret ebédelt. Körülötte ritkaságokkal, művészi tárgyakkal zsúfolt, elhanyagolt, szomorú környezet. A munka tartja életben. Új regénye témája: az iskolák államosításával és a reverzálissal kapcsolatos. Sokat beszélgettünk a lélekalászatról, amit a reverzális jelent a katolikus egyháznak. Most alkalom nyílhat a református egyház részére egy reverzális elleni harcra.

November 9. kedd

Bandi azzal jött haza, hogy holnap menjek be a szerkesztőségbe. Tennem kell valamit, mert az elhelyezkedés máshol nem megy. De mi lesz Tamással? Kis ágyat vettem neki, mert már kilép a kocsiból. Anyám van vele néha. Öcsémről levél érkezett a hadifogságból. Bocsánatot kér benne, ha vétett ellenem...

November 10. szerda

Az első hideg reggel. A szerkesztőség az Eötvös utcában van, az egykori Független Nyomdában. Négy helyiségből áll. Finta dr.

- így hívja önmagát - köszörülgette a híreket. Megjött Kádár Imre, kezét csókolt és külföldi híreket diktált. Mennyire nem mindegy: hol és kivel dolgozik az ember! Engem a sors különösen elkényeztetett... De kenyér kell a gyermekeimnek, és én minden tisztességes munkát elvállalok...

Újból elolvasom Jean Giono „Örömmel élni” c. regényét. A „kell” és „muszáj” mellé megpróbálok szerződést kötni az örömmel. Hőse, Hourdan azt mondja: „Kellene valaki, akinek a szíve zöldell, virágzik. És ha az ember tudja, ha csak már tudja, hogy ilyen valaki van, hát hallja a fuvola zenéjét és a remény viszi előre, még azon a hosszú úton is, amelyik megkerüli az erdőt...”

Az én szívem tele van élő tavaszi nedvekkkel, zöldellni és virágozni akar. Vajon lehetséges ez ebben a keskeny kis szerkesztőségi szobában, a billegő íróasztal mellett?

November 11. csütörtök

Ma már átragadt a tempóm a többiekre. Bandi rendet csinált az íróasztalán, polcon. Finta panaszkodott, hogy kétszer annyit kell dolgozni, mióta itt vagyok.

November 12. péntek

A reggeli hírek közt bemondta a rádió, hogy hétfőn tárgyalják Csornoky ügyét.

November 13. szombat

Délután megjelent Mormy, és kérte Bandit: szerezzen belépőjegyet a tárgyalásra. „Hallani akarom, hogyan áll helyt az az ember, aki bennünket tönkre tett” - izzott a haragtól.

Mihályfi lemondott. Utóda: Kállay Gyula. Mihályfinál esetleg szóba kerültek a Viktorral közös üzletek?... Kettőn zsebelték be a Bandi nevében működő „Demokrácia” kiadó jövedelmét. Mi nem is tudtunk róla...

November 15. hétfő

A Csornoky tárgyalásán lehetetlen részt venni, pedig Band megpróbálta Olt tanácselnöknél is. A Kis Újság munkatársai (Mátrai) azt mondják, a szöveget előre megkapták. Elnök úrról senki egy rossz szót nem mond. A család áldozatának tekintik Vikort pedig senki nem sajnálja.

November 16. kedd

Tegnap este közvetítette a rádió Viktor tárgyalását. Felolvasták E. nyilatkozatát. „Nem tudott arról, hogy valaki külföldre költözését elő akarta volna készíteni, mert ha tudomást szerzett volna róla, ő lett volna az első, aki az illetőt feljelenti.”

Ez bizony szó szerint igaz! Tildy Zoltánnak soha meg nem fordult a fejében az a gondolat, hogy elhagyja az országot. Számára a magyarsághoz tartozás sorskérdés volt. Vállalta az ezzel járó üldöztetést a német megszállás alatt. Soha meg nem szegte volna államfői esküjét, fel nem adná küldetésstudatát, hogy a magyar nép javáért mindent megtegyen. Aki ismerte őt, tudja: számára az „itt élned és meghalnod kell” - eleve elrendelés volt.

Sokat töprengtem: hogyan fajultak idáig a dolgok. Szeleczy mint bennfentes útimarsall, könnyen fecsegett, esetleg szándékosan keverte a dolgokat, B. nagyvonalú tervezgetéseit, közlékenységét kamatoztatva. B. meg Viktor külön utakon járt, sok mindent terveztek együtt. Viktor nem ismert mértéket, anyósával együtt túlságosan bíztak korlátlan lehetőségeikben. De a kiszivárgott bizalmas értesülések, megfelelő felnagyításban, éppen kapóra jöttek. A baj ott kezdődött, hogy ezekbe a családpolitikai tervekbe E.-t nem avatták be, nehogy leintse őket. A következményeket viszont elsősorban neki kell viselnie.

Életem gyászos fejezete kezdődött Fekete Sándorral, „Az Út” szerkesztőségében. Péter János minősítette szerkesztővé. Nyegle titán. Egyelőre rendesen viselkedik, de érzem: nehéz lesz vele emberi kapcsolatot teremteni. Csupa görcs, labilitás, hiúság és cezarománia. Mindez kisebbrendűségi érzésből fakad. Mohó érvényesülési vágy hajítja. Ezért tapos, ha kell. Nemcsak lelkésznek, embernek is kevés.

November 17. szerda

Péter János a nagyfőnök, megjelent a szerkesztőségben. Éppen diktálta Kádár az Európa Pressedienst híreit. Nagyhatalmú barátunk a vezércikket nézte át. Közben kifejezésre juttatta, hogy Kádár eddig semmivel sem volt megelégedve, én vagyok az első, akivel szemben felfüggesztette rosszállását. A bizalmas beszélgetésekből úgy látom: a két szellemi pillér Bereczky és Makkai.

November 18. csütörtök

Elnök úr születésnapja. Judittal felmentünk a Búzavirág utcába. Ma egy éve... hivatalos és országos ünneplés. Három szál tearózsát vittem. Ma három éve adta át a kinevezésemet... Nem tudtam, hol a villa, taxival mentünk. Az aszfaltút végén kiszálltunk. Amint ballagtunk felfelé a Búzavirág utca szúrós kavicsain, taxi robogott el mellettünk. A fegyveres őr előtt megállt, Mormy lépett ki belőle. Íme, mindkét bujdosókori háziasszonya számon tartja születésnapját. Csak azok feledkeznek meg róla, akik jóval többet köszönhetnek neki. A rendőr - a szokatlan torlódás láttán - felírta adatainkat és odahívott egy detektívet. Igazoltatás után megmutatták a bejáratot.

84 lépcső vezet a lakáshoz. A sima, meredek úton indultam. A fogadó-könyvtárszobában álltak. Már messziről látták, hogy jövünk. Találkozni Elnök úrral - a tragikusan megváltozott helyzetben - megrendítő volt. Nagyon megfogyott és apátiába süllyedt. Mélységes kiábrándultság, csalódás és céltalanság árad belőle. Bejött Ildikó, és úgy üdvözölték egymást Mormyval, mint akik nemrég találkoztak. Juditot kettőjük közé ültették a kanapéra. Mormy keresztanyai dicsekvéssel beszélt Tamásról, hogy Judithhoz hasonlít és extraszép gyerek. Közben felébredt Ildikó kislánya, egy 13 kilós óriás bébi. Még nem áll, és nem jár. Anyja fiúruhába öltözteti, Tomy-nadrág van rajta. B. száműzött fejedelemasszonyként megbocsátotta, amit ellenem vétett... Azért az események némi kegyetlen gőgöt és ellentmondást nem tűrő

uralomvágyat lekoptattak róla. Vagy nincs tisztában az eseményekkel, vagy azt hiszi: neki mindent lehetett volna. Nem érti: miért internálták Szeleczkyt. S nem tudja: mennyit ártott fecsegése, amivel gyanút keltett... Fogalma sincs róla, hogy Viktorral való különpolitikáért, féktelen nagyravágásáért, mindenbe beavatkozásáért mennyi gyűlölet vette körül... Hogy féltek tőle és kihasználták gyengeségeit... S hogy milyen jelentős része van az elnök megbuktatásában...

A villa és a berendezés egy része az államé. Régebben az indiai követség volt az épületben. Szép otthon, távol a város zajától, élvezheti az ember a csendet, jó levegőt - csak éppen börtönnek szomorú. A dombtetőn álló épületet este és éjjel kivilágítják. A szobákat átlengi a sértett keserű gőg, s ma is B. uralma lebeg a tárgyak körül. S ez nem könnyíti az összezártság kényszerét.

Elnök úrral külön beszélgetünk.

- Mihályfinak, - mikor odaadtam a legjobb puskámat, fiának az Ildikóét,- azt mondtam: „Tudom Ernő, hogy az utóbbi napokban sok mindent tettél ellenem, de az a biztató, hogy a köz érdekében tetted. Csak tedd ezután is mindig, amit a köz érdeke kíván - ellenem is...” Kovács Laci kis patkány. Voltak nagyobbak is. A bizalmi inasok „mintaképe” ellopta a spejzből, ami mozdítható volt... van miért köpködni...

Végtelen szomorúság volt a hangjában.

Búcsúzáskor azt mondtam: ha bármikor dolgozni akar, mindig szívesen állok rendelkezésére. Erre B. válaszolt:

- Íróasztalnak dolgozhat az ember, de hogy pár nap múlva fel-turkálják, annak semmi értelme...

E. csak ennyit mondott:

- Már nem olvasok könyvet sem...

Pedig én könyvet vittem neki. Giono könyvét. Hogy találja meg az utat a reményhez, a túlélés reményéhez... Az már elvezethet az örömhöz is.

- Üdvözlöm a gyerekeket - mondta búcsúzólul. Laci autóval hozott haza bennünket. Mellette elől kísérő ült.

November 19. péntek

Szomorú születésnap után - szomorú névnap. Nem várok vendéget, virágot. De régi, igazi barátnőim nem feledkeztek meg rólam. Ida parasztpárti híreket is hozott. Veres Pétert teljesen kiszorították a vezetésből. Erdei Ferencék nyomultak előre. Fizetéséből 10% „önkéntes megajánlást” kértek, pártházra. Ő ez ellen felszólt, s majdnem elbocsátás lett belőle. Ida bátor és kedves ember.

A tegnapi Élet és Jövőben megjelent a legízléstelenebb közlemény Csornokyval kapcsolatban. Kihangsúlyozza, hogy az elnök, nyilatkozata szerint, nem tudott arról, hogy ő és családja külföldre szökését készítette volna elő bárki. Ezt megbélyegzésnek szánta. Fogalma nincs Tildy Zoltán politikai tisztességéről, emberi minőségéről annak, aki róla szökést feltételez. De Nagy Ferencnek sem volt esze ágában sem külföldre menni ilyen szándékkal.

November 23-24. kedd-szerda

Karola keresett. Hagyott egy cédulát: sürgősen írjak kérvényt a Miniszterelnökségre.

A szerkesztőségi beszélgetésekből kiderül: Kádárnak és Feketének Bereczky már nem eléggé baloldali. Nyilván sürgős a püspökváltás.

November 25. csütörtök

Bevittem a kérvényt Horváthnéhoz. Bekísért Beke osztálytanácsoshoz. Azt mondta: ismer.

November 27. szombat

Karola felrohant. Napok óta brómmal él. Rábízták a Tudományos osztály megszervezését, és nem tudja, mihez fogjon. Azért szeretné, hogy én kerüljek oda, mert akkor minden rendben

lenne. A Szabad Népből vizsgáztatták. Életrajzát kétszer visszaadták; írjon hosszabbat. Kérdezték, mi volt az apja. Nagyberlő. Akkor jobb, ha nem írja be... - mondta neki Szobely. Hétfőn kezdheti a szolgálatot.

November 28. vasárnap

Zsüliett felolvasta új regénye befejező részét. „Remélem, mire beadom, nem változik meg a pártvonal, mert akkor végem.” - mondta elkeseredve. Szegény Zsüliett, belerakott mindent, ami vonalas: az iskolák államosítása, a világi hatalmat védő papi reakció, az átkos bankkapitalizmus, dzsentrí-bűnök, reverzális-kérdés - szóval csupa mazsola. De kérdés: van-e esélye?... Berzeviczky Giza viszi be a Szikrához, és ha elfogadják, előszót ír hozzá.

November 29-30. hétfő-kedd

Szerkesztőség. Kádár Imre a Neue Wege-ből olvasott fel részleteket, amelyekben a keresztyén lelkiismerethez szólnak. A kizsákmányoló tőke ellen fel kell emelnie szavát, mert csak ez adhat jogcímet a kommunizmus elleni harcra. Írni róla? Kádár szerint, mire az olvasók valamit bevinnének, már régen nem közölhető. Megtanulja tehát a lutheránus újságírást... Fekete szemére hányta - persze csak évődött -, hogy színigazgatóból rögtön bibliás íróvá vált. Szellemesen csipkedik egymást. És élvezik átváltozó képességüket.

A Nimród szerkesztőségében talákoztam Márton Dezsővel. Azt mondja: Marát és Fábry Pált felszólították hazatérésre, állampolgárságuk és vagyonuk elvesztésének terhe mellett. - Márton Dezső nem mindennapi jelenség. Amikor az Elnöki Hivatalból, a Jékelyvel való nagy barátkozás elhelyezéssel végződött, Csornoky samesszé lett. (Vagy ez volt Jékely mellett is.) Bélyegekkel is foglalkozik. Mutatta legújabb sanghaji sorozatát, a Kuomintang idejéből. Az ottani követségről levelez valakivel.

Karola állása nem biztos. Bement, hogy megkezdje a munkát, de Szobely azt mondta: még várni kell. Ezek után mit reméljek én?...

December 2. csütörtök

Fekete és Kádár kifejezte óhaját: járjak be állandóan.

Bementem a fizetésemért. A portán a köszönés: Szabadság! Nováknak megmutattam kérvényem és életrajzom másolatát. Kértem: segítsenek áthelyezni. Vagy, ha kifogás van ellenem, indítsanak fegyelmet. „Konkrét kifogás nincs, de ez nem elég” - válaszolta. Bosszantott, hogy állni hagyott. Kissé ingerülten kérdeztem: nem kínálna meg hellyel?... Tessék - mondta kelletlenül. Felírt valamit egy papírra, s azt mondta: Nógrádi dönt... úgy jöttem el, mintha parafát kellene rágnom...

December 3. péntek

Felkerestem Gáspár Margitot a Városi Színházban. Kapcsolatunk a Miniszterelnökségen kezdődött, amikor engedélyt kért. Mindig rendkívül előzékeny és kedves. Itt is már csak elvtársak vannak. Két samesza: Karádi sajtófőnök és egy másik ifjú utasítást kapott, hogy ha bármikor megyek, előadás előtt, mindig adjanak bemenetet. Ez most nekem nagyon fontos, mert operasteket is rendeznek. Mándi Éva darabjáról, a Belvárosi Színházban bemutatott Vetésről beszélgettünk. A darabban sok a tárgyi tévedés. Nagy Tibor szerint szocialista iskoladráma. Margit kifogásolta a végére csapott mondatot: A munkások, ott messze a városban, őrködnek a parasztok földje biztonságán.” „Mintha gyümölcsevés közben homok csikorogna az ember foga közt...” - ez a véleménye, amivel természetesen egyetérték.

December 4. szombat

Hámori, a Demokrácia volt szerkesztője és felesége volt nálunk. Kis Zoli samesze volt: éjjel-nappal rendelkezett vele. Tehetőséges, bátor fiú, csak nagyon iszik. Sok pletykát ismer a felszabadulás utáni időkből a kiscgazda berkekből. Tájékoztatási miniszter-jelölt is volt, Ballával és Dessewffyvel. A győztes Balla meg Jób Dániellel írt könyvét árulja; egyszerűen nem tud megélni. Dessewffy még a kezdet kezdetén kiküldette magát Kairóba, s

vissza sem hívható. - Mesélt két SZEB vacsoráról: egyik a felszabadulás után, másik a választásokon. Az egyikén Vorosilov két pofont adott Rákosinak. Nahát!...

A Miniszterelnökségről, Bekétől levelet kaptam: töltsen ki a mellékelt kérdőívet és vigyek be új életrajzot. Mint Karola... Erre három szerkesztőbizottsági tagnak bejelentettem: a jövő héttől három napra bejárok. „De fizetésemelés nélkül?...” - érdeklődött kancsal kacintással Morvay Pista bácsi. T.i. az ő titkárnőjének is kell a pénz...

December 6. hétfő

Bevittem az iratokat a Miniszterelnökségre. Jónás Olgával és Magdival - Nagy Ferenc volt titkárnőjével - beszéltem. Beke küldöttséggel Szakasitsot volt köszönteni. Ma 60 éves. A déli lapok Szakasits üdvözlése mellett hozták a Csornoky-tárgyalást. Este bemondta a rádió, hogy másnap felakasztják. A NOT méltatlannak találta kegyelemre, fel sem terjesztette a köztársasági elnökhöz.

December 7. szerda

Hajnal felé azt álmodtam, hogy Csornokyt vezetem E.-ékhez. Szegény Viktor: milyen buzgón segített tönkretenni minket is, Jéhléket is... Reggel 8-kor felakasztották. Jólinformált újságírók közt is igen nagy meglepetést keltett. Az Igazságügyből - állítólag - előzőleg megint kiküldtek egy tanácsost Csornokynéért, hogy jöjjön haza. Akkor talán életben marad?... Talán.....

December 10. péntek

Szervezem a cserepéldányok küldését és könyvrecenziót. Fekete el van bűvölve. „Pötyi, maga pénzt ér!... Ilyen munkaerő kell ide... Beszélek egy levélről, s már hozza aláírni...” - dicsekszik. Pénztárcáját az íróasztalon hagyta, nyitva. Tele százasokkal. Néhányuknak van pénz bőven: ők fölözik le a tejet. Fintával nyeglén enyelegnek, kissé Juhász Gyula kispap-novellájára emlékeztető stílusban.

December 12. vasárnap

Bevágódik Obernyik, és nagy lendülettel előadja a legújabb rémhíreket. Nyárády megszökött. Az új kormányt Dobi alakította meg. Dinnyés az oka a szökésnek, mert elhanyagolta a pártot és a minisztereket... Dobi utóda a FM-ben Csala István kisparaszt. Nyárádyé Gerő - szépen vörösödik a kormány. Nógrády államtitkár honvédtábornagy lett. E minőségében ő avatta fel a Petőfi Politikai Tisztképző Akadémiát.

December 16. csütörtök

Dinnyés lemondása után újabb kiszórás. Dobi mellé a titkárságra parasztlányok jönnek. Ezt nem tartom tragédiának: hadd kerüljenek állami hivatalba, bizalmi állásba a népi rétegek! Felkerestem Gál Ferenc tanácsost. 45 őszén, amikor a Miniszterelnökség a Kereskedelmi Bank épületében megindult, a szomszéd szobában ő volt a „sajtóosztály”. Ma az Állami Lapkiadó vezérigazgatója. Elvittem neki a lengyel követség fogadásán készült közös képet. Ha akarja segíteni, megtehetné.

December 22. szerda

De nem akar... Kerestem telefonon. Nem volt ott... Fizetésnapon Császár bekísért a titkárságra. Kértem ottmaradt apróságaimat. Sallainé - kis sovány, fakó nő - és Bajnok, a titkár igen merev volt. Vétettem én ellenük?... Mintha preparálva lettek volna: átítatva taszító folyadékkal... Volt kedves szobámban változatlanul kitárják szárnyukat a szekrények intarzia madarai, a lepkék és virágok... Említettem: ha útban van, szívesen elviszem Elnök úr személyes holmijait. „Azt előbb meg kell beszélni...” - óvatoskodtak. A szobában egy falióra van. Az én koromban nem ezzel mértük az időt. Az íróasztalomon maradt faburkolatú színes ceruzákat még Mara hozta Párizsból.

Öcsém, 19-én, három év nyolc hónap hadifogság után, végre hazajött Szibériából.

December 24. péntek

Nem keresem a veszélyt, de november 18 óta nem volt senki a Búzavirág utcában. És közben kivégezték Csornokyt... A feketénél is feketébb karácsony. Egyedül mentem. Mire felér az ember a csipős szélben, egészen kifulladásig. A kapu előtt rendőr dzsip készülődött. Mintha költözködnének. De inkább ide, mint el. A szomszéd telek sarkában kis házikó épült, téli szállásul. Ott laknak az államvédelmiesek. Most több volt, mint a születésnapon. Egy őrház van a terasz sarkában is. Ahol a múltkor igazoltattak, csak egy aktatáska volt a földön. Mi volna, ha felvenném?... incelkedett bennem a kisördög.... Már félúton voltam a kertben felfelé, amikor utánam kiáltott egy bilgeris atléta: „Tessék csak várni!...” „Nem szabad bemenni?...” - kérdezem. „De igen, csak valami papírt kérek.” És felírta a címetem...

Odabenn gyászos hangulat, mintha koporsó lett volna a lakásban... Vagy mintha kriptába léptem volna... B. komor méltóságba burkolózva ült. Laci felesége karácsonyfát díszített. Később bejött... Alig lehetett ráismerni. Ez már nem az elnök úr volt, nem is Zoltán bácsi, de még a bujdosó Lajos bácsinál is meggyötörtebb, önérzetében és emberi méltóságában súlyosan sebzett ember. A kezében kis játékteknő volt.

- Ezt csináltam a műhelyben - mondta fénytelen hangon.

Berendezett magának egy kis műhelyt: nem tud hasznos tevékenység nélkül létezni. Legalább tíz kilót fogyott. A meggyötört lélek minden fájdalma új vonásokat vésett arcába. Zavaromban mesterkélten vidám hangom disszonáns volt. A csend sűrűsödött körülöttünk. Megmutattam a gyerekek fényképét, s amikor szóltak, hogy kész az ebéd, elsiettem. Szomorú, szomorú karácsony...

December 26. vasárnap

Öcsém szibériai élményeit mondta el. Miért ez a rengeteg szenvedés? Hát ennek soha nem lesz vége?... Talán ha rájönne az emberek, hogy az életben legfontosabb: a szeretet és a

jóság. Ma fejeztem be a Zsoltárok könyvét. S hogy ne adjam fel a reményt, bekapcsolták a telefont.

December 29. szerda

Feketének kezd megártani a hatalom. Kiszorítja Morvayt, Szudyt, még Kádár jogait is nyirbálja. Éjjel-nappal ott ül íróasztala mellett a belső szobában, mintha valaki el akarná foglalni. Velem szemben is megváltozott. Nem tetszik neki, hogy jobban értek a szerkesztőségi dolgokhoz, mint kellene. Ajánlottam közlésre Dsida Jenő: Krisztus című versét. Egészen elsápadt. Mintha tilos területre tévedtem volna... Péter Jánossal régebbi, szoros kapcsolata van. Mint mondja: az elnök vidéki útjain, a konvojjal, részt vett. Szerinte Tildy nagyon előtérben volt az utóbbi hónapokban. Rákosit kellett volna egy kicsit előbbre tolnia...

December 30. csütörtök

Karácsony után megjelent Mindszenty letartóztatásának híre. Nyilvánosságra hozták az Ottó-féle legitimista összeesküvés okmányait. Az esemény nemcsak politikailag osztja meg a közvéleményt, de a katolikus egyházon belül is szakadást okozhat. A Nyárády utáni tisztogatáskor kiszórták Lázárt is. Csak Vasady stabil, államtitkári címmel, pénzügyigazgatóként. Rejtély: hogyan tartja még mindig magát...

1948. g. jūnijs 17. dienā

... (faded text) ...
 ... (faded text) ...
 ... (faded text) ...
 ... (faded text) ...
 ... (faded text) ...
 ... (faded text) ...
 ... (faded text) ...
 ... (faded text) ...

... (faded text) ...
 ... (faded text) ...
 ... (faded text) ...
 ... (faded text) ...
 ... (faded text) ...

... (faded text) ...
 ... (faded text) ...
 ... (faded text) ...
 ... (faded text) ...
 ... (faded text) ...

... (faded text) ...
 ... (faded text) ...
 ... (faded text) ...
 ... (faded text) ...
 ... (faded text) ...
 ... (faded text) ...
 ... (faded text) ...
 ... (faded text) ...

1948. g. jūnijs 18. dienā

... (faded text) ...
 ... (faded text) ...
 ... (faded text) ...
 ... (faded text) ...

1949

1949. január 17. hétfő

Vége egy súlyos esztendőnek, kezdődik az új. Vajon mit tartogat? Keresem a helyem. Gál Ferenc nem tartotta be a szavát. Érdeklődtem a Tudományos Tanácsnál. Pár nap múlva levél jött az Elnöki Hivatalból: postafordultával küldjek be életrajzot. Beküldtem. Lehetséges volna, hogy jobb belátásra tértek?... Császár szerint négyőnk életrajzát átküldik a KEB-hoz. Merthogy sorsunkat a Hivatal szívéen viseli. Érdekes... eddig titkolta, hogy szíve van...

A szerkesztőségben - az ingadozó helyzet mellett - néha kitűnően lehet szórakozni. Kádár előadta a „Szőke gyerek” című századeleji slágert. Remek volt!... De nemcsak ehhez ért. A református egyház könyv- és biblia-kiadása szépen átcsúszik a kezébe.

Délután a Városi Színház előadása előtt minden bejáratnál rendőrök álltak. Feltelefonáltam Gáspár Margitnak. „Nahát!... Micsoda megézés!... Egész délelőtt kerestem a telefonszámodat. Gyere fel...”

A Színiakadémián kellene mellé gyorsítani is tudó munkatárs. Bizony, nagy kedvem volna megismerni a színház világát, akár jegyszedőként is. Megállapodtunk: másnap beviszem adataimat. Aztán lábujjhegyen lementünk az igazgatósági páholyba. A színház tömve volt. Vörös, néhol nemzetiszínű zászlókkal díszített előadás. Gorkij: Egyetemi éveim című fimjét vetítették. Most látom pontosan a szocialista film jellegzetességeit.

Január 18. kedd

Bevittem Margitnak a feljegyzést. És kezdődik megint a reménykedés és csalódás hullámváza... Dolgozhatok - vagy büntetnek?... Milyen sorsot szánnak nekem?...

Január 20. csütörtök

Öcsém 17-e óta ismét dolgozik a gyárban. Mihelyt megkezdik az alföldi öntözőművek gépeinek szerelését, ott kap beosztást a MAVAG-ban. A Duna-Tisza csatorna el fog készülni.

Judit osztályelső lett. Holnapra ő rendel ebédet. Szerény ebéd lesz, mert karácsony óta sem disznóhúst, sem zsírt, sem szalonnát nem lehet kapni.

Január 21. péntek

Karola rengeteg újságot hozott. A Miniszterelnökségről a régieket mind elhelyezték, csak Horváthné maradt a titkárságon. Dobi majdnem mindig részeg. Meghívta a katolikus egyház püspökeit tárgyalásra. A folyosón, ahol felvonultak, „VESSZEN MINDSZENTY” és hasonló feliratú plakátok közt mentek végig. Mégis mindenben azonosítják magukat Mindszentyvel. A tárgyaláson Dobi, Rákosi, Ortutay és Losonczy államtitkár vett részt. Később négy püspököt felszólítottak: mondjanak le. Azt felelték: csak a Vatikán mentheti fel őket, s mindenben annak utasításaihoz tartják magukat.

Faragóné végre kifészkelte magának a hön vágyott pozíciót: ő az új hivatalfőnök-miniszter: Kállay titkárnöje. Szobájában egy kis asztalkán ital és fekete, állandó készenlétben. Ez most nem dőzsölés és nem pazarlás... A hivatali bizalmi: Császár. Őrá meg Latesznéra szükség van; ők fogalmazzák az aktákat.

De az igazi szenzáció: Szeleczy esküvője a recski internálótáborban. A család nőtagjai voltak jelen. A sógorok jobbnak látták távolmaradni... Fiala volt már huzamosabb ideig az oroszok „vendége” és igyekszik elkerülni az internálótáborok környékét is. Az alkalomhoz illően, porcelánt és ezüstöt vittek be. Az egyházi esküvő az udvaron volt. Sok jó ismerőse - akik közelben vannak - részt vett a szertartáson. Az ebéden a táborparancsnok is. Az ifjú párt Kapócs Ferenc - Nagy Ferenc volt titkára - szintén a tábor lakója - köszöntötte. Szeleczy az érdeklődés középpontjába került, s az élelmes új asszony megkérte a parancsnokot: adjon

férjének irodai beosztást. Így kapott íróasztalt. Vidám és romantikus történet: akár egy operettben... Bezzeg aki szabadon van, sokkal nehezebben jut íróasztalhoz.

Egyik nap Dés, Elnök úr volt sofőrje volt a szerkesztőségben. Most Péter János szolgálatában van. Aki megszokja az autót, nehezen akar kiszállni belőle. És ki volna alkalmasabb sofőr, mint Dés, a köztársasági elnök volt pilótája... Örökölt bennünket...

Január 23. vasárnap

Zsülietlet csúfosan kirakták a szocdem. pártból. Fő vádlója Vértesné. Nem tudja megbocsátani senkinek, aki a Pantheon kiadóval kapcsolatban volt, hogy rokonát elküldték. Férje az Állami Könyvkiadó igazgatója, a Fórum c. folyóirat szerkesztője. Vád: Zsülietlet dicsőítette a Horthy-korszakot, és könyvei pornográf ponyvák. Mihez kezd most? Futkos fűhöz-fához, kapaszkodót keres, mint a vízbefelő. Régi ismerőse: Balázs Béla, nem fogadta. Ha nem rehabilitálják, éhen hal.

Január 25. kedd

Bereczky Mátraházán pihen. Ott gratulált neki Kádár, Fekete és Finta. Katinak ismét lánya született. Péter János nagyfőnöknek már másodrendű vállalkozás „Az Út”. Kádárral kézbe veszik az egyházi könyvkiadást és sajtót. „Hungarian Church Press” címmel könyvnyomtatás készül a külföld számára. Majd mi megagítjuk Nyugatot...

Február 1. kedd

Ki emlékszik ma már 1946 február elsejére, a Köztársaság kiáltására?...

Február 2. szerda

Most tudom igazán értékelni: milyen nagyszerű, személyiség-nevelő kapcsolat lehet a közös munka. Itt basáskodás, parancsol-

gatás. És állandó manipulálás. Újabban nincs pénz a szerkesztőség számára, Péter János így érezteti hatalmát. Bottyánt elhozta az Élet és Jövőtől. Ignác Rózsa lett Muraközy segédszerkesztője. Tegnap az új telefonon és a nyomdai is jelentkezett Péter János. Talán eszébe jutott a tavalyi évforduló. Akkor pezsgővel koccintottunk, úgy ünnepeltünk. Azóta sokan nagyot zuhantunk. De Péter János és Mihályfi szépen halad felfelé.

Február 4. péntek

A Mindszenty-per tárgyalására sok külföldi újságíró jött. A vádlottak mindent bevallottak...

Téli vásár az állami áruházakban, közértekben. Sorbanállás. Egy hónapi távollét után visszajött a disznóhús. A zsírhoz margarint és olajat préselnek.

Február 8. kedd

Fekete felajánlotta Muraközynek - az Élet és Jövő szerkesztőjének - „Az Út” szerkesztőbizottsági elnökségét. Muraközy kitar eredeti álláspontja mellett: a megújulás fontosságát elismeri, de nem ért egyet Bereczky egyházpolitikájával. „A mi népünknek nem kell ez a rendszer...” - eddig hallottam a beszélgetést. Siettem haza, mert telefonált az orvos: Tamásnak torokgyulladás van.

Kihirdették az ítéletet Mindszenty-ügyben: életfogytiglan. Érdekesen egybeesik ezzel Éliás József cikke: Róma vagy Jeruzsálem. Kádár mitha kételkedne Róma hanyatlásában. Szerinte két nagy erőtenyező van: Moszkva és Róma.

Február 9. szerda

Tegnap éjszakába nyúló tanácskozás volt a szerkesztőségben. Bandit is bevonták. Fekete egy kis versenyjátékot küldött a gyerekeknek. Itt valami készül.... Nem tévedtem, Feteke átadta az Új Magyar Asszony rejtvényeit, feldolgozásra, s egy evangélikus

híryanagot, mondván: írogathatnék az új Magyar Asszonyba... Ezt nem ő találta ki. Kiderült: Péter János szólt neki. Aki saját lábúlag feljött a szerkesztőségbe. A lépcsőtől, vagy az igyekezettől erősen kifulladt.

Február 13. vasárnap

A Petőfi Társaság ülésére meghívót kaptam Medveczky Bellától: ő tartotta székfoglalóját. Meghatódva gondoltam az Akadémia falai között Széchenyire, csodálatos életművére. Az ülés programjából pontosan lemérhető a régi és az új világ viszonya. Kállai Miklós elnöki mondandója jobbra-balra liberális. Peterdi főtitkári jelentése már határozott politikai állásfoglalás a köztársaság- és Mindszenty-kérdésben. Aztán Vészi Endre, Szirmai Rezső, s leg-erőteljesebben Nádas József - akinek előreugró ajkában, sán-taságában sértett agresszivitás volt - képviselték az új világot. Passuth László a klasszikus polgárit „A szenvedély emléke” című novellában. Bella meg az érzelmes, légüres térben lebegő prózát. Írása olyan, mint egy túlszűfolt, szellőzetlen szoba. Ezen az írás-módon egyszerűen túllépett az idő.

Délután a Csillagot olvastam. Mennyire más szellem, hang, látásmód!... Benne Ady franciaországi cikkeiből egy részlet: Egy tanár a hazaszeretetről.

Kádár és Fekete abszolút bizalmasan beszélget előttem. Néha szinte zavar. Fekete mesélte: egy kommunista összejövetelel minden résztvevő zsidó volt. Benkő Tibor, a kultuszminisztérium protestáns ügyeinek jogtanácsosa kifogásolta, hogy Bereczky nem áll a sarkára az egyezmény betartása miatt, s ezzel engedi károsodni a papokat, heti 40 forinttal. Mert puha, gyengekezű és arisztokratikus: és különben sem szereti a zsidókat. Fekete védte Bereczkyt, mondván: Nem játssza ki a baloldaliságát újabb és újabb kedvezmények kicsikarására; s ha a kormány nem tartja komolynak az egyezményt, miért tartsa annak Bereczky? Ha Rákosiék fel akarják rúgni, ne Bereczky viselkedése miatt rúgják fel... „S hogy nem szeretik a zsidókat? Valljuk be: mi sem szeretjük a magyarokat...” - mondta Soproni, az MDP központi

propaganda osztályának vezetője. - „Téged ismerve, ez nem is csoda” -mondta Fekete Benkőnek. Hiszen őt is Bereczky mentette meg. Benkő apja református presbiter volt, de azért nem mulasztotta el kijelenteni: „Ha nekem a pártom azt az utasítást adja, hogy lépjek rá, úgy rálépek, hogy kipukkad.”....

Február 16. szerda

Gáspár Margitot, hívására, felkerestem a Városi Színházban. Éppen próba volt a IV. emeleten. Vaáli Gabi, Rafael Márta, Mednyánszky Ági volt ismerős. Egy orosz darab részletét próbálták. Margit megbeszélte Hont Ferencsel alkalmazásomat. A feljegyzést továbbították megfelelő helyre. Minden kísérlet a MEGFELELŐ ÚT-ra vezet. Ott döntenek el: mi lesz velem.

Utoljára mentem be fizetésemért az Elnöki Hivatalba. Császár szerint: ha március 1-ig nem történik döntés ügyünkben a KEB-nél, a rendelkezési állomány meghosszabbítódik fél évre. - Az éjjel négy óráig fogadás volt a szovjet kultúrhónap vendégei tiszteletére. Ma mindenki álmos. A portán lévő detektívnek öröme telik benne, ha megvárakoztat és idétlenségeket beszél. A miniszter titkárságát Lenin képe díszíti. Ez már egy másik Hivatal...

Február 21. hétfő

Bodnár altiszt felkeresett, a MÁV kedvezményes vasúti jegy meghosszabbítása miatt. Úgy látszik, még számításba vesznek bennünket. Karola is itt volt. A hivatal Nagy Imre internálásának előzményeiről, a miniszterelnökségi személycseréről mesélt. Gál Ferenc a Nemzeti Lapkiadó Vállalat vezérigazgatója. Állítólag őt és Szebenit visszaminősítették tagjelöltté. Régebbi munkaviszonyaim beszámítása ügyében Szebeni államtitkártól kaptam blankettát, egy évvel ezelőtt. Még nem kaptam választ.

Öcsém tegnap volt a Hortobágyon. Az ő műhelyük csinálja a Duna-Tisza csatorna vasmunkáit. A műhelyvezető, a mester és ő ment, ő vezette az autót. Lehet, hogy egész nyáron lenn dolgoznak.

Mátraházán Bereczky mellett Kádárt felváltotta Fekete és Finta. Kádár szerkeszti a lapot. Én csinálom a Posta-rovatot és felfektetem a hirdetéseket.

Február 22. kedd

Nincs pénz, nincs pénz, de újabb emberekre van. Fekete szerzett egy ellenlábast, a kis Szesztayt. Az értelmesebb munkákat ő kapja.

Február 24. csütörtök

Egyre kiszolgáltatottabbnak érzem magam. Hiába próbálok máshol elhelyezkedni: megfelelő munkakörrel szó sem lehet. Képtelen vagyok a behódolásra, s ez ingerli a feletteseket. Méltatlannak tartom a buzgó neofitákkal felvenni a versenyt. Korrigáláskor telefonáltam dr. Harsányi György konventi tanácsosnak: jöjjön be átolvasni az egyházi reformról szóló cikkét. A konventirodán Dés - Elnök úr volt, Péter János jelenlegi sofőrje - vette fel a kagylót. Megismerte a hangomat.

Március 1. kedd

A „két nagy”: Fekete és Finta megjött a mátraházi üdülésből. Nyílt fórumon - Fekete, Kádár, Szesztay és én - előttem volt a lap Morvay által szerkesztett múlt heti számának kritikája - illetve kiröhögése. Karinthy-idézetekkel megspékelt felolvasás. A falak visszhangoztak a viháncoló jókedvtől.

Kiss Roland új egyházkerületi főgondnok 100 forint befizetésére csekket kért. Ma választották meg, mellékesen meghatalmazott miniszter (szocdem.) és rendkívüli követ. Emlegetik Révész Imre debreceni püspök lemondását. Utódjelölt Péter János.

Obernyik is visszajött Galyatetőről. Két éve kapja a havi 2000 forint fizetést, végigüdüli az ország legszebb üdülőit, se gyereke, se családja. Egyetlen elfoglaltsága: mások feleségének udvarolni.

Jelenleg Latabárnét emlegeti... Mennyi parazitát képes eltartani ez a szegény ország...

Március 3. csütörtök

Dél felé tudtam Totyival bemenni az Elnöki Hivatalba. Mikor a portás felszól, Lukács pénztáros azt üzenre: máskor jöjjenek korábban. Papp portás becsomagolta a sértést: „Vagyok bátor megismételni, amit Lukács mondott...” Kedves, melegszívű ember. Nem jósok nagy jövőt neki. Visszakaptam a vasútijegyet, amíg nem dől el a rendelkezési állomány ügye, nem lehet meghosszabbítani. Megkérdeztem Császárt: továbbította-e az osztályfőnöknek, hogy a Színművészeti Főiskolára felvennének. Igen. Novák nem válaszolt. Ő is csak egy lépcső... Én meg örüljek, hogy még szabadlábban vagyok...

Március 5. szombat

Bodnár altiszt levelet hozott az Elnöki Hivatalból - az utolsót... A döntés: végkielégítés. Kapok 930 forintot. Nyilván belekalkulálták 44-es érdemeimet is... És nem nyilasok, németek, fasiszták bántak el így velem. Azon nem csodálkoznék, és nem fájna... De az új világ, amiben hittem, amiért minden veszélyt vállaltam - megakadályozza, hogy ott dolgozhassak, ahova hívnak. Ez a csalódás most már örökre velem marad.

Március 6. vasárnap

Zsüliet éhhalálra ítélték. Hiába fogadta el könyvét az Athenaeum, Németh Andor csúcslektor visszaküldte. Dabys professzor érdeklődésére azt válaszolta: „Ezt a fasiszta író nem engedjük írni!... Nincs szükség konjunktúra-írókra...” - „Pedig a könyv jó... Itt élet-halálról van szó.” - mondta a professzor. - „Ehhez nekem semmi közöm.” - volt az elutasítás. Micsoda érzéketlen világ ez? Micsoda emberek, akik élvezik mások megalázását, közönyösek mások égető problémái iránt?... Az ember tragédiájá-

nak úrjelenete áraszt el jeges fuvallatával: „Hideg borzongat Lucifer, vezess földemre vissza...”

Vasadyné most Dobinét kísérgeti. Miniszterek jönnek-mennek, a mindenkori udvarhölgy zavartalanul kísérget...

Március 7. hétfő

Karolát nyugdíjazták. Nevetve mesélte: Csiky Gyula meggyőződéses kommunistát kizárták a pártból, karrierista címszóval... Mesélt egy jó viccet. Kérdezik a cigányt: miért vallotta be a szűrővizsgán, hogy zsidókat kísért a Duna-partra. „Mert a testvérek voltak a bizottságban, akikkel együtt voltam”...

Molotov lemondott. Állítólag Sztálin utódjául szemelte ki. Ereje teljében bekapcsolódik a pártpolitikába. Molotov utóda Visinszkij, nem annyira nyugatellenes.

Március 9. szerda

Fekete tegnap lelkeszek részére tartott marxista szemináriumon volt. - Péter János harmadszor is kijelentette: nem támogatja a lapot.

Március 10. csütörtök

Fekete játékos alkat. De játécai démoni gonoszságból fakadnak. Valóságos diabolikus öröm ragyogott az arcán, mikor benyitott és élvezhette: a kis Szesztay diktál nekem. Azokat a híreket, amelyeknek őseit öt évvel ezelőtt, a Református Élet szerkesztőségében én csináltam... És ugyanott riportot, film- és színházkritikát írtam...

Március 11. péntek

Medveczky Bella frissen megnyitott belvárosi könyvtárát látogattam meg. A Városház utcában berendezett olvasó-szalonnak elegáns berendezésű: kovácsoltvas csillár, szép garnitúra, sok

virág... Korniss Gyula professzorral találkoztam. Bella itt teremt környezetet énekesnői múltja és írói ambíciója csillogásához.

12-re Novákhöz mentem az Elnöki Hivatalba, magán-munkaviszonyaim beszámítása ügyében. Felállt, elém jött - ez meglepett. Különösebb rosszindulat nem áll fenn velem szemben, csupán mert nem helyeztek el, végkielégítést kapok. Pár perc múlva megjelent Kállai, s behívták Novákat, Bakót, Faragónét, Eggertet, Bajnokot. Faragóné nagy nő lett. Ő intézi a külüggyel való kapcsolatot, tolmács és a miniszter titkára - és vezeti a konyhát. Tulajdonképpen az E.H. háziasszonya. Nehéz lehetett neki ezt kivárni...

Nováknál sikerült elérnem: a KEB-nél megnézte életrajzomat, amelyet a Színművészeti Főiskola küldött volna oda. Nem érkezett meg. Telefonáltam Gáspár Margitnak.

Március 14. hétfő

12-kor találkoztam Gáspár Margittal, a főiskolán. „Ha az állást tudom hozni - menni fog a dolog.” - mondta. Bemutatott Várdainak, aki semmi véglegeset nem tudott mondani. Kérdezte: párttag vagyok-e. Margit bement Hont Ferenchez, aki a Kossuth-díjjal volt elfoglalva. 16-án menjek be, akkorra minden eldől... Sikerül-e megszabadulnom „Az Út” megalázó jármából?...

Erdős Jenő (Kis Újság) meghívta magát, azzal, hogy „politikai kioktatást szeretne a közelmúltról”... „Kinek a megbízásából?” - kérdeztem tréfásan. Bandi szerint azóta forszírozza a meghívást, amióta megtudta volt beosztásomat. Fekete persze csempülte távozása után.

Este búcsúvacsora: Péter János Amerikába utazik. A küldöttség tagjai: Veres Péter, Erdei Ferenc, Mihályfi és ő.

Március 15. kedd

Hatalmas ifjúsági seregszemle a Hősök terén. SZIT egyenruhás fiatalok fogadalomtétele: százezres tömeg. De eláztatta az eső. Ma abból a cigarettából kínáltam Morvayt, amit ma egy éve

kaptam. Most Rákosit ünnepli mindenki, nem kell osztozni a népszerűségen senkivel. Tildy Zoltán állítólag tanyát, vagy kertgazdaságot kap. Legalább nem lenne tétlenségre kárhozzátva.

Március 16. szerda

Izgatottan készültem a Színiakadémiára. Az éjjel azt álmodtam: kioperálták a szívemet, és én egy készüléken végignéztem a szövetek bontogatását, s amint visszahelyezték.... Arra ébredtem, hogy fáj, mint egy friss seb... Várdai titkár azt mondta: holnap 10-kor megkapom a végleges választ Gál Zsuzsától. Rossz jel.

A szerkesztőségben egyre jobban elfajul a helyzet. Fekete körülrajongja kis barátját, vele dolgoztat, telefonjait vele intézteti; ő a „kisasszonya”. (Nem mintha pályáznék erre a kitüntetésre...) Torzuló kapcsolatok, romló légkör. Bandival is megalázóan bánnak. Mikor átadta Péter Jánosnak Morvay részletes elszámolásait, megmondta: ha Fekete és Finta ilyen durván nekiront, nem vesz részt többé a hétfői szerkesztőségi vacsorákon. 2 előtt Fekete megköszönte közreműködésemet. A lépcsőn találkoztam Péter Jánossal. Fekete nem szereti a feje fölötti kapcsolatot. A kapuban összefutottam Erdős Jenővel. Megbeszéltünk egy időpontot. A Kis Újság első oldalán közli Rákosi „országépítő” munkáját. 1946 őszén írtuk le az „Országépítő Társaság” tervét. A Fórum Klubban a témáról tartott előadáson is már nagyon figyelt Rákosi; veszélyeztetve érezvén a hároméves terv beharangozását. Milyen vadász az, aki belelő az elejtett vadba?... Mintha övé lenne a zsákmány...

Március 19. szombat

Nagy utat tettem meg 1944. március 19-e óta. A német megszállás belesodort az ellenállásba. S ma ellenségként kezel az a rendszer, amelyért gyermekeim életét is kockáztattam...

Tegnap felhívtam Gáspár Margitot. „Úgy néz ki a dolog, mint ha semmiről nem tudna Gál Zsuzsa...” - Én már tudom, ez mit jelent... De azért csináljuk végig. És Margiton igazán nem múltott...

Beszél Hont Ferencsel... Újabb beszélgetés Margittal: „Te, ezek hazudtak nekem!... Most derült ki, hogy nem is káderezítették le az ügyet. Aztán Gál Zsuzsa azzal jött, hogy biztosan a Kisgazdapártba tartozol, amire Hont rendre utasította. Jónak tartanám, ha beszélnél Honttal, hátha a személyes impressziók befolyásolják...”

Megköszöntem, hogy annyit bajlódott velem. „Az érdek közös. Nem tudok dolgozni, s nagyon kellene egy használható munkaerő, mert nagy a hiány. Mondtam, hogy nyelveket is tudsz...” - Válaszából úgy látom: Margit nem akceptálja a személyemből áradó „veszélyt”. Várdai újabb időpontot adott: 21-ére.

Utoljára mentem be fizetésért az Elnöki Hivatalba. Lukács direkt húzta az időt: beszélni akart velem. Miért olyan fontos az elhelyezkedésem?

Én: Igazságtalannak tartom, hogy én, aki származásomnál fogva, a fasizmus elleni magatartással, szociális körülményeim alapján nem vagyok kifogásolható, nem élhetek a munkához való jogommal.

Lukács: Ha maga az én feleségem volna, három gyerekkel nem is engedném dolgozni.

Én: Szép, de meg is kell élni valamiből.

Lukács: A férje biztosan kap 1500-at... Matolcsy ötezret keres.

Én: Hogyne... A férjem keresete 800 forint.

Lukács érezhetően meglepődött, s labdát cserélt. El kezdte magyarázni: mit csinált Csornoky, s mi lett volna, ha sikerül a terv, és megszöktetik az elnököt.

Én: Elnök urat nem olyan embernek ismerem, aki megszökött volna.

Lukács: De a felesége is tervezte és készülték rá.

Én: Erről nem tudok. Egy éve nem járok be dolgozni az Elnöki Hivatalba. S mennyiben érint ez engem?...

Lukács: Maga az áldozat...

Lukács pénztáros fogalmazta meg és közölte az igazságot. Az áldozat szerepét 44 nyarán önként vállaltam. Mert embertelen világban nem érdemes élni. Vállalni kell a kockázatot!... Mert az események sodrába kerültem, most is ezt a szerepet szánják nekem...

Bandiék megint éjfélig voltak a szerkesztőségi vacsorán. A delegáció nem utazott el: nem kaptak beutazási engedélyt. A Kis Újság „A hazugság szava” címmel írt az ügyről.

Március 27. vasárnap

Levelet írtam Gáspár Margitnak. Lezárom közös nagy vállalkozásunkat. Nem várom meg, amíg kénytelen lesz visszavonulni. Margit embersége azért mégis kapaszkodó ebben az elemberteledett világban...

Mióta elválasztottam, Tamás többször volt beteg. Nagyon kellene már egy sportkocsi... Van tíz fogacskája... vakmerően elengedi a biztos támpontokat - és nagyokat pottyán... Itt alszik mellettem, rácsos kis ágyában. Egyenletes szuszogását olyan jó hallgatni.

Thomas Mann azt mondja: „Nehéz az embernek mindenkori állapotán túlgondolnia, mert mindig hajlamos arra, hogy maradandó sorsának tekintse, és képtelen arra, hogy a legközelebbi sarokig ellásson.”

Bizony: nem látszik az a sarok....

Negyven évnek kellett eltélnie, amíg az a sarok láthatóvá vált.

Személynévmutató

- Aba-Novák Vilmos 420
Ablonczy Berci 298
Abrahamson, Tove 35
Acheson, Dean Gooderham amerikai diplomata 245
Ady Endre 279, 322, 336, 361, 455
Alberti 335
Angyal Nagy Gyula 126, 129
Antalfy 44, 81, 102, 113, 143, 340
Antall József, FKGP, újjáépítési miniszter 15, 97, 280, 365
Áprily Lajos 408
Arany Bálint, FKGP 191
Arányi, fémkormánybiztos 358, 359
Arányi, főgondnok 372
Aranyossy Pál 351
Arwedson 249
Asbóth József 45, 215, 261
Ascher Oszkár 200
Aspermont 138
Assetati 166, 252
Asztalos 405
St. Aubin 219
Auer Pál, FKGP, párizsi követ 43, 51, 134, 226, 230
Auriol, Vincent 206
- Babanyec 134, 199, 207, 303
Babits Mihály 347
Babits Mihályné 197
Bajcsy-Zsilinszky Endre 84, 119, 121
Bajcsy-Zsilinszky Endréné 96, 97
Bajkai 200, 323, 360, 361, 389
Bajnok 427, 446, 460
Bajor Gizi 104, 129, 142, 188, 320, 374
Bakay 181
Bakó 460
Balázs Béla 83, 148, 162, 177, 204, 220, 347, 453
Balla Antal, FKGP, tájékoztatási miniszter 15, 18, 20, 103, 174, 444
Balogh István, FKGP, páter 15, 17-20, 22, 38, 42, 52, 138, 140, 152, 154, 156, 158, 159, 166, 169, 175, 180, 182, 183, 196, 209, 211, 217, 221, 223, 227, 228, 250, 265, 266, 273, 318
Bán, titkárnő 52
Bán Antal, SZDP, iparügyi miniszter 19, 115, 203, 268, 282, 307, 311, 331, 359, 376
Bánáss Iászló, katolikus püspök 123, 169, 187, 351
Barabás Tibor 347

Bárándy György 23
Banakovics István, DNP 147, 183, 266, 267, 268, 351, 402
Baranyai Lipót 57
Bárános Károly, FKGP, közellátási, földművelésügyi miniszter 19, 22, 67, 87, 97, 102, 112, 141, 237, 275
Bárczy István 362
Barcs Sándor, FKGP 90, 122, 161, 204, 236, 276, 279
Bárdossy László 17
Barlai / Barlay 80, 84
Barna 89, 361
Bartha Antal 101, 120, 169, 189, 199
Barth Károly 400-402
Bartók Béla 177
Barulin, szovjet diplomata 21, 83
Bay Zoltán 77, 79
Bebrits Lajos 368
Bede István, londoni követ 45, 81, 141, 385
Begen 185
Beke 442, 445
Békefi Benő 43
Beleznay 352
Bencsik Gyula 223, 273, 274, 280
Bencsik Gyuláné 419
Benes, Eduard 164, 376
Benkő Gyula 183
Benkő Tibor 455, 456
Benzoni 252
Bérczy Gyula 50, 139, 314
Bercsényi Miklós 388
Berecné 391
Berezky Albert, református püspök 25, 43, 47, 61, 70, 75, 104, 106, 141, 176, 232, 396, 399, 400, 404, 413, 425, 440, 453-457
Berezky Katalin, ifj. Tildy Zoltán felesége 16, 39, 46, 54, 175, 176, 180, 225, 288, 367, 384, 410, 413, 453
Berezky Mici 26, 116
Berezky Zsezse 54, 177
Berei Andor, MKP 71
Berend György 432
Berend Miklós 129
Berend Miklósné Zsüliett 47, 52, 65, 66, 69, 99, 101, 112, 128, 130, 132, 134, 144, 153, 163, 181, 188, 210, 220, 236, 239, 242, 254, 265, 280, 281, 289, 293, 294, 311, 316, 319-321, 332, 340, 342, 348, 352, 374, 381, 385, 387, 391-394, 396, 397, 399, 401-403, 405, 408, 411, 435, 437, 443, 453, 458
Berény Róbert 344, 349, 368, 369, 372
Beretvás Irma 394

Berkley, amerikai szenátor 214
Bernadotte gróf 203
Berzeviczky Giza 435, 443
Bethlen István 91, 98
Bevin, Ernest, angol külügyminiszter 30, 31
Bibó István 76
Bidault, Georges, francia külügyminiszter 43
Bihari Nagy Lajos, FKGP 116
Bilkei Pap Zoltán, ifj. 255, 256
Bíró Dénes 181
Bíró János 165
Björk 94
Blanchar, Pierre 187
Blumenthal, Ben 185
Bodolay Klára 127
Bodnár 390, 414, 416, 422, 456, 458
Bodnárné 412
Bognár 47, 89, 173, 286
Bognár József, FKGP, budapesti polgármester, tájékoztási miniszter 51, 102, 115, 119, 139, 149, 170, 178, 191, 206, 228, 245
Bogica 129
Bojta 14, 62, 211, 256, 413
Bóka 368
Boldizsár Iván 93, 94, 149, 178, 357, 371, 413
Bolgár Elek, MKP 330
Bóna 364
Bordy Bella 30
Boross Géza 197
Bottyán János 454
Bowler, Chester 354
Böhm, operaénekes 328
Böhm Vilmos, SZDP 146, 239, 281, 282
Bölöni György 131
Brack 337
Bud Melitta 343
Bud Pál 305-307, 320, 334, 343
Buday György 326, 337
Byrnes, J. F., USA külügyminiszter 30
B. Pista 71

Calderoni 308
Carelli Gábor 296
Carei, Costa 361, 383
de Caritat de Peruni, belga diplomata 252
Cernyi, Frantisek -csehszlovák diplomata 333

Chapin, Selden - amerikai diplomata 220, 244, 245, 354
 Chevallier / Cavalier 234, 241
 Christie, Agatha 338
 Churchill, W. 243
 Clementis, Valdo, csehszlovák külügyi államtitkár 172
 Cocteau, Jean 204
 Czeglédy Margit 336
 Csala István, FKGP 446
 Csanak István 76, 197, 353
 Császár 276, 295, 349, 350, 361, 390, 405, 416, 421-424, 427, 436, 446, 450, 452, 456, 458
 Csehov, A. 183
 Csejdy 261, 270, 272, 314, 321, 322, 330, 384, 417, 424
 Csejkei 80, 107, 110
 Csendes Kati 23, 51, 208, 231, 232, 237, 258, 261, 315, 317, 392, 427
 Csépany 163
 Cserkaszov 38
 Csiki 210
 Csikós Rózsi 258, 335
 Csiky Gyula 459
 Csók István 184
 Csonti Szabó István 115, 216
 Csomoky Viktor, FKGP, Tildy Zoltán veje 9, 16-18, 21, 24, 25, 27, 36, 43, 46, 51, 56, 70, 81, 86, 103, 121, 127, 130, 134, 137, 140, 145, 148, 152, 154, 158, 159, 167, 169, 170, 178, 180, 196, 208, 233, 242, 248, 251-253, 258, 259, 261-263, 266, 267, 277, 278, 283, 286, 287, 290, 314-316, 321, 326, 327, 337, 340, 355, 359, 368, 375, 379, 410, 411, 414, 415, 417, 418, 420, 434, 438, 439, 441-443, 445, 447, 462
 Csuka 234, 258, 288
 Csűrös 77

Dabys László 69, 129, 332, 381, 434, 458
 Dajkovics 257
 Dalnoki Viktor 181
 Dálnoki Miklós Béla 128, 132, 211
 Dálnoki Veress Lajos 255, 306
 Dalzell 169
 Darázs Ilona 33
 Darvas József, NPP 41, 79, 85
 Dastich, csehszlovák diplomata 111, 151, 164
 Dayka Margit 183
 Debreceny András 125
 Décsi Gyula 240
 Deér József 86
 Demeter 397
 Demény Gyula 241
 Dénes György 218

Dénes István, FKGP 133, 194
Dernői-Kocsis László 24, 48, 137
Déry Sári 182
Deschelák / Dezsélák 40, 49
Dés 36, 257, 453, 457
Dessewffy Gyula gróf, FKGP 444
Deval, J. 187
Dévény István 263, 265
Dévényi 81, 124
Dicker 368, 369
Dienes 321, 391, 392
Dimitrov, G. bolgár miniszterelnök 390
Dinnyés Lajos, FKGP 173, 185, 201, 229-231, 234, 237, 238, 241, 246, 248, 249, 251-253, 256, 257, 259, 260, 266-271, 273, 274, 276-278, 281, 283, 286, 288, 289, 291, 294, 318, 322-324, 330, 356, 365, 371, 374, 376, 378, 380, 386, 387, 388, 397, 413, 426, 446
Dinnyés Lajosné 285, 379, 410
Dobi István, FKGP 27, 71, 102, 172, 225, 228, 257, 259, 264, 276-280, 282, 283, 287, 289, 3347, 362, 371, 372, 374, 397, 446, 452
Dobi Istvánné 459
Domjánné 130
Domonyi Erzsébet 35
Domonyi Katalin 65, 258, 321, 340, 396, 436
Donáth Ferenc 102
Dosztojevszkij, F. 120, 136
Dömötör Sándor 196
Dsida Jenő 217, 448
Durugy Ferenc 317, 362

Eckhardt Tibor 68, 201
Edgecumbe, angol tábornok, a SZEB angol képviselője 190, 193, 195
Eggert 460
Egyed Zoltán 188
Eisler / Eisner 235, 368, 375
Éliás József 295, 454
Enyedy Ándor, református püspök 85
Erdei Ferenc, NPP 31, 174, 219, 442, 460
Erdei Ferencné 55
Erdős Jenő 139, 460, 461
Erdős Károly 125, 289
Eröss János, FKGP, közellátási miniszter 87, 102, 113, 238, 264, 277-279
Érsek József 201, 255, 383
Escher 268
Eszti 62, 82

Fábry Pál 16-18

Falus Elek 41, 46, 51, 54, 70, 100, 159
Faragó László, SZDP 257
Faragóné 46, 168, 235, 236, 247, 261, 264, 293, 314, 342-344, 369, 370, 378, 380, 389, 421, 427, 434, 436, 452, 460
Farkas, SZDP 254
Farkas Éva 52
Farkas Ferenc, NPP 31, 77, 78, 101, 255
Farkas József 47
Farkas Mihály, MKP 331, 333, 409, 425
Faruk, egyiptomi király 326
Faure, francia diplomata 37
Fáy Boris 257
Fedák Sári 322
Feisst, svájci diplomata 88
Fekete László 23, 60, 65, 152, 202, 212, 213, 225, 231, 237
Fekete Sándor 412, 439, 443-445, 448, 453-457, 459-461
Felkai 196
Fényes Kató 337
Fercsek Ferenc 397
Ferenczy Béni 65
Ferenczy Noémi 323, 344
Fiala Dezső 264, 452
Filó János 277
Finta István 409, 412, 413, 437, 438, 445, 453, 457, 461
Fischer Anni 104, 119
Fleischer Antal 33, 50, 324
Fléta 322
Fodor Ágnes 426
Fodor, detektív 414
Fodor 390, 401, 406, 418-424, 429
Fóris 233, 303, 394
Földes 249
Földes Anna 8
Földessy Géza 126
Földi 196
Frigyessy 244
Füst Milán 153

Gaál Franciska 183
Gaál Gaszton 90, 98, 197, 319
Gábor Miklós 334
Gách-Ganz Lajos 190
Gádor Béla 150
Gajzágó Karola 58, 81, 107, 189, 210, 213, 243, 244, 247, 249, 250, 252, 264-266, 271, 289, 293, 298, 299, 301, 302, 307, 312, 314, 315, 317, 323, 325, 330, 336, 340, 344, 347, 352,

355, 357, 364, 366, 371, 372, 375, 378, 380-382, 386, 387, 390-399, 402, 404, 415, 421, 422, 425, 429, 432-436, 442, 443, 445, 452, 456, 459

Gál Ferenc 446, 451, 456

Gál György 340, 358, 382, 413

Gál Zsuzsa 461, 462

Gandhi, M. 226, 365

Gáspár Margit 32, 41, 94, 123, 362, 444, 451, 456, 460-463

Gáspár Ervin 42, 143, 232, 259, 383

Gauquiwe, francia diplomata 206

Gelb Malvin 311, 341

Gellért Oszkár 170, 347

Geraldly 134

Gerevich Tibor 138

Gergely Sándor 347

Gerlay 412

Germanus Gyula 90

Gerő Ernő, MKP 17-19, 44, 46, 48, 53, 71, 121, 160, 167, 199, 202, 203, 225, 262, 331, 341, 347, 400, 409, 413, 446

Gerő Ernőné 41, 63

Gide, Andre 187, 403

Giono, Jean 438, 441

Gombos Ildikó, Tildy László felesége 15, 16, 46, 51, 172, 361, 440, 441, 447

Gombos Gyula 36, 361

Gombaszögi Ella 183

Gordon Ferenc, FKGP, berni követ 16, 18, 19, 22, 28, 29, 34, 44, 47, 51, 58-60, 63, 73, 82

Gorkij, M. 451

Góth Sándor 61

Görgey Vince 303

Göring, Hermann 330

Görög Frigyes 245, 372

Gracsuha 387-389

Grigorjev 17, 19, 20, 22, 31, 35

Greguss Zoltán 136

Grosz 167

Groza, Petru 32, 34, 43, 202, 204-206, 243, 327, 351, 354, 357, 358, 360

Gulácsy György 138, 149, 226, 246, 275, 348

Gyapai 258

Gyárfás Miklós 368

Gyenis 365

Gyenis Vica 59

Gyöngyösi János, FKGP, külügyminiszter 32, 39, 45, 48, 83, 88, 102, 119, 141, 152, 154, 155, 156, 164, 172, 199, 203, 218, 226, 227, 231, 273, 274, 277, 279, 280, 287, 289, 331, 362, 372

Gyöngyösi 360

VI. György, angol király 323

György László 322

Győri Dezső 41
Győry Elemér 130
Gyulay László, FKGP 160, 223
Gyursánszky 57, 179, 213, 220, 223, 237, 241, 264, 295, 317, 319, 356, 360, 361, 367, 395, 433
Gyursánszkyné 46
Haakon norvég király 198
Haire, John, angol munkáspárti képviselő 32, 67
Hajdú-Némethy József 162, 225
Haller Gábor 312
Hám Tibor, FKGP 170, 178
Hamburger Sándor 383
Hámori Zoltán 434, 444
Hamvas Endre, katolikus püspök 130, 187
Haraszti 340, 421
Haraszti Sándor 121
Harmathy Lajos FKGP 188
Harsányi György 457
Hartványi 417
Hauptmann, G. 140
Héder 191
Hegedüs Gyula 193
Hekus Dönci 325, 327
Helm, angol diplomata 354
Heltai 231, 233-235, 371, 378
Herman, Stewart J. 87, 169, 186
Hives Henrik 224, 226
H. Kovács Margit 383
Hoffmann, Conrad 367
Homoki-Nagy István 84, 285, 369
Hont Ferenc 456, 460, 462
Honthy Hanna 258, 338
Horony Pálffy 17
Horthy Miklós 50, 97, 105, 106, 197, 317, 358
Horváth Boldizsár 176
Horváth Márton, MKP 274
Horváth Zoltán 41
Horváthné 442, 452
Hógye Mihály 143
Hunyadi Sándor 322
Huxley, Aldous 111, 144
Ida 73, 81, 138, 163, 188, 210, 280, 312, 416, 442
Ibolya 429
Ignác Rózsa 454

Ili, Iásd Valentin Ili

Illés Béla 435

Illés Endre 290

Ilonka 35

Ilyés Gyula 77, 79, 84, 136, 175, 196, 206, 348

Implom Ferenc, FKGP 191, 199, 248, 249, 255-257, 276, 277, 280, 289, 372

Imrédy Béla 27

Irén 392, 427

Iritz 23

Irma 305

Izsáki Margit 41

Jánosi páter 134, 290

Jéhl Frigyes 16, 25, 34, 42, 51, 74, 78, 99, 121, 141, 175, 180, 209, 211, 212, 217, 220, 233, 316, 339, 352, 393, 445

Jéhl Frigyesné Mormy 74, 99, 121, 130, 209, 211, 233, 238, 240, 253, 339, 355, 363, 367, 368, 372, 374, 392, 398-400, 438, 440

Jékely László 22-36, 38, 39, 46-49, 53-65, 67, 70, 74, 75, 77, 81, 83, 86, 88-90, 92, 94-97, 100-103, 105-107, 114, 116, 118, 120, 121, 123, 124, 126, 127, 134, 136-140, 142, 144, 147, 148, 150-152, 154, 159, 161-163, 166, 167, 170, 173, 174, 179, 181, 182, 184, 187-189, 192, 194-196, 199-203, 205, 207-209, 211-213, 215, 218, 220, 222-234, 236-238, 240, 241, 257, 259, 262, 270, 283, 290, 313, 315, 358, 386, 406, 411, 443

Jemnitz Sándor 297

Jenny bácsi 412, 418

Jeszenszky 80

Jób Dániel 444

Jócsik Lajos 78, 80

Johnson, Hewlet, canterbury érsek 95, 117, 137, 257, 258, 261, 262, 431

Jónás Olga 445

Joó Sándor 354

József Attila 204

Judit 180

Juhász Gyula 445

Juhász István 183

Julia, holland királynő 152

Júlia 180, 335

Kádár Géza 20, 45, 140, 141, 161, 434, 455

Kádár Imre 405, 409, 412, 438, 440, 443, 444, 448, 451, 453-455, 457

Kafka Margit 97

Kállay Gyula, MKP 438, 452, 460

Kállay Miklós 26, 226, 455

Kánya Kálmán 105

Kapócs Ferenc 154, 161, 220, 223, 227, 452

Karabunda, török diplomata 105

Karácsony Sándor 43
Karádi 444
Karcagi 427
Kardos László 104, 240, 241, 403
Kármán 142
Karola, lásd Gajzágó Karola
Károlyi Mihály 20, 106, 140, 141, 147, 166, 172, 241, 251, 365
Károlyi Mihályné Andrássy Katinka 176
Kassák Lajos 153
Katica 21, 25, 36
Katona Jenő, FKGP 42, 143, 246, 269, 273, 382, 383
Kay / Key, amerikai altábornagy 26, 29, 30, 39, 242, 343
Kempis Tamás 341
Kerék Mihály, FKGP 122
Kerékyártó Elemér, MKP 17, 25, 95, 117, 138, 336, 421
Kerekes 371, 373, 375, 378, 383, 384, 398
Keresztes 330, 358
Keresztes-Fischer Ferenc 308
Keresztúry Dezső, NPP, vallás- és közoktatásügyi miniszter 79, 85, 96
Keresztúry Dezsőné 104
Kertész István, római követ 103, 226, 231
Keszthelyi, NPP 232
Keszthelyi, altiszt 428
Kéthly Anna, SZDP 31, 57, 128, 376
Kéthly báró 309
Kisfaludy-Stróbl Zsigmond 207, 212, 218
Kiss Ferenc 99, 115, 131, 168, 190, 213, 252
Kiss István, képviselő 292, 383
Kiss István, a Diákkaptár vezetője 197
Kiss Lajos 152
Kiss László, FKGP 30, 156, 191
Kiss Roland 457
Kiss Sándor, FKGP 96, 113, 140, 141, 173, 180, 210, 234, 434
Kocsis László, FKGP 55, 139, 143, 149, 160, 170, 172, 198, 210, 211, 213, 226, 233, 242, 255, 256, 268, 269, 276-278, 286, 287, 289, 291, 294, 334, 351, 354, 372, 378, 386
Kodály Zoltán 388
Kodolányi János 91, 136, 194, 196
Kóla Mici 383
Kolgyári 309
Komáromy János 197
Komáromy Pál 34, 76
Komáromy Pálné 174
Kondratov, szovjet tábornok, a SZEB tagja 168, 241
Komócsin Zoltán 427
Kopács 354

Koreh Endre 76
Kornitzer 52
Kossa István, MKP 22, 25, 67, 115, 116, 154, 155, 171, 323
Kossuth Lajos 338, 416
Kossuth László 387
Kosztolányi Dezső 197, 348
Kovács, alezredes 114
Kovács Béla, FKG, földművelésügyi miniszter 29, 31, 42, 55, 59, 72, 97, 99, 115, 116, 120, 122, 138, 140, 141, 146, 147, 149, 151-153, 156-161, 164-166, 169, 170, 176, 191, 223, 228
Kovács Imre, NPP 252
Kovács Imréné 337
Kovács István, FKG 151, 157
Kovács László, FKG 226, 230
Kovács László, Laci altiszt 36, 50, 53, 95, 116, 119, 145, 205, 209, 224, 233, 239, 242, 252, 255, 257, 262, 332, 335, 370, 401, 420, 425, 428
Kovács J. István 399
Kowach 218
Kozma Andor 197
Körner, Bécs polgármestere 146
Körner Sándor 312
Kővágó József, FKG, budapesti polgármester 16, 48, 77, 82, 93, 226, 228, 230, 245
Kővári 142
Kucsár Erzsébet 270
Kunsági 412, 422
Kurucz 408
Kuthy László 365
Kuyper Katalin 354

Laci, lásd Kovács Laci altiszt
Ladányi 137
Ladomerszky Margit 140
Lambert 242
Lampl Hugó 87, 136, 245
László Fülöp 218
Latabár Kálmán 299, 335
Latabárné 458
Lateszné 314, 380, 398, 425, 452
Lawrence 169
Lázár Andor 318, 448
Lehmann 16
Lénárt 65, 75
Lenin 456
Lenurier, francia katonai attasé 206
Lincoln, Abraham 334, 341, 342, 349, 350, 365
Listowel 81

Lloyd, Ruth 283, 324
Lórátffy Zsuzsanna 297
Losoczy Géza, MKP 379, 452
Lőrinc Augusztá 378
Ludwig 341
Lukács 458, 462
Lukács Margit 10, 144, 146, 150, 177, 178, 187, 222, 388, 391
Lux Elek 322

MacCarthy Elemér 20
Machiavelli 138
Magdi 445
Magyar 427
Major, testőr 54
Major 323, 356, 378
Major Tamás 178, 387, 400
Makkai Ádám 397
Makkai Sándor, ifj. 405, 440
Maléter Pál 290, 398, 400
Mándi Éva 444
Maniu, Iuliu 248
Mann, Thomas 82, 177, 184, 319, 463
Mann, Klaus 101, 106, 112
Mara Miklós 18, 22, 23, 31, 34, 36-38, 40, 43, 47, 52, 57, 59, 60, 64, 65, 78, 81, 102, 105, 110, 115, 124, 135, 166, 174, 226, 241, 293, 443, 446
Márai Sándor 352
Márffy Albin 307
Márffy Ödön 138
Margit 229, 311, 370
Márkus Emília 315
Marosán György 174, 277, 281, 282, 376, 421
Marschall, G. 139, 144
Márton Dezső 17, 47, 48, 56, 58, 443
Marx 402
Masaryk, Jan 172, 384, 385
Mátéffy Géza, FKGP 329
Mátéffy Gézáné 309
Matolcsy 314, 328, 331, 344, 350, 361, 363, 366, 371, 388, 416, 424, 425, 427, 431, 436, 462
Mátrai 439
Mátyás Károly 296
Maugham, Somerset 187, 194, 404
McNab 125
Mednyánszky Ági 456
Medveczky Bella 318, 321, 322, 402, 455, 459, 460
Meggyaszay Vilma 142

Meixner Ernő 50
Meixnerné 190
Menuhin 59
Mester Miklós 188
Mészáros 57, 329, 421
Mezey Mária 183, 338
Mező Ferenc 288, 297
Mihailich Győző 351
Mihály román király 343
Mihályfi Ernő, FKGP, tájékoztatásügyi és külügyminiszter 9, 10, 40, 71, 77, 81, 82, 89, 112, 126, 128, 138, 143, 149, 161, 167-169, 172, 173, 178, 183, 194, 208, 210, 211, 213, 217, 222, 223, 227, 228, 230, 232, 235, 237, 238, 241-244, 246, 248, 251, 253-260, 262, 264, 266-271, 273, 274, 276-278, 280-283, 285, 286, 288-291, 295, 313-315, 318, 323-326, 331, 333, 338, 340, 344, 348-353, 356, 358, 360, 362, 364, 365, 369-372, 374, 376, 380, 382-384, 386-390, 393, 396-399, 401-403, 410, 412, 414-417, 419, 421-423, 425, 427, 428, 431, 432, 434, 436, 438, 441, 454, 460
Mihályfi Erőné Filo 40, 211, 237, 262, 280, 283, 284, 289, 315, 344, 387, 410, 412
Mindszenty József 53, 84, 131, 134, 135, 182, 315, 338, 432, 448, 452, 454, 455
Mistéth Endre, FKGP újjáépítési miniszter 60, 77, 82, 120, 137
Mocsáry Lajos 80, 107
Moll 303, 308, 310
Molnár 90
Molnár C. Pál 138
Molnár Erik 120, 183, 371
Molotov, V. M., szovjet külügyminiszter 30, 385, 390, 459
Mónus Illés 236
Moór Gyula 179
Móra Ferenc 265
Morgan, Michelle 187
Móri 399
Morinyi Ödön 29, 30, 31, 36, 37, 61, 68, 210, 221, 289, 344, 369, 370, 372, 375
Móricz Zsigmond 61, 72, 89
Morvay István 405, 409, 425, 430, 445, 448, 457, 460, 461
Mrazkovic, jugoszláv diplomata 349
Muraközy Gyula 36, 45, 58, 68, 104, 136, 399, 409, 454
M. Ida 21

Nádas József 455
Nádasdy Kálmán 312
Nádorné 212
Nagy Barna 296
Nagy Blanka 321
Nagy Bódog 271, 288
Nagy Endre 142
Nagy Ferenc, FKGP 7, 20, 22, 29-31, 42, 44-46, 48, 49, 51, 55, 57-61, 63, 66, 67, 72, 85, 87,

90, 94, 96, 102, 107, 110, 112, 113, 116, 118-120, 122, 123, 127, 129, 131, 140, 141, 147,
149, 150, 153-161, 163, 164, 166-171, 180, 182, 191, 193, 199, 206, 211, 213, 220, 222-224,
226, 227, 230, 232-235, 242, 243, 251, 259, 304, 313, 410, 429, 442

Nagy Ferencné 60, 156, 419

Nagy Ferenc, ifj. 137

Nagy Imre, MKP 79, 286, 318, 324, 373, 374, 377, 380, 422, 426

Nagy Imre rendőr-alezredes 150, 162, 244, 246, 250, 263, 265, 266, 270-272, 277, 279, 280,
283, 300, 321, 326, 336, 361, 378, 398, 419, 421, 436, 456

Nagy Lajos 368, 385

Nagy Miklós 90, 170, 194, 196, 260, 275

Nagy Tibor 444

Nánássy / Nánási László, NPP 227

Némedi 248

Német Árpád 275

Németh Andor 458

Németh Imre 259, 269, 275

Németh / Némethy Jenő, FKGP 257

Németh Johanna 27, 186

Németh József, FKGP 353

Németh László 119

Némethy Ella 215

Némethy Endre 244

Németiné 225

Nexő, Martin Andersen 181

Nógrádi Sándor, NPP 444, 446

Nónay 167, 370

Nóra 14

Novák 433, 435, 444, 458, 460

Nyarády Miklós, FKGP 51, 76, 82, 185, 215, 216, 226, 234, 257, 292, 340, 359, 380, 385,
394, 446, 448

Nyarády Miklósné 366, 394

Obernyik Ede 234, 302-304, 306-310, 315, 334, 335, 343, 352, 394, 408, 410, 446, 457

Odescalci hercegnő 357

Offner 325

Oláh Gusztáv 184, 332

Olt Károly, MKP, népjóléti miniszter 439

Oltványi Imre, FKGP, pénzügyminiszter 34, 75, 99, 115, 116, 140, 141, 161, 169,
171, 177, 213, 217, 218, 221, 223, 224, 228, 255, 273, 275, 276, 410

Ordass Lajos, evangélikus püspök 55

Orosz Júlia 30, 76, 324

Ortutay Gyula, FKGP, vallás- és közoktatásügyi miniszter 20, 42, 44, 51, 62, 71, 75, 81,
90, 103, 116, 139, 143, 161, 169, 172, 173, 175, 183, 190, 194, 198, 208, 217, 223, 225, 227,
228, 237, 239, 246, 260, 266, 269, 271, 273-280, 286, 289, 291, 318, 331, 337, 349, 362, 366,

372, 380, 381, 390, 394, 395, 397, 402, 452
Oszukin 83
Ottó 448
Őrsödi 23, 60, 152, 190, 223, 266, 278, 317, 330, 361, 366, 371, 377, 385, 398, 422, 423, 433
Őrsödiné 330, 366, 396

Padányi Gulyás Béla, FKGP 48, 103, 214
Pakody 83, 221, 401, 412
Palánkay Klára 328
Pálffy György, KATPOL Osztály vezetője 127, 365
Palkó Sándor 22, 89, 112, 240, 242, 253, 254, 259, 296, 315, 323, 393, 406
Palumby Gyula 296-298, 335
Palumby Gyuláné 298
Pap Ferenc 53
Pap László 25, 127, 130, 189
Papp, pénztáros 195, 213, 243, 249, 310, 321, 361, 402, 410, 418, 424
Papp, portás 299, 310, 424, 458
Papp Sándor 261
Papp Simon 77
Papp-Kökényesdy Sándor 23, 32, 35, 38, 50, 53, 58, 114, 147, 148, 184, 192, 194, 195, 219, 220, 224, 229, 246, 283, 316, 330, 342, 371, 373, 376, 398
Papp-Kökényesdy Sándorné 35, 184, 192, 229, 355
Parraghy / Parragi György, FKGP 171
Pártay Tivadar, FKGP 276, 289
Passuth László 455
Pásztor János, szobrász 232
Pásztor János, színész 232, 306
Pataky László 141
Patkó Imre 247
Pátzay Pál 58, 84, 162, 326
Paulay 36, 55, 81
Pauker, Anna, román külügyminiszter 327, 358, 360
Payer 226
Péchy Blanka 153
Perlaky Livia 46, 419
Péter Gábor 118, 414
Péter János 26, 33, 56, 75, 94, 102-104, 106, 107, 110, 116, 121, 127, 130, 142, 143, 147, 151, 154, 161, 162, 165-169, 171, 175, 181-183, 186, 188, 189, 195-197, 199, 202-205, 208, 212, 215, 224, 234-236, 239, 243, 244, 246-250, 252, 253, 257, 260, 263, 264, 266, 269, 271, 273-280, 282, 283, 287, 288, 290, 291, 293-296, 310, 311, 313-315, 317, 318, 321, 324-330, 333, 336-338, 340, 341, 344, 345, 347-350, 353, 354, 356-361, 363-365, 367, 369-373, 378-383, 386, 387, 389, 390, 392-394, 396-406, 408, 409, 412-418, 421-424, 427, 428, 431, 435, 437, 439, 440, 448, 453-455, 457, 459-461
Peterdi 455
Péterffy Jenő 56

Pethő András 434, 435
Pethő 286
Petőfi Sándor 338, 348, 361, 383, 385
Pfeiffer Zoltán, FKGP, MFP 103, 152, 161, 246-248, 250, 266, 272, 319-321
Pinke 409
Piroska 284
Pluhár István 253
Pongrácz Aladár 152, 161, 277, 279, 282
Pongrácz Tibor 277
Pool, C. C., angol munkáspárti képviselő 214
Popper Sándor 255
Prestley 161, 359
P. Tóth 341
Puskin, G. M., szovjet diplomata 31, 33, 35, 83, 98, 103, 119, 154, 339, 342, 353, 369, 371, 389

Rácz Endre, Bandi, Rácz Erzsébet férje 5, 10, 22, 25, 26, 34, 37, 40, 45, 46, 49, 58, 60, 62, 65, 67, 70, 71, 74, 75, 78, 89, 92, 98, 99, 101, 109, 110, 119, 121, 123, 125, 168, 199, 203, 211, 223, 225, 233, 236, 239, 240, 242, 245, 247, 249, 251, 252, 254, 255, 257-259, 265, 266, 270, 274, 288, 289, 294, 296-298, 300-302, 304, 306, 310, 316, 319, 322-324, 335, 340, 341, 347, 352, 353, 362, 365, 382, 386, 393, 395, 402, 404, 405, 407, 409, 410, 412-414, 416, 419, 421-423, 429-434, 437-439, 454, 460, 461, 463
Rácz Endre, Totyi, Rácz Erzsébet fia 44, 47, 48, 55, 57, 60, 63, 82, 101, 102, 124-126, 139, 163, 183, 193, 215, 217, 221, 247, 255, 262, 265, 284, 291, 310, 311, 319, 320, 329, 339, 341, 342, 352, 377, 392, 411, 414, 418, 420, 434, 458
Rácz G. 222
Rácz István 71, 104, 107
Rácz István, sárospataki tanár 297, 356
Rácz Jenő, FKGP, pénzügyminiszter, építés- és közmunkaügyi miniszter 77, 107, 148, 151, 189, 191, 196, 221, 222, 303
Rácz Judit, Rácz Erzsébet lánya 10, 38, 50, 51, 54, 55, 59, 80, 82, 85, 101, 102, 122-124, 139, 174, 176, 179, 181, 183, 184, 192-194, 196-198, 200, 203, 205, 207, 210, 217, 220, 221, 284, 286, 288, 289, 291, 296, 299, 301-304, 306-310, 319, 320, 334, 336, 341, 350, 355, 362, 375, 392, 407, 411, 418, 422, 423, 425, 430, 433-435, 440, 452
Rácz Lajos, FKGP 199
Rácz Tamás, Rácz Erzsébet fia 393, 397, 399-402, 407, 408, 410, 413, 416, 418-421, 430, 432, 434, 435, 437, 440, 454, 463
Radvánszky Albert 189, 318, 425
Radványi 258, 271, 323, 356, 365, 372, 378, 397
Rafael Márta 52, 456
Rafai 160
Rajk László, MKP 44, 100, 118, 120, 139, 145, 151, 158, 159, 170, 183, 202, 220, 225, 229, 257, 261, 264, 282, 300, 353, 356, 357, 366, 385, 398-400, 426
Rajk Lászlóné 168, 257, 285, 318, 366
Rákóczi Ferenc 356, 388

Rákosi Mátyás, MKP 16, 17, 19, 20, 22, 25, 29, 31, 32, 41, 44, 48, 49, 55, 56, 72, 75, 78, 95, 98, 100, 102-104, 111, 113, 117, 118, 120, 122, 123, 139, 141, 145, 146, 151, 152, 154-160, 164-166, 171-174, 178, 182, 184, 187, 190, 195, 202, 207, 218, 223-225, 227, 230, 231, 233-236, 238, 244, 246, 252, 255, 256, 259, 263, 265-269, 272-275, 277, 283, 285, 287, 291, 299, 300, 317, 323, 331, 336, 343, 347, 356, 362, 365, 369, 371, 374-379, 385, 389, 390, 398-401, 405, 409, 413-415, 426, 431, 448, 452, 455, 461

Rákosi Mátyásné 378

Rátkay Márton 334

Ratz 65

Ravasz László, református püspök 49, 50, 55, 91, 119, 130, 131, 182, 187-189, 241, 317, 318, 347, 388, 396, 397, 399, 401

Reichmann 154

Rékainé Boda Matild 33

Remarque, E. M. 145

Reményi-Gyenes István 414

Reményik Sándor 260

Renner 338

Révai András 116, 280

Révai József, MKP 78, 102, 347, 353

Révész Géza, varsói követ 337

Révész Imre, református püspök 399, 457

Ribányi Kamilló 254

Ries István, SZDP, igazságügyi miniszter 42, 88, 91, 92, 150, 151, 155, 157-159, 171, 183, 196, 256, 268, 282, 331, 368, 370

Rimbaud, A. 400

Robinson, Stanford 34, 35

Rónai Sándor, SZDP, szervezetkezeti miniszter 41, 122

Róth Pál 76, 201

Rottmann Mozart 210

Rubletzky Géza, FKGP 265

Ruttay Éva 368

Ruttay, a Divatcsarnok igazgatója 51, 106, 257, 343

R. Gyula 309

Sajóhelyi András 121

Saláta Kálmán, FKGP 223, 226

Saljapin 322

Sallainé 446

Saltay Alajos 63, 69, 75, 86, 97, 106, 292, 295, 327

Sárdy János 30

Sárkányiné 298

Sárközy György 221, 222

Schifferné / Schillerné 203, 423

Schiller, F. 370

Schik Olga 428

Schmidt 293
Schneider Hédi 142, 200
Schoenfeld, H. F. Arthur, amerikai diplomata 26, 190, 191, 193, 220, 224, 244, 245
Schöpfli Gyula 172
Schwartz, Joseph 245, 372
Sebestyén 217
Ser Tibor 241
Shakespeare, W. 377, 384, 396
Shaw, G. B. 218, 334
Shelley, P. B. 176
Simon, altiszt 46, 48, 105, 124, 181, 243, 244, 282
Simon, SZDP 254
Simon Jolán 153
Sinka István 77, 136
Skjörde, H. 90
Sófalvi 26
Sokoray 116
Solt 107, 319, 340
Sólyom László 82
Somló István 368
Sommer 34, 52
Soós Géza 21, 127, 143, 226
Soproni 455
Sötér István 136
Stassen, amerikai szenátor 176
Stefaits 293
Steinbeck 136, 196
Stern néni 113
Subasits 26, 43, 317, 326, 360, 364, 381
Sugár András 241, 357
Sulyok Dezső, FKGP, Magyar Szabadságpárt 21, 191, 231, 247, 250, 263, 402
Surányi Miklós 62, 408
Svéd Sándor 167
Svengali 92
Svernik, N. M. 378, 379

Szabó Árpád, FKGP, országgyűlési házelnök 246, 276, 277, 280, 282, 287, 291, 292, 294, 314
Szabó Árpád államtitkár 354
Szabó Árpádné 367
Szabó Imre 347
Szabó István 351
Szabó István, B., FKGP 27, 172
Szabó Károly 297
Szabó Lajos 137

Szabó Lőrinc 368
Szabó Pál, NPP 90, 165, 347
Szabó Sándor, színész 338
Szabó Sándor 323
Szabó Zoltán 131
Szakasits Árpád, SZDP 16, 20, 22, 31, 32, 34, 41, 48, 52, 107, 113, 115, 120, 123, 141, 150, 152, 155-157, 159, 160, 166, 184, 190, 193, 202-204, 208, 222, 225, 229, 239, 258, 265, 268, 269, 272, 275, 277, 281-283, 285, 300, 329, 331, 338, 347, 374, 376, 378, 381, 389, 399, 413, 416, 417, 419, 423, 425, 445
Szakasits Árpád, ifj. 43
Szakasits Árpádné 43, 269
Szálasi Ferenc 220
Szalay Karola 129, 184
Szalatnay Rezső 357
Száll József, MKP 165, 227
Szántó Zoltán 166
Szappanos Gerő 429
Szebeni Endre, MKP 32, 118, 237, 364, 413, 456
Széchenyi István 6, 76, 110, 115, 119, 408, 455
Szeder Ferenc, SZDP 376
Szegedi Maszák Aladár washingtoni követ 16, 18, 121, 126, 228, 229, 235
Székács 351, 370, 373
Székely Júlia 41
Székely néni 412
Szekfű Gyula 32, 84, 133, 165, 167, 194, 231, 325, 372, 399
Szelezcky Gyula 7, 18, 21, 32, 35, 36, 38, 48, 56-59, 61, 63, 65, 66, 78, 81, 83, 88, 89, 94, 95, 100, 112, 121, 127, 134, 137, 142, 144, 147, 148, 150, 158, 161, 163, 171, 176, 181-184, 186-189, 195-197, 199-202, 207, 209, 211, 212, 215, 219, 228, 229, 235, 236, 239, 241, 243, 246-248, 250, 252, 254, 255, 257, 258, 261, 262, 264, 269, 271, 272, 275-277, 280, 283, 285, 286, 291, 292, 295, 299-301, 310, 313, 316, 317, 319, 321, 326, 327, 337, 340, 341, 344, 345, 347, 348, 350, 351, 356-360, 362, 363, 365, 366, 369-378, 380, 381, 384-390, 392-403, 407, 409-412, 414-417, 419, 421, 422, 436, 439, 441, 452
Szelezcky Zita 177
Szellay Aliz 181, 201, 204, 219, 265, 362, 370, 380, 381, 390, 392, 394-397, 404, 426
Szent-Györgyi Albert 77, 79, 193, 240
Szentirmai Imre 314, 317, 396
Szentiványi, újságíró 58, 71, 94, 102, 107, 118, 140
Szentiványi Lajos 277, 280, 287
Szentiványi ? 316, 434
Szentmiklóssy István 127
Szentpétery 191
Szerb Antalné Klári 132, 197, 214, 319, 403
Szesztay 457, 459
Szigethy Hanna 337
Szilágyi Ödön 190, 391

Szilágyi, fényképész 65, 75, 95, 223, 414
 Szilassy 177
 Szirmai Rezső 455
 Szobely 443
 Szombathelyi Blanka 307
 Szombati Sándor 94
 Szopkó 27
 Szomolányi 328
 Szőcs István 364
 Szörényi Éva 141
 Szóts István filmrendező 181, 201, 205, 207, 214, 219, 265, 397, 426
 Sztálin, J. V. 32, 119, 241, 351, 378-390, 399, 402, 459
 Sztójay Döme 68, 220
 Szudy 448
 Szviridov, szovjet altábornagy, a SZEB vezetőjének helyettese 68, 87, 98, 102, 103, 154, 156, 159, 169, 176, 241, 280
 Sz. Olga 342, 361, 392

 Taba István 351
 Takács Ferenc 66, 260
 Takaró Géza 342
 Taksonyi János 280
 Tamási Áron 84, 290
 Táncsics Mihály 338
 Tarr László 259
 Tartsay Vilmosné 96, 97
 Tasnádi-Kubaska 84
 Tatár György 76
 Tatár 413
 Tatarescu, G., román külügyminiszter 202
 Tatrangi-Kovács 375
 Tátray Ferenc 338
 Taylor, Robert 325
 Teleki Pál 89, 110
 Teuchertné 275
 Thuránszky 255, 404
 Thurzó Gábor 118
 Tildy Árpád 22
 Tildy Béla 242
 Tildy Erzsébet, Tildy Zoltán lánya, Csornoki Viktor felesége 16, 24, 37, 138, 160, 175, 178, 196, 205, 225, 242, 251, 290, 337, 410, 417, 421, 445
 Tildy Etelka 60
 Tildy Ilonka 39, 48, 52, 60
 Tildy Irén 390
 Tildy Jolán 39

Tildy László, Tildy Zoltán fia 16, 24, 36, 37, 41, 51, 54, 55, 62, 80, 84, 88, 95, 96, 99, 101, 145, 159, 172, 182, 192, 199, 202, 211, 248, 252, 263, 314, 335, 244, 372, 376, 396, 410, 414, 441
Tildy Zoltán, Elnök úr, E.
Tildy Zoltán, ifj., Tildy Zoltán fia 16, 27, 34, 39, 44, 46, 54, 62, 70, 71, 81, 84, 89, 175, 180, 208, 225, 229, 277, 290, 314, 330, 339, 340, 348, 376, 384, 404, 444
Tildy Zoltánné, Erzsébet, Bözsike, B., Elnökasszony
Tildy Vince 390
Tímár 142, 178
Tímár Sándor 123, 132
Tito, J. B. 218, 324, 329-333, 358, 396, 409, 410, 426
Toki-Horváth 30
Tolbuhin 74
Tolnai Gábor 351
Tolsztoj, L. 304, 308
Tombor Jenő, FKGP, honvédelmi miniszter 45, 46
Tomba Mihály 290
Tornyai, altiszt 105, 227
Tornyai, testőr-alhadnagy 316, 358
Tóth Aladár 119, 324, 332
Tóth Júlia 68
Tóth Károly 298
Tóth 240, 431
Trumann, Harry S. 172, 173, 245
Turay Ida 218
Turóczy Zoltán, evangélikus püspök 194, 196
T. László 326

Újlaky Ferenc 73, 146
Újszászy Kálmán 298
Ulmann 357
Ungár Imre 413
Uray 362

Vaáli Gabi 456
Valentin Ili 311, 341, 342, 365, 429, 430
Vándor Pál, SZDP 201, 205, 222
Váradai Hédi 137
Várdai 460, 462
Varga Béla, FKGP 42, 61, 63, 72, 93, 106, 123, 131, 140, 141, 143, 154, 157, 160, 161, 163, 165, 168-170, 187, 225, 226, 230, 233
Varga Gizi 24, 25, 43, 48, 49, 51, 56, 65, 81, 95, 143, 165, 179, 180, 188, 208, 237, 241, 249, 258, 272, 282, 291, 294, 308, 313, 314, 317, 319, 324, 328, 330, 333, 338, 342, 344, 352, 361, 363, 380, 394, 408, 411, 417, 423-425, 433
Varga Mátyás 250
Várhegyi Kató 434

Várkonyi 8, 400
Várnai Zseni 319
Vas István 128
Vas Zoltán, MKP 16, 19, 100, 121, 220, 327, 329, 331
Vas Zoltánné Vadas Sári 41, 183, 331, 335
Vasady Balogh Lajos 294
Vasady-Kovács 39, 49, 75, 134, 142, 148, 175, 183, 199, 207, 220, 222, 226, 238, 251, 257, 296, 302-305, 323, 340, 382, 394, 448
Vasadyné 302-306, 334, 394, 459
Vásárhelyi István 43, 89
Vásárhelyi 253
Vass Sándor, FKGP 47, 62, 65, 77, 78, 81, 100, 126, 150, 179, 180, 187, 188, 191, 200, 210, 213, 235, 237, 241, 242, 249, 255, 257, 258, 261, 262, 265, 266, 270, 271, 283, 285, 291, 295, 310, 311, 313, 314, 317, 321, 330, 344, 355, 364, 365, 381, 384, 387, 390, 396, 401, 403, 406, 407, 416, 418, 421, 422, 424, 425, 427, 433
Vatai László, FKPG 42, 141, 272, 336, 434
Vatai Lászlóné Irén 188, 210, 226, 336, 434
Velich (Velis) Wellich László, ankarai követ 45, 105, 191, 205, 286
Velichné / Welichné 191
Veres Péter, NPP 41, 79, 80, 85, 103, 104, 113, 115, 116, 123, 131, 157, 173, 298, 260, 268, 275, 283, 374, 425, 426, 442, 460
Vértesné 453
Vértessy Károly, FKGP 106, 173
Vészi Endre 455
Vidor Ferenc 142
Vidács Aladár 243
Víg János 120
Villányi 343
Vintze, Ion, román diplomata 325, 365
Vitz Béla, katolikus püspök 388
Vorosilov, K. J., a SZEB vezetője 33, 386-389, 445

Wagner Ferenc 81
Walter 32
Wanderberg, amerikai szenátor 226
Weems, amerikai tábornok 176, 224, 227
Windischgratz hercegnő 356
Werfel, Franz 385

Zaharadnikné 28
Zammercev, román tábornok 362
Zammercsev, városparancsnok 121, 415
Zakarikné 422
Zalán 195
Zánkainé / Zánkayné 23, 65

Zilahi Sebestyén Jenő 105

Zilahy Lajos 31, 374, 415

Zweig, Stephan 149, 163, 184

Zsindelyné Tüdős Klára 41, 197

Zsebők 79

Zsuzsi 36

Rövidítések jegyzéke

- B.: Bözsike, Tildy Zoltánné
DNP: Demokrata Néppárt
E.: Elnök úr, Tildy Zoltán
FÉKOSZ: Földmunkások és Kisbirtokosok Országos Szövetsége
FKGP: Független Kisgazdapárt
FMDP: Független Magyar Demokrata Párt
GPU: Goszudarsztvennoje Polityicseszkoje Upravlenyije (Állami Politikai Hatóság, a szovjet politikai rendőrség neve 1922-ben)
ICCASP: amerikai írók szervezete
KEB: Központi Ellenőrző Bizottság
KEOK: Külföldieket Ellenőrző Országos Központi Hivatal
KIMORT: Kisgazda Mozik Rt.
MADISZ: Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség
MAORT: Magyar-Amerikai Olajipari Rt.
MDP: Magyar Dolgozók Pártja
MFP: Magyar Függetlenségi Párt
MIOT: Magyar Ifjúság Országos Tanácsa
MKP: Magyar Kommunista Párt
MNDSZ: Magyar Nők Demokratikus Szövetsége
MSZDP: Magyarországi Szociáldemokrata Párt
MSZP: Magyar Szabadságpárt
NÉKOSZ: Népi Kollégiumok Országos Szövetsége
NOT: Népbíróságok Országos Tanácsa
NPP: Nemzeti Parasztpárt
OTBA (kórház): Országos Társadalombiztosítási Alap
PDP: Polgári Demokrata Párt
PK: Pénzügyi Központ
SDG: Soli Deo Gloria, protestáns diákszövetség
SZEB: Szövetségi Ellenőrző Bizottság
UNO: United National Organization (Egyesült Nemzetek Szervezete)
UNRRA: United Nations Relief and Rehabilitation Administration (az Egyesült Nemzetek Segélyezési és Újjáépítési Hivatala)

Képek jegyzéke

1. Tildy Zoltán és az újszülött Rácz Endre (Totyi). Felvétel a bujdosás idejébeől; éjszakai légitámadás után (1994 augusztus). (A fényképész ismeretlen)
2. Tildy Zoltán 1944 nyarán, a Rácz család otthonában. Mellette kis világvevő rádiója, a legfontosabb hírforrás. (A fényképész ismeretlen)
3. Az elnökválasztás napja. Az előtérben Tildy Zoltán, a háttérben balról jobbra Róna István, Veres Péter, Kovács Imre, Tildy Zoltánné, Tombor Jenő, Balla Antal. (1946 február 1.) (Fényképész: Pobuda)
4. Előadás a Magyar Fórumban a nemzet előtt álló feladatokról (1946) (Fényképész: Liebmann Béla)
5. Katonai emlékünnepély 1946 áprilisában. A képen jobbról balra Tildy Zoltán, Jékely, Rákosi Mátyás, Szviridov (a SZEB elnöke). (Fényképész: Karossa)
6. Családlátogatás a Rácz családnál 1946 nyarán. A képen Tildy Zoltán, Rácz Erzsébet és férje, Rácz Endre (Bandi), valamint a gyerekek, Judit és Totyi. (A fényképész ismeretlen)
8. A Sió-csatorna megnyitási ünnepélye (Fényképész: Herald, a Nagybudapesti Kisgazdapárt fotóosztálya)
9. Az első ünnepélyes augusztus 20. 1946-ban (Fényképész: Schenk, Magyar Központi Híradó Rt.)
10. Kisgazdaünnepség (A fényképész ismeretlen)
11. A Dinnyés-kormány kinevezése (1947. szeptember 24.) (Fényképész: Herald, a Nagybudapesti Kisgazdapárt fotóosztálya)
12. Dinnyés miniszterelnök kiténtetést ad át Tildy Zoltánnak (1947. november 18.) (Fényképész: Pálházy, Magyar Központi Híradó Rt.)
13. A Gyenis Kollégium felavatása 1947. december 16-án (Fényképész: Alberti Antal)

1. Tildy Zoltán és az újszülött Rácz Endre (Totyi). Felvétel a bujdosás idejéből; éjszakai légítámadás után (1944 augusztus).

(A fényképész ismeretlen)

2. Tildy Zoltán 1944 nyarán, a Rácz család otthonában.

Mellette kis világvevő rádiója, a legfontosabb hírforrás.

A fényképész ismeretlen)

3. Az elnökválasztás napja. Az előtérben Tildy Zoltán, a háttérben balról jobbra Róna István, Veres Péter, Kovács Imre, Tildy Zoltánné, Tombor Jenő, Balla Antal. (1946. február 1.) (Fényképész: Pobuda)

4. Előadás a Magyar Fórumban a nemzet előtt álló feladatokról (1946.) (Fényképész: Liebmann Béla)

5. Katonai emlékünne-
pély 1946 áprilisában. A
képen jobbról balra: Tildy
Zoltán, Jékely, Rákosi
Mátyás, Szvíridov (a
SZEZB elnöke).
(Fényképész: Karossa)

6. Családlátogatás a
Rác családánál 1946
nyarán. A képen Tildy
Zoltán, Rác Erzsébet
és férje, Rác Endre
(Bandi), valamint a
gyerekek, Judit és
Totyi.
(A fényképész
ismeretlen)

7. Családlátogatás a Rácz családnál 1946 nyarán. A képen Tildy Zoltán, Rácz Erzsébet és férje, Rácz Endre (Bandi), valamint a gyerekek, Judit és Totyi. (A fényképész ismeretlen)

8. A Sió-csatorna megnyitási ünnepélye
(Fényképész: Herald, a Nagybudapesti Kisgazdapárt fotóosztálya)

9. Az első ünnepélyes augusztus 20. 1946-ban
(Fényképész: Schenk, Magyar Központi Híradó Rt.)

10. Kisgazdaünnepség (a fényképész ismeretlen)

11. A Dinnyés-kormány kinevezése
(1947. szeptember 24.)
(Fényképész: Herald, a Nagybudapesti Kisgazdapárt fotóosztálya)

12. Dinnyés miniszterelnök
kitüntetését ad át
Tildy Zoltánnak
(1947. november 18.)
(Fényképész: Pálházy,
Magyar Központi Híradó Rt.)

13. A Gyenis Kollégium felavatása 1947. december 16-án
(fényképész: Alberti Antal)

Tartalomjegyzék

Emlékezés Tildy Zoltánra	5
Bevezető	7
1945	9
1946	16
1947	130
1948	347
1949	451
Személynévmutató	465
Rövidítések jegyzéke	489
Képek jegyzéke	490
Mellékletek	491

A szöveget gondozta
Szatmári Judit

Megjelent

az Országos Kiemelésű Társadalomtudományi Kutatások
„Kulturális hagyományaink feltárása, nyilvántartása és
kiadása” című kutatási főirány
támogatásával

Kiadja

a RÁDAY GYŰJTEMÉNY

Felelős kiadó

Benda Kálmán

Berecz Ágnes,
a Ráday Gyűjtemény megbízott igazgatója
1092 Budapest, Ráday u. 28.

Készült

az ÓMT Kiadói Részlegének gondozásában
Felelős vezető Bóta László

ISBN 963 82 99 03 7

ISSN 0237 68 57

Készítette
Grafika Nyomdaipari Kft.
Bp. XIV. Mexikói út 11/A

Felelős vezető a nyomda ügyvezető igazgatója

